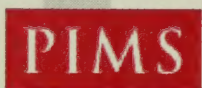

*Conservation of this
volume was made
possible through the
generous support of
PETER WARRIAN
and the Friends
of the Library*

PONTIFICAL INSTITUTE OF MEDIAEVAL STUDIES

Digitized by the Internet Archive
in 2011 with funding from
University of Toronto

RERUM BRITANNICARUM MEDII ÆVI
SCRIPTORES,

OR

CHRONICLES AND MEMORIALS OF GREAT BRITAIN
AND IRELAND

DURING

THE MIDDLE AGES.

THE BRITISH MUSEUM

AND THE NATIONAL ANTHROPOLOGICAL ARCHIVES

THE BRITISH MUSEUM

THE CHRONICLES AND MEMORIALS
OF
GREAT BRITAIN AND IRELAND
DURING THE MIDDLE AGES.

PUBLISHED BY THE AUTHORITY OF HER MAJESTY'S TREASURY, UNDER THE
DIRECTION OF THE MASTER OF THE ROLLS.

ON the 26th of January 1857, the Master of the Rolls submitted to the Treasury a proposal for the publication of materials for the History of this Country from the Invasion of the Romans to the Reign of Henry VIII.

The Master of the Rolls suggested that these materials should be selected for publication under competent editors without reference to periodical or chronological arrangement, without mutilation or abridgment, preference being given, in the first instance, to such materials as were most scarce and valuable.

He proposed that each chronicle or historical document to be edited should be treated in the same way as if the editor were engaged on an *Editio Princeps*; and for this purpose the most correct text should be formed from an accurate collation of the best MSS.

To render the work more generally useful, the Master of the Rolls suggested that the editor should give an account of the MSS. employed by him, of their age and their peculiarities; that he should add to the work a brief account of the life and times of the author, and any remarks necessary to explain the chronology; but no other note or comment was to be allowed, except what might be necessary to establish the correctness of the text.

The works to be published in octavo, separately, as they were finished; the whole responsibility of the task resting upon the editors, who were to be chosen by the Master of the Rolls with the sanction of the Treasury.

The Lords of Her Majesty's Treasury, after a careful consideration of the subject, expressed their opinion in a Treasury Minute, dated February 9, 1857, that the plan recommended by the Master of the Rolls "was well calculated for the accomplishment of this important national object, in an effectual and satisfactory manner, within a reasonable time, and provided proper attention be paid to economy, in making the detailed arrangements, without unnecessary expense."

They expressed their approbation of the proposal that each chronicle and historical document should be edited in such a manner as to represent with all possible correctness the text of each writer, derived from a collation of the best MSS., and that no notes should be added, except such as were illustrative of the various readings. They suggested, however, that the preface to each work should contain, in addition to the particulars proposed by the Master of the Rolls, a biographical account of the author, so far as authentic materials existed for that purpose, and an estimate of his historical credibility and value.

Rolls House,

December 1857.

THOMÆ WALSINGHAM,

QUONDAM MONACHI S. ALBANI,

HISTORIA ANGLICANA.

CHRONICA MONASTERII S. ALBANI.

THOMÆ WALSINGHAM,

QUONDAM MONACHI S. ALBANI,

HISTORIA ANGLICANA.

EDITED

BY

HENRY THOMAS RILEY, M.A.,

CLARE HALL, CAMBRIDGE;

OF THE INNER TEMPLE, BARRISTER-AT-LAW.

VOL. I.

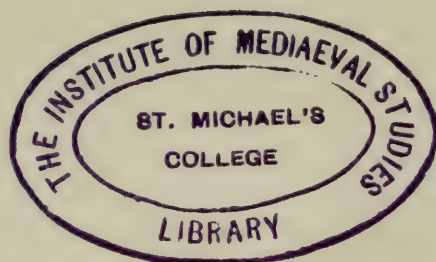
A.D. 1272—1381.

PUBLISHED BY THE AUTHORITY OF THE LORDS COMMISSIONERS OF HER MAJESTY'S
TREASURY UNDER THE DIRECTION OF THE MASTER OF THE ROLLS.

L O N D O N :

LONGMAN, GREEN, LONGMAN, ROBERTS, AND GREEN.

1863.

JAN 12 1950

15431

TABLE OF CONTENTS.

	Page.
INTRODUCTION - - - - -	ix
LIST OF HISTORICAL WORKS, PRINTED OR MANUSCRIPT, TO WHICH REFERENCE IS MADE IN THE PRESENT VOLUME - - - - -	
	xxv
PRÆFATIO AD LECTOREM (PREFACE TO ARCHBISHOP PARKER'S EDITION) - - - - -	
	1
THOMÆ WALSINGHAM HISTORIA ANGLICANA :	
DE TEMPORE REGIS EDWARDI, POST CONQUÆSTUM PRIMI - - - - -	7
DE EDWARDO POST CONQUÆSTUM SECUNDO	- 119
DE REGE EDWARDO TERTIO - - - - -	- 191
DE TEMPORE REGIS RICARDI SECUNDI - - - - -	- 329

INTRODUCTION.

DA
25
.B8
V.28

INTRODUCTION.

THE present Volume contains the earlier part of the *English History* of Thomas Walsingham, Monk of Saint Alban's, A.D. 1272 to A.D. 1381: the remaining portion of the work will appear in the succeeding Volume.

The *English History* of Walsingham was first¹ published in the year 1574, under the auspices, if not the immediate supervision, of Matthew Parker, Archbishop of Canterbury; and it again appeared, as part of the *Anglica, Normannica, Hibernica, Cambrica, a Veteribus scripta*, of William Camden, published at Frankfort (folio) in 1603. The typography of Parker's text is very inaccurate, and the transcriber of the manuscript from which it is derived, whoever he (or they) may have been, has done the work of extension no better. Camden's version is hardly a less unfavourable specimen of printing, in point of accuracy, than Parker's; perhaps more so. The Archbishop's Volume, however, whether by itself, or in combination with his edition of Asser's *Life of Alfred*, now sells at a high price; as being a book rarity, no doubt: Camden's work, though a much larger volume, is more moderate in price, though considerably in excess of a sum which any but the wealthy or enthusiastic book-collector would willingly afford.

The text of the present Edition is taken from a small folio Manuscript, No. VII. in the Arundel Collection, in

Previous Editions of Walsingham's History.

Text of the present Edition.

¹ Small folio. Printed by Henry Binneman, London, 1574.

the Library of the College of Arms ; once in the possession of Lord William Howard of Naworth, a soldier and scholar of the latter part of the sixteenth, and first half of the seventeenth, century, now best remembered perhaps in our Border History, as the "Belted Will" of the North. He seems to have perused the volume with no little diligence ; as his handwriting,—easily recognized by its singular regularity and distinctness,—is plentifully interspersed on its pages. The Manuscript is of the earlier half of the fifteenth century ; written upon vellum, in a small but easily legible hand ; the style of which is very similar throughout, though the comparatively greater frequency of inaccuracies in orthography at certain intervals, satisfactorily proves that more than one (or perhaps two) transcribers were employed by the Compiler in its preparation. These errors have been amended in the text of the present edition, the erroneous readings being annexed in the Notes : though, as to what may be considered mere peculiarities of Latin orthography, they are only noticed occasionally, and principally in the earlier pages.

The Arundel MS.
No. vii.

The earlier part of Walsingham's *History* derived from an older compilation.

The earlier portion of Walsingham's *History*, a fact that has long been known to the learned, is a compilation based upon other Chronicles of prior date. It seems, however, to have escaped notice, that to a great extent the *History* is immediately derived from an older ¹ compilation, once belonging to the Abbey of Saint

¹ In a hand, of probably the latter part of the sixteenth century, this Manuscript is described, on the recto of fol. 177 of the volume, as being "*Tho. Walsingham Cronica, ad finem istius Tomi ;*" owing, no doubt, to its general resemblance to the earlier portion of Walsingham's *History*, in the eyes of a casual observer. It was written probably

soon after A.D. 1394, as it seems (p. 372 of this Volume) to allude to Sir Hugh Calverley (Calveley) as being but recently dead, and he died 23rd April 1394. The volume (MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.) also contains several other works, the Chronicle in question commencing at fol. 177, and ending, with the close of the volume, at fol. 326.

Alban's, made probably between the years 1377 and 1392, at which date its history closes; a large folio, now forming part of the Manuscript Collection in the King's Library in the British Museum, and numbered 13 E. ix. in the Catalogue. That this Manuscript was penned in the busy *Scriptorium* of that Abbey, from the internal evidence it affords in the eyes of those acquainted with the Saint Alban's manuscripts, there cannot be a doubt.

The Saint
Alban's
Chronicle.
MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

The *History* then of Walsingham, being a composition extracted from older materials—at least in its earlier pages,—the peculiar merit of the Arundel Manuscript, though occasionally bearing marks of having been entrusted to careless or ignorant transcribers, is, that its text is no transcript of a copy, but has evidently been derived *immediately* from its original; with the peculiarities of the text of which it tallies (making allowance for clerical errors and omissions, and some few verbal variations) in almost every possible way. It would be useless to occupy the present pages with proofs of the close relationship between the texts of the two Manuscripts; but the reader who feels an interest in the subject, will have no difficulty in detecting them among the foot-notes, those more particularly in the latter part of this Volume.

The Arun-
del Manu-
script de-
rived im-
mediately
from the
Saint
Alban's
Chronicle.

Archbishop Parker has given us no information in his ¹ Preface as to the MS. or MSS. to which he was indebted for his text. It would seem, however, to have been derived, to a great extent, either directly from the Arundel Manuscript, or from a very close copy of it, in which most of its errors and omissions had been perpetuated; though, from the fact that at times we find these errors corrected, or omissions ² supplied, in his

The text
of Arch-
bishop
Parker's
Edition.

¹ See pp. 1-6 of this Volume.

² As in the case of the passage in p. 430 of this Volume, for ex-

ample; referred to in Note 1 of that page.

text, there seems reason for concluding that some other manuscript, possibly the Saint Alban's Volume itself, may have been occasionally—though but rarely—consulted. While, however, some of these errors and omissions are thus rectified in Parker's text, far more of them remain unnoticed; and, to say nothing of the numerous typographical inaccuracies in the way of misspelling and wrong punctuation already alluded to, at least an equal number of fresh errors are introduced, which do not exist in the Arundel Manuscript. Camden's text is little more than a close copy of Parker's; though, from slight variations in a few passages, it seems not unlikely that on this republication a manuscript may have been slightly referred to. In both Editions, proper names, those of localities more particularly, are generally modernized, so far as to suit the prevalent orthography of the latter part of the sixteenth century.

The text of
Camden's
edition.

Plan of
the present
edition.

In the present Edition, the various readings of Camden's text have been given throughout; and, in general, those of Archbishop Parker's Volume as well. Mere inaccuracies in orthography, however, in the printed texts have not been noticed, except in cases where one word has been misspelt by the transcriber for another—such, for example, as "*proinde*," misspelt "*provide*," and "*armorum*," "*armatorum*,"—errors of frequent occurrence. In the case, again, of evident errors and omissions, which are common to the Arundel Manuscript and the printed copies, the text has been amended by ¹reference to the Saint Alban's Manuscript (Bibl. Reg. 13 E. ix.), the immediate source, as already mentioned, of the larger portion of the work. The text of Walsingham, it may be here remarked, making of

The text
of Wal-
singham,

¹ Where it is stated in a Note that the correction has been made "from the printed texts;" it is implied that those texts have themselves been already corrected in accordance with MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

course due allowance for the typographical inaccuracies of the printed texts, is comparatively clear and intelligible down to the beginning of the reign of Richard II.: but after that date, so multiplied are the omissions and errors that have been made in transcription from MS. Bibl. Reg. 13 E. ix., that it is hardly better in many places, especially as seen in Parker and Camden's volumes,—where punctuation too is almost wholly disregarded,—than a mass of hopeless confusion. By the aid of the Saint Alban's Manuscript numerous¹ passages are now restored, the sense of which was previously lost.

to what
extent cor-
rupted.

Passages
now re-
stored from
the Saint
Alban's
Chronicle.

The Compiler, however, of the *History* (A.D. 1272–1392), as contained in the Arundel Manuscript, in addition to making some few verbal alterations, has forborne to draw his matter entirely from the Saint Alban's Volume; and in one instance, more particularly, as will be noticed in the sequel, has deviated from it to a considerable extent, by rejecting its text and adopting other matter in its place. Such portions of the Saint Alban's Manuscript as have been thus omitted, will be given in the Appendix.

Walsing-
ham's *His-
tory* (A.D.
1272–
1392), not
wholly
derived
from the
Saint
Alban's
Chronicle.

This Manuscript, also, in its turn, will be found, upon examination, to be a compilation to a great extent from other known historical works of older date; so far at least as the earlier half of the work is concerned. How far such is the fact, the reader, from a perusal of the pages of the present Volume, will have the means of judging for himself; for the results of such an examination, upon which the Editor has bestowed much time and research, will be found set forth in the inner margins of the

The Saint
Alban's
Chronicle,
to a great
extent, a
compila-
tion from
earlier
works.

Method
adopted in
the present
Edition, for
instructing

¹ For instances of this, pages 334, 351, 358, 361, 364, 367, 397, 398, 400, 417, 421, 422, 433, 466, and 473, may be consulted. In some

few instances, the omission is patched up in the printed texts, pp. 417, 433, 466, for example.

the reader
on this
point.

text; the name or names of all older sources that he has been able to discover, from which the text, (as borrowed by the Arundel MS. from MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.,) reasonably appears to have been derived, being placed opposite to such borrowed matter, as nearly as possible. Such portions of Walsingham's *History*, on the other hand, as seem to be original, in other words, borrowed neither from the Saint Alban's Manuscript nor any other ascertained source, are printed in larger type.¹

To these sources of Walsingham's *History*, the Editor proposes briefly to invite attention; classifying them under reigns, for the sake of perspicuity, and restricting himself, for the present, to those which are completed in the present Volume.

The reign
of Edward
I. in Wal-
singham's
History,
derived
from the
Saint
Alban's
Chronicle.

Edward I., A.D. 1272-1307 (pp. 7-118) :

Sources
from which
that Chro-
nicle has
derived the
history of
this reign.

The whole of this reign, with the exception of one explanatory word in page 52, has been derived from the Saint Alban's Manuscript; several passages of its context being omitted, those more especially which bear reference to the domestic affairs of that house.

Walsing-
ham's
chrono-
logy.

Down to the year 1300 (page 80 of this Volume) the Saint Alban's Compiler, in his turn, has borrowed his matter from the *Continuation of Matthew Paris* by William ² Rishanger, a Monk of Saint Alban's, who lived in the reign of Edward I.; with the exception indeed that the Compiler has placed the chronology, throughout this reign, a year in advance of Rishanger and of absolute correctness; in doing which, Walsingham has followed his example; as also, in commencing the Dominical year at Christmas

¹ See pages 52, 197, 200, 221, 222, 228, 368, of this Volume.

² Or "Rysangre." All, perhaps, that is now known in reference to Rishanger, the "Historiographer," and his works, has been collected

by Mr. Halliwell, in his Introduction (pp. v.-xvi.) to Rishanger's *Chronicle of the Wars of the Barons*, edited by him for the Camden Society in 1840.

of the preceding year. In A.D. 1300 (p. 80) the Saint Alban's Manuscript begins to borrow matter from other writers also, but continues in general to follow Rishanger down to 1306 (p. 109), where the most nearly complete Manuscript of Rishanger's *Continuation* (MS. Cotton. Faustina B. ix.) that seems to be now existing, ends abruptly from mutilation. How much lower in date Rishanger's Chronicle may have come down is uncertain. If, as seems not improbable, it extended to the close of the reign of Edward I., it bore, probably, in its closing pages considerable resemblance to the ¹ *Annales* of his contemporary, Nicholas Trivet; which work (or else such lost portion of Rishanger) has been largely drawn upon by the Compiler of the Saint Alban's Chronicle in A.D. 1306, 7 (pp. 109-116). The earliest instance in which the Chronicle appears to have been indebted to Trivet for matter not in Rishanger is in page 80, *s. a.* 1300.

Under the years 1306, 7, the Compiler of the Saint Alban's Chronicle, in addition to Trivet, borrows from the ² *Flores Historiarum* of Matthew of Westminster, the ³ *Chronica* of Adam Murimuth, and the ⁴ *Continuation* of Trivet's *Annales*; or else the sources from which those Compilations have respectively been derived. The only portions in fact of the Chronicle, under this reign, that appear not to be traceable to any older work, with the exception of two or three unimportant passages in pages 108, 110, and 111, are to be found in pages 81-83, and 114-118. All passages of this nature, it may be here remarked, will be readily distinguished by the reader, from the fact of their

¹ *Annales Sex Regum Angliæ*; edited by Hall, Oxford, 1719, and by Mr. Hog, for the English Historical Society, in 1845.

² Published by Archbishop Parker,

London, folio, 1567 and 1570; Frankfort, 1601.

³ Edited by Hall, Oxford, 1722, and by Mr. Hog, for the English Historical Society, in 1846.

⁴ Edited by Hall, London, 1722.

having ¹ "MS. Bibl. Reg. 13 E. ix." solely placed against them in the inner margin.

Sources
from which
Walsing-
ham's *His-*
tory, and
the Saint
Alban's
Chronicle,
have
derived
the history
of the
reign of
Edward II.

Edward II., A.D. 1307-1327 (pp. 119-190):

The whole of this reign, without exception, has been borrowed by Walsingham's *History* from the Saint Alban's Chronicle before-mentioned. From the beginning of it down to A.D. 1323 (p. 169) the Compiler of the Chronicle has been largely indebted to the ² *Annales Edwardi Secundi* of John Trokelowe, a Monk of that house, who wrote in the reign of Edward II.: his language, however, is in general considerably altered in the Chronicle, being sometimes expanded, but more frequently abbreviated. The *Continuation of Trivet* has also been followed occasionally, and closely copied, from the beginning of the reign down to A.D. 1319 (p. 157). Murimuth also seems to have been occasionally the Compiler's sole authority, from the earlier years of this reign down to its close (p. 190). Three short passages (in pp. 127, 163, and 183) would seem to have been derived from the ³ *Vita et Mors Edwardi*

¹ This side-note will also be found placed against the date of the Dominical year given throughout the reign of Edward I.; from the fact, as already noticed, that the Saint Alban's Chronicle, and, after him, Walsingham, has abandoned Rishanger's numeration, and adopted a numeration of his own.

² Published by Hearne, Oxford, 1729. There can be little doubt that it is solely through inadvertence on part of the Saint Alban's Compiler, that he has attributed this Chronicle (see p. 163, Note 4, and p. 165 of this Volume) to William Rysangre (Rishanger). On this subject, the reader may consult with advantage Mr. Hardy's General Introduction to the *Monumenta Historica Britannica*, p. 30. See

also Mr. Halliwell's Introduction to Rishanger's *Wars of the Barons*, pp. vii., ix.

³ Published by Camden in the *Anglica, Normannica*, 1603. It has been alleged by Bishop Nicolson (*English, Scotch, and Irish Libraries*, p. 56, ed. 1776) that Walsingham's account of the reign of Edward II. is wholly borrowed from this writer. Speaking in reference to the brief Chronicle of De la Moor as it now appears, such is certainly not the fact. For some suggestions as to the changes which De la Moor's Chronicle may have possibly undergone, the reader is referred to Mr. Hardy's General Introduction to the *Monumenta Historica Britannica*, pp. 11, 12.

Secundi of Thomas de la Moor, (written probably in the reign of Edward III.,) or, possibly, from a common source. From A.D. 1323 (p. 170) to 1325 (p. 176), the Compiler of the Saint Alban's Chronicle has been indebted to the short ¹Chronicle of Henry Blankforde, or Blaneforde, a Monk of Saint Alban's, whose work, in one instance (p. 170), he mentions by name. The text of the Anonymous Monk of Malmesbury, whose valuable Chronicle was published by Hearne in 1729 (in the same volume with Trokelowe and Blaneforde), or else the authority to which he was indebted, seems to have been drawn upon for two short passages, in page 189. The portions of the History of this reign, derived from the Saint Alban's Manuscript, the authorities for which the Editor has not succeeded in tracing, are to be found,—the more important of them,—in pages 121–123, 127–130, 133, 135, 138, 139, 143, 150, 151, ²158, 159, 164, 165, 167, 169, 170, 178–182, 186. The concluding characteristics of the years in this reign,—“*Transit annus, etc.*,”—are not to be found in Trokelowe or the other writers before mentioned.

The Compiler of the Saint Alban's Chronicle, confused probably by the number of, and variations in, his authorities, has committed several errors in the chronology of this reign, and some in the grouping of events, those in the history of Piers Gaveston more especially: further attention will be directed to this point, and the early chronology of Walsingham generally, in the Introduction to the succeeding Volume. At the commencement of the reign (p. 119) a passage appears in the printed texts, in reference to the marriage and Coronation of Edward II., which is not found in

¹ Published by Hearne, in the same volume with Trokelowe, in 1729.

² From the words in this page, “*Edwardus, qui modo regnat*,” the

writer borrowed from by the Saint Alban's Compiler, must have been contemporary with the event which he describes.

the Saint Alban's Chronicle, or in the Arundel Manuscript; and at the close of it (p. 190), another passage (derived from Roger of Chester, or ¹ Hemingburgh), is inserted in the printed texts, which does not appear in the Saint Alban's Chronicle, and which, though found in the Arundel Manuscript, is there transferred to the opening pages of the reign of Edward III.²

Sources
from which
Walsing-
ham's *His-*
tory, and
the Saint
Alban's
Chronicle,
have re-
spectively
derived
the history
of the
reign of
Edward
III.

Edward III., A.D. 1327-1377 (pp. 191-328) :

At the beginning of the reign of Edward III., the Saint Alban's Chronicle, the printed texts of Walsingham, and the Arundel Manuscript, part company; not soon to re-unite in an uninterrupted course, so far as the Saint Alban's Volume is concerned; the other texts deviating very considerably from that of the Saint Alban's Manuscript, though differing between themselves to a comparatively short extent. To descend to particulars, as briefly as possible.—

From p. 129 to p. 136 in Camden's text (A.D. 1327-1338) there are variations, in the way both of omission and addition, from the text of the Arundel Manuscript for the corresponding period, as contained in pp. 191-200 of the present Volume. At the words "*Hoc anno, mense Martii, in villa,*" p. 136, edit. Camden and p. 200 of this Volume, the printed texts and that of the Arundel Manuscript begin again to run together, without further interruption. These variations in the printed texts, and the passages there found that do not appear in the Arundel Manuscript, will be set forth in the Appendix to the Second Volume.

But though it is thus early that the printed texts and that of the Arundel Manuscript reunite, it is not until we reach p. 221 of this Volume that the Arundel Manuscript and the printed copies resume the text of

¹ Known as "Hemingford" until the appearance of Mr. Hamilton's edition of his Chronicle.

² Page 192, ll. 10-26 of this Volume.

the Saint Alban's Chronicle, after having wholly abandoned it for the years 1327-1340. With apparently unaccountable carelessness too, although the Arundel and printed texts have at this point (p. 221) reached the year 1340 from other sources, they revert to 1337, and take up the narrative of the Saint Alban's Manuscript at that point. A few lines must of necessity be devoted to the authorities which have led the Compiler of the Arundel Manuscript to abandon the source from which he has thus far so closely and so constantly drawn.—

In MS. No. 655 of the Harleian Collection in the British Museum, we find the ¹*Polychronicon*, or *Polycratica*, of Roger of Chester, a Chronicle coming down to the year 1338; the manuscript of which appears to be of contemporary writing with the author's date, who is stated by ²Pits to have flourished (*claruit*) in the year 1339. To this work, which seems to have been unknown to the Compiler of the Saint Alban's Chronicle so often mentioned, the Arundel Manuscript has been indebted wholly from p. 191 to p. 200 of this Volume. The Chronicle of Hemingburgh, or Hemingford (edited by Mr. Hamilton for the English Historical Society 1848, 9), there can hardly be a doubt, has been under equal obligations to it. That it is equally probable too, that the Compiler of the Arundel MS. resorted to Roger's text and not to that of Hemingburgh, may be inferred from the ³ fact

¹ Wrongly described on its title-page (of the 17th century) as being the "*Polychronicon of Ranulph, Monk of Chester.*"

² *Relat. Histor.* p. 438.

³ As also, this other fact, that (with one slight exception) the text of the Arundel Manuscript no longer tallies with that of Heming-

burgh after the period at which MS Harl. 655 (the Continuation of Roger of Chester) ends. The passage in p. 265 relative to the Fortunate Islands, though resembling Hemingburgh (ii. p. 415), is, not improbably, derived from some common source.

that in pp. 191 and 199 there are passages transcribed from Roger of Chester's text that have not been adopted by Hemingburgh. At page 200 we find a passage, which, though very similar to one derived from the St. Alban's Manuscript in p. 223, can be traced probably to no known source, and must therefore be considered as original matter belonging to Walsingham.

At the conclusion of Roger of Chester's Chronicle in 1338, in MS. Harl. 655, the context is continued in a similar hand, but consisting, to a great extent, of ¹ Letters from King Edward III., the Pope, and other personages. Of this Continuation also, the Compiler of the Arundel Manuscript has equally availed himself, between pages 200 and 221; and Hemingburgh has done the same. We have the same reason too that has been above mentioned, for coming to the conclusion that the Compiler resorted here to the text of MS. Harl. 655 and not of Hemingburgh; as in pp. 215 and 216 we find passages introduced evidently from the Harleian Manuscript, that are not to be found in Hemingburgh's text. Indeed, on minute examination it would seem, that there are fair grounds for believing that MS. Harl. 655 is the identical copy that was employed by the Compiler of the Arundel Manuscript.

¹ For all these Letters, the reader is referred in the Arundel Manuscript to the end of the volume (see pp. 201, 208, 217, 219, 229, 231, 234, 235, 237, 241, 247, 248, 255, 259), where, however, they are not now to be found; either from the fact of the Compiler having neglected to insert them, or of their having been abstracted from the volume at some distant date. Some of them, however, are inserted, on paper, at the end of the volume, in a

hand of the 16th century; but copied with such singular inaccuracy, that in the present Volume the texts of MS. Harl. 655 and Hemingburgh have been adopted throughout; more especially, as it hardly admits of a doubt that Walsingham derived this part of his materials from the former of those authorities. The text of the Saint Alban's Manuscript has been adopted for the Letter inserted in pp. 259, 260.

The borrowed context of MS. Harl. 655, already mentioned, has brought the History down to 1340; but here (p. 221), as previously noticed, the Compiler reverts to the Saint Alban's Manuscript, and takes it up at the year 1337, occasionally (pp. 224, 5) interweaving with its context matter common to MS. Harl. 655 and Hemingburgh. Having brought the narrative borrowed from the Saint Alban's Chronicle down to 1340 (p. 228), he reverts to MS. Harl. 655, and transcribes wholly from that source (with the exception of a single extract from the Saint Alban's Chronicle inserted very needlessly in p. 230, and little else than a repetition of what has been said from MS. Harl. 655 in p. 228) down to 1343 (p. 253); where he again returns to the Saint Alban's Chronicle, going back to 1341, and does not abandon it to the conclusion of the reign; the Letter given in pp. 255-258 being common to that Manuscript and the texts of MS. Harl. 655 and Hemingburgh.

From 1345 (p. 265) down to 1365 (p. 301), the Compiler of the Saint Alban's Chronicle has been indebted at times to a ¹ Manuscript now in the Cottonian Collection, Cleopatra A. xvi.; or the two writers must have borrowed from a common source. At the same point, also, A.D. 1345, the language of the so-called *Continuation of Murimuth* (edited by Mr. Hog for the English Historical Society in 1846) begins to correspond closely with Walsingham's text, as drawn from the Saint Alban's Chronicle; and continues to do so to the conclusion of the reign. That the Compiler of the *Con-*

¹ A diminutive octavo Manuscript of the latter half of the fourteenth century, the contents of which embrace from A.D. 1299 to 1367; the history to 1325 being written by Robert de Reding; 1325-1345 by Adam Murimuth; and 1345-1367

by an anonymous writer, who styles himself (fol. 152b) "*Johannes de R. Monachus Westmonasteriensis, nomine tamen non conversatione.*" That he was a contemporary of the times that he describes, there can be no doubt.

tinuation has been indebted to the Saint Alban's Volume, or its immediate sources, and not the Saint Alban's Compiler to the Continuator, from the internal evidence afforded, there seems to be little room for doubt.

The original portions in the reign of Edward III. that are borrowed by Walsingham from the Saint Alban's Chronicle, or, in other words, those parts of its text for which the original authorities appear to be at present unascertained, will be found, in longer or shorter passages (denoted by the side-notes), between pages 221 and 328. The few original insertions of Walsingham's own, are short passages in pages 197, 200, 221, 222, and 228.

The reign
of Richard
II. in Wal-
singham's
History.

Relation
borne by
Walsing-
ham's *His-*
tory to the
Historia
Ricardi II.,
published
by Hearne.

At the reign of Richard II., Walsingham's *History* assumes a new and more important character; the first fifteen years of the reign being still derived from the Saint Alban's Manuscript so often mentioned, the History of which ends at 1392. How far that compilation has been indebted for the history of these years to contemporary sources of information, common to itself and other Chronicles of the same period, will be a subject of enquiry in the Second Volume. For the present, the Editor will only add, that the surmise expressed by Mr. Hardy, the present Deputy Keeper of the Public Records, in p. 30 of the General Introduction to the *Monumenta Historica Britannica*, that Walsingham and the Compiler of the *Historia Vitæ et Regni Ricardi Secundi, Angliæ Regis*, published by Hearne in 1729, borrowed their materials from some common source, will probably be found to receive confirmation, from the ascertained fact that the *Historia Ricardi*, like Walsingham's *History*, is borrowed to a considerable extent from the Saint Alban's Manuscript, Bibl. Reg. 13 E. ix.; the former extracting from it matter that Walsingham has omitted, and omitting much more that Walsingham has transcribed.

The authorship of the Saint Alban's Chronicle, the biography of the Compiler of this *History*, the limited extent that information has survived to us in reference to him, and the nature and titles of his other literary works, will come under notice in the ensuing Volume; as also, the relation borne by MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. and Walsingham's *History* to MS. Bodley 462 (olim F. 9. 17) and the Fragmentary Histories contained in the Saint Alban's Volume (No. VII. in Nasmyth's *Catalogue*) now preserved in the Parker Collection at Corpus Christi College, Cambridge.

H. T. R.

LIST of HISTORICAL WORKS, printed or manuscript, to
which reference is made in the present Volume.

Cited as The printed texts of Walsingham.	The <i>English History</i> of Thomas Walsingham, Monk of Saint Alban's, A.D. 1272-1422; published by Archbishop Parker, folio, London, 1574, and by Camden (<i>Anglica, Normannica, etc.</i>), folio, Frankfort, 1603.
The Arundel Manuscript, or 'the original.'	Small folio MS. of Walsingham's <i>English History</i> , No. VII. in the Arundel Collection at the College of Arms.
MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.; 'the Saint Alban's Chronicle,' or 'Manuscript.'	Folio MS. of the close of the 14th century, in the King's Library, in the British Museum, numbered 13 E. ix.; A.D. 1272-1392, folios 177-326.
Rishanger	The Chronicle of William Rishanger, or Rysangre, Monk of Saint Alban's, A.D. 1272-1306; quarto MS. Faustina B. ix. (fol. 75-144), Cottonian Collection, in the British Museum; mutilated at the conclusion.
Trivet	<i>Annales Sex Regum Angliæ</i> , of Nicholas Trivet, A.D. 1136-1307; edited by Mr. Hog, 8vo., London, 1845.
Matthew of Westminster.	The <i>Flores Historiarum</i> , of Matthew of Westminster, from the Creation to A.D. 1307; edit. Frankfort, folio, 1601.
Continuation of Trivet.	<i>Nicholai Triveti Annalium Continuatio</i> , A.D. 1107-1318; edited by Hall, 8vo., London, 1722.
Murimuth	<i>Chronica sui Temporis</i> , of Adam Murimuth, A.D. 1303-1346; edited by Mr. Hog, 8vo., London, 1846.
Trokelowe	<i>Annales Edwardi Secundi</i> , of John de Trokelowe, Monk of Saint Alban's, A.D. 1307-1323; edited by Hearne, 8vo., Oxford, 1729.

- Cited as
De la Moor *Vita et Mors Edwardi Secundi*, by Sir Thomas de la Moor, A.D. 1307-1327; edited by Camden (*Anglica, Normannica, etc.*), folio, Frankfort, 1603.
- Blaneфорde *Chronica de Treugis inter Scotos et Anglos*, of Henry de Blaneфорde (or Blankфорde), A.D. 1323-1325; edited by Hearne (with Trokelowe), 8vo., Oxford, 1729.
- Monach. Malmesb. . . *Vita Edwardi II., Monachi cujusdam Malmesburiensis*, A.D. 1307-1327; edited by Hearne, (with Trokelowe and Blaneфорde) 8vo., Oxford, 1729.
- Roger of Chester . . The *Polychronicon*, or *Polycratica*, of Roger (miscalled "Ranulph") of Chester, from the Creation to A.D. 1338; folio MS. of the 14th century, in the Harleian Collection in the British Museum, No. 655 (fol. 1-292).
- Hemingburgh, or Hemingford. *Chronicon Domini Walteri de Hemingburgh*, A.D. 1066-1346; edited by Mr. Hamilton, London. 2 vols. 8vo., London, 1848, 9.
- MS. Harl. 655 . . . Continuation of the *Polychronicon* of Roger of Chester, in the Harleian MS. No. 655 above mentioned, fol. 293-309.
- MS. Cleop. A. xvi. . A small octavo MS. of the latter half of the 14th century; purporting, from folio 152 to the end (A.D. 1345-1367), to be written by "Frater Johannes de "R. Monachus Westmonasteriensis;" numbered A. xvi. in the Cotton Collection, in the British Museum.
- Continuation of Murimuth. *Adami Murimuthensis Continuatio a quodam Anonymo*, A.D. 1337-1377; edited by Mr. Hog, with Murimuth, 8vo., London, 1846.
- MS. Faustina, B. ix. A mutilated Chronicle, A.D. 1360-1399, succeeding that of Rishanger, in MS. Faustina B. ix. (fol. 145) in the Cottonian Collection.
- The 'New Rymer,' or 'New Fœdera.' The Fourth Edition of the *Fœdera, etc.*, of Thomas Rymer; published by the Record Commission. 3 vols. folio, London, 1816-1830.
-

THOMÆ WALSINGHAM,

QUONDAM MONACHI S. ALBANI,

IIISTORIA ANGLICANA.

*PRÆFATIO AD LECTOREM.

CUM nos non nobis solum natos esse meminerim, (Lector optime) sed patriæ, parentibus, et amicis, istam Thomæ Walsinghami Historiam non uni mihi private retinendam, sed ad communem omnium utilitatem divulgandam, putavi: idque eo magis, quoniam ille percommode exordiri mihi videtur ab *Henrico Tertio* Rege, in quo vera illa et fidelis Matthæi Parisii Historia desiit. Lex autem cum hæc sit historiæ, ut rei potius veritatem quam orationis elegantiam desideret, illud me quoquo modo dehortari non poterat, quod ille crasso ac levidensi filo scripserit. Egregia enim et rarissima gesta cum illius historia contineat, non dubito quin multa apud nos præclara ingenia sint, qui cum per ætatem melius possint, hoc illius opus meliori fuco et apparatu splendidiore illustrent. Rationem interim et exemplum Titi Livii Frulovisii Ferrariensis odi: qui cum *Henrici Quinti* res gestas proposito præmio scribendas in se susciperet; ne videretur authorem quendam ἀνάνητον eisdem vestigiis insequi, quoniam pingui Minerva usus esset, cujus Historia sic exorditur, “Lucerna posita sub modio,” multa ab eo egregie scripta, et a principe inclyto divinitus facta, omnino prætermisit. Curiosam istam in alios injuriam, seu delicatam philautiam, non approbo, maloque cum bona fide crassissime dicta commemorare, quam, ut

* Preface to Archbishop Parker's Edition, A.D. 1574.

mihi aliquid arrogem, mortuos injuria afficere, posteros rerum anteactarum veritate fraudare. Vitio ego hic mihi datum fore non dubito, quod multas hujus regni historias antiquissimas ediderim, in quibus monastica quædam fragmenta, aut potius aniles fabulæ, reperiuntur. Sed his libenter ignosco, qui zelo bono adducti, rem prima specie fœdam detestantur, cum nullam habeant occasionem altius et profundius considerandi, quanta et quam quotidiana sit istius rei necessitas. Nam si rem mecum penitus introspicerent, Matthæos Parisium et Westmonasteriensem, cum suis fabulis et portentis (quibus hodie nemo credit) potius edendos, quam homines pios et scriptores sinceros reliquis illorum historiis (quæ hodiernæ veritati magnopere suffragantur) privandos putarent. Quibus si ad Papisticæ disciplinæ expugnationem, mutilato, inverso, et conciso eorum opere, uteremur, illi contra justissime reclamarent, aut non esse illorum hominum historias, aut si sint, deletas, corruptas, mutatas, imperfectas, adulteratas esse. Ita eo fugiendo quod non est necesse, in id incidemus quod non est decorum, et cum exemplis superiores simus, fide inferiores erimus: et nos illorum virulentia et maledictis obnoxios faciemus, cum alioqui suis eos sententiis configere, suis gladiis interficere possimus. Quid enim oratori tam prodest, ut exultantem adversarium frangat, quam aliquod illius stulte dictum aut impure factum commemorare? et suis eundem vocibus sic obtundere, magis ut pudeat quid ipse dixerit, quam recte caveat quid adversarius possit dicere. Sed concedamus paululum nullum in eo Papistis scandalum dari, nec historiæ fidem in dubium vocari posse, si multa corrigantur, multa ne inserantur quidem: quid tandem erit in illis nugis et insomniis periculi? Certe si deliriis et monasticis vanitatibus quisquam ebriosus et tanquam fasciatus fuerit, is eisdem credet, etiamsi in nostris historiis nihil tale reperiatur. Totus siquidem terrarum orbis istis insomniis et miraculis cir-

cumfluit; et qui in sordibus est, sordescet adhuc. Quod cum ita sit, videamus quis sit hodie rerum nostrarum status in Anglia, et utrum nimium an parum credendo magis periculum impendeat. Sane quidem (tibi grates, O Summe Pater), ita omni ex parte bestiae magnae et tricipitis caput contritum est, ita concussae sunt nugae monasticae, ita depulsae tenebrae, ita lux Evangelica propagata, ut nemo jam adeo hebetis et obtusi ingenii Papista sit, quin Legendae Aureae miracula, et illis consimilia, ad politicam Romanae Ecclesiae gubernationem potius excogitata dicat, quam se eisdem credere quoquo modo fateatur. Et ut propius ad nos veniamus, (ut nunc sunt hominum ingenia) nonne id potius metuendum est, ne multi sint qui se nihil credere oportere existimant, quam ut pauci supersint qui nimium credant? Magis ut miseranda illorum ignorantia, quam ferenda istorum incredulitas et insolentia videatur? Utinam profecto iste sermo quotidie in circulis et conviviis liberius non exiret, tantum se credere quemque oportere, quantum ratione (ne dicam sensu) consequi poterunt: in utroque extremo vitium est, in illo crassum, in isto periculosum. Illi nimium desipere videbantur: nos nimium sapere videri volumus. Ego equidem quoties in fabulas monasticas et aniles ineptias oculos conjicio, iisdem summa cum voluptate mea fruor. Apertam enim Dei bonitatem, et expressam misericordiam in nostra tempora videre mihi videor. Intueor siquidem eodem momento et inanes illas tenebras, quas patrum nostrorum oculis Deus effudit, et immensam lucem, quam idem nobis eorum posteris revelavit. Istius sententiae bonos omnes juxta mecum esse existimo, magisque vereor, si omnia istiusmodi somnia et deliria deleantur, ne tandem aliquando Papistae negent hujusmodi nugas in Ecclesia Anglicana unquam fuisse ante diruta Coenobia (quod multi jamdudum factitarunt) quam ut eadem re perspecta, et cognita veritate, quenquam decipiant. Multa

antiquitus prodita sunt mendacia de gentium et viro-
rum origine, multa erant auguria, multa aruspicum
responsa, multæ divinationes; quibus tanta fides est
habita, ut religio ex illis constituta plus quam mille
annis perduraverit: et tamen veniente in mundum
Christi Evangelio, omnia tanquam nebulæ penitus
evanuerunt. Adulterinæ merces lucem ferre non pote-
rant, eadem tamen post aliquod tempus in manus
hominum recepta sunt, non tam ut iis quisquam capi
quam ut delectari posset. Ridebat quisque superiorum
temporum inscitiam, deprehendit errorem, denique
profanos ritus, mores, et ceremonias (ut nos hodie)
sine ullo conscientiae labe aut discrimine legebant.

Hæc omnia
apud Titum
Livium.

Quis est qui in hoc ævo Romulum in coelum subdito
emigrasse credat? Quis Numam Pompilium cum
dea Egeria congressus tacitos habuisse, et ex illa
leges Romanas didicisse? Quis Titi Latini insom-
nium? Quis Marci Ceditii de Gallorum adventu
vocem admiretur? Quis putet paulo ante Cæsa-
rem interfectum bovem corde caruisse? aut, si caruerit,
Cæsarianæ mortis portentum fuisse? Quis Tarquinii
jussu Attium Navium cotem novacula præcidisse
opinetur? Quis Alexandrum crediderit amicum Ptole-
mæum a morte ad vitam radícula quadam revocasse,
quam illi draco per quietem ostenderat? Et hæc
tamen omnia ab Historicis et Oratoribus præstantis-
simis scribuntur, et a nobis quotidie sine ullo super-
stitionis discrimine leguntur. Et, ut Historicos paululum

In Historia
sua de
Carolo,
cap. 23.
Si lumen
quod in te
est, tenebræ
sunt, ipsæ
tenebræ
quantæ?
Matth. 6.

omittamus, veniamus ad Theologos. Scribit Turpinus
Remensis Archiepiscopus, et unus de primoribus Galliæ,
eam illi cum Carolo Magno familiaritatem intercessisse,
ut alter alteri religiose promitteret, ut quisquis prius
moriretur, mortis suæ tempus quam fieri potuit diligen-
tissime superstiti significaret. Quod cum inter eos
utrinque pactum conventumque esset, Turpinus die
quadam, dum rem divinam faceret, in extasim raptus,
agmen dæmonum vidit versus Lotharingiam prætereun-

tium ; e quibus cum unum rogaret, quo proficisci vellent, respondit se Aquisgranum ad Caroli Magni mortem festinare, ut illius animam ad infernum raperent. Tum ille in nomine Jesu illum adjuravit, ut eadem via reversus, fideliter illi ostenderet, quid de Carolo factum esset. Quod cum sollicite dæmon faceret, dixit Caroli animam ex illorum manibus abreptam esse : quia cum omnia illius facta, tum bona tum mala, stateris librarentur, tot ligna et lapides in alteram a Divo Jacobo Gallitiano decapitato (quibus ille multas ecclesias dicavit) imposita esse, ut illius benefacta malefactis longe superiora essent. Quid hoc miraculo stultius aut inanius ? Quis est hodie apud Anglos tam stupidus et insensatus, ut huic credat, etiamsi a Matthæis Westmonasteriensi et Parisio scribatur ? Quis hodie putat vel Dunstanum Archiepiscopum Diabolum illius operi insidiantem naso suspensum tenuisse, vel Ulstanum Wigorniensem juxta Divi Edwardi sepulchrum baculum marmoribus adeo infixisse, ut nec a Lanfranco, nec alio quocunque, nisi solo Ulstano, evelli posset ? Ista omnia antiquitatis deliria cognoscere salus est adolescentulis : et plures, credo, ad castissimam nostram religionem crassis istis et impuris exemplis ante oculos positis adducuntur, quam ullis politicis aut humanis præceptis. Difficile est enim id diligere quod aperte sordet ; nec unquam postea ille cibus stomacho placere potest, qui semel nauseam ingeneravit. Ita qui populum semel aut sæpe miraculis deceptum viderit, nunquam eisdem in posterum credet. Hunc enim sensum unusquisque nostrum habet, ut si ab homine ista fieri dicantur, nihil possibile, sin a Deo, nihil impossibile, credamus. Ipsa Evangelii lux vanitatis tenebras non patitur, neque in ea gente deliria et præstigia unquam possunt reviviscere, apud quam Christiani verbi puritas semel invaluit ; quod si unquam credamus, imbecillitatis nostræ fidei, non alicujus periculi, argumentum est. Nam cum omnes urbes, omnia templa,

Hoc commentum habetur in Hist. Aurea, li. 2. ca. 7. Et Mat. Paris. pa. 290, anno 1206. Et in Flori-egio, anno 814. Et in Sermonibus Discipuli. Et in Polichron. lib. 5. cap. 26.

omnis domus, Scripturis sanctissimis abundant, non potest ista antiquitatis crassities in ullo angulo aut latibulo sine lumine, sine indicio, sine veri perspicientia, delitescere: aut, si quisquam omnium sit qui in tanta luce tenebras etiamnum mordicus retineat, induravit cor ejus Dominus, et de eo magis desperandum est, ne nunquam resipiscat, quam metuendum ne istis miraculis cæcus fiat, qui jamdudum in ipsa luce cæcutire et offendere desiderat. Hæc in eum finem a me scribuntur (suavissime Lector) non ut te a puro Evangelii fonte ad turbulentos miraculorum lacus adigam, sed ut tu (cum in ea incideris) Deo gratias agas, quod eam tibi lucem ostenderit quam patribus tuis denegavit: nec antiquissimas istas patriæ tuæ Historias prorsus rejicias, quoniam in illis falsa miracula produntur; ne in summa rerum nostrarum ignorance semper verseris, cum nec ulla antiquitatum vestigia nisi in illis scriptoribus reperiri possint, nec quisquam sit qui perfectam rerum nostrarum Historiam hactenus scripserit. Id ego aliquando exactissime futurum non dubitarem, nisi in Deum et homines ingrati essemus; dum nec labores alienos merito approbamus, nec ingenia excellentia (ut solent aliæ nationes) præmio et honore afficimus. Immo vero, quasi nati ad barbariem essemus, doctissimos quosque et viros eloquentissimos cum indignitate rejicimus. Hæc in nobis et alia quæcunque vitia Deus optimus maximus pro sua summa clementia corrigit: et tibi, Lector optime, multorum annorum felicitatem cum salute sempiterna concedat. Vale.

THOMÆ WALSINGHAM,

QUONDAM MONACHI S. ALBANI,

HISTORIA ANGLICANA.

DE TEMPORE REGIS EDWARDI, POST CONQUÆSTUM PRIMI.

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.
Rishanger.
MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

ANNO gratiæ millesimo ducentesimo septuagesimo tertio, A.D. 1272. qui est annus regni Regis Henrici, a Conquæstu Tertii, quin- Death of
quagesimus septimus et ultimus, cum idem Rex Henricus Henry III.
condignam ultionem Northwicensibus dedisset sacrilegiis,
Londonias redire decrevit. Et cum ad Abbathiam Sancti
Edmundi, Regis et Martyris, declinasset, gravi languore cor-
ripitur, qui eum non deseruit usque ad vitæ finem. Dum
ægrotaret enim, venerunt ad eum Comites et Barones terræ,
cum Pontificibus, ut ejus transitui interessent. Confessus est
autem humiliter peccata sua, tundens pectus suum, et malam
remittens omnibus voluntatem, emendationem quoque vitæ
promittens. Ex hinc absolvitur a Prælato: deinde devote sus-
cepit corpus Christi, et, unctione ¹delibutus extrema, crucem
Domini suppliciter adoravit, jubens debita sua solvi, et resi-
duum indigentibus æque partiri. Cum hæc rite peregisset,
reddidit spiritum suum Deo. Corpus autem ejus apud West-
monasterium honorificæ traditur sepulturæ.

Regnavit quinquaginta sex annis, et amplius, quantum distat
a festo Sanctorum Simonis et Judæ usque ad festum Sancti
Edmundi Pontificis, id est, viginti diebus. Duxerat autem in Children of
uxorem mulierem nobilem, filiam Comitis de Saveye, nomine Henry III.
Alienoram; de qua suscepit filios, Edwardum, qui post ipsum
regnavit, et Edmundum, qui fuit Comes Leycestriæ et Lan-
castriæ, et duas filias, scilicet, Beatricem, quæ nupsit Comiti
Britanniæ, et Margaretam, quæ fuit Regi Scotiæ conjugata.

¹ *delibatus* in the printed texts.

A.D. 1272. Iste Henricus Rex inchoavit novam fabricam ecclesiæ West-
monasterii, sed non perfecit.

Rishanger.
MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

Character of Henry III. Singulis namque diebus tres Missas cum nota audire solebat, et, plures audire cupiens, privatim celebrantibus assidue assistebat; ac cum sacerdos corpus Dominicum elevaret, manum sacerdotis tenere, et illam osculari, solebat. Contigit autem aliquando Sanctum Lodowicum, Francorum Regem, cum eo super hoc conferentem, dicere quod non semper Missis, sed frequentius Sermonibus, audiendis esse vacandum. Cui faceta urbanitate respondens, ait, se malle amicum suum sæpius videre, quam de eo loquentem, licet bona dicentem, audire. Erat autem staturæ mediocris, compacti corporis, alterius oculi palpebra demissiore, ita ut partem nigredinis pupillo celaret. Robustus viribus, sed præceps in factis. In quibus tamen quia fortunatos et felices exitus habuit, putant eum multi apud Merlinum fatidicum per lyncem designatum, omnia penetrantem.

Prince Edward, though absent, acknowledged King.

Cum igitur corpus magnifici Regis commissum fuisset honorificæ sepulturæ, quia Edwardus, filius ejus primogenitus, in Terra Sancta detentus fuit Crucis negotio, et absens regni administrationem non valebat exequi; die proximo post patris ejus sepulturam, Frater Robertus ¹Kylwardby, Cantuariensis Archiepiscopus, et Gilbertus Comes Gloverniæ, cum aliis prælatis ac regni proceribus, Londoniis apud Novum Templum convenientes, Edwardum absentem dominum suum ligium recognoverunt, paternique successorem honoris ordinaverunt: et de assensu Reginae matris statuerunt Custodes regni, ministrosque fideles, qui regio fisco præessent, et proventus regni ad opus Regis novi ex integro reservarent; cujus pacem jam ubique fecerunt per Angliam proclamari.

Eodem anno Edmundus, filius Regis Henrici, frater Edwardi, rediit in Angliam de Terra Sancta.

Accession of Edward I. Edwardus igitur, Regis Anglorum Henrici Tertii ex Alienora, filia Comitis Provinciae, vel Sabaudiae, primogenitus, ætatis suæ anno tricesimo quarto patri successit in regnum. Fuit autem prudens in gerendis negotiis, ab adolescentia armorum deditus exercitio, quo in diversis regionibus eam famam militiæ adquisierat, qua totius orbis Christiani sui temporis principes singulariter transcendebat. Elegantis erat formæ, staturæ procerae, qua humero et supra communi populo præeminebat. Cæsaries in adolescentia a colore pene argenteo vergens in flavum, in juventute vero a flavo declinans in nigredinem,

His person.

¹ *Kylwardy* in orig. and in Parker's text; *Kylwarby* in Camden's text. Corrected from Rishanger and MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

Rishanger. ¹senectute in ²cygneam versa canitiem venustabat. Frons lata, A.D. 1272.
MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

cæteraque facies pariliter disposita, eo excepto, quod sinistri oculi palpebra demissior paterni aspectus similitudinem exprimebat; lingua blæsa, cui tamen efficax facundia ad persuadendum in rebus non defuit perorandis. Brachiorum ad proportionem corporis flexibilis productio, quibus vivacitate nervica nulla cujusque erant ad usum gladii aptiora. Pectus ventri præeminebat, tibiæque longa divisio equorum nobilium cursu et saltu sessoris firmitatem prohibuit infirmari. Cum vacaret ab armis, venationibus tam avium quam ferarum indulgebat, et maxime cervorum, quos in equis cursoribus solebat insequi, gladioque, vice ³venabuli, confodere apprehensos.

Quem commorari in protectione Dei cœli notum erat. Nempe cum adhuc adolescens esset, et cum quodam milite in camera testudinata ludo scaccarii occuparetur, subito, nulla occasione præstita, inter ludendum surgens discessit, et ecce! lapis immensæ magnitudinis, qui sedentem conquassasset, cecidit in eundem locum quo sederat; propter quod miraculum, Beatam Mariam apud Walsingham ⁴propensius honorabat. Ei vero attribuebat, quod periculum ⁵istuc evasit.

Inerat ei præterea magnificus animus, injuriarum impatiens, His character. periculorum oblivisci cogens, dum vindicari cuperet; qui tamen facillime, humilitate exhibita, potuit emolliri. Nempe cum quodam tempore juxta quamdam ripam falconum aucupio se exerceret, unum de comitibus suis ex altera parte fluvii, negligentius se habentem circa falconem, quæ anatem inter salices corripuerat, arguit, et objurgationi minus, ut videbatur, obediens, minas adjecit: at ille, attendens nec pontem nec vadum consistere in propinquo, facilitate quadam respondit;—"Eja," inquit, "sufficit mihi quod nos ab invicem dividit flumen" ⁶"istud." Quo responso exasperatus, filius Regis aquam ignotæ profunditatis ingressus, equo natante, transivit in crepidinem alvei fluminis decursu cavatam, et cum difficultate ascendens, gladio extracto, insequitur fugientem; qui tandem per fugam desperans evadere, regyrato equo, nudatoque capite, humiliter collum prætendit, et Edwardi se obtulit voluntati. Quo facto, ab incepto suo fractus, Regis filius gladium reposuit in vaginam.

¹ *senectutem* in orig. and in the printed texts.

² *agneam* in orig., erroneously; *cygneam* in Rishanger, MS. Bibl. Reg. 13 E. ix., and the printed texts.

³ *vanabuli* in orig.

⁴ *propencius* in orig.

⁵ *istud* in the printed texts.

⁶ *fluvium istud* in Parker's text, *fluvius iste* in Camden's text.

A.D. 1272, 3. Deinde reversi, pacifice falconis relictī pariter curam egerunt. Rishanger.
Hæc de moribus et adolescentia filii Regis Henrici comme- MS. Bibl.
moravimus, ne posteris gesta talia sint ignota. Reg. 13
E. ix.

Transit annus iste frugifer et fructifer inter utrumque;
Romanis ¹desideratus, propter intronizationem Papæ; tristis
Terræ Sanctæ, propter ²abcessum exercitus Christiani; Anglis
lætus, propter electionem Regis novi.

Rudolph of Hapsburg elected Emperor. Anno gratiæ millesimo ducentesimo septuagesimo quarto, MS. Bibl.
qui est annus Edwardi, a Conquæstu Primi, primus, prin- Reg. 13
E. ix.
cipis Teutonicæ, cognoscentes veraciter mortuum esse Domi-
num Ricardum, Regem Alemanniæ, quondam fratrem Regis
Anglorum Henrici, convenerunt in unum, et ³Radulphum Rishanger.
de Assio Comitem Ruphum elegerunt in Imperatorem Roma- MS. Bibl.
norum; qui anno eodem in Regem Alemanniæ solemniter co- Reg. 13
ronatur. E. ix.

Edward leaves Syria; and arrives in Italy. Edwardus jam Rex Angliæ præsignatus, dum moram apud
⁴Accon faceret, et Christianorum ac Tartarorum auxilia frustra
diutius expectaret, consilio inito, relictis ad Terræ Sanctæ
defensionem stipendiariis, naves repatriaturus ingreditur, cur-
suque velivolo Siciliam usque pervenit; ubi a Rege Karolo
honorifice susceptus est. Cumque per dies aliquot recreandi
gratia se et suos ibidem continuisset, rumores primo de morte
filii sui Henrici, ac postmodum de morte patris, accepit. Qui
dum mortem patris anxius quam filii sui plangeret, a Rege Ka-
rolo, vice consolatoris assistente, plurimumque mirante, super
hoc requisitus, dicitur respondisse;—"Jactura, Domine Rex,
" filiorum facilis est, cum cotidie multiplicentur: parentum
" vero mors irremediabilis est, quia nequeunt restaurari."

Karolus autem Rex discedentem Edwardum conduci fecit
per Karolum, filium suum, usque ad ultimos terminos regni
sui. Cum autem ad Veterem Urbem, ubi Papa cum sua Curia
residebat, advenisset, occurrentibus ei Cardinalibus omnibus,
cum honore maximo ad Domini Papæ præsentiam est deductus.
Cui super morte consanguinei sui, Henrici de Alemannia,
anxiam deposuit querimoniam; quem non modo in offensam
juris humani a Gwydone de Monte Forti, dum Missarum sole-
nnis assisteret, constabat interfectum, sed in contemptum
Ecclesiæ et scandalum nominis Christiani. Papa igitur, hiis
commotus, Gwidonem excommunicavit, et omnes eundem re-
ceptantes; et, quousque Ecclesiæ satisfaceret, terras eorum sup-
posuit Interdicto. Discedens denique Edwardus a Curia, per

The Pope excommunicates Guido de Montfort.

¹ *desiderat* in orig., *desideratus* in the printed texts.

² *discessum* in the printed texts.

³ Meaning, Rudolph of Hapsburg.

⁴ *Acton* in the printed texts.

Rishanger. civitates Italiae progreditur, ubique receptus a civibus cum A.D. 1273.
 MS. Bibl. gaudio maximo et honore. Ingressuro autem Sabaudiam,
 Reg. 13 praelati ac proceres Angliae quamplurimi in descensu montium
 E. ix. occurrerunt.

Cumque Edwardus pertransisset Sabaudiam, Comes ¹Kabila- Edward's
 nensis eum ad ludum militare, qui vulgo "torneamentum" prowess.
 dicitur, invitavit. Optabat enim ipse Comes, cum multis aliis,
 militiam Edwardi opere experiri; cujus jam fama repleverat
 totum orbem. Quorum votis condescendens, Edwardus se cum
 militibus suis, licet longa peregrinatione vexatis, partem velle
 tenere contra Comitem et suos proclamari fecit, ac quoscum-
 que alios milites adventantes. Die itaque statuto congregiun-
 tur partes, gladiisque in alterutrum ingeminantes ictus, vires
 suas exercent. Comes vero cuneum Edwardi penetrans, cum
 ipso cominus congreditur. Cui tandem, abjecto gladio, appropi-
 ans, collum Edwardi brachio circumduxit, et tota fortitudine
 astringens, ab equo detrahere conabatur. Sed Edwardus, in-
 flexibiliter se tenens erectum, dum Comitem sibi sensit firmius
 adhærentem, equum urgendo calcaribus Comitem a ²sella
 abstraxit; quem ad collum suum pendentem fortius excutiens
 a se in terram dejecit. Commoventur exinde Burgundiones in
 iram, et ubique exercitium armorum in hostile insultum,
 cœptumque ludi bellicum vertitur in tumultum. Cædunt igi-
 tur cedentes Anglici, et vim vi repellunt, fortiter impetus
 frangentes adversariorum. Interim Comes, refocillatus paulu-
 lum, Edwardum secundo aggreditur; cujus super se manum
 sentiens aggravari, deditit se eidem. Sicque peregrinis concessa
 victoria, partes ambæ in urbem pacifice revertuntur.

Edwardus facit homagium Regi ³Francorum.

Post hæc, Edwardus venit in Franciam, et a Philippo, Fran- His
 corum Rege, magnifice susceptus est; fecitque homagium pro to the King
 terris suis quas de eo tenebat, sub conditione restitutionis of France.
 terrarum patri suo, in venditione Normanniæ, promissarum.
 Deinde in Wasconiam proficiscitur, ad compescendum novos
 motus, quos in eadem Gasco de Bierna, miles nobilis et
 strenuus, sed a fide domini sui Edwardi deficiens, concitaverat.
 Cujus terras Edwardus cum exercitu potenter ingressus,
 ipsum in fugam coegit, et in quodam castro forti ac munito
 obsedit.

¹ Properly *Catalaunensis* "of | texts.
 "Chalons."

³ *Franciæ* in the printed texts.

² *cella* in orig., and in the printed |

A.D. 1274. Transit annus iste frugifer et fructifer, opulenter; Romanis, Rishanger.
 Anglis, et Francis, sub quiete transactus; Saracenis etiam, et MS. Bibl.
 cunctis incredulis, nocivus. Reg. 13

Anno gratiæ millesimo ducentesimo septuagesimo quinto, MS. Bibl.
 qui est annus regni Regis Edwardi, a Conquæstu Primi, Reg. 13
 secundus, fuit Rex Edwardus ad Natale in Wasconia, cum uxore E. ix.
 sua.

Council of Lyons. Hoc anno Gregorius Papa Decimus, Kalendas Maii, apud Rishanger.
 Lugdunum Generale Consilium celebravit; ad quod Græci et MS. Bibl.
 Tartari solemnes nuncios transmiserunt. Græci ad unitatem Reg. 13
 Ecclesiæ se redire spondent; in cujus evidens signum, cum E. ix.
 cantaretur Symbolum, hortante Domino Papa, trina vice nuncii
 eorum "Et in Spiritum, Dominum vivicantem, qui ex Patre
 "Filioque procedit," replicaverunt celebriter et devote.
 Nuncii vero ¹Tartarorum infra tempus Concilii ad propria
 redierunt. Affuit ibi prælatorum numerus, quingenti Episcopi,
 Abbates sexaginta, prælati vero alii circa mille; unde dixit
 quidam;—

"Gregorius Denus congregat omne genus."

Ibi statutum est illud insigne, et a retro sæculis insolitum,
²scilicet, quod omnes rectores curati deinceps forent sacerdotes.
 Prohibiti sunt et bigami primam tonsuram deferre; et quod
 nulli hominum deinceps liceat decimas suas ad libitum, ut antea,
 ubi vellet, assignare; sed matri ecclesiæ omnes decimas per-
 solverent. Ipse quoque Gregorius decimam sexannalem uni-
 versali Ecclesiæ imposuit; pluralitatem beneficiorum curatorum
 damnavit. Aliquos status de Ordinibus Mendicantium appro-
 bavit, utpote Prædicatores et Minores; aliquos toleravit, utpote
 Carmelitas et Augustinenses. Aliquos reprobavit, ut Saccinos,
 qui intitulantur "de Pœnitentia," sive "de Valle Viridi," et
 consimiles.

Death of Thomas Aquinas. In via versus istud Consilium doctor venerabilis Frater
 Thomas de Aquino, de Ordine Prædicatorum, in quadam Abba-
 thia monachorum Cisterciensium, quæ dicitur "Fossa Nova,"
 diem clausit extremum. Cujus tam acuta, tam publica, sunt
 monumenta, ut "Doctor Communis" a viris scholasticis nun-
 cupetur. Hic natione ³Apineris, filius Comitis de Aquino, invitis
 parentibus, qui eum monachari volebant, Prædicatorum Ordi-
 nem est ingressus: missus vero ad Studium Parisiense, doc-
 toratus gradum merito est adeptus. Super Libros Senten-
 tiarum quatuor scripta fecit; scripsit et primam partem de

¹ *Tartarorum baptizati et infra* |
 in the printed texts.

² Omitted in the printed texts.

³ *Campanus* in the printed texts.

Rishanger. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. Quæstionibus disputatis de Veritate. Scripsit et secundam A.D. 1274. partem de Quæstionibus disputatis de Potentia Dei, et tertiam partem de Quæstionibus disputatis, quarum initium est "de Virtutibus." Item, contra Gentiles quatuor libros scripsit. Item, Summam Theologiæ, quam in tres partes divisit; et secundam, in duas. Sed morte præventus tertiam non complet. Quatuor Evangelia, continuata expositione de dictis Sanctorum, glossavit. Litteralis etiam expositionis in Job edidit librum unum. Multaque alia scripsit, ad utilitatem legentium, quæ diligens lector invenire poterit intitulata in Chronicis Nicholai Tryveth. Sanctitati vero ipsius a vitæ meritis attestantur miracula, quæ post ejus transitum, et in vita ipsius, plurima contigerunt. Nocte vero ipsa, qua de hoc mundo transiit, apparuit in somnis germano suo, Comiti de Aquino, in habitu Ordinis sui, tradens eidem in manu litteram quamdam clausam. Qui cito post excitatus, cum sentiret se litteram habere in manibus, camerarium suum advocavit, jussitque lumen celeriter apportare; quo allato, litteram aperiens invenit ibi aureis apicibus, omne humanum artificium sua formositate excedentibus, hoc inscriptum, "Hodie factus sum Doctor in Ierusalem." Conservata itaque littera, per nuncios ad inquirendum de statu suo missos, ipsum eadem nocte qua apparuit sibi, comperit ex hac luce migrasse.

Sub eisdem diebus Gasco de Bierna a Rege Anglorum ob- Gaston de sessus, cum, omni jam via evadendi sibi præclusa, attenderet Bierne. rem esse in foribus ut ad deditionem cogeretur, super negotio quod inter Regem Edwardum et ipsum vertebatur, appellationem interponit ad Curiam Regis Francorum. Cui deferens Rex Edwardus, nolens Regem Francorum, quem nuper dominum suum pro terris in Francia recognoverat, contra se partem facere, dissentientibus multis de suis, obsidionem amoveri jussit, ministris suis committens, ut in Curia Regis Franciæ causam prosequerentur contra Gasconem. In qua tandem, injuriosæ rebellionis convictus per Regem Francorum, Regis Angliæ adducitur voluntati. Edwardus Rex, postquam obsidionem dimiserat, ordinatis pro articulo temporis rebus Wasconiae, in Angliam properavit; ubi a clero et populo est receptus cum gaudio et honore.

Dominica vero infra Octabas Assumptionis Beatæ Virginis, Coronation in ecclesia Westmonasteriensi, una cum Alienora, consorte sua, of Edward. a Roberto, Cantuariensi Archiepiscopo, inungitur in Regem, et solemniter coronatur. Coronationis solemnitati interfuerunt Regina mater, Alexander Rex Scotorum, Duxque Britanniae, ambo Regis sororii; cum Prælatorum, Comitum, et Baronum,

¹ Trivett in the printed texts.

A.D. 1274-1275. aliorumque nobilium, multitudine copiosa: et tunc tricesimi sexti ætatis suæ anni Rex impleverat duos menses; qui in crastino coronationis suæ, recepto a Rege Scotorum homagio, ipsum dimisit ad propria, plurimum honoratum. Rishanger.
MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

Disease
among
sheep.

Eo anno, infausta lues ovium surrepsit in Anglia, ut ubique repente ovilia, peste grassante, vacuarentur; quæ duravit sequentibus viginti octo annis, ita ut nulla totius regni villa hujus miseris clade careret. Causam hujus morbi, prius insuetam incolis, attribuebant multi cuidam diviti de Francorum partibus, qui applicuerat in Northumbriam, adducens secum quamdam ovem Hispaniæ morbidam, quæ totum gregem Angliæ morbi traductione contaminavit; quæ erat de ¹bimalis boviculi quantitate.

Transit annus iste frugifer et fructifer opulenter; Ecclesiæ memorialis et celebris, propter honorabilis Consilii celebrata Statuta apud Lugdunum; Wasconibus inquietus, propter rebellionem Gasconis; Anglis desiderabilis, propter solemnitatem diu desideratæ regiæ coronationis.

Gaston de
Bierne.

Anno gratiæ millesimo ducentesimo septuagesimo sexto, qui est annus regni Regis Edwardi, a Conquæstu Primi, tertius, Gasco de Bierna, in Angliam veniens, cum resti circa collum ad Regis præsentiam est adductus; quem ad suam misericordiam Rex recipiens, morte condonata, in castro Wyntoniæ per annos aliquot custodiæ mancipavit. Qui tandem per Regis gratiam liber dimissus ad propria, Regi Angliæ semper in posterum gratus extitit et fidelis. MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

Rishanger.
MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

Llewelyn
refuses to
attend Par-
liament.

Hoc anno coactum est Parliamentum Londoniis; ad quod invitatus est per solemnes nuncios Leulinus, Princeps Walliæ; qui, invitatus, regiæ coronationi ²per prius contempserat interesse. Cumque moneretur per nuncios, ut veniret et homagium debitum Regi faceret, finxit se non audere intrare Angliam, propter insidias quorundam majorum regni sibi insidiantium ea vice. Et ideo, pro sua securitate, filium Regis et Gilbertum Gloverniæ Comitem, ³Robertum Burnelii, Regis Cancellarium, obsides postulavit. Quod Rex indigne tulit; sed tamen, dissimulato negotio, inceptum Parliamentum consummavit. In quo Statuta edidit contra Manum mortuam; ne de cætero possessiones terrarum seu reddituum, sine speciali Regis licentia, ad manum mortuam devolvantur. Vocantur ergo Statuta in præsentī Parlamento edita, " Statuta Westmonasterii " Prima."

Statute
against
Mortmain.

¹ biennalis in the printed texts.

² primo contempserat in the printed texts.

³ Robertumque Burnelii, in the printed texts.

Rishanger. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. Post Parliamentum vero Rex, ut Leulino Principi Walliæ liberior ad se pateret accessus, Castriam usque, quæ in con- finio Walliæ sita est, progreditur. Missis iterum nunciis, homagium exigit ab eodem. Quo mandatis regiis parere de- tractante, Rex exercitum convocat, disponens Principem, sibi denegantem homagium, de suo feodo expugnare. A.D. 1275-1276. Edward proceeds to Chester

Eodem anno, in partibus Australibus Angliæ, et Occidenta- libus, terræ motus horribilis contigit, feria quarta infra Octabas Nativitatis Virginis gloriosæ. Pestilentialis etiam ægritudo, oves consumens, scabie plurimas interfecit.

Hoc anno, solvit populus Regi quintamdecimam bonorum, quæ patri suo dicebatur præconcessa.

Transit annus iste frugifer et fructifer Angliæ regioni; Christianis et incredulis a bellis ubique quietus.

MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. Rishanger. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. Anno millesimo ducentesimo septuagesimo septimo, qui est annus regni Regis Edwardi, a Conquæstu Primi, quar- tus, Comitissa Leycestriæ, relicta videlicet Simonis de Mon- teforti, quondam Comitis Leycestriæ, quæ fuerat soror Henrici, Regis Angliæ, et, occiso marito, cum suis in Galliam fugerat, ac in domo Sororum de Ordine Prædicatorum apud Montargys, a sorore viri sui fundata, morabatur, filiam suam transmisit in Walliam, Principi, sicut patre vivente sub certis factis conventum fuerat, maritandam. Ducem vero itineris, ac procuratorem negotii, Aymericum, filium suum germanum, puellæ constituit, assignata eisdem comitiva. Qui suspectum habentes iter per Angliam, emenso multo maris spatio, ad insulas Silvias, quæ terminos Cornubiæ e vicino respiciunt, devehuntur; ubi a quatuor navibus Bristollensibus, ex inspe- rato supervenientibus, comprehensi, ad præsentiam Regis Angliæ deducuntur; qui, retenta puella honorifice in comiti- vam Reginae, Aymericum, fratrem suum, primo in castro de Corf, et postea in castro de Scherebourne, sub custodia libera detinuit, sed segura. The daugh- ter of the Earl of Leicester seized.

Eodem tempore Papa Gregorius, apud Arescium defunctus, ibidem traditur sepulturæ. Cui successit Innocentius Quintus, natione Burgundus, de Tarentasia, dictus ¹antea “Frater Petrus;” qui in Ordine Prædicatorum studio Scripturarum deditus, ac Doctor Theologiæ Parisius factus, sapientiæ suæ memoria multa scribendo utilia posteris dereliquit. Qui cum esset vir reli- gionis eximiæ, expertæque prudentiæ, primo Prior Provincialis fratrum suorum in Francia, deinde efficitur Archiepiscopus Lugdunensis; demumque a Papa Gregorio ad Cardinalatum Gregory X. Innocent V.

¹ ante in the printed texts.

- A.D. 1276-1277. assumptus, constitutus est Episcopus Hostiensis. Factus autem Papa sedit mensibus quinque, diebus duobus, moriturque Romæ, et in Lateranensi ecclesia sepelitur. Rishanger.
MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.
- Adrian V. Cui eodem anno successit Adrianus Quintus, natione Januensis, dictus antea "Octobonus," qui, Tituli Sancti Adriani Diaconus Cardinalis, a Papa Clemente Quarto Legatus in Angliam missus fuit. Hic Papa factus statim Constitutionem, quam Papa Gregorius Decimus fecerat de inclusione Cardinalium pro electione Summi Pontificis, suspendit; proponens eam aliter ordinare. Sed morte præventus, Constitutionem suspensam reliquit; sedit vero mensibus duobus.
- John XXI. Papa Adriano defuncto, successit Johannes Vicesimus Primus, dictus "Petrus Hispanus." Hic Episcopus Tusculanus erat prius. In actibus diversis famosus, sed scientiarum florem pontificalemque dignitatem quadam morum stoliditate deformavit; adeo ut naturali pro parte carere videretur industria. In hoc tamen quam plurimum laudabilis fuit, quod se tam pauperibus quam divitibus communem exhibens, studiumque litterarum amplectens, multos in beneficiis ecclesiasticis promovit egentes.
- Capture of Rhudlan Castle. Rex Angliæ, de Cestria in Walliam progrediens, cepit castrum quod dicitur "Rodolanum," misitque in Walliam Occidentalem militem nobilem, dictum "Paganum de Canusiis," qui cuncta cæde incendioque vastavit.
- Hoc tempore Frater Johannes de Derlyngton, Ordinis Prædicatorum, Confessor quondam Regis Henrici, auctoritate papali in regno Angliæ Collector efficitur decimarum, salva papali reverentia, contra sui Ordinis professionem tali officio deputatus. Hujus tamen studio et industria editæ sunt Concordantiæ Magnæ, quæ "Anglicanæ" vocantur.
- Hoc anno, sextodecimo Kalendas Julii, venerabile corpus Beati Ricardi, Cicestrensis Episcopi, est translatum, et in capsâ argentea et deaurata honorifice collocatum.
- Transit annus iste frugifer et fructifer Anglicanis; sed propter tot Paparum interitum, tristis lugubrisque Romanis; et non solum orbi Christiano a bello generali, sed Sarracenis incredulisque, quietus.
- Anno gratiæ millesimo ducentesimo septuagesimo octavo, qui est annus regni Regis Edwardi, a Conquæstu Primi, quintus, Joannes Papa Vicesimus Primus, cum sibi vitæ spatium in annos plurimos extendi crederet, et hoc etiam coram multis assereret, subito cum nova camera, quam sibi Viterbii circa palatium construxerat, solus corrui, et, inter lapides et ligna collisus, sexto die post casum, sacramentis omnibus ecclesiasticis perceptis, moritur, et in ecclesia Sancti Laurentii sepelitur. MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.
Rishanger.
MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.
- Death of Pope John XXI.

Rishanger. Cui successit Nicholaus Tertius, prius dictus, "Johannes A.D. 1277.
MS. Bibl. "Gagetanus," de genere Ursinorum. Hic super Regulam Nicholas
Reg. 13 Sancti Francisci expositionem quamdam edidit, quam inter III.
E. ix. alias Decretales de Verborum Significationibus inseri ordinavit.

Wallenses Occidentales per id temporis ad pacem Regis Transactions in
Angliæ venientes, Pagano, militiæ Regis in partibus illis ca- Wales,
pitaneo, Castrum de Stredewey cum adjacenti patria reddi-
derunt. Princeps vero Walliæ, videns se Regi Angliæ, cotidie
invalescenti, non posse resistere, pacem petiit, et obtinuit sub
hac forma: videlicet, quod omnes captivi, quos ¹hactenus ra-
tione Regis Angliæ detinuit in vinculis, simpliciter et sine
calumnia liberarentur. Item, pro pace et benevolentia Regis
habenda, daret quinquaginta millia librarum sterlingorum;
²quorum tamen solutio in voluntate et gratia Regis foret.
Item, quod terra quatuor Cantredorum, sine omni contradic-
tione, Regi et suis hæredibus, cum omnibus terris conquisitis
per Regem hominesque regios, excepta insula Angleseya, in
perpetuum remaneret. Insula enim Angleseya concessa est
Principi, ita quod solvat pro ea singulis annis Regi mille
marcas, quarum solutio incipienda erat in festo Sancti Michaelis
proximo tunc instantis: pro ingressu vero quinque millia
marcarum daret. Et si Princeps sine hærede de corpore suo
moriretur, insula illa in Regis Angliæ possessione remaneret.
Item, quod Princeps veniret in Natali Domini ad Regem, in
Angliam, pro homagio faciendo. Item, quod omnia homagia
Walliæ remanerent Regi, præterquam quinque Baronum qui
in confinio Snowdoniæ morabantur: quia se "Principem"
convenienter vocare non posset, nisi sub se aliquos Barones
haberet ad vitam suam. Et post mortem ejus, quinque præ-
dictorum Baronum homagium Regi Angliæ fieret, et suis
hæredibus, in æternum. Et pro assecuratione istorum, tradidit
Princeps decem obsides de melioribus Walliæ, absque incarce-
ratione, exhæredatione, et termino liberationis. Et de omni
Cantredo et de Snowdonia, et de Consilio Principis, meliores
jurabunt, tactis sacrosanctis reliquiis, quod quandocumque
Princeps aliquem prædictorum articulorum infregerit, nisi
admonitus se correxerit, abalienabunt se ab eo, et eidem, in
omnibus quæ poterunt, hostes fient. Item, præter hæc, Prin-
ceps fratres suos, quos læsit, placabit. Habuit enim tres
fratres, quorum duos, Owenum et Rodericum, posuerat in
carcere; tertius vero, David, fuga dilapsus, multis annis cum
Rege Angliæ stetit; a quo, contra morem gentis suæ, miles

¹ actenus in orig.| ² quarum in the printed texts.

A.D. 1277-1278. factus, in ista guerra ob probitatem et fidelitatem suam plurimum erat Regi acceptus: unde et eidem castrum de Dymby¹ [contulit] in Wallia, cum terris ad valorem mille librarum annui redditus; insuper et uxorem dedit filiam Comitis Derbyæ, quæ nuper alio viro fuerat viduata. Owenus ergo favore regio liberatur a carcere, quem fregerat paulo ante. Rodericus vero, fratrem fugiens, in Anglia morabatur. Rex autem in Occidentali Wallia apud Lampader Vaur, ad cohibendum irruptiones Wallensium, castrum construxit insigne.

Rishanger.
MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

In subsidium hujus werræ, concessa est Regi a populo vice-sima pars bonorum.

Transit annus iste frugifer et fructifer satis abunde; sine tumultu inter Christicolas et Sarracenos; Romanis notabilis, propter inopinabilem mortem Papæ; Anglis prosper, propter subjectos rebelles Walliæ; sed ipsis Wallensibus infamis et odibilis, propter admissionem dominationis insuetæ.

Arch-
bishop Kil-
wardby
made a
Cardinal.

Anno gratiæ millesimo ducentesimo septuagesimo nono, qui est annus regni Regis Edwardi, a Conquæstu Primi, sextus, Robertus, Cantuariensis Archiepiscopus, per Dominum Nicolaum Papam ad Cardinalatum assumptus, factus est Episcopus Portuensis.

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

Marriage
of Llew-
elyn.

Rex Angliæ, circa tempus istud, filiam Comitis Leycestriæ, Simonis de Monteforti, apud insulas Silvias, prout superius dictum est, captam a Bristollensibus, et sibi adductam, Principi Walliæ dedit uxorem, nuptiarum solemnitatem agens impensis propriis, suaque ac Reginæ præsentia illas honorans.

Rishanger.
MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

The Jews
punished
for clip-
ping the
coin.

Hoc anno Judæi, de tonsura monetæ convicti, in magna multitudine ubique per Angliam suspenduntur: puniti sunt eo tempore et eorum² consuetanei, pro pravis escambiis et pro causa prædicta.

Parliament
at Glou-
cester.

Eodem anno tenuit Rex Parliamentum Gloverniæ, in Octavis Sancti Johannis Baptistæ; in quo edita sunt Statuta, quæ "de Glovernia" appellantur.

Edward
crosses
over to
France.

Circa mensem Augustum Rex Edwardus transfretavit in Franciam, ad habendum colloquium cum Philippo Rege Francorum; unde tunc obtinuit restitutionem aliquarum terrarum, non tamen omnium, quæ in venditione Normanniæ promissæ fuerant patri suo.

Per hoc tempus obiit Regina Castellæ, mater Reginæ Angliæ; ad quam jure hæreditario, post mortem matris, devolutus est Pontini Comitatus.

¹ Omitted in orig., and supplied from the printed texts, and Rishanger.

² *consentanei* in the printed texts.

Rishanger. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. Isto anno, antequam Rex transiret in Gallias, Rex Scotorum Alexander, in Angliam veniens, Regem consuluit de negotiis arduis terræ suæ. Impetravit autem a Rege litteras testificantes auxilium in guerra Walliæ præstitum, non nomine servitii factum esse. A.D. 1278-1279. Visit of the King of Scotland.

Hoc anno, Robertus Burnel, Episcopus Batoniensis, in Cantuariensem Archiepiscopum est electus; sed Papa, electione cassata, Lectori Curiae, Fratri Johanni de Peccham, de Ordine Minorum, eandem contulit dignitatem. John de Peckham made Archbishop of Canterbury.

Transit annus iste frugifer et fructifer Romanis, Anglis, et Francis; Scotis et Wallensibus sub silentio quieteque transactus; Sarracenis etiam otiosus.

MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. Anno gratiæ millesimo ducentesimo octogesimo, qui est annus regni Regis Edwardi, a Conquæstu Primi, septimus, Frater Johannes Peccham, Cicestrensis Diocesis, de Ordine Minorum, venit in Angliam, a Domino Papa in Cantuariensem Archiepiscopum consecratus. Hic Parisius in Theologia, et Oxoniæ, lectiones suas resumpserat. Deinde Minister Provincialis Angliæ, ac tandem Lector Palatii in Romana Curia, factus fuit; qui Ordinis sui zelator præcipuus, carminum dictator egregius, affatusque pompatici, fuerat; mentis tamen benignæ exitit, et animi admodum liberalis.

Hoc anno, moneta Angliæ, per tonsuram nimis deteriorata, Alteration ex mandato Regis renovatur. ¹ Obolus quoque, qui prius formam semicirculi habebat, tanquam pars denarii in medio divisi, fit rotundus; juxta vaticinium Merlini dicentis;—"Findetur forma commercii, dimidium rotundum erit." Facti sunt etiam eo tempore, primo, et quadrantes. in the coinage.

Illustris miles, Rogerus de Mortuo Mari, apud Kelyngwurthe ludum militare, quem vocant "Rotundam Tabulam," centum militum ac tot dominarum, constituit; ad quam, pro armorum exercitio, de diversis regnis confluit militia ²[multa] nimis. A Round Table held at Kenilworth.

Frater Robertus, quondam Cantuariensis Archiepiscopus, et post Cardinalis et Episcopus Portuensis, post adventum suum ad Curiam, graviter infirmatur; ex qua infirmitate cito postea mortuus est.

Eo tempore ²[obiit] Walterus Giffard, Archiepiscopus Eboracensis; cui successit Magister Willelmus de Wikewane, in Romana Curia consecratus.

Eodem anno, Frater Johannes Peccham, Cantuariensis Archiepiscopus, convocat Consilium apud Radingiam; ubi suffraganeis suis imposuit, ut Statuta Generalis Consilii facerent artius observari. Council at Reading.

¹ *Obulus* in orig.

| ² Supplied from the printed texts.

- A.D. 1280-1281. Transit annus iste frugifer et fructifer; Anglis, Francis, Rishanger. MS. Bibl.
Romanis, Sarracenisque, quietus. Reg. 13 E. ix.
- Martin IV. Anno gratiæ millesimo ducentesimo octogesimo primo, qui MS. Bibl.
est annus regni Regis Edwardi, a Conquæstu Primi, octavus, Reg. 13 E. ix.
Nicholaus Papa Tertius moritur; successitque ei Martinus
Quartus, prius dictus "Simon ¹Turonensis," Gallicus natione. E. ix.
- Tomb of Henry III. at Westminster. Hoc anno, Edwardus Rex Angliæ, de lapidibus pretiosis jaspidum, quos secum attulerat de partibus Gallicanis, paternum sepulcrum apud Westmonasterium fecit plurimum honorari. Rishanger. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.
Eodem anno, Oliverus de Suttona fit Episcopus Lincolnensis; qui prius fuerat ejusdem ecclesiæ Decanus.
- A.D. 1281. Frater Johannes Peccham, Cantuariensis Archiepiscopus, ne Council of Lambeth. nihil fecisse videretur, convocat Concilium apud Lambheythe; in quo Constitutiones Ottonis ²[et] Ottoboni, quondam Legatorum in Anglia, innovans, jussit eas ab omnibus custodiri.
- Transit annus iste frugifer et fructifer; Romanis, Anglis, Gallicis, Sarracenis, incredulisque, quietus.
- Anno gratiæ millesimo ducentesimo octogesimo secundo, qui MS. Bibl.
est annus regni Regis Edwardi, a Conquæstu Primi, nonus, Reg. 13 E. ix.
Martinus Papa Senator efficitur Urbis Romæ; qui in Romanolam exercitum misit contra Gwidonem, Comitem Montis Febri, Rishanger. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.
qui in partibus illis terras Ecclesiæ occupavit. Hic Martinus Papa capas Fratrum Carmelitarum mutavit in album, quæ prius erant stragulatæ et birratæ.
- David, brother of Llewelyn. Eo tempore, David, germanus Principis Walliæ, immemor beneficiorum Regis Angliæ, qui eum promoverat et contra fratrem persequentem protexerat, concitavit pene totam Walliam ad insurgendum contra Regem. Et ut Principem nobilesque Wallensium ad seditionem facilius inclinaret, ipse primus facinus aggreditur, et Rogerum de Clifford, militem nobilem et famosum, quem Rex illuc miserat, tanquam totius Walliæ Justiciarium, nihil tale suspicantem, ³proditorie in castro suo de Hawardyn Dominica in Ramis Palmarum cepit; quosdamque milites ejus, volentes resistere, inermes occidit. Exinde reversus ad Principem, collecto exercitu, una cum eo Rodolanum venit, obsidionemque posuit circa castrum.
- Transactions in Wales. Eo tempore Rex Paschalem solemnitatem in Diœcesi Sarum tenuit, apud ⁴Vasas; ubi super hac commotione auditis rumoribus, jussit quam ⁵totius exercitum congregari. Militiam,

¹ *Turonesis* in orig.² Supplied from Rishanger; the omission occurs in MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.³ *proditorie* in the printed texts.⁴ *Visas* in the printed texts. *Divisas* is meant; as in Rishanger and Bibl. Reg. 13 E. ix.⁵ *quamprimum totum* in the printed texts.

Rishanger. quam tunc in promptu habebat, usque Rodolanum præmisit; A.D. 1281.
 MS. Bibl. ipse vero Rex clam Ambresbiriam adiit, ut matrem suam
 Reg. 13 salutaret, quæ tunc in illo monasterio morabatur. Contigit Anecdote
 E. ix. adduceretur, qui per tempus aliquod cæcum ¹finxerat, visum- ward I.

autem, dum ibi esset, ut quidam ad matris ejus præsentiam of Ed-
 adduceretur, qui per tempus aliquod cæcum ¹finxerat, visum- ward I.
 que sibi ad Henrici Regis, quondam mariti sui, tumulum,
 dixerat restitutum. Edwardus vero Rex hunc ab antiquo no-
 verat famosum flagitiis, notatumque malitiis ac fraudibus ab
 olim, et mendaciis assuetum; matrique narrationibus plurimum
 applaudenti, ne crederet dissuasit: quæ, in morem fœminarum
 vetularum, subito in iram versa, filium gravissime redarguit,
 cameramque suam evacuare præcepit. Cui jussis matris hu-
 militer parenti, dum egrederetur, occurrit Prior Provincialis
 Fratrum Prædicatorum, dictus "Frater Hugo de Mancestria,"
 vir magnæ discretionis, ac Magister in Theologia, qui et ipsi
 Regi familiariter notus erat; quem Rex ad partem trahens,
 offensam matris, et omnia quæ contigerant, enarrans per ordi-
 nem, finaliter hoc adjecit;—"Ego," inquit, "justitiam patris
 "mei tantam novi, quod potius huic scurræ eruisset oculos
 "integros, quam tantæ iniquitati lumen perditum restau-
 "rasset."

Altera vero die, accepta a matre licentia, cum celeritate ad Edward
 militiam, quam præmiserat, in Walliam properavit. Cujus proceeds
 audito adventu, Princeps Walliæ, obsidione soluta, longius se to Wales.
 subtraxit. Interim captum est castrum de Lampader Vaur per
 Resum filium Maylgonis, et Griffinum filium Mereduci. Capta Trans-
 sunt etiam in illis partibus, per alios nobiles, Wallensium castra actions
 plura. there.

Eodem tempore, procurante Fratre Johanne Peccham, Can- Emeric de
 tuariensi Archiepiscopo, Aymericus de Monteforti, quem Rex Montfort.
 in custodia detinuerat, liberatur; spondente pro eo clero, se
 velle de periculo regni cavere. Qui transfretans in Gallias,
 non multo post Curiam Romanam adiit; ubi post aliquot annos,
 renunciatus clericatui miles efficitur; sed infaustus, nam cito
 postea defunctus est.

Hoc anno translatum est in locum eminentiorem venerabile
 corpus Beati Hugonis, quondam Episcopi Lincolniensis.

Eo tempore, Cantuariensis ²Archiepiscopus, profectus in
 Snowdoniam, Principem Walliæ, et germanum suum, sategit
 ad pacem reducere; sed frustratus, regressus in Angliam
 excommunicationis in ipsos sententiam fulminavit.

Transit annus iste frugifer et fructifer; Romanis infamis;
 Francis quietus; sed Anglis et Wallicis inquietus.

¹ *se finxerat* in the printed texts. | *Episcopus* in Camden's text.

² *Archiepiscopus* in Parker's text, |

- A.D. 1282. Anno gratiæ millesimo ducentesimo octogesimo terno, qui MS. Bibl.
est annus regni Regis Edwardi, a Conquæstu Primi, decimus, Reg. 13
idem Rex cum exercitu valido de Rodolano per Angleseyam, E. ix.
- Transac-
tions in
Wales. ¹quam per nautas portum capi fecerat, versus Snowdoniam Rishanger.
progrediens, ut viam pararet exercitui, ultra maris brachium MS. Bibl.
quod insulam dividit a continente, juxta Bangoriam, constituit Reg. 13
pontem fieri ex navibus invicem colligatis. E. ix.
- Peter of
Aragon
claims
Sicily. Hoc anno Petrus, Rex ²Arragoniæ, vendicans regnum
Siciliæ jure hæreditario uxoris suæ, subito cum navigio reg-
num Siciliæ ingressus, Karolum Regem expulit de eodem.
Qui in Franciam fugiens, a Rege, nepote suo, pro recuperando
regno subsidium imploravit. Papa vero Martinus in Petrum
prædictum, vel omnes ei faventes, vel ipsum Regem appel-
lantes, excommunicationis tulit sententiam; regno ³Arragoniæ
eum privans, et conferens illud Karolo, filio Regis Francorum.
Petrus vero de ⁴Arragonia, missis ad Regem Siciliæ nunciis,
petivit ut cum quadraginta tantum militibus ad plana Burde-
galia, secum, tot tantum habente milites, dimicaturus, veniret
ad diem certum; sub certa pœna se ad hoc obligans, dum
tamen Karolus modo se simili obligaret: et cui in hoc con-
flictu cessisset victoria, ille sine contradictione regno Siciliæ
potiretur.
- Is excom-
municated
by the
Pope. Eo tempore Gilbertus, Comes Gloverniæ, magnas prædas
Wallensium cum militia suâ faciens juxta Lantilowhyr, facta
copia apertæ pugna, cum eisdem duro prælio dimicavit. In
quo peremptis multis de parte Wallensium, ipsemet Comes
quinque milites perdidit, de quorum numero erat Willelmus
Valentis junior, consanguineus Regis Angliæ. Discedente
autem Comite Gloverniæ, Princeps Walliæ intravit terras de
Cardigan et Stradewy, devastavitque terras Resi filii Mere-
duci, qui cum Rege contra Principem tenuit in hoc bello.
Progressus deinde Princeps versus terram de ⁵Vueld, se cum
paucis ab exercitu reliquo separavit. Cui cum sua militia
supervenientes viri nobiles Johannes Giffard et Edmundus de
Mortuo Mari, nihil tamen suspicantes de Principe, ipsum cum
sociis pugna aggredientes occiderunt, feria sexta ante festum
Beatæ Luciæ. Principis autem caput post mortem, a quodam
qui intererat agnitum, mox abscinditur, Regique defertur.
Quod transmissum Londonias, positum est per tempus aliquod
super Turrin, et hedera coronatum.
- Transac-
tions in
Wales. Llewelyn
is slain.

¹ *cujus* in the printed texts.² *Arrogoniæ* in orig.³ *Arrogoniæ* in orig.⁴ *Arrogonia* in orig.⁵ *Bueld* in Rishanger and Trivet;
Vueld in Bibl. Reg. 13 E. ix.

Rishanger. De Lewlino prædicto scripserunt duo religiosi metrice, in A.D. 1282.
MS. Bibl. hunc modum.—
Reg. 13
E. ix.

Wallicus sic scripsit:—

“ Hic jacet Anglorum tortor, tutor Venedorum,
“ Princeps ¹Walliorum, Lewlinus, regula morum,
“ Gemma coævorum, flos regum præteritorum,
“ ²Forma futurorum, dux, laus, lex, lux, populorum.”

³Anglicus ita scripsit:—

“ Hic jacet errorum princeps, et prædo virorum,
“ Proditor Anglorum, fax livida, secta reorum,
“ Numen Wallorum, trux dux, homicida piorum,
“ Fæx Trojanorum, stirps mendax, causa malorum.”

Circa idem tempus milites quidam de Regis exercitu, a servantibus Wallensibus territi, pontem quem Rex inchoaverat, nondum perfectum, minus prudenter accelerantes transire, dum in multitudine conglobata revertentes fugiunt, submerguntur; inter quos erat miles strenuissimus, Lucas de ⁴Thaney, et duo germani Roberti Burnel, Bathoniensis Episcopi, alii ⁵[que] quamplures.

Hoc anno ⁶Thomas Herefordensis in via versus Curiam, de Death of præsentis sæculo nequam ereptus, ad regna migravit cœlestia, Thomas cum septem annis gregem sibi commissum sollicita cura rex- (de Cantilupe) isset. Hic, nobilibus ortus natalibus, a puero Deo vixit Bishop of devotus; studii autem exercitatione litterarum acquirens per- Hereford. tiam, primo in artibus liberalibus, deinde in jure rexit canonico; tandem ad theologiam totam transtulit intentionem, in qua licentiatus ad magisterium, cum sub Fratre Roberto de Kylewardby, Ordinis Prædicatorum, quem, dum Provincialis fuerat, admodum familiarem habuit, decrevisset incipere, incidit negotii dilatio ⁷medio tempore, præfato fratre assumpto ad Cantuariensis Ecclesiæ Præsulatum. Sub quo tamen, post consecrationem ejus, Oxonias veniente, in ecclesia Fratrum Prædicatorum incepit, juxta sui desiderii complementum. In cujus commendatione, quæ solet ante principium post disputationem, quæ “ Vesperæ ” appellantur, de Bachalariis fieri magistrandum, asseruit præfatus Archiepiscopus, (quem dictus Thomas ab olim Confessorem habuerat), nullius ipsum mortalis criminis unquam sensisse contagium. Quantique meriti fuerit apud Deum, cre-

¹ Wallorum in the printed texts.

² Foma in orig., by inadvertence.

³ Anglicus in orig. by inadvertence.

⁴ Thanay in the printed texts.

⁵ alii quamplures in orig., and in MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.; alique in Rishanger; et alii in the printed texts.

⁶ B. Thomas in the printed texts.

⁷ medo in orig., by inadvertence.

A.D. 1282-1283. brescentium ad sepulcrum ejus miraculorum gloria indubitata
1282-1283. fide demonstrat. Rishanger.
MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

Post quem, ad ecclesiam Herefordensem electus et consecratus est ¹Ricardus de Swynefeld, Sacrae Theologiae Doctor; vir jocundus in verbis, et egregius prædicator.

Hoc anno, cassato electo Wyntoniensi, Magistro Ricardo de Mora, ex dono Curiae Romanae Magister Joannes de ²Pontissa in ejusdem ecclesiae Episcopum consecratur.

Transac-
tions in
Wales.

Hoc anno, Rex, de consilio Baronagii, Walliam intravit cum exercitu; ibique per irruptiones Wallensium amisit de suo exercitu vexilla quatuordecim; quo tempore perempti sunt Dominus Willelmus de Audeleya et Dominus Rogerus de Clifford junior, alii quoque multi; coactusque est Rex intrare castellum de Opa. Cito postea, Rex cepit insulam de Angleseya; sed hæc ante mortem Lewlini Principis contigerunt. Non multo post, Rex superior effectus pene totam Walliam subjugavit; villas et terras, quæ erant in meditullio Walliæ, suis proceribus distribuit, sed retinuit maritima castra sibi; ex quo facto magna tranquillitas tempore sequenti provenit.

Transit annus iste frugifer et fructifer copiose; Romanis, Siculis, Apulis, atque Francis, sollicitus et molestus, propter ejectionem Karoli regis Siculorum; Wallicis exitialis, propter libertatem cum suo principe perditam; Anglis ³varius, propter diversos casus, qui modo dure, modo prospere, contigerunt.

Transac-
tions in
Wales.

Anno gratiæ millesimo ducentesimo octogesimo quarto, qui est annus regni Regis Edwardi, a Conquæstu Primi, undecimus, Rex Angliæ, ponte jam perfecto, cum exercitu suo in Snowdoniam transiit, castra ejus omnia sine notabili resistantia capiens et comburens. Comes vero ⁴Penbrochæ castrum de Beré, quod erat quondam Lewlini Principis, cepit; et cito post, tota Wallia, cum omnibus castris suis, subacta est regiæ voluntati. MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.
Rishanger.
MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

Capture of
David.

Ante festum vero Sancti Johannis Baptistæ, captus est David, frater Principis, per regios exploratores, et Rodolanum adductus. Quem Rex ad sui conspectum admittere renuit, licet ipse David hoc instantius flagitaret. Rex igitur transmisit eum Salopiam, carceri mancipandum. Eodem tempore, per quemdam secretarium Principis allata est Regi crux dicta "Neoti," magnam de ligno Dominicæ Crucis continens portionem. Quæ ideo "Neoti" dicitur, quod per quemdam sacer-

¹ Magister Ricardus in the printed texts.

² An error for Pontisserra, or "Sawbridge." The printed texts

have also Pontissa.

³ variis in orig., corrected from the printed texts.

⁴ Penbrochiæ in the printed texts.

Rishanger. dotem, sic vocatum, antiquitus de Terra Sancta fuit in Walliam A.D. 1283.
MS. Bibl. deportata.

Reg. 13
E. ix.

Post festum Santi Michaelis, habitum est Parliamentum David put Salopiæ; in quo per deputatos ad hoc Justiciarios David judi- to death.
cialiter condemnatus, tractus et suspensus est, visceribusque combustis, corpus capite truncatum, et in quatuor partes est divisum. Quibus in civitatibus Angliæ nobilioribus suspensis, caput Londoniis super palum fixum est, ad terrorem consimilium proditorum.

Resus autem Vazhan, Wallensium nobilissimus, audita captione David, Comiti Hertfordiæ se dedit, Regique redditus, ad Turrim Londoniarum missus carceri mancipatur.

Translata est hoc tempore Abbathia de ¹Abertoun per Regem Castle built ad locum alium; et constructum est in loco quo Abbathia at Aber fuerat forte castrum, ad irruptiones Wallensium compescendas. Conway.
Et Rex in Comitatu Cestriæ etiam Abbathiam monachorum fecit Cisterciensium; quam, multis ditatam prædiis, "Vallem "Regalem" voluit appellari.

Hoc anno Regi conceditur a populo in subsidium werræ suæ tricesima, et a clero vicesima, pars bonorum.

Eo tempore Papa Martinus Gwydonem de Monteforti a Guido de carcere liberans, in quo per Gregorium Papam positus fuerat, Montfort propter homicidium in ecclesia commissum in Henricum liberated by the Regis Alemanniæ filium, cognatum Regis Angliæ, misit in Pope.
Romaniolam, quam eo anno ²totam obtinuit, excepta civitate Urbinatæ, quam Gwido incepit obsidere in manu potenti. Sed cito post, de licentia Papæ omissa obsidione dictæ urbis, in Tusciam rediit, ut hæreditatem uxoris suæ, patre ejus, Comite Rufo, mortuo, occuparet.

Karolus Rex Siciliæ prima die Junii venit ad plana Burde- A.D. 1282.
galis, comitante eum Rege Francorum cum militia magna valde. De cujus adventu Petrus, quondam Rex ³Arragoniæ, præmunitus, diem prævenit coram Senescallo Wasconis, protestans se paratum tenere pactum, sed non posse, Rege Francorum veniente cum tanta multitudine militum, contra formam. Reverso post hæc Karolo Rege Siciliæ in Apuliam, Siculi contra Neapolim cum viginti septem ⁴galeys venerunt armatis. Victory Adversus quos Karolus, filius Regis Karoli, tunc Princeps gained by Achaia, egressus est cum magna galearum multitudine ad Peter of pugnandum: obtinentibus victoriam hostibus, captus est cum Aragon, multis aliis, et ad civitatem Messanam deductus captivus.

¹ Meaning, Aber Conway.

² etiam in the printed texts.

³ Arroganiæ in orig.

⁴ galeis in the printed texts.

- A.D. 1283-1285. Eodem anno Rex Angliæ apud Actone Burnel tenuit Par-
liamentum, post festum Sancti Michaelis; in quo editum est Statutum, quod a loco cognominatum est. Rishanger.
MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.
- Parliament at Acton Burnel. Ipso anno, ossa Beati Willelmi, Eboracensis Archiepiscopi, ad altiorem locum cum solemnitate maxima transferuntur.
- Transit annus iste frugifer et fructifer, satis frugaliter; Romanis sollicitus; Apulis, Calabris, atque Siculis, invisus et odibilis, propter verras ¹motas ibidem effectuum ²variorum; Francis quietus; sed Anglis et Wallicis inquietus.
- A.D. 1284. Hoc anno natus est filius Regi Angliæ, apud Karnavan in Birth of Wallia, die Sancti Marci, et vocatus "Edwardus."
- Edward II. Eodem anno Rex Edwardus fecit leges Anglicanas per Walliam observari, Vicecomites ponens in ea.
- Transactions in Wales. Anno gratiæ millesimo ducentesimo octogesimo quinto, MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.
qui est annus regni Regis Edwardi, a Conquæstu Primi, duodecimus, Rex de Snowdonia per Walliam Occidentalem progrediens, intravit Glomorgantiam, quæ ad ditionem Comititis Gloverniæ noscitur pertinere; receptusque a Comite cum honore maximo, ab eodem propriis impensis usque ad terrarum terminos est deductus. Rex vero Bristolliam veniens, ibidem festum Dominicæ Nativitatis tenuit eo anno.
- Philippus, filius Philippi Regis Francorum, duxit uxorem Johannam, filiam Regis Navariæ primogenitam, accipiens cum eadem regnum Navarrorum et Campaniæ Comitatum.
- A.D. 1285. Hoc anno mortuus est Karolus Rex Siciliæ; cujus regni ac filiorum tutorem Papa Martinus Robertum, Comitem Attribatensem, constituit, largitus eidem pro hac re pecuniæ magnam summam.
- Death of Charles, King of Sicily. Eodem anno obiit apud Wyndeleshore Alfonsus, filius Regis, juvenis optimæ indolis, etiam admodum Deo devotus; cujus corpus apud Westmonasterium, cor vero apud Fratres Prædicatores Londoniis, ordinante sic Regina matre, traditur sepulturæ.
- A.D. 1285. Prince Alfonso.
- A.D. 1284. Hoc quoque anno obiit Robertus de Wikhamptona, Salesburiensis Episcopus; cui successit Walterus Scammel, ecclesiæ ejusdem Decanus.
- Eo tempore, Maria, filia Regis Angliæ, Ambresbiriæ sanctionialis efficitur, parentibus, licet cum difficultate, assentientibus, ad instantiam matris Regis.
- Transit annus iste frugifer et fructifer satis ubertim; Romanis tristis, propter desolationem regni ³Siciliæ; Francis

¹ metas in orig.² variarum in orig.³ Siliciæ in orig.

MS. Bibl. sollicitus, propter eandem causam; Anglis vero mediocriter A.D. 1285.
Reg. 13 pacificus et quietus.
E. ix.

Rishanger. Anno gratiæ millesimo ducentesimo octogesimo sexto, qui Edward
MS. Bibl. decimus, Rex Angliæ de Bristollia profectus Cantuariam, visits his
Reg. 13 disposuit in Gallias transfretare. Sed audito rumore de mother at
E. ix. matris infirmitate, revertitur Ambresburiam, missis nunciis bury.
qui se apud Regem Francorum, ad cujus colloquium speciale invitatus fuerat, excusarent.

Eo tempore Papa Martinus moritur; cui successit Honorius Honorius
Quartus, natione Romanus, prius dictus "Jacobus de Sabella;" IV.
cui pedum ac manuum fere ossa abstulerat artetica ægritudo;
unde sedendo in sella, ad hoc artificiose facta, missarum so-
lemnina celebravit.

Hoc anno, Philippus, Rex Francorum, profectus in 'Arra-
goniam, ut regnum illud, juxta donationem Papæ Martini, filio
suo Karolo adquireret, civitatem Girundam obsedit. Petrus
vero, Rex quondam ²Arragoniæ, sed privatus per Papam, iniiit
bellum cum quibusdam militibus Gallicis; inter quos prin-
cipales erant Radulphus de Nigella, Constabularius Franciæ, et
Johannes de Haricuria, Normannus, miles strenuissimus et
probatas. Cumque durus ex utraque parte conflictus inva- Death of
lesceret, Petrus, ³Arragoniæ Rex, letaliter vulneratur; qui mox Peter of
se cum suis subtraxit a prælio, et mortuus est in brevi. Aragon.
Philippus, Francorum Rex, capta Girunda, hominibusque suis And of
munita, incipiens infirmari discessit usque Perpiniatum; ubi Philip III.
of France.
invalescente ægritudine, de præsentī luce migravit: cujus
carnes et viscera in ecclesia Narbonensi, ossa vero apud
Sanctum Dionysium, cor in choro Fratrum Prædicatorum Pa-
risius, sunt humata.

Huic successit filius ejus Philippus; qui "Pulcher" agno- Philip the
minatus est, ob corporis speciem excellentem. Fair suc-
ceeds him.

Medio tempore ⁴Arragonenses naves Gallicorum, in portu
Rosarum captas, abducunt; urbem etiam Gyrundum obsidentes,
ipsam et Gallicos, ad ejus defensionem derelictos, ad dedi-
tionem brevi tempore coëgerunt.

Eo tempore, Alfonsus, filius Petri, quondam Regis Arra- Alfonso,
goniæ, patre defuncto, ut præmittitur, regnum illud guber- King of
nandum suscepit; inter quem et filiam Regis Angliæ, Alien- Aragon.
oram, sponsalia ⁵contracta fuerunt, patre adhuc vivente. Peter, King
of Sicily.

¹ *Arrogoniam* in orig.

² *Arrogoniæ* in orig.

³ *Arrogoniæ* in orig.

⁴ *Arrogonenses* in orig.

⁵ *fa cta* in the printed texts.

A.D. 1285-1287. Jacobus autem, filius Petri junior, cum matre ¹Constantia transiens in Siciliam, se fecit coronari. Rishanger.
MS. Bibl.

Parliament Eodem anno tenuit Rex Parliamentum Londoniis; in quo Reg. 13
E. ix.
at London. edita sunt Statuta, quæ "Westmonasterii Secunda" dicuntur.

Transit annus iste frugifer et fructifer plebi communi; Romanis, Siculis, Apulis, Calabris, Francis, Hispanis, et Arragoniis, inquietus, propter bella mota mortesque regum; Anglicis tamen ²transcursus sub silentio et quiete.

Hoc anno tanta fuit siccitas et æstus, ut homines morerentur.

Anno gratiæ millesimo ducentesimo octogesimo septimo, MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.
qui est annus regni Regis Edwardi, a Conquæstu Primi, quartus decimus, Papa Honorius Quartus moritur; cui succedit Nicholaus Quartus, natione Romanus, prius dictus

Nicholas "Frater Ieronimus," de Ordine Fratrum Minorum. Hic, Rishanger.
MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.
IV. ³idolum, ut dicitur, Fratrum ejusdem Ordinis, multa pri-
A.D. 1288. vatim statuit, quæ faciunt non solum superbire Minores, sed etiam insanire.

Edward I. Hoc anno, Rex Angliæ, in Gallias transiens, Ambianis cum
visits honorifica turba pervenit; cui occurrit ibidem honoris gratia
France. Rex Francorum. Rex autem Angliæ fecit homagium Regi Franciæ, pro terris quas de eo in regno Franciæ tenere debebat, Parisius, et interfuit Parlamento quod Rex Francorum tunc Parisius tenuit; in quo multa, quæ pro libertate terrarum suarum pertinent, obtinuit; licet ipsa concessio Regis Francorum et parium diu in suo robore non maneret. Expectavit autem Rex Edwardus Parisius ad festum Pentecostes; circa quod tempus, Fratres Prædicatores ibidem suum Capitulum Generale tenuerunt; quod uterque Rex, Francorum et Anglorum, et utraque Regina, diebus diversis sua præsentia honorarunt. Post Pentecosten vero Rex Angliæ de Parisio Wasconiam est profectus.

Eo tempore, Alienora Regina Angliæ, mater Regis Edwardi, spreta pompa sæculi, apud Ambresburiam induit habitum monacharum.

Transit annus iste frugifer et fructifer huic regno; et eo magis fructifer, quod fructum fecit centesimum, faciens de Regina sanctimonialem.

Anno gratiæ millesimo ducentesimo octogesimo octavo, MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.
qui est annus regni Regis Edwardi, a Conquestu Primi, quintus decimus, cum adhuc Rex Angliæ in Wasconia

¹ Constantina in Camden's text.

² transcursis in orig.

³ idolum in orig.

Rishanger. moraretur, miles ¹quidam Anglicus quemdam Judæum, A.D. MS. Bibl. super detentione indebita cujusdam manerii sibi impignorati, 1287-1288. Reg. 13 coram judicibus convenire decrevit. Sed Judæus versipellis Dealings E. ix. respondere renuit, prætendens chartam Regis quondam Henrici, of the Christians with the Jews.

qua sibi indultum fuit ne coram judice aliquo, solo corpore regis excepto, in judicium trahi posset. Miles, super hoc anxius, Wasconiam adiit, ut super hoc a Rege remedium aliquod impetraret. Quem cum Rex audisset,—“Non decet,” [inquit] “irritare facta parentum, quibus lege divina jubentur revertentiam exhibere. Propter quod, factum patris mei revocare non decrevi; sed tibi cæterisque regni mei æqua lege (ne potior videatur Judæus quam Christianus) indulgeo, ne pro quacunque injuria illi Judæo illata, quamdiu charta sua gaudere voluerit, coram judice aliquo, me excepto, conveniri possitis.” Revertente cum hoc privilegio milite, attendens Judæus sibi imminere damnum et periculum, spontanee renunciat suæ chartæ, optans ²ut evacuata conditione privilegii, pars utraque legi communi valeat subjacere.

Eo tempore, die quadam cum Rex et Regina, in camera quadam convenientes, super lectum quemdam confabularentur, ictus fulminis per fenestram, quæ eis erat a dorso, ingressus est, et inter eos transiens, ipsis penitus illæsis, duos domicellos, qui in eorum stabant præsentia, interfecit. Stupefacti admodum cæteri omnes qui aderant, ex evidenti, quod contigerat, perpendebant miraculo, divini ³protectioni numinis salutis ⁴regiæ non deesse.

Sub eodem tempore Rex Cypri apud Accon in Regem Ierusalem coronatur: quod Comes Attrabatensis in præjudicium Regis Siciliæ, qui regnum illud vendicabat, factum existimans, bona Templariorum et Hospitalariorum, quia facto huic consenserant, ubique per Apuliam confiscavit.

Per idem tempus Alfonsus, Rex Arragoniæ, missis ad Curiam Romanam nunciis, ⁵reconciliari petivit Ecclesiæ, de hiis quæ per patrem suam facta fuerant se excusans.

Transit annus iste frugifer et fructifer omni plebi; Judæis per Angliam tristis, et malorum inchoativus; Francis, Anglisque quietus.

MS. Bibl. Anno gratiæ millesimo ducentesimo octogesimo nono, qui Reg. 13 est annus regni Regis Edwardi, a Conquæstu Primi, sextus E. ix.

¹ *quidem* in orig.

² *et* corrected to *ut* in a later hand; *et* in the printed texts.

³ An error for *protectionem*, as in

the printed texts.

⁴ *regis* in the printed texts.

⁵ *reconsiliari* in orig.

- A.D. 1288. decimus, Karolus, filius Karoli Regis quondam ¹Siciliæ, Rishanger. Princeps Achaiaë, procurante Rege Angliæ, liberatur a carcere MS. Bibl. Charles of sub hac forma; videlicet, quod data Regi Arragoniæ certa Reg. 13 Achaia is summa pecuniæ, pse Karolus a Domino Papa pacem Arrago- E. ix. liberated. nensibus impetraret; quam si infra terminum limitatum impetrare non posset, rediret ad carcerem. Quibus conditionibus juramento firmatis, tradere debebat Karolus tres filios suos obsides, et alios milites nobiles quadraginta; pro quibus, quousque venirent, Rex Angliæ, liberationem Karoli ²accele- rans, nobiles viros qui secum erant, obsides tradidit, et pecuniam, usque ad triginta millia librarum, persolvit. Postquam autem filii Karoli venerant, Rex Angliæ, militibus suis liberatis, in Wasconiam revertitur, et apud Blankforde Crucis suscepit ³characterem; moxque Judæos omnes, tanquam Crucis hostes, expulit de Wasconia et aliis terris suis omnibus quas in regno Franciæ possidebat.
- Edward I. assumes the Cross. Interim, Resus filius Mereduci Walliam conturbavit; ⁴impugnare cœpit aliqua Regis castra.
- Expels the Jews from Gascoigne. Eo tempore, Tripolis, civitas transmarina, a Soldano capitur, qui et in ea multa Christianorum millia trucidavit: ex cujus captione territi Christiani, qui erant in Accon, a Soldano inducias impetrant biennales.
- Tripolis captured. Per idem tempus, Edmundus Comes Cornubiæ, cui Rex Angliæ in sua absentia regni commiserat custodiam, magnum ducit exercitum in Walliam contra Resum. Cum autem castrum de Drusselan, quod erat Resi, obsideret, et muros ejus suffodi faceret, casu illorum subito, vir nobilis Willelmus de Monte Canisii, aliique milites plurimi et scutiferi, opprimuntur.
- Transactions in Wales. Hoc anno, armiger quidam, dictus "Robertus Camerarius," cum suis complicitibus vere dæmoniacis, tentoria mercatorum apud Sanctum Botulphum, et mercimonia, incendens diffuso igne, magnam partem villæ et ecclesiam Fratrum Prædicatorum combussit. In diversis nempe villæ locis ignem apposuerunt, ut ipsi liberius possent residua spoliare. Dumque mercatores pro mercibus suis salvandis et extinguendo igne discurrent, per dictum armigerum et suos trucidantur. Dicebatur revera, quod tota pecunia Angliæ vix restauraret damna ibidem facta. Currebant namque rivuli, argentei et aurei, et metallorum fusilium, usque in mare.
- Incendiarism at Boston. Fuit autem hoc anno, in Anglia, tanta frugum abundantia,

¹ *Ciciliæ* in orig.² Inserted in a later hand.³ *characterem* in orig.⁴ *impugnareque* in the printed texts.

- Rishanger. ut quarterium frumenti alicubi pro viginti, alicubi pro sex- A.D.
MS. Bibl. decim, alicubi pro duodecim, denariis venderetur. 1288-1289.
Reg. 13
E. ix. Transit annus isto frugifer et fructifer mirabiliter; Judæis
lugubris; Terræ Sanctæ atque Christicolis lamentabilis; An-
gliaë damnosus; sed Franciaë otiosus.
- MS. Bibl. Anno gratiæ millesimo ducentesimo nonagesimo, qui est
Reg. 13 annus Regis Edwardi, a Conquæstu Primi, septimus decimus, Charles of
E. ix. Karolus Princeps Achaiaë, Romam veniens, per Papam Nicho- Achaia
laum a juramento Regi Arragoniæ præstito absolvitur, et in released
Regem Siciliaë coronatur. Eodem tempore, inter Jacobum, from his
occupatorem Siciliaë, et Comitem Attrabatensem firmanth oath.
induciæ biennales.
- Rishanger. Circa tempus istud, Rex Angliæ, de Wasconia reversus, Lon- Edward I.
MS. Bibl. doniis solemniter recipitur a clero totaque plebe. Qui Judæos returns to
Reg. 13 omnes eodem anno expellens de Anglia, datis expensis in England,
E. ix. Gallias, bona eorum reliqua confiscavit. and expels
the Jews.
- Eodem tempore Rex, auditis querimoniis eorum Anglicorum, The Justi-
qui de regiis ministris volebant conqueri, omnibus exhibens ciars de-
justitiam, Justiciarios fere omnes, de ¹falsitate deprehensos, a posed and
suo officio deposuit; ipsos juxta demerita puniens gravi multa. punished.
- Tempore Quadragesimali hujus anni, cum Alexander, Rex A.D. 1286.
Scotorum, uxorem suam, filiam Comitis Flandriæ, quam post Death of
Margaretam, filiam Regis Angliæ, duxerat, nocte quadam ad Alexander
modum obscura visitare voluisset, cespitante equo, lapsus et III. of
collisus graviter, expiravit. Hic de secunda uxore nullam, de Scotland.
prima vero prolem geminam, filium, scilicet Alexandrum, et
filiam, genuit, nomine Margaretam. Alexander absque prole
patrem immatura morte prævenit. ²Filia Margareta, Regi
Northwagiæ desponsata, filiam unicam peperit, nomine Marga-
retam, quæ matri mortuæ supervixit. Hanc, consulto Rege
Angliæ, magnates Scotiæ recognoverunt hæredem; quæ ³accer-
sita per nuncios Regis Angliæ, cum per navigium tenderet in
Scotiam, infirmata in mari, apud Orkadas insulas est defuncta.
- Hoc anno, nocte Sanctæ Margaretæ, descendit tempestas
imbrium, tonitruum, et fulguris, a retro sæculis vix audita; con-
cutiens sata et submergens, ita ut Londoniis modius tritici,
qui prius ad tres denarios vendebatur, ex tunc paulatim usque
ad duas solidos excrevit. Sicque per quadraginta ferme annos,
usque ad obitum Regis Edwardi, post Conquæstum Secundi,
dicti "de Karnervain," extitit karistia bladum, et præ-
cipue frumentorum; ita ut aliquotiens Londoniis modius fru-
menti ad decem solidos venderetur.

¹ *falsitate* in orig.² *Filia vero Margareta* in the

printed texts.

³ *accerpita* in orig.

A.D. Circa præsens tempus, jubente Papa Nicholao, taxatæ sunt ecclesiæ Anglicanæ secundum verum valorem; et ex tunc cessavit taxatio Norwicensis, per Innocentium Quartum prius facta. Rishanger.
MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

IV. Transit annus iste primo frugibus opulentus; sed, tempore frugum atque fructuum veniente, utroque commodo destitutus; Judæis per Angliam, et Justiciariis, exitialis; Scotis dubius et sollicitus, proper destructionem regni, per mortem hæredum; Gallicis plene quietus.

Question as to the succession to the Scottish throne. Anno gratiæ millesimo ducentesimo nonagesimo primo, qui est annus regni Regis Edwardi, a Conquæstu Primi, octavus decimus, mortua Margareta, filia Regis Northwagiæ ex Margareta, filia Regis Scotiæ Alexandri, ad quam jure hæreditario, defunctis avo, patruo, et matre, regnum Scotiæ devolvi debebat, quis foret justus hæres Scotiæ apud omnes in dubium vertebatur. Propter quod Rex, celebratis Londoniis nuptiis inter Johannem, filium et hæredem Ducis Brabantiae, et Margaretam, filiam suam secundam, ac inter Gilbertum, Comitem Gloverniæ, et Johannam, filiam suam tertiam, versus Scotiam, dimicaturus de justo hærede, tanquam superior dominus, dirigit iter suum. MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

Rishanger.
MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

A.D. 1291. Sed dum finibus Scotiæ appropinquaret, Regina consors, gravi infirmitate correpta, quarto Idus Decembris ex hac vita migravit, in villa de Herdeby juxta Lincolniam. Propterea Rex, cœpto intermisso itinere, Londonias funus deducendo revertitur cum mœrore. Qui cunctis diebus vitæ suæ eam plangebat, et Jesum benignum jugis precibus pro ea interpellebat; elemosynarum largitiones et missarum celebrationes pro ea in diversis regni locis ¹ordinare in perpetuum, et procurans. Fuerat nempe mulier pia, modesta, misericors, Anglicorum amatrix omnium, et velut columna regni totius. Cujus temporibus alienigenæ Angliam non gravabant, incolæ nullatenus per regales opprimebantur, si ad aures ejus vel minima querela oppressionis aliququaliter pervenisset. Tristes ubique, prout dignitas sua ²permittebat, consolabatur, et discordes ad concordiam, quantum potuit, reducebat.

Honours paid to her memory. Hujus corpori, cum ad Sanctum Albanum appropinquasset, totus Conventus, solemniter ³revestitus in capis, ⁴perrexit in obviam, usque ad finem villæ, quæ est ad ecclesiam Sancti Michaelis ibidem; deducendoque corpus ante majus altare in

¹ Apparently an error for *ordinans*, as in the printed texts.

² *promittebat* in the printed texts.

³ *revesatus* in orig., corrected from

the printed texts.

⁴ *perrexit obviam* in the printed texts.

Rishanger. monasterio collocarunt, ubi nocte illa a toto Conventu officiis A.D. 1291.
 MS. Bibl. divinis et sacris vigiliis assidua devotione honoratur. Ab eo
 Reg. 13 loco corpus defertur Londonias; ubi Rex cum tota regni nobi-
 E. ix. litate, regnique pontificibus et prælatis, occurrit. Conditum est
 ergo corpus aromatibus in ecclesia Westmonasterii, cum summa
 omnium reverentia et honore. Cor vero in choro Fratrum Præ-
 dicatorum Londoniis est humatum.

In omni loco et villa, quibus corpus pausaverat, jussit Rex
 crucem miro tabulatu erigi ad Reginæ memoriam, ut a
 transeuntibus pro ejus anima deprecetur; in qua cruce fecit
¹ imaginem Reginæ depingi.

Transit annus iste carus, sed non famelicus; Scotis turbu-
 lentus; Anglicis vicissim lætus et tristis.

MS. Bibl. Anno gratiæ millesimo ducentesimo nonagesimo secundo, Transac-
 Reg. 13 qui est annus regni Regis Edwardi Primi nonus decimus, tions in
 E. ix. Soldanus Babiloniæ, lapsis jam treugis cum Christianis per Syria.

Rishanger. biennium initis, versus Accon tendens cum magno exercitu,
 MS. Bibl. in ipso itinere moritur; cujus filius, Soldanus factus, prose-
 Reg. 13 quitur cœpta patris, et civitatem Accon obsidens a quarto die
 E. ix. mensis Maii, per decem dies continuos fortissime oppugnavit.
 Cives vero viriliter urbem defendentes, interim thesauros suos
 ac merces, sacrosanctasque reliquias, senes etiam atque de-
 biles, mulieres et parvulos, fecerunt in Cyprum navigio
 deportari. Multi etiam, tam pedites quam equites, discedentes,
 ad defensionem civitatis reliquerunt tantum duodecim millia
 armatorum. Quintadecima vero die mensis, tam grave dede-
 runt Sarraceni insultum, quod, cedente fere Regis Cypri cus-
 todia, civitatem intrassent, nisi obscuritas noctis alienumque
 subsidium obstitisset. Denique, Rex Cypri, commissa custodia
 sua ministro Militiæ Domus Teutonicorum, promittens se mane
 rediturum, ² affugit in Cyprum. Sarraceni autem videntes in
 crastino custodiam Regis Cypri destitutam ex parte illa, im-
 plecto fossato, ingressi sunt urbem, prælioque ancipiti cum
 Christianis duobus diebus, nunc hiis, nunc illis, prævalentibus,
 dimicarunt. Tertia tandem die, irrumpente per portam Sancti
 Antonii Sarracenorum multitudine, interfectisque Templariis et
 Hospitalariis, urbem capiunt, muros ejus cum turribus, eccle-
 siasque cum domibus aliis, funditus evertentes. Patriarcha
 vero, qui de Ordine Prædicatorum fuerat, et Minister Hos-
 pitalis, letaliter vulnerati, tracti a suis in dromundum in mari,
 cum multis aliis, perierunt.

¹ ymaginem in orig.

| ² affugit in orig.

A.D. 1291. Per hoc tempus, Karolus, frater Regis Franciæ, renuncians juri suo in regnum Arragoniæ, uxorem duxit filiam Karoli, Regis Siciliæ, qui cum ea prædicta renunciatione Andegaviæ et Cenomanniæ contulit Comitatus. Rishanger.
MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

Parliament at Northam. Eodem anno, post Pascha Rex Angliæ, Scotiæ appropinquans, Parliamentum tenuit apud ¹Northam; ubi consultis prælatis ac utriusque juris peritis, revolutisque priorum temporum annalibus, vocari fecit prælatos ac majores regni Scotiæ, et coram eis in ecclesia parochiali de ²Northham jus suum in superius dominium regni Scotiæ fideliter declaravit; petivitque ut hæc recognoscerent, protestando se jus coronæ suæ, usque ad effusionem sanguinis defensurum.

Enquiry as to Edward's right as superior lord of Scotland. Ob quam causam, Rex isto anno omnia monasteria Angliæ, Scotiæ, et Walliæ, perscrutari fecerat, ad dinoscendum quale jus posset sibi competere in hac parte. Et repertum est in Chronicis Mariani Scoti, Willelmi de Malmesburia, Rogeri de Houden, Henrici de Huntyngdon, Radulphi de Luzeto, quod anno Domini nongentesimo decimo Rex Edwardus Senior subegit sibi reges Scotorum et Cumbrorum. Item, ibidem, quod anno Domini nongentesimo vicesimo primo, prædictæ gentes elegerunt sibi Edwardum prædictum in dominum et patronum. Item, ibidem, anno Domini nongentesimo vicesimo sexto, Rex Angliæ Adelstanus devicit Regem Scotiæ Constantinum, et iterum sub se permisit regnare. Item, Edredus, frater Adelstani, Rex Angliæ, devicit Scotos et Northumbranos; qui se submiserunt ei et fidelitatem juraverunt. Item ibidem, Edgarus Rex Angliæ superavit ³Rinadum filium Alpini, Regem Scotorum; et ex tunc factus est Rex quatuor regnorum, scilicet, Angliæ, Scotiæ, Daciæ, et Norwagiæ. Item ibidem, Sanctus Edwardus regnum Scotiæ dedit Malcolino, filio Regis Cumbriorum, de se tenendum. Item, Willelmus Bastard, anno regni sui sexto, vicit Malcolinum Regem Scotiæ, et accepit ab eo sacramentum fidelitatis. Item, Willelmus Rufus simile fecit quod pater suus fecerat, erga Malcolinum Regem Scotiæ, et contra duos filios Malcolini successive regnantes. Item, Alexander successit fratri suo Edgardo in regnum Scotiæ, de consensu Regis Henrici Primi. Item, David, Rex Scotiæ, fecit homagium Regi Stephano. Item, Willelmus, Rex Scotiæ, fecit homagium Henrico Tertio, filio Regis Henrici Secundi, in coronatione sua; et iterum, Henrico patri, anno regni sui vicesimo; sicut patet in quadam conventionione inter eos inde

¹ *Northumb.* in the printed texts; |
'Norham' is meant.

² *Northumb.* in the printed texts.

³ Correctly, *Kinadum*.

Rishanger. facta. Item, dicit Rogerus de Houdene, quod Willelmus Rex A.D. 1291. MS. Bibl. Scotiae venit ad dominum suum Regem Henricum in Norman- Reg. 13 niam; et similiter fecit Regi Ricardo, et etiam Johanni Regi, E. ix. apud Lincolniam. Item, in Chronica Sancti Albani reperitur, quod Alexander, Rex Scotiae, apud Eboracum desponsavit Margaretam filiam Regis Henrici, anno regni sui tricesimo quinto, et fecit ei homagium. Item, reperitur in Chartis Regum Scotiae. Item, repertum est in Bullis Papalibus Scotiae directis, reges Scotorum excommunicatos fuisse, quia noluerant obedire dominis suis, Anglorum regibus.

Convenientibus igitur apud ¹Northam, in finibus Anglorum Transactions versus Scotiam, Rege Anglorum cum suis peritis, ac Scotorum Northam valentioribus cum suis prudentioribus, petivit Rex Angliae in in refer- primis, ut Scoti pacifice assentirent suae ordinationi super Rege ence to the Scotiae; praesertim, cum sibi competeret ratione sui domini Scottish capitalis. Scoti vero responderunt, se ignorare quod talis su- Crown. perioritas Regi Angliae competeret; nec posse sine capite, Rege, ad talia respondere, cui incumberet talem denuncia- tionem audire; nec aliud responsum ad praesens debere reddere testabantur, propter juramentum, excommunicatione vallatum, quod post mortem Regis Alexandri sibi invicem fecerunt. Unde, deliberatione librata, fecit Rex Edwardus Scotis litteras suas patentes, quibus recognovit adventum Scotorum in Angliam citra aquam Twede non debere alias illis ²urgeri in pra- judicium iterum veniendi in Angliam. Post haec, majores Scotiae et Angliae, qui vendicabant jus successionis in regnum Scotiae, per litteras suas patentes recognoverunt, se velle sponte recipere justitiam coram dicto Rege Edwardo, tanquam coram capitali domino, et firmum tenere quicquid ipse decreverit in praemissis.

³Litterarum Dominorum utriusque regni, qui jus successio- nis in Scotorum dominium vendicabant:—

New Rymer, I. p. 755. (in French.) “Omnibus praesentes litteras visuris vel audituris, Florentius Letter of the claim- ants, signi- fying that they will abide by Edward’s award.
 “Comes Holondiae, Robertus le Brus Dominus Vallis Anandiae,
 “Johannes de Balliolo Dominus Galwidiae, Johannes de
 “Hastinggys Dominus ⁴Abergaveræ, Johannes Comyn Do-
 “minus de ⁵Radenaw, Patricius de Dunbar Comes Marchiae,
 “Johannes de Vesci, vice patris sui, Nicolaus de Sules,

¹ *Northumb.* in the printed texts.

² *urgere* in orig., *urgeri* in the printed texts.

³ The words, “*Erat autem iste tenor*,” as given in Rishanger and MS. Bibl. Reg. 13 E. ix., are omitted

in orig., and in the printed texts.

⁴ An error for *Abergavennæ*, as in the printed texts.

⁵ An error for *Badenaw* (Bade- noch), as in the printed texts.

A.D. 1291. "Willelmus de Ros, salutem in Domino. Cum nos in regno Rishanger.
 "Scotiæ jus habere credamus, et jus illud coram illo qui MS. Bibl.
 "potiorem habet potestatem, jurisdictionem, et rationem ex- Reg. 13
 "aminandi jus nostrum habet, declarare, vendicare, et probare, E. ix.
 "intendamus; nobilisque Princeps, Dominus Edwardus, Dei New
 "gratia Rex Angliæ, per bonas sufficientesque rationes nos
 "informaverit, quod ad eum spectat, et habere debet, superius
 "dominium regni Scotiæ, et cognitionem in audiendo, ex-
 "aminando, et diffiniendo, jus nostrum: nos, de propria nostra
 "voluntate, sine omni violentia et coactione, volumus, annui-
 "mus, et concedimus, ut recipiamus jus coram eo, tanquam
 "superiori domino terræ. Volumus insuper et promittimus,
 "quod habebimus et tenebimus firmum et stabile factum
 "suum, et quod ille habebit regnum, cui coram eo jus potius
 "illud dabit. In testimonium istorum, nos litteris istis ap-
 "posuimus sigilla nostra. ¹Data apud ²Northam, feria tertia
 "post Ascensionem, etc."

The castles of Scotland resigned into Edward's hand. Facta itaque recognitione superioris ³dominii, et submis-
 sione recipiendi quod coram Rege Angliæ jure fuerit diffinitum,
 petivit Rex castra et terram totam sibi reddi, ut per seysinam
 pacificam jus superioris dominii, quod jam per suas litteras
 recognoverant, clareret universis. Annuerunt statim regiæ
 petitioni; confectis super hoc litteris, et ab eisdem signatis,
 continentibus in Gallico, sicut priores litteræ, hunc tenorem:⁴—

Letter in reference thereto. "Omnibus præsentibus litteras visuris vel audituris, Floren- New
 "tius Comes Holondia, Robertus le Brus Dominus Vallis Rymer, I.
 "Anandia, Johannes de Balliolo Dominus Galwidia, Johan- p. 755. (in
 "nes de Hastings Dominus Abergavennia, Johannes Comyn French.)
 "Dominus de Badenaw, Patricius de Dunbar Comes Marchia,
 "Johannes de Vesci, vice patris sui, Nicholaus de Sules,
 "Willelmus de Ros, salutem in Domino. Quia de bona vo-
 "luntate nostra et communi assensu, sine omni coactione,
 "annuimus et concessimus nobili Principi Domino Edwardo,
 "Dei gratia Regi Angliæ, quod ipse, tanquam superior domi-
 "nus terræ Scotiæ, possit audire, examinare, et diffinire,
 "vendicationes nostras, et ⁵petitiones quas intendimus os-
 "tendere et probare, pro jure nostro recipiendo coram eo,
 "tanquam superiori domino terræ, promittentes insuper quod
 "factum suum habebimus firmum et stabile, et quod ille ob-
 "tinebit regnum Scotiæ, cujus jus potius declaratur coram eo.

¹ "*Fet et done a Norham, le Mardy
 "prochein apres le Assension, l'an
 "de grace, MCCXCI.*" New Rymer, I.
 p. 755.

² Northumb. in the printed texts.

³ domini in the printed texts.

⁴ A rubric is here inserted as part
 of the text: "*Littera saisinae data
 "Regi Angliæ de toto regno Scotiæ.*"

⁵ Omitted in the printed texts.

Rishanger. " Cum autem non possit præfatus Rex Angliæ isto modo A.D. 1291.
 MS. Bibl. " cognitionem facere, nec complere, sine iudicio; nec iudicium
 Reg. 13 " debeat esse sine executione; nec executionem possit debito
 E. ix. " modo facere sine possessione et seysina ejusdem terræ et
 New " castrorum ejus; volumus, annuimus, et concedimus, quod
 Rymer. " ipse, tanquam dominus superior, ad perficiendum prædicta
 " habeat seysinam totius terræ Scotiæ et castrorum ejus,
 " quousque jus in regnum petentibus fuerit satisfactum. Ita
 " tamen, quod antequam habeat seysinam, bonam et suffi-
 " entem securitatem faciat petitoribus, et custodibus, ¹et
 " ²communitati regni Scotiæ, restituendi ³idem regnum cum
 " tota regalitate, dignitate, dominio, libertatibus, consuetudini-
 " bus, ⁴justiciariis, legibus, usibus, possessionibus, et quibus-
 " cumque pertinentiis, in eodem statu in quo erant ante
 " seysinam sibi traditam; ⁵et liberabit illi, cui jure debetur
 " secundum iudicium regalitatis, salvo Regi Angliæ homagio
 " illius qui Rex erit. Et debet hæc restitutio fieri infra duos
 " menses a die quo fuerit hoc jus discussum atque firmatum.
 " Exitus dictæ terræ medio tempore recipiantur, et in salvo
 " deposito reponantur, et bene custodiantur, per manum Came-
 " rarii Scotiæ, qui nunc est, et illius quem assignabit ad hoc
 " Rex Angliæ; et hoc, sub sigillis eorum, salva rationabili
 " sustentatione terræ et castrorum, ministrorumque regni.
 " In testimonium istorum omnium prædictorum, apposuimus
 " ad has litteras sigilla nostra. ⁶Data apud ⁷Northam, die
 " Mercurii proxima post Ascensionem Domini, anno, etc."

Rishanger. Has duas litteras misit Rex Angliæ, sub sigillo suo privato,
 MS. Bibl. ad diversa monasteria regni sui, ut ad perpetuam rei gestæ
 Reg. 13 memoriam in Chronicis ponerentur.
 E. ix.

Rex assecurat reddere regnum Scotiæ cui debetur.

Idcirco facta Scotis securitate ⁸pro parte Regis Angliæ, de Surety
 restituendo, prout præfertur, regno Scotiæ infra duos menses given by
 illi cui de jure hoc competeret, sub pœna centum millium Edward
 librarum sterlingorum, Romæ in subsidium Terræ Sanctæ that he will
 solvendorum, ac etiam sub pœna excommunicationis et inter- same.

¹ Omitted in the printed texts.

² *communicati* in the printed texts.

³ *et idem* in the printed texts.

⁴ *justitiis* in the printed texts.

⁵ Omitted in the printed texts.

⁶ "*Fet et done a Norham, le Meker-*

dy apres la Assencion, lan de grace

" MCC., nonaunte primerein." New

Rymer, I. 755.

⁷ *Northumb.* in the printed texts.

⁸ *ex parte* in the printed texts.

A.D. 1291-1292. dicti, in Regis personam et regnum Angliæ, si non restitueret, fulminandum; Scoti per chartas suas tradiderunt Regi Edwardo regnum Scotiæ, cum castellis, juribus, et consuetudinibus; posueruntque custodes, qui medio tempore exitus et ¹appromiamenta terræ, ad opus illorum quorum intererat, custodirent, quosque videlicet, debita ²discussione habita, de legitimo constaret hærede.

Award in favour of John de Baliol. Quo facto, Rex Angliæ, post longas disceptationes vendicantium illud regnum, discussis juribus, prætulit Johannem de Bayllol; qui recognovit Regem Angliæ fore Scotiæ capitalem dominum, fecitque ei homagium, et fidelitatem juravit; ut in gestis anni sequentis plenius declaratur.

Death and burial of Alianor, the queen-mother. Eodem anno, circa festum Beati Johannis Baptistæ, Alienora, mater Regis Angliæ, Ambresbiriæ est defuncta; propter quod Rex de Scotia in Angliam rediit, ut funus maternum sepulturæ traderet debito cum honore. Sepultum est itaque corpus ejus in Monasterio Ambresburiæ, cor vero Londoniis in ecclesia Fratrum Minorum; qui, sicut et cuncti Fratres reliquorum Ordinum, aliquid de corporibus quorumcunque potentium morientium sibimet vendicabant, more canum cadaveribus assistentium, ubi quisque suam particulam avide consumendam expectat.

Rees ap Meredith condemned. Edward sets out for Scotland. Post festum Sancti Michaelis, Rex iterum tendens in Scotiam, cum Eboracum venisset, moramque ³aliqualem fecisset ibidem, Resus filius Mereduci captus, illucque deductus, judicialiter condemnatur. Deinde Rex profectus in Scotiam, omnibus in regnum Scotiæ jus vendicantibus imposuit, ut in festo Sancti Johannis Baptistæ proximo futuro coram se comparerent, et quo jure regnum illud vendicabant, plenius declararent.

Transit annus iste frugifer, sed ⁴quæ incolis vix sufficeret: Terræ Sanctæ flebilis, propter nobilem civitatem Accon, quæ "Acres" vel "⁵Tholomayda" dicitur, ereptam Christianis; Anglis et Scotis sub magna expectatione transactus, dum unusquisque scire cupit, quis in regno gentium dominabitur.

Nicholas IV. Anno gratiæ millesimo ducentesimo nonagesimo tertio, qui est annus regni Regis Edwardi, a Conquæstu Primi, vicesimus, Nicholaus Papa Quartus viam universæ carnis ingressus est; qui paulo ante, Regem Angliæ ad recuperandum Terram

Rishanger.
MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

¹ *appromiamenta* in the printed texts.

² *discutione*, or *discucione*, in orig.; *discutione* in the printed texts.

³ *aliquam* in the printed texts.

⁴ Correctly *qui*, as in the printed texts.

⁵ For *Ptolemais*, one of its classical names.

Rishanger. Sanctam invitans, ducem et capitaneum omnium constituit A.D.
MS. Bibl. Christianorum. 1291-1292.

Reg. 13 Hoc anno suborta est discordia inter Anglicos et Francos, Quarrel
E. ix. hujuſcemodi occasione. Duo nautæ, quorum unus erat Angli- between
cus, alter Gallicus de Normannia, convenerunt apud Gazconiam England
ad quemdam fontem, ut haurirent aquam; ubi dissensio facta and
est, dum quisque nititur prius haurire. Cumque diutius France.

con- tendissent, et mutua convitia invicem intulissent, paravit Galli-
cus Anglicum percutere pugione. Sed Anglicus, vitato peri-
culo, Gallici pugnum tenuit, quo gladium tenebat strictum,
cum eripere volens sibi. Interea, cecidit Normannus super
mucronem suum, confossusque morti subjacuit suo casu. Cum
vero casus iste Normannis fuisset cognitus, persecuti sunt
Anglicum, ut in eum necem socii ¹ vindicarent; sed nautæ, con-
socii Anglici, resistunt Normannis, et fit conflictus gravissimus
inter eos. Tandem Anglici sine magno dispendio evaserunt.
Tunc accesserunt ad Philippum Regem Franciæ, quibus grata
fuit regni turbatio; et ejus bilem contra Anglicos commoverunt,
dicentes turpe fore sibi gentique suæ, ut a caudatis taliter
tractarentur. Rex vero jussit nautis suis, ut ubicunque obvi-
arent Anglicis, de nece consocii caperent ultionem. Fervebat
igitur furor Gallicorum, et dum sitiunt Anglicorum sanguinem,
multotiens damna gravia intulerunt.

Vice quadam igitur, dum maris observant semitas, conspiciunt
naves Anglicas a remotis, quibus cursu appropinquantes velo-
cissimo, subito prælium inchoarunt. Inter congregiendum,
quamdam navem Anglicam inter consocias suas uncis attraxerunt
Gallici, et quemdam Anglicum trahentes de navi sua, mox
in summitate mali navis Normannici suspenderunt. Quo facto,
quia potentiores et plures pro tunc erant Gallici, sine magna Death of
læsione recesserunt. Ex hiis causis crevit timor et invidia Rudolph
populis utriusque regni. and election
of Adolph,

Eo tempore moritur Rex Romanorum Radulphus. In cujus A.D. 1291.
successione electus est Adulphus, Comes de Naasso; et sine A.D. 1292.
contradictione in Regem Alemanniæ solemniter coronatur.

Alfonsus etiam, Arragoniæ Rex, mortuus est hoc anno. A.D. 1291,

Rex Angliæ, post festum Sancti Johannis Baptistæ, in A.D. 1292.
Scotiam veniens, receptis eorum qui regnum Scotiæ ven- Transac-
dicabant allegationibus pro jure suo, eligi fecit quadraginta tions in
personas, ² videlicet de Anglia viginti, et viginti de Scotia, Scotland.
qui istas allegationes deliberata diligentia discuterent; sen-

¹ *vindicarentur* in orig.; corrected
from the printed texts.

² The words "*videlicet de Anglia*"
are added in a later hand.

A.D. 1292. tentiam finalem usque in festum Sancti Michaelis, ¹proximo Rishanger.
venturum, differens proferendam. MS. Bibl.

Eo tempore, ²Ericus, Rex Norwagiæ, venit coram Consilio Reg. 13
Domini Regis Angliæ per attornatos suos, et protulit quoddam E. ix.
scriptum in hæc verba:—

Claim of " Omnibus præsentis litteras inspecturis vel audituris
Eric, King " pateat evidenter, quod nos, Ericus, Dei gratia Rex Nor-
of Norway, " wagia, tenore præsentium fecimus, constituimus, et ordi-
to the " navimus, prout de jure et facto melius facere potuimus,
crown of " nostros veros et legitimos attornatos, et procuratores et
Scotland. " nuncios speciales, nobilem virum Aduenum de Hagr, et
" Magistrum H. Plebanum plebis, de Castillione Arretino
" Domini Papæ Capellanum, et Magistrum ³P. Algorum, ad
" ⁴compariendum pro nobis, et vice nostra, coram excellenti
" Principe, Domino, Dei gratia, Edwardo, Rege Angliæ illustri,
" et superiori domino regni Scotiæ; et ad petendum nomine
" nostro, tanquam per superiorem dominum regni Scotiæ,
" nobis adjudicari regnum Scotiæ supradictum, cum omnibus
" juribus et pertinentiis suis; cum ipsum regnum per mortem
" Domine Margaretæ, filie nostræ, olim Domine et Regine
" regni Scotiæ, sit ad nos jure hæreditario devolutum legitime.
" Item, ad petendum nomine nostro adjudicari nobis, et
" præfatis attornatis et procuratoribus nostris assignari, pro
" nobis, fructus et redditus regni Scotiæ quatuor annorum,
" qui fluxerunt a tempore mortis Domini Alexandri, bonæ
" memoriæ, quondam Regis Scotiæ, usque ad diem mortis
" Domine Margaretæ, filie nostræ, olim Domine Regine
" Scotorum, qui percepti sunt vel percipi potuerunt de dicto
" regno, cum ad nos dicti fructus seu redditus pleno jure
" pertineant; tum, quia fuimus legitimus administrator
" bonorum Regine præfata, cum viveret; tum etiam, quia
" gravia expensarum et sumptuum onera sustinuimus propter
" eam, dum in regno Norwagiæ moram traxit, et postmodum
" mittendo eam ad regnum suum Scotiæ supradictum. Item,
" ad petendum nomine nostro condemnari universitatem regni
" Scotiæ, et ipsum regnum, ad solvendum nobis seu dictis
" attornatis et procuratoribus nostris, recipientibus vice nostra,
" pœnam centum millium librarum sterlingorum, in quam
" inciderunt universitas præfata et regnum prædictum, non

¹ *primo* in the printed texts.

² This name is inserted in a later
hand.

³ *Petrum* in the printed texts.

⁴ *comperiendum* in the printed
texts.

Rishanger. “ recipiendo libere præfatam Dominam Margaretam, filiam A.D. 1292.
 MS. Bibl. “ nostram, in Dominam et Reginam regni Scotiæ, nec ei
 Reg. 13 “ obediendo in aliquo. Et ad petendum supplementum sep-
 E. ix. “ tingentarum marcarum, quas habere debemus a regno
 “ Scotiæ, occasione dotis Dominæ Margaretæ, olim filiæ nostræ
 “ et uxoris Regis Scotiæ prædicti; cum fructus et redditus
 “ terrarum nobis ¹ assignati pro septingentis marcis annuis, ad
 “ quingentarum marcarum summam non ascendant. Item, ad
 “ agendum et defendendum, lucrandum et perdendum, coram
 “ præfato Principe, Domino Edwardo, Rege Angliæ, superiore
 “ domino regni Scotiæ, debita quomodocunque et qualitercunque,
 “ et ex quacunque causa vel causis, nobis debeantur, et a
 “ quibuscunque personis, loco, vel universitate, et quocunque
 “ nomine illa jura censeantur; et ad omnia alia et singula
 “ facienda, quæ veri et legitimi attornati seu procuratores, et
 “ nuncii, facere possent in præmissis, et quilibet præmissorum,
 “ si mandatum etiam exegerint speciale, et quæ nosmet facere
 “ possemus, si præsentem essemus; promittentes sub ² hypotheca
 “ et obligatione omnium bonorum nostrorum, pactum firmum
 “ et gratum habere et tenere perpetuo, et non contravenire
 “ aliquo ingenio vel modo, quicquid per prædictos attornatos
 “ seu procuratores nostros, vel duos saltem ex eis, actum
 “ vel procuratum fuerit in præmissis, vel quolibet præ-
 “ missorum. Data Tonsborgiæ, anno Domini, etc., anno regni
 “ nostri tertiodecimo. In cujus rei testimonium, has litteras
 “ fieri fecimus, et nostri sigilli munimine roborari.”

Quod dies datus est Regi Norwagiæ.

Requisitum fuit de eisdem attornatis, quid voluit addere, A day
 minuere, vel mutare, et quod in petitione sua danda declararent? given to
 Qui dicunt, quod nolunt declarare, antequam habuerint col- the envoys
 loquium cum dicto Domino Rege Angliæ, superiori domino of the King
 regni Scotiæ; nec aliquid aliud proponere vel dicere ea vice. of Norway.
 Et hæc requisitio fuit facta, quia alias in petitione sua, quæ
 coram ipsis fuit ibidem lecta, reservavit sibi beneficium ad-
 dendi, minuendi, et mutandi; prout plenius ex tenore ipsius
 petitionis apparet. Et datus est eis dies usque ad diem Mer-
 curii proximum sequentem, ad audiendum voluntatem Domini
 Regis.

Postea, die Mercurii proximo post festum Beati Martini,
 venerunt prædicti attornati Regis Norwagiæ coram Consilio

¹ assignari in orig., assignati in | ² ypoteca in orig.
 the printed texts.

A.D. 1292: prædicti Domini Regis Angliæ, et superioris domini Scotiæ; Rishanger.
 et dictum fuit eis per Consilium dicti Domini Regis, quod MS. Bibl.
 declararent manifeste actionem Domini Regis Norwagiæ, per Reg. 13
 quam intendunt recuperare regnum Scotiæ tanquam jus domini E. ix.
 sui. Qui quidem attornati responderunt et dixerunt, quod
 voluerunt prius habere colloquium cum prædicto domino suo,
 Rege Norwagiæ, et ipsum super actione et petitione prædictis
 consulere, antequam ulterius prosequerentur. Et multotiens
 requisiti, quod petitionem præfati domini sui manifestius
 declararent, tandem dixerunt præcise, quod ¹petitionem supradicti
 domini sui noluerunt declarare, nec ulterius super hoc aliud
 dicere, antequam eundem dominum suum consulti fuerint in
 præmissis. Ideo datus est eis dies de die in diem coram prædicto
 Domino Rege Angliæ, superiore domino dicti regni Scotiæ, ad
 audiendum iudicium suum de eo, quod noluerunt ulterius
 prosequi petitionem domini sui prædicti.

Final
award in
favour of
John de
Baliol.

Igitur, post diligentem hujus negotii discussionem inter
 cæteros, de assensu communi, Johanni de Balliote, qui de filia
 David, Regis Scotorum, descenderat seniore, adjudicavit Rex
 ex integro regnum ipsum. Robertus nempe de Brus, inter
 quem et ipsum Johannem de Balliolo, exclusis cæteris, quæstio
 vertebatur, licet uno gradu esset propinquior, tamen descendit
 a filia Regis David secunda.

His coro-
nation.

Johannes de Balliolo, in festo Sancti Andreae sequenti,
 collocatus super lapidem regalem, quem Jacob ²supposuerat
 capiti suo, dum iret de Bersabee et pergeret ³Aran, in ecclesia
 Canonicorum Regularium de Scone, solemniter coronatur. Post
 coronationem vero accedens ad Regem Angliæ, qui festum
 Nativitatis Dominicæ apud Novum Castrum tenuit super
 Tynam, eidem fecit homagium sub hiis verbis:—

Homage to
the King of
England.

“ Domine Edwarde, Rex Angliæ, superior Domine Scotiæ. Ego
 “ Johannes de Balliolo, Rex Scotiæ, ⁴recognosco me hominem
 “ vestrum de toto regno Scotiæ et omnibus pertinentiis, et hiis
 “ quæ ad hoc spectant; quod regnum meum teneo, et de jure
 “ debeo et clamito tenere, hæreditarie de vobis et hæredibus
 “ vestris, regibus Angliæ, et de vita et membris, et terreno
 “ honore, contra omnes homines qui ⁵possunt vivere et mori.”

Et Rex Angliæ recepit homagium in forma prædicta, suo
 et alterius jure ⁵salvo. Recepto autem Regis Johannis homagio,
 Rex Angliæ eidem regnum Scotiæ integraliter, cum omnibus
 pertinentiis, restituit indilate.

¹ *petitioni* in orig.; corrected from
the printed texts.

² *Genesis* xxviii. 11.

³ *Aran* in Camden's text.

⁴ Omitted in the printed texts.

⁵ *putant* in the printed texts.

⁶ Added in a later hand.

Rishanger. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. Transit annus iste multum frugifer, nec famelicus; Anglicis A.D. 1293. et Francis discordiæ inchoativus; Romanis et Arragoniis lugubris, propter mortem Papæ, Regumque Alemanniæ et Arragoniæ; Scotis nec tristis nec hilaris, de ¹adeptione novi regis.

MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. Anno gratiæ millesimo ducentesimo nonagesimo quarto, qui est annus regni Regis Edwardi, a Conquæstu Primi, vicesimus primus, fuit idem Rex ad Natale apud Novum Castrum super Tynam; ubi suscepit homagium Regis Scotorum.

Rishanger. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. Eo tempore, Henricus de Hispannia in carcere Regis Siciliæ diu detentus, evadens Hispannias, ad nepotem suum Sanctim Regem venit. Escape of Henry of Spain.

Per idem tempus, mercatores Angliæ, variis in mari lacesiti periculis, super mercium suarum amissione Regi Angliæ conqueruntur. Qui Comitem Lincolnæ, Henricum de Lacy, ad Regem Franciæ transmisit; suppliciter petens, ut de assensu ipsius, per Reges et eorum Consilia, contra hujusmodi maritima dispendia provideretur cum celeritate de remedio competenti. Interim vero, dum Comes responsum expectat, classis ducentarum navium Normannicarum, et amplius, quæ coadunata ut Anglos virtuosius invaderet, et ²invadente fortius propulsaret, in Wasconiam profecta fuerat, quicquid de parte adversa obvium habuit prædæ ac morti facile destinando. Dum onusta vino reverteretur gloribunda, quasi sibi soli maris cessisset libertas, a sexaginta navibus Anglicanis capitur in portu Sancti Matthæi in Minori Britannia, et in Angliam adducitur, feria sexta ante Vigiliam Pentecostes, submersis aut cæsis hominibus omnibus qui erant in navibus, solis illis ³exceptis qui in scaphis vix sibi saluti fuerant fugiendo. ⁴Perdiderunt nempe Gallici quindecim millia hominum in hoc conflictu. Transactions between England and France.

Rumor facti, diffusus per Galliam, Regem Consilium suumque, non tam admiratione quam indignatione vehementi commovit. Ordinantur igitur ambassiatores, qui ex parte Regis Francorum a Rege Angliæ peterent, ut absque mora naves cum mercibus, per homines suos raptas, et in regno suo receptas, restitueret, si vellet sua negotia pro terra Wasconia in Curia Regis Franciæ favorabiliter expediri.

Super mandato Rex deliberans, habito Consilio, Ricardum, Londoniensem Episcopum, adjunctis eidem aliis viris prudentibus, ad Regem Francorum et suum Consilium cum hujusmodi transmisit responso; videlicet, cum Rex Angliæ Curiam suam habeat nulli subjectam, si qui se læsos senserint per

¹ *adoptione* in the printed texts.

² Correctly *invadentes*.

³ Omitted in the printed texts.

⁴ *Prediderunt* in orig.

A.D. 1293. homines regni sui, veniant ad Curiam suam; et, declaratis sibi illatis injuriis, Rex eis celerem fieri justitiam ordinabit. Quod ut securius possint facere, quibuscunque conqueri volentibus Rex de eundo et redeundo per terram ¹ [suam] salvum dabit conductum. Quod si hoc Regi Francorum non placeat, eligantur hinc inde arbitri, qui, pensatis damnis utriusque partis, provideant quomodo querelantibus satisfiat; et Rex Anglorum dicto eorum, et laudo, sub certa obligatione se submittet; dum tamen Rex Francorum se submittat et obliget pari modo. Si vero aliquid occurrat, tam arduum quod per arbitros discindi nequeat, diffiniendum Regibus reservetur. Et Rex Angliæ, habito conducto, ad Regem Franciæ, accedentem ad aliquam villam maritimam, veniet; et de assensu mutuo finis negotio imponatur. Quod si nec istud Rex Francorum acceptaverit, in Summum Pontificem, cujus est inter reges et regna pacem fovere, transferatur de assensu mutuo negotium; vel, quia tunc sedes Sancti Petri vacabat, ad Cardinales omnes vel aliquos: ut ² *letis* et discordiæ submota materia, pax inter eos et eorum populos refloreat, ut solebat.

Rishanger.
MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

Sprevit hæc omnia Consilium Franciæ, nec nunciis, instanter flagitantibus, dignatum est aliquid respondere. Misit denique Rex Francorum ad civitatem Agennum, quæ ad Ducatum Aquitanniæ spectare dinoscitur, ibique nominatim citari fecit Regem Angliæ, ut die certa Parisius compareret, de injuriis et rebellionibus in terra factis Wasconiae responsurus. Quem ad diem præfixum non comparentem, Rex Francorum, in propria persona pro tribunali sedens, sententiam protulit, judicans in defectu. Moxque præcepit Constabulario Franciæ, ut in manu armata proficiscens Ducatum Aquitanniæ Regis Francorum nomine occuparet, caperetque vel expelleret quoscunque per Regem Angliæ illius custodiæ deputatos. Siquidem paulo ante miserat illuc Rex Angliæ Johannem de Sancto Johanne, militem discretum, in armis strenuum, et in rebus bellicis exercitatum; qui civitates et castra per totum Ducatum munivit armis et victualibus, et viris strenuis ad bellandum.

Rex Anglorum adhuc satagens Regis Francorum animum emollire, mandavit germano suo Edmundo, qui tunc in Galliis morabatur, ut Consilium Franciæ adiens, de aliqua forma pacis provideret, quæ Regi Francorum foret placita, et sibi non nimium inhonesta. Qui post tractatus multos, frustra habitos, iter versus Angliam arripuit, de pace et concordia penitus desperatus.

¹ Supplied from the printed texts. | ² *letis* in orig.

Rishanger. Eodem anno, circa festum Sancti Michaelis, Alienora, filia A.D.
MS. Bibl. Regis Angliæ, apud ¹ Bristollum Henrico Comiti Barrensi tra- 1293-1294.
Reg. 13 ditur in uxorem; de qua filium genuit Edwardum, et filiam Marriage
E. ix. quam Johannes de ² Warena, Surreyæ et Southexiæ Comes, of Princess
duxit. Alienor to
Henry,

Transit annus iste nec uber frugum nec fertilis fructuum; Count de
Normannis flebilis, quia quod carius dilexerunt, per Anglicos Bar,
amiserunt; Francis et Anglicis discordiæ inchoativus, et dam-
norum irrecuperabilium causativus.

MS. Bibl. Anno gratiæ millesimo ducentesimo nonagesimo quinto, qui Negotia-
Reg. 13 est annus regni Regis Edwardi, a Conquæstu Primi, vicesi- tions for
E. ix. mus secundus, Edmundus, frater Regis Angliæ, versus mare peace be-
Rishanger. profectus, per Reginas Franciæ, Johannam, Regis consor- tian Eng-
MS. Bibl. tem, et Mariam, ejusdem novercam, ut cum eisdem pacis land and
Reg. 13 tractatum resumat, celeriter revocatur. Denique mediantibus France.
E. ix.

Reginis, post plurima interloquia, in forma subscripta extitit concordatum. — Ut propter honorem Regis Francorum, cui per ministros custodiæ Wasconia deputatos, ut videbatur nonnullis, in pluribus fuerat derogatum, sex castra, videlicet, Sanctonas, ³ Galemund, ⁴ Tournān, Pomerel, Penne, et Mountflaunkene, voluntati Regis Franciæ dederentur. In omnibus vero civitatibus et castris totius Ducatus, exceptis Burdegalia, Baiona, et Regula, unus serviens nomine Regis Franciæ poneretur. De ministris quoque per Regem Angliæ in Wasconia positis, aliisque per totam terram, pro libitu Regis Francorum obsides traderentur. Quibus peractis, Rex ⁵ Franciæ citationem, in Aula Parisiensi publicatam, faceret revocari. Castra vero omnia, amotis servientibus in civitatibus positis et castris, obsidesque, ad petitionem duarum Reginarum, vel unius earum, restitueret sine mora. Rexque Angliæ, concesso sibi salvo conductu, Ambianis veniret, ut ibi habito mutuo Regum colloquio, pax et amicitia in posterum firmaretur. Super hiis confectis scriptis, unum, per Reginas signatum, Edmundo traditur; aliud, signatum ab Edmundo, commendatur Reginis. Quæ, data fide in manu Edmundi, promiserunt pacta in scriptis inita nullatenus violanda.

Certificatus super hiis Rex Angliæ, per germanum suum litteram unam patentem, directam omnibus ministris suis in Wasconia, continentem mandatum ut in omnibus Regis Francorum obtemperent voluntati, transmisit germano suo; per eum,

¹ *Bristolliam* in the printed texts.

² *Warremia* in the printed texts.

³ *Talemund* in the printed texts.

⁴ *Tourn* in the printed texts.

⁵ Added in a later hand.

A.D. 1294. cum sibi videretur, ulterius in Wasconiam transmittendam. Rishanger.
MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.
 Recepta littera, Edmundus veritus eam transmittere antequam sibi constaret an Rex ipse acceptaret quæ facta fuerant per Reginas, petivit ab eis, ut per dictum Regis proprium super præmissis certior redderetur. Denique præsentibus Edmundo, germano Regis Angliæ, et uxore sua Blanka, Regina Navariæ, matre Reginæ Franciæ, necnon Duce Burgundiæ et Hugone de Veer, filio Comitis Oxoniæ, ac clerico quodam, Johanne de Lacy, Rex ipse promissa Reginarum, ac pacta per eas concordata, in fidelitate regia se adimpleturum spondit. Moxque miles quidam, nomine "Galfridus de Langeleya," de familia Edmundi, fratris Regis Angliæ, cum litteris Regis Francorum, revocantibus Constabularium Regis Franciæ, qui cum exercitu profectus fuerat ut Wasconiam expugnaret, missus est ad eum.

Rex autem Angliæ, Cantuariæ solemnitatem Paschalem tenuit; ibidem, ut Ambianis proficisceretur, expectabat de conductu. Johannes etiam de Lacy, clericus prædictus, in Wasconiam transmissus est cum littera ministris Regis Angliæ directa, secundum formam prædictam. Johannes vero de Sancto Johanne, quem Rex Angliæ Wasconiæ præfecerat, auditis pactis initis, omnia quæ ad munitiones castrorum et urbium providerat, vendidit; discedensque, per Parisius versus Angliam iter suum¹ [direxit].

The proposed terms refused by the King of France.

Et ecce! procurante pacis æmulo, immutatum est cor Regis Franciæ; conductusque Regi Angliæ denegatur, et littera Constabularii revocatoria per posteriorem litteram irritatur. Et quia per Constabularium Wasconiam in manu potenti intrantem, custodibus et ministris, juxta tenorem litteræ sibi apportatæ, se subdentibus, in manu Regis Francorum accipitur terra tota; ministri omnes Regis Angliæ, terræque custodes, obsides et captivi Parisius deducuntur. Post dies² tantum aliquot, Edmundus Reginas rogavit, ut, juxta promissa sua et pactiones initas, Regem Franciæ interpellarent super conductu Regi Angliæ concedendo, citatione revocanda, terra restituenda, et obsidibus liberandis. Rex vero Francorum per quosdam milites, ad Edmundum missos, inficiatur se quicquam de talibus pactis scire. Denique perpendens Edmundus, se fratremque suum, Regem Angliæ, delusos, reversus in Angliam, Regem et Consilium suum ad plenum informat et certificat de re gesta.

Igitur, Rex Angliæ, convocato Londoniis Parlamento, cui Johannes Rex Scotorum interfuit, de consilio prælatorum et

¹ Inadvertently omitted, and supplied from Rishanger and Bibl. | Reg. 13 E. ix., and the printed texts.
² More correctly *tamen*.

Rishanger. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. procerum, censentium terram sub dolo ablatam recuperandam A.D. 1294. gladio, Rex Angliæ ad Regem Francorum misit nuncios, Hugonem de Mancestria de Ordine Prædicatorum, et Willelmum de Ginesburn de Ordine Minorum, Doctores Theologiæ, viros providos ac discretos; mandans ei per eosdem, quod cum pacta inter progenitores eorum habita, et ipsos, necnon et secretos tractatus, quos, mediante germano suo, cum eo habuit, violasset; non videbatur sibi, quod ipsum Regem Angliæ, Ducemque ¹Aquitanniæ, hominem suum reputabat, nec ipse homagio suo astringi ulterius intendebat.

Envoys sent to the King of France, renouncing homage on part of the King of England.

Eodem tempore Rex Angliæ, misso in Teutonium Antonio, Dunelmensi Episcopo, conföderavit sibi ²Radulphum, Regem Romanorum. Exercitum etiam, in Wasconiam transmittendum, adunari jubens apud ³Portemutham, Johannem de Britannia, nepotem suum, Comitem Richemundiæ, eidem præfecit; dans ei consiliarios Johannem de Sancto Johanne et Robertum Typetot, milites prudentes et in bellicis rebus expertos. Navigium etiam ad custodiendum mare, in tres classes distinxit, tres præponens ei Admirarios; videlicet, Gernemutensibus et cæteris illius partis navibus, Johannem de Boteturte; ⁴Porthemuthensibus, Willelmum de Leyborne; Occidentalibus vero navibus et Hibernicis, militem quemdam ⁵probum, de Hibernia oriundum.

Alliance with the King of the Romans, and preparations for war with France.

Hoc anno concessa est Regi, in subsidium werræ suæ, medietas a clero, sexta a civibus, et a reliquo populo decima pars, bonorum.

Subsidy granted to the King.

Fuit autem hoc anno in Angliæ maxima annonæ karistia, ita ut pauperes passim afflicti lenteria morerentur.

Dearth in England.

Eodem anno, post vacationem diutinam, electus est in Summum Pontificem Petrus de Murrone, qui, monachus de Ordine Sancti Benedicti existens, heremiticam duxit vitam. Hic, sublimatus in Papam, dictus est "Cœlestinus Quintus;" qui unam ordinationem in mense Septembri faciens, creavit duodecim Cardinales.

Election of Pope Cœlestinus V.

Exercitus Regis Angliæ de Portesmutha circa festum Sancti Michaelis progrediens, vi ventorum repulsus, applicuit Dortemutham. In crastino vero Sancti Dionysii, captata aura, cursu velivolo ad Sanctum Matthæum in Britannia die secundo ⁶pervenit. Discedentes a Britannia, in crastino Sanctorum Crispini et Crispiniani intraverunt ostia Girundæ fluvii, a Burdegalia ⁷descendentes; per quem ascendentes, captis duabus

Edward arrives in Bretagne. Transactions in France.

¹ *Equitanniæ* in orig.

² Properly, *Adulphum*.

³ *Portesmutham* in the printed texts.

⁴ *Portesmuthensibus* in the printed

texts.

⁵ Omitted in the printed texts.

⁶ *perveniunt* in the printed texts.

⁷ *discedentes* in the printed texts.

- A.D. 1294-1295. villis bonis ac muratis, Burgo super Mare ac Blavio, cursu prospero transeuntes, coram Burdegalia, Risuncium perveniunt; ubi, reddita eis villa, equos suos de navibus eduxerunt. Rishanger. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.
- Insurrections in various parts of Wales. Eodem tempore, Wallenses, insurgentes contra Regem, in diversis partibus diversos sibi principes præfecerunt. Aquilonares enim, qui circa partes Snowdoniæ habitant, capitaneum habentes et ducem quemdam de genere Lewlini, Principis ultimi, "Madocum" nomine, villam et castrum de Karnarvan combusserunt, magna Anglicorum multitudine, qui nihil tale suspicantes ad nundinas ¹venerant, interfecta. Occidentales vero Wallenses, præposito sibi quodam, nomine "Mailgone," juvene, in partibus Penbrochiæ et Kermerdyn mala plurima perpetrarunt. Quidam etiam, ²"Marganus" dictus, Wallenses Australes concitans, Comitem Gloverniæ Gilbertum, qui progenitores suos ³exhæredaverat, de terra sua quæ "Glamorgan" dicitur, expulit et fugavit.
- Edward takes measures to quell them. Rex Angliæ, auditis hiis rumoribus, Walliam ingressus, Edmundum germanum suum, et Henricum Comitem Lincolnæ, qui jam se parabant ad transfretandum in Wasconiam, cum exercitu ad se in Walliam revocavit. Quibus in die Sancti Martini appropinquantibus castello Comitis Lincolnæ de Dimeby, Wallenses in magna virtute occurrerunt, et conserto gravi prælio repulerunt.
- A.D. 1294. Robertus de Wynchelsea, Doctor Sacræ Theologiæ, a Papa Cœlestino confirmatus, et in Archiepiscopum Cantuariensem in Curia consecratus, Angliam veniens, Johanni de Monemutha, Doctori Theologiæ, Episcopatum ⁴Landavensem auctoritate
- A.D. 1295. papali contulit; qui jam ⁵vacaverat multis annis.
- A.D. 1294. Cœlestinus Papa, se minus sufficientem ad regendum Ecclesiæ sentiens, de consilio Benedicti ⁶Gaietan, cessit Papatui, edita prius Constitutione super cessione Pontificum Romanorum. In Vigilia Natalis Domini, apud Neapolim, in Papam eligitur Benedictus ⁷Gaietanus, natione Campanus, de ⁸Anagnia civitate. Hic, "Bonifacius Octavus" vocatus, statim post suam creationem Episcopum Ostiensem super quibusdam in præsentia Cardinalium arguens durissime, pallii usu privavit; et nihilominus ab eodem, ante restitutionem pallii, coronatur. Hic quinto pontificatus sui anno, qui Jubilæus erat, ⁹uberes

¹ *venerunt* in the printed texts.

² *Morganus* in the printed texts.

³ *exhereditaverat* in the printed texts.

⁴ *Londinensem* in the printed texts.

⁵ *vacuerat* in the printed texts.

⁶ *Caietani* in the printed texts.

⁷ *Caietanus* in the printed texts.

⁸ *Anagnina* in the printed texts.

⁹ *urbes* in orig.; an error for *uberes*, as in Rishanger and MS. Bibl. Reg. 13 E. ix., and the printed texts.

Rishanger. indulgentias limina Apostolorum visitantibus concessit. Sextum A.D.
MS. Bibl. Librum Decretalium edidit, in quo multa dubia decidit. Non- 1294-1295.
Reg. 13 nullas extravagantes Constitutiones Honorii, Adriani, Innocentii,
E. ix. Clementis, et aliorum, incorporavit; reprobanda resecavit. De

quo prædecessor suus, Cœlestinus, vir vitæ anachoriticæ, eo quod eum ad cedendum Papatui subdole induxisset, prophetavit in hunc modum, prout fertur; "Ascendisti ut vulpes, "regnabis ut leo, morieris ut canis." Et ita sane contigit; nam ipsum Papam ut Papatui cederet, et ut Papa quilibet cedere posset, Constitutionem edere fecit; quam quidem postmodum ipsemet, Papa effectus, revocavit. Deinde rigide regens, generosos quosdam de Columnna Cardinales deposuit. Regi Francorum in multis non solum obstitit, sed eum totis viribus deponere insudavit. Igitur Senescallus Franciæ, Willelmus de Longareto, vir quidem in ¹agilibus admodum circumspectus, et fratres de Columnna prædicti, fœderatis viribus, Bonefacium Papam comprehenderunt, et in equum effrenem, versa facie ad caudam, sine freno posuerunt; quem sic discurrere usque ad novissimum ²halitum coegerunt, ac tandem fame necaverunt. Sed hæc in sequentibus, cum tempus occurrerit rei gestæ.

Transit annus iste frugibus et fructibus destitutus, ita ut pauperes fame peribant; Anglis subdolus, propter ³falsitatem, quæ de Francorum Rege et ⁴Reginis surrepsit; et sollicitus propter bella parata versus Wasconiam sive Walliam; Romanis varius; propter Papæ Cœlestini cessionem; Paganis, Sarracenis, et incredulis in Terra Sancta, quietus, propter Christianorum dissensionem.

MS. Bibl. Anno gratiæ millesimo ducentesimo nonagesimo sexto, qui Edward is
Reg. 13 est annus regni Regis Edwardi, a Conquæstu Primi, vice-joined in
E. ix. simus tertius, fuit idem Rex ad Natale in Wallia apud Wales by
Rishanger. ⁵Abertone; ubi Archiepiscopum Cantuariensem ad se venientem, the Arch-
MS. Bibl. misso ei obviam, ad securum conductum faciendum, quodam bishop of
Reg. 13 clerico Johanne de Berewico, cum manu armata gratiose Canterbury.
E. ix. recepit; et ejus fidelitatem, quam ex more tenetur Regi facere, admissam cum favore remisit.

In die Circumcisionis Domini, reddita est Johanni de Sancto Trans-
Johanne civitas Baionensis, quam die præcedenti ceperant actions in
nautæ fortiter expugnatam; multosque de civibus, quos Regi France.
Anglorum adversari compertum est, præfatus Johannes captos

¹ *agilibus* in the printed texts.

² *alitum* in orig.

³ *fallacitatem* in the printed texts.

⁴ *regnis* in the printed texts.

⁵ *Abercoun* in Trivet; meaning
Aber Conway.

A.D. 1295. in Angliam per mare transmisit. Obsidionem vero posuit circa Rishanger, castrum, quod post dies octo cepit, ¹Dominumque Asperi Montis, MS. Bibl. qui ²illud detinuerat, cum aliis custodiæ mancipavit. Duas Reg. 13 E. ix. etiam galias pulcherrimas, quas ad munimen urbis Rex Francorum fecerat, in usum suum accepit. Non multum vero post, reddita est Anglicis villa Sancti Johannis de Sordes; multasque alias villas et munitiones ceperunt, quibusdam se sponte deditibus, quibusdam violenter subactis. Auctus est in brevi Anglicorum ³exercitus, multis, fraude cognita Gallicorum, ad fidelitatem Regis Angliæ reversis, ⁴*id est*, quatuor millibus peditum, equitibusque ducentis.

Trans-
actions in
Wales.

Rex Angliæ eo tempore, transito flumine de Conewey, ut ulterius progrediretur in Walliam, cum nondum totus comitaretur exercitus, captis bigis et curribus victualibus onustis a Wallensibus, per aliquod tempus penuria coartatur; ita ut, quousque veniret ad eum reliqua pars exercitus, aquam melle mixtam biberet, paneque eum salsis carnibus vesceretur. Comes Warwici, audito quod Wallenses in maxima multitudine in quadam planitie inter duo nemora se adunassent, assumpta secum electa militia, cum balistariis et sagittariis de nocte superveniens, eos undique circumcinxit. Qui, fixis in terra lanceis, cuspides in oppositum irruentium dirigunt, ut sic se ab impetu equitum tuerentur. Sed Comes, inter duos equites posito uno balistario, ac jaculis balistarum ⁵magna parte eorum qui lanceas tenebant prostratis, cum turma equitum in reliquos irruens, tantam stragem intulit, quanta eis una vice illata non creditur temporibus retroactis.

Beaumaris
Castle
built.

Interim, Rex Angliæ, ad compescendas Wallencium insolentias, castrum in insula, quæ "Anglesey" dicitur, construxit; quod "Bellum Mariscum" voluit appellari. Tandem Wallenses reliqui, fame consumpti et inedia, ad pacem Regis in brevi venire coguntur. In hoc tempore succisa sunt nemora in Wallia, quæ belli tempore indigenis præstabant latibula; firmataque sunt castra maritima circa loca. Cito post hoc, captus est Madocus, prædictus capitaneus Wallicorum, et Londonias adductus; a quo tempore werræ in Wallia quieverunt, et Wallenses more Anglicorum pene vivere inceperunt; thesauros congregantes, et rerum damna de cætero formidantes.

Madoc
taken
prisoner.

¹ Apparently written *demumque* |
in orig.

² in *quatuor* in the printed texts. |

³ *exercitus* in orig.

⁴ in *quatuor* in the printed texts.

⁵ *magne* in orig.

Rishanger. Eodem anno, Karolus, germanus Regis Franciæ, Was- A.D. 1295.
 MS. Bibl. coniam ingressus cum exercitu, Risuncium obsedit, et, fugiente
 Reg. 13 ejus capitaneo, Johanne de Britannia, cum Roberto Typetot Trans-
 E. ix. paucis relictis ad tuitionem villæ militibus, feria quinta in actions in
 hebdomada Paschæ cepit; militesque ibi repertos, scilicet France.

¹Radulphum de Gorges, Rogerum de Leybourne, et Johannem de Cretingge, cum aliis militibus tresdecim et scutiferis triginta tribus, Parisius captivos transmisit. Occisus est ibi Adam de Cretingge, miles admodum probus, proditione cujusdam militis, nomine "Walteri," cognomento "Giffardi"; qui, factus transfuga, moratus est in Galliis annis multis.

Eodem die reddita est Anglicis villa Sancti Severi; cujus capitaneus Hugo de Veer constituitur. Karolus autem, eversis villa et castro Risuncii, Sanctum Severum, antequam sufficienter muniatur, properat obsidere. Quam, in magnum Gallicorum dispendium, qui ibidem fame moriebantur, et peste, tenuit præfatus Hugo tresdecim septimanis. Deficientibus tandem hiis, qui intus erant, per mediationem Comitum de ²Anudoys et ³Fuctensis, qui erat cum Karolo, obtenta est treuga dierum quindecim, infra quos liceret obsessis pro subsidio mittere in ⁴Baionam; quo deficiente ad terminum prætaxatum, reddita est villa Gallois; ita quod salvata sint recedentibus arma, cum supellectili sua tota, dato conductu usque ad duas dietas ab exercitu. Remanentibus vero nulla est illata molestia, sed potius, obsides prius abducti Tolosam, per Senescallum Regis Franciæ in villa repositi sunt; restitutis eis omnibus rebus suis. Karolus, positus in villa custodibus, cum exercitu suo revertitur in Franciam; post cujus discessum, infra paucos dies capta est villa ab Anglicis iterato.

Eodem anno duo Cardinales, Albanensis et Prænестinus, Two Car-
 primo ad Regem Franciæ, postea ad Regem Angliæ, vene- dinals sent,
 runt; missi a Papa Bonefacio pro pace inter reges et con- to treat of
 cordia reformanda. Qui circa festum Pentecostes venientes peace
 Londonias, ibidem ex mandato Regis, adhuc in Wallia ex- between
 istentis, ejus præstolabantur adventum; qui fuit citra festum England
 Sancti Petri ad Vincula. Cardinales igitur coram Rege nun- and France.
 cium suum prosequentes, et pacem suadentes, ⁵treugamque duo-
 rum annorum petentes, respondenteque Rege quod in pacem vel

¹ Two names, as given by Rish-
 anger, are omitted here.

² *Amidois* in Trivet.

³ *Succensis* in Rishanger and

Trivet.

⁴ *Boionam* in orig.

⁵ *treugam* in the printed texts.

A.D. 1295. treugam absque Regis Romanorum consensu assentire, propter Rishanger. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.
 foedus inter eos initum juramento firmatum, non potuit; rogaverunt Regem, ut Regis Romanorum consensum ¹[petendo], inducias impetraret. Rege autem, ob reverentiam Curiae Romanae, petitioni eorum annuente, circa Nativitatem Virginis gloriosae in Gallias revertuntur.

Dover
 ravaged by
 the French.

Circa praesens tempus, ²classis Gallicana, Doveriam veniens, emisit praedones, qui, spoliato Prioratu et uno monacho sene occiso, partem magnam oppidi incenderunt; quorum aliqui ante reditum ad naves interfecti sunt, sed plurimi evaserunt. Cito vero post, galea quaedam Gallicorum, casu quodam ad portum de Hyda appulsa, capta est per Johannem de Columbariis, militem nobilem, nautis, qui eam conabantur abducere, interfectis.

Cherbourg
 burnt.

Nautae etiam Gernemuthenses Caesaris Burgum in Normannia incendio vastaverunt, ³Cherburgh, spoliataque Abbatia Canonicorum Regularium quemdam senem in Angliam adduxerunt. Portesmuthenses quindecim naves Hispanicas, onustas mercibus, tendentes in Dammonem, portum Flandriae, captas deduxerunt Sandwicum.

Spanish
 ships taken
 by the people
 of Portsmouth.

Baliol
 enters into
 an alliance
 with
 France.

Johannes, Rex Scotiae, homagii et fidelitatis suae immemor, destinatis ad Regem Francorum nunciis, Willelmo Sancti Andreae, et Willelmo Dunkelaensi, Episcopis, Johanne de Soules, et Ingelrame de Umfrevile, militibus, clam contra Regem Angliae foedus iniit; petens, in affirmationem negotii, matrimonium contrahi inter filium suum, Edwardum, ac nobilem puellam Johannam, filiam Karoli, germani Regis Francorum; spondens se velle ⁴Regem Angliae totis viribus impugnare, et a werra cum Rege Franciae impedire; sicut in scriptis inter utrosque reges confectis plenius continetur.

His property
 in England
 confiscated.

Scoti vero per idem tempus elegerunt sibi duodecim pares; quatuor videlicet Episcopos, quatuor Comites, et quatuor Barones; quorum consilio Rex regnum suum gubernare debebat, Per quos etiam, ut in hanc consentiret prodicionem, fuit inductus. Nempe horum consilio, et praecipue Abbatis de Meuros, cum ad Parliamentum venisset Regis Angliae, illicensiatus clam discessit tanquam fugitivus, ad magnum dedecus personae suae. Ob quam causam Rex Angliae jussit omnia bona sua, mobilia et immobilia, quae habebat in Anglia, confiscari; qui eo tempore multas villas et praedia pingua in Anglia possidebat.

¹ Supplied from the printed texts.

² Inserted in a later hand.

³ Apparently a gloss upon the

words of Rishanger and Bibl. Reg. 13 E. ix.

⁴ *regnum* in the printed texts.

Rishanger.
MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

Per idem tempus, miles quidam, dictus "Thomas ¹Turbre- A.D. 1295.
" vyle," in Wasconia captus est, et Parisius inter alios captivos Treason of
detentus. Qui, procurante civitatis ejusdem præposito, liber Sir Thomas
dimittitur, sponsione juramento firmata, quod contra Regem Turber-
Angliæ Walliam commoveret. Qui cum venisset in Angliam, ville.
proditionis convictus, tractus ac suspensus, dignas luit sceleris
sui pœnas.

Eo tempore, Henricus de Hispannia, mortuo nepote suo Trans-
Sanctio, custos regni Castellæ et filiorum Regis tutor efficitur. actions in
Jacobus, frater Alfonsi, quondam Regis Arragoniæ, tradita Spain and
fratri suo juniore, nomine ²"Frederico," Sicilia, regnum Arra- Sicily.
goniæ post mortem fratris accepit, et uxorem ducens filiam
Karoli, Regis Siciliæ, reconciliatur Ecclesiæ; obsidibus, quos
frater suus tenuerat, liberatis.

Rex Angliæ, per idem tempus a Rege Scotorum, ignorans Prepara-
eorum proditionem, cum auxilium pro werra sua instanter petis- tions made
set, et sibi semper responderetur in dubiis, suspectum habens by Edward
negotium, rogavit ut ob securitatem, usque ad finem werræ suæ, to punish
castra tria, videlicet Berwyci, Edinburgiæ, et Rokesburgiæ, the treach-
traderentur in manu sua; quæ post werram restitueret, si ery of
eos sibi comperisset fideles. Quod cum Scoti facere renuis- Baliol.
sent, Rex de proditione eorum certior, cum exercitu versus
Scotiam progressus, ³disposuit eam vi subjicere, nisi ab hiis
quæ referebantur, et quæ jam in opere ostendebantur, se
possent legitime excusare.

Per idem tempus, cum majores Flandriæ, qui "Scabini" The Count
dicuntur in villis, renuissent stare judicio Comitis in hiis propter of Flanders
quæ discordia suborta erat inter eos et communem populum, detained by
ad Curiam Regis Franciæ appellarunt. Vocatus autem Comes the French
a Rege, cum Parisius ⁴venisset, detentus est ibidem, quousque King.
filiam suam, cum qua filius Regis Angliæ matrimonium fuerat,
ut dicebatur, contracturus, pro se Regi Francorum obsidem
reddidisset.

Circa præsens tempus, fecit Rex Angliæ omnia regni monas- The money
teria perscrutari, et pecuniam inventam Londonias apportari; of the
fecitque lanas et coria arrestari; et subsecuta est magna ka- monasteries
ristia bladi et vini. carried to
London.

Transit annus iste molestus divitibus, importabilis pauperi-
bus, propter frugum inopiam magnamque karistiam; Anglicis,

¹ *Turberville* in the printed texts.

² *Frederici* in the printed texts.

³ *deposuit* in orig.; corrected from

the printed texts.

⁴ Supplied in a later hand.

Gallicis, Aquitannis, Flandrensibus, atque Scotis, turbulentus; Wallicis exitialis, et finis libertatis eorum; Sarracenis et incredulis a Christianorum bello ¹quietus.

A.D. 1296. Anno gratiæ millesimo ducentesimo nonagesimo septimo, MS. Bibl. qui est annus regni Regis Edwardi, a Conquæstu Primi, Reg. 13 vicesimus quartus, Petrus et Jacobus de Columpna a Car- E. ix. dinalatu per Papam Bonifacium deponuntur.

Transac-
tions at
Rome.

Rishanger.

Transac-
tions in
France.

Circa Conversionem Sancti Pauli, Edmundus, germanus Regis MS. Bibl. Angliæ, associato sibi Henrico Comite Lincolnæ, cum exercitu Reg. 13 E. ix.

valido in Wasconiam transfretavit; cui redditum est feria quinta Sancta ²Cœna Domini castrum de Spera, et postea alia castra plura. Cum autem appropinquavit Burdegalæ ad reficiendum se cum exercitu, et posuisset in villula quadam nomine "Rekele," feria quarta in hebdomada Paschæ, Gallicorum exercitus, de Burdegala egressus, disposuit ³ex improvviso Anglicos, tantum per duas leucas ab urbe distantes, celeriter occupare. Præmuniti aliququaliter Anglici de adventu hostium, ad bellum se parant, et armati prout articulus temporis permisit, parti occurrerunt adversæ; consertoque gravi prælio, non sine strage multa Gallos cogunt ad urbem reverti; quos dum fugientes insequuntur, ingressi sunt duo milites Anglici, fratres Domini Petri de Malo Lacu, et tertius Wasco, cum duobus vexilliferis, Johanne de Britannia et ⁴Alain la Souche; quos ceperunt Gallici, portis clausis. Devastata vero magna parte suburbii, Edmundus, propter quasdam causas arduas, revertitur in ⁵Baionam; ubi, non multo post in ægritudinem decidens, terminum vitæ clausit. Cujus corpus, emenso dimidio anno, per mare ⁶adventum patriæ, apud Westmonasterium sepelitur. Post mortem Edmundi, Anglicanus exercitus obsedit urbem Aquensem, sed penuria victualium coactus discedere, obsidionem amisit.

Death of
Edmund,
brother of
Edward I.

Eo tempore, Comes Attrabatensis, per Regem Francorum missus in Wasconiam, munitiones quasdam de manibus Anglicorum extorsit. Qui vero Burgum super Mare tenebant, obsidente eos Domino de Sulliaco, inducias impetrantes, usque Blavum pro succursu nuncios transmiserunt. Ubi cum navem victualibus onustam cæteri deducere recusarent, Simon de

¹ *pacificus et quietus* in the printed texts. | printed texts.

² *S. Cœnæ* in the printed texts.

⁴ *Alano* in the printed texts.

⁵ *Boionam* in orig.

³ *et* in orig.; corrected from the

⁶ *advectum* in the printed texts.

Rishanger. Monte Acuto, miles strenuus et cordatus, per medias galeas A.D. 1296.
 MS. Bibl. Gallicorum, quæ ad prohibendum transitum navium fluvium
 Reg. 13 observabant, aspirante flatu prospero, usque Burgum deduxit;
 E. ix. quo cognito, soluta obsidione, Dominus de Sulliaco revertitur in
 Gallias, intento frustratus.

Per id tempus, Rex Angliæ, immenso coadunato exercitu, Proceed-
 venit ad Novum Castrum super Tynam; ad quem locum ings of
 Johannem, Regem Scotorum, citari fecerat edicto publico; ut King
 de hiis quæ sibi debeant objici responderet. Quo ad diem Edward
 præfixum nec per se comparente nec per nuncium se excusante, against
 Rex, de consilio suorum, decrevit ulterius procedendum. Baliol.
 Interim, miles quidam, Robertus de Roos, dominus Castri de
 Werk, non obstante fidelitate quam Regi Angliæ juraverat, ad
 Scotos transfugit. Super quo germanus ejusdem, Willelmus
 de Roos, Regem præmuniens, petivit sibi mitti subsidium, quo
 posset castrum defendere contra Scotos. Misit Rex illuc viros
 mille; qui recepti in villa quadam dicta "Prestfen," omnes
 eadem nocte a Scotis, quorum capitaneus erat præfatus trans-
 fuga, Robertus de Roos, interfecti sunt, exceptis paucis qui
 dilapsi sunt fuga. Quo audito, mox Rex cum exercitu ad
 castrum illud properat, gavisus in hoc, ut fertur, quod Scoti
 prima cœperunt hostilia exercere. Rex itaque apud prædictum
 castrum Paschalem solemnitatem peregit. Quo tempore, septem
 Comites Scotiæ, videlicet de Bowan, de Menteth, de Stradeherne, Carlisle
 de Lewenes, de Roos, de Athel, de Mar, ac Johannes filius Johannis besieged
 Comyn de Badenau, collecto exercitu valido in Valle Anandiæ, by the
 feria secunda Paschæ Angliam ingressi, vastabant omnia cæde Scots.
 et incendio, non parcentes ætati vel sexui; venientes Karleolum
 urbem, ipsam obsidione cinxerunt. Combusto autem suburbio,
 cum ad portam civitatis cremabilia congererent, nobilis quidam
 de Galwidia, dum portæ civitatis appropinquaret, ignoto ferro
 ab hiis qui super portam erant, attrahitur; confossusque lanceis
 enecatur. In carcere vero civitatis quidam explorator detentus,
 cum adventum suorum audisset, carcerem incendit; cujus igne
 flatu venti in domos alios delato, urbis pars magna crematur.
 Viri tamen et mulieres, ad muros concurrentes, lapidibus et
 telis Scotos a muris propulsant, urbem viriliter defendentes.
 Scoti, videntes nil se proficere, feria quarta, omissa obsidione
 in Scotiam redierunt.

Eadem die, scilicet feria quarta in hebdomada Paschæ, Rex Edward
 cum exercitu progrediens, transito flumine quod "Tweda" enters
 dicitur, Scotiam est ingressus, et burgenses Berwici ad pacem Scotland.
 invitans, per unum diem integrum expectavit. Quibus ad pacem
 venire nolentibus, cœpit in die Veneris villæ appropinquare,

A.D. 1296. fixis tentoriis in domo monialium de Caldestreme; a qua distabat villa Berwici per dimidiam tantum leucam. Advenerunt autem et viginti quatuor naves Angliæ; quarum nautæ, incalescente sole, exercitum regni in quadam planitie præparatum conspicientes, ubi Rex novos milites fecerat, æstimantes Regem velle dare insultum, portum ingressi et ad terram applicantes, conflictum ineunt cum villanis; ubi quatuor navibus perditis, cæteræ cum refluxu salvæ et integræ retrahuntur. Divulgato autem in exercitu facto nautarum, Rex apertæ terræ transgressus sine difficultate fossatum quod Scoti fecerant, villam occupavit, unico tantum de suis militibus interfecto. Mercatores Flandrenses, qui in villa eadem domum ad modum turris habebant fortissimam, jacula mittentes in Anglicos, et pila, Ricardum de Cornubia, fratrem Comitis de Cornubia, militem strenuum, casualiter spiculo trajecerunt; ad quos cum non de facili pateret accessus, allato igne incendio suffocantur. Eadem nocte dormivit Rex in castro; quod redditum est eidem, salvis vita et membris hiis qui in eo erant, et præstito juramento, quod contra Regem Angliæ arma de cætero non portarent. Omnesque quo volebant, abire permittuntur, excepto eorum capitaneo Willelmo; quem secum retinuit usque ad finem werræ. Et confestim jussit Rex fodi profundam fossam inter Scotos et Berwicum, quæ esset terrori hostibus, et eosdem artaret ab incursibus repentinis. Cumque Rex villam Berwici novo fossato muniret, ¹circa ingressum mensis Aprilis, venerunt ad eum Gardianus et Lector Fratrum Minorum de Rokesburgh, deferentes litteras Johannis, Regis Scotiæ, tenorem hujusce-modi continentes:—

The Castle
of Berwick
taken by
the
English.

Baliol renounces his homage and fealty to Edward. “Magnifico Principi, Domino Edwardo, Dei gratia Regi Angliæ, Johannes eadem gratia Scotiæ Rex. Cum vos ac illi de regno vestro, non ignorantibus vobis, vel ignorare non debentibus, per violentam potentiam nobis ac regni nostri incolis graves, immo intolerabiles, injurias, contemp- tus, et gravamina, necnon et damna enormia, contra nostras et regni nostri libertates, ac contra ²dominium et justitiam, notorie ³et frequenter intuleritis; ⁴nostra extra regnum ad levem quamcunque suggestionem pro libitu vestræ voluntatis citando, et indebite vexando; castra nostra, et terras

Rishanger.
MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

New
Rymer. I.
p. 836.

¹ “Anno Domini MCCXCVI. indictione nona, quinta die intrante mense Aprilis.” New Rymer, I. p. 836.

² Deum in Rymer.

³ ac in Camden’s text.

⁴ nos in Rymer.

Rishanger. “ et possessiones ¹ nostras infra regnum ² nostrum, sine nostris A.D. 1296.
 MS. Bibl. “ demeritis, occupando; bona nostra ³ et subditorum nostro-
 Reg. 13 “ rum, tam per terram quam per mare, ⁴ rapiendo, et infra
 E. ix. “ regnum vestrum receptando; mercatores, et alios regni
 “ nostri incolas, occidendo; hominesque nostros de regno
 “ nostro ⁵ violenter abducendo, ipsosque ibidem detinendo et
 “ incarcerando; super quibus reformandis nuncios nostros sæpe
 “ transmisimus: quæ non adhuc solum remanent incorrecta,
 “ verum etiam de die in diem per vos et vestros prioribus
 “ deteriora cumulantur: vos namque jam, cum innumerabili
 “ multitudine armatorum, vestro exercitu ⁶ publice convocato,
 “ ad exhæredandum nos et regni nostri incolas, fines regni
 “ nostri hostiliter accessistis; et ultra progredientes, in regno
 “ nostro strages et incendia, necnon insultus et invasiones
 “ violentas, tam per terram quam per mare, commisistis in-
 “ humane. — Nos dictas injurias, contemptus, ⁷ et gravamina
 “ et damna, necnon et hostiles impugnationes, ulterius susti-
 “ nere non valentes; nec in fidelitate et homagio vestro, licet
 “ per violentam ⁸ impressionem impressam extortis, manendo;
 “ contra ⁹ nos etiam ad defensionem nostram et regni nostri,
 “ cujus defensionem et tuitionem vinculo juramenti sumus astricti,
 “ nos volentes erigere, fidelitatem et homagium, ¹⁰ tam a nobis
 “ quam ab aliis quibuscunque regni nostri incolis, fidelibus
 “ nostris, ratione terrarum quas ¹¹ in vestro regno tenebant, et
 “ etiam ratione menagii seu retentionis vestræ, nomine nostro
 “ ac nomine eorundem omnium et singulorum, vobis reddi-
 “ mus per præsentes.”

Rex Angliæ, audita præsentis litteræ, ¹² resignationem homagii sui admisit, et Cancellario præcepit hanc litteram registrari ad perpetuam memoriam.

Interim Comites Scotiæ, nominati superius, ¹³ cum eorum co-
 mitiva apud castrum de Rodeworthe coadunati, profecti sunt
 in Angliam, et vastantes omnia cæde et incendio, usque ad Prio-
 England ravaged by the Scots.

¹ nostras et nostrorum infra, Rymer.

² vestrum in Rymer.

³ ac in the printed texts.

⁴ capiendo in Rymer.

⁵ violenter in regnum vestrum abducendo, Rymer.

⁶ publice in orig.

⁷ et omitted in the printed texts, and in Rymer.

⁸ oppressionem vestram extortis, Rymer.

⁹ vos in Rymer.

¹⁰ vobis facta tam in Rymer.

¹¹ in regno nostro de nobis tenebant, Rymer.

¹² resignatione in Camden's text; erroneously.

¹³ ad in orig., and in the printed texts; corrected from Rishanger.

A.D. 1296. ratum Haugustaldensem, ¹ et in eodem, fugientibus Canonicis, Rishanger. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.
se quarto Idus Aprilis receperunt. Mane vero facto, Prioratum cum tota villa incendio destruxerunt. Progressi inde ad domum monialium de Ramelay, domibusque quibusdam, salva ecclesia, incensis, cum ingenti præda in Scotiam revertuntur.

Transac-
tions in
Scotland.

Eodem tempore, Patricius Comes de Dunbar, ad Regem Angliæ veniens, se eidem cum tota sua potestate subdidit. Castrum de Dunbar in festo Sancti Martini, obsessum a Scotis, fraude quorundam in eo existentium, redditum est eisdem. Pro quo recuperando, misit Rex Johannem Sourreyæ et Southsexia, et Willelmum Warwici, Comites, cum militia magna valde. Quibus superveniens Scotorum exercitus, ut obsessis ferret auxilium, excipitur pugna dura. Effugientibus

The Scots
defeated.

²tandem Scotis, insequuntur Anglici per octo milliaria, fere usque ad forestam de Selebarke, stragem nimiam inferentes; ita ut occisorum numerus ad decem millia hominum fuerat æstimatus. Sabbato sequente, videlicet decimo octavo Kalendas Maii, Regi advenienti redditum est castrum; in quo capti sunt Comites tres, de Menetez, et de Ascales, et de Roos; Barones vero sex, Johannes Comyn junior, Willelmus de Sancto Claro, Ricardus ³Siwardi senior, Johannes de Hincmaritimo, Alexander de Muramia, Edmundus Comyn de Killebrid, cum aliis militibus viginti novem, clericis duobus, et sentiferis octoginta tribus; quos ad diversa castra Angliæ Rex transmisit, in custodia detinendos. Post captionem castri de Dunbar paucis

The castles
of Rox-
burgh and
Edinburgh
taken.

diebus interpositis, accessit Rex castrum Rokesburgiæ; quod statim redditum est ei a Senescallo Scotiæ, salvis vita et membris sibi, et suis qui secum erant in castro. Deinde progreditur ad Castrum Puellarum, quod octo diebus obsidione expugnatum est, custodibus ejus vita et membris concessis: veneruntque ibi Wallenses ad Regem pedites in magna multitudine, et remisit Rex fere in eodem numero Anglicos pedites fatigatos. Accedens deinde ad castrum de Stryvelyn, vacuum illud invenit, custodibus dilapsis in fugam. Illuc cum militia sua de Hibernia venit Comes Ultoniæ, in subsidium Regis nostri. Rex autem mare Scoticanum transgressus, venit ad villam Sancti Johannis de Port, in festo Sancti Johannis Baptistæ, ubi, solemnitate peracta, per aliquos dies mansit.

Baliol sues
for peace.

Dum hæc agerentur, videns Johannes Scotorum Rex quia non haberet potestatem resistendi, missis ad Regem Angliæ nunciis, pacem et misericordiam imploravit. Cui Rex benigne

¹ This word is superfluous, and not found in Rishanger.

² tantum in Camden's text.

³ Siwardus in the printed texts.

Rishanger. annuens, remandavit, ut ad castrum de Brithin cum magnati- A.D. 1296.
 MS. Bibl. bus terræ suæ veniret, cum hiis quos Rex illuc mitteret nun-
 Reg. 13 cios, infra dies quindecim tractaturus. Misitque illuc Rex
 E. ix. Antonium, Dunelmensem Episcopum, cum plena potestate regia.
 Ad quem venerunt infra præscriptum tempus Rex Scotorum
 magnatesque sui. Qui post multos variosque tractatus, nude
 et pure subjecerunt se et regnum Scotiæ regiæ voluntati.
 Pro qua submissione observanda, Johannes, Rex Scotiæ, filium
 suum obsidem tradidit, litterasque confecit, continentis in
 Gallico hunc tenorem:—

Rishanger. “ Johannes, Dei gratia Rex Scotiæ, omnibus præsentis lit- Form of
 MS. Bibl. “ teras visuris vel audituris, salutem. Quia nos, per malum his sub-
 Reg. 13 “ consilium, falsumque, simplicitatemque nostram, graviter mission.
 E. ix. “ offendimus et provocavimus dominum nostrum Edwardum,
 New “ Dei gratia Regem Angliæ, Dominum Hiberniæ, Ducem
 Rymer, J. “ Aquitanniæ, videlicet in eo quod existentes et manentes in
 p. 842. “ fide sua et suo homagio, alligavimu nos Regi Franciæ, qui
 “ tunc hostis ejus erat, et adhuc est, matrimonium procu-
 “ rantes fieri cum filia Domini Karoli, fratris ejus; et ut
 “ dominum nostrum gravaremus, Regemque Franciæ juvare-
 “ mus cum omni potestate nostra, per werram, modisque
 “ aliis. Deinde per nostrum perversum consilium antedic-
 “ tum, diffidavimus dominum nostrum Regem Angliæ, et
 “ posuimus nos extra fidem et homagium suum; et misimus
 “ gentes nostras in terram suam Angliæ, ad incendia facienda
 “ et prædas abducendas, homicidia et alia damna plurima per-
 “ petranda; et terram Scotiæ, quæ est de feodo suo, contra
 “ eum muniendo, ponentes et stabiliantes gentes armatas in
 “ villis, castris, et alibi, ad defendendum terram ¹ contra eum
 “ de feodo suo; pro quibus transgressionibus dominus noster,
 “ Rex Angliæ antedictus, ingressus terram Scotiæ in fortitu-
 “ dine sua, eam conquisivit et cepit, non obstante omni eo
 “ quod facere potuimus contra eum, sicut potest de jure fa-
 “ cere, tanquam dominus de feodo suo; quia nos ei homagium
 “ nostrum reddidimus, et ² fecimus rebellionem antedictam.
 “ Nos igitur existentes adhuc in plena potestate nostra, et libera
 “ voluntate, ³ reddimus ei terram Scotiæ, et gentem totam,
 “ cum homagiis. In cujus rei testimonium fecimus fieri has

¹ “contra eum, et ad bladum suum minus,” etc.; New Rymer.
 “deforcandum. Propter ea, et pro ² fecimus alia antedicta, Rymer.
 “transgressionibus supradictis, do- ³ reddidimus, Rymer.

A.D. 1296. "litteras patentes. Data apud ¹Brithin ²decimo die Julii, Rishanger.
"regni nostri anno quarto." MS. Bibl.

Edward Consignata littera, ³factoque sigillo communi regni Scotiæ, Reg. 13
proceeds to processit Rex ut videret montana Scotiæ, præcedente eum E. ix.
the North semper per unam dietam Episcopo Dunelmensi. Cumque
of Scotland. transisset Moraviam, et pervenisset usque Eilgin, omnia videns

The Coro- lapide quo Reges Scotorum, tempore coronationis, solebant uti
nation Stone is pro throno, usque Westmonasterium transtulit illum, jubens
removed to inde fieri celebrantium cathedram sacerdotum.

Westmins- Eo tempore Rex, apud Berwicum convocato Parlamento,
ter. omnium magnatum Scotiæ fidelitates recepit, et homagia: qui
ad rei gestæ memoriam perpetuam confecerunt super hoc lit-
teras patentes, eorum sigillis munitas, continentes in Gallico
hunc tenorem:—

Form of " ⁴Omnibus præsentēs litteras visuris vel audituris, Jo-
submission " hannes Comyn de Badenauz, etc., quia ad fidem et volun-
by the " tatem illustrissimi principis, ac carissimi domini nostri,
nobles of " Edwardi, Dei gratia Regis Angliæ, Domini Hiberniæ, ac
Scotland. " Ducis Aquitanniæ, venimus, promittimus pro nobis et hære-
" dibus nostris, sub pœna corporum nostrorum et castellorum,
" ac omnium quæ habere possumus, quod nos serviemus ei
" bene et fideliter contra omnes gentes quæ vivere et mori
" possunt, omnibus vicibus quibus requiremur vel præmunie-
" mur per antedictum dominum nostrum, Regem Angliæ, vel
" hæredes suos. Et quod nos non sciemus damnum eorum,
" quin illud impediemus omnibus viribus nostris, et eos præ-
" muniemus. Et ad ista tenenda et servanda obligamus nos
" et hæredes nostros, et omnia bona nostra. Insuper et jura-
" mus, tactis Sacrosanctis Evangeliiis; et postea, nos omnes,
" et quilibet nostrum, per se, fecit homagium dicto nostro
" domino Regi Angliæ in hæc verba:—'Ego vester homo li-
" gius efficior de vita et membris, ac terreno honore, contra

¹or perhaps *Brichin*, meaning Brechin.

²This date and locality correspond with the French text of this document given by Hemingburgh (or Hemingford): but in Rymer (I. p. 842) it varies.—"*Datum apud Kyncardyn, secundo die Julii, regni nostri anno quarto.*"

³Properly *fracto*, as in Rishanger and Hemingburgh.

⁴The substance of this document is given by Hemingburgh, in French, and concluding—" *Donez a Werk le vintime quint jour de Marce, le ane du regne nostre seig- nour le rei d'Engleterre vintime quart.*"

Rishanger. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. “ ‘ omnes homines qui possunt vivere et mori.’ Et idem do- A.D. 1296.
 “ minus noster, Rex, recepit hoc homagium sub hiis verbis:—
 “ ‘ Nos illud recipimus pro terris quibus estis ¹nunc seysiti,
 “ ‘ salvo jure nostro aut alterius, et exceptis terris quas Jo-
 “ ‘ hannes de Balliolo, quondam Rex Scotiæ, nobis contulit,
 “ ‘ postquam nos ei regnum Scotiæ liberavimus, si forte ali-
 “ ‘ quas terras dedit.’ Insuper, nos omnes, et singuli nostrum,
 “ per se fecimus fidelitatem domino nostro regi prædicto, in
 “ hiis verbis:—‘ Ero fidelis et legalis, fidemque et legalita-
 “ ‘ tem servabo, Edwardo, Regi Angliæ, et hæredibus suis,
 “ ‘ de vita et membris et terreno honore, contra omnes qui
 “ ‘ possunt vivere et mori; et nunquam pro aliquo portabo
 “ ‘ arma, nec ero in consilio vel auxilio contra eum vel hæredes
 “ ‘ suos, in aliquo casu qui possit contingere; sed fideliter
 “ ‘ recognoscam, et fideliter faciam, servitia quæ pertinent ad
 “ ‘ tenementum quod de eo tenere clamito. Sic me Deus
 “ ‘ adjuvet, et omnes Sancti ejus.’ In harum rerum testimo-
 “ nium factæ sunt istæ litteræ patentes, et sigillis nostris
 “ signatæ. Data apud Berwicum, anno regni Regis Angliæ
 “ Edwardi, domini nostri, vicesimo quinto.”

Hiis itaque gestis, ordinavit Rex Custodem Scotiæ, Johannem Warden, de Warena, Surreyæ et Southsexiæ Comitem, Thesaurarium Treasurer, Hugonem de Cressyngham, Justiciarium Willelmum de Ormesby: and Justiciar of cui mandavit Rex, ut omnes tenentes de Rege terras aliquas Scotland, vocaret, et eorum homagia fidelitatesque reciperet. Johan- appointed nem vero, Scotiæ quondam regem, misit Londonias ad Turrin, by Edward. assignata sibi decente familia; liberumque concessit exitum ad Baliol con- viginti milliaria circa urbem. Johannem vero Comyn de ²Ba- fined in the denau, et alium de Lowan, cæterosque terræ illius magnates, Tower of transtulit in Angliam ultra Trentam, sub pœna capitis redditum London. in Scotiam interdicens, quousque werra sua cum Rege Franciæ finiretur.

Post hæc, Rex Angliæ, profectus in Angliam, apud Sanctum A Parlia- Edmundum Parliamentum tenuit, in crastino Animarum; in ment held quo a civitatibus et burgis concessa est Regi octava, a populo at Bury St. vero reliquo duodecima, pars bonorum. Edmunds.

Clerus ob Constitutionem Bonifacii Papæ, hoc anno editam, The Clergy quæ prohibet, sub pœna excommunicationis, ne talliæ vel ex- of Eng- actiones a clero per sæculares principes quocunque modo land refuse exigantur, vel eis solvantur de rebus Ecclesiæ, Regi pro werra a subsidy to the sua petenti subsidium denegavit. Rex autem, ut de meliori King.

¹ Omitted in the printed texts. | vertence; *Badenhau* in the printed

² *Kadenhau* in orig., by inad- | texts.

- A.D. 1296. responso deliberarent, negotium in aliud Parliamentum, tenendum Londoniis in crastino Sancti Hillarii, distulit. Rishanger.
MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.
- Death of Peter de Murrone. Hoc anno, Frater Petrus de Murrone, quondam Papa Coelestinus, per Bonefacium Papam captus, et in arta detentus custodia, soluto præsentis vitæ ergastulo, ad cœlestia regna migravit.
- Transactions in Spain. Eo tempore, duo filii Blanchæ, uxoris quondam Ferrandi, ¹hæredis regni Castellæ, videlicet Alfonsus et Ferrandus, audita morte patru sui Sanctii, Hispanias petunt; et, confœderato sibi Jacobo, Rege Arragoniæ, regnum Legionense adquirunt; quod Alfonsus primogenitus patruo suo Johanni, qui in ejus auxilium venerat, contulit, ut illud de se teneret in feodum.
- The Count of Flanders renounces homage to the King of France. Guido, Comes Flandrensis, multis a Rege Francorum injuriis lacessitus, confœderans se Regi Anglorum, homagio Regis Francorum renunciavit, per nuncios ad hoc missos.
- The King of the Romans refuses his assent to peace. Urbs Apamia hoc anno proprium recepit Episcopum, a Tholosano episcopatu per Papam Bonifacium separata: sed cito post, Lodowicus, filius Regis Siciliæ, Episcopus factus, episcopatum tenuit reunitum.
- The King of the Romans refuses his assent to peace. Circa istud tempus, Cardinalis Albanensis, reversus in Angliam, Regem apud Berewicum adiit, ²responsum requirens de treuga, quæ concessa non fuerat, propter confœderationem cum Rege Romanorum; a quo Regi Angliæ responsum fuit, et per Regem Cardinali, quod ipse in treugam noluit assentire: reversusque est Cardinalis in Gallias, intentione sua in hac parte frustratus.
- Disturbances between the scholars and burgesses at Oxford. Hoc anno, suborta est discordia grandis Oxoniæ inter clericos et laicos, propter duos garciones diversarum patriarum, qui pro levi causa ad pugnandum sunt accensi. Nam cum quidam, ratione patriæ, unum juvare ³laborent, quidam alium nituntur manutenere et favere, translata est pugna ad fautores partium diversarum. In tantumque crevit seditio, ut tam clerici quam laici, evacuatis domibus, ad pugnam accurrerent glomeratim. Dum autem clerici de suis hospitiiis egressi fuissent, cognoscentes vispiliones laici nullos, vel saltem paucos, remansisse domi apud hospitia clericorum, ⁴eorum intrant habitacula et bona diversimoda asportant, damnum clericis irrecurabile ingerentes. In hac pugna peremptus est Dominus Fulco de Neyrmith, rector ecclesiæ de Pychelestorn; et plures alii de utraque secta. Audita hujus facti querela, Dominus Rex jussit Justiciariis villam adire, pacem reformare, homicidas judicialiter condemnare. Qui venientes Oxonias,

¹ *hæredes* in the printed texts.² *responsurum* in orig.; corrected from the printed texts.³ *laborarent* in the printed texts.⁴ Omitted in the printed texts.

Rishanger. burgenses compulerunt solvere pro damnis factis clericis
MS. Bibl. ducentas libras.

Reg. 13 Transit annus iste asper incolis frugum parcite; Scotis
E. ix. ¹perniciosus pro nimia falsitate, ob quam causam eorum rex
privatur regia maiestate; Anglis sollicitus et damnosus, pro
expensarum nimia gravitate.

MS. Bibl. Anno gratiæ millesimo ducentesimo nonagesimo octavo, A.D. 1297.

Reg. 13 qui est annus regni Regis Edwardi, a Conquæstu Primi, Marriage
E. ix. vicesimus quintus, fuit idem Rex ad Natale Londoniis; ubi of the Son
of the
Count of
Holland to
the Prin-
cess
Elizabeth.
Rishanger. post festum Epiphaniæ, Elizabet, filia Regis Angliæ, connubio
MS. Bibl. jungitur Johanni, filio Comitis Holondia, et hæredi. Quem
Reg. 13 pro hæreditate patris, nuper occisi, assequenda, una cum uxore,
E. ix. conducente eos Hunfrido de Boun, Herefordiæ et Estsexiæ
Comite, remisit Rex Angliæ cum honore.

Parliamentum coactum est Londoniis, post festum Sancti Parliament
Hillarii, in quo, clero in denegatione persistente subsidii, Rex at London.
ipsum a sua protectione exclusit. Pro qua tamen redimenda,
multi per se, multi vero per mediatores, Regi bonorum suorum
dederunt postea quintam partem. Rex Archiepiscopum rigidi- Measures
orem comperiens, terras ejus omnes seysivit, et de bonis ejus- of the
dem debita in rotulis Scaccarii inventa præcepit cum celeritate King
levari. Nam idem Archiepiscopus, de consensu cleri, procura- against the
verat a Papa inhibitionem, ne quis clericorum Regem respi- clergy and
ceret de bonis Ecclesiæ. the Arch-
bishop of
Canter-
bury.

Feria quinta ante Purificationem, Comes Lincolniensis, et
Johannes de Sancto Johanne, de Baiona versus ²Bellagardam, Transactions in
quæ obsessa a Comite Attrabatensi penuria victualium laborabat, France.
progredientes, ut ejusdem de victualibus providerent, cum
appropinquarent sylvæ quæ per tria milliaria ³a loco præfato
distabat, in duas se acies diviserunt; quarum primam ducebat
Johannes de Sancto Johanne, secundæ vero præerat ipse Comes.
Johannes itaque de Sancto Johanne, suaque acies, transita
sylva, cum egrederetur in campi planitiem, obviam habuit
Comitem Attrabatensem, qui eum præstolabatur cum magno
exercitu; ubi statim commisso prælio, subrahente se Comite
Lincolniensi, pauci vincuntur a pluribus. Capti sunt ibi Johannes
de Sancto Johanne, Willelmus de Mortuo Mari, Willelmus de
Bermengham, cum aliis militibus octo scutiferisque nonnullis.
Quos omnes transmisit Comes Attrabatensis Parisius in pompam
triumphi: Comes vero Lincolniensis cum suis Baionam
revertitur.

Hoc anno auxit Rex tributum de lanis, accipiens de quolibet

¹ *perniciosas* in orig.

² *Bellagarda* in Parker's text.

³ Omitted in the printed texts.

A.D. 1297. sacco quadraginta solidos, cum prius ultra marcam dimidiam non daretur. Rishanger.
MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

Dissen- In festo Sancti ¹Matthæi, Rex, convocatis quibusdam terræ
sions majoribus apud Sarum, rogavit eos, ut eorum aliqui in Was-
between coniam transfretarent. Quibus renuentibus, cœpit inter Regem
Edward et suos discordia ²pullulare. Rex ³proinde citari fecit omnes,
and the qui sibi servitium debebant, cæterosque omnes qui viginti
English libratas terræ, et amplius, tenebant, ut parati essent Londoniis
nobility. in festo Sancti Petri ad Vincula, cum equis et armis, trans-
fretaturi cum eo, et Regis stipendiis militaturi.

The Pope's Interim Cardinales, qui a Domino Papa missi fuerant pro
attempt to pace reformanda inter Reges, indicentes duorum annorum
restore treugam inter eos, auctoritate papali, nihil proficere potuerunt.
peace again Johannes per id ⁴tempus, cui Alfonsus regnum Legionense
frustrated. contulerat, ab hostibus capitur; pro cujus redemptione Alfonsus

Transac- reddidit jam in Hispannia conquistata. Johannes itaque, libe-
tions in ratus a carcere, regnum Legionense reddidit adversariis, et
Spain. tanquam spreto redemptore suo, hostibus se conjunxit. Al-
fonsus igitur, omnium destitutus subsidio, fratrem suum ⁵Fer-
randum pro auxilio petendo, primo in Franciam, deinde ad
Romanam transmisit Curiam. Sed ex neutra parte aliquid
reportavit.

Transac- Per hoc tempus, Cardinales de Columpna, per Papam
tions in Bonifacium depositi, ad urbem se conferunt Nepesinam. Contra
Italy. quos, damnatos tanquam schismaticos et excommunicatos,
Papa viros bellatores in Italia cruce signavit.

Transac- Eodem tempore Philippus, Rex Francorum, Flandriam in
tions in manu potenti ingressus, villam Insularum obsedit, suburbium
Flanders. destruens et totam devastans per circuitum regionem, Comes
vero Attrabatensis, de Wasconia reversus et ingressus Flan-
driam, commisso bello juxta Furnas, cepit; et cito post Regi
Francorum villa redditur Insularum.

The Scots Eodem anno, mense Maio, cœperunt Scoti, instigante eos
rebel Willelmo Waleys, qui, ut fertur, latro publicus fuerat, rebellare.
against Justiciarius Scotiæ, Willelmus de Ormesby, præceptum Regis
Edward. exequens, multos qui Regi Angliæ homagium et fidelitatem fa-
cere recusabant, exilio condemnavit. Qui præfatum Willelmum

William Waleys sibi in principem eligentes, associato sibi Willelmo
elected Duglas, qui in reddendo castrum Berwici se Regi dederat,
their chief. in magnam turmam creverunt. Comite autem Sourreyæ et
Thesaurario in Anglia consistentibus, ⁶Willelmum de Ormesby,
Justiciarium, apud Scone opprimere cogitabant. Sed ille, licet

¹ *Matthiæ* in Rishanger.

² *popularis* in the printed texts.

³ *provide* in the printed texts.

⁴ *temporis* in the printed texts.

⁵ *Ferdinandum* in Camden's text.

⁶ *Willelmus* in orig.

Rishanger. ¹tarde præmunitus, suis omnibus pene relictis ad spolia A.D. 1297.
 MS. Bibl. hostium, eorum vix evasit insidias. Willelmus igitur Waleys,
 Reg 13 cum suis palam debacchando in Anglicos, quoscumque
 E. ix. invenire potuit, trucidavit. De quibus viros religiosos, ligatis
 ad dorsum manibus, coegit saltare in fluvium; eorum sub-
 mersionem in ludibrium convertendo. Rex, commotione audita, The Bishop
 pro veritate inquirenda misit Episcopum Dunelmensem; qui, of Durham
 veritate comperta, rediens Regem de omnibus informavit. reports to
 the King.

Medio tempore, Rex audiens afflictionem ²Flandrensium,
 doluit vehementer, habens maxime cordi iter in Flandriam, ad
 juvandum amicum suum Comitem.

Militiam totam ultra fluvium, qui "Trenta" dicitur, assignavit Comiti de Warrenna; præcipiens ut Scotorum audaciam celerius reprimeret, et auctores mali debita justitia castigaret. Edward
 Scripsit etiam Johanni Comyn de Badenau et Comiti de Scots. takes mea-
 Bowan, ut memores fidelitatis suæ reverterentur in Scotiam, sures to
 et populi sui suscitatum jam tumultum sedarent. Qui, juxta punish the
 mandatum acceptum, in Scotiam revertentes, quæ pacis erant Scots.
 segniter exequuntur.

Comes de Warennæ, in provincia Eboraci coadunans exercitum, nepotem suum, Henricum de Percy, cum militia communitalis Karleoli, præmisit in Scotiam. Qui usque ad villam de Are profectus, Galwidienses ad pacem Regis admittere disponebat. Audito autem quod Scotorum exercitus erat juxta Irwine, quod inde ad quatuor milliaria distabat, illuc profectus, vidit ultra quendam lacum Scotorum exercitum considentem; in quo capitanei erant Episcopus Glascuensis, Andreas de Morima Senescallus Scotiæ, et Willelmus Waleys. Miles autem quidam strenuus, nomine "Ricardus de ³Lividi," qui Regi Angliæ nunquam homagium fecerat, relictis Scotis, factus transfuga se statim Anglicis sociavit. Reliqui, pacem petentes, The Scots
 dediderunt se, salvis eis vita et membris, catallis et terris; ita negotiate
 ut omnia usque in hanc diem essent simpliciter condonata. for sub-
 Quam pacem, promissis obsidibus et scripto confecto, admisit mission.
 Henricus; si tamen hoc Regi placeret. Qui super hoc consultus, ne accepto impediretur itinere, annuit ⁴postulata. Ad-
 veniente Comite Warrennæ, cum Scoti, tergiversando, de die in
 diem transferrent obsides reddere, et Willelmus Waleys in-
 terim populum adunaret, arbitantes se Anglici proditos, dum
 Scotos invadere disponunt, Episcopus Glascuensis, et Willel-

¹ Omitted in the printed texts.

² *Flandrencium* in orig.

³ *Lundy* in Rishanger, and in

Trivet.

⁴ *postulatis* in the printed texts.

A.D. 1297. Hostages surrendered. mus Douglas, ne prodicionis notam incurrerent, se in sui Rishanger. excusationem protinus dediderunt; de quibus Episcopus in MS. Bibl. castro de Rokesburgia, Willelmus vero in castro Berwici, cus- Reg. 13. todie mancipantur. E. ix.

Parliament at London. The Archbishop of Canterbury pardoned. Parliamentum factum est hoc anno Londoniis, in festo Sancti Petri ad Vincula; ubi in primis Rex recepit Archiepiscopum in gratiam suam; omnibus, quæ ejus erant, restitutis eidem. Deinde præcepit magnatibus qui tunc aderant, ut fidelitatem filio suo facerent, ipsumque regni hæredem, et suum, futurum recognoscerent dominum. Rex vero de exactionibus in regno factis per necessitates ¹werrarum diversarum, se erga populum excusavit.

The Earl Marshal and Earl of Hereford decline to attend. Comes vero Marescalli et Herefordensis, se subtrahentes, cum vocarentur, ut sua officia, transeundo in Flandriam, ²exercerent, se super hoc per nuncios excusabant.

Burial of Edmund of Lancaster. Ralph de Moynhermer liberated and restored to his wife. Denique Rex ipse, funere fratris sui, anno præterito in Wasconia defuncti, apud Westmonasterium ³sepultis honorifice, usque ad Sanctum Albanum proficiscitur; ubi de discretorum consilio Radulphum de Moynhermer militem, quem filia sua Johanna, Comitissa Gloverniæ, clam maritum accepit, in gravem patris offensam, de Castro Bristollicæ fecit educi, et uxori suæ reddi; restituens eis omnes terras ad Comitatum Gloverniæ spectantes, servitium quinquaginta militum in Flandria imponens eisdem. Liberavit etiam de carcere Comites de Asceles et Menteth, ac Johannem Comyn, cum quibusdam aliis militibus de Scotia, qui in castro de Dunbar capti fuerant; ut secum in Flandria militarent.

Edward collects an army, to pass over into Flanders. Collecto denique exercitu qualem habere potuit, Thoma de Berkeley Constabulario, et Galfrido de ⁴Joinivilba Marescallo, factis, versus mare, in Flandriam profecturus, iter suum dirigit; atque juxta Wynchelseyam, ubi portum elegerat, consedit, milites virosque bellatores de diversis partibus ad se confluentes, per dies aliquot expectando.

Narrow escape of Edward at Winchelsea. Dum Rex ⁵moraretur ibidem, quadam die ad portum ire disposuit, consideraturus navigium, quod adunatum fuerat pro exercitu suo in Flandriam transvehendo. Villa autem de Wynchilsey, ubi portus erat, super montem sita est præruptæ altitudinis, ex eo latere quo vel mare respicit, vel imminet navium stationi; unde via, quæ apertæ villæ deducit ad portum, non in directum, ne nimia declivitate descendentes in

¹ guerrarum in Camden's text.

² exercerent in orig.

³ An error for sepulto.

⁴ Monibilza in the printed texts :
Joinivilla in Rishanger.

⁵ moreretur in orig.

Rishanger. ¹præcipitium, vel ascendentes, reperere potius manibus, quam A.D. 1297.
MS. Bibl. ambulare, cogat, tenditur; sed obliquata in latus, nunc ad
Reg. 13 unam partem, nunc ad aliam, sinuosis flexibus sæpius recur-
E. ix. vatur. Cingitur nihilominus villa non muro lapideo, sed

aggere terra facto; ac super latus hoc præruptum in modum nemorum ad humanæ staturæ altitudinem erecto; inter cujus propugnacula patet ad naves aspectus. Ingressus itaque Rex villam, cum juxta hæc obequitaret aggeris propugnacula, contuendo classem in imo ²statutam, contigit ut molendino cui-dam, quod vento agebatur, quorum in villa illa sunt plurima, appropinquaret. Equus vero Regis, strepitu velorum, citatius circumactorum a vento, territus, dum progredi refugit, et a Rege, ut progredere-ret, nunc flagelli, quod manu gesta-bat, ictibus, nunc subditis calcaribus, urgeretur, a latere aggeris propugnacula transiliit; super quo, tam equitum quam peditum multitudo, quæ vel Regem sequebatur, vel ipsum visura convenerat, nemine aliud æstimare valente, nisi quod Rex, non comparens præcipitio, in hoc saltu perisset, stabat ad modum stupefacta. Sed divina disponente virtute, equus a tanta altitudine in via, quam descripsimus, pedibus recipitur; in qua, ex recenti pluvia aliquantulum resoluta in lutum, licet lubricando, laberetur ad spatium duodecim pedum, non tamen cecidit; sed per habenam alteram a Rege paululum regyratus, directe ascendit ad portam; per quam Rege ingressu incolumi, populus qui astabat, admiratione et gaudio multo repletur, super se solum divinum in Regis salute miraculum contemplando.

Rege moram adhuc faciente apud Wynchelseyam, venerunt ad eum nuncii ex parte Comitum sui regni, petitiones in scriptis hujusmodi proponentes:—

“³Hæc sunt nocumenta, quæ Archiepiscopi, Episcopi, Ab-
“bates, et Priores, Comites, et Barones, et tota terræ commu-
“nitas, monstrant domino nostro Regi, et humiliter rogant
“eum, ut ea ad honorem suum, et salvationem populi sui,
“velit corrigere et emendare. In primis, videtur toti commu-
“nitati terræ, quod præmunitio facta eis per breve domini
“nostri Regis non erat satis sufficiens; quia non exprimebatur
“certus locus quo debebant esse; quia, secundum locum, oportebat
“facere providentiam et pecuniam habere. Et sive deberent
“servitium facere, sive non; quia dictum est commu-
“niter, quod dominus noster vult transfretare in Flandriam,
“videtur toti communitati quod ibi non debent aliquod servi-

¹*pncipm* in orig., by inadvertence, but corrected in a later hand.

²*statute* in orig.

³These Articles are given in French by Hemingburgh, or Hemingford, (II. pp. 124–126, ed. Hamilton).

A.D. 1297. " tium facere ; quia nec ipsi, nec prædecessores sui, seu pro- Rishanger.
 " genitores, unquam fecerunt servitium in terra illa. Et quam- MS. Bibl.
 " vis ita esset, quod deberent ibi servitium facere, ut alibi ; Reg. 13
 " tamen non habent facultatem faciendi ; quia nimis afflicti E. ix.
 " sunt per diversa talliagia, auxilia, prisas, videlicet de fru-
 " mentis, avenis, braseo, lanis, coriis, bobus, vaccis, carnibus
 " salsis, sine solutione alicujus denarii de quibus se debuerant
 " sustentasse. Propter hoc dicunt, quod auxilium non possunt
 " facere ¹[propter] paupertatem in qua sunt, propter tallagia
 " et prisas antedictas ; quia vix habent unde se sustentent, et
 " multi sunt qui nullam sustentationem habent, nec terras
 " suas colere possunt. Propter hæc tota terræ communitas
 " sentit se valde gravatam, quia non tractantur secundum leges
 " et consuetudines terræ, secundum quas tractari antecessores
 " sui solebant habere, sed voluntarie excluduntur. Sentiunt
 " etiam se multi gravatos super hoc, quod solebant tractari
 " secundum articulos contentos in Magna Charta, cujus articuli
 " omnes sunt omissi, in majus damnum populo universo.
 " Propter quod rogant dominum nostrum Regem, quod velit
 " ista corrigere ad honorem suum et populi sui salvationem.
 " Propter hæc communitas terræ sentit se nimis gravatam
 " de Assisa Forestæ, quæ non est custodita sicut consuevit ;
 " nec Charta Forestæ observatur ; sed fiunt attachiamenta pro
 " libitu extra assisam, aliter quam fieri consuevit. Præterea,
 " tota communitas sentit se gravatam de vectigali lanarum,
 " quod nimis est onerosum, videlicet de quolibet sacco quad-
 " raginta solidos, et de lana fracta de quolibet sacco septem
 " marcas ; lana enim Angliæ ascendit fere ad valorem medi-
 " etatis totius terræ, et vectigal quod inde solvitur, ascendit
 " ad quintam partem valoris totius terræ. Quia vero commu-
 " nitas optat honorem et salutem domino nostro Regi, sicut
 " tenetur velle, non videtur eis, quod sit ad bonum Regis,
 " quod transeat in Flandriam, nisi plus esset assecuratus de
 " Flandrensibus, pro se et pro gente sua ; et simul cum hoc,
 " propter terram Scotiæ, quæ rebellare incipit, ipso existente
 " in terra ; et æstimant, quod pejus facient, cum certificati
 " fuerint, quod Rex mare transierit. Nec solum pro terra
 " Scotiæ, sed etiam pro terris aliis, quæ non sunt adhuc
 " modo debito stabilitatæ."

Answer of Edward thereto. Has petitiones cum Rex apud Odemer, juxta Wynchelseyam, recepisset, respondit se talibus non posse sine suo Consilio respondere ; cujus pars aliqua jam transit in Flandriam, pars

¹ Omitted in orig. ; it appears in the printed texts.

Rishanger. vero aliqua Londoniis est relieta. Rogavit autem per eosdem A.D. 1297.
 MS. Bibl. nuncios, præfatos Comites, quod si secum transire nollent,
 Reg. 13 saltem regno suo in sua absentia non nocerent; sperabat enim,
 E. ix. Deo favente, reverti, et regnum suum debito modo obtinere.

Hac æstate Comes Lincolniensis, et qui cum eo erant in Transac-
 Wasconia, amoverunt obsidionem quæ posita fuerat circa vil- tions in
 lam Sanctæ ¹Kiterni, fugatis, qui eam obsiderant, Tholosanis; France.
 in quorum terris incendia et deprædationes multas fecerunt.

Duodecimo Kalendas Septembris Rex Angliæ naves ingressus, Edward
 indissoluta classe, sulcato mari, sexto die sequenti applicuit sails for
 in Flandria, receptus in quadam villa juxta portum quæ vocat Flanders,
 tur "Exclusa." Quo tempore, nautæ Portesmuthenses et and lands
 Gernemuthenses, mutuo flagitante odio, evacuatis navibus at Sluys.
 ab hiis rebus quæ erant militum, commiserunt ad invicem gra-
 vem pugnam; sed succumbentibus Gernemuthensibus, de navi-
 bus eorum viginti quinque incendio consumuntur.

Rex vero Angliæ, ad Burgiam veniens, assensum villanorum Occur-
 in conditiones inter ipsum et Comitem initas, petivit ex parte rences at
 sua et Comitis; medietatem expensarum offerens ad munien- Bruges and
 dam cingendamque villam fossato. Quæ cum villani renuerunt, Ghent.
 comperit eos a suo alienatos ²dominio, et ad reddendam
 villam Gallicis inclinatos; reputansque periculosum moram
 facere inter proditores, armato discedens exercitu, versus villam
 Gandavensem dirigit iter suum; ubi dum moraretur Rex,
 suborta est apud villam Samonem discordia inter villanos et
 Anglicos: qui armati villani, multis interfectis, deprædati
 sunt, in magnam displicentiam regis nostri. Rex Francorum,
 audito adventu Regis Anglorum, vehementer consternatus ad
 unius dietæ spatium se subtraxit.

Interim Papa Bonifacius scripsit principibus Alemanniæ, ut Pope Boni-
 Regem Romanorum, Adulphum, cujus occursum in Flandria face takes
 Rex Anglorum speraverat, ut simul cum Comite Flandriæ measures
 oppressores invasoresque suos Gallicos propulsaret, commoto to thwart
 bello inquietarent, et ab invasione Gallicorum modis omnibus the King of
 the Romans.
 impedirent.

Per idem tempus Comites Herefordiæ et Marescalli, cum Opposition
 suis complicitibus, Thesaurario et Baronibus de Scaccario, inhi- to the mea-
 buerunt ne levari facerent octavum denarium a populo, qui sures of
 Regi concessus fuerat apud Sanctum Edmundum. Induxerunt Edward by
 etiam cives Londoniarum, ut pro recuperandis suis libertatibus the Earl
 Marshal
 secum starent. and the
 Earl of
 Hereford.

¹ *Catharinæ* in the printed texts ; | *Katerini*, in Trivet.
Kiterni in Rishanger ; *Kiterini*, or | ² *domino* in the printed texts.

- A.D. 1297. Hoc anno, Beatus Lodowicus, Francorum Rex, a Papa Bonifacio Sanctorum ¹ Catalogo est ascriptus. Rishanger.
MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.
- Transactions in Italy. Eo tempore, civitate Nepesina expugnata per milites Papæ Bonifacii, Cardinales de Columnna se receperunt in oppidum de Columnna.
- Constitutions of Pope Boniface. Hoc anno insuper, Papa Bonifacius Constitutiones prædecessorum suorum quasdam extravagantes, adjectis quibusdam novis, in unum volumen fecit redigi, et tertio die Maii in ² Consistorio lectum et approbatum, constituit "Sextum Decretalium" appellari. Eodem tempore, idem Papa Fratri Willemo de Hothum, Priori Provinciali Fratrum Prædicatorum Angliæ, Archiepiscopatum contulit Dublinensem; indulgens eidem, ut a quocunque Episcopo Catholico, et ubicunque decreverit, valeat consecrari. Qui cum Rege profectus in Flandriam, ibidem a Domino Dunelmensi munus consecrationis accepit. Per cujus mediationem ex parte Anglicorum, et Ducis Britanniae ex parte Gallicorum, inter Reges acceptæ sunt induciæ, et ultra datos terminos sæpius prorogatæ. Interim vero diversi hinc inde habiti sunt de pace inter Reges tractatus reformanda, quorum apud omnes finis sperabatur optatus, si de mutuo assensu Reges fuissent ad invicem collo-
cuti.
- Truce between the Kings of England and France. Itaque Rege Angliæ in Flandria commorante, locum ejus in Anglia tenuit filius suus Edwardus; cui, quia minoris ætatis erat, pater rectores consiliariosque deputaverat, Ricardum Episcopum Londoniensem, et Willelmum Comitem Warwicensem; necnon et milites, Reginaldum de Gray, Johannem Giffardi, Alanum Plokenet, viros emeritæ militiæ, providos et discretos.
- Prince Edward represents his father, during his absence in Flanders. Exeunte mense Augusto, cum Comes Warennæ promissionem factam a Scotis de obsidibus decidere videret in nihilum, Willelmum Waleys commoventem populum, et magnates sub dissimulatione ista permittentes, de Berewico progreditur usque ad ³ Strivelon, exercitu adunato; ubi venerunt ad eundem Comitem Warennæ Senescallus Scotiæ et Comes de Lewenes, rogantes ut quiesceret, dum ipsi populum Scotorum ad pacem Regis reducere attentarent. Concessit Comes quæ petierant; sed ipsi, cum nil proficerent, redierunt quarto Idus Septembris, promittentes se cum quadraginta equis in crastino ad Comitum adiutorium redituros. Quo die missi sunt nuncii ad Willelmum Waleys et Scotos qui cum eo erant, invitantes eos ad pacem

¹ *Cathologo* in orig.² *Consisterio* in orig.³ *Strivelyn* in the printed texts.

Rishanger.
MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

Regis, et pro retroactis impunitatem spondentes. Qui respon- A.D. 1297.
derunt se ad pugnam, non ad pacem, venisse. Erat juxta
Strivelyn pons artus, qui ducebat ultra aquam profundissimam,
quem Anglici certatim transire nitebantur; sed ¹dissuasit
hoc Ricardus de Lundy, asserens quod non possent simul in
multitudine aliqua progredi, sed tantum bini, vel terni ad
plus; et si tali modo transiret exercitus, dicebat grande peri-
culum imminere hiis qui primo transierunt, cum Scoti possent
semper paucos pariter transeuntes ad vota perimere. Comes
tamen Warennæ, suadentibus aliis minus sapientibus, elegit ut
per pontem ²transirent. ³[Et ecce! antequam pertransisset] me-
dietas exercitus, supervenit multitudo Scotorum, et cum hiis
qui jam transierant congressa, pene omnes qui transierant
trucidavit. Inter paucos qui evaserunt, fuit Marmeducus de
Twenge, qui in magna virtute obtinuit pontem, ut salvus re-
diret. Comes Warennæ, Custos Scotiæ, usque Berewicum
fugiens, commisit custodiam castri de Strivelyn Marmeduco.
Senescallus vero Scotiæ et Comes de Lewenes, videntes Anglicos
corruisse, transfugerunt ad Scotos. Cecidit autem in hoc prælio
Hugo de Cressingham, Thesaurarius Scotiæ; quem Scoti ob
odium speciale excoriantes, pellem ejus in particulas dividerunt.
Comes Warennæ, Custos Scotiæ, de Berewico fugit in An-
gliam, ad filium Regis, Edwardum; fugeruntque post eum
et cæteri Anglici, qui in Berewico erant, villam Scotis vacuam
relinquentes. Custodes tamen castri, illud tenentes, viriliter
defenderunt.

The Eng-
lish de-
feated by
the Scots.

Dum hæc agerentur a Scotis, suasum est filio Regis a Con- Conditions
silio suo, ut Comites Herefordiæ et Marescalli vocaret, et, si of reconci-
quo modo posset, ad pacem alliceret. Qui cum vocati venirent, liation pro-
in formam pacis subscriptam voluerunt, et nullam aliam, con- posed by
sentire:— the Earl of

Primo, quod Dominus Rex Chartam Magnam, cum cæteris
Articulis adjectis, et Chartam de Foresta, annuat et confirmat;
et quod nullum auxilium vel vexationem exigat a clero vel
populo, absque consilio et assensu; et quod omnem offensam
Comitibus, et eorum confœderatis, dimittat.

Hereford
and Earl
Marshal.

⁴ Articuli adjecti ad Magnam Chartam sunt isti:—

“ Nullum talliagium vel auxilium per nos vel hæredes nostros Articles to
“ de cætero in regno nostro imponatur seu levetur, sine be added
to Magna
Charta.

¹ *dissuavit* in orig.

² *transierent* in orig.

³ These words, as given in the
printed texts, are omitted in the

Arundel MS. They are found in
Rishanger.

⁴ Also given by Hemingburgh
(II. pp. 151, 152, ed. Hamilton).

A.D. 1297. " voluntate et assensu communi Archiepiscoporum, Episcopo- Rishanger.
 " rum, Abbatum, et aliorum Prælatorum, Comitum, Baronum, MS. Bibl.
 " Militum, burgensium, et aliorum liberorum hominum. Reg. 13
 E. ix.

" Nullus minister noster, vel hæredum nostrorum, in regno
 " nostro capiat blada, lanas, coria, aut aliqua alia bona cujus-
 " cunque, sine voluntate et assensu illius cujus fuerint.

" Nihil capiatur de cætero nomine vectigalis de sacco lanæ.

" Volumus etiam et concedimus, pro nobis et hæredibus
 " nostris, quod omnes clerici et laici de regno nostro habeant
 " omnes leges, libertates, et omnes consuetudines, ita libere
 " et integre, sicut eas aliquo tempore consueverunt melius
 " pleniusque habere.

" Et si contra illas, vel quemcunque Articulum in præsentī
 " Charta contentum, Statuta fuerint edita per nos vel ante-
 " cessoros nostros, vel consuetudines introductæ, volumus et
 " concedimus, quod hujusmodi Statuta vacua sint, et nulla in
 " perpetuum.

" Remisimus etiam Humfrido de Boun Comiti Herefordiæ et
 " Estsexiæ, Constabulario Angliæ, Rogero Bigot Comiti North-
 " folchiæ, Marescallo Angliæ, et aliis Comitibus, Baronibus,
 " Militibus, armigeris, Johanni de Ferrariis, ac omnibus aliis
 " de eorum societate, confederatione, et concordia existen-
 " tibus, necnon omnibus viginti libratis terrarum tenentibus in
 " regno nostro, sive de nobis, sive de alio quocunque in capite,
 " qui ad transfretandum nobiscum in Flandriam certo die
 " notato vocati fuerint, et non venerunt, rancorem nostrum et
 " malam voluntatem, quam ex causis prædictis erga eos habui-
 " mus, et transgressionem, si quas nobis vel nostris fecerint,
 " usque ad præsentis Chartæ confectionem. Et ad majorem
 " securitatem hujus rei, volumus et concedimus pro nobis et
 " hæredibus nostris, quod omnes Archiepiscopi et Episcopi
 " Angliæ in perpetuum in suis Cathedralibus ecclesiis, habita-
 " præsentī Charta et lecta, excommunicent publice, et in sin-
 " gulis parochialibus ecclesiis suarum Diocesium excommuni-
 " cari faciant, seu excommunicatos denunciare, bis in anno,
 " omnes qui contra tenorem præsentis Chartæ, vim, et effec-
 " tum, in quocunque articulo scienter fecerint, aut fieri pro-
 " curaverint, quovismodo."

Edward
 confirms
 the Arti-
 cles.

Missis igitur in Flandria nunciis ad ipsum Regem, con-
 firmationem omnium istorum sub sigillo suo (tanquam ab eo,
 qui in arto positus erat, ¹ et cedendum malitiæ temporis censuit)
 obtinuerunt. Pro confirmatione ² harum rerum omnium dedit

¹ Omitted in the printed texts.

| ² et harum in Parker's text.

Rishanger. populus Anglicanus Regi denarium nonum bonorum suorum, A.D.
MS. Bibl. clerus vero Cantuariensis decimum, et clerus Eboracensis 1297-1298.
Reg. 13 quintum, quia propior damno fuit.
E. ix.

Mandavit autem Rex Angliæ eo tempore Comitibus et mag- The nobles
natibus terræ suæ, ut assisterent Comiti de Warennæ, Custodi of England
Scotiæ, ad comprimendum rebelliones Scotorum; præfigens eis summoned
terminum Octabas Sancti Hillarii, in quo parati forent to aid
Eboraci, contra hostes ulterius progressuri; ad quem diem against the
et locum mandavit majoribus Scotiæ, ut venirent; alioquin Scots.
hostes publici haberentur.

Ante Natale Domini, Robertus Clifford, miles illustris, cum Robert
centum armatis, qui erant in præsidio civitatis Karleoli, Clifford
Scotiam ingressus, cædes et incendia exercuit, et, abducta ravages
præda magna, Karleolum est reversus. Scotland.

Transit annus iste pro penuria frugum illaudabilis; clero
Angliæ importabilis, quia de protectione regia est exclusus, et
per Regem nihilominus deprædatus; Anglis in Wasconia, sive
Scotia, infortunatus, quia in utraque regione populus Angliæ
est prostratus; Regibus Angliæ et Franciæ sollicitus et la-
boriosus; Flandrensibus satis lætus; sed infidelibus inquietus.

MS. Bibl. Anno Domini millesimo ducentesimo nonagesimo* nono, qui Fresh pro-
Reg. 13 est annus regni regis Edwardi, a Conquæstu Primi, vicesi- posals for
E. ix. mus sextus, fuit idem Rex ad Natale in Flandria, apud peace made
Rishanger. Gandavum; ad quem venerunt, in festo Sanctorum Inno- by the
MS. Bibl. centium, Magister Ordinis Prædicatorum et Minister Generalis Pope.
Reg. 13 Fratrum Minorum; sub eadem forma qua ante Regem
E. ix. Franciæ, ex parte Domini Papæ rogaverunt supplicantes,

quatenus nuncios solemnes ad Curiam Romanam, concessa
eis plena potestate tractandi, ordinandi, et perficiendi
omnia, quæ pacis reformationem tangerent, destinarent; et
ipse Apostolicus, non tanquam iudex, sed ut bonus pacis
mediator, in nullius præjudicium satageret ad pacem et
tranquillitatem regnorum, Regum amicitiam in statum pris-
tinum reformare. Et quia hoc absque treugis fieri non posse
judicavit Dominus Papa, ideo per hos nuncios biennales in-
ducias, quas per Cardinales imploraverat, indixit de novo,
sub pœna excommunicationis et interdicti terrarum suarum.
Rex Angliæ, perpendens se in Flandria periculose commo-
rantem, illucque per informationem Comitis Flandriæ minus
prudenter attractum; regnumque proprium intestina seditione
turbatum, fiduciamque suam de Rege Romanorum per Papam
sibi minus benevolum, regnum Teutoniæ turbantem, frustra-
tam, consensit in treugas indictas. Convenitque inter eos, ut
captivi interim, taxata eorum redemptione, liberarentur hinc
inde; ea conditione, ut si pax non fieret, redirent ad suas

The King
of England
consents
to a truce.

A.D. 1298. custodias, vel redemptionem solverent jam taxatam. Trans-
mittunt igitur Reges utrique solemnes nuncios, cum plena
potestate, ad Curiam Romanam, ut per mediationem Apos-
tolici, non tanquam iudicis, sed amicabile compositoris, dis-
cussis negotiis, pax inter Reges et concordia reformetur.

Rishanger.
MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

Sedition at Ghent against the English. Post hæc, apud Gandavum suscitata est seditio per filios
Comitis Flandriæ et villanos contra Anglicos; quorum villa
per Wallenses incensa fuisset, nisi Rex, accurrente ad eum
Comite, impetum impedisset.

Transac-
tions in
Scotland. Eo tempore, Comes Warennæ, Custos Scotiæ, ac Comites
alii, juxta mandatum regium Eboracum convenientes in Octa-
bis Sancti Hillarii, publicata confirmatione Chartarum ¹Arti-
culorum adjectorum, versus Scotiam processerunt. Majores
Scotorum, Eboracum non venientes, secundum vocationem
regiam, se infra terræ suæ terminos tenuerunt. Willelmus
Waleys Castrum de Rokesburgia jam multis diebus obsede-
rat; sed audito adventu Anglicorum in multitudine magna,
diffugit. Comites vero regni Angliæ pervenientes Rokesbur-
burgiam, munito castro ac consolatis obsessis, digressi sunt
²absque Kelsou, et inde reversi sunt usque Berwicum, quam
jam Scotis vacuam invenerunt. Dumque ibi morarentur,
mandavit eis Rex de treugis acceptis inter ipsum et Regem
Franciæ, et reditu suo celeri, jubens ne ante adventum
suum, excepta occupatione Berewici, aliquid quo paterent
discrimini, attentarent. Comites igitur, remissa majori parte
exercitus, et retentis qui ad defensionem villæ possent suf-
ficere, adventum regium expectabant, contra principium Qua-
dragesimæ tunc instantis. Interea, Robertus de Clifford, cum
hiis qui erant in præsidio Karleoli, ingressus Scotiam, villam
combussit Anandiæ, et rediit cum præda magna.

The Scots desert the King of England in Flanders. Cum Rex Angliæ, ad propria reversurus, venisset ad villam
quæ "Ardeburgia" dicitur, Scoti fere omnes quos secum in
Flandriam duxerat in expeditionem, ab ipso Rege discedentes
Parisius abierunt.

The King of France demands the libera-
tion of Baliol; which is refused. Rex Edwardus, in Angliam veniens, ad Regem Francorum
misit pro liberatione captivorum juxta formam conductam.
Rex vero Francorum exegit a nunciis liberationem Johannis,
quondam regis Scotiæ, qui de suis fuisse asseruit alligatis.
Super quo Rex Angliæ requisitus, cum recusaret eum reddere,
dicens ³conventionem tantum de illis captivis factam qui in

¹ Correctly *articulorumque*, as in
Rishanger.

² An error for *usque*, as in the

printed texts, and in Rishanger.

³ *contentionem* in Camden's text.

Rishanger.
MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

werra Wasconiae capti fuerant, hinc inde dilata est in annum A.D. 1298. sequentem liberatio captivorum.

Interim Rex Angliæ, Scotorum rebelliones disponens reprimere, et eos ad debitam coercere subjectionem, Parliamentum tenuit Eboraci; vocatisque Scotorum majoribus, cum non venirent, suis indixit, ut cum equis et armis parati essent An English army assembled at Roxburgh. Rokesburgiæ in festo Sancti Johannis Baptistæ. Rex, interim visitato Sancto Johanne de Beverlaco, rediens Rokesburgiam, invenit ad præfixum terminum exercitum congregatum.

Sub eisdem diebus, Comites Herefordiæ et Marescalli, quia Re-confirmatio Chartarum fuit facta in terra aliena, petiverunt, ad majorem securitatem, eas iterum confirmari; sponderunt autem pro Rege Episcopus Dunelmensis, ac Comites, Johannes Surreyæ, Willelmus Warwici, Radulphus Gloverniæ, quod, the Earl of Hereford and Earl Marshal. obtenta victoria, Rex eas post suum redditum confirmaret.

Proficiscitur deinde Rex cum exercitu ad villam quamdam de Temple Histone, remisitque inde Episcopum Dunelmensem, ad capiendum castrum de Driltone, cum duobus aliis castris, Transactions in Scotland. quorum custodes præter alia mala ¹ invaserant extrema castrorum confinia. Quorum primum cepit Episcopus, custodibus liberis dimissis: reliqua duo capta sunt per novos milites ibi creatos, et incensa. Dum Rex apud Temple Histon moraretur cum exercitu juxta flumen, expectando adventum navium quæ apud Berewicum oneratae victualibus fuerant, contigit ut, ipsis adverso vento impeditis per mensem, exercitus affligi inciperet inedia atque fame; quo cognito, Scoti maximum coadunant exercitum, sperantes Anglicos jam fame deficientes opprimere sine mora. Et ecce! triduo antequam venirent Scoti, naves applicant cum victualibus; quibus distributis, reficiuntur singuli juxta vota. Rex deinde, audito quod advenirent Scoti, obviam progreditur, et, nocte superveniente, in quadam campi planitie cum exercitu armato resedit. In aurora vero, terribilis quidam clamor insonuit; quo excitati omnes, Scotosque in vicino æstimantes, celerius se parant ad pugnam. Dextrarius vero Regis, tumultuoso actus clamore, Accident Regem jam ascendentem recalcitrando dejecit, laterique ejus to Edward. calces posteriores allidens, duas ei costas confregit. Qui nihilo-minus ascendens eum ² alterum, progredientem ad prælium comitari exercitum non omisit. Itaque juxta locum, qui Battle of "Fowkyrke" dicitur, in die Beatae Mariæ Magdalenæ, Falkirk. Willelmus Waleys construxit sepem inter Scotorum exercitum

¹ *invaserat*, erroneously, in the printed texts.

² *alium* in the printed texts:

equum alterum, correctly, in Rishanger.

A.D. 1298. et Anglorum, longos palos in ¹terram figens, et cum funibus nectens et cordis, ut ingressum Anglicorum ad suos impediret. Deinde pedestrem Scotorum populum in prima acie collocavit, dicens eis patria lingua ²ita;—³“*Y haue brouȝth ȝou to the ryng, hoppe ȝef ȝe kunne.*”

Rishanger.
MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

Rex vero, videns dispositionem Scotorum, jussit Wallensibus ut eos aggredirentur. Sed ipsi, propter inveteratum odium quod gerebant ad Regem, negotium distulerunt; credentes quod Scoti, qui multo plures fuerunt quam Anglici, victoriam reportassent, et per consequens ipsi votorum suorum effecti compotes, in Anglicos cum Scotis ⁴communiter irruissent, et mala irrogata jamdudum genti suæ viriliter ⁵vindicassent. Cumque eos cunctantes quidam miles cerneret, satirice dixit Regi:—

“Rex Edwarde, fidem si des Wallensibus, erras;
“Ut dederas ⁶prædam, sed eorum diripe terras.”

Rex vero, dato signo prælii primæ cohorti, ⁷irruit in Scotos audacter, sepemque dirumpit. Congrediuntur igitur ambo exercitus; sed fugientibus statim Scotorum equitibus, Anglici insequuntur cædentes et stragem magnam ingerentes: ut eorum qui ceciderant de Scotis in hoc prælio numerus æstimeretur sexaginta millia excessisse. In principio autem prælii, Præceptor Militiæ Templi in Anglia, et socius ejus, qui erat Præceptor Scotiæ, Scotorum agmini se immiscentes, ante alios oppressi, oppressorum multitudine sunt perempti. Willelmus Waleys et majores Scotiæ ab hoc prælio ad nemora confugerunt. Post hæc, vastata est villa Sancti Andreae, nemine resistente. Exinde per forestam de Felkirke venerunt Anglici ad castrum de Are, quod Robertus de Brus fugiens incendit, vacuumque reliquit, transeuntes per villam Anandiæ, ceperunt castrum de Lowmaban. Cum autem venisset Rex Karleolum, Comites Herefordiæ et Marescalli, licentia accepta, ad propria redierunt. Rex vero primo Dunelmiam, deinde Tynemutham, et inde usque ⁸Codingham, juxta Beverlacum, progressus, ibidem ut festum Natalis Domini perageret, expectavit.

The Scots
are
defeated.

Adolph of
Nassau
slain.

Hoc anno Albertus Dux Austriæ contra Adulphum, Regem

¹ terras in Camden's text.

² omitted in the printed texts.

³ Thus given in Parker's text:—

“*I haue brought you to the Ring,
“hop gif ye kun.*”

In Camden's text—“*to the Kyng.*”

In Rishanger (Faust., B. ix. f.

131 a) “*I haue browghte ȝowe to the
“ryng, hoppe ȝef ȝe kunne.*”

In MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. :—

“*Y haue brouȝth ȝou to the ryng,
“hoppe ȝef ȝe kunne.*”

⁴ comiter in the printed texts.

⁵ derogassent in the printed texts:
vindicassent in Rishanger.

⁶ prædem in orig., and in Rishanger.

⁷ iruit in orig.

⁸ Now Cottingham.

Rishanger. Romanorum, dimicans, ipsum interfecit in campo; et cito post, A.D.
MS. Bibl. in Regem Romanorum loco Adulphi electus, solemniter coro- 1298-1299.
Reg. 13 natur.
E. ix.

Petrus et Jacobus de Columpna, quondam Cardinales, de- Transactions
structo castro de Columpna per papales, fugiunt Præneste; tions at
ubi ab exercitu Papæ obsessi, ¹tandem se humiliant, et, Idi- Rome.
bus Octobris ad Papam venientes, veniam postulant de com-
missis.

Hoc etiam anno, in crastino Sancti Bartholomæi, Beatus
Lodowicus, quondam Rex Francorum, de loco sepulcri in
capsam pretiosam, ad hoc paratam, transfertur.

Transit annus iste frugibus nec abundans nec omnino inops
fructuum; Alemannis propter bella gravis; Scotis exitialis;
sed pacificus Anglis et Francis.

MS. Bibl. Anno gratiæ millesimo trecentesimo, qui est annus regni
Reg. 13 Regis Edwardi, a Conquæstu Primi, vicesimus septimus,
E. ix. fuit idem Rex ad Natale ad Codingham juxta Beverlacum.
Post quod, versus partes regni Australes iter suum direxit.

Rishanger. Eodem tempore, Papa Bonifacius, submissionibus Regum Peace
MS. Bibl. receptis, pacem et concordiam inter Reges ordinavit; ita ut established
Reg. 13 Rex Angliæ sororem, et filius ejus filiam, Regis Francorum by Pope
E. ix. ducerent, certis pro utrisque dotibus diffinitis; et quod Ducatus Boniface.
Aquitanniæ in manus Domini Papæ traderetur, quousque dis-
cussa utriusque regis justitia, justo domino redderetur: et
quod Rex Angliæ naves superstites, cum mercibus, de illis
quæ raptæ fuerant, restitueret. Sed super hiis duobus Articulis
intercidit magna dilatio, Rege Francorum partem quam in
Wasconia occupaverat, tradere renuente.

Hoc anno, filii Karoli ²[Regis] Siciliae, Philippus et Robertus, Transac-
ingressi Siciliam, dum Siculos satagunt expugnare, Philippus, tions in
cum gente sua tota, a Siculis capitur. Sicily.

Eodem anno, Rex Tartarorum ab urbe Ierosolomitana expulit Transactions
Sarracenos. Frater hujus regis Tartarorum ex filia Regis tions in
Armeniae genuit filium hispidum et pilosum; quem cum pater Syria.
cremari juberet, mater sibi dari infantem petiit; quem fecit
illico a presbyteris baptizari. Quo baptizato, cecidit statim A miracle.
tota villositas, et puer apparuit lenis et pulcher. Quod mira-
culum cum pater vidisset, credidit ipse, et domus ejus tota.

Eodem tempore, Karolus Comes Valesii, missus in Flan- Charles of
driam contra Comitem, receptus est pacifice apud Burges. Valois re-
ceived at

Sub eisdem diebus, Petrus et Jacobus de Columpna, timentes Bruges.
sibi, iterum fugiunt, et toto tempore Bonifacii in loco latent Transactions
ignoto. at
Rome.

¹ tantum in Camden's text.

| ² Supplied from the printed texts.

- A.D. 1299. In principio Quadragesimæ, Rex Angliæ Parliamentum tenuit Londoniis; ubi rogatus a Comitibus sæpeditis, ut Chartarum confirmationem¹ renovaret, secundum quod in Scotia promiserat, post aliquas dilationes instantiæ eorum adquevit, hac additione, "salvo jure coronæ nostræ," in fine adjecta. Quam cum audissent Comites, cum displicentia ad propria discesserunt. Sed revocatis ipsis ad quindenam Paschæ, ad votum eorum absolute omnia sunt concessa.
- Parliament at London. Rishanger. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.
- Re-confirmation of the Charters. Perambulatio autem Forestæ commissa est per Angliam tribus Episcopis, totidem Comitibus, Baronibusque in eodem numero; ut ipsi, Deum habentes præ oculis, executionem facerent; et si qua emergerent dubia, illa secundum Deum et justitiam declararent.
- Perambulation of the Forest.
- The Pope demands the liberation of Baliol. In Translatione Beati Thomæ Martyris, venerunt nuncii Papæ ad Regem Cantuariam, rogantes ut Johannem, quondam Regem Scotiæ, suæ liberaret custodiæ; spondentes quod Regem et regnum ab omni, quod per hanc liberationem posset contingere, periculo præservarent. Quorum petitioni Rex condescendens, respondit se ipsum Johannem, tanquam seductorem falsum et perjurum, ad Papam missurum. Ad quem nuncii responderunt:—"Et nos eum pro tali suscipimus, Summo Pontifici præsentandum." Cumque dictus Johannes, cum præfatis nunciis, venisset Doveriam, et cistæ suæ in navem inferrentur, quidam regales qui eos ad mare deduxerant, dixerunt quod voluerunt videre quæ continebantur in clitellis dicti Johannis. Quibus apertis, inventa est una corona regia regni Scotorum aurea, et multa vasa aurea et argentea, et pecuniæ non parva summa; quæ universa Regi Angliæ sunt allata. Rex illico coronam auream offerri jussit Beato Thomæ Martyri; et sigillum commune Scotiæ, quod repertum est ibidem inter cætera, jussit sibimet reservari; pecuniam vero totam remisit dicto Johanni, ad expensas itineris inchoati. Nuncii vero, plurimum commendantes Regis sapientiam et regalem munificentiam, transtulerunt eundem Johannem in terram Ballioli, quam habuit in regno Franciæ; et ibidem reliquerunt eum sub certorum custodia prælatorum. Post hæc, et alii captivi, a Regibus detenti, hinc inde, secundum conditiones in treugarum concessione positas, liberantur.
- Baliol deprived of the regalia of Scotland.
- Baliol taken to Bailleul in France.
- Edward's expectations from his marriage with the half-sister of the King of France.
- Rex Angliæ sperans se, per matrimonium inter ipsum et sororem Regis Franciæ contrahendum, pace diuturna gratulari, acsi foret jam omnia jura sua ultramarina cum nova nupta, sorore Regis Francorum dimidia, consecuturus, interno gaudio

¹ *revocaret* in orig.; an error for *renovaret*, as in the printed texts,

Rishanger. æstuabat, decessitque in Canciam cum optimatibus suis, ad A.D. 1299.
MS. Bibl. ventum ibidem dominæ præstolaturus. In nullo tamen, ut Frustra-
Reg. 13 probavit exposit rei exitus, per hoc matrimonium promovit tion
E. ix. regnum suum. thereof.

Post paucos dies redierunt legati Regis Angliæ, adducentes sororem Regis Franciæ, nomine "Margaretam;" quam conduxit Dux Burgundiæ, cum non modica multitudine Gallicorum. Comes quoque Britanniæ, cum proceribus sibi subditis, ad has nuptias properavit. Cunctique fere principes nominati, qui citra Hispaniam morabantur, tantæ desponsationi interesse gaudebant: quia nimirum Regis Edwardi magnificentia per orbem totum dilatata, cunctos attraxerat in venerationem personæ regiæ, et amorem. Igitur, die quarto post Nativitatem Virginis gloriosæ, agente Cantuariensi Pontifice, in Ecclesia Metropolitana Angliæ inter Regem et Margaretam prædictam solemnitas matrimonii celebratur. Quæ fuerit ibidem, non solum regni nobilitas, sed diversarum regionum virorum congregata sublimitas, quis convivii apparatus, quæ profusio expensarum, scribere supersedeo, ne ¹panegyricon videar conscripsisse. Duravit istud tripudium per dies quatuor; post quos extranei, accepta repatriandi licentia, sunt dimissi, maximis et variis muneribus honorati.

In festo Sancti Martini Parlamento habito apud Eboracum, Parliament Rex Berewicum progreditur, intendens ulterius procedendo at York. ammovere obsidionem Scotorum, qui castrum de Strivelyn obsidebant, et vehementer artabant obsessos. Sed, causantibus Edward proceribus loca palustria, propter brumalem intemperiem, esse his inten- inmedibilia, Rex, præmunitis caute obsessis, ut salvis sibi vita tion to et membris castrum redderent, ulterius non processit. relieve

Deinde Rex direxit epistolam Archiepiscopo Cantuariensi, in Stirling hæc verba:— Castle.

"Quia magnificavit Dominus misericordiam suam facere His letter
"nobiscum, dignum est, O pater, ut innumeris beneficiis suis to the
"dignis respondeamus operibus. Neque enim in gladio nostro Arch-
"possidemus terram, et brachium nostrum non salvavit nos, bishop of
"sed dextera ejus, et brachium sanctum ejus; quin compla- Canter-
"cuit illi in nobis, ut hucusque conservavit nos, et inimicos bury.
"nostros compescuit. Justum proinde est, ut qui omnia
"subjecit sub pedibus nostris, subjiciamus illi et ²nos animas
"nostras; et ut hii, quos nobis subdidit, ejus subdantur legi-
"bus. Non enim segniter elaborare debemus punire sacri-
"legos, rebelles comprimere, eripere pauperem de manu for-

¹ *pannagericon* in orig.

| ² Omitted in Camden's text.

- A.D. 1299-1300. "tiorum ejus. Sed et meæ sollicitudinis est, pacem firmam
 "in regno nostro consolidare, et inimicos nostros expugnare.
 "Quapropter orate pro me et regno nostro, populo quoque
 "nostro, ut iter atque actus nostros dirigat Altissimus, ut sit
 "ad laudem nominis sui, et regni nostri promotionem."
 Divulgata ¹hac epistola per ecclesias, omnis populus
 sponte et cum gaudio pro Rege fecit orationes.
- Chains and manacles stored in the Tower of London. Eodem tempore jussit Rex apportari in Turrim Londoniæ
 omnes manicas ferreas et catenas, quæ inveniri poterant in
 omni loco Angliæ, ad inæstimabilem multitudinem; sed causa
 penitus nesciebatur.
- Transit annus iste nec plene frugifer nec penuriosus, sicut
 bellicosus; Saracenis formidosus; Tartaris martius; Scotis
 perfidia notabilis; Anglis et Francis sub quiete decursus.
- Anno gratiæ millesimo trecentesimo primo, qui est annus
 regni Regis Edwardi, a Conquæstu Primi, vicesimus octavus,
 fuit idem Rex ad Natale apud Berewicum; Regina vero apud
 Wyndeleshores.
- Alien monies prohibited. Infra præsentis Natalis solemnia, prohibita est moneta
 alienigenarum surreptitia et illegitima, quam "Pollardos" et
 "Kokodones," atque "Rosarios," appellabant; qui paulatim et
 latenter loco irrepserant sterlingorum. Hanc monetam primo
 Rex Edwardus jusserat valere obolum, deinde omnino exter-
 minavit. Gallici nempe hanc monetam fabricaverunt; quæ non
 erat argentea, sed superficialiter deargentata, et currebat in
 locis plurimis loco sterlingorum, multique decepti fuerant per
 eandem.
- Death of Edward Earl of Cornwall, and rever- sion of the County to the crown. Post festum Natalis Domini, Rex reversus est in Angliam
 de partibus Northumbranis.
- Hoc anno obiit, sine prole, Edmundus Comes Cornubiæ, filius
 Ricardi, quondam Comititis Cornubiæ et Regis Almanniæ. Qua
 de causa, rediit Comitatus ille ad coronam. Corpus ejusdem
 Comititis apud ²Assherugge, locum quem fundaverat, est
 humatum.
- Indulgence granted by Pope Boniface to such as should visit Rome. Isto anno, Papa Bonifacius Octavus, indultum faciens omni-
 bus vere pœnitentibus et confessis, qui per anni præsentis spa-
 tium, ac per quemlibet annum centesimum futurum, Romam
 ac ³bonorum Apostolorum Petri et Pauli Basilicas, voto pere-
 grationis, humiliter accesserint et devote, cunctorum suorum
 concessit indulgentiam peccatorum.
- Parliament at London. Parliamentum Londoniis convocatur in Quadragesima, in
 quo Rex confirmationes Chartarum renovavit, et Statuta quæ-

Rishanger.

MS. Bibl.

Reg. 13

E. ix.

E. ix.

E. ix.

E. ix.

E. ix.

E. ix.

E. ix.

E. ix.

E. ix.

E. ix.

E. ix.

E. ix.

E. ix.

E. ix.

E. ix.

E. ix.

E. ix.

E. ix.

E. ix.

E. ix.

E. ix.

E. ix.

E. ix.

E. ix.

E. ix.

E. ix.

E. ix.

E. ix.

E. ix.

E. ix.

E. ix.

E. ix.

E. ix.

E. ix.

E. ix.

E. ix.

E. ix.

E. ix.

E. ix.

E. ix.

E. ix.

E. ix.

E. ix.

E. ix.

E. ix.

E. ix.

E. ix.

¹ hæc in orig.

printed texts.

² Assherngger in orig., and in the³ beatorum in the printed texts.

dam edidit de finibus et liberationibus carcerum, quæ sunt A.D. 1300. utilia valde regno.

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

Eodem anno, apud Brothortone natus est Regi filius ex Birth of
Margareta Regina; quæ, cum parturiret, afflicta doloribus Thomas de
Beatum Thomam, Cantuariensem Archiepiscopum atque Mar- Brotherton.
tyrem, pro alleviatione tantæ pœnæ suppliciter invocavit.
Moxque morti proxima pro partus difficultate, videbatur sibi
quod vires resumpsit; et peperit filium, qui in honorem Beati
Thomæ "Thomas" est appellatus; qui mox, ut cœpit ¹papil-
las sugere mulieris Francigenæ, horrente stomacho, lac
evomuit; donec adducta ²fuisset mulier Anglica, de qua delec-
tabiliter ³[refocillabatur], tanquam qui naturaliter discerneret
lac alienigenæ sibi fore minime naturale.

Hoc anno Rex Angliæ profectus est in Scotiam cum exercitu Transac-
copioso, et cepit Castrum de Lowmaban. Deinde ingressus est tions in
Galwideam, ubi majores Scotorum petierunt a Rege, ut per- Scotland.
mitteret Johannem de Balliolo pacifice regnare super eos, et
ut sineret magnates ⁴de Scotia redimere terras suas, datas
diversis personis Angliæ, de illis quibus datæ sunt per Regem;
asserentes quod alioquin se defenderent, quamdiu possent.
Sed Rex in nullo illorum petitionibus condescendit. In crastino
vero Rex profectus est usque Swynam, ubi moram traxit per
octo dies. Ad quem locum convenerunt Scoti innumerabiles,
cum suis ducibus, ut Regem et ejus exercitum infestarent.
Rex autem, cum filio suo suisque proceribus, Scotis obviam
est profectus; qui mox meticulosi et timidi, velut lepores, ad
colles et nemora confugerunt. Fuissetque dies iste Scotis
exitialis, si Anglicis Wallici non defuissent; quibus innatum
est, ut inermes loca paludosa pertranseant, et colles agiliter
occupent et ascendant. Nempe Anglici, tunc eorum carentes
auxilio, cum ipsi nimis ponderose fuissent armati, Scotos
insequi non valebant.

Per idem tempus, Scoti cognoscentes ⁵"Romæ omnia ve- Pope
"nalia," donis Dominum Papam uberrimis ditaverunt, petentes Boniface
ab eo consilium pariter et auxilium contra dominum suum, intercedes
Regem Angliæ. Quibus Papa promisit in brevi remedium, on behalf
contemplatione donariorum, jubens ut celeriter sine tumultu of the
repatriarent. Igitur Papa, promissionis suæ non immemor, Scots.
illico direxit quendam Lombardum ad Archiepiscopum Can-
tuariæ, jubens ut suæ legationis vices ageret in hac parte, et

¹ *mamillas* in the printed texts.

² *est* in the printed texts.

³ Supplied from MS. Bibl. Reg.

13 E. ix.

⁴ *Scotiæ* in the printed texts.

⁵ A proverb of classical times.

A.D. 1300. Regem adiret cum litteris inbullatis, eique mandata papalia MS. Bibl. demonstraret. Archiepiscopus vero, post ¹triduum hebdoma- Reg. 13
darum spatium, pervenit ad Regem cum prædicto Lombardo; E. ix.

Edward's
answer to
the Pope's
Envoy.

quem invenit contra Scotos dimicantem. Ostendit ei igitur papale mandatum, cujus tenor fuit, ut Rex desisteret Scotos inquietare de cætero, quorum regio et personæ exemptæ specialiter suæ capellæ, ut asseruit, pertinebant. Neque, prout dicebat, esse poterat quin civitas Ierusalem suos cives protegeret, et confidentes in Domino, sicut mons Syon, confoderet. Rex autem, intellectis hiis apicibus, mox ²allata voce

His answer
to the
Scots.

³respondit :—" Per sanguinem"—inquit—" Dei, propter Syon
" non tacebo, et propter Ierusalem non quiescam, dum spiritus
" fuerit in naribus meis, quin jus meum, toti mundo cognitum,
" toto posse defendam." Post aliquot dies, Scoti, freti Papali favore, superciliose mandaverunt Regi Angliæ, ut permitteret eos tranquille vivere, donec pares suos et Regem Franciæ consulissent; comminantes, nisi faceret, quod Papa pro illis interponeret suas partes. Ad hæc Rex indignando subrisit, dicens :—" Ex quo vos omnes et singuli mihi, tanquam præ-

Victory of
the King
of the
Tartars
over the
Soldan of
Babylon.

cipuo domino regni Scotiæ, fecistis homagia, putatis me
" terrendum per ampullosa mendacia, ut, tanquam carens viri-
" bus, jus quod in vos habeo prætermittam? Cavete, ne de
" cætero coram me cum tali mandato compareatis; quod si
" feceritis, Dominum testor, a mari usque ad mare totam
" Scotiam devastabo." E contra, Scoti satis audacter asserunt, se in hac causa sanguinem suum fusuros pro defensione justitiæ et patriæ libertate.
Eodem anno ⁴Cassanus, Rex Tartarorum, in plano Damasci pugnavit contra Soldanum Babiloniæ; et victoria cessit ei, occisis centum millibus Sarracenorum. Veritus vero, Soldanus fugit in Babilonem, quæ civitas est Ægypti. Cassanus vero, sciens divina virtute datam sibi victoriam, Christianus illico est effectus. Et mox persecutus est Soldanum usque ad portas Babiloniæ, et die octavo mensis Augusti, iterum pugnam iniit cum Soldano ante portas Babiloniæ, et iterum victor effectus misit ad inferos animas ducentorum millium Sarracenorum; peremptusque est eodem die prædictus Soldanus in bello. Tertio vero die post prædictum prælium, ⁵civitas Babiloniæ capta fuit et reddita Regi Cassano; qui liberavit a carcere cunctos Christianos, qui in dicta civitate fuere detenti in custodia nimis dura.

¹ *trium* in the printed texts; | texts.
correctly.

² *alta* in MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

³ *sic respondit* in the printed

⁴ See page 113, *post*.

⁵ *civitatis* in orig.

MS. Bibl. Hoc anno, Edwardus, Rex Angliæ, ¹ fecit Dominum Edwardum, A.D. 1300.
 Reg. 13 filium suum et hæredem, Principem Walliæ et Comitem Ces- Prince
 E. ix. triæ. Quod cum Wallenses audissent, valde gavisi sunt, repu- Edward
 tantes eum legitimum dominum, quia in illis partibus natus made
 fuit. Et mirum in modum, cum exposit sibi Scotia rebellaret, Prince of
 et tota Anglia ab eo descivisset, Wallenses hunc coluerunt, Wales and
 dilexerunt, et eidem, quantum poterant, adhæserunt, vices ejus Earl of
 tam in vita quam morte dolentes, et cantilenas pro eo lugu- Chester.
 bres lingua patria componentes, quas usque ² præsens ab eorum Affection
 memoria nec metus adversantium nec diurnitas temporum of the
 abolevit. his Welch for
 memory.

Per idem tempus, cum Edmundus Comes Cornubiæ naturæ Dowry
 debita persolvisset, ut prædictum est, procurantibus in granted to
 Parlamento, nuper facto Londoniis, quibusdam magnatibus, the Coun-
 Comitiſſa, quondam uxor dicti Comitis, dotata est quingentarum tress of
 librarum portione, Domino Rege huic ordinationi libentis- Cornwall.
 sime annuente.

Circa præsens tempus divulgatum fuit Romanæ Curiae, quod Injunctions
 sanctimoniales Angliæ vagabundæ inutiliter discurrebant of Pope
 per patrias; quæ vagatio, etsi omnibus religiosis esset con- Boniface as
 traria, nimirum mulieribus esset tollenda, præsertim cum to the dis-
 omne quod in mundo est, aut est concupiscentia oculorum cipline of
 aut concupiscentia carnis, aut superbia vitæ. Cupiens ergo the English
 Summus Pontifex sanctæ providere conversationi, talibus nuns,
 inordinatis discursibus finem imposuit, quamvis decreta Ponti-
 ficum velut fundamenta montium inconvulsis ligaminibus fixa
 sint, et dictas sanctimoniales hactenus necessitatis causa
 extra cellas suas exire permiserint, cum plerumque tempesta-
 tibus et turbinibus sæcularium rerum religio Sanctæ Dei
 Ecclesiæ maculis reproborum dissipatur. Idcirco profutu-
 rum succedentibus posteris esse decrevit, ut ea quæ salubri
 consilio ordinantur et communi assensu fratrum diffiniuntur,
 firmentur suarum robore litterarum. Quapropter, Summus
 Pontifex, Bonifacius Octavus, scripsit Archiepiscopo Cantua-
 riensi Roberto, et aliis coepiscopis et suffraganeis, dis-
 trictè ³ præcipiens in virtute sanctæ obedientiæ, et injun-
 gens, ut omnes sanctimoniales ⁴ suis Diocesisibus habitantes
 includi facerent, ut non de cætero liceat eis de cellis suis
 progredi; quia non expedit animabus eorum. Dedit etiam

¹ This fact is mentioned also by Matthew of Westminster; as also, the joy felt by the Welsh thereat; but in totally different language.

² *in præsens* in the printed texts.

³ *recipiens* in the printed texts.

⁴ *in suis* in the printed texts.

- A.D. 1300-1301. idem Apostolicus Archiepiscopo et suis suffraganeis, unicui- MS. Bibl.
que in sua Diœcesi, potestatem visitandi, terminos limitandi, Reg. 13
ordinandi, et exponendi, in cellis dictarum sanctimonialium, E. ix.
quos terminos et limitationes præterire non licebit, quavis
causa necessitatis; ut Decretalis inde confecta testatur.
- Edward sends En-voys to the Pope, to oppose the Scots. Rex Angliæ direxit nuncios ad Papam, Comitem videlicet Rishanger.
Lincolniæ et Dominum Hugonem de Spencer, qui declara- MS. Bibl.
rent injurias sibi irrogatas per Scotos, et eorum falsitatem Reg. 13
manifestarent. Insuper et Dominum Papam deprecarentur, E. ix.
ne mendacii fabricatoribus, Scotis videlicet veritatem odien-
tibus, proditoribus, et homicidis, sinum aperiret de cætero
protectionis; quorum fraudulenta falsaque persuasio Papalem
solicitudinem circumvenerat fraudulenter. Papa vero, cujus
stomachus a corruptione Scotorum nondum ¹gestus fuerat,
etsi noscet justam petitionem regiam, tamen preces armat et
Regi mandat, ut sui contemplatione Scotis treugas ²[indul-
geat] a die Omnium Sanctorum usque ad Pentecosten; quod
et factum est.
- A truce is granted. Eo tempore, Comes Flandriæ, nimis artatus, cum suis
The Count of Flanders reddidit se Karolo, Comiti Valesii, ductusque Parisius cum
surrenders to the French. duobus filiis; et apud Compendium in custodia est detentus.
- Saracens slain in Apulia. Eo tempore, Radulphus, filius Alberti Regis Romanorum,
Blancam, sororem Regis Franciæ, Parisius desponsavit.
- Eodem anno, ³Luceriæ, urbis Apuliæ, Sarraceni, sub tributo
Regis Siciliae venientes, capti necantur.
- Transit annus iste Christianis omnibus lætus et votivus,
propter Jubilæi gratiam ipsis indultam, et propter victo-
riam de cælo concessam Regi Tartarorum in Terra Sancta,
ubi de Soldano et Sarracenis gloriosissime triumphavit;
Anglis mœstus propter amici captivitatem, Comitis videlicet
Flandriæ, et sollicitus propter rebellionem Scotiæ; Francis
jocundus, propter magnificas nuptias et Comitis Flandriæ
captionem.
- Anno gratiæ millesimo trecentesimo secundo, qui est annus MS. Bibl.
regni Regis Edwardi, a Conquæstu Primi, vicesimus nonus, Reg. 13
tenuit idem Rex Natale cum Regina apud Northampton. E. ix.
- Birth of Prince Edmund. Quo anno natus est ei filius ex Margareta Regina secundus; Rishanger.
quem vocavit "Edmundum." MS. Bibl.
- Philip the Fair offends Pope Boniface. Hoc tempore, Appamensis Episcopus, de conspiratione Reg. 13
contra Regem Franciæ accusatus, et ad Regis vocatus Curiam, E. ix.
in custodia detinetur. Mense vero Februario, ad mandatum

¹ *digestus* in Rishanger and in MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. | the printed texts, in Rishanger, and in MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

² Omitted in orig. It appears in | ² *Lucetiæ* in the printed texts.

Rishanger. Domini Papæ liberatus, jubetur una cum nuncio Domini A.D. 1301.
 MS. Bibl. Papæ regnum evacuare infra certum terminum a Rege
 Reg. 13 præfixum. Papa, talibus novis exasperatus, omnes gratias, a
 E. ix. se vel suis prædecessoribus concessas Francorum Regibus,
 revocavit, et in eundem regem cito post excommunicationis And is ex-
 sententiam fulminavit. Quam tamen Regi nemo ausus est communi-
 nunciare, vel in regno Franciæ publicare. Fecit etiam citari cated.
 prælatos omnes de regno Franciæ, necnon et omnes Magis-
 tros in Theologia et in Jure, tam Canonico quam Civili, ut
 coram eo Romæ in Kalendis Novembris comparerent. Rex
 vero Franciæ publico prohibuit edicto, ne quis aurum vel Philip
 argentum, seu merces quascunque, asportaret de regno suo; retaliates.
 sub forisfactione omnium bonorum, adjecta nihilominus pœna
 gravi: fecit etiam omnes exitus et introitus ubique diligentissime
 custodiri.

Eo tempore, Papa legitimavit filios Sanctii, Regis Cas- The sons of
 tellæ; cujus primogenitus, ¹Ferrandus, obtinuit regnum Sancho of
 patris. Castille
 legitima-
 tized.

Rex Angliæ sub hiis diebus Parliamentum tenuit Stan- Parliament
 fordæ, ad quod convenerunt Comites et Barones, cum equis at Stam-
 et armis; eo, prout dicebatur, proposito, ut executionem ford.
 Chartæ de Foresta, hactenus dilatam, extorquerent ad plenum. Edward
 Rex autem, eorum instantiam et importunitatem attendens, conciliates
 the nobles.
 eorum voluntati in omnibus condescendit.

Eodem anno, Papa Bonifacius direxit litteras Regi Angliæ Pope Boni-
 secundarias, in quibus asseruit regnum Scotiæ ad jus Romanæ face claims
² Ecclesiæ pertinere, Regem Angliæ subjectioni ejus contra Scotland
 Deum et justitiam, et in præjudicium Sedis Apostolicæ, in behalf
 vendicare; rationes allegans subscriptas. Primo, quia cum Rex of the
 Henricus, pater istius, auxilium obtinuisset in werra sua contra Romish
 Church.
 Symonem de Monte Forti a Rege Scotorum Alexandro, ne Grounds
 hoc auxilium jure subjectionis cujuslibet, aut debiti, petitum thereof.
 aut præstitum putaretur, idem Henricus per litteras suas
 patentes recognovit, non ex debito recepisse, sed ex gratia
 speciali. Item, ad coronationem hujus Regis vocatus per
 litteras, ut ei præsentiam amicabilem in tantis solemnibus
 amicus exhiberet, non venit ex debito, sed ex gratia speciali.
 Item, pro terris de Tyndale et Penreth, in regno Angliæ

¹ By a singular inadvertence, this word appears in the original as *fer fit randus*: it is *Ferrandus* in the printed texts, in Rishanger, and MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

² Omitted in Camden's text.

A.D. 1301. ¹positis, cum Rex Scotiæ ad præsentiam Regis Angliæ se personaliter contulisset, eidem fidelitatem impensurus pro eisdem terris tantum, in Angliā sitis, non ut Rex Scotiæ nec pro regno Scotiæ fidelitatem eandem exhibuit; quia palam coram populo protestatum est, quod pro regno Scotiæ fidelitatem aliquam Regi Angliæ facere non debebat. Item, quod prædictus Rex Alexander reliquit puellam hæredem, nomine "Margaretam," neptem Regis Angliæ, tunc minoris ætatis, cujus custodia non ad Regem Angliæ, velut ad dominum supremum, pervenit, sed ad cæteros ejusdem regni Scotiæ proceres, ad hoc electos. Redarguebat etiam Papa Regem, eo quod post mortem dicti Alexandri Regis, Scotos tanquam acephalos, et ducis suffragium non habentes, ipsos per vim sibi subjugavit; et metum in præjudicium et gravamen non modicum Romanæ Ecclesiæ adjiciens, quod cum Dominus Papa officium legationis alicui committit exequendum in regno Angliæ, causa solutionis decimæ, vel etiam pro quavis alia causa rationabili, et hujusmodi legatio litteris et privilegio speciali dictæ Sedis Apostolicæ, ad dictum regnum Scotiæ se non extendat, resistendum est et obstandum hujusmodi legationi, prout tempore felicis recordationis contigit evidenter. Nam Legatus ipse ad præfatum regnum Scotiæ aliquatenus admissus non exiit, donec per litteras Apostolicas speciales sibi legationis officium fuit in eodem commissum. Item addidit, quod idem regnum Scotiæ per Beati Petri Apostoli venerandas reliquias, non sine superni dono muneris, conversum exiit ad fidei Catholicæ unitatem. Et qualiter etiam antiquis temporibus Eboracensis Archiepiscopus qui tunc erat, mota per eum super jure metropolitano adversus prælatos Scotiæ quæstione, pro se nequivit sententiam obtinere.

Demands
made of
Edward by
the Pope.

Hiis propositis, monuit Papa Regem per litteras suas, quod Episcopos, Abbates, electos, et omnes alios regni Scotiæ quos detinebat captivos in carcere, libere abire permetteret; et quod officiales suos de regno Scotiæ memorato revocaret, quos in præjudicium, et injuriam, et grave scandalum, fidelium populorum, et oppressionem justorum, in dicto regno statuerat et ordinaverat; ita quod acceptior et gratior fieret Deo, et favorem Apostolicæ Sedis in hoc sibi acquireret plenius. Et si in eodem regno Scotiæ, vel aliqua ejus parte, jus aliquod habere se assereret, per procuratores et nuncios suos, ad hoc specialiter constitutos, cum omnibus juribus et munimentis hujus-

Rishanger.
MS. Bibl.
Reg. 13.
E. ix.

¹ *positus* in orig.

modi negotium tangentibus, ad Sedem Apostolicam destinaret, A.D. 1301. super præmissis plenæ complementum justitiæ recepturus.

Littera Regis missa Papæ, declaratoria juris sui quod habet in dominium Scotiæ.

Rex Angliæ, litteris Apostolicis ex deliberato apud Lincolniam convocato Consilio, pro jure suo declarando, litteram hujus tenoris scripsit:—

Rishanger.
MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.
New
Rymer, I.
pp. 932,
933.

“ Sanctissimo in Christo patri, Domino Bonifacio, divina providentia Sanctæ Romanæ et Universalis Ecclesiæ Summo Pontifici, Edwardus, Dei gratia Rex Angliæ, Dominus Hiberniæ, Dux Aquitanniæ, salutem et devota pedum oscula bonorum. Infra scripta, non in forma nec in figura judicii, sed omnino extra judicium ¹proferenda, sanctæ paternitatis vestræ conscientiæ vobis transmisimus exhibenda. Altissimus, inspector cordium, vestræ scrinio memoriæ indelebili stilo novit inscribi, quod antecessores et progenitores nostri, Reges Angliæ, juris superioris et directi dominii, ab antiquissimis retro temporibus regno Scotiæ, et omnibus ipsius Regibus, in temporalibus et annexis eisdem præfuerunt; et ab eisdem pro regno Scotiæ, et ejusdem proceribus a quibus habere volebant, legalia homagia receperunt, et fidelitatis debita juramenta. Nos juris et dominii possessionem continuantes pro tempore nostro, eadem tam a Rege Scotiæ recepimus quam a proceribus ipsius regni. Quinimmo tanta juris et dominii prærogativa super regnum Scotiæ et ejusdem Regem gaudebant, ²quod regnum ipsum suis fidelibus conferebant. Reges etiam ex justis causis amovebant, et constituebant sub se, loco ipsorum, alios regnatueros. Quæ proculdubio ³notoria fuisse et esse creduntur apud omnes, licet aliud forsitan paternis vestris auribus per pacis æmulos et rebellionis filios fuerit falsa insinuatione suggestum; a quorum machinosis et imaginariis figmentis, ut vestræ Sanctitatis oculus avertatur, suppliciter quæsumus, et paternam clementiam et excellentiam devotis affectibus exoramus. Sub temporibus Hely et Samuelis Prophetæ, vir quidam strenuus et insignis, ‘ Brutus ’ nomine, de genere Trajanorum, post excidium urbis Trojæ, cum multis nobilibus Trojanorum applicuit in quandam insulam, tunc ‘ Albion ’ vocatam, et a

Letter sent
by King
Edward to
the Pope,
declaratory
of his
right to
the king-
dom of
Scotland.

¹ pro serenanda s. p. v. conscientia, vobis, etc., in Rymer.

² ad regnum in orig. ; ut et regnum

in the printed texts ; quod in Rishanger.

³ notorio in orig.

A.D. 1301. “gigantibus inhabitatam; quibus devietis sua potentia, et
 “occisis, eam de nomine suo ‘Britanniam,’ sociosque suos
 “‘Britones,’ appellavit. Postea regnum suum tribus ¹filiis
 “divisit. Lokrino, primogenito suo, dedit illam partem, quæ
 “quondam ‘Loegria,’ nunc vero ‘Anglia,’ nominatur. Alba-
 “nacto, secundo filio, dedit Albaniam, quæ nunc ‘Scotia’
 “vocitatur. Cambro vero, tertio filio, dedit Cambriam, quæ
 “nunc ‘Wallia’ appellatur; reservata Locrino, seniori, regia
 “dignitate. Biennio post mortem Bruti, applicuit in Albania
 “Rex Hunorum, Humber nomine, qui Albanactum, fratrem
 “Locrini, peremit. Quem mox Locrinus persecutus est.
 “Humber vero fugiens, submersus est in flumine quod de
 “suo nomine vocatur ‘Humber.’ Et sic Albania devolvitur
 “ad Locrinum. ²Ex post, Dunwallus, Rex Britonum, State-
 “rium Regem Scotiæ, sibi rebellem, occidit, et terram in
 “deditionem accepit. Item, duo filii Dunwallonis, scilicet Be-
 “linus et Brennius, inter se regnum patris sui dividerunt; ita
 “quod Belinus, senior, diadema insulæ, cum Britannia, Wallia,
 “et Cornubia, possedit. Brennius vero, sub eo regnaturus,
 “Scotiam accepit. Petebat enim Trojana consuetudo, ut dig-
 “nitas hæreditatis primogenito perveniret. Item, Arthurus,
 “Rex Britonum famosissimus, Scotiam sibi rebellem subjecit,
 “et fere totam gentem delevit; et postea quemdam, nomine
 “‘Anguselum,’ in regem Scotiæ præfecit. Et postea, cum
 “idem Rex Arthurus apud civitatem Legionum festum face-
 “ret celeberrimum, interfuerunt ibidem omnes Reges sibi
 “subjecti; inter quos Anguselus, Rex Scotiæ, servitium
 “pro regno suo exhibens debitum, gladium Regis Arthuri
 “detulit ante ipsum, et successive omnes Reges Scotiæ omni-
 “bus Regibus Britonum fuerunt subjecti. Succedentibus autem
 “Regibus Angliæ, in eadem insula ipsius monarchiam et
 “dominium obtinent consequenter. Edwardus, dictus ‘Senior,’
 “filius Alfredi Regis Angliæ, Scotorum, Cumbrorum, et Streg-
 “wallorum Reges, tanquam superiori domino, subjectos habuit
 “et submissos. Adelstanus, Rex Angliæ, Constantinum Regem
 “Scotorum, sub se regnaturum constituit, dicens, ‘gloriosius
 “‘esse regem facere quam regem esse.’ Et est dignum
 “memoria, quod idem Adelstanus, intercedente Sancto Jo-
 “hanne de Beverlaco, quondam Archiepiscopo Eboracensi,
 “Scotos rebellantes ei ³devicit. Qui gratias Deo devote agens
 “exoravit, petens ut, interveniente Beato Johanne, ei aliquod
 “signum evidens ostenderetur, quo tam succedentes quam

Rishanger.
 MS. Bibl.
 Reg. 13
 E. ix.
 New
 Rymer.

¹ *filiis suis* in the printed texts.

² *Postea* in the printed texts.

³ *devicit* in the printed texts.

Rishanger. “ præsentes cognoscere possent Scotos Anglorum regno jure A.D. 1301.
 MS. Bibl. “ subjugari. Et vidit quosdam scopulos juxta quendam locum
 Reg. 13 “ prope Dunbar, in Scotia, prominere, extractoque gladio de
 E. ix. “ vagina percussit in silicem. Qui lapis ad ictum gladii,
 New “ Dei virtute agente, ita cavatur ut mensura ulnæ in longi-
 Rymer. “ tudine possit coaptari. Et ¹hujus rei hactenus evidens signum
 “ apparet, et in Beverlacensi ecclesia, in Legenda Beati Johan-
 “ nis, quasi singulis hebdomadis, ad laudem et honorem Sancti
 “ Johannis pro miraculo recitatur. Et de hoc extat celebris
 “ memoria, tam in Anglia quam in Scotia, usque in præsentem
 “ diem. Item, Constantinus, Rex Scotorum, et Eugenius, Rex
 “ Cumbrorum, ad prædictum Regem Angliæ Adelstanum, post
 “ aliquam ²dissensionem inter eos habitam venientes, se cum suis
 “ regnis eidem Adelstano dedidere. Cujus facti gratia, filium
 “ Constantini ipse Adelstanus de sacro fonte suscepit. Item,
 “ Edredo, Regi Angliæ, Scoti sine bello se subdiderunt, et
 “ eidem Regi Edredo, tanquam domino, fidelitatem juraverunt;
 “ quodam Irico Rege super eos constituto. Item cum ³Eggarus,
 “ Rex Angliæ, Regem Scotorum Kynadium, et Cumborum
 “ Malcolinum, Regem Insularum, Malkerium, et alios quinque
 “ ⁴subregulos, videlicet Doneualdum, Syfolh, Hunewaldum,
 “ Jacob, et Ruchill, subjugasset, et remigando per fluvium de
 “ Dee juxta Cestriam, in quadam navi prope proram sedisset, et
 “ navim ipsemet gubernasset, fertur ipse dixisse successores
 “ suos posse gloriari se Reges Anglorum esse, cum tanta
 “ honoris prærogativa fruerentur, quod subjectam haberent tot
 “ regum potentiam. Post dictum Edgarum, successive reg-
 “ naverunt Reges Angliæ, Sanctus Edwardus Martyr, Ethel-
 “ redus, frater ejus, Edmundus dictus ⁵‘Yrenside,’ filius
 “ Ethelredi, et Cnutus, qui eorum temporibus regnum Scotiæ
 “ in sua subjectione pacifice tenuerunt. Hoc duntaxat excepto,
 “ quod quintodecimo anno Cnuti prædicti, idem Cnutus Sco-
 “ tiam rebellantem, expeditione illuc ducta, et Regem Scotiæ
 “ Malcolinum, parvo subjecit negotio, subditusque est eidem
 “ prædictus Malcolinus. Quibus Haraldus, filius Cnuti, et Harde-
 “ cnutus frater ejus, unus post alium Reges Angliæ, succes-
 “ serunt. Quibus sic regnantibus, subjectionem pacificam regni
 “ Scotiæ habuerunt, Item, Sanctus Edwardus, Rex Angliæ,
 “ regnum Scotiæ Malcolino, filio Regis Cumborum, dedit de
 “ se tenendum. Item, Willelmus Bastardus, Rex Angliæ, a

¹ Supplied in a later hand.

² *dissencionem* in orig.

³ Sic in orig.; for *Edgarus*.

⁴ *subregulas* in orig.

⁵ *Ironsyde* in the printed texts;
Yrenside in Rishanger, and MS.
 Bibl. Reg. 13 E. ix.

A.D. 1301. " Malcolino Rege Scotiæ, tanquam a suo homine sibi subdito, **Rishanger.**
 " recepit homagium. Item, Willelmo Rufo, Regi Angliæ, **MS. Bibl.**
 " Malcolinus, Rex Scotorum, juramento fidelitatis subjectus **Reg. 13**
 " fuit. Item, prædictus Willelmus Duniwaldum de regno **E. ix.**
 " Scotiæ ex justis causis amovit, et Duncanum, filium Mal- **New**
 " colini, regno Scotiæ præfecit; et recepit ab eo fidelitatem et **Rymer.**
 " juramentum. Dictoque Duncano dolose perempto, dictus Rex
 " præfatum ¹Doneualdum, qui iterum regnum Scotiæ in-
 " vaserat, amovit ab eodem, et Edgarum, filium dicti Malcolini,
 " Regem Scotiæ constituit, et eidem regnum illud donavit.
 " Cui successit ²Alexander, frater Edgari, consensu Regis
 " Angliæ Henrici Primi, fratris dicti Regis Willelmi Rufi.
 " Item, Matildi Imperatrici, filiæ et hæredi Regis prædicti
 " Henrici, David, Rex Scotiæ, fecit homagium et fidelitatem.
 " Item, Regi Angliæ, Stephano, Henricus, filius dicti Regis
 " David, homagium fecit. Item, Rex Scotorum Willelmus,
 " pro regno Scotiæ, et David frater ejus, et Comites et
 " Barones regni Scotiæ, devenerunt homines Regis Henrici,
 " filii Regis Angliæ Henrici Secundi, in crastino coronationis
 " prædicti Henrici, filii Henrici Secundi, patre vivente; et
 " fidelitatem ei juraverunt contra omnes homines, salva fide-
 " litate debita patri viventi. Anno vero vicesimo regni
 " Regis Henrici prædicti Secundi, prædictus Willelmus,
 " Rex Scotiæ, rebellare incipiens, venit in Northumbriam
 " cum exercitu magno, et exercuit in populo stragem mag-
 " nam. Cui occurrentes milites Comitatus Eboracensis apud
 " Alnewik, ipsum ceperunt, et dicto Henrico, Regi Angliæ,
 " reddiderunt. Anno sequenti, quintodecimo Kalendas Maii,
 " idem Rex Willelmus permissus est libere abire. Postea
 " vero apud Eboracum, anno eodem, septimodecimo Kalendas
 " Septembris, idem Willelmus, Rex Scotorum, de consensu
 " Prælatorum, Comitum, et Baronum, et procerum, et aliorum
 " magnatum regni Scotiæ, domino suo Regi Angliæ, Henrico
 " filio Matildis Imperatricis, suis litteris patentibus, cavisse
 " noscitur, quod ipse, et hæredes et successores sui, Reges
 " Scotiæ, Episcopi, Abbates, Priores, Comites, et Barones, et
 " alii homines regni Scotiæ, de quibus Dominus Rex Henricus
 " habere voluerit, facient Domino Regi Angliæ homagium,
 " fidelitatem, et ligiamentum, et ut ligio domino suo contra
 " omnem hominem obedient. Et in signum subjectionis, capel-
 " lum suum, et ³sellam, atque lanceam, super altare Beati Petri

¹ de inserted by inadvertence.

² *Alexander* in orig.

³ *cellam* in orig., and in the
 printed texts.

Rishanger. “ obtulit; quæ in eadem ecclesia usque in hodiernum diem A.D. 1301.
 MS. Bibl. “ remanent et servantur. Item, Episcopi, Comites, et Barones,
 Reg. 13 “ dicti regni Scotiæ conventionaverunt, ut verbis utamur
 E. IX. “ hujusmodi conventionis, Domino Regi Angliæ, et Henrico
 New “ filio ejus, prædictis, quod si Rex Scotiæ aliquo casu a fide-
 Rymer. “ litate Regis Angliæ et conventionem prædicta recederet, ipsi
 “ cum Rege Angliæ tenebunt, sicut cum ligio domino suo,
 “ contra Regem Scotiæ, quousque ad fidelitatem Regis Angliæ
 “ redeat. Quam quidem Compositionem felicitis recordationis
 “ Gregorius Papa Quintus in diversis rescriptis, Regibus
 “ Angliæ et Scotiæ directis, mandavit firmiter observari, con-
 “ tinentibus etiam quod Willelmus et ¹Alexander, Reges
 “ Scotiæ, Regibus Angliæ Henrico et Henrico, ligium, homa-
 “ gium, et fidelitatem facerent, quæ tenentur successoribus
 “ eorum, Comitibus et Baronibus regni ipsius, et successoribus
 “ suis, exhibere. Et item, quod cum idem Rex Scotiæ homo
 “ ligius sit ipsius Henrici Regis Angliæ, et eidem præstiterit
 “ fidelitatis juramentum, ad quod se principaliter astringit, in
 “ ipsius Regis et regni Angliæ detrimentum, nihil debeat
 “ penitus attentare. Et Papa Clemens, scribens Regi Angliæ
 “ pro Johanne Episcopo Sancti Andreae, expulso ab episcopatu
 “ suo per Regem Scotiæ, inter cætera rogabat quod Willel-
 “ mum, Regem Scotiæ, moveret et induceret, et si necesse foret,
 “ ²distinctione regali qua ei præeminebat, et de concessa suæ
 “ regiæ ³celsitudini potestate compelleret, ut dicto Episcopo
 “ omnem rancorem remitteret, et episcopatum suum in pace
 “ habere permetteret. Et præter Conventionem prædictam in
 “ ecclesia Beati Petri Eboraci eorum prædictis Regibus Angliæ
 “ et Scotiæ, David fratre suo, et universo populo, Comitibus,
 “ et Baronibus, milites de terra Regis Scotiæ juraverunt Regi
 “ Angliæ, Henrico, et Henrico filio suo, et hæredibus eorum,
 “ fidelitatem contra omnem hominem, sicut ligiis dominis suis.
 “ Et idem Willelmus, Rex Scotiæ, ad mandatum Regis præ-
 “ dicti, venit Norhamptoniam ad Parliamentum domini sui,
 “ adducens secum omnes Episcopos, Abbates, et Priores,
 “ totius regni sui. Venit etiam, ad ejusdem Regis mandatum,
 “ in Normanniam. Et idem Willelmus Rex, post decessum
 “ Regis Henrici, veniens Cantuariam, Regi Angliæ Ricardo,
 “ filio et hæredi dicti Henrici, fecit homagium. Quo Ricardo
 “ viam universæ carnis ingresso, sæpedictus Willelmus
 “ Johanni, Regi Angliæ, fratri et hæredi dicti Ricardi, extra

¹ *Alexander* in orig.² *distinctione* in orig.³ *celsitudine* in orig.

A.D. 1301. “ civitatem Lincolniae, super quendam montem in conspectu Rishanger.
 “ omnis populi, fecit homagium et juramentum fidelitatis super MS. Bibl.
 “ crucem Cantuariæ Archiepiscopi Huberti; et eidem domino Reg. 13
 “ suo per chartam suam concessit, quod ¹ Alexandrum, filium E. ix.
 “ suum, sicut hominem ligium suum, maritaret; promittendo New
 “ firmiter in charta eadem, quod idem Willelmus, Rex Scotiæ, Rymer.
 “ et ² Alexander, filius suus, Henrico filio Johannis, Regis
 “ Angliæ, tanquam ligio domino suo, contra omnes mortales
 “ fidem et fidelitatem tenerent. A quo quidem Willelmo,
 “ Rege Scotiæ, postmodum pro eo quod desponderat filiam
 “ suam Comiti Boloniæ, præter Regis Johannis, domini sui,
 “ assensum, pro transgressione et temeraria præsumptione
 “ hujus debitam satisfactionem suscepit. Item, ² Alexander
 “ Rex Scotiæ, sororius noster, Regi Angliæ Henrico, patri
 “ nostro, pro regno Scotiæ, et postea nobis, fecit homagium.
 “ Vacante deinde regno Scotiæ per mortem Alexandri, Regis
 “ illius, et subsequenter per mortem Margaretæ, ejusdem
 “ Scotiæ Reginæ et Dominæ, proneptis nostræ, Episcopi,
 “ Abbates, Priores, Comites, et Barones, et cæteri nobiles ac
 “ communitates totius regni Scotiæ, ad nos tanquam ad
 “ defensionem ducem, aurigam, capitaneum, et dominum
 “ capitalem, ejusdem regni sic vacantis, gratis et spontanea
 “ voluntate accedentes, prout tenebantur de jure, jus nostrum,
 “ progenitorum ³ nostrorum, ac possessionem superioris et
 “ directi domini in regno eodem, et ipsius regni subjectionem,
 “ ex certa scientia pure, et simpliciter, et absolute, recogno-
 “ verunt; et præstitis ab eis nobis, tanquam superiori et
 “ directo domino Scotiæ, debitis et consuetis fidelitatis jura-
 “ mentis, ac civitatibus, burgis, villis, castris, et cæteris
 “ mansionibus ejusdem regni, in manu nostra traditis, ad
 “ custodiam ejusdem regni certos de jure nostro regio
 “ officiales et ministros deputavimus, quibus ipsi tempore
 “ vacationis hujus concorditer fuerant obedientes, et inten-
 “ dentes regiis nostris præceptis et mandatis. Postmodum
 “ autem, diversæ personæ super successione in dictum
 “ regnum Scotiæ jure hæreditario inter se contententes,
 “ ad nos, tanquam ad superiorem dominum regni Scotiæ,
 “ accesserunt; petentes super successione regni prædicti sibi
 “ per nos exhiberi justitiæ complementum, volentes, et ex-
 “ presse consentientes coram nobis, tanquam coram superiori
 “ et directo domino, in omnibus ordinandis stare et obtemperare.

¹ *Alexandrum* in orig.

² *Alexander* in orig.

³ *et antecessorum nostrorum* in the
 printed texts, and in Rishanger.

Rishanger. " Ac demum sententialiter propositis et sufficienter auditis, A.D. 1301.
 MS. Bibl. " rimatis, examinatis, et diligenter intellectis, partium juribus,
 Reg. 13 " finaliter in præsentia omnium prælatorum et nobilium, quasi
 E. ix. " totius regni Scotiæ, et de voluntate et assensu expresse
 New " eorundem, procedentes, Johannem de Balliolo debite præfe-
 Rymer. " cimus in Regem Scotorum; quem tunc in successione
 " ejusdem regni hæredis jura invenimus haberi potiora. Qui
 " quidem Prælati, Comites, et Barones, ac cæteri regni ipsius
 " incolæ, sententiam nostram acceptaverunt, approbaverunt,
 " et ipsum Johannem de mandato nostro virtute hujus judicii
 " in Regem suum admiserunt. Ac idem Johannes, Rex Scotiæ,
 " pro regno suo prædicto nobis homagium debitum et con-
 " suetum fecit, et fidelitatis juramentum præstitit, et ex tunc
 " ¹[tam] in Parliamentis quam Consiliis nostris tanquam sub-
 " ditus noster, sicut alii de regno nostro, interfuit, et nostris,
 " tanquam domini sui superioris, beneplacitis et mandatis in
 " omnibus obediens et intendens extitit, ²quousque idem Johan-
 " nes Rex Scotiæ, et Prælati, Comites, et Barones, nobiles,
 " communitates, et cæteri incolæ majores ejusdem regni, ³ex
 " præconcepta malitia, et prælocuta ac præordinata proditio-
 " communicato consilio, cum tunc inimicis nostris capitalibus,
 " et notoriis, amicitias copularunt, ac pactiones, conspirationes,
 " et conjurationes, in exhæredationem nostram et hæredum
 " nostrorum, ac regni nostri, contra debitum homagium, in
 " crimen læsæ majestatis nequiter incidendo, fidelitatis jura-
 " mentum inierunt cum eisdem. Verum cum præmissa relatio
 " et fama publica ad aures nostras advenissent, volentes
 " futuris periculis præcavere, quæ ex hiis et aliis possent
 " nobis, regno nostro, et regni nostri incolis, verisimiliter
 " provenire, pro assecuratione regni nostri accessimus ad confi-
 " nium regni nostri utriusque, pluries mandantes eidem
 " Johanni, tunc Regi Scotiæ, ut ad certa loca in confinio
 " prædicto ad nos accederet, super præmissis, et aliis, assecu-
 " rationis statum, tranquillitatem, et pacem regni utriusque
 " contingentibus, tractaturus. Qui, spretis mandatis nostris,
 " in sua persistens perfidia, ad bellicos apparatus, cum Epi-
 " scopis, Prælatibus, Comitibus, et Baronibus regni Scotiæ, ac
 " etiam aliis exteris conductitiis contra nos, regnum nostrum,
 " et regni nostri incolas, hostiliter se convertens accinxit, et
 " ad hostiles aggressus et ⁴incursus procedens regnum nostrum

¹ Omitted in orig.; supplied
 from the printed texts.

² *donec* in the printed texts.

³ *et* in orig.; corrected from the
 printed texts.

⁴ *ingressus* in the printed texts.

A.D. 1301. "invasit, et quasdam villas regni nostri Angliæ per se et
 "suos deprædatus est, easque vastavit incendio, homines
 "nostros interfecit, et nonnullis nautis nostris per eos per-
 "emptis, naves hominum nostrorum regni Angliæ comburi
 "fecit, et e vestigio aggredi. ¹Denegatisque nobis homagio
 "et fidelitate, tam pro se quam pro aliis quibuscunque regni
 "sui incolis, per litteras ejusdem Regis verba offensionum
 "exprimentes, et inter alia verba diffidationis continentes,
 "Comitatus nostros Northumbriæ, Cumbriæ, et Westmerlandiæ,
 "regni nostri Angliæ, congregato exercitu ingenti, hostiliter
 "per se et suos invasit, stragem innumeram hominum nos-
 "trorum, incendia monasteriorum, ecclesiarum, et villarum,
 "inhumane perpetrando, et patriam undique depopulando.
 "Infantes ²incunabilis, mulieres in ³puerperio decubantes,
 "gladio trucidarunt, et, quod auditu horrendum est, a non-
 "nullis mulieribus mamillas atrociter absciderunt, parvos
 "clericulos, primam tonsuram habentes et grammaticam ad-
 "discentes, ad numerum circiter ducentorum, in scholis
 "existentes, obstructis ostiis scholarum, igne supposito crema-
 "verunt. Nos quoque cernentes tot damna, opprobria, facinora,
 "et injurias, in exhæredationem nostram, et destructionem
 "populi nostri, prodicionaliter irrogari, nec valentes ratione
 "juramenti, quo ad conservationem jurium coronæ regni
 "sumus astricti, præmissa facinora ulterius concealare, ⁴nec
 "nostra relinquere ⁵indefensata, ⁶[cum] ⁷per leges ipsum
 "Johannem tunc Regem Scotiæ, gentemque suam nobis subdi-
 "tam, justificare non possemus, nec ipsum regnum Scotiæ, quod
 "a longissimis temporibus, sicut superius exprimitur, nobis et
 "progenitoribus nostris feudale extitit, ⁸nec in causis præ-

Rishanger.
 MS. Bibl.
 Reg. 13
 E. ix.
 New
 Rymer.

¹ *Redditusque* in orig.; by inadvertence.

² Apparently written *incunabil* in orig.

³ *purperio* in orig.

⁴ *nec jura nostra* in the printed texts, and in Rymer.

⁵ *indefensatum* in orig.

⁶ Supplied from Rishanger.

⁷ The reading in the original, in Rishanger, and Bibl. Reg. 13 E. ix. here varies from that given in the printed texts and in Rymer, as follows:—"indefensata, cum idem Johannes Rex, et gens Scotorum, et nostri subditi per leges se justi-

ficari minime permisissent, ipso regno Scotiæ, quod a longissimis retro temporibus, sicut superius exprimitur, nobis et progenitoribus nostris feudale extitit, ex causis præmissis nobis commissis deinde bello, juxta leges et consuetudines regni nostri contra eos, de consilio procerum et magnatum nostrorum, indicto, contra Dominum Johannem et gentem Scotorum vires potentie nostræ extendimus." The reading in the text corresponds, with one slight variation, with that given by Hemingburgh.

⁸ Inserted by inadvertence.

Rishanger. “ missis contra dictum Johannem et gentem Scotorum vires A.D. 1301.
 MS. Bibl. “ potentiæ nostræ extendimus, prout de jure ¹nostro licuit, et
 Reg. 13 “ processimus contra ipsos tanquam hostes nostros et pro-
 E. ix. “ ditores. Subjecto itaque regno Scotiæ, et jure proprietatis
 New “ nostræ ditioni subacto, præfatus Johannes, quondam Rex
 Rymer. “ Scotiæ, ipsum regnum Scotiæ, quatenus de facto tenuit,
 “ sponte, pure, et absolute reddidit in manum nostram,
 “ proditioes et scelera memorata coram nobis et proceribus
 “ nostris, publice recognoscens. Quo peracto, præfati Comites
 “ et Barones, nobiles et communitates regni Scotiæ, quos ad
 “ pacem nostram regiam suscepimus, consequenter homagia
 “ et fidelitates nobis, tanquam immediato domino ac proprio
 “ ejusdem regni Scotiæ, nobis fecerunt et præstiterunt, ac
 “ etiam redditis nobis ejusdem regni civitatibus, villis, castris,
 “ munitionibus, ac cæteris locis omnibus ad dictum regnum
 “ spectantibus, officiales nostros et ministros ad regimen ejus-
 “ dem regni Scotiæ præfecimus jure nostro. Cumque jure
 “ pleni dominii in possessione ejusdem regni existere dinos-
 “ camur, non possumus, nec debemus, quin insolentiam sub-
 “ ditorum nostrorum rebellium, si quos invenerimus, præemi-
 “ nentia regia, prout expedire viderimus, reprimamus. Quia
 “ vero ex præmissis et aliis constat evidenter, et notorium
 “ existit, quod prælibatum regnum Scotiæ, tam ratione pos-
 “ sessionis quam proprietatis, ad nos pertinet pleno jure,
 “ nec quicquam fecerimus vel caverimus, scripto vel facto,
 “ sicuti nec possemus, per quæ juri ac possessioni prædictis
 “ debeat aliquammodo derogari, Sanctitati vestræ humiliter sup-
 “ plicamus, quatenus præmissa provida meditatione pensantes,
 “ ex illis vestrum motum animi dignemini informare, sugges-
 “ tionibus contrariis æmulorum in hac parte nequaquam fidem
 “ adhibendo, quinimmo statum nostrum et jura nostra regia
 “ supradicta habere velitis, si placet, promptis affectionibus
 “ commendata.”

Quantum vero ad hoc quod Papa petivit, quod si Rex Angliæ
 jus haberet in regno Scotiæ, vel in aliqua ejus parte, procura-
 tores et instructos mitteret, et fieret eis justitiæ complementum,
 Rex per se noluit respondere; sed hoc commisit Comitibus
 aliisque terræ proceribus; qui super hoc Domino Papæ hujus
 tenoris litteras rescripserunt:—

¹ *nostræ* in orig.; *nobis* in the printed texts, in Rishanger, and in MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

¹ *Littera Communitatis Angliæ Domino Papæ.*

A.D. 1301. " Sancta Romana ²jure Ecclesia, per cujus ministerium fides Rishanger.
 Letter ad- " Catholica in suis actibus, cum ea, ut firmiter credimus MS. Bibl.
 dressed to " et tenemus, maturitate procedit, quod nulli præjudicare, sed Reg. 13
 the Pope in " singulorum jura conservari velit illæsa. Sane convocato E. ix.
 behalf of " nuper per serenissimum dominum nostrum, Edwardum, Dei
 the people " gratia Regem Angliæ illustrem, Parlamento apud Lin-
 of Eng- " colniam generali, idem dominus noster quasdam litteras
 land; in " Apostolicas, quas super certis negotiis conditionem et statum
 reference to " regni ex vestra parte receperat, in medio exhiberi ac seriose
 the King's " nobis fecit exponi. Quibus auditis et diligentius intellectis,
 claim to " tam sensibus admiranda, quam hactenus inaudita, in eis audi-
 of Scot- " mus contineri. Scimus enim, Pater sanctissime, et notorium
 land. " est in partibus nostris, ac nonnullis aliis non ignotum, quod a
 " prima institutione regni Angliæ Reges ejusdem regni, tam
 " temporibus Britonum quam Anglorum, superius et directum
 " dominum regni Scotiæ habuerunt in possessione, vel capitanei
 " superioritatis et recti domini ipsius Scotiæ successivis tem-
 " poribus extiterunt; nec ullis temporibus ipsum regnum in
 " temporalibus pertinuit, vel pertinet, quovis jure ad Ecclesiam
 " supradictam. Quinimmo idem regnum Scotiæ progenitoribus
 " dicti Regis, nostris Regibus Angliæ, atque sibi feudale, ex-
 " titit ab antiquo. Nec etiam Reges Scotorum et regnum
 " aliis quam Regibus Angliæ subfuerunt, vel subjici consue-
 " verunt, neque Reges Angliæ super juribus suis in regno
 " prædicto, aut aliis suis temporalibus coram aliquo judice
 " ecclesiastico vel sæculari, ex præeminencia status sui regiæ
 " dignitatis et consuetudinis cunctis temporibus irrefragabiliter
 " observatæ, responderunt, aut respondere debebant. Unde
 " habito tractatu et deliberatione diligenti super contentis in
 " ³litteris vestris memoratis, communis, concors, et unanimis
 " omnium nostrum et singulorum consensus fuit, et erit in-
 " concusse, Deo propitio, in futurum; quod præfatus domi-
 " nus noster Rex super juribus regni Scotiæ, aut aliis suis
 " temporalibus, nullatenus respondeat judicialiter coram vobis,
 " nec judicium subeat quoquo modo, aut jura sua prædicta in

¹ Also given in Hemingburgh (or Hemingford), II. pp. 209-213, (ed. Hamilton,) and Matthew of Westminster, p. 443 (ed. 1601).

² An error for *mater*, as in

Hemingburgh; *jure* in Rishanger and MS. Bibl. Reg. 13 E. ix., and in the printed texts.

³ Inserted in a later hand, the word *his* being elided.

Rishanger. "dubium quæstionis deducat, nec ad vestram præsentiam A.D.
 MS. Bibl. "procuratores aut nuncios ad hoc mittat; præcipue cum præ- 1300, 1302.
 Reg. 13 "missa cederent. manifeste in exhæredationem juris coronæ
 E. ix. "regni Angliæ et regiæ dignitatis, ac subversionem status
 "ejusdem regni notoriam, necnon in præjudicium libertatis,
 "consuetudinum, et legum paternarum, ad quarum observa-
 "tionem et defensionem ex debito præstiti juramenti astringi-
 "mur, et quæ manutenebimus toto posse, et totis viribus
 "cum Dei auxilio defendemus. Nec etiam permittimus, aut
 "aliquaqualiter permittemus, sicut non possumus nec debemus,
 "præmissa tam insolita, indebita, præjudicialia, et alias in-
 "audita, prælibatum dominum nostrum Regem, etiam si vellet,
 "facere seu modo quolibet attentare. Quocirca, Sanctitati ves-
 "træ reverenter et humiliter supplicamus quatenus eundem
 "dominum nostrum Regem, qui inter alios principes orbis
 "terræ Catholicum se exhibet, et Romanæ Ecclesiæ devotum,
 "jura sua, libertates, et consuetudines, et leges prædictas,
 "absque diminutione et inquietudine pacifice possidere, ac
 "illibata persistere, benignius permittatis."¹

In festo Pentecostes, finitis treugis quæ cum Scotis initæ Edward
 fuerant, Rex contra festum Sancti Johannis Baptistæ in Scotiam proceeds to
 proficiscitur exercitu adunato. Dumque in Scotia hyemaret, Scotland,
 sui multos equos magnos perdiderunt, ob defectum foragii and winters
 tempore frigoris hyemalis. there.

Transiit annus iste frugum nec opulentus nec omnino inops;
 Papæ Curiaque Romanæ, propter discordiam motam inter
 Papam et Regem Franciæ, malorum inchoativus, inquietudinis
 concitativus, scandali generativus; Anglis, nec omnino martius,
 nec omnino quietus; Scotis, suspiciosus, turbidus, et inquietus;
 inimicis Crucis Christi, Sarracenis videlicet, lugubris et
 molestus.

MS. Bibl. Anno gratiæ millesimo trecentesimo tertio, qui est annus Makes a
 Reg. 13 regni Regis Edwardi, a Conquæstu Primi, tricesimus, fuit idem truce with
 E. ix. Rex ad Natale in Scotia, in loco qui dicitur "Linsinco," cum the Scots,
 Rishanger. exercitus manu potenti; sed ad instantiam Regis Francorum, and returns
 MS. Bibl. cujus nuper sororem duxerat, Scotis treugas usque ad festum to Eng-
 Reg. 13. Omnium Sanctorum concessit: ordinatisque rebus Scotiæ, land.
 E. ix. reversus est in Angliam, et circa mediam Quadragesimam A Par-
 Parliamentum Londoniis convocavit. liament at
 London.

Eodem tempore Papa Bonifacius per litteras suas Regem Pope
 Boniface

¹ The date and place are given in Hemingburgh,—"*Data apud Lincolniam xii. die Februarii, anno Domini mccc.*" In Matthew of Westminster, the time is merely mentioned as "*anno Domini 1301.*"

A.D. 1302. Anglorum interpellavit, ut Regi Francorum guerram com- Rishanger.
 attempts to moveret; ad quod faciendum, ingens subsidium pollicetur; MS. Bibl.
 establish sed Rex Angliæ alias Domini Papæ erga se affectum ¹exper- Reg. 13
 peace, but tus infidum, rem distulit, si possibile foret recuperare per E. ix.
 in vain. viam aliam sua malens.

Defeat of
 the French
 by the
 Flemings,
 at Court-
 rai.

Sub hiis diebus, in Flandria, burgenses Gallicorum exac-
 tionibus injustis nimis oppressi, Jacobum Sancti Pauli, qui
 apud eos locum regis tenebat, expulerunt de villa; plurimis
 in hoc tumultu Gallicis interfectis. Vocaverunt proinde in
 dominum et defensorem suum Guidonem Comitem Namureii,
 filium Comitis Flandrensis, in custodia adhuc detenti. Guido
 vero, cum numerosa multitudine bellatorum adveniens, auxit
 Flandrensiū animos plurimum contra Gallos. Interea, Ro-
 bertus, Comes Attrabatensis, cum exercitu maximo missus in
 Flandriam, inter ²Tortunacum et Brugas tentoria sua fixit.
 Contra quem Flandrenses egressi, omnes fere pedites, prælum
 gravissimum conseruerunt cum Gallicis. Succumbentibus ergo
 Gallicis, Comites Attrabatensis, Augi, et Albemarle, viri no-
 biles, Godefridus Ducis Brabantiae germanus, cum filio suo,
 filius Comitis Hanoniæ, Radulphus de Nigella, Constabularius
 Franciæ, cum fratre suo Guidone, Marescallo, Reginaldus de
³Tria miles ⁴emeritus, Camerarius de Tancrevilla, Petrus
 Flote Regis Francorum consiliarius præcipuus, ⁵exactionum
 prædictarum ⁶[auctor] maximus, Jacobus Sancti Pauli, in hoc
 prælio ceciderunt occisi. Aliorum vero militum minoris gra-
 dus, scutiferorumque et peditum, interfecta est maxima mul-
 tudo. Comites vero Sancti Pauli et Boloniæ, Lodewicus
 Comitis Claremontensis filius, cum aliis pluribus fugientes,
 reliquerunt Flandrensis spolia infinita.

Trans-
 actions be-
 tween the
 French
 prelates
 and the
 Pope.

Per id temporis, prælati Franciæ, missis ad Papam tribus
 Episcopis, de non veniendo ad diem citationis præfixum se
 per eosdem excusarunt. Papa vero, prælatis Franciæ non
 comparentibus, misit in Franciam Johannem ⁷Monachi Pres-
 byterum Cardinalem; qui convocatis prælatis Parisius, secre-
 tum consilium habuit cum eisdem.

The King
 of France
 returns
 from

Eodem anno, Philippus Rex Franciæ, maximo coadunato

¹ *expertum* in the printed texts.

² *Cortunacum* in Rishanger.

Tournay is meant.

³ *Tria* in orig.

⁴ Such is the reading in the text,
 and in Rishanger and Bibl. Reg.
 13 E. ix.; but probably that in
 Trivet, "*miles, Emericus Came-*

"rarius de, etc.," is the correct one.

⁵ *et exactionum* in the printed
 texts.

⁶ Supplied from Rishanger and
 MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. It is not
 found in the original, or in the
 printed texts.

⁷ *Monachum* in the printed texts.

Rishanger. exercitu, cum juxta civitatem Attrabatensem toto mense Sep- A.D.
MS. Bibl. tembri mansisset, licet hostes de propinquo diutius cum ex- 1302, 1303.
Reg. 13 pectassent, nihil agendo, Parisius reversus est inglorius. Artois to
E. ix. Paris.

Post festum Omnium Sanctorum, elapsis treugis cum Scotis, Edward
Rex Angliæ Johannem de Segrave, militem nobilem, cum sends an
exercitu misit in Scotiam, committens ei ejusdem terræ cus- army into
todiam. Scotland.

Hiis diebus, cives Burdegalenses, dominium Gallicorum The
non ferentes, illos de civitate sua contra Natale Domini ex- French ex-
pulerunt. pelled from
Bordeaux.

Transit annus iste mediocriter frugifer et fructifer; conse-
quenter Gallicis infamis et notabilis, propter infortunia et
res bellicas male gestas; Anglis honorabilis et confortabilis;
Scotis odibilis, detestabilis, et invisus.

MS. Bibl. Anno gratiæ millesimo trecentesimo quarto, qui est annus
Reg. 13 regni Regis Edwardi, a Conquæstu Primi, tricesimus primus,
E. ix. tenuit Rex Natale, apud Westmonasterium, Londoniis.

Rishanger. Quo anno, Scoti cœperunt rebellare contra Regem Angliæ, Rebellion
MS. Bibl. duce et capitaneo constituto Willelmo Waleys, qui eos ad of the
Reg. 13 seditionem commoverat. Propter quod, Rex coadunato ingres- Scots,
E. ix. sus exercitu, prætermisso castro de Strivelyne, quod contra William
cum munitum fuerat, totam terram pervagatur, nemine apertæ Wallace.
pugnæ sibi copiam faciente.

Eodem tempore Rex Francorum, ob detentionem Wasconiae Gascoigne
injustam, timens sibi a Rege Angliæ, per Dominum Papam restored to
ad hoc instigato, guerram parari, ut ejus amicitiam sibi com- the King of
pararet, quicquid Wasconiae in manu sua tenebat, eidem sponte England.
gratisque restituit, prout videbatur ignorantibus veritatem.
Tunc etiam et Burdegalia Regi Angliæ sponte se subjecit.

Philippus, filius Comitis Flandriæ, coadunatis multis Teu- Truce be-
toniæ stipendiariis, ingressus Franciam, castrum Sancti Au- tween the
domari obsedit; sed cum nihil proficeret, discedens urbem Flemings
Morinorum incendit. Philippus, Francorum Rex, versus Flan- and the
driam progressus cum exercitu, acceptis treugis, inglorius est King of
reversus. France.

Guido, Comes Flandriæ, et filius ejus Robertus, a custodia Further
per Regem Franciæ soluti, ut Flandrenses ad pacem reducerent, trans-
in Flandriam transmittuntur. Sed cum nihil proficerent, fide- actions in
litate servata debita, ad loca suæ pristinæ custodiæ rever- Flanders.
tuntur. Eo tempore, Willelmus filius Comitis Hanoniæ,
Johannis, et Guydo Trajectensis Episcopus, ejusdem Willelmi
patruus, contra Flandrenses qui maximam partem ¹Flandriæ

¹ Selandiæ in Trivet.

A.D. 1303. occupaverant, præliantes succumbunt, capto Episcopo, sed Willelmo per fugam elapso. Rishanger. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

Trans-
actions in
Scotland. Hoc anno, circa principium Quadragesimæ, Scoti latentes in insidiis Johannem de Segrave, cum paucis armatis trans-euntem, juxta castrum quod dicitur "Puellarum" subito invaserunt; peremptisque hinc inde nonnullis, Scoti, prævalentes multitudine, ceperunt aliquos milites Anglicos, inter quos et ipsum Johannem, ¹ aliorum capitaneum, graviter vulneratum; sed supervenientes milites alii de exercitu Anglicorum, ipsum Johannem, a suis ereptum custodibus, abduxerunt. Dum fieret

Prowess of
Robert de
Nevyle. iste conflictus, miles quidam nobilis, Robertus de Nevyle, Missarum audiens solemnia—erat nempe Dominica prima Quadragesimæ,—quæ gesta fuerant penitus ignorabat. Post ² Missa vero egressus, cum audisset a redeuntibus Scotos in Anglicos prævalere, illuc cum suis armatis properans multos peremit multosque fugavit, et captivos aliquos reduxit. Nec de hiis qui Missæ cum eo intererant, quisquam captus fuit aut graviter vulneratus; sed nec corruiit unus solus.

Submission
of the Scots
to the King
of Eng-
land. Rex Angliæ, ³ [audita] rebellione Scotorum, apud Rokesburgiam in Scotia ex edicto publico in festo ⁴ Pentecosten exercitum adunavit; progrediensque parvis dietis totam terram usque Catenesiam, quæ est in ultimis Scotiæ finibus, perlustravit, nemine aperti prælii copiam faciente. Videntes itaque Scoti se non posse resistere, missis nunciis petiverunt humiliter a Rege ad pacem suam recipi; et ut permetteret eis, dato pretio, ab hiis quibus per eum collatæ erant, redimerent terras suas. Adquievit Rex eorum precibus, et rediens castrum de Stryvelyn, quod Scoti occupaverant et contra Regem defendebant, cujus expugnatio in progrediendo gratis erat omissa, per suos obsedit. Ipse vero non longe a loco eodem, apud Dunfermelyn, hyemavit.

Appeal of
the King of
France
against
Pope Boni-
face VIII. Hoc anno, circa festum Sancti Johannis Baptistæ, milites quidam in præsentia cleri et populi Parisius congregati, Papæ Bonifacio multa imposuerunt enormia, puta hæresim, simoniam, et homicidia; propter quæ, per Regem Franciæ appellatum est contra eum, ad illum cujus interest, donec convocato Consilio se a criminibus purgaret objectis.

Insurrec-
tion against Circa festum Nativitatis Beatæ Virginis, videlicet in

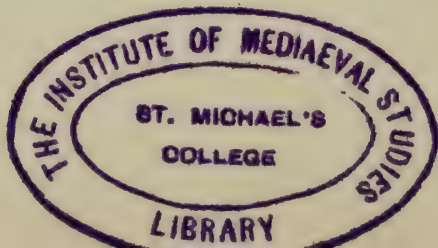
¹ *Anglorum capitaneum* in the printed texts; *aliorum capitaneum* in Rishanger and MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

² *missam*, in the printed texts, in

Rishanger, and MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

³ Omitted in orig., and in the printed texts.

⁴ *Pentecostes* in the printed texts.

Rishanger. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. Vigilia Nativitatis ejusdem, venit summo mane magnus exercitus hominum armatorum, missus ex parte Regis Franciæ et Cardinalium Columpniensium damnatorum, repente ad portum civitatis ¹Anagninæ, in quam Papa confugerat pro tutela, quia ibidem natus fuerat. Invenientes igitur portas apertas, ingressi sunt civitatē et mox dederunt insultum palatiis Domini Papæ, et Marchionis nepotis Papæ, et trium Cardinalium. Communitas vero villæ, comperto quod Scaira, frater ²Columpniensium Cardinalium, et Willelmus de ³Longareto, Senescallus Regis Franciæ, advenissent ea conspiratione, ut Papam deponerent vel necarent, statim pulsata communi campana, et tractatu habito, in communi elegerunt sibi capitaneum quendam Adnolphum, unum ex majoribus dominis de Campana, per quem instanti negotio regerentur. Qui quidem Adnolphus, illis ignorantibus, Domini Papæ extitit capitalis inimicus. Interim Domini Papæ adversarii ejus palatio, et Marchionis nepotis sui, triumque Cardinalium, acerrimos dederunt insultus. Sed familiaribus Domini Papæ et Marchionis viriliter se defendentibus, illorum palatia invadere nequiverunt. Trium tamen Cardinalium palatia, qui reputabantur specialiter amici Papæ, per vim et potentiam sunt ingressi; et omnia bona ibidem reperta diripuerunt et asportaverunt. Ipsi vero Cardinales a tergo per latrinam vix evaserunt. Interea supervenit Dominus Adnolphus, villæ capitaneus, adducens secum Dominum Reginaldum de Supine, qui habuit in Campania magnum dominium, et erat Papæ capitalis adversarius; cum quo etiam venerunt filii Domini Johannis de Chitan, quorum patrem Papa tunc in carcere detinebat. Cumque dictus capitaneus, cum suis sociis supradictis, venisset ad Schairam de Columpna, et ejus exercitum, statim cum omni populo quem ducebat, conjunxit se eidem; et communibus votis irruerunt tantum in Papam et nepotem suum, quod diu, ut putabatur, eis resistere non valerent. Ob quam causam Dominus Papa, timens sibi, treugas petiit a Schaira, ⁴[quas] sibi concessit, et nepoti suo, usque ad horam nonam dicti diei; quæ videlicet treugæ captæ fuerant hora prima. Durante treuga, Papa misit secrete ad populum Anagninæ, supplicans ut salvarent vitam suam, promittens quod si hoc facerent, quod ipsos in tantum locupletaret, quod omnes suo perpetuo merito gaudere deberent. Populus vero se excu-

A.D. 1303.
Pope Boni-
face by the
Cardinals
Colonna
and others.

¹ <i>Anagum</i> in the printed texts.	ix. <i>Nogaret</i> is the name meant.
² <i>Columpniencium</i> in orig.	
³ <i>Negareto</i> in Rishanger, but <i>Longareto</i> in MS. Bibl. Reg. 13 E.	
	⁴ Omitted in orig.; supplied from the printed texts, Rishanger, and MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

A.D. 1303. savit, dicens se nil posse juvare in hac parte, præsertim cum Rishanger. tota potestas villæ capitaneum sequeretur. Tunc Papa suppli- MS. Bibl. cavit Scairæ, ut significaret articulos, in quibus fuerat in- Reg. 13 juriatum sibi et suis fratribus; et ipse paratus esset, secun- E. ix. dum consilium Cardinalium, facere ¹emendas sibi. Schaira vero respondit, quod non permetteret Papam vivere, nisi duos Cardinales, fratres suos, plene restitueret, scilicet Petrum et Jacobum de Columpna, quos prius damnaverat, ad temporalia et spiritualia; et non solum illos restitueret, sed et omnes de eorum sanguine vel parentela. Et quod idem Papa, post hujusmodi restitutionem, renunciaret Papatui; et quod postmodum corpus ejus esset ad voluntatem ipsius Schairæ. Hiis auditis, ingemuit Papa, et ait: "Heu me! durus est hic sermo;" cumque concordare non possent, et advenisset hora diei nona, iterum Schaira cum exercitu dedit insultum Papæ et nepoti suo; at ipsi se viriliter defendebant. Tandem videntes adversarii quod principalis ecclesia ²Anagninæ, quæ erat de Sancta Maria, esset eis impedimento quominus poterant ³attingere pro votis ⁴ad palatium Papæ, apposuerunt ignem ad ostium ecclesiæ supradictæ. Itaque valvis ecclesiæ combustis totaliter, ingressi sunt ecclesiam homines Schairæ; et despoliaverunt omnes clericos, et laicos mercenarios, habentes cultellos ibidem et alia mercimonia ad vendendum; ita quod non dimiserunt valorem quadrantis ex omnibus quæ apprehendere potuerunt. Tandem Marchio, nepos Papæ, perpendens quod se ulterius non ⁵posset defendere, reddidit se dicto Scairæ et capitaneo memorato; ea conditione, ut vitam ipsius et filii sui salvarent, servientiumque suorum. Quibus auditis, Papa flevit amare. Post hæc, ruptis ostiis et fenestris palatii Papæ ⁶et plura loca, ac igne imposito, per vim ad Papam exercitus est ingressus. ⁷Qui tunc per multos verbis contumeliosus ⁸est aggressus; minæ etiam ei a pluribus sunt illatæ. Sed Papa nulli respondit. Enimvero, cum ad rationem positus esset, an vellet renunciare Papatui, constanter respondit, "non," immo, citius vellet perdere caput suum, dicens in suo vulgari; "*Et le col, et le cape;*" quod est dicere, "Ecce collum,

¹ *restitutionem* in the printed texts; *emendas* in Rishanger and MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

² *Anagum* in the printed texts.

³ *accingere* in the printed texts; *attingere* in Rishanger.

⁴ *ad* omitted in the printed texts.

⁵ *posse* in orig.; corrected from

the printed texts.

⁶ *per plura loca, ac igne imposito* in Rishanger; *et pluribus locis igne imposito* in the printed texts.

⁷ *Quem tunc permulti* in the printed texts.

⁸ *sunt agressi* in the printed texts.

Rishanger. "ecce caput." Et statim protestatus est ¹ coram omnibus, A.D. 1303.
 MS. Bibl. quod Papatui nunquam renunciaret, quamdiu posset habere
 Reg. 13 vitam. Schaira vero voluit libenter interfecisse Papam, sed
 E. ix. per quosdam fuit prohibitus; ita quod Papa malum in corpore non recepit. Attamen ostiariis Papæ fugatis, et quibusdam interfectis, ejectisque tam majoribus quam minoribus de sua familia, deputati sunt custodes Papæ, per Schairam et capitaneum, Dominus Reginaldus de Suppine, et multi alii cum eodem. Acta sunt hæc in Vigilia Nativitatis Sanctæ Mariæ, septima hora diei.

Exercitus vero, postquam irrupit palatium, mox despoliavit Papam, et ejus cameram atque thesauriam suam; et asportavit vestimenta cum ornamentis, et aurum atque argentum, cum omnibus aliis rebus inventis ibidem. Et revera creditur, quod omnes reges mundi non possent tantum de thesauro reddere infra unum annum, quantum fuit de papali palatio asportatum, et de palatiis trium Cardinalium et Marchionis. Remansit autem Papa et nepotes sui sub custodia militum et custodum Schairæ, usque in diem tertiam. Medio tempore, Schaira tractavit cum suis, quomodo Papam morti traderet, vel mitteret ad Regem Franciæ corpus ejus. Sed populus ² Anagniæ hoc comperiens, facta convocatione secreta, ignorantibus capitaneo et Schaira, quasi ad decem millia hominum, concurrunt ad palatium ubi Papa servabatur in custodia, et expulsis atque peremptis custodibus, ingressi sunt, et deliberaverunt Papam et nepotes ejus, habituri eorum custodiam penes se.

Sed ante hæc omnia sciendum, quod cum primo Schaira et Maltreatment of
 capitaneus, cum Senescalco Regis Franciæ, comprehendissent Papam, in equum posuerunt effrenem, ad caudam versa facie, Pope Boni-
 et sic discurrere fere usque ad novissimum ³ halitum coegerunt, et tandem pene fame necaverunt; donec eum populus face.
⁴ Anagniæ, ut præmittitur, liberasset. Schaira vero, propter id offensæ villæ communibus, cum exercitu de villa recessit. Tunc populus fecit Papam deportari in magnam plateam, ubi Papa lacrimando populo prædicavit; inter omnia gratias agens Deo et populo ⁴ Anagniæ de vita sua. Tandem in fine sermonis dixit, "Boni homines et mulieres, constat vobis qualiter ini-
 " mici mei venerunt et abstulerunt omnia bona mea, et non
 " tantum mea, sed et omnia bona Ecclesiæ; et me ita paupe-
 " rem sicut Job fuerat, dimiserunt. Propter quod dico vobis

¹ Supplied in a later hand for
 quorum, originally written by in-
 advertence.

² *Anagum* in the printed texts.

³ *alitum* in orig.

⁴ *Anagum* in the printed texts.

A.D. 1303. "veraciter, quod nihil habeo ad comedendum vel bibendum, Rishanger.
 "et jejunus remansi usque ad præsens. Et si sit aliqua MS. Bibl.
 "bona mulier quæ me velit de sua juvare eleemosyna in pane Reg. 13
 "vel vino, et si vinum non habuerit, de aqua permodica, dabo E. ix.
 "ei benedictionem Dei et meam; et omnes qui quicquam
 "portaverint, quantulumcunque modicum, in meam subven-
 "tionem, absolvo ab omnibus peccatis suis." Tunc omnes
 hæc audientes ex ore Papæ, clamabant, "Vivas, Pater Sancte."
 Et mox cerneret mulieres currere certatim ad palatium ad
 offerendum sibi panem, vinum, vel aquam, in tantum quod
 statim camera Papæ victualibus repleta fuit. Et cum non
 invenirentur vasa ad capiendum allata, fundebant vinum et
 aquam in area cameræ Papæ in maxima quantitate. Et tunc
 potuit quisque ingredi, et cum Papa loqui, sicut cum alio
 paupere, qui volebat. Tunc Papa exiens, absolvit omnes exis-
 tentes in civitate ab omnibus peccatis eorum generaliter, præter
 despoliatores Ecclesiæ Romanæ. Spoliatores etiam Cardinalium
 et aliorum de Curia non absolvebat, nisi bona hujusmodi infra
 triduum reportarent. Veruntamen Papa remisit expresse om-
 nibus qui bona sua asportaverant, dum tamen illa bona de
 thesauro Ecclesiæ non fuerunt; et statim protestatus est coram
 omnibus, quod voluit habere pacem cum Columpniensibus
 Cardinalibus et suis aliis inimicis, et paratus erat ipsos resti-
 tuere ad temporalia et spiritualia Cardinales; et hoc fecit pro-
 clamari per villam. Interea reportata fuerunt bona illius
 quædam, sed non omnia, prius ablata.

Death
of Pope
Boniface.

Hiis itaque gestis, Papa subito et inopinate recessit de villa
¹ Anagninæ, progrediens versus Romam cum maxima multitudine
 armatorum. Et cum pervenisset ad Sanctum Petrum, ex timore
 quem conceperat quando captus fuit, et mœrore rerum inæsti-
 mabilium perditarum, et fame quam contraxerat sub custodia
 adversariorum suorum, cito defecit; et sic completa est in eo
 prophetia prædecessoris sui, qui dixit, "Ascendisti ut vulpes,
 "regnabis ut leo, morieris ut canis."

Succession
of Bene-
dict XI.

Successit ei, a Cardinalibus mox electus, Benedictus Unde-
 cimus, Lombardus natione, quem Papa Bonifacius de Ordine
 Fratrum Prædicatorum, cujus Magister erat, assumptum fecerat
 Episcopum Ostiensem. De isto Benedicto quidam sic ait:—

"A re nomen habe, benedic, benefac, Benedicte,
 "Aut rem perverte, maledic, malefac, Maledicte."

The Car-
dinals

Columpnienses, mortuo Papa Bonifacio, de suis egressi lati-

¹ *Anagum* in the printed texts.

Rishanger. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. bulis, ad Papam Benedictum venerunt, misericordiam implorantes. Quos ille benigne suscipiens absolvit, ac bonorum suorum tribuit facultatem. Sed eos ad gradum Cardinalatus tam subito restituere non decrevit.

A.D. 1303, 1304.
Colonna pardoned.

Papa Benedictus, per hoc tempus, Fratrem Nicholaum de Prato, Episcopum Spoletanum, ad Cardinalatum assumens, fecit Episcopum Ostiensem; Fratrem etiam Willelmum de Makelesfeld, Doctorem Sacrae Theologiae, Ordinis Prædicatorum, natione Anglicum, Diocesis Coventrensis, Tituli Sanctae Sabinæ fecit Presbyterum Cardinalem. Qui, antequam ad eum rumor perveniret, in fata concessit. Cujus morte cognita, Papa Fratrem Walterum Wynterbourne, similiter Ordinis Prædicatorum, Regis Angliæ Confessorem, Saresburiensis Diocesis, ad eundem titulum Cardinalatus promovit.

Promotions by Pope Benedict.

Transit annis iste durus divitibus, pauperibus penuriosus; Papæ Curiaque Romanæ probrosus, propter malam captionem Papæ, incarcerationem, et mortem consequenter. Sed tamen in hoc etiam consolari potuit, quia nullus eorum qui ejus captioni interfuit, vel facinori tanto consenserit, judicium ultionis evasit. Nam quidam insanabili acti sunt furia, quidam, et præcipue qui manus injecerunt Christi Vicario, manus proprias comederunt. Regis etiam Franciæ consanguinitas et cognatio tacta est usque in ¹genu septimum igne sacro.

The kindred of the King of France afflicted with erysipelas.

Annus iste commoditate famosus fuit Flandrensibus, et Francis infamis; Scotis durus; Anglicis inquietus.

MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. Rishanger. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. Anno gratiæ millesimo trecentesimo quinto, qui est annus regni Regis Edwardi, a Conquæstu Primi, tricesimus secundus, tenuit eidem Rex Natale apud Dunfermelyn in Scotia; cui interfuit ²exercitus Anglicanus. Transacta hyeme, Rex ad obsidionem castri de Strivelyn accedens personaliter, diversis præparatis machinis, illud fortius impugnavit. Qui vero custodiebant castrum, illud fortiter defendentes, cum machinis suis plurimos occiderunt. Die quadam, cum Rex castrum considerando obequitaret, ac quodam loco infra jactum balistarum obequitando appropinquaret, jaculum quoddam, de castro emissum superiori, ejus armaturæ affixum est sine ulla corporis læsione. In quod extractum Rex expuens, conversa ad castrum facie, alta voce ei qui illud emiserat, jaculum ostendendo, suspendium minabatur. Castellani videntes obsidionem super se gravari, obtulerunt castrum Regi, salvis vita et membris,

Trans-actions in Scotland.

Siege of Stirling Castle.

¹ In the printed texts, this word is given as *generationem*; and has the appearance of having been

altered in the original.

² Omitted in the printed texts; probably by inadvertence.

- A.D. 1304. ac postea simpliciter se in ejus gratia posuerunt. Sed neutro modo voluit Rex eos admittere; sed tantum in ea forma, ut pure et simpliciter se dederent regiæ voluntati. Quod licet eis primo difficile videretur, tamen cum fossata conspicerent terra impleri et lapidibus, scalasque ad transcensionem murorum, qui assiduis ictibus petrarum conquassabantur, parari, tandem in die Beatae Margaretæ Virginis castrum reddentes, se Regis placito subdiderunt. Quorum capitaneum, Willelmum Olifardi, militem admodum strenuum et cordatum, ad Turrim Londoniarum, reliquos vero ad alia castra diversa, transmisit, carceribus mancipandos. Rishanger.
MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.
- And sur-
render. Edwardus Rex, subacta ad votum Scotia, commissaque ejus custodia Johanni de Segrave, in Angliam est reversus. Cumque venisset Eboracum, jussit sessionem Justiciariorum, qui dicuntur "de Banco," et Scaccarium, quæ jam septennio ¹manserant Eboraci, Londonias, ad antiquum locum, transferri.
- The Jus-
ticiars
return to
London
from York. Eo anno obiit Johannes de Warena, Comes Surreyæ et Southsexia; cui successit nepos ejus, ex filio, "Johannes" nomine, uxorem accipiens neptem Regis, ²ex filia Alienora, quam duxit Comes Barrensis.
- John de
Warene
marries the
King's
grand-
daughter. Hoc anno ordinati sunt Justiciarii qui de malefactoribus diligenter inquirerent, quantum ad ³certos articulos; et juxta demerita punirent inventos. Hii Justiciarii vocati sunt hominibus popularibus ⁴"Traybastone," quod sonat "Trahe baculum."
- Trayl-
baston
established. Papa Benedictus, per idem tempus considerans pium esse etiam ovem errantem, licet invitum, perducere ad ovile, Regem Francorum, non petentem, a sententia excommunicationis, per prædecessorem suum lata in eum, absolvit.
- The King of
France ab-
solved from
sentence of
excommuni-
cation. Per idem tempus, Rex Franciæ, offensus Abbati Cisterciensi, quia in appellationem contra Papam Bonifacium non consenserat, omnia monasteria ejusdem Ordinis, in regno Franciæ constituta, plurimum molestavit; propter quod, Abbas ultro regimini Ordinis sui cessit.
- The
Cistercians
molested
by the
King of
France. Rex Franciæ, Philippus, hoc anno in manu valida copias fudit Flandrensium; inter quas cecidit Willelmus de Julariis, qui ⁵earum capitaneus fuerat constitutus. Et non multo post, reddiderunt se Regi Francorum duæ villæ nobiles Insulaci ⁶[et] Duacum.
- Successes
of the King
of France
against the
Flemings.

¹ *manserat* in the printed texts.² *et* in orig., and the printed texts; corrected from Rishanger, MS. Bibl. Reg. 13 E. ix., and Trivet.³ *cæteros* in the printed texts.⁴ *Traylebastoun* in Rishanger, MS. Bibl. Reg. 13 E. ix., and Trivet.⁵ *eorum* in the printed texts.⁶ Omitted in orig.; supplied from the printed texts.

Rishanger. Hoc anno, die Nonarum Julii, moritur Papa Benedictus A.D. 1304.
 MS. Bibl. Perusii. Post ejus obitum, cum Cardinales in electione Death of
 Reg. 13 Summi Pontificis dissiderent, a civibus, secundum Constitutionem Pope Bene-
 E. ix. Gregorii Decimi, includuntur. dict XI.

Transit annus iste, frugum vel fructuum fertilitate nec inops nec abundus; Romanis lugubris propter ¹ dissensionem Cardinalium in electione Papæ; Francis et Anglicis propter subactos adversarios gloriosus; Scotis et Flandrensibus nimis odibilis propter Regibus datam victoriam de eisdem.

Captio et mors Willelmi Waleys.

MS. Bibl. Anno gratiæ millesimo trecentesimo sexto, qui est annus A.D. 1305.
 Reg. 13 regni Regis Edwardi, a Conquæstu Primi, tricesimus tertius,
 E. ix. fuit idem Rex ad Natale Londoniis, cum Regina multisque proceribus regni sui.

Rishanger. Hoc anno, Willelmus Waleys, qui Scotiam frequenter com- Capture
 MS. Bibl. moverat, per milites Regis in Scotia captus est, et Londonias and exe-
 Reg. 13 usque ² ductus; ubi judicialiter condemnatus, trahitur, sus- cution of
 E. ix. penditur, et ultimo decollatur. Cujus caput Londoniis in loco William
 eminenti figitur super palum, corpus vero in Scotiam trans- Wallace.
 missum est in quartas, quæ, ad aliorum terrorem, in diversis urbibus suspenduntur. Hic ex infima gente procreatus, processu temporis factus est vir sagittarius, illius artis peritia quæritans victum suum. Cumque semel et secundo suam fortitudinem pariter et audaciam expertus fuisset, altiora appetens, petivit a Scotis licentiam ut posset Anglicos infestare, promittens se totam Angliam conquisturum, et Scotos victores usque Londonias producturum. Scotis vero cito sibi consentientibus, et ipsum eorum ducem constituentibus, militiæ donatus est cingulo a quodam Comite regionis illius. Inde cœpit pervagari provincias usque Northumbriam, maximum tumultum concitando, villas et agros depopulando, prædas agendo, et magnam partem patriæ incendio devastando. Videntes ergo Scoti viam suam prosperari, confluebant ad eum in multitudine vix ³ innumerabili; non solum juvenes, sed etiam ipsi senes, ita ut in brevi tantum conflarit exercitum quanto nullus princeps, juxta Scotorum opinionem, resistere prævaleret. Igitur de tanta multitudine gloriabundus, concepit audaciam

¹ dissencionem in orig.

² dictus in orig.; corrected from
 he printed texts.

³ numerabili in the printed texts;
 innumerabili in Rishanger.

- A.D. 1305, 1306. præsumptibilem dominum suum, Regem Angliæ, inquietandi; MS. Bibl. sed quæ merces pro demeritis sibi provenerit, superius satis Reg. 13 claret. E. ix.
- Clement V. Circa dies istos, Bertrandus Burdegalensis Archiepiscopus, Rishanger. natione Vasco, in Papam est electus. ¹“Clemens Quintus” MS. Bibl. dictus est. Qui mense Octobri Lugduno, convenientibus illuc Reg. 13 Cardinalibus, Regeque Francorum, Philippo, suam præsentiam E. ix. exhibente, Papali diademate coronatur. Qui dum coronatus ad ecclesiam Beati Martini equitando duceretur, murus quidam a latere, in quem multi, spectaturi quæ gerebantur, ascenderant, corruens multos oppressit: inter quos erat Dux Britanniae, vir senex et discretione insignis.
- Accident at his coronation.
- An English Cardinal. Idem Papa, ante Natale unam ordinationem faciens, creavit duodecim Cardinales; inter quos, de Ordine Fratrum Prædicatorum Frater Thomas de ²Jozy, Doctor Sacræ Theologiæ, natione Anglicus, Tituli Sanctæ Sabinæ factus est Presbyter Cardinalis.
- The Flemings expelled from England by Edward. Hoc anno, misit Rex Franciæ ad Regem Angliæ, rogans eum ut Flandrenses ab Anglia expelleret, sicut ipse, ad suam instantiam, Scotos a Francia ejecerat paulo ante; cujus Rex precibus adquiescens, Flandrenses omnes de Anglia exbannavit. Transit annus iste, fructum faciens, frugesque producens; Francis et Anglicis otiosus; Flandrensibus odibilis, atque Scotis.
- Hoc anno, Antonius, Dunelmensis Episcopus, donante Papa Clemente, fit Patriarcha Ierosolimitanus.
- Anno gratiæ millesimo trecentesimo septimo, qui est annus MS. Bibl. regni Regis Edwardi, a Conquæstu Primi, tricesimus quartus, Reg. 13 tenuit Rex Natale Londoniis. Circa quod tempus, videlicet quarto E. ix. Kalendas Februarii, Robertus de Brus, aspirans ad regnum Rishanger. Scotiæ, nobilem virum Johannem Comyn, quia suæ proditiosæ MS. Bibl. factioni assentire noluit, apud villam de Dunfres, in cujus Reg. 13 castro Justiciarii Regis Angliæ tunc sedebant, in ecclesia E. ix. Fratrum Minorum sacrilegus interfecit. In festo vero Annunciationis Beatæ Virginis, in Abbathia Canonorum Regularium de Scone se fecit in Regem solemniter coronari. Uxor Comitiss de Bowan a marito suo tunc furtive discessit, omnes equos ejus magnos secum adducens, et properans usque Scone, ut diadema imponeret ³capiti novi Regis; quia frater ejus, Comes de Fyf, ad quem jure hæreditario spectat hoc officium, tunc absens in
- Robert Bruce slays John Comyn.
- Bruce crowned King of Scotland.

¹ *et Clemens* in the printed texts. | Reg. 13 E. ix.; *Jorz* in Trivet.

² *Jozi* in the printed texts; *Jort* | ³ *capiti* in orig.; corrected from in Rishanger; *Jozy* in MS. Bibl. | the printed texts.

Rishanger. Anglia morabatur. Hanc autem Comitissam, eodem anno cap- A.D. 1306.
MS. Bibl. tam ab Anglicis, cum quidam perimere voluissent, non per- The
Reg. 13 misit Rex: sed in domuncula quadam lignea super murum Countess of
E. ix. castri Berewyci posita est, ut possent eam conspicere trans- Buchan
euntes. kept in a
wooden
cage.

In festo Pentecostes, Edwardus, filius Regis Angliæ, cum Edward, Prince of Wales, is knighted, and proceeds to Scotland.
numerosa societate juvenum nobilium Londoniis a patre mili- Transactions there.
taribus armis cinctus est. Qui exinde, cum tironum multi-
tudine, Scotiam continuatis dietis contendit, ad reprimendum
conatus Roberti de Brus, invasoris regiæ dignitatis; præces-
serant vero eum Aymericus de Valentiis, Comes Penbrochiæ,
Robertus de Clifford, et Henricus de Percy, missi a Rege
cum manu armata, ad novis motibus resistendum. Ipse vero
Rex, lento gradu secutus, convocaverat exercitum, quem apud
Karliolum jussit esse paratum in quindena Sancti Johannis
Baptistæ, in occursum filii sui, cum eodem ulterius progres-
surum. Interim, Robertus de Brus, circumiens terram et
homagia multorum recipiens, coadunato exercitu copioso,
appropinquavit villæ Sancti Johannis, in cujus præsidium
nuper advenerat Aymericus de Valentiis supradictus. Equites
autem Scotorum omnes lineis super arma sua, ne discer-
nerentur, induti erant; ex jussu principis sui novi. Misit
ergo Robertus de Brus, invitans Aymericum ad congressum.
Qui respondit, quod cum eo non die illo, sed in crastino
dimicaret. ¹Igitur, subtrahente se Roberto, cum suis, ad
spatium unius milliarii, et reficere se volente, appropinquante
hora vespertina, Aymericus cum suis armatis egreditur,
et subito superveniens Scotos, multos interemit inermes.
Cui cum aliquantulum Robertus, cæterique qui se cum
celeritate armaverant, restitissent, tandem, prævalentibus An-
glicis, fugere sunt coacti. Quos insecutus Aymericus cum
suis usque in insulam de Kentyr, castrum illius loci, putans
Robertum se recepisse in eo, obsedit. Expugnato tamen castro,
non eum invenit, quia fugerat ad extremas insulas regionis;
sed uxorem ac fratrem suum, Nigellum, ibi cepit, cum qui-
busdam aliis; quos omnes usque Berewicum fecit deduci.
Non multo post, captus est Comes de Athel, qui de castro
fugerat antedicto. Circa festum Sancti Michaelis reversus est
Robertus de Brus usque Keyntyr, et Henrico de Percy in
propinquo existenti superveniens, quosdam de familia ejus

Trivet,
p. 410.
MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

¹ At this word the Cottonian MS. of Rishanger's Chronicle, Faustina B. ix., ends abruptly, fol. 144.

A.D. 1306. occidit, equosque dextrarios et alia spolia multa cepit: ipsum-
 que Henricum in castro loci ejusdem obsedit, quousque robore Trivet,
 exercitus a Rege misso obsidionem dimittere cogeretur. Interea, p. 410.
 Rex apud Lanercoste, juxta Karleolum, commorans, misit MS. Bibl.
 Berewicum Justiciarios; quorum judicio Nigellus de Brus, et Reg. 13
 qui cum eo capti fuerunt, tracti sunt et suspensi, et ultimo E. ix.
 decollati: uxorem vero Roberti de Brus Rex transmisit
 in Angliam, jubens eam juxta statum suum decenter tractari.
 Comitem vero de Athel, jam secundo contra fidelitatem suam
 Regi rebellantem, misit Londonias, ubi ad tempus tentus sub
 custodia, tandem prodicionis suæ meritas poenas luit. Post
 hæc captum est castrum de Lochdor, in quo inventus est
 Christoforus de ¹Scotun, sororius Roberti de Brus; quem,
 cum non Scotus esset, sed Anglicus, jussit Rex deduci usque
 Dunfres, ubi quemdam militem de parte Regis occiderat;
 ibique judicium subire coactus, tractus et suspensus est, et
 ultimo decollatus: uxorem vero Christofori, et filiam Roberti
 de Brus, in diversis monialium monasteriis collocavit. ²Epi-
 scopos vero Glascuensem et Sancti Andreae, Abbatemque de
 Scone, cum eodem anno capti essent, misit in Angliam ad
 diversa castra, sub custodia detinendos.

Pope
 Clement
 removes
 his Court
 from Lyons
 to Bor-
 deaux. The
 Primacy of
 Guienne re-
 moved from
 Bourges to
 Bordeaux.
 Accusation
 and sus-
 pension of
 the Arch-
 bishop of
 Canter-
 bury.
 Edward
 absolved
 from his
 oath to the
 nobles.

Hoc anno, Clemens Papa Curiam transtulit de Lugduno in Trivet,
 Burdegalam; ubi Episcopum Pictavensem, qui sibi, dum Archi- p. 407.
 episcopus fuerat, adversabatur, a pontificali deposuit dignitate. MS. Bibl.
 Primatum etiam Aquitaniae de Bituricensi transtulit ad eccle- Reg. 13
 siam Burdegalensem. E. ix.
 Per idem tempus, Rex Angliæ Robertum Cantuariensem apud Matthew
 Dominum Papam accusavit, super eo quod pacem regni sui of West-
 perturbavit, sibi que rebellantes defendit et fovit. Propter quæ minster,
 vocatus est ³ Archiepiscopus ad Curiam, et ab executione officii p. 454
 suspensus, quousque de sibi impositis legitime se purgaret; (ed. 1601).
 obtinuitque Rex a Domino Papa absolutionem a juramento, quod MS. Bibl.
 invitus ⁴ præstaverat super observantia libertatum alias a Comi- Reg. 13
 tibus et Baronibus exactarum; usus consuetudine et cautela E. ix.
 paterna, qui quotiens instabat necessitas, de facili jurare voluit MS. Bibl.
 se satisfacturum votis suorum; et eadem facilitate voluit Reg. 13
 resilire, quotiens sibi tempus commodior arrideret, prætendens E. ix.
 semper Papalem absolutionem a præstito juramento.

¹ *Setone* in Trivet and Bibl. Reg. 13 E. ix.

² *Episcopus* in orig.; by inadvertence.

³ Inserted in a later hand. It

occurs in the printed texts; but not in MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

⁴ Altered in a later hand to *præstiterat*, as in the printed texts.

Trivet,
p. 411.
Matthew
of West-
minster,
p. 457.
MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.
Rishanger.
MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

¹ Rex Franciæ per hoc tempus petiit per suos nuncios a Do-
mino Papa ossa prædecessoris sui Bonifacii, ad comburendum,
tanquam heretici, instantia importuna. Petiit etiam Sanctorum
² Catalogo ascribi Fratrem Petrum de Murrone, qui quondam
³ fuerit Papa dictus "Cœlestinus Quintus."

Hoc anno, Rex Angliæ Petrum de Gaverstone, apud se
⁴ diversis accusatum, regnum Angliæ ⁵ abjurare coegit.

⁶ Ad Annunciationem Dominicam aderat Rex Edwardus cum
magnatibus apud Westmonasterium, ⁷ acturus Deo gratias et
Beato Edwardo, pro triumpho de Scotis potito: compassusque
super injusta ⁸ carceratione monachorum Westmonasteriensium,
jussit mox fieri liberationem ipsorum; sed superabundante
perversorum judicum malitia, prolongantium iniquitatem suam,
ultra præceptum Regis retinuerunt per octo dies monachos
in prisiona. Quo audito, præcepit Rex Justiciariis, ut, omissis
cæteris curis, incarcerati monachi eorum Abbati continuo
redderentur.

Matthew
of West-
minster,
p. 457.
MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

Eodem anno, quidam hæreticus apostata surrexit in Venetia,
nomine ⁹ "Doncinus," qui plurima contra fidem prædicavit, et,
inter cætera, finem mundi infra triennium nunc instare fal-
laciter, ut veraciter, prædicavit; qui multos sibi congregavit.
Asseruit etiam hominem quemvis cum quavis muliere com-
miscere non esse peccatum, et mulierem renuentem cujus-
que hominis amplexum, dignam ignibus concremari; qui ¹⁰ non
diu post, die Cænæ captus, ignibus est combustus.

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

Transit annus iste, similis multis annis præcedentibus in
frugum fructuumque procreatione; qui non solum nescie-

A.D. 1306.
The King of
France pro-
poses to
burn the
bones of
Pope Boni-
face.
Piers
Gaveston
banished.
Liberation
of the
imprisoned
monks of
West-
minster.

The heresy
of Don-
cinus, the
Venetian.

He is burnt.

¹ Here occur in the original some words, which in reality are a rubric of the manuscript from which the extract is taken—" *Petitio Regis Franciæ, a (et) prima utlegatio Petri de Gaverston.*" This rubric is found in Bibl. Reg. 13 E. ix.

² *Catalogo* in orig.

³ *fuit* in the printed texts.

⁴ *a diversis* in the printed texts.

⁵ *abjurare* in orig.

⁶ Taken from the pages of Rishanger previous to that in which his History abruptly ends.

⁷ A blank space is left in Rishanger (Faustina B. ix. f. 143 a.)

where these six words occur in Walsingham; they are found also in MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

⁸ Who had been imprisoned on a charge of robbing the royal treasury. This circumstance has been previously noticed by Rishanger and in MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.; but Walsingham has omitted it.

⁹ *Dolcinus*, or *Dunsinus*, in Matthew of Westminster.

¹⁰ *non ita multo post captus et ignibus est combustus*, in the printed texts. The reading in MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. agrees with that in the original.

A.D. 1307. bant abundare, sed nec ad ¹satietatem omnium fructum ferre : fuit etiam quietus Gallicis, sed inquietus Anglicis atque Scotis.

Anno gratiæ millesimo trecentesimo octavo, qui est annus regni Regis Edwardi, a Conquæstu Primi, tricesimus quintus et ultimus, fuit idem Rex ad Natale apud Karleolum, cum magna multitudine populi Anglicani. In Octabis Sancti Hillarii Rex Parliamentum habuit Karleoli, in quo per majores graves depositæ sunt querimoniæ de oppressionibus ecclesiarum et monasteriorum multiplicibus, et extortionibus pecuniarum per Clericum Domini Papæ, Magistrum Willelmum Testa, noviter in regno ²inductum. Præceptumque est eidem clerico, de assensu Comitum et Baronum, ne de cætero talia exequatur. Ordinatam fuit etiam, quod ³præ remedio super hiis obtinendo, ad Dominum Papam nuncii mitterentur. In eodem Parlamento edita sunt Statuta quædam, religiosos tangentia, qui domos suas principales in alio regno habebant.

Ad istud Parliamentum venit transmissus per Dominum Papam Cardinalis quidam, "Petrus Hispanus" dictus, pro matrimonio inter filium Regis Angliæ et filiam Regis Franciæ, secundum quod a Papa Bonifacio, tanquam mediatore pacis, ordinatum fuerat, consummando. Cui per Regem responsum est, paratum se fore implere quæ ordinata sunt, dummodo Rex Francorum velit ex parte sua quæ ad ipsum pertinent adimplere. Dederat enim Rex Franciæ, dum Wasconiam tenuerat, castrum quod "Malileonis" dicitur, cuidam militi, qui illud adhuc detinebat, nec ad mandatum Regis Franciæ illud curabat restituere; ob quam causam fertur illud matrimonium hactenus fuisse dilatum. Rediit itaque Cardinalis Londonias, ubi super hiis certitudinem expectaret.

Interim, Robertus de Brus, terram circumiens, multos sibi rebelles peremit, misitque cum parte exercitus duos fratres suos, Thomam militem, et Alexandrum clericum, ad aliam partem terræ, ut homines terræ ad se allicerent blanditiis atque minis. ⁴Quibus Anglicis supervenientibus, capti sunt, et ducti ad Justiciarios; ac condemnati, primo tracti, ac postea sunt suspensi.

Tempore hujus Regis, Fratres qui dicuntur "Minores," seu, quod latius publicatur, et nequius comprobatur, "totius Ecclesiæ exploratores," ad illicita legis suæ aspirantes,

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

Parliament
at Carlisle.

Trivet,
p. 411.
MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

Measures
taken
against the
rapacity of
the Pope's
Clerk.

Proposition
for the
marriage
of Prince
Edward
with a
daughter of
the King of
France.

Trivet,
p. 412.
MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

Capture
and ex-
ecution
of two
brothers of
Robert
Bruce.

Exactions
practised
on the
Friars
Minors by
the Pope.

Matthew
Westm.
p. 433.
MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

¹ *societatem* in orig.; corrected
from the printed texts.

² *inductus* in orig.

³ *pro* in the printed texts, and in
Trivet; *præ* in MS. Bibl. Reg. 13
E. ix.

Matthew of Westminster, p. 433. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. obtulerunt Summo Pontifici ¹quadraginta millia de florenis A.D. 1307.

aureis, et pecuniam multam nimis, pro terris, prædiis, redditibusque, licite obtinendis. Quibus Papa, "Ubi est," inquit, "illa vestra pecunia?" At illi dixerunt, "in manibus mercatorum," Et datis Fratribus induciis trium dierum responsionis habendæ, absolutis mercatoribus a depositi custodia, præcepit Papa, sub interminatione anathematis, pecuniam ipsam ejus necessitatibus custodiri. Responditque Fratribus, regulam Sancti Francisci ²canonizatam se nolle sensu aliquo violare, nec Fratres ab ea aliquando declinare, sed secundum eam degere semper debere. Sicque factum est, ut quod injustius adquisierant, æquissime amiserunt.

³Eodem anno, ventus vehemens et damnosus prostravit arbores, ædificia, et campanilia multa, in regno Angliæ per diversa loca.

Matthew of Westminster, pp. 432-3. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. ⁴Ejus quoque tempore, Rex Tartarorum, et Rex Armeniæ, Transac- et Rex Georgianorum, congregato exercitu, qui fuerunt decies tions in centena millia, et quadraginta millia in equis, invocato contra Syria. Sarracenos Christi adjutorio, dimicarunt. Et cæsa sunt ex Saracenis apud Halapiam, Alachemala, ⁵Gararam, et Damascus, plusquam ducenta et quadraginta millia, in ultionem sanguinis Christianorum ⁶effusi apud Accon, Tripolim, et cætera loca sancta. Horum Tartarorum conversionis, ut fertur, extitit ista causa:—Fratres magni Regis Tartarorum ⁷Cassiani, cum A miracle.

esset Paganus, adamavit filiam Regis Armeniæ Christianam; quam a patre petiit in conjugem sibi dari. Rex autem Armeniæ noluit adquiescere, nisi fieret Christianus. At ille, prævalens viribus et potentia, sibi intulit minas belli. Tandem Rex, accepto consilio, quod meliores sunt nuptiæ quam pugna, annuit postulatis. Deinde suscitata prole masculini sexus inter eos, inventus est hispidus et pilosus velut ursus. Quo patri oblato, dixit non esse suum, quemque jussit statim igne cremari; mater vero contradicens petiit sibi dari infantem, quo accepto, jussit eum baptizari; et statim post trinam immersionem in sacro fonte, cecidit omnis villositas de infante, et apparuit lenis et pulcherrimus puerorum. Hoc viso, credidit pater et domus tota.

Trivet, pp. 412, 3.

Post Pascha, Robertus de Brus, aucto jam suo exercitu,

Transac- tions in Scotland.

¹ *quadringenta* in Matt. Westm., and in Bibl. Reg. 13 E. ix.

² *canonizatum* in orig.

³ A.D. 1299, according to Matthew of Westminster.

⁴ S. A. 1299, as given in the

Flores Hist. of Matthew of Westminster.

⁵ *et Gararam* in the printed texts.

⁶ *effeusi* in orig.

⁷ *Cussiam* in the printed texts.

A.D. 1307. congressus cum Aymero de Valentiis, ipsum compulit in fugam; paucis de hiis qui erant cum eo peremptis. Infra triduum etiam sequens, fugavit Comitem Gloverniæ; multisque hinc inde occisis, ipsum obsedit in castro de Are;¹ quousque per exercitum, a Rege missum, fuit obsidio dissoluta. Extunc autem, insequentibus eum Anglicis, fugit ad loca palustria et nemorosa, in quibus latibula quæritantem comprehendere minime potuerunt.

Matthew of
Westmin-
ster, p. 458.
MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

Hoc anno, cum, placeret Fratribus de Westmonasterio transferre Sebertum Regem de veteri ecclesia in suam novam basilicam, (qui primo de Regibus Anglorum ibidem, in honore Sancti Petri, Apostolorum Principis, fundavit ecclesiam), et cum devotionis ardore ejus aperuissent² sarcophagum, invenerunt manum ejus dexteram integram in carne, cute, unguibus, et ossibus compactis, usque ad medium brachii; qui jacuerat ibi per annos circiter septingentos.

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

Tunc Rex Edwardus, missis per Angliam nunciis, præcepit sub gravi pœna, ut omnes qui ei debebant servitium, parati essent apud Karleolum³ in tres septimanas post festum Sancti Johannis Baptistæ.

Trivet, p. 413
Matthew of
Westmin-
ster, p. 458.
MS. Bibl.
Reg. 13 E. ix.

Interea Rex grandævus vexari cœpit⁴ dysenteria; et quia jam desperabat de vita diuturna, misit ad filium, ut maturaret audire patris extrema colloquia. Quem, inter cætera, misericordem fore monebat, et justum et affabilem universis, constantem in dictis et factis, familiarem bonis, et præcipue miseris misericordiam impertiri. Deinde præcepit, ne post mortem suam festinaret ad coronam Angliæ suscipiendam, donec paternas injurias in Scotos honorifice vindicasset; sed moraretur in partibus, et assumeret secum ossa paterna in aliquo vase reclusa; quæ secum faceret deportari, donec totam Scotiam pervagasset, et omnes superasset adversarios, vel cepisset, "Quoniam," inquit, "nullus te poterit superare, dum ossa mea tecum feceris deportari." Præcepit etiam ut fratres suos, Thomam et Edmundum, diligeret et foveret; quorum uni, Thomæ videlicet, dederat⁵ Comitatum Cornubiæ, Edmundo vero Comitatum Marescalli. Præterea, monuit ut matrem suam, Margaretam Reginam, tanquam bonus filius coleret et amaret.

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

¹ *quosque* (by inadvertence, probably) in Parker's text.

² *sepulchrum* in the printed texts.

³ *infra* in the printed texts, and in Trivet; *in* in Matt. Westm.

⁴ *dissenteria* in orig.

⁵ This assertion is incorrect; as

will be seen stated in the succeeding reign, Thomas de Brotherton, and not Edmund, was made Earl Marshal; and that, not till after the death of Edward I.; whose youngest son, Edmund, was created Earl of Kent in 1321.

MS. Bibl. Jussit etiam, sub interminatione maledictionis suæ, ne Petrum A.D. 1307.
Reg. 13 de Gaverstone, communi decreto exiliatum, sine communi favore
E. ix. præsumeret revocare. Intimavit ei quoque, quod crucem suscepisset pro negotio Terræ Sanctæ, quam proposuit personaliter readivisse; sed turbatus per molitiones Roberti de Brus novas et varias, impeditus fuit a proposito, ex bellum in Scotiam transferre coactus est, omisso negotio memorato: "Triginta"—inquit "—et duo millia librarum argenti præparavi ad exhibendum
" ¹septies viginti milites honorifice in Terra Sancta, cum
" sua familia, quia mihi non datur votum perficere in persona
" propria, qui cor meum illuc deferent et reponent. Quod
" cum secum deportaverint, spero in Deo meo, omnia illis
" ²prosperè successura. Præcipio," ait, "igitur districtè, sub
" pœna maledictionis paternæ, ne dicta pecunia in alios usus
" expendatur."

Sed filius Regis, patre defuncto, nihil horum complere voluit; sed verras Scotiæ mox deseruit, et regnare festinavit. Petrum de Gaverstone, contra suorum voluntatem procerum, revocavit; quem militem mox creavit, et totam pecuniam quam pater ordinaverat ad succursum Terræ Sanctæ prodigaliter sibi donavit. Qui proinde in tantam superbiam est evectus, ut despiceret terræ magnates, publice vocando Thomam Lancastriæ Comitem, "histrionem," Eymereum de Valentia Penbrochiæ Comitem, "Joseph Judæum," eo quod pallidus esset et longus. Comitem Warwichiæ Gwidonem, eo quod fuscus esset, appellavit "³de Arderina Nigrum
" Canem;" sicque lacesivit insolentiis regni nobiles, donec privatus capite, docuit suo miserabili fine nobiles milites non lacesseandos. Sed hæc in sequentibus videbit lector plenius suo loco.

Ultimate
disregard
of that
advice.

⁴*Ultiones variae quæ contigerunt Edwardo, pro contemptu monitionum paternarum.*

Edwardus vero, quia patris neglexit monita, infeliciter Misfor-
regnavit; postea ⁵jugiter ipsum et Barones suscitata dis- tunes that
cordia, continua perseverante karistia, et præcipue tribus befel Ed-
ward in

¹ *species viginties*, in orig., by inadvertence: *septies viginti* in the printed texts.

² *prospera* in the printed texts.

³ *D. de*, in the printed texts: meaning probably *Dominum*:—"his
" Lordship the Black Dog," etc.

⁴ This title has been inserted in Walsingham as part of the text, through an error committed in copying from his original, probably MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

⁵ *jugi inter* in MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

A.D. 1307. annis, quibus incolæ moriebantur pro panis inopia, et jumenta MS. Bibl. conse- pestilentia perierunt. Et quod plus, nescio utrum verecun- Reg. 13 quence dandum aut formidandum est, quondam Scoti subditi toto suo E. ix. thereof.

tempore in bellis mortalibus, in cunctis pene conflictibus ex Anglicis ubique victoriam reportarunt, tantumque metum incusserunt eis, ut viginti non auderent congressum expectare trium Scotorum. Ipse autem Rex turpiter a Scotis victus est circa septimum annum regni sui; nobilesque multi perempti sunt ab eisdem. Ad ¹consilium etiam miseriarum, semper ducebatur malo consilio, donec, efferatus in tyrannidem, Thomam Lankastriæ Comitem, et plures ex suis naturalibus, peremisset. Tandem post infelicem regni, non dicimus "gubernationem," sed potius "devastationem," turpiter regno dejectus, a suis inhumaniter est peremptus. Hæc omnia, cunctorum opinione, sibi ²contingentibus, quia jussa patris spreuit et maledictionem vetuli parvipendit; quæ cuncta in sequentibus plenius enarrantur. Sed nunc ad materiam revertamur.

Prince Cum Rex Edwardus præmissis monitis, ut præfertur, filium Edward is instruxisset, et de sua postrema voluntate plenius docuisset, sent by his misit eum in Angliam, ut secundum ea quæ a Rege audiret Trivet, p.413. marry the daughter of Franciæ, proficisceretur ad connubium cum ejusdem filia Matthew of Westmin- the King of France. fuerat quidam Cardinalis, dictus "Petrus Hispanus," ut pacta MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. nuptialia confirmaret.

Death of King Ed- Post decessum filii cœpit Rex, prout antè, vexari dysen- ward I. teria; movit nihilominus de Karleolo, quinto Nonas Junii, 7 July, parvis dietis versus Scotiam proficiscens. Pridie vero Nonas 1307. ³Julii venit ad Burgum super Sandes; ubi, invalescente morbo, die crastina, scilicet feria sexta, præsentī vitæ valefaciens, dies suos in bono, et annos suos in ⁴Angliam, consummavit.

His wives Regnavit autem annis triginta quatuor, mensibus septem, and issue. diebus viginti uno; complevitque ætatis suæ annos sexaginta nobiles; primo, videlicet, Alienoram sororem Regis Hispaniæ, Continua- Trivet, p. 1 (ed. Hall). MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. vivente patre suo Henrico, illustri Rege Angliæ; de qua ⁵quatuor filios generavit, Johannem primogenitum, Henricum, Alfonsum, et Edwardum, qui sibi successit in regno; et quinque

¹ An error for *cumulum*; as in MS. Bibl. Reg 13 E. ix. ster and MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

² Sic in orig.

³ *Junii* in the printed texts.

⁴ *gloria* in Matthew of Westmin-

⁵ The printed Continuation of Trivet says only three, and omits the name of Henry.

MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. Cont. Tri-
vet, p. 1.
MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

filias; Alienoram scilicet, quam Dominus Willelmus, Comes de A.D. 1307. Bares, cepit in uxorem; Johannamque de Acres, quæ data est Gilberto de Clare, Comiti Gloucestræ, in uxorem; quæ post decessum Comitis quendam bachalarium, nomine "Dominum " Radulphum de Monhermer," accepit in maritum, inconsulto patre; Margaretam, quæ ¹desponsata fuit Domino Johanni, Duci Brabantæ; Mariamque, quæ habitum Sanctimonialem accepit apud Ambresbire; et Elizabet, quam Comes Holandiæ duxit ²uxorem; quo mortuo, Dominus Humfridus de Boun, Comes Herefordiæ, duxit eandem. Secundo duxit Rex præfatus in conjugem Margaretam, sororem Philippi, Regis Franciæ; de qua genuit duos filios, Thomam dictum "de Brothertone," et Edmundum, et unam filiam nomine "Margaretam."

MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. Murimuth, pp. 8, 9 (ed. Hog), Matthew of Westminister, p. 458.
MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

Hæc idcirco dignum duxi scribere, ne posteris lateat gene- Character ratio tanti regis. Fuerat autem in armis strenuus, bellicosus of Edward I. etiam, et victoriosus. Totam Angliam de manu Symonis de Monteforti, et eidem adhærentium Comitum et Baronum, adquisivit. Walliam de manu Lewelini in suos usus accepit. Aquitanniam quoque de manu Regis Franciæ sapienter extorsit. Scotiam sæpius subjugavit; sed ea capta per Robertum le Brus, ipse, in lecto mortis jacens, ex magnanimitate cordis jussit corpus suum ibi remanere insepultum, et deferri in exercitu, donec tota Scotia esset finaliter subjugata. De quo quidam sic scripsit:—

"Dum viguit Rex, et valuit sua magna potestas,
Fraus latuit, pax magna fuit, regnavit honestas."

MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

Post Principis ³prædicandi decessum, venerabilis pater, His funeral Dominus Petrus Hispanus, Cardinalis, et clerus Angliæ, obsequies. cunctique regni nobiles, qui interesse poterant, obviam corpori undique occurrerunt, solemnes processiones, ad quas venerat, per ecclesias faciendo. Requievit autem corpus venerabile inhumatum in ecclesia Canonicorum de Waltham usque in ⁴die sepulturæ suæ, scilicet per sexdecim septimanas; per quod tempus, ex mandato executorum Regis, illuc destinati sunt de singulis magnis monasteriis vicinis in circuitu hebdomadatim sex monachi seu canonici, vel alii religiosi, qui circa corpus vigiliis facerent, et exequias solemniter continuarent, non sine gravibus laboribus et expensis. Nec cuiquam licebat recedere, donec arbitrio executorum licentiatus fuisset.

¹ desponsavit in the printed texts. | prædicandi in MS. Bibl. Reg. 13
² in uxorem in the printed texts. | E. ix.
³ prædicti in the printed texts; | ⁴ diem in the printed texts.

A.D. 1307. Cardinalis autem indulsit veniam unius anni omnibus dicenti- MS. Bibl.
bus Orationem Dominicam, cum Salutatione Angelica, pro Reg. 13
anima dicti Regis. E. ix.

Edward I. Cumque a festo Translationis Sancti Thomæ Martyris usque
buried at ad festum Apostolorum Symonis et Judæ jacuisset ¹inhuma-
West- tum corpus regium, tandem ipso die Apostolorum apud
minster. Westmonasterium est sepultum; patre venerabili Antonio,
Patriarcha Ierosolomitano et Dunelmensi Episcopo, missam
celebrante et extremas exequias faciente.

¹ *inhumanum* in orig., by inadvertence ; corrected from the printed texts.

DE EDWARDO POST CONQUÆSTUM SECUNDO.

MS. Bibl. Post mortem, ¹ toto mundo deflendam, Edwardi Regis A.D. 1307.
Reg. 13 invicti, successit ei filius suus Edwardus, cognomento de Edward II.
E. ix. “² Kernervan,” non tam jure hæreditario quam unanimi succeeds to
assensu procerum et magnatum. Non tamen coronatus est the crown.
usque ad duodecimas Kalendas Martii; quando una cum nova
conjugē suā, filiā Regis Franciæ, Isabella, regale diadema
suscepit. ³ Nihilominus, defuncto patre, fidelitates et homagia
a prælatis proceribusque suscepit.

Trokelowē, Sed medio tempore, ⁴ priusquam corpus paternum sepulturæ He im-
pp. 3, 4 (ed. traderetur, posuit maculam in gloria sua, erectus in tyranni- prisons the
Hearne). dem, unde mox contraxit infamiam, perseveraturam temporibus Bishop of
MS. Bibl. diuturnis. Nam Cestrensem Episcopum, Dominum Walterum de Chester
Reg. 13 Langtona, regni Thesaurarium, et patris executorem præcipuum, (Lichfield
E. ix. executione testamenti penitus impedita, capi fecit et includi, and Co-
ac Dei timore et Sanctæ Matris Ecclesiæ honore postpositis, ventry),
inhumane tractari fecit eundem. Causa inimiciæ fuit, quia and other-
dictus Episcopus, patre suo vivente, de suis corripuit inso- wise per-
lentiis, et superfluis compescuit ab expensis. Ex causis præ- secutes
missis infensus Episcopo, ⁵ effrenis juvenis eum squalore carceris him.
coartavit, et omnibus bonis suis, ac etiam sibi debitis, spo-
liavit; nec erat in regno qui pro eo verbum facere ausus
fuit, tanta fuit bilis juvenis contra eum. Fecit insuper Jus-
ticiarios inquirere de persona sua, ut si quicquam inordina-
tum reperissent, Rex proculdubio ab eo ultra pœnas meritas
exegisset. Rationem etiam ⁶ expetiit ab eodem de officio ⁷ The-
saurariæ, et tempore suæ ministrationis. Sed ⁸ Pontifice semper
congruis datis ad objecta responsis, nullo sensu potuit culpa-
bilis inveniri. Tandem aspirante divina gratia, et auctoritate
Papali mediante, ad semi-gratiam Regis recipitur, rebus suis
omnibus ⁹ restitutus.

Eodem tempore Rex juvenis revocavit ab exilio Petrum de Gaveston
Gaverstone, qui dudum tempore patris sui, certis de causis, is recalled
assensu communi procerum et magnatum, exilio perpetuo from exile.

¹ *toti* in the printed texts.

² *Caernervan* in the printed texts.

³ A long passage in reference to the marriage and coronation of Edward II., which appears in the printed texts, is here omitted in the Arundel MS. See the “Variations,” in the Appendix.

⁴ The language of Trokelowe is varied occasionally.

⁵ *offerens* in orig.; erroneously.

⁶ *rex petiit* in the printed texts: *expetiit* in MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

⁷ *thesaurarii* in the printed texts.

⁸ *Pontifici* in the printed texts.

⁹ *restitutis* in the printed texts.

- A.D. 1307. fuerat condemnatus. Iste Petrus filius fuerat cujusdam gene- Trokelowe,
 Account rosi, sed alienigenæ de Wasconia; qui in obsequio militaverat p. 5.
 of Piers laudabiliter Regis patris; cujus obsequii gratia Rex hunc Pe- MS. Bibl.
 Gaveston. trum, puerulum, in suam suscepit ¹Curiam, adjungens eum Reg. 13
 E. ix.
²filiis sui Curia, cum quo a pueritia adolevit. Invenit autem MS. Bibl.
 tantam gratiam coram Regis filio, ut ipse, spretis vel parvi- Reg. 13 E. ix.
 pensis magnatum regni filiis, huic solummodo adhæreret, ejus Trokelowe,
 tantummodo servitium acceptaret. In tantumque lapsu tem- p. 5.
 poris crevit amor, ut ab eo usque ad mortem saltem animo MS. Bibl.
 non posset ³separari. Ille vero, etsi eum facie tenus reamaret, Reg. 13 E. ix.
 ejus, ni fallor, munera plus amavit; dum thesaurum et regni
 jocalia, quæ filii Regis esse debuerant, penes se collegit, et Trokelowe,
 transmarinis mercatoribus ad usus suos proprios tradidit con- p. 5.
 servanda. Igitur cum, ut diximus, dictum Petrum ab exilio MS. Bibl.
 revocasset, inconsultis cunctis regni proceribus, illi contulit Reg. 13 E. ix.
 Comitatum Cornubiæ, et insulam Man, ⁴quæ specialiter spectat
 ad coronam.
- Parliament Eodem anno, tertio Idus Octobris, tenebatur Parliamentum Cont. Tri-
 at North- Northamptoniæ, in quo fuit ordinatum, ut moneta Regis Ed- vet, pp. 2, 3.
 ampton. wardi, patris istius regis, quæ apud incolas viluerat, post MS. Bibl.
 decessum ejus curreret more solito, sub pœna vitæ et mem- Reg. 13.
 brorum; et quintadecima clericorum, civium, et burgencium E. ix.
 totius terræ, et laicorum vicesima, regi novo concederetur.
- The Tem- Sub eodem tempore capti fuerunt omnes Templarii per totam
 plars im- Angliam præcepto regio uno die, propter plurima inhonesta
 prisoned et enormia, fidei Catholicæ inimica, super eisdem prius per
 throughout et universum orbem captis reperta et probata; et in diversis
 England. regni castellis incarcerationantur.
- Transit annus iste frugum ⁵ferax et fructuum, qui commu- MS. Bibl.
 nitati sufficerent, ⁶non nimium abundaret; Francis otiosus; An- Reg. 13
 glicis et Scotis inquietus: et super hæc, ⁷Anglicis præcipue E. ix.
 flebilis, pro amissione tanti regis, cui non par in mundo eo
 tempore habebatur.
- Anno gratiæ millesimo trecentesimo ⁸octavo, qui est annus

¹ *curam* in MS. Bibl. Reg. 13E. ix.

² *filio suo curia* in the printed texts.

³ *seperari* in orig.

⁴ *qui* in orig. ; as also, in Trokelowe, in reference to the "*Comitatus Cornubiæ*;" the Isle of Man not being named by him.

⁵ *ferrax* in orig.

⁶ *si non nimium recondarent* in

the printed texts: *si non nimium abundarent*, as in MS. Bibl. Reg. 13 E. ix., is the correct reading.

⁷ *Anglis* in Camden's text.

⁸ This is the original reading in the Arundel MS., but it has been altered to *nono* by a somewhat later hand. The latter is the reading of the printed texts.

- MS. Bibl. regni Regis Edwardi, nondum coronati, a Conquæstu Secundi, A.D. 1308.
 Reg. 13 secundus, tenuit idem rex Natale apud Wy, manerium Ab-
 E. ix. batis de Bello, cum familia multa nimis. Paucis post Natale Edward II.
 Trokelowe, diebus transactis, transfretavit in Franciam, ut Regis Franco- marries
 p. 5. rum filiam in uxorem duceret, nomine Isabellam, quæ paulo Isabella at
 MS. Bibl. plus annis duodecim habuit in ætate. Commisit autem regni Boulogne
 Reg. 13 sur Mer, 23
 E. ix. custodiam Petro præfato; ob quam causam murmur immodicus January.
- Cont. Trivet, inter procures regni succrevit. Nuptiis in Francia apud Bolo-
 pp. 3, 4. niam ¹supra Mare, quibus quatuor Reges interfuerunt, videlicet
 MS. Bibl. Rex Franciæ, filius Regis Franciæ, Rex Alemanniæ, et Rex
 Reg. 13 E. ix. Sicilia, celebratis solemniter, ad regnum Angliæ revertitur cum
 Trokelowe, uxore. Igitur procures occurrunt regi suo conjugique novæ;
 p. 5. et a cunctis elaboratur, quis propensio-rem honorem impendere
 MS. Bibl. possit illis. Occurrit inter cæteros ipse Petrus, quem mox Rex Shows un-
 Reg. 13 in amplexus specialius admittebat, et familiaris respiciebat. due favour
 E. ix. Invidebant ergo procures, sed vindictam in tempus aliud diffe- to Gaves-
 rebant.² ton.
- Cont. Trivet, Eodem anno, sexto Kalendas Martii, die videlicet Sancti Coronation
 p. 4. Matthiæ Apostoli, Rex et Regina cum solemnitatem maxima of Edward
 MS. Bibl. apud Westmonasterium ab Episcopo Wyntoniensi, commissione II., 24
 Reg. 13 E. ix. Archiepiscopi Cantuariensis exulantis, magnifice coronatur. In February.
 MS. Bibl. die quo Rex debebat coronari, coram Karolo et Lodewico
 Reg. 13 Comitibus, patruis Reginæ, Johanne Duce Brabantiae, et Mar- Counsels of
 E. ix. garetæ Ducissæ, Comite Sabaudiae, et multis aliis nobilibus, the nobles
 tractaverunt Comites et Barones regni Angliæ de statu regni, against
 petieruntque a Rege amotionem Petri de Gaverstone a regno; Gaveston.
 sed Rex noluit consentire. Idcirco proposuerunt Comites cor-
 onationem regiam impedire. Quod Rex intelligens, promisit
 bona fide se facturum illis in Parlamento proximo quic- Undue pre-
 quid peterent, tantum ne coronatio differatur. Interim, Rex ference
 misit post Regale Sancti Edwardi in ecclesia monachorum shown to
 ibidem, in quo post Missam est in palatium ³reversurus, et Gaveston
 ad prandium est sessurus. Cancellarius regni et Thesaurarius at the
 de jure portare debent calicem Sancti Edwardi cum patena, si Corona-
 presbyteri fuerint, ante Regem: tradidit autem Rex non qui- tion.
 bus debebat, sed voluntarie portiunculas Regalis Sancti Edwardi,
 puta crucem, sceptrum, virgam, calcaria, et gladios; sed
 coronam Sancti Edwardi tradidit Petro ad portandum manibus
 inquinatis, ex quo non immerito indignati sunt populus atque
 clerus. Fuit autem ibi tanta compressio populi, ut quidam

¹ *juxta* in Camden's text.² The above closely corresponds with Trokelowe, but is given in a

somewhat more amplified form.

³ *reversus* in the printed texts.

A.D. 1308, 1309. miles, Johannes de Blakewelle, qui ab antiquo hostis illius ecclesiæ fuerat, sine viatico ¹expiraret. Sed nec Regi coronando, nec Episcopis, ipsum coronaturis, pepercit violentia populi. Et ideo, cum festinatione nimia, et quasi sine reverentia, fuit ista solemnizatio consummata. Illo die, Missa in ecclesia diu post nonam, et prandium in palatio de nocte, sunt finita.

Death of
John de
Blake-
welle.

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

Petrus de Gaverstone facit Torneamenta Walyngfordiæ.

Gaveston
holds a
Tournam-
ent at
Walling-
ford; and
offends the
nobles
there.

Petrus de Gaverstone, se intra se continere nesciens, torneamentum fecit juxta castrum ²suum de Walyngfordia proclamari, et ³tantam sibi militiam ex diversis partibus aggregavit, quod pene cunctos Anglorum nobiles, contra se venientes, vilissime conculcavit; inter quos extitere præcipui, Thomas Comes Lancastriæ, Humfridus Herefordiæ, Eymerus Penbrochiæ, et Johannes Warenniæ, quasi totius regni primores. Hii nempe dure ferentes et Petri supercilium et acceptum opprobrium, de die in diem quomodo Petrum perderent cogitabant.⁴

Trokelowe,
p. 6.
MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

Transit annus iste fruges et fructus afferens; quietus a bello Francis, Anglicis, atque Scotis.

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

Magnates indignantur de Petri superbia.

Hostile
feelings of
the nobles
towards
Gaveston.

Anno gratiæ millesimo trecentesimo ⁵nono, qui est annus regni Regis Edwardi, a Conquæstu Secundi, tertius, perpendentes regni magnates et proceres, alique terræ fideles, Regem in Petrum deperire præfatum, in tantum ut nullius consilium, nullius consortium, nulliusve solatium, curare videbatur, nisi Petri solius, et quod tota regni dispositio fiebat illius arbitrio, nec in regali Curia cujusquam negotia vel promoveri poterant vel expediri sine Petri conniventia, indignati sunt pro eo maxime, quod idem Petrus plus dilexit pecuniam quam æquitatem, plus respexit munera quam causarum qualitates, et

¹ *expiaret* in orig., by inadvertence; corrected from the printed texts.

² Apparently *reūū* in orig. and MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. The reading here is *castrum apud Wal-*

lingfordiam in the printed texts: *castrum suum* in Trokelowe.

³ *tantum* in orig.

⁴ The narrative of Trokelowe is somewhat expanded here.

⁵ *decimo* in the printed texts.

MS. Bibl. ipsam pecuniam quam nequiter adquisivit, commisit custodien- A.D. 1309.
Reg. 13 dam, vel ad usus suos ampliandam, transmarinis mercatoribus,
E. ix. sicut prius. Et super hæc omnia, justa satis illis accrevit ira,
quod viderent se ¹contemni, et ²alienigena, quem nec virtus
nec sapientia commendabant, super se supra merita sublimari,
et eis in locis omnibus anteferri. Dicebant ³ergo ad invicem,—
“Videtis, quia nihil proficimus, expedit ut iste tollatur e medio;
“ne per potentiam inducat extraneos, qui non solum nostras
“leges, nostras ⁴annullant consuetudines, sed nostrum for-
“sitan tollat locum.” Crevit ⁵hæc voluntas indies, et cotidie
hoc propositum firmabatur.

Tandem, licet sero, prout moris est Anglicis, cum ad extremam
necessitatem ⁶pervenerint, parant erumpere, et Regem super
hiis et aliis convenire. Ad Regem igitur sine strepitu accedentes,
rogant humiliter, ut baronum suorum consiliis tractare negotia
regni velit, quibus a periculis sibi et ⁷regni imminentibus,
non solum cautior, sed tutior, esse possit. Annuit Rex votis
eorum, et ad Parlamentum omnes qui interesse debebant de

Measures
taken by
the nobles,
to counter-
act the in-
fluence of
Gaveston.

Trokelowe, consuetudine, convocavit; ubi tractatu diligenti habito, pos-
p. 7. tulatum est a Rege cum instantia, ut liberam Baronibus
MS. Bibl. disponendi quosdam Articulos, sibi regnoque suo, necnon
Reg. 13 Ecclesiæ Anglicanæ, utiles, concederet facultatem. Suspensus
E. ix. mox Rex, quo eorum intendebat intentio, quod videlicet vel
MS. Bibl. tenorem Magnæ Chartæ, vel Chartæ de Foresta, peterent
Reg. 13 confirmari, vel certe, quod plus timebat, Petrum de Gaverston
E. ix. ordinarent in exilium destinari, diu renuit annuere postulatis.

Trokelowe, Tandem, ad importunam cunctorum instantiam, consensum
p. 7. præbuit, et juravit se ratum tenere quicquid proceres ⁸ordi-
MS. Bibl. narent. Consensu Regis habito, Barones sibi sex Episcopos
Reg. 13 adsciverunt, et plures de clero prudentes, cum multis ⁹com-
E. ix. munitibus, discretis viris, qui prædictos Articulos ordinarent,
MS. Bibl. Petrus vero de Gaverstone, in hoc Parlamento elatus in super-
Reg. 13 biam, Barones despexit, et convitia nonnullis intulit, eorumque
E. ix. personas verbis procacibus dehonestavit. Toleraverunt tamen
nobiles regni hæc omnia, quia sperabant in proximo vindictam
sumere de eodem; sed hoc fieri posse minime credidit dictus
Petrus.

¹ *contemptui* in the printed texts.

² *alienigenam* in the printed texts,
a preferable reading; though it is
alienigena in Bibl. Reg. 13 E. ix.

³ *igitur* in the printed texts.

⁴ *adnullent* in the printed texts.

⁵ *hoc* in orig..

⁶ *pervenerunt* in the printed texts.

⁷ Sic in orig., and in the printed
texts.

⁸ *ordinaverint* in the printed texts.

⁹ *de communibus* in the printed
texts.

- A.D. 1309, 1310. The Archbishop of Canterbury recalled from exile. Edward ratifies the Ordinances. Gaveston banished (A.D. 1308 and 1310).
- Hoc anno, Robertus, Archiepiscopus Cantuariensis, ab exilio revocatur, jussu præsentis regis; qui jam per biennium exulaverat, propter offensam patris sui.
- Transit annus iste perexiliter fruges reddens sive fructificans; Anglicis sollicitus et suspiciosus; Scotis et Gallicis otiosus.
- Anno gratiæ millesimo trecentesimo ¹decimo, qui est annus regni Regis Edwardi, a Conquæstu Secundi, quartus, tenuit idem Rex Natale apud Wyndeshores, cum solemnitate ²festiva.
- Post Natale Dominicum, convenit universa multitudo regni nobilium ad Parliamentum Londoniis, ubi communi decreto Articuli, per Barones dudum provisi, Regi proponebantur, instantibus ⁴opportune Baronibus, ut Rex ipsas provisiones confirmaret, et sui sigilli signaculo roboraret; præstaret insuper juramentum de eisdem provisionibus conservandis. Rex vero pro tunc nihil esse ratus denegandum magnatibus, corporale præstitit juramentum in hac parte, proceribus adquiescens.
- Quo facto, Dominus Cantuariensis Archiepiscopus, Magister Robertus de Wynchelese, mox cum cæteris suffraganeis, excommunicationis sententiam in omnes contra dictos Articulos venientes solemniter promulgavit. Hiis expeditis, Articuli in ecclesia Sancti Pauli Londoniis, in præsentia prælatorum, magnatum, et communium totius regni, Rege præsentē, publice legebantur; inter quos, tenor Magnæ Chartæ, cum aliis provisionibus Ecclesiæ et regno necessariis, petebatur; et prout Dominus Rex, pater suus, jusserat, alienigenas a sua Curia regnoque suo pelleret, et malos a se consiliarios amoveret; et ut omnia regni negotia cum cleri magnatumque consilio tractaret de cætero, nullamque guerram inciperet, vel quocunque extra regnum diverteret, sine consensu communi. Rex autem, etsi hæc omnia dura sibi et importabilia videbantur, magnatum tamen præbuit provisioni consensum, et dictum Petrum in Hiberniam exilio relegavit; sed Articulos cæteros nondum effectui mancipavit. Gaudebant nihilominus terræ proceres, quod id perduxerant ad effectum, ut Petrus, cunctis odibilis, exularet.
- Soluta Parlamento præfato, cunctis cum gaudio ad sua discedentibus, Rex ⁵remansit tristis, moleste ferens exilium dicti Petri, et disperquirens omni studio, qualiter ipsum posset
- Murimuth, p. 11. Cont. Trivet, p. 6. Bibl. Reg. 13 E. ix. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.
- Trokelowe, p. 7. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.
- Trokelowe, p. 7. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.
- Trokelowe, pp. 7, 8. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.
- MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.
- MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.
- Trokelowe, p. 8. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

¹ undecimo in the printed texts.² magna in the printed texts.³ "Anno Domini mcccx tenuit Rex⁴ "Parliamentum suum Londoniis⁵ "quindena Paschæ." — Heming-

burgh (or Hemingford), II. 276.

⁴ importune in the printed texts; opportune in MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.⁵ mansit in the printed texts.

- ab exilio revocare; communicatoque super hoc cum suis pri- A.D. 1310.
vatis consilio, suggestum est, quod si sororem Comitis
MS. Bibl. Glovernæ, qui tunc erat juvenis, ¹toti regno dilectus, et sub
Reg. 13 tutela Regis, præfato Petro daret in conjugem, posset ipsum
E. ix. Petrum ab exilio revocare intrepide. Rati sunt etiam propter
Trokelowe, amorem Comitis, pariter et honorem, cujus esset sororius,
p. 8. magnates cæteros eum posse magis æquanimiter tolerare.
MS. Bibl. Igitur cum festinatione maxima missum est in Hiberniam, et
Reg. 13 E. ix. Petrus in Angliam est reductus. Nec mora, Rex inter Petrum
Trokelowe, et dictam sororem Comitis ²facit nuptias celebrari, licet
p. 8. multum Comiti displicerent. Exinde Petrus erexit cornua,
MS. Bibl. et plus solito regni nobiles vilipendit. Nec hiis quidem quievit,
Reg. 13 E. ix. sed Regem adeo enervavit, ne dicam, infatuavit, ut cor ejus
avertetet, et voluntatem, a pacto quod pepigerat, ne videlicet
tractaret regni negotia sine communi consilio dominorum.
Trokelowe, Cœpit etiam, sicut prius, indies thesaurum Regis colligere, et
p. 8. negotiatoribus ultramarinis commendare, non quidem ad regios,
MS. Bibl. sed ad usus suos; et in tantum expilavit Regem, ut non
Reg. 13 haberet unde solveret expensa consueta vel necessaria domus
E. ix. suæ. Nec solum Rex rei familiaris penuria, Petri stultitia,
laboravit, vel magis avaritia; sed Regina tantum rebus neces-
sariis artabatur, ut Regi Franciæ, patri suo, lacrymabiliter
quereretur ⁴se honore debito destitutam. Ob quam causam,
Rex Franciæ cunctos Anglicos, sibi notos, pro talium abusionum
tolerantia durius increpavit.
MS. Bibl. Inter hæc, Petrus, spiritu exagitatus superbiæ, regni deri-
Reg. 13 debat proceres, subsannabat mediocres, jactitando se, sicut
E. ix. prius, ipsis invitis, ⁵cuncta facturum; nec esset qui suæ volun-
Trokelowe, tatis propositum quomodolibet impediret. Igitur Barones, con-
p. 9. siderantes quod eorum patientia Petro malignandi præstabat
MS. Bibl. audaciam, concepto spiritu fortitudinis, Domino Regi assensu
Reg. 13 communi denunciabant, ut vel dictum Petrum a sua propel-
E. ix. leret comitiva, Articulosque provisos effectui manciparet, vel
ipsi certe in eum, tanquam perjurum, insurgerent pari voto.
MS. Bibl. Durus videbatur hic sermo Regi, quia Petro carere nesci-
Reg. 13 E. ix. vit; sed magis videbatur imminere periculum, si non suis
Trokelowe, obtemperaret Baronibus in hac parte. Consideravit nempe
p. 9. suam notabilem paupertatem, et suorum abundas divitias,
MS. Bibl. suam impotentiam, et eorum vires; et idcirco ad tempus cen-

Gaveston
marries the
daughter of
the late
Earl of
Gloucester
(A.D.
1307).

Avarice of
Gaveston.

The Queen
complains
thereof.

Insolence
of Gaves-
ton.

¹ *toto* in the printed texts.
² *fecit* in the printed texts.
³ The language of Trokelowe here
is considerably varied.

⁴ Omitted in the printed texts.
⁵ *omnia* in the printed texts.
⁶ The language of Trokelowe is
amplified.

- A.D. 1310, 1311. *suit illorum condescendere voluntati. Idcirco, plus timore quam amore, plus necessitate quam voluntate, coactus, Petrum regnum abjurare permisit; addita a Baronibus conditione, quod si ulterius in Anglia, vel quacunque terra Regis Angliæ ditioni subjecta, potuisset inveniri, illico caperetur, et velut hostis terræ publicus damnaretur. Igitur, sub promissa conditione, dato sibi conducto, Angliæ regnum lugens deseruit. Cujus adventu cognito, Rex Francorum mandavit regni sui ministris, ut dictum Petrum, ubicunque posset inveniri, caperent, et commendarent diligenti custodiæ; ne videlicet iterato rediret in Angliam, et filiam suam, Reginam, regnique proceres conturbaret. Sed mandatum Regis Franciæ Petrum non latuit; quamobrem regnum Francorum mox deseruit, et intravit Flandriam, tutas ibidem latebras quæsiturus. Cumque nec illic satis tutus sibi videretur, vagabundus per alia diversa loca ferebatur, ubique quærens requiem, quam non invenit. Tandem in se reversus, iterum cogitavit regnum Angliæ revisere, concepta ¹ fiducia de Regis amicitia, et Comitis Gloverniæ, cujus sororem duxerat in uxorem. Et assumptis secum alienigenis, remeavit in Angliam, et ² parum ante Natale Dominicum se Regis obtutibus præsentavit. Rex, præ gaudio adventus sui, juramenta, pacta, promissa negligens, eum suscepit hilariter, tanquam cœleste munus, et secum detinuit cum familia sua tota.* Trokelowe, p. 9.
MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.
- Gaveston again retires from England (A.D. 1311). *He returns from exile (A.D. 1311).* *Hoc anno, quarto ³ Nonas Septembris, parum ante horam nonam ignitegii, visum est fulgur horribile; quod duravit per totam noctem sequentem, cum magno tonitru et crebris ictibus circa mediam noctem sequentibus; ita quod sepes et arbores, in multis locis, ⁴ suam viriditatem penitus amiserunt. Eadem hora, ecclesia de Midiltone, in Comitatu Dorsetiæ, Sarum Diocesis, cum campanili et campanis, ornamentis, libris, et munimentis monachorum dicti loci, eodem fulgure, Conventu ad Matutinas existente, combusta et consumpta est.* MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.
- Mischiefs caused by lightning. *Pridie Nonas ejusdem mensis, ortus est ventus validissimus, quo arbores innumerabiles, cum suis fructibus, prosternuntur; et campanilia de Modford et Geveltone ad terram similiter ceciderunt.* Cont. Tri-
vet, p. 7.
MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.
- Violent wind. *Hoc anno, Archiepiscopus Robertus excommunicavit Wal-
terum, Coventrensem Episcopum, quia noluit in Provinciali* Murimuth,
pp. 17, 18.
MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.
- The Bishop of Coventry excommunicated.

¹ This appears to be a deduction from the words which Gaveston is represented by Trokelowe to have uttered, on coming to this resolution.

² *circa* in Trokelowe.

³ *Nanas* in orig.

⁴ *sua* in orig.

- Murimuth, Consilio respondere, super eo quod ipse fuit juratus Ordina- A.D.
 pp. 17, 18. tiones servare Baronum, sed post, et contra eas, adhæsit 1310-1312.
 MS. Bibl. consilio Regis, et fecit Petrum de Gaverstone ¹reconciliari, et He appeals
 Reg. 13 Ordinationes infringi; unde dictus Episcopus ad Sedem Apo- to the
 E. ix. stolicam appellavit, et personaliter ipsam adivit; et Adam Roman
 Mirimouth contra eum per Archiepiscopum destinatus.² See.
- Cont. Tri- Eodem anno, Nonas Junii, combusti sunt in civitate Pari- Templars
 vet, pp. 8,9. siensi, judicio Domini Philippi, Regis Franciæ, quinquaginta burnt at
 MS. Bibl. quatuor Templarii. Paris.
 Reg. 13
 E. ix. Hoc anno, Kalendas Octobris, sub Papa Clemente Quinto, Council of
 celebratum fuit Consilium apud Viennam, in quo Templari- Vienne
 orum Ordo damnatus est. Et ante illud Consilium, per uni- (A.D.
 versum orbem generaliter fuit divulgatum, quod omnes et 1311, 1312).
 singuli religiosi exempti ad jus transirent commune; unde
 solus Ordo Cisterciensis Papam adiit, ante dicti Consilii cele-
 brationem, pro exemptione sua pristina pacifice obtinenda.
 Quod et obtinuit, donis datis. In isto Consilio petita fuit
 et concessa decima sexennalis in subsidium Terræ Sanctæ,
 et annis successivis soluta.
- MS. Bibl. ³Philippus, Rex Franciæ, cogitavit unum de filiis suis Designs of
 Reg. 13 E. ix. regem Ierosolomitano facere, et impetrare sibi omnes red- the King
 De la Moor, ditus et proventus Templariorum; et hac occasione, prius of France
 p. 593 (ed. multos Templarios in regno suo, et præcipue Magistrum against the
 Camden). Magnum Ordinis, et alios multos, procuravit comburi, et Templars.
 MS. Bibl.
 Reg. 13 E. ix. totum Ordinem procuravit, et fecit, in Consilio prædicto
 damnari. Sed tamen propositum suum de eorum redditibus
 non est consecutus, quia Papa Hospitalariis hæc assigna-
 vit; non sine magnæ pecuniæ interventu.
- MS. Bibl. Depositum nempe fuit contra Templarios, et compertum, Alleged
 Reg. 13 quod quando receperunt quemquam ad Ordinem, amotis om- enormities
 E. ix. nibus, exceptis fratribus ejusdem Ordinis, adduxerunt illum committed
 ad locum privatum, et totaliter denudaverunt; et tunc unus by the
 accederet ad eundem, et eum oscularetur in posteriori parte; Templars.
 deinde ⁴inducetur et cingeretur corrigia de ⁵sambuco. ⁶Ex
 post, crux portaretur, et ibi diceretur sibi, quod crucifixus

¹ *reconsiliari* in orig.

² The word *fuit* is omitted here ; but it is also omitted in Murimuth's own narrative of this transaction, in which he acted a part.

³ A somewhat similar account of Philip's conduct and designs, in reference to the Templars, is also given by Murimuth ; but the pre-

sent narrative can hardly be concluded to have been derived from it, and it more closely resembles that of De la Moor, p. 593.

⁴ *indueretur* in MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

⁵ *cambuco* in MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

⁶ *Et* in the printed texts.

A.D. 1311, 1312. non est Christus, sed quidam falsus propheta, deputatus per MS. Bibl. Judæos ad mortem propter delicta sua; et fecerunt eum ter Reg. 13 spuere super illam, et postea projecerunt crucem ad terram, E. ix. et eam pedibus conculcari fecerunt. Deinde ostenderunt sibi caput cujusdam idoli, ¹quem cotidie adorabant. Et præter hæc, depositum est contra eos, quod vitio foedabantur sodomitico, statuantes quod nullus utatur mulieribus, sed quilibet alterutro, cum voluerit.

Proceed- Unde postea, cum factum fuisset Consilium Provinciale in Murimuth, ings against the Anglia, Londoniis, contra Templarios super hiis Articulis; quod pp. 13, 14. Templars MS. Bibl. in Eng- quidem Consilium duravit a mense Maii usque ad mensem Reg. 13 land. Junii, in quo Templarii capti et accusati, fatebantur famam, E. ix. sed non factum, nisi unus vel duo ribaldi in omni statu; omnes tamen fatebantur finaliter, non posse de sibi impositis se purgare, et ideo adjudicati fuerunt per Consilium perpetuæ pœnitentiæ: ita quod singuli in singulis monasteriis possessionatis detruderentur pro perpetua pœnitentia peragenda; qui postea in hujusmodi monasteriis bene per omnia se gerebant.

Reference Cum in Consilio Viennensi tractaretur, an propter vocationem MS. Bibl. as to the singularum personarum Ordinis Templariorum, vel propter acta Reg. 13 Templars from the Council of Vienne to Pope Clement V. contra eosdem, posset totus Ordo damnari, propter singularium delinquentium vocationes; cum constaret quod dictus Ordo non fuerat vocatus, diffinitum fuit per dictum Consilium, quod non de jure. Ideo Papa Clemens in Bulla sua, condemnatoria Ordinis, adjecit hanc clausulam:—"Quamquam de jure non " possumus, tamen ad plenitudinem potestatis, dictum Ordinem " reprobamus."

Transit annus iste mediocriter fruges ferens, fructus quoque proferens; Anglicis nunc quietus, modo sollicitus; Francis pacificus; Scotiæ otiosus.

Anno gratiæ millesimo trecentesimo ²undecimo, qui est annus regni Regis Edwardi, a Conquæstu Secundi, quintus, tenuit Rex ³Natale Domini Eboraci; cui interfuit Petrus de Gaverstone, quondam Comes Cornubiæ, cum suis alienigenis; Rege gaudente quia receperat Petrum sanum, tota Curia, cum Regina, mœrente, eo quod Regem cerneret male sanum.

Post Natale, rumore ventilato per provinciam de Petri rever- sione, tota patria merito commovebatur, majoribus et minoribus

¹ quod in the printed texts.

² duodecimo in the printed texts.

³ The fact of the King and Gaves- ton celebrating Christmas at York, is also mentioned by the Monk of

Malmesbury in his *Life of Edward II.* (published by Hearne, with Trokelowe); but there is no resemblance in his language to that of the text.

MS. Bibl. perpendentibus, nondum quicquam suum ingenium, sensum, A.D. 1312.
 Reg. 13 consilium, vel provisionem, prævaluisse, ut dictum Petrum
 E. ix. arcerent a regia comitiva. Indignati sunt igitur regni poten- Counsels of
 tes, et disperquirunt, qualiter meliori modo possint cum com- the nobles,
 muni consilio finem imponere futuræurbationi. Bellum nempe on Gave-
 in patria suscitare timebant, Regemque inquietare publice ston's re-
 verebantur. Tamen, librato utrobique periculo, inveniunt quod, turn.
 vivente Petro, esse non poterit pax in regno, nec Rex
 abundare thesauro, vel Regina gaudere Regis amore debito.
 Cumque diutius præterita, præsentia, vel futura pericula
 ponderassent, tandem reperto consilio, statuunt omnia extrema
 citius experiri, quam, ut hactenus, per alienigenam vilipendi.
 Eligunt ergo ducem pro futuro negotio Dominum Thomam de Thomas
 Lancastria, thesauro divitem, stirpe nobilem, armis strenuum, Earl of
 moribus et justitia præpollentem; cujus originem hic retexere Lancaster
 dignum duxi.— elected
 their chief.

Trokelow, Henricus Rex Angliæ, Tertius a Conquæstu, ex uxore legi- Account of
 pp. 10-13. tima duos suscepit filios, Edwardum primogenitum, et Edmun- him.
 MS. Bibl. dum. Edwardo, sibi successuro, contulit Cestriæ Comitatum;
 Reg. 13 Edmundo, juniore filio, Consulatum Lancastriæ assignavit. ¹Ex
 E. ix. post, cum Comes Leycestriæ, Symon de Monte Forti, et Comes
 de Ferrariis, occubuissent in bello contra Regem moto apud
 Evesham, et eorum Comitatus ad manum Regis fuissent per
 eskeatam devoluti, Rex prædicto Edmundo utrumque contulit
 Consulatum, sibi et hæredibus suis jure perpetuo possidendum;
 qui, licet tres Comitatus, videlicet Lancastriæ, Leycestriæ, et
 de Ferrariis, obtineret, nomen tamen Lancastriæ retinuit sibi
 semper. Duxit autem in uxorem mulierem nobilem, quondam
 Regis Navariæ conjugem, nuper viri solatio destitutam. Cujus
 filia, hæres effecta Navariæ, filio et hæredi Regis Franciæ ma-
 ritatur; quamobrem ex tunc regnum Navariæ regno Franciæ
 est unitum. Genuit autem ex dicta domina Thomam de Lan-
 castria, de quo fit sermo; et duos alios filios nobiles, Henri-
 cum scilicet, et Johannem. Qui omnes, ex parte matris eorum,
 fratres erant Reginæ Francorum.² Igitur cum Edmundus in
 senectute bona hominem exuisset, Thomas, jure hæreditario
 Comes Lancastriæ, Leycestriæ, et de Ferrariis, est effectus.
 Processu temporis, dictus Thomas filiam unicam Comitis Lin-
 colniæ desponsavit, videlicet, Henrici de Laci; unde, de magno
 major effectus, post decessum dicti Comitis Lincolniensis, qui
 etiam et Sarisbiriæ Comes fuit, quinque Comitatum dominus

¹ Et in the printed texts.

² The language of Trokelowe's narrative is somewhat varied here;

though the account given is vir-
 tually the same.

A.D. 1312. existebat. Comes vero Lincolniae memoratus, cum propinquasse Trokelowe, cerneret terminum vitae suae, vocato Thoma genero suo, monuit ut cogitaret, quomodo Deus eum praecunctis in regno ditaverit, honoraverit, et gloria fecerit abundare. “Quapropter,” ait, “et Deum diligere et honorare praeceteris obligaris. Cernis sanctam Ecclesiam Anglicanam, honorabilem quondam et liberam, per Romanorum oppressiones, et regum hujus regni injustas exactiones, ¹proh dolor! ancillatam; vides et plebem regni ²tributis, ³videbitis et tallagiis, apponiatam, et de conditione libero in servitutem actam. ⁴Cernis regni nobilitatem, quandoque toti Christianitati venerabilem, jam ab alienigenis in terra propria vilipensam. Adjuro te igitur per nomen Christi, ut virum induas, exurgas, et erigas te ad honorem Dei et Ecclesiae, et patriae liberationem, ⁵adhibesque tibi virum strenuum, nobilem, et prudentem, Guidonem, Warwyci Comitem, cum necesse fuerit de regni tractare negotiis; qui et consilio praeminet et maturitate pollet. Non verearis insurgentes adversitates tibi dimicaturum pro veritate. Si hiis meis monitis adquieveris, in aeternum honorem et gloriam consequeris.”

p. 13.
MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

Trokelowe,
pp. 13, 14.
MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

Cum Comes vetulus fecisset finem hujuscemodi monitis, saeculo valefecit; cujus corpus in ecclesia Sancti Pauli Londoniis est humatum.

Adherents
of the Earl
of Lancaster.

Igitur Thomae, Lancastriae Comiti, pro relevanda Sanctae Matris Ecclesiae oppressione, et recuperanda regni debita libertate, adhaeserunt viri nobiles, Humfridus de Boun Comes Herefordiae, Aymerus de Walentiis Comes Penbrochiae, Guydo de Bello Campo Comes Warwyci, Comesque Arundeliae, cum multis aliis Baronibus, quorum nomina scribere longum foret.

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

Thomas de
Brother-
ton, ultimately
created
Earl Marshal.

⁶Comes vero Marescallus, qui vivacissimus fuit exactor libertatum, jamdudum mortuo Comite de ⁷Herefordia seniore, cernens se solum non posse proficere in praemissis, cum haerede careret legitimo, timore ductus, ut superius dictum est, Regem Edwardum, patrem istius, constituit haeredit suum. Sed ipso, post modici temporis intervallum, sublato de

¹ *pth* in orig.

² *tributus* in orig. : erroneously.

³ Omitted in the printed texts.

⁴ There seems no warrant for this passage in Trokelowe's narrative; indeed, throughout this recital of the dying Earl's words, his language is considerably expanded.

⁵ *adhibeasque* in the printed texts.

⁶ There is considerable resemblance between this passage and Trokelowe, pp. 14, 15; it seems, however, not improbable that they are drawn from different sources.

⁷ *Herefordia* in orig.

MS. Bibl. medio, Rex dictum Comitatum intravit, et Domino Thoma de A.D. 1312.
Reg. 13 ¹Brothertone, filio suo ex secunda Regina genito, fratri Regis
E. ix. hujus dimidio, Comitatum Marescalli donavit, jure perpetuo
possidendum.

Trokelowe, Gilbertus Comes Gloverniæ, ætate juvenis, quia nepos Regis Conduct of
pp. 15, 16. erat, natus ex sorore sua, nec Regem volebat offendere, nec the Earls of
MS. Bibl. paribus deese in petendis libertatibus, mediatorem se exhibuit Gloucester
Reg. 13 pro bono pacis. Comes Warennæ, qui diu fluctuaverat, et and
E. ix. faverat parti Regis, per Cantuariensem Archiepiscopum intro- Warene.
ductus, suis paribus jam consensit.²

³Thomas igitur de Lancastria, dux electus regni nobilium, Proceed-
communis decreti sententia, honorabiles misit Domino Regi ings of the
nuncios, qui moram traxit tunc temporis Eboraci; deprecans nobles
per eosdem ex parte communi, ut vel dictum Petrum eis against
traderet, vel, ut ordinatum fuerat, regnum evacuare præ- Gaveston.
ciperet. Rex vero, sinistro ductus consilio, et tales sup-
plicationis parvipendit et ab Eboraco recessit; et, donec
pervenit ad Novum Castrum super Tynam non quievit;
ubi usque ad festum Ascensionis Dominicæ perhendinavit,
Regina apud Tynemutham interim commorante. Itaque, non
tam ⁴despectus quam ⁴delusus, de consensu ⁵communii collegit
exercitum, et versus Novum Castrum cum proceribus memo-
ratis cum omni celeritate direxit iter; non quidem ut domino
suo Regi quicquam injuriæ vel molestiæ irrogarent, sed ut
ipsum Petrum captum secundum leges communiter editas
judicarent. Cumque Rex audisset Barones cum armis et exer-
citu adventuros, quasi proscriptus aut exul fuisset, fugit cum
dicto Petro, celeriter Thinemutam; adventantibus atque cum
suis Baronibus ad Novum Castrum, et de facili ingressum
obtinentibus, illico Rex quamdam navem petiit. Et quamvis
Regina, tunc prægnans, plena lacrymis supplicaret ut secum
moram faceret, nihil omnino compassus eidem, assumpto Petro,
Scardeburiam navigavit; in quo quidem loco castrum Regis
habebatur fortissimum, sed nec armis nec victualibus com-
munitum. Rex autem præcepit suis qui erant in castro, ut
custodiam Petri susciperent, et castellum victualibus in-
staurarent, dum ipse ad partes ⁶Werwychiæ se transferret.

¹ *Brotherdon* in Camden's text.

² The narrative, though exactly corresponding in meaning with that of Trokelowe, varies here somewhat in language.

³ *Comes igitur* in Camden's text.

⁴ *despectum* and *delusum* in the

printed texts.

⁵ *communi* in the printed texts.

⁶ *Eboraci*, according to Trokelowe; *Iuerwichiæ* (York) in MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.; *Warwichiæ*, incorrectly, in the printed texts.

A.D. 1312. Barones itaque, cognoscentes fugam Petri, equos et arma, et bona cætera, quæ Petrus reliquerat in Novo Castro, apprehendi fecerunt, et loco tuto servari; dehinc post Petrum lora dirigunt sine mora. Cum autem ad castrum de Scardeburgh pervenissent, tentoria fixerunt ibidem; sed cum advertissent nullum adesse impedimentum in patria, quominus castrum expugnare valerent, Thomas, cum suis exercitibus, recessit a loco, ¹ne forte multitudo victualibus artaretur, dimissis ibidem ad expugnationem castri Comitibus Penbrochiæ et de Warrenna; qui facientes insultum, custodes in brevi adeo fatigarunt, ut resistere vel defendere se nequirent. Tunc Petrus, cernens se non posse fugere, eisdem se reddidit, sub conditione quod simpliciter, omni exceptione seclusa, staret ordinationi Baronum; nihilque postulavit aliud, nisi ut domini sui Regis saltem semel frui colloquio copiam sibi darent.

Gaveston
surrenders
at Scar-
borough.

Treatment
of Gave-
ston by the
nobles.

Rex vero audiens Petrum captum, rogavit ut colloquio ejus potiretur: precatus est insuper, ut ejus vita salvaretur, pollicens eo pacto se magnatum votis in omnibus satisfacturum. Quam quidem pollicitationem amplectens Comes Penbrochiæ, suavit Baronibus ut hanc petitionem Regi concederent, promittens se, sub poena amissionis terrarum suarum omnium, salvo servaturo dictum Petrum, donec habuisset cum Rege colloquium, et exposit Baronum arbitrio commissurum. Concesserunt ergo dicto Comiti Petri custodiam, eisdem die et loco præfixis sine fraude restituendum. Comes autem Petrum ad partes Walyngfordiæ proposuit perduxisse; sed cum declinasset ad villam de Dadyngtone prope Warwicum, Comes commisit suis Petri custodiam, ipso ²cum conjuge sua, Comitissa, in vicino pernoctaturo. Quod comperiens Comes Warwici, cum magno strepitu et armatorum multitudine supervenit, et eadem nocte de manibus famulorum Comitis Penbrochiæ Petrum rapuit, et ad castrum suum duxit. Cum igitur foret ibi quædam ambiguitas, quid esset faciendum de Petro, utrum foret utilius mox eum neci tradere an regiæ voluntati reddere, quidam vir astutus et profundi consilii sic respondit: ³—"Prædam," inquit, "quamdiu insecuti sumus, et non sine labore jam cepimus. Supervacuum foret iterum foras quærere, si eam penes nos

Trokelowe,
p. 17.
MS. Bibl.
Reg. 13.
E. ix.

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

Trokelowe,
p. 17.
MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.
MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

Trokelowe,
p. 17.
MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

¹ This reason for the withdrawal of the Earl of Lancaster is not given by Trokelowe; whose narrative is closely followed, though the language is varied to a greater or less degree.

² Omitted in the printed texts.

³ Down to this point the narrative of Trokelowe seems to be followed; though the language is considerably varied. The words, however, that here follow, differ from those given by Trokelowe, to a still greater degree.

MS. Bibl. " possemus quomodolibet detinere: pensare debemus viri A.D. 1312.
 Reg. 13 " scelera, et per eum patriæ illata damna, quæ semper seque-
 E. ix. bantur verba ridicula, superba responsa. Recolere quoque
 " fas est labores publicos et privatos, expensas innumeras,
 " vexationes varias, vix unquam terminabiles, quæ sustinuimus
 " ante prædam captam; et idcirco decerno, ut nunc solus
 " prius moriatur hic homo quam per guerras amplior turbatio
 " crescat in regno."

Assentiunt universi viri consilio, et Petrum ejiciunt de Gaveston
 ergastulo, capite plectendum communi judicio. Ducitur ergo put to
 Petrus ad locum, "Blakelowe" vocitatum; et, tanquam legum death by
 subversor, et publicus regni proditor, capite truncatus est. the Earl of
 Et qui quondam vocaverat Guidonem, Warwici Comitem, Warwick.
 "Nigrum Canem de Arderina," jam, juxta Comitatus vaticinium,
 morsus amarissimos sensit ejusdem.

¹ Cadaver Petri per Fratres Prædicatores Oxoniam est delatum, He is finally
 et inter eosdam plus biennio conservatum; donec Rex illud ad buried at
 manerium suum de Langleye transferri fecisset, et in ecclesia Langley.
 Fratrum Prædicatorum, quos ibidem constituit, de regio fisco
 victuros, et pro anima Petri et regionum progenitorum cele-
 braturos, honorifice condidisset.

Ut Proceres petunt confirmari quosdam Articulos.

Trokelow, Magnates regni, modo præfato de Petro consecuto proposito, Further
 pp. 18, 19. miserunt ad Regem, proterve postulantes provisiones suas demands
 MS. Bibl. per eum confirmari et effectui demandari, comminantes, nisi made by
 Reg. 13 maturius ista faceret, ad ipsum venirent, et præmissa complere the nobles
 E. ix. cogerent manu forti. Nec segnius implevere legationem, sed on the
 continuo, viribus adunatis, totam patriam circa Dunstapliam King.
 occuparunt, Rege Londoniis existente. Cernentes autem regni Mediation
 prælati, una cum Gilberto Comite Gloverniæ, talem dissensionem of the Earl
 Ecclesiæ ²regnoque periculosam, totis viribus insistebant, ut of Gloucester and the
 pax reformaretur, et pars utraque quietior esse posset. Prelates.
³Eo tempore venerunt, cum regni pontificibus et dicto Gilberto Papal En-
 Comite, nuncii Papæ duo, ad Sanctum Albanum, ut, ibidem voys treat
 for peace.

¹ This account of the burial of Gaveston, first at Oxford, then at Langley, has the appearance of being a combination of the narrative of Trokelowe with that of Murimuth. There appears, however, to be an omission in the account as given by

Trokelow. See p. 148, *post*.

² *regnique* in orig.; and in the printed texts.

³ The narrative of Trokelowe is closely followed here; though the language is at times considerably varied.

A.D. 1312. hospitati, facilius possent ferre et referre partis utriusque responsa. Unus illorum Cardinalis extitit Tituli Sancti Priscæ, qui quondam Abbas fuerat Montis Frigidi in Wasconia, de Ordine Cisterciensi, et Vice-Cancellarius modo Papæ; alter vero fuit Episcopus Pictavensis, et postea Cardinalis. Hii quosdam clericos præmiserunt de Sancto Albano ad villam de Wathamstede, ubi tunc erant Barones cum suis exercitibus, cum litteris Summi Pontificis eis pro pace roganda directis. Magnates audientes extraneos eis litteras apportasse, ipsos quidem pacifice receperunt; sed litteras recipere noluerunt, dicentes se non esse litteratos, sed armis et militia exercitatos, et ideo videre litteras non curarunt. Tunc qui missi fuerant, requisierunt si placeret eis habere colloquium cum dominis suis, Domini Papæ nunciis, qui pro pace reformanda personaliter accedere cupiebant. Ad hæc proceres responderunt, se in regno multos habere probos et litteratos Episcopos, quorum consiliis uti volebant, et non extraneorum, quibus non esset cognita causa commotionis suæ; præciseque dixerunt, se nullo modo permissuros, ut aliquis alienigena vel forensis intromitteret de factis suis aut quibuscunque negotiis eos tangentibus infra regnum. Nuncii Domini Papæ tali ¹ mandato perterriti, in crastino summo mane iter versus Londonias maturarunt; qui apud Sanctum Albanum, loci commoditate illecti, moram traxisse per mensem vel amplius cogitaverant. ² Episcopis vero regni, cum Gilberto Comite, sic intercurrentibus, sic satagentibus, sic demum mediantibus, res est temperata, quod Barones thesaurum, et equos, et cuncta jocalia, quæ dicti Petri fuerant, et apud Novum Castrum ceperant, Domino Regi, vel ejus attornato apud Sanctum Albanum ³ viventi, restituerent; et tunc Dominus Rex eorum petitiones perduceret ad effectum. Venientibus igitur ad Sanctum Albanum Johanne de Sandale, regni The-saurario, et Ingelardo de Warle, Custode Garderobæ regiæ, juxta conductum sunt omnia restituta.

Hoc anno Isabella Regina peperit Regi Angliæ filium suum primogenitum, die Sancti Bricii, apud Wyndeleshore, villam Regis: et licet ibidem tunc præsens esset Lodewycus filius Regis Franciæ, dictæ Reginæ frater, et multi magnates Franciæ sexus utriusque, voluissentque imposuisse pusiolo nomen Regis Franciæ, magnates Angliæ hoc permittere noluerunt; sed cum, nomine patris sui, vocaverunt "Edwardum;" in cujus ortu tota Anglia ingenti plausu lætata est, et pater ejus tam

But are re-
pulsed by
the nobles.

Gaveston's
property
given to
the King.

Birth of
Prince
Edward.

The nobles
forbid him
to be named
"Louis."

Trokelowe,
p. 19.
MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.
Trokelowe,
pp. 19, 20.
MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

¹ modo in the printed texts.

² Episcopus in orig.

³ Properly *venienti*, as in MS.
Bibl. Reg. 13 E. ix.

Trokelowe, hilarius est effectus, ut dolorem quem de morte Petri con- A.D.
p. 21. ceperat, temperaret. Ab illo die, Deo disponente, crevit amor 1312, 1313.
MS. Bibl. filii, et evanuit in ejus corde Petri memoria; et Rex voluntati
Reg. 13 suorum procerum facilius solito condescendit.
E. ix.

Cont. Tri- Eodem anno, die Jovis in crastino Sanctæ Luciae Virginis, An eclipse
vet, p. 9. celipsis lunæ incepit in noctis crepusculo, et per trium horarum of the moon.
MS. Bibl. spatium perduravit.
Reg. 13

E. ix. Transit annus iste fruges producens, et fructus faciens; sed
MS. Bibl. tam rarus extitit ¹utroque; Gallicis, Scotisque tolerabilis;
Reg. 13 Anglis varius, sollicitus, et formidolosus.
E. ix.

Anno gratiæ millesimo trecentesimo ²duodecimo, qui est
annus regni Regis Edwardi, a Conquæstu Secundi, sextus, tenuit
Rex Natale apud Wyndeleshores; cum multi nobiles ex Galliis Dissensions
interfuerunt, susurrones inuisi, et detractores Deo odibiles. caused by
Per hoc tempus regni Barones criminari penes Regem toto French
conamine insistebant, et ipsius Regis animum in odium convertere nobles.
eorundem. Effecerunt igitur, ut Rex eorum consilia parvi-
penderet, et ab eis affectum averteret, et cultum debitum et
consuetum. Factum est igitur, ut rancor inveteratus inter
Regem et proceres fomentum reciperet redivivum, et quicquid
uni parti placuit, alteri displicebat.

Anno sub eodem, citati sunt ad Parliamentum Londoniis Parliament
faciendum cuncti magnates, et qui de consuetudine citari de- at London.
buerant, vel de jure. Cunctis igitur clericis congregatis, et

Trokelowe, laicis, Dominus Rex gravem deposuit querimoniam de con-
p. 21. temptu suo, et damnis sibi illatis per Barones dudum apud Discussions
MS. Bibl. Novum Castrum super Tynam, et, quod plus doluit, de captione there be-
Reg. 13 Petri, et impia trucidatione, perpetratis per eosdem Barones. tween the
E. ix. Barones vero ad has querelas unanimiter responderunt, se in King and
præmissis nullatenus deliquisse, immo potius Regis gratiam et the nobles.
amorem promeruisse; cum non in contemptum regium contraxe-
runt pro tunc exercitum, sed ut regni inimicum publicum,
multotiens per communitatem Angliæ, ex duorum regum
assensu, extra bannitum, destruerent; per quem læsa fuit in
immensum fama regia; per quem expilabatur non solum
Regis sed regni substantia, per quem suscitata fuerat inter
Regem et suos dissensio periculosa. Et addiderunt, se velle
videre finem negotiorum circa quæ plura expenderant, graviter
laboraverant, et se et suos ³nimis vexaverant; nec profecerant
ad hoc tempus. Dicebant insuper, nolle vanas promissiones,
et infructuosas, cujusque de cætero præstolari. Eoque per-

¹ *utrinque* in the printed texts :
utrorumque in Bibl. Reg. 13 E. ix.

² *decimo tertio* in the printed texts.

³ *minis* in the printed texts.

- A.D. 1313. ducta est Baronum animositas ista vice, ut citius mori præ-
 eligerent, quam, ut hactenus, ridiculose differri. ¹ Quod videns
 Regina, cum prælatis regni et Comite Gilberto Gloverniæ, sol-
 licite intercurrerant, partium animos diligenter sedare stude-
 bant, et pacem facere totis viribus satagebant. Et factum est
 per laudabilem mediationem eorundem, ut tali pacto rancor
 regius conquiesceret, si videlicet ipsi Barones, cum suis as-
 sentatoribus, in Aula Westmonasterii, et pleno Parlamento,
 venirent, et se humiliarent domino suo Regi, et de hiis in
 quibus ipsum offenderant, veniam precarentur. Et Dominus
 Rex eosdem ad gratiam et firmam pacem sine fictione recipe-
 ret, et ut ligios et fideles in amore suo tractaret de cætero et
 foveret, Articulosque petitos ad finalem effectum perduceret;
 nec pro morte Petri quemquam impeteret, sed chartam cui-
 libet exigenti de indemnitate concederet.
- Final agreement that the Barons shall ask pardon of the King. Hiis itaque utrobique peractis, magnates, Regis considerantes
 indigentiam, sponte ² sibi quintum-decimum denarium bonorum
 temporalium concesserunt; et sic a dicto Parlamento cum
 pace et gaudio recesserunt.
- Grant made to the King. Eodem anno, Magister Robertus de Wynchelsea, Cantuariæ
 Archiepiscopus, qui toto suo tempore nobiliter rexerat Angli-
 canam Ecclesiam, et in temporibus ³ duorum regum firmiter
 steterat cum magnatibus pro repetendis regni libertatibus,
 hominem exuens, migravit ad Christum. Quo sepulto, monachi
 primæ Metropolis Cantuariæ Magistrum Thomam de Cobham,
 virum supereminentis litteraturæ, multisque virtutibus redimi-
 tum, in pastorem Regi præcipuum concorditer elegerunt;
 quamvis Papa, priusquam dictus Robertus secessit in fata, illius
 honoris collationem sibimet reservasset. Dictus vero Thomas,
 electioni de se factæ consentiens, Annivionam, ubi tunc erat
 Curia, properavit, petiturus confirmationem electionis suæ. Et
 licet non potuisset inveniri in electi persona vitium, Summus
 tamen Pontifex electionem suam, post reservationem sibi
 factam, omnino nullam esse pronunciavit. Et quia con-
 stabat Papæ Ecclesiam Anglicanam multis laborare tribula-
 tionibus, cogitabat sollicite providere Ecclesiæ viduatæ de
 viro, per quem vexationes melius sedari possent. Habito
 super hiis tractatu provide, tandem in Dominum Walterum
 Reynald, Wygorniensem Episcopum, Domini Regis Cancellaria-
- Death of Archbishop Winchelsea.
- The monks of Canterbury elect Thomas de Cobham; whose election is annulled by the Pope.
- Walter Reynolds appointed

MS. Bibl.
 Reg. 13
 E. ix.
 Trokelowe,
 pp. 22, 23.
 MS. Bibl.
 Reg. 13
 E. ix.

¹ Though the narrative of Trokelowe is closely followed, the language is considerably varied and amplified.

² *illi* in the printed texts.

³ Trokelowe says — “*magnates terræ, in suis libertatibus petendis, intrepide contra Regem fovisset.*”

Trokelowe, rium, oculos dirigebat, considerans nimirum quantam gratiam A.D.
p. 23. coram Domino Rege præ cæteris regni prælatis inveniebat, 1313-1314.
MS. Bibl. quam ¹ mature se in suo officio ² Cancellariæ, et quam sapienter, Arch-
Reg. 13 habebat, quanta discretione motus et rancorem inter Regem bishop of
E. ix. et proceres temperabat; sperans talem virum Ecclesiæ et Canter-
regno plurimum profuturum. Huic igitur honorem Cantua- bury.
riensis ecclesiæ gratis, cum pallio, conferebat. Dicto vero
Magistro Thomæ spem ³ promissionis honorificæ habere jussit.
Prædictus vero Walterus, honorem sibi collatum reverenter
suscipiens, accessit ad ecclesiam Cantuariensem Dominica
Quinquagesimæ, quæ tunc erat tertio-decimo Kalendas Martii;
ubi eodem die, post consecrationis suæ solemniam, ⁴ festum
splendidissimum Domino Regi et Regina, multisque magna-
tibus, causa ipsius illuc accedentibus, præparavit.

Murimuth, Hoc ⁵ anno obiit Dominus Guido de Bello Campo, Comes Death of
p. 24. Warwici, qui in Parlamento ultimo Consilio regio fuerat depu- Guy de
MS. Bibl. tatus; sed privati Regis, invidentes ei, ut dicitur, cum Beauchamp,
Reg. 13 impotionaverunt. Earl of
E. ix. Warwick.

Cont. Tri- Eodem anno Rex et Regina miserunt se in mare versus (A.D. 1315.)
vet, p. 10. Parisius, cum multis terræ nobilibus, et interfuerunt Parisius The King
MS. Bibl. coronationi Domini Philippi, filii Regis Franciæ, in Regem and Queen
Reg. 13 Navariæ ibidem creati, die Pentecostes. visit Paris.
E. ix.

MS. Bibl. Transit annus iste nec satis frugifer, nec abundans fructibus;
Reg. 13 Angliæ multipliciter varius; nunc nubilus nunc serenus, nunc
E. ix. turbidus nunc amœnus, nunc pacificus nunc inquietus; suspi-
ciosus Regi et suis assentatoribus; sollicitus plebi terræ
regni que proceribus; Franciæ pacificus; ⁶ Scotiis otiosus;
inimicis Crucis Christi in Terra Sancta a Christianorum
bellis, proh dolor! expeditus.

Novus annus, et Scotorum debacchatio.

Anno Domini millesimo trecentesimo ⁷ decimo tertio, qui
est annus regni Regis Edwardi, a Conquæstu Secundi, sep-
timus, tenuit Rex Natale Londoniis.

Hoc anno Scoti, intrantes Northumbriam, prædabantur The Scots
patriam, trucidabant incolas, et villas plurimas incendebant. ravage
Northum-
berland.

¹ *nature* in orig.

² *Cancellario* in orig. and in the
printed texts; corrected from MS.
Bibl. Reg. 13 E. ix.

³ *promotionis* in the printed texts,
and in Trokelowe.

⁴ *convivium* in the printed texts.

⁵ An error: he did not die until 12
August, 1315; under which year,
his death is given by Murimuth.

⁶ *Scotis* in the printed texts.

⁷ Properly *decimo quarto*; but
decimo tertio is the reading in the
printed texts.

- A.D. 1314. Eodem anno, Papa Clemens diem clausit extremum, qui MS. Bibl.
 Death of prius fuerat Archiepiscopus Burdegalensis; et vacavit Sedes per Reg. 13
 Pope Cle- biennium. Succedit autem ei Jacobus Episcopus Anivoniæ, et E. ix.
 ment V. vocatus est "Johannes."
- The King ¹In Vigilia ²Palmarum venit Dominus Rex ad Sanctum Trokelowe,
 visits Saint Albanum, et obtulit Beato Martyri quamdam crucem auream, p. 24.
 Albans. diversorum Sanctorum reliquiis insertam, et lapidibus pre- MS. Bibl.
 tiosis, commendans se et suos necessarios ejusdem Sancti Reg. 13
 tutelæ, et precibus monachorum. Cumque suggestum fuisset E. ix.
 ei, quod pater suus chorum Sancti Albani renovasse pro-
 posuerat, desiderium patris explere gestiens, contulit mox
 His munifi- centum marcas argenti, et meremium apud Dynesleyam,
 cence. quærendum ad opus illud, jubens ut pecuniæ nullo modo
 parcerent, quin opus illud ad honorem Dei et Beati Albani,
 Anglorum ³Protomartyris, irreprehensibiliter consummarent.
- The King In crastino Diei Palmarum, Rex iter versus insulam Elien-
 visits Ely. sem arripuit; ubi solemnitatem Paschalem tenuit nobiliter et
 festive. Quo tempore, Elienses mentientes se corpus habere MS. Bibl.
 Sancti Albani, Anglorum ³Protomartyris, manifestissime con- Reg. 13
 futavit coram regni nobilibus et monachis dicti loci. Jam cum E. ix.
 ad alleviandum moram suam in Monasterio oculis diversa sub-
 jiceret, ⁴fanaque videre vellet ibidem, tandem incidit menti
 ejus, ut videret quid esset contentum in feretro quod "Beati
 "Albani" vocant, in ecclesia memorata. Dixitque Episcopo,
 qui tunc aderat, Elyensi; "Scis"—inquit—"quod fratres mei
 "apud Sanctum Albanum corpus ejusdem Martyris putant
 "veraciter se habere, et in hoc loco dicunt monachi se dicti
 "Sancti corpus tenere; per animam"—inquit,— "Dei, volo
 "videre in quo loco reliquias sancti corporis debeo potissimum
 "venerari." Cumque Præsul verba Regis Priori et fratribus
 retulisset, illi, velut exsanguis effecti, quid responderent, quid
 facerent, nesciebant; ex una parte timentes amittere tantum
 thesaurum, si verum esset quod apud eos foret; ex altera,
 convinci de mendacio metuentes, quia hoc prædicaverant se
 habere. Nesciebant enim pro tunc quid in dicto feretro con-
 tinebatur. Episcopus, videns suorum consternationem, anima-
 vit eos, monens ut considerent quia non ad auferendum
 tantum thesaurum, sed venerandum, Rex aspectum reliquiarum
 requisivit. Ventum est igitur in ecclesiam; et feretrum solu-
 tum et apertum est per quendam monachum, "Alanum de
 "Walsyngham," dictum, qui postea, proficientibus meritis,

¹ *Rex venit in* in the printed texts.² *Palmarum ad* in the printed texts.³ *Prothomartiris* in orig.⁴ *fanaque* in orig.; *phanaque* in the printed texts.

MS. Bibl. Prior factus est illius ecclesiae; qui et ipse peritus erat in A.D. 1314.
 Reg. 13 opere aurifabrili, et ideo ad solvendum feretrum tunc vocatus.
 E. ix. Rex vero, cum vidisset cunctos clavos extractos, et feretrum patefaciendum, accessit et levavit operculum manu sua. Et ecce! vident locellum illum, a summo usque deorsum, quodam panno villosa ita occupatum, ut nihil posset aliud continere. In superiori vero parte vestimenti, conspiciunt cruoris coagula dense respersa, ita nova, ita ¹recentia, quasi pridie fuissent effusa. Constat hanc vestem fuisse caracallam quam Sanctus Albanus, in conversione, acceperat a Sancto Amphibalo, magistro suo, in signum religionis; in quo idem Martyr sententiam subiit capitalem. Et fas est credere quod ad honorem Sancti, divino miraculo sanguis ejus sic in hac veste servatus, Relic of the sicut in pulvere sui sepulcri per multa sæcula legitur con- martyrdom of Saint Alban, carried to servatus. Cujus pulveris massam, in qua rubebat adhuc of Saint Alban, carried to sanguis Martyris, Sanctus Germanus, Altissiodorensis Epis- copus, secum abstulit, et detulit ad Natale secum Altissiodoro, Auxerre. capellam construens in honorem Martyris memorati.

Rex igitur et omnes assistentes, de tanto miraculo stupefacti, proni corruerunt in terram; et facta est non parva hæsitatio quis accederet ad deponendum operculum et feretrum contingendum. Tandem, Rex ipse, cæteris animosior, operculum detraxit ad locum suum; et tunc primo cognoverunt Elyenses quid de Sancto Albano haberent, quid non haberent, cum oculata fide cernerent in dicto feretro, præter caracallam, nihil omnino contineri. Rex vero, hilarior effectus de rei comperta veritate, dedit illic dona varia, residuum temporis quo mansit ibidem ducens in summa lætitia, frequenter conferens de merito Martyris Albani, et gloria, et judicans non sine divina factum providentia ut in duobus locis tam celebribus specialis veneratio Martyris haberetur. Et ait Eliensibus;—"Gaudete de Dei
 "munere, gaudete de tanti Martyris meritis et sanctitate;
 "quia, si prout dicitis, hic Deus per illum plura facit mira-
 "cula ratione vestis, credatis quod apud Sanctum Albanum
 "ampliora facit miracula, ratione corporis illic sanctissimi
 "quiescentis."

The body of the Saint pronounced to be at Saint Albans.

Trokelowe,
 p. 24.
 MS. Bibl.
 Reg. 13
 E. ix.

Rex de Insula ²Elyensi transivit Lincolniam, deinde ad Eboracum et Novum Castrum super Tynam. Berwicum perveniens, expectavit ibidem omnes qui sibi debebant servitium militare; cunctisque illuc ³pervenientibus qui sibi hujusmodi debebant servitium, præter Thomam Comitem Lancastriæ, et

The King proceeds to Scotland.

¹ recentia in orig.

² Elyensy in orig.

³ pervenientibus in the printed texts.

A.D. 1314. Comites Warennæ, Warwichiæ, et Arundeliæ, qui venire nolebant, eo quod Articulos, petitos totiens, et concessos, ad effectum detractavit perducere, disposuit militiæ suæ turmas, et ad obsidionem castri de Strivelyn dissolvendam cum grandi exercitu maturavit. Cumque fixisset prope locum tentoria, quidam de Regis Anglorum exercitu, equitationes coram cuneis Scotorum facientes, ipsos atrociter provocabant; quibus illi viriliter occurrentes, multos Anglorum nobiles, die Dominico in Sancti Johannis Baptistæ Vigilia, peremerunt. Quo casu Anglici exacerbat, in crastino vindicari firmiter proponebant; cumque dies illuxisset crastinus, ad pugnam se uterque exercitus præparabat. Circa vero horam diei tertiam appropinquantes sibi utriusque partis acies, juxta rei militaris regulam, turmas ad præliandum disponunt. Duces Anglorum pedites, cum arcubus atque lanceis, in prima componunt acie; equites diversis alis retro constituunt. Ex parte vero Scotorum, omnes erant pedites, eo quod in bello commisso quondam juxta Feukyrke, non prospere cessisset equitibus eorundem, qui, deserta pugna, fugerunt, pedites in prælio deserentes. Robertus de Brus, qui se "Regem Scotorum" nominavit, pedes Scotorum præcessit exercitum, dans suis exemplum, ut nemo de fuga cogitaret. Cumque jam ventum fuisset ad manus, ut confligerent collidentibus catervis ad invicem, plures attoniti, multi saucii, multique mortui, currerunt. Ibi lancearum confractarum fragor horribilis, ¹ ensium in cassides vibratorum tinnitus terribilis, securum ² Scoticarum vis intolerabilis, sagittarum et spiculatorum, in utramque partem missorum, nubes formidabilis, etiam bene cordatos poterant terruisse. Congeminatio ferientium, vox cohortantium, strepitus conclamantium, gemitus morientium, ³ poterant ultra quam dici fas est procul audiri, variante fortuna vices dum certatum est; nec poterat per longum discerni tempus, quæ pars potior videretur. Tandem, sæviante Bellona, discrimini patuit pars Anglorum. Quod cernens Gilbertus Comes Glovernæ, velut aper infrenduit, et, feritate concepta, cum suis commilitonibus in Scotos irruit; quorum quosdam mucrone mutilat, truncat, et trucidat, et gladium suum cruore Scotico multipliciter madefacit; quemcumque gladio feriebat, vel caput illi vel membrorum aliquod amputabat. Cernentes Scoti tam sævum adversarium suis tam

Trokelowe,
pp. 24-26.
MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

Trokelowe,
p. 26.

The English are
defeated at
Bannock-
burn.

¹ In the grandiose verbosity of the compiler, the succeeding portion of Trokelowe's narrative can hardly be traced; though no fact is added

to his account of the battle.

² *Scoticorum* in orig.

³ *peterant* in orig.; by inadvertence.

Trokelowe, crudeliter insistentem, conglobati concurrunt suorum succursui, A.D. 1314. pp. 26, 27. circumvallantes Gilbertum ex omni latere, convertuntque in The Earl of MS. Bibl. eum pondus prælii, lateribus ejus applicantes cuspides lancea- Gloucester Reg. 13 rum et ensium, hinc inde impingentes eum tot viribus, tanta slain. E. ix. feritate, donec ad terram caderet suis viribus destitutus. Tunc rabidi et inhumani Scoti caput ejus securibus bissacutis et gladiis tundunt, pungunt, et feriunt, donec inter pedes sonipedum spiritum exhalaret. Quod videntes sui famuli, fugere festinarunt.

MS. Bibl. Nobilis etiam Baro, Robertus de Clifford, cum multis aliis Other losses in Reg. 13 viris nobilibus, in hoc funesto conflictu peremptus est: ceci- the battle. E. ix. derunt nempe die illo Dominus ¹Paganus Typetot, Dominus Willelmus Marescallus, Dominus Ægidius de Argenten, Dominus Edmundus de Maule, cum multis aliis quorum nomina præsentibus inserere longum foret, ad numerum videlicet, ²[militum] et scutiferorum, septingentorum. Comites de Hereford et de Penbrok, videntes suorum plagam, terga verterunt, sibi fugæ præsidio consulturi. Sed Comes Herefordiæ in fugiendo captus est juxta castellum de Bosevilla; capti sunt autem, et in custodia detenti, Barones et Baronetti viginti duo, milites sexaginta octo, clerici et scutiferi numero excessivo; de quibus Dominus Rogerus de Northburgh, custos targiæ Domini Regis, quæ ab eodem ibidem per Scotos est ablata, in captivitate ductus. Summa vero totalis, tam Comitum, Baronum, et Baronetorum, quam militum, interfectorum et captorum ibidem, centum quinquaginta quatuor.

MS. Bibl. Interea, Dominus Radulphus de Mounthemer, qui de Ralph de Reg. 13 sponsaverat Dominam Johannam de Acres, Comitissam Glo- Mounther- E. ix. verniæ et regis præsentis sororem, captus fuerat apud Strive- mer libe- Cont. Tri- lyn; invenit gratiam in oculis Scotorum, ratione cujusdam rated by MS. Bibl. familiaritatis cum Rege eorundem, quondam in Curia Regis Bruce. Reg. 13 Angliæ habitæ casu fortuito, ita quod redemptio sua fuit sibi perdonata. Qui in Angliam rediens, targiam Domini Regis, modo quo ³præmittitur, a custode ejusdem ablatam per Scotos, secum reportavit, usu ipsius ratione prævia ex toto nihilominus interdicto.

⁴Rex vero, etsi ardentem cuperet vindicari, et instaret ad fundendum Scotorum sanguinem, a suis tamen de loco discriminis

¹ Not improbably, these names were taken from the Continuation of Trivet, where a very full list is given of the English, slain or taken prisoners.

² Inserted from MS. Bibl. Reg.

13 E. ix.

³ *permittitur* in the printed texts.

⁴ The narrative of Trokelowe is apparently followed here, but with a considerable alteration of the language.

- A.D. 1314. invitus educitur, et ad fugiendum compellitur, pro tanto infortunio gemebundus. Commissum est autem istud cruentum prœlium juxta castrum de Strivelyn, in loco qui "Banneke-mora" vulgariter appellatur, Scotorum tripudio, luctui Anglicorum; quia ab hoc die crevit Scotis animus et audacia, Anglis timor et vecordia; ut in sequentibus plenius apparebit. Trokelowe, p. 27. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.
- Division of the Earl of Gloucester's domains. Cum autem Gilbertus, Comes Gloverniæ, tam infausto conflictu tam lamentabiliter corruisset, et nullum superstitem masculini sexus reliquisset hæredem, expectatum est per duos annos si Comitissa, conjux sua, fortassis impregnata fuisset: sed cum frustra præstolatum fuisset biennale tempus super hujusmodi eventu, divisa est hæreditas inter tres sorores Comitis supradicti; quarum primam duxit in uxorem Dominus Hugo de Spencer; secundam vero Dominus Hugo de Audeley, quam prius habuerat Dominus Petrus de Gaverstone, quondam Comes Cornubiæ; tertiam vero duxit Dominus Rogerus de Tamari, quam prius desponsaverat Dominus Johannes de Burgo, filius et hæres Comitis Ultoniæ de Hibernia; et sic divisus est Comitatus nobilissimus in tres Baronias, qui quondam dicebatur, et erat, altera regni columna. Trokelowe, pp. 27, 28. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.
- Courtesy of Robert Bruce. Igitur post bellum de Strivelyn, Robertus ¹le Brus interfectorum spolia fecit colligi, quæ suis stipendiariis et hiis qui pro suæ partis defensione dimicaverant, distribuit larga manu; captivosque quos ceperat, tam civiliter tractari fecit, tam honorifice custodiri, quod corda multorum in amorem sui indicibiliter commutavit. Corpora Comitis Gloverniæ et Baronis de Clifford Regi Angliæ, apud Berewicum moram trahenti, transmisit sine pretio, sepelienda regia voluntate. Et cum Comes Herefordiæ, Dominus ²Humfridus de Boun, ut præmittitur, captus fuisset, deliberatus est; facta commutatione pro dicti Roberti de Brus conjuge, quæ jamdiu in custodia Regis Angliæ fuerat detenta captiva. Cæteri vero captivi per redemptionem seu commutationem sunt similiter liberati. Sed Rex tamen, amaro factus animo, cunctis diebus suorum deploravit infortunium, constituens in futurum vel certe perimi, vel in adversarios vindicari; recedensque de Berwici partibus pervenit Eboracum, ubi magnum cum clero tenuit Consilium, et regni magnatibus universis. Soluta Consilio, Rex se transtulit ad partes Australes. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. Trokelowe, p. 29. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.
- The Earl of Hereford given in exchange for the wife of Bruce. Eo tempore, plures ex Anglicis, facti transfugæ, se Scotis conföderaverunt, et a Regis Angliæ fidelitate desciverunt; reversique cum Scotis Northumbranam plagam deprædati sunt, MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.
- Certain English league with the Scots,

¹ *de* in the printed texts.| ² *Humfridus* in orig.

MS. Bibl. vastantes villas et casalia, captivos secum trahentes incolas, A.D.
Reg. 13 abigentes animalia et jumenta, agros depopulantes, incendia 1314, 1315.
E. ix. caedesque facientes ubique, nemine resistente. Nempe tunc and ravage
Anglis in tantum consueta adempta fuit audacia, ut a facie Northum-
duorum vel trium Scotorum fugerent Angli centum. berland.

Hoc anno ¹obiit Papa Clemens, qui nunquam suo tempore Death of
Romanam Ecclesiam visitavit. Ipse, pontificatus sui anno Pope Cle-
tertio, multas et magnas dedit indulgentias proficiscentibus vel ment V.
conferentibus ad subsidium Terræ Sanctæ; ut qui pro eodem
terræ passagio die Parasceues viginti quatuor quadrantes con-
ferrent, viginti quatuor annorum indulgentiam consequerentur;
cæteris vero anni diebus Veneris duodecim denariorum
valorem conferentibus, duodecim annos indulsit; reliquis vero
diebus omnibus per hebdomadam sex denariorum valorem
conferentibus, contulit indulgentiam sex annorum.

Murimuth, Ipso anno obiit Rex Franciæ Philippus le Bows, et successit Death of
pp. 21, 22. sibi Lodewicus filius suus, qui prius fuit Rex Navarræ: cujus King Philip
MS. Bibl. uxor, Regina Navarræ et filia Comitis Burgundiæ, propter the Fair.
Reg. 13 adulterium sibi impositum, cum Domino ²Johanne Danne, fuit
E. ix. suffocata. Qui quidem Lodewicus eodem anno duxit uxorem
filiam Regis Hungariæ, "Clementiam" appellatam.

Hoc anno latens erat odium inter Regem et proceres, et Hatred be-
præcipue inter Comitem de Lancastria, et Comitem de Warwico, tween King
et adhærentes ³eisdem. Edward
and the no-
bles.

MS. Bibl. Transit annus iste nec satis frugifer, nec bene fructifer; MS. Bibl.
Reg. 13 Anglis lugubris, probrosus, et damnosus, propter infamem
E. ix. Scotorum victoriam; Scotis commodus, lætus, hilaris, propter
accrescens initium libertatis; cæteris mundi partibus multiplici
varietate transactus.

Anno gratiæ millesimo trecentesimo decimo ⁴quarto, qui
est annus regni Regis Edwardi, a Conquæstu Secundi, octa-
vus, tenuit Rex Natale apud Wyndeleshore cum multis regni
prælati.

Trokelow, Eodem tempore, in die Octavarum Sancti Johannis Evange- Burial of
pp. 29, 30. listæ, Rex, convocatis Cantuariensi Archiepiscopo et aliis Gaveston
MS. Bibl. quatuor Pontificibus, cum Abbatibus pluribus et multis viris at Langley.
Reg. 13 ecclesiasticis, corpus Petri de Gaverstone, de loco translatus
E. ix. ubi jam diu quieverat, inter Fratres Prædicatores Oxoniis, fecit
apud manerium suum de Langley honorifice tumulari; huic
tamen solemnitati pauci de regni nobilibus interesse curabant.

¹ This has been already stated.
See p. 138, ante.

² *Philippo* in Murimuth.

³ *ejusdem* in the printed texts.

⁴ *quinto* in the printed texts.

- A.D. 1315. ¹Hoc anno, in crastino Purificationis, convenerunt ad Parlia-
 Parliament mentum Londoniis universi pene regni prælati, cum proceribus
 at London. et communibus, ad tractandum de statu regni et alleviatione
 pretii rerum venalium, quæ modo tam caræ factæ fuerant ut
 Measures vix posset vivere plebs communis. Ordinatum est igitur, ut
 to alleviate melior bos unus venalis crassus, de grano nōn pastus, vendatur
 the dearth. de cætero pro sexdecim solidis; et si de grano pastus fuerit,
 et sit crassus, pro viginti quatuor solidis ad plus vendatur.
 Vacca melior, viva et crassa, vendatur pro duodecim solidis.
 Quilibet porcus duorum annorum, crassus, vendatur pro
²quadraginta denariis; multo tonsus, crassus, pro ³quatuor-
 decim, multo lanatus crassus pro viginti, vendatur denariis.
 Auca crassa pro duobus denariis et obolo; capo bonus pro
 duobus denariis; gallina bona pro uno denario; columbellæ qua-
 tuor pro uno denario vendantur de cætero; et ⁴[si] vendentes
 aliter fecerint, res venales Regi remaneant forisfactæ.
- Parliament In quindena Paschæ Rex per brevia citari fecit ad Parlia-
 summoned; mentum Londoniis prælatos et proceres, regnique communes.
 but the Sed quia multi de magnatibus impedimentorum causas præ-
 nobles ne- tenderunt, per quas merito excusari poterat eorum absentia,
 glect to dictum Parliamentum tunc temporis nullum sortiebatur effec-
 attend. tum. Sed unusquisque tunc Londoniis congregatorum quo
 sibi placuit divertebat, et qui terram defendere tenebantur,
 vacabant otio sive jocis.
- Northum- Scoti per hoc tempus, crudeles et inhumani, flamma, rapinis,
 berland et cæde, partes Occidentales Northumbriæ, de Karleolo donec
 ravaged by venirent Eboracum, sine resistentia devastarunt; nec erat
 the Scots. locus in illis partibus ubi tute latere potuerunt Anglici, nisi
 in Karleolo, et Novo Castro super Tynam, et Prioratu de
 Tynemutha, et paucis castellis aliis, quæ cura diligenti custodie-
 bantur. Factaque est patria longo tempore Scotis tributaria,
 donec miseri patriotæ nihil haberent unde tributa penderent,
 sicut prius villa de Berwico vix ab Anglicis est retenta.
 Dunelmenses post multa gravamina ad tempus sibi pacem
 pro pecunia comparabant. Eo tempore Robertus ⁵le Brus
 transmisit exercitum in Hiberniam; cui ducem constituit
 Edwardum fratrem suum uterinum, ut terras Regis Angliæ in
 illis partibus occuparet, et Anglicos ibidem existentes pro
 viribus infestaret.

Eodem anno, velut Deo displicerent Statuta præcedentis

¹ The text here appears to be considerably abbreviated from that of Trokelowe.

² *tribus solidis quatuor denariis* in the printed texts.

³ *quatuordecim denariis* in the printed texts.

⁴ Supplied from Trokelowe, and MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

⁵ *de* in the printed texts.

- Trokelowe, p. 33. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. Parliamenti, omnia venalia solito cariora facta sunt. Carnes animalium reperiri non poterant, capones et ¹aucæ minime com-
parebant, ²qua rarissime videbantur; oves pestilentia moriebantur; porci nutriri nequibant; quarterium frumenti, fabarum, et pisarum, pro viginti solidis vendebatur; brasii vero pro marca. Salis autem quarterium pro triginta quinque solidis vendebatur; tantaque penuria populus terræ communiter premebatur, ut ³[cum] Rex apud Sanctum ⁴ in Vigilia Sancti Laurentii declinasset, vix inveniri poterat panis pro suæ specialis familiæ sustentatione. A.D. 1315, 1316. Increased dearth. Ordinances as to sale of victuals.
- MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. Hoc anno ⁵Lewlinus Bren, Capitalis Wallensium, qui villas multas combusserat et Anglos interfecerat, per milites fortiores de Regis camera, missos contra eum, captus est, cum duobus filiis suis, et Regi Londonias destinatus. Capture of Llewelyn Bren.
- Murimuth, p. 23. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. Eodem anno obiit Lodowicus Rex Franciæ; cui successit Philippus Comes Pictaviæ, frater suus. Death of Louis X.; succession of Philip V. (A.D. 1316.)
- MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. Transit annus iste sævus Anglicis et crudelis, duplici contritione conterens Anglicos, fame videlicet, et peste quam ex fame contraxerant; fruges sive fructus fraudulenter ⁶faciens; patriotas per ganeones Scotos immisericorditer opprimens; toti regno tum luctuosus quam suspiciosus, propter procerum dissimulationes, qui Regis honorem, regni commodum, non curabant; Franciæ, Flandriæ, cæterisque vicinis regionibus, otiosus.
- Anno gratiæ millesimo trecentesimo decimo ⁷quinto, qui est annus regni Regis Edwardi, a Conquæstu Secundi, nonus, tenuit Rex Natale apud Clipstone in Schirwode, ubi multa tribuit ⁸donatura.
- Trokelowe, p. 34. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. Circa festum vero Purificationis, apud Lincolniam habito magno Consilio, ex consensu Baronum suorum provisiones de venditione victualium revocavit, præcipiens ut unusquisque sua venalia meliori foro quo posset, venderet in futurum. The ordinances as to sale of victuals repealed.
- Karistia nempe quæ transacto anno inceperat mense Maio, duravit usque ad festum Nativitatis Beatæ Mariæ in eodem anno. Pluviæ siquidem ⁹autumnales tam abundanter descenderunt, quod fruges maturescere nequiverunt. Vix enim ad Continuance of the dearth.

¹ *anserēs* in the printed texts.² *quia* in the printed texts.³ Supplied from the printed texts.⁴ An omission in the original, and in the printed texts.—*Albanum* in Trokelowe and MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.⁵ This notice of Llewelyn Bren, may possibly have been derived from the same source as the narrative of

the anonymous Monk of Malmesbury; who relates his story at considerable length, pp. 163–166, (ed. Hearne).

⁶ There is apparently some omission here.⁷ *sexto* in the printed texts.⁸ *dona* in the printed texts; *donativa* is the correct reading.⁹ *æstivales* in Trokelowe.

A.D. 1316. diem Nativitatis Sanctæ Mariæ colligi poterant, pro nimia Trokelowe, p. 34.
 madefactione. Et tunc quidem oportebat pistorum triticum in MS. Bibl.
 clibanos ad desiccandum mittere, priusquam moleretur; tan- Reg. 13
 tum ebiberat de humore. Circa festum Sancti Michaelis E. ix.

eiusdem anni, in parte fuerat karistia temperata, sed ad sequens festum Natalis Dominici iterato redierat aggravata. ¹Panis ²autem ³qui fiebat, non habebat virtutem nutritivam nec substantiale robur, quia grana a calore solis æstivi non habuerant nutrimentum; unde contigit ut comedentes ex ⁴eo, licet magnam quantitatem sumerent, elapso brevi intervallo famelici redierunt. Nec est ambigendum quin pauperes fame tabescebant et inedia, quando divites continuo esurierunt post refectiones opulentas.

Murders
and rapine
in conse-
quence of
the famine.

Factum est igitur ut, prævalente fame, tam magnates quam religiosi familias suas ⁵minuerent, eleemosynas consuetas subtraherent, et amputarent fercula superflua et delicata. Contigit ergo ut qui expulsi fuerunt a curiis, quondam soliti vitam ducere in deliciis, cum nec ⁶valerent fodere et erubescerent mendicare, compulsi penuria, manus extenderent ad aliena bona, insistentes cædibus et rapinis; effectique sunt tot vespiliones, ut vix fuerit aliquis de communi vulgo qui non fuerit spoliatus.

Hugh
Gerold de-
graded and
put to
death.

Eodem anno Hugo Gerold, qui fuit Referendarius Papæ Murimuth, p. 26.
 Clementis et Episcopus ⁷Caturcensis, cui fuit impositum quod MS. Bibl.
 in mortem Johannis Papæ fuerat machinatus, perpetuo carceri Reg. 13
 mancipatur. Sed ⁸postmodum, fuit degradatus et tonsus E. ix.
 capite; veste stragulata indutus traditur curiæ seculari, vide-
 licet Marescallo Papæ, qui ipsum trahens de palatio Papæ
 ad pedes equorum per totam civitatem, postremo fecit in
 campo igne cremari.

Parliament
at London.

Hoc anno, circa festum Paschæ, convenerunt Londonias ad Trokelowe, p. 35.
 Parliamentum regni proceres et magnates, super statu regni MS. Bibl.
 tractaturi; durante vero adhuc Parlamento, crevit fames in Reg. 13
 regno Angliæ vehementer, ita ut quarterium salis et fru- E. ix.
 menti ante festum Nativitatis Sancti Johannis Baptistæ pro
 triginta ⁹solidis venderetur, et ab illo die usque ad festum

Increase of
the famine.

Assumptionis Beatæ Virginis ad quadraginta solidos accres-
 cebat. Famem igitur totam terram generaliter invadentem

¹ *Pamis* in orig.: by inadvertence.

² Written *annis* in orig.; by in-
advertence; omitted in the printed
texts.

³ *quæ* in orig.; *qui* in the printed
texts.

⁴ *hoc* in the printed texts.

⁵ *minuirent* in orig.

⁶ In allusion to *Luke* xvi. 3.

⁷ *Cantuariensis* in orig.; but cor-
rected in a later hand.

⁸ *postquam* in the printed texts.

⁹ *solidis* in orig.

Trokelowe, mortalitas hominum est secuta, et præcipue egenorum, in A.D. 1316. p. 35. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. tantum ut vix possent vivi mortuos sepelire. Nempe ¹dy-senteria, ex cibis corruptis generata, pene cunctos infecit; quam comitabatur febris acuta, quæ multos ad extrema perduxit. Et non solum homines ex ciborum corruptione lædebantur, sed pecora ex herbarum putrefactione corrupta cadebant; unde contigit ut esus carniū cunctis esset suspectus. Nec fuit illo tempore quisquam tam annosus, qui meminit se tantam famem, pestem, aut karistiam, prævidisse. Nec valuit contra pestem prædictam prudentia physicorum; quia medicinales herbæ, quæ levamen languidis conferre solebant, per aeris intemperiem et elementorum inæqualitatem, contra naturam effectæ degeneres, virus pro virtute reddebant.

MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. Trokelowe, pp. 36, 37. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

Followed by a pestilence.

In festo Assumptionis Beatæ Virginis natus est Regi filius apud Eltham, qui vocatus est "Johannes."

Birth of John of Eltham. Increase of the famine and pestilence.

Eo tempore ita fames invaluit, ut quatuor denariatus de grosso pane in die uni non sufficerent comedenti: carnes animalium quæ infectæ non fuerant erant raræ, carnes equorum pauperibus pretiosæ; multi canes pingues furabantur, et eorum carnes edebant. Quidam, ut dicebatur, filiorum suorum et filiarum suarum in locis abditis, compulsi penuria, comedebant; quidam parvulos alienos furabantur, ² quos mactabant et furtim comedebant. Fures, et qui in carceribus tenebantur, ad eos noviter venientes discerpebant, et semivivos illico devorabant. Per dictum tempus lagena cervisiæ ³ tenuis pro duobus denariis, melioris pro tribus, optimæ vero ⁴ [pro] quatuor, denariis vendebatur. Londonienses per idem tempus, quia frumentum inbrasiatum maxime consumebatur, statuerunt ne in civitate id de cætero fieret; et ideo constituerunt ut lagena melioris ⁵ cervisiæ pro tribus ⁶ obolis venderetur, debilioris vero pro denario, et non ultra.

Rex autem, clamori plebis compatiens, juxta Statutum Londoniarum misit brevia Vicecomitibus universis per totum regnum, jubens ut tam infra libertates quam extra, in ⁷ civitatibus, burgis, villis mercatoriis et campestribus, lagena cervisiæ pro denario venderetur; et ne frumentum ulterius in cervisiam converteretur inhibuit sub gravi forisfactura; qui nisi celerius hoc mandatum promulgari fecisset, maxima pars populi fame et inedia deperisset.

Provisions as to the sale of victuals.

¹ *dissenteria* in orig.

² *et eos furtim mactabant, et eorum carnes edebant*, in the printed texts.

³ *melioris* in Trokelowe; but clearly a mistake for *tenuis*.

⁴ Omitted in orig.; supplied from the printed texts.

⁵ *servisiæ* in orig.

⁶ *obulis* in orig.

⁷ *comitatibus* in the printed texts.

A.D. 1316, 1317. Hoc anno, post mortem Clementis Papæ, electus est in Cont. Tri-
 1316, 1317. Papam apud Lugdunum, cum Sedes vacasset duobus annis, vet, p. 17.
 Pope John XXII. quatuor mensibus, et quinque diebus, octavo Idus Augusti, MS. Bibl.
 elected. Episcopus Anivioniae, et vocatus est "Johannes Vicesimus Reg. 13
 "Secundus." E. ix.
 Johannes de ¹Kendale, regni Thesaurarius, fit Episcopus MS. Bibl.
 Wyntoniensis. Reg. 13
 E. ix.
 The Pope reserves the first-fruits. Summus Pontifex reservavit Camerae suae primos fructus Cont. Tri-
 A Council at Clarendon. nolu-
 erunt interesse. MS. Bibl.
 Reg. 13
 E. ix.
 Transit annus iste nec frugifer nec fructifer, sed mortalibus MS. Bibl.
 multis ²pestifer propter famem et sitim, ³dysenteriam et febres Reg. 13
 acutas, et varia morborum genera quæ contraxerunt et inedia E. ix.
 et aeris letifera corruptela; Scotis votivus; Anglicis ea parte nocivus.

Novus annus, et festa Regis sollemnia.

Anno gratiae millesimo trecentesimo decimo ⁴sexto, qui est Cont. Trivet
 annus regni Regis Edwardi, a Conquæstu Secundi, decimus, p. 18.
 tenuit Rex Natale apud Clipstone, prout fecerat anno transacto, Trokelowe,
⁵solemnitatem vero Paschalem apud Clarendoniam. p. 39.
 MS. Bibl.
 Reg. 13
 E. ix.
 The Countess of Lancaster carried off by Richard de Saint Martin. Eodem anno, die Lunæ Ascensionem Dominicam præcedente, Cont. Tri-
 rapta est Comitissa Lancastriæ, nobilis viri Domini Thomæ vet, p. 21.
 Comitissæ uxore legitima, apud Caneford in Dorsetia, MS. Bibl.
 per quemdam militem de domo et familia Johannis Comitissæ Reg. 13
 Warennæ; convocatis ad illud factum detestabile fautoribus, ut E. ix.
 dicebatur, assensu regio, plurimis ⁶Anglicorum. Ducta est
 autem pompose nimis, in despectum Comitissæ dicti Lancastriæ,
 ad dictum Warennæ Comitem, ad castellum suum de Reygate.
 Dumque sic foemina duceretur, ecce in itinerando inter sepes et
 nemora, inter Haultone et Farnaham existentia, ductores vident
 minus vela et vexilla; aderant enim sacerdotes cum populo,
 facientes processiones more solito circa campos. Ductores
 igitur dictæ Comitissæ, timore subito et horrore percussi,
 putantes Comitem Lancastriæ, vel aliquos per ipsum missos,
 ad auferendum dictam dominam et tantam injuriam in ipsos

¹ Correctly *Sendale*, or *Sandale*.
 The error arises probably from the
 writer who is followed having writ-
 ten the name as "*Cenedele*." See
 p. 157, *post*.

² *postiferis* in orig.; corrected
 from the printed texts.

³ *dissenteriam* in orig.

⁴ *septimo* in the printed texts.

⁵ Cont. Trivet and Trokelowe are
 authorities for only this line.

⁶ This word is altered into *auli-*
corum in MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

Cont. Tri- vindicandum, cum omni celeritate fugerunt, domina pene sola A.D. 1317.
 vet, pp. 21, relictæ; sed rei tandem veritate comperta, reversi sunt cum
 22. minis et pompa. Cum quibus, quidam miseræ stature, claudus
 MS. Bibl. et gibbosus, suisque perpetuo intendens malitiis, "Ricardus"
 Reg. 13 dictus "de Sancto Martino," dominam, pro dolor! supradic-
 E. ix. tam delusam miserabiliter, magno suffultus adjutorio, in

suam exegit uxorem, firmiter protestatus quod ipsam fide
 media cognovit carnaliter antequam fuerat desponsata Comiti
 supradicto; quod etiam plane prædicta domina palam ubique
 recognovit, ac etiam verum esse fatebatur, ¹ nullo ducta
 timore; ac sic quæ toto tempore vitæ suæ nobilissima fuerat
 reputata domina, subito vergente rota fortunæ, quod dictu
 turpe est, per totum orbem spurcissima meretrix acclamatur.

Igitur dictus Ricardus, se supra se extollens, nomine uxoris
 suæ præsumit in Curia regia vindicare Comitatus Lincolnæ et
 Sarum; sed incassum, prout rei gestæ sequentia plenius ex-
 planabunt. Fama facti hujus ad Summi Pontificis aures allata,
 misit idem Pontifex duos Cardinales, ut pacem facerent inter
 Regem et Barones, et præcipue Thomam Comitem, ut patebit
 inferius loco suo.

The Pope
 attempts to
 make peace
 between the
 King and
 the Earl of
 Lancaster.

MS. Bibl.
 Reg. 13
 E. ix.

Trokelowe,
 pp. 39, 40.
 MS. Bibl.
 Reg. 13
 E. ix.

Rex hoc anno celebravit festum Pentecostes apud Westmo-
 nasterium in Aula Magna, ubi cum regaliter resideret in
 mensa, præsentibus regni sui principibus, intravit quædam
 mulier ornata histrionali habitu, equum bonum insidens, his-
 trionaliter phaleratum; quæ mensas more histrionum circuivit,
 et tandem ad Regis mensam per gradus ascendit, et quamdam
 litteram coram Rege posuit, et retracto freno, salutatis ubique
 discumbentibus, prout venerat ita recessit. Rex vero fecit
 litteram aperiri, ut cognosceret ejus tenorem; qui talis erat in
 sensu; ² Dominus Rex minus curialiter respexit suos milites,
 qui patris sui tempore, et sui ipsius, periculis diversis se
 exposuerant, et suas substantias pro illorum honore vel perdi-
 derant vel diminuerant; et alios, qui pondus negotii nondum
 portaverant, nimis abunde ditavit Hiis auditis, discumbentes
 se invicem contuentes, mirabantur de tanto ausu fœmineo, et
 janitores vel hostiarios quod permiserant eam ingredi durius
 increpabant; qui, se excusantes, responderunt, non esse moris
 domus regię histriones ab ingressu quomodolibet prohibere,
 et præcipue in tantis solemnitatibus vel diebus festis. Mit-
 titur idcirco ad quærendum mulierem; quæ de facili invenitur,
 capitur, et carceri mancipatur, et cur ita fecerit dicere cogi-

Device for
 reminding
 the King of
 his duty to
 his nobles.

¹ *nulla dicta* in orig.; corrected
 from the printed texts.

² The language of Trokelowe, in

reference to the contents of this
 letter, is somewhat varied by the
 compiler.

A.D. 1317. tur; veritatemque respondit, se ad hoc faciendum conductum Trokelowe, a quodam milite mercede condigna. Tunc miles quæritur, p. 40.
invenitur, capitur, ac ducitur coram Rege, et super præmissis MS. Bibl.
convenitur; qui nihil omnino metuens, quod ipse sit auctor Reg. 13
litteræ fatetur audacter, et pro honore regio id fecisse. Pro- E. ix.
meruit ergo dictus miles sua constantia favorem regium cum
donis uberrimis; et mulierculam a carcere liberavit.

The Earl of Lancaster pronounced the King's enemy. Hoc anno tenuit Rex tractatum Londoniis super jacturis et Cont. Tri-
damnis sibi et suis per Scotos illatis, Comite Lancastriæ nec vet, p. 20.
ad hunc tractatum, nec ad illum habitum Clarendoniæ, volente MS. Bibl.
venire; unde Regis inimicus, et regni, palam et notorie in Reg. 13
Regis hospitio appellatur. E. ix.

Certain of the North-umbrians themselves ravage the country. Sub eodem anno videntes quidam de Northumbria Scotorum MS. Bibl.
crebras irruptiones, deprædationes, depopulationes, et incendia, Reg. 13
quasi totius patriæ, et nemine volente succurrere tantis malis, E. ix.
velut in defectu Regis et procerum, sumunt arma et resistere
Scotis parant. Sed cum aliquandiu id probe fecissent, tandem
deficientibus tam victualibus quam pecunia, de tironibus facti
sunt tyranni, de defensoribus destructores, de propugnatoribus
proditores. Convenientibus autem ad eos plurimis, pari voto
despoliabant domi ruricolos, in campis accolos, eorum boves
de plaustris vel carucis solventes et ad cibum suum mactantes.
In villis vero nihil reliquerunt, quod ad esum videbatur aptum,
sed panes, frumentum, vaccas, oves, porcos, cæterasque carnes,
capones et gallinas, caseos et avenas, diripuerunt sibi; et non
solum perpetraverunt mala talia, sed plebanos despoliaverunt
usque ad femoralia, aurum, argentum, vestes, et vasa rapientes;
factusque est itaque tam grandis eorum numerus, ut neminem
pene timerent, continuaveruntque dictam rabiem quatuor fere
annis.

Arrival of Envoys of the Pope, for the purpose of establishing peace. Interea applicuerunt in Anglia Cardinales, rogatu Regis, Trokelowe,
Dominus ¹Caucellinus, Domini Papæ Vice-Cancellarius, et p. 40.
Dominus Lucas de Flisco, nuncii Domini Papæ Johannis MS. Bibl.
Vicesimi Secundi, ut pacem inter regna Angliæ reformarent et Reg. 13
Scotiæ, et ut Comitem Lancastriæ pacificarent Regi; attulerunt E. ix.
etiam Bullas Papales, quibus Papa Scotos excommunicavit, co MS. Bibl.
²quod descivissent a domino suo, Rege Angliæ, nisi redirent Reg. 13
ad pacem ejus. ³Qui, prout moris est Romanorum in externas E. ix.

¹ *Gaucelinus* in Bibl. Reg. 13
E. ix., Trokelowe, Continuation of
Trivet, and Murimuth.

² De la Moor says (p. 594) that
the Cardinals excommunicated the
Scots because Robert Bruce would

not allow them to enter Scotland.

³ The sequel of this narrative is
told with more circumstantiality
than in the text of Trokelowe.
See also Murimuth, p. 27, and Con-
tinuation of Trivet, p. 23.

MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. terras venientium, semetipsos ostentare volentes, contulerunt A.D. 1317. se sub omni festinatione in partes Boreales, infausta hora, ut Dominum Lodowicum de Bellomonte, cui Dominus Papa ad Regis instantiam Episcopatum contulerat Dunelmensem, electo ejusdem loci cassato, cum pompa Romana intronizarent; quamvis præmoniti fuissent, ut in Comitatu Eboraci se continerent, et ultra progredi non præsumerent, nisi regia manu fulti.

Cumque venissent prope villam de Derlyngton, subito de valle quadam erumpentes dicti grassatores, ducibus Gilberto de Midelton et Waltero de Selbi, inopinate irrucunt in familiam Cardinalium et futuri Episcopi Dunelmensis; injectisque manibus sacrilegis, de thesauro et equis suis, nulla habita ad tantas personas reverentia, spoliarunt. Lodewicum vero, Episcopum Dunelmensem, duxerunt ad villam de Morpath, ad redemptionem gravissimam compellentes. Captus est insuper a dictis populatoribus Henricus de Bellomonte, cum equis et thesauris plurimis, et ¹ductus est ad castrum de Midford, ubi detentus est donec magnam summam pecuniæ persolvisset. Cardinales vero restitutionem quarundam rerum habuerunt, puta de equis, vestimentis, et hujusmodi; sed restitutione plenaria caruerunt.

The Cardinals are plundered by Gilbert de Middelton and Walter de Selby; and the Bishop of Durham imprisoned, and forced to pay ransom.

Trokelowe, p. 41. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. ²Sine læsione tamen corporum, cum suis familiis Dunelmiam pervenerunt, ubi per dies aliquot perhendingantes, et Scotorum arbitrium præstolantes, infecto negotio pro quo venerant, reversi sunt sub conductu regio Eboracum. Quo cum pervenissent, et viderent se positos in statione segura, tulerunt horribilem sententiam in malefactores Northamhymbræ, et omnes eis quomodolibet adhærentes. Quam sententiam per totam Angliam publicari fecerunt, et mox Londonias redierunt, octo denarios de marca, pro damnis et expensis, a clero sibi dari cum instantia postulantes; non habentes respectum ad quatuor denarios sibi de marca prius concessos pro mora quam facturi fuerant in hac terra. Clerus vero, tractatu habito, respondit, quod contemptus et damna illis illata sibimet imputare deberent; cum locum a clero limitatum sibi, civitatem videlicet Eboraci, avaritiæ agitati stimulo transgredi præsumpserunt. Quamobrem octo denarios de marca dare clerus Anglicanus noluit, ³quatuor vero denarios quos prius concesserat, dare bene consensit.

¹ dictus in orig.; by inadvertence.

² The latter portion of this narrative corresponds closely with that of Trokelowe. The preceding part however is much fuller than Trokelowe.

³ Instead of this passage, we find in Trokelowe the following words—
“ sed quatuor denarios a marca, pro
“ secundo anno moræ suæ, vix opti-
“ nere valebant.”

Pax fit per Cardinales, sed cito post, comperta fraude, infirmatur.

A.D. 1317. Cardinales per idem tempus fecerunt pacem sub certis conditionibus inter Regem et Thomam Comitem; quas condiciones Rex cito post fregit injuste. Inde aucta est dissensio quæ prius extincta putabatur. Interim adductus est quidam miles Comiti Lancastriæ, tendens per Pountfret versus partes Boreales, cum quo alba charta regio sigillo magno, ¹aliquæ litteræ Regis sigillo privato signatæ, credentiam innuentes, inventæ sunt, ut cum Rege Scotorum pro morte dicti Comitis pacisceretur. Quem Comes de veritate confessum, tractum, deinde suspensum, retentis penes se in argumentum fidei chartis suis et litteris, mortis fecit subire supplicium, fixo capite suo super castrum Pontis Fracti. Et hic, ut dicebatur, paulo antea de familia Comitis fuerat specialis. Contigit ergo, quod hac de causa populus Anglicanus, qui prius Comitem fere spreverat, cognita veritate, contemptis Anglicis, adhæsit Comiti, vitam ipsius et salutem jugiter in spiritu postulans humilitatis.

Cont. Tri-
vet, p. 24.
MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

Captio, tractio, et suspensio, Gilberti de Middeltone.

Capture and punishment of Gilbert de Middleton. Per idem tempus, cum multa damna ²Prioratui de Tynemutha Trokelowe, Gilbertus de Middeltone antedictus, cum suis complicibus, p. 41. intulisset, et multos de convicinis suis captivasset, et ad graves MS. Bibl. redemptiones compulisset, multos autem statim non valentes Reg. 13 E. ix. solvere in custodia detinuisset; quidam de regione illa nobiles, eorum detentionem injustam dure ferentes, ad ipsum accesserunt sub conductu salvo, quasi pro vicinorum deliberatione mediante pecunia tractaturi, habito; quosdam tunc a custodia liberatos secum abduxerunt, quosdam vero pro securitate solvendæ pecuniæ secum obsides dimiserunt. Finalis vero solutionis veniente die, et satellitibus dicti Gilberti ad prædandum egressis, venerunt, qui pacti fuerant solutionem facere dicto Gilberto, dicentes se pecuniam attulisse, quam in villa ³secretius occultaverant, propter metum prædonum; pro qua quærenda liberum exitum et introitum in castellum sibi concedi petebant. Cumque ad castrum portas velut exituri venissent, trucidatis mox janitoribus, multitudinem armatorum foras latentium

¹ Properly *aliæque*, as in MS. from the printed texts.
Bibl. Reg. 13 E. ix.

³ *secresius* in orig.

² *Prioratu* in orig.; corrected

- introduxerunt. Qui subito irruentes in eum, nil tale cogitantem, A.D. 1317, 1318.
 inflictiis plagis ceperunt, et vinculis ferreis acriter constrinxerunt; ¹ deinde, quam cito potuerunt, eum cum fratre suo, qui tamen captus fuerat, Londonias transmiserunt; ubi judicialiter condemnatus, in oculis Cardinalium quos spoliaverat tractus et suspensus est. Illi vero qui sibi famulatum præbuerant, audientes eum captum, ad Walterum de Selby, suæ consortem malitiæ, se contulerunt, qui in refortiuacula sua de Horton latens, vicinis similem injuriam inferebat.
- Hoc anno Dominus Papa Septimum Librum Decretalium, The
 a prædecessore suo compositum, et quasi ab ipso deletum, Seventh
 promulgavit, instituit, et confirmavit. Instituit etiam festum Book of the
 solemnitatis Corporis Christi, quod ab Urbano Papa ² Quarto Decretals;
 sumpsit exordium. and institu-
 tion of the
 Festival of
 Corpus
 Christi.
- Transit annus iste sterilis in multis partibus regni hujus, sed
 miseria copiosus, dum provincia Northumbrana, nunc Scotis
 attrita, nunc prædonibus illius patriæ pauperata, quasi inter
 incudem et malleum versabatur; ³ Rege regnique magnatibus
 interim putibunde stertentibus et ⁴ dissimulantibus damna
 suorum.
- Anno gratiæ millesimo trecentesimo decimo ⁵ septimo, qui est
 annus regni Regis Edwardi, a Conquæstu Secundi, undecimus,
 tenuit Rex Natale apud Westmonasterium; cui pauci de mag-
 natibus interfuerunt, propter discordiam motam inter Regem
 et proceres, eo quod totiens Articulos petitos et promissos
 noluit observari. Sed quia regnum per Scotorum irruptiones
 in grandi fuit periculo constitutum, nempe Scoti usque ad
 Eboracum ex una parte, et usque ad Lancastriam ex alia parte,
 comburendo, vastando, prædando, nullo resistente, pervenerant;
 Prælati regni, accitis sibi Cardinalibus, Regem adeunt, precaturi
 quatenus Articulos, totiens expetitos totiensque promissos, pro
 statu regni et Ecclesiæ bona fide confirmaret, et usu vel actu
 stabiles esse permetteret, ne sibi regnoque suo ⁶ grave periculum
 eveniret. Rex inclinatus humilibus precibus Prælatorum,
 simul et Cardinalium, diem statuit Sancti Johannis Baptistæ,
 quando congregatis Leycestriæ tam clero quam proceribus,

¹ The latter part of this narrative varies from that of Trokelowe; which is much fuller, though it does not state that the Cardinals were present at Middleton's execution.

² *Quartus* in orig.; by inadvertence.

³ *Regi* in orig., MS. Bibl. Reg. 13 E. ix., and the printed texts.

⁴ *simulantibus* in the printed texts.

⁵ *octavo* in the printed texts.

⁶ *gravis* in orig.; corrected from the printed texts.

A.D. 1318. satisfaceret petitionibus tam diu concupitis. Quo die veniente, Trokelowe, et populo cum magnatibus loco præfixo assistente, Rex more solito promissos Articulos concessit observari. ¹ Sed cito postea concessio ² Regis apparuit non solum frivola, sed penitus fraudulenta.

The Cardinals leave England. ³ Hiis expletis, Cardinales, quasi grande quid patrassent in regno, accepta licentia, ad Curiam redierunt, quæ tunc fuerat Ambianis.

Parliament at London. Eodem anno tenuit Rex Parliamentum Londoniæ circa festum Sancti Michaelis; in quo fuit ordinatum quod haberet in auxilium contra Scotos electos homines de ⁴ qualibet civitate vel villa regni quæ homines exhibere posset. De civitate Londoniarum ⁵ dati sunt ducenti viri, armati ad unguem, de Cantuaria quadraginta, de villa Sancti Albani decem; et sic consequenter de civitatibus et villis regni, juxta villarum vel urbium æstimationem. Qui congregati magnum conflaverunt exercitum, et hostibus melius formidandum. Sed cum pervenissent ad Eboracum, suborto tumultu, pariter et simultate cum aliis impedimentis, infecto negotio licentiati ad propria redierunt.

An army levied against the Scots. ⁵ In crastino Sancti Bricii terræ-motus fuit magnus et horribilis, deterrens corda mortalium plurimorum.

Which disperses. Per idem tempus Edwardus le Brus, frater Regis Scotorum, qui jam per triennium Hiberniam infestaverat, et se ibidem in regem coronaverat, nullo jure, a fidelibus Regis Angliæ captus est, et propter suam præsumptionem et superbiam decollatus in Dondalk; ⁶ [expectavit in campo de Dondalk] Anglos Regis fideles, donec caperetur; occisis baronettis de Scotia viginti novem in eodem campo, et quinque millibus et octingentis aliis, præter milites et nobiles supradictos, Primate de Armach pro Rege Anglorum capitaneo existente: sicque quodammodo mors Comitis Gloucestræ, nuper perempti apud Stryvelyn, multorumque Angliæ nobilium virorum occisio ibidem facta, in signum ruinæ majoris ⁷ vitæ, ultionis divinæ pariter et humanæ, recepit Robertus de Brus.

An earthquake. Defeat and death of Edward Bruce. Cont. Tri-vet, p. 29. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

¹ The language of Trokelowe here is considerably altered, and somewhat amplified.

² Omitted in the printed texts.

³ Instead of this passage, Trokelowe merely says, "*Cardinales licentiati ab Anglia recesserunt.*"

⁴ *quolibet* in orig.; by inadvertence.

⁵ *data* in orig.; erroneously.

⁶ Omitted in orig.; supplied from Bibl. Reg. 13 E. ix. In the printed texts, the whole passage, *expectavit caperetur* is omitted. The omission has arisen from the second recurrence of the word "*Dondalk.*"

⁷ *vicem ultionis divinæ*, in the Continuation of Trivet.

Cont. Tri-
vet, p. 29.
MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

Interea, Rex Scotorum, cum communicantibus, auctoritate A.D. 1319.
Curiae Romanae solemniter et publice in regno Angliæ et Robert
Scotiæ, omnibusque terris adjacentibus, extitit excommuni- Bruce is
catus, eo quod venit contra fidelitatem Regi Anglorum ab excommu-
antiquo debitam; regnumque Scotiæ generali supponitur nicated.
interdicto.

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

Transit annus iste qui frugibus et fructibus nec sufficeret
incolis nec alienis; Anglicis et Scotis instabilis et inquietus;
Hibernicis lætus et hilaris, eo quod excussum est jugum do-
minationis alienæ de cervicibus eorumdem.

Trokelowe,
pp. 44, 45.
MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

Anno gratiæ millesimo trecentesimo ¹octavo decimo, qui est
annus regni Regis Edwardi, a Conquæstu Secundi, duodecimus,
²tenuit Rex Natale apud Beverlacum, cum proceribus plurimis A fresh
et prælatis; quo tempore providit sibi de exercitu copioso, ut army raised
Scotorum, si quo modo posset, humiliaret superbiam, et ab against the
illorum irruptionibus Angliam liberaret. Scots.

Accidit eo tempore, ad malorum cumulum, quod quidam Treachery
perfidus, dictus “Petrus de Spaldyng,” cui custodia villæ de of Peter de
Berewico commissa fuerat, Scotis venderet dictam villam, et Spaldyng.
intrare permetteret; quod factum Regem graviter contristavit.
Cogitavit igitur obsidionem ponere circa villam; cumque col-
legisset exercitum et plantasset obsidionem, fuissetque sollicitus
qualiter villam caperet, Scoti ³collecti, exercitu quasi viginti
millium, per partes obliquas intraverunt Angliam, eo proposito Attempt by
ut Reginam caperent, perhendinantes prope Eboracum in the Scots to
quadam villa minus caute; quam vendiderant illis quidam ex capture the
Anglia proditores. Sed cooperante Dei gratia, et Regina Queen.
præmunita, fugit ad loca tutiora; et Scoti cognoverunt se fore
deceptos. Qui dolentes et de inaniter fusa pecunia et de præda
perdita, in iram conversi et rabiem, ad omnem malitiam laxave-
runt habenas, discurrentes per patriam, et obvia quæque flamma
ferroque vastantes. Igitur, dum quilibet pro parte sua obsidionem Siege of
Berwici fideliter satis ageret et servaret, Rex fatuitate solita Berwick.
prorupit in hæc verba;—“Dominum Hugonem le Spenser The King
“faciam custodem castri hujus, et Dominum Rogerum Tamari disgusts
“capitaneum hujus villæ; cum eam ceperimus.” Quod verbum the Earl of
dure ferens Thomas Comes Lancastriæ, mox cum multis aliis Lancaster,

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

¹ *decimo nono* in the printed texts.

² This is probably an expansion of the words of Trokelowe.—“*Eodem anno, qui fuit annus Regis duode-
“cimus, rex tenuit Curiam suam apud
“Beverlacum, et in autumno sequente
“de exercitu copioso sibi providebat.*”

In the sequel also, of this account of the treachery of Spalding and the Queen’s escape from the Scots, the language of Trokelowe is altered and amplified.

³ *collecto* in the printed texts; *collecti* in MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

A.D. 1319. se subtraxit; quamobrem a toto exercitu proditor est clamatus; MS. Bibl.
 who with- nempe, prout dicebatur, si se non subtraxisset, villa cum castro Reg. 13
 draws from in manus Regis data fuisset. E. ix.
 the siege.

Scoti vincunt Anglos apud Mytone.

¹Eboracenses considerantes scelera quæ Scoti perpetrabant, Trokelowe,
 ubique animositate concepta, collectis Anglorum decem millibus, pp. 45, 46.
 sunt egressi, ut civium et patriotarum sanguinem vindicarent. MS. Bibl.
 Scoti tunc prope villam de Mitone, sitam juxta fluvium de Reg. 13
 Swale, solitis facinoribus intendebant. Nostrates vero videntes E. ix.
 Scotorum cuneos, incunctanter se ad prælium ingerebant. Sed
²quia jam pene totus ³[eorum] exercitus in armis fuerat, mox
 contra nostros inexercitatos et inexpertos, et sin duce vel or-
 dine venientes, ordinatissime occurrerunt, et levi negotio nostros
 fuderunt, et ad tria millia hominum in ore gladii peremerunt;
 et magna pars eorum qui fugerunt in fluvio de Swala periit,
 rapaci gurgite suffocata. Commissa fuit hæc infortunata con-
 gressio in Vigilia Sancti Matthæi Apostoli et Evangelistæ; cui,
 prout dicebatur, multi presbyteri sæculares, multique religiosi,
 interfuerant, mala hora. Cumque rumor hujus facti pervenisset
 ad aures regias, dimissa obsidione Berwici, festinavit cum suis
 omnibus obviare Scotis, priusquam attingerent terram suam,
 et cum eis per partes Orientales juxta Novum Monasterium
 obviare disponderet. Scoti præmuniti, cum pomposa victoria,
 hominum et armentorum præda, per aliam viam reversi sunt
 in regionem suam, favillas et cineres, et vapores fumi, ac
 peremptorum cadavera, in omni villa per quam transierant,
 post se in suæ crudelitatis memoriam relinquentes. Igitur
 Rex, sentiens cotidie sua damna cumulari, de communi cón-
 silio in treugas jurat biennales; Scotis libenter has acceptanti-
 bus, non tamen quia jam fuerant bellis fatigati, sed quia
 fuerunt Anglica præda ditati.

Eodem anno inaudita pestis animalium, dubium unde nata,
 succrevit in Anglia; quæ circa tempus Paschale incepit in
 Estsexia, et diffusa est in brevi per totam insulam, durans
 per totum annum et inficiens pene cuncta pecora regionis.
 Et quod est auditu insolitum, et fortassis erit futuris incre-
 dibile, canes de cadaveribus pecorum morientium comedentes,
 et corvi, illico intumuerunt, quasi toxicati veneno, et mortui
 corruerunt. Quamobrem nullus erat hominum qui fuit ausus

Defeat of
 the Eng-
 lish at
 Mitton on
 Swale.

The King
 pursues the
 Scots; who
 escape.

A truce
 concluded,
 for two
 years.

Murrain in
 England;
 and, as re-
 ported, in
 France.

¹ Though this account is based
 upon the text of Trokelowe, his
 language is considerably expanded.

² *quorum* in orig.; corrected from
 the printed texts.

³ Supplied from the printed texts.

carnes bovinas edere, quia in bobus maxime valuit pestis illa. A.D. 1319, 1320.
Dicebatur etiam, quod tota Gallia per idem tempus eadem peste fuit infecta.

Murimuth,
p. 32.
MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

Hoc anno multi pastores pecudum, et quidam alii, ac mulieres de Anglia et aliis mundi partibus, collegerunt se, volentes acquirere Terram Sanctam et inimicos Christi interficere, ut dicebant. Et quia non potuerunt Mare Magnum pertransire, multos Judæos in partibus Tholosanis et Aquitanniæ peremerunt, asserentes eos inimicos fidei. Ob quam causam multorum capitalem sententiam subierunt, et alii, frustrati suo proposito, redierunt; et sic

Enormities committed by fanatical persons against the Jews.

“Vertitur in nihilum, quod fuit ante nihil.”

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

Transit annus iste pauper frugum, inops fructuum, probrosus, damnosus, Anglicis; gratus et accommodus Scotorum latrocinii; Gallicis pestifer, sed quietus.

Cont. Trivet,
p. 27.
MS. Bibl.
Reg. 13 E. ix.
MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

¹ Regina peperit filiam suam primogenitam, nomine Alienoram,” apud Wodestok.

Birth of Princess Alianor, at Woodstock.

Anno gratiæ millesimo trecentesimo ²nono decimo, qui est annus regni Regis Edwardi, a Conquæstu Secundi, tertius decimus, tenuit Rex Natale Wyntonniæ, cum magna multitudine militum, armigerorum, et regalium famulorum.

Trokelowe,
p. 47.
MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

Hoc anno, Johannes de ³Kendale, Wyntoniensis Episcopus, obiit in viam patrum; cujus morte comperta, Summus Pontifex sibimet collationem dicti beneficii, quia pingue fuerat, reservavit; sed monachi, reservationem prædictam nihil pendentes, obtenta a Rege licentia, ad electionem processerunt, et virum eminentis litteraturæ, quemdam monachum de suo monasterio, consensu unanimi elegerunt in Episcopum et pastorem. Rumore igitur ad aures Papæ delato, Papa dictam electionem ⁴nullam esse pronuncians, cassavit electionem memoratam, et Domino Rigaudo, clerico suo speciali, Wyntoniensem contulit Præsulatum; qui cum, post multas tergiversationes, Regis benevolentiam adeptus fuisset, in Monasterio Sancti Albani, ad Romanam Ecclesiam nullo ⁵medio pertinente, munus consecrationis accepit per manus Londoniensis Episcopi, in præsentia Elyensis et Roffensis Episcoporum, obtenta prius licentia ab ejusdem loci Abbate et Conventu. Et ne ipsius consecratio futuris temporibus privilegiis Monas-

Reginald (de Asser) appointed Bishop of Winchester; and consecrated at Saint Albans.

¹ This passage is omitted in the printed texts.

² *vicesimo* in the printed texts.

³ Properly *Sendale*, or *Sandale*. The mistake has probably arisen from Trokelowe giving the name as

“*Cenedele*.” See p. 148, *ante*.

⁴ *nullum* in orig.

⁵ *modo* in the printed texts; but *medio* in MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. The words *nullo medio*, or *modo*, are omitted in the text of Trokelowe.

A.D. 1320, 1321. terii supradicti præjudicialis existeret, litteras super indem- Trokelowe, nitate privilegiorum fecit fieri, quas Conventui tradidit sigillo p. 47. suo signatas. Consecratus est autem in die Sancti Edmundi MS. Bibl. Archiepiscopi Cantuariensis ad majus altare, cum magna Reg. 13 præsulum devotione. E. ix.

A pre-
tender to
the crown
appears at
Oxford.

¹ Sub hoc anno venit Oxonias quidam pauper juvenis, et MS. Bibl. prædicavit ibidem se fore Regis Edwardi, nuper regis, hæredem; Reg. 13 et quod Edwardus, qui modo regnat, non erat Regis filius, E. ix. sed cujusdam carectarii, dolose subintroductus ad Reginam.

He is exe-
cuted.

Quod audientes cives Oxonienses, ceperunt dictum juvenem, et miserunt ad Regem, tunc Northamptoniæ existentem: qui a ministris Regis, in ultionem mendacii, tractus et suspensus est, extra villam in loco vocato "le Coppedethorn," inter Northamptoniam et Kyllngworthe, ad terrorem et exemplum talium nebulonum.

Ravages
committed
by the
Scots.

Per idem tempus, Rege existente Eboraci, Scoti intraverunt Angliam et illuc usque pervenerunt, et suburbana civitatis Eboracensis cremaverunt, et captivos ceperunt Dominum Johannem de Bretayne, Comitem Richemundiæ, et plures alios, qui gravissima redemptione sunt postea liberati.

Charge
against the
lepers
throughout
Christen-
dom; and
the Jews.

Hoc anno leprosi quasi per totam Christianitatem fuere Murimuth, diffamati, quod inissent fœdus cum Saracenis ad intoxicandum p. 32. Christianos ubique terrarum; quod in multis fecerant partibus, MS. Bibl. ponendo venenum in fontibus, puteis, doliis, et locis aliis; Reg. 13 super quo multi de Provincia et Francia convicti combusti E. ix. sunt, et Judæi detenti et incarcerati, propter auxilium eis præstitum et consensum.

Anno gratiæ millesimo trecentesimo ² vicesimo, qui est annus MS. Bibl. regni Regis Edwardi, a Conquæstu Secundi, quartus decimus, Reg. 13 tenuit Rex Natale Londonias, apud Westmonasterium, cum E. ix. magna gloria et honore.

Dissension
between
the Earl of
Hereford
and the
Mortimers,
and the De
Spencers.

Hoc anno miles quidam, ³ prædives a parentela, sed dissi- Trokelowe, pator substantiæ sibi relictæ, dictus "Willelmus de Brewes," p. 48. qui Baroniam dignitatem possedit, a parentibus in Marchia MS. Bibl. Walliæ quamdam portionem terræ ipsum hæreditario jure Reg. 13 contingentem, diversis dominis obtulit ad vendendum. Terra E. ix. vero quam vendere voluit, "Terræ de Goweres" antiquitus vocabatur. Comes autem Herfordiæ, quia dicta terra contigua fuit terris suis, pro quadam summa pecuniæ cum dicto

¹ This story is also related, (but in totally different terms) in the Continuation of Trivet, p. 26, and in Higden's *Polychronicon*.

² *vicesimo primo* in the printed texts.

³ *perdives* in the printed texts.

Trokelowe, Willelmo convenit, et eo promisit uberius solvere, quo novit A.D. 1321.
 pp. 48, 49. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

terram utiliore[m] præ cæteris sibi fore; unde obtenta a Rege licentia, dictam terram ingredi disponebat, tanquam propriam possessionem. Duo etiam milites præpotentes, quorum quilibet vocatur "Rogerus de Mortuo Mari," videlicet avunculus atque nepos, quia terra illa sibi videbatur accommoda, propter vicinitatem terrarum suarum, nescientes de facto prælocuto, accesserunt ad dictum Willelmum de Brewes, et cum eo convenerunt sub pacto quodam de terra prædicta sibi et suis habenda et tenenda; et quasi securitatem de dicto Willelmo reportarunt. Dominus Johannes de Moubray, qui filiam dicti Willelmi duxerat in uxorem, quæ hæres unica fuit illi, de tota terra præfata, tanquam uxori suæ hæreditario jure debita, securior existebat. Novissime, ad omnium malorum cumulum, Hugo Dispensator junior, concupiscens terram sæpius memoratam, quia terris suis undique vicina fuit, quia Domini Regis erat Camerarius, ampliorem a Rege gratiam de terra comparanda obtinuit, et specialiore[m] a domino dictæ terræ adeptus est favorem, in emptione terræ ¹præfatae, ita quod finaliter terram illam, exclusis omnibus aliis, comparavit. Igitur præfati proceres, videntes se circumventos et delusos ab Hugone, et a suo proposito defraudatos, commoti sunt valde et ad iracundiam concitati. Comes vero Herefordiæ, Humfridus de Boun, conquestus est super injuria sibi facta Thomæ Comiti Lancastriæ; qui allicientes cæteros pene cunctos Comites et Barones in partem suam, conjurationem fecerunt maximam, ad vivendum et moriendum pro justitia, et regni proditores pro viribus destruendum, et præcipue utrumque Hugonem de Spencer, patrem scilicet atque filium, quos odio inexorabili perstringebant; eo maxime, quia Regem ducebant pro suæ voluntatis arbitrio, in tantum quod nec Comes, nec Baro, nec Episcopus, quicquam valuit expedire in Curia sine horum consilio vel favore. Omnium ergo livore persequabantur, qui omnibus pene dominabantur, et quo plus crevit eorum gloria, et eo amplius contra illos crevit invidia, quæ semper accrescit abundantia aliorum.

Igitur Barones, duce Thoma de Lancastria, apud Schirborne in ²Clivedone convenerunt, foederati, prout dicitur, et juramentis astricti, ad prosequendum propositum usque ad corporis et animæ divisionem. Sed tamen pene cuncti, præter Thomam de Lancastria et Humfridum Comitem de Herefordia,

The Barons meet, to take measures against the De Spencers.

¹ *præfata* in the printed texts.

Elmedone in MS. Bibl. Reg. 13

² *Elmedon* in the printed texts; E. ix.

A.D. 1321. et paucos alios, ante finem egotii retrorsum abierunt, et, præ timore mortis, se Regi dediderunt: sed hæc inferius plenius videbuntur. Cumque Barones, ut præfertur, apud Schirburnam convenissent, quosdam articulos in ¹proscriptionem dictorum Hugonis et Hugonis composuerunt; sed tamen vias juris et æquitatis in hac parte penitus omiserunt, suorum pro tempore

Trokelowe, pp. 49, 50. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

And wreak their vengeance upon the friends of the De Spencers.

exequentes impetus animorum. Nam illorum bona qui illis vel amicitia vel affinitate juncti fuerant, furibunde invadebant, capientes castra per violentiam, vastantes prædia per malitiam, et perimentes famulos repertos in custodiis eorundem; dolentes ob hoc tantummodo, quod eorum personas capere, quos oderunt, minime potuerunt. Prædicta furia de die in diem vires sumente, Barones vexillis explicatis ad Sanctum Albanum veniunt, per viam diripientes ubique victualia, et pauperes terræ gravantes. In hac comitiva fuerunt quidam, qui propter inveteratum odium Monasterium Sancti Albani, dictique loci monachos, se gravaturos devoverant. Sed tamen, disponente Deo, qui neminem tentari permittit supra vires, horum magister, et auctor tantæ malitiæ, in villa de Aleysbury, priusquam ad Sanctum Albanum attingeret, morbo percussus irremediabili, propriis seipsum discerpit manibus, et post duos dies miserabiliter expiravit. Cæteri, tam formidabili tremefacti vindicta, casum pro miraculo reputantes, ab executione voti illiciti, timore magis quam amore, destiterunt.²

The safety of the Monastery of Saint Albans miraculously ensured.

The Barons make certain demands upon the King.

Magnates vero, apud Sanctum Albanum cum suis armatis exercitibus per triduum perhendinantes, miserunt solemnes ad Regem nuncios, Londoniis commorantem, Londoniensem, Saresburiensem, Helyensem, Herefordensem, et Cicestrensem, Præsules, qui tunc apud Sanctum Albanum convenerant pro pace reformanda; mandantes, ut Dominus Rex non solum suam vacuaret Curiam, sed regnum suum, de regni proditoribus, Hugone et Hugone le Spencer, per communitatem terræ in multis condemnatis articulis, exiliumque meritum subire permetteret, si diligeret regni pacem. Petierunt Barones insuper, ut Rex ipsis, et omnibus qui in eorum comitiva arma moverant, litteras patentes indemnitis concederet, et ne pro transgressionibus transactis vel præsentibus a Rege, seu quovis alio futuris temporibus, punirentur. Ad hæc

His answer thereto.

Dominus Rex respondit, quod Hugo de Spencer pater in suo negotio mare transierat, et Hugo junior in mari erat ad custodiendum Quinque Portus, prout ex officio tenebatur; qui

MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

¹ *præscriptionem* in the printed texts.

² At this point, a long passage in MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. is omitted.

MS. Bibl. de jure vel consuetudine exulare non debent ante responsa A.D. 1321.
 Reg. 13 E. ix. data per eosdem. Adjecit præterea, quod eorum petitio juris
 Trokelowe, et rationis fundamento carebat, eo maxime quod dicti Hugo
 p. 51. senior et Hugo junior parati semper fuerant omnibus de se
 MS. Bibl. conquærentibus in forma juris respondere, et si ¹probari
 Reg. 13 posset eos in aliquo statuta terræ læsisse, parati semper
 E. ix. fuerant legibus regni parere. Postremo, cum juramento
 MS. Bibl. addidit, quod noluit sacramentum violare, ad quod astrictus
 Reg. 13 E. ix. fuerat in sua coronatione, concedendo litteras pacis et indul-
 Trokelowe, gentiæ tam notorie delinquentibus, in suæ personæ contemp-
 p. 51. tum, et totius regni perturbationem, et majestatis regiæ
 MS. Bibl. læsionem.
 Reg. 13
 E. ix.

Hiis auditis, proceres acti in furiam confestim ad arma The
 prosiliunt; et milites ²quidem super armaturam cotucas indu- Barons
 erunt, vocatas "*quarteloy's*;" armigeri vero indumenta bendas appear in
 habuerunt: quibus indumentis expositi induti, tracti sunt et extort cer-
 suspensi plurimi de procerum comitiva. Cum fastu igitur et tain con-
 pompa nimia Barones Londonias adierunt, hospitatique in- cessions
 suburbio civitatis, manebant pacifice donec licentiam ingredi from the
 civitatem obtinuissent: obtento a Rege civitatis ingressu, King.
 magnates, sicut prius, in petitione sua fortiter perstiterunt.
 Tandem interveniente Regina, et præfatis Episcopis lauda-
 MS. Bibl. biliter mediantibus, Rex inductus est, propter werræ pericu-
 Reg. 13 E. ix. lum evitandum, ad condescendendum votis et petitionibus
 Trokelowe, procerum prædictorum. Edictoquo super hiis per Comitem
 p. 52. Herefordiæ in Aula Westmonasterii publicato, Hugo senior
 MS. Bibl. in exilium actus est. Sed Hugo junior in diversis locis
 Reg. 13 latitans, in Anglia et in mari permansit. Hiis itaque peractis,
 E. ix. Barones, obtentis a Rege litteris ³[de] impunitate et pace
 Regis, ad propria redierunt, nec hilares de dicta pace con-
 cessa, prout præmittitur, nec securi, quia de Regis bene-
 volentia desperabant; et ideo armati semper incedebant, et
 loca tuta quærebant.

Interea casus accidit eisdem magnatibus, plenus infortunio The Queen
 et generativus molestiæ subsequenti. Isabella nempe Regina, is refused
 quæ nutrix pacis et concordiæ semper fuerat inter Regem et admission
 Barones, peregrinatura versus Cantuariam, in castro de Ledes to Leeds
 hospitari et pernoctare disposuit. Quod castrum Dominus Castle, in
 Bartholomæus de Batlesmere, ³[qui] diu Senescallus Regis Kent.
 fuerat, a Rege in excambium pro quibusdam terris aliis, sibi et
 suis hæredibus, impetraverat; in quo suam conjugem, cum par-

¹ *probare possent* in the printed texts.

² *quidam* in the printed texts;

quidem in MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

³ Inserted from the printed texts and MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

A.D. 1321. vulis et magni thesauri copia, dimiserat pro tutela, dum, fidem Trokelowe, Domini sui Regis deserendo, adhæsit Baronibus in turbatione p. 52. præfata. Igitur præveniens Dominam suam, Reginæ Mares- MS. Bibl. callus petiit ingressum castri, ut illuc necessaria comportaret, Reg. 13 E. ix. et pararet pro familia domoque Reginæ. Sed ¹ qui in castro fuerant, procaciter responderunt, se nec Reginæ nec cuiquam alteri ingressum castri permittere, sine jussione vel litteris domini dicti castri. Responsum mox ad aures Reginæ pervenit, quæ illuc in propria persona perveniens petiit ingressum castri; sed nullam spem intrandi potuit a respondentibus obtinere, et ideo alias pro nocte illa quæsivit hospitium, illo expresse MS. Bibl. sibi ² et penitus denegato. Cumque redisset ad Regem, de Reg. 13 E. ix. injuria conqueritur sibi facta; ex cujus relatione Rex pro- Trokelowe, vocatus ad iram, collectis pluribus armatorum millibus, cum p. 53. multis Londoniensibus, ad dictum castrum accessit personaliter, MS. Bibl. inclusis præcipiens ut redderent sibi castrum. Renuentibus Reg. 13 E. ix. castellanis parere jussis regiis, Rex artat inclusos obsidione, ³ et tamdiu perseverat ibidem, donec ⁴ virtus inclusis et MS. Bibl. victualia defecissent. Tandem redditum est castrum in manus Reg. 13 E. ix. Regis, cum omnibus quæ intus erant. Thomas Colpeper, custos castri, captus est inprimis, qui tenuerat castrum contra Regem, et pro rebellione tractus et suspensus est. Mulieres Trokelowe, ibi repertæ Londonias missæ sunt, in Turri Londoniarum p. 53. sub arta custodia conservandæ; servientes, diversis multati MS. Bibl. poenis, in locis variis sunt perempti. Thesauri reperti, cum Reg. 13 E. ix. armis et equis, regiis sunt usibus deputati.⁵

Quibus itaque peractis, Rex suis militibus custodiam castri commisit, et victorioso progrediens versus Cirecestriam, obiter cepit multa castra sibi rebellantium manu forti procerum.

Circa festum Omnium Sanctorum proximo subsecutum, MS. Bibl. Hugo Dispensator junior, filius videlicet senioris, ascendit e Reg. 13 E. ix. mari et pervenit ad Regem; cujus consilio et quorundam aliorum, Rex mandavit brevia sua ad omnes Vicecomites totius Angliæ, ad congregandum exercitum contra Barones; quia cupiebat vindicari de despectu et rebellione nuper Londoniis sibi factis. Barones vero, præmuniti de tanta molitione, se muniverunt pro viribus, et ipsi multitudinem exercitus

The Castle is taken by the King's forces; and the Warden hanged.

The younger De Spencer joins the King; who levies an army against the Barons.

¹ This is not exactly what is stated by Trokelowe, — "*respondit domina castri, vel alius pro ea.*"

² These two words are omitted in the printed texts; they are found in MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

³ *ut* in orig.; corrected from the

printed texts.

⁴ *victus* in the printed texts.

⁵ It seems not improbable, that in this account of the siege of Leeds Castle, the narrative of Murimuth (pp. 34–36) has been also consulted.

MS. Bibl. colligentes, ut vim vi repellerent, et viriliter defenderent A.D.
Reg. 13 causam suam; illud poeticum concorditer retinentes:— 1321, 1322
E. ix. “Felix qui quod amat defendere fortiter audet.” The

Barons do
the same.

Transit annus iste, sicut cæteri illaudabilis, proventu frugum vel fructuum damnosus, proceribus et mediocribus suspectus, molestus, et turbulentus; Regi sollicitus et invisus; Scotiæ, propter magnatum Anglorum regni discordiam, jocundus et hilaris; Franciæ, Flandriæque, pacificus; et, quod dolendum fuerat, Sarracenis et incredulis fertilis et quietus.

Anno gratiæ millesimo trecentesimo vicesimo ¹primo, qui est annus regni Regis Edwardi, a Conquæstu Secundi, quintus-decimus, tenuit Rex solemnitatem Natalis Dominici apud Cirecestriam, cum magna militum, scutiferorum, et ²arcitenen-
tium numerositate. Illuc ergo grandem convocavit exercitum The King
summons
his forces.
Many of
the Barons
submit.

contra Barones, proponens proculdubio vel mori viriliter, vel
velut rex super suos subditos imperialiter dominari. Audientes
multi de Baronibus Regis propositum, diffidentes et animo
concidentes, neglecto juramento quod in commune præstiterant,
ad Regem meticulosi venerunt, se suæ gratiæ in omnibus
submittentes. Inter quos duo Rogeri de Mortuo Mari primi,
vel inter primos, accesserunt, se voluntati regiæ supponentes;
qui partem Baronum in magna parte debilitaverunt, eo quod
essent strenui et bellicosi, potentes rebus sæculi et famosi, et
præ cæteris causæ communis incentores; sed tamen secus
accidit eis quam sperabant. Nam cum se Regi reddidissent, The Mor-
timers sub-
mit; but
are sent to
the Tower.

missi sunt ad Turrim Londoniarum, donec Rex considerasset
quid de eis facere debuisset; qui quem finem sortiti sunt,
sequentia declarabunt.
³Comprehendit Rex Dominum Hugonem de Audelee seniore, Other
nobles are
captured.
et Dominum Mauricium de Berkele, et misit illos ad castrum
Walyngfordiæ conservandos. Alios vero multos, blandis
delusos promissionibus, simili sorte cepit, et variis custodiis
commendavit.

⁴Cumque Comes Herefordiæ, cæterique Barones adhærentes Rebellion
of the
Earls of
Lancaster
and Here-
ford.
sibi, hæc veraciter cognovissent, ad partes Gloverniæ se con-
tulerunt; deinde, una cum Thoma Lancastriæ Comite, exercitu
grandi collecto, versus Burtone super Trentam vexilla verte-

¹ *secundo* in the printed texts.

² *architenensium* in orig.

³ De la Moor however speaks of them as “*ad ejus gratiam confu-
gientes.*”

⁴ The following account is partly

taken from the official Record against the Earl of Lancaster, a copy of which is preserved in the text of Trokelowe; apparently cited as the “Chronicle of William Rysangre” in p. 165.

- A.D. 1322. runt, rapinis indulgentes ubique ad magnum patriæ nocumen-
tum. Quos e vestigio Rex insequens, reperit collectos et paratos
ad resistentiam faciendum. Impediveruntque Regem per tres
dies continuos, quominus pontem dictæ villæ de Burtone
transire posset, occisis quibusdam de Regis exercitu qui
pontem transire animosius institerunt; unde Rex coactus est
transitum aliunde quærere ultra Trentam. Pertransito Trentæ
fluvio, Rex hostiliter equitavit versus Comites supradictos.
Thomas vero Comes, videns jam res agi pro capitibus, cum
suis commanipularibus exiit villam de Burtone, et exercitum
in campo statuit contra Regem, expectans Regis adventum in
eodem campo. Sed cum vidisset Regis exercitum, tam numero
quam potentia multo suis præstantiorem, confusus fugit in
dedecus sempiternum. In fugiendo vero, diversas fecit depræ-
dationes Baronum exercitus, dum vi non tantum victualia
per viam rapiunt, sed etiam substantias diripiunt incolarum.
Nec segnior Rex ipsos fugientes persequitur, dietas continuans
prout possibilitas suppetebat. Thomas vero de Lancastria,
cum Baronibus ex exercitu fœderato, pervenit ad Bourhbrigge,
ubi reppererunt magnam resistentiam ¹ de Borealibus partibus
congregatam. Nempe ad dictum locum convenerant Custos
Eboraci, Dominus Symon Warde, et Custos Karleoli, Dominus
Andreas Herkele, cum sufficienti manu ad pugnandum parati;
ubi cum Dominus Humfridus de Boun, Comes Herefordiæ,
pontem transire voluisset, a quodam sub ponte latente lancea
transfixus est, et peremptus ibidem. Thomas vero de Lancas-
tria, non valens sustinere pondus prælii in eum versi, nec de
loco fugere, captus est ab Andrea de Herkele, Custode Karleoli,
milite mediocris fortunæ. Capti sunt etiam ab eodem Dominus
Rogerus de Clifforde, Dominus Johannes de Mounbray, Dominus
Warinus de Insula, cum multis aliis, et adducti ad Regis præ-
sentiam ad Pontem Fractum; ubi Rex, cum duobus Dispensa-
toribus, Hugone seniore et Hugone juniore, morabatur.
- The King proceeds against them. The Earl of Lancaster takes to flight. He is defeated and captured. The Earl is maltreated. His former conduct towards the King.
- Trokelow, pp. 54-58. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.
- Et cum Thomas Comes introductus fuisset in villam, a
tota gente derisus est, et acclamatus "Rex Arthurus,"
et undique subsannatus. Quod tantummodo juste dicebatur
accidisse sibi, eo quod ipse Regem pari forma dehonestava-
verat, cum Rex parum ante a partibus Borealibus di-
vertisset, et venisset ad Pontem Fractum. Nam Thomas, irre-
verenter egrediens cum suis hominibus, exiit castrum ad

¹ Down to this point, the narra-
tive corresponds with the language
of the Record. It now enters into

particulars which are not to be
found there, nor in the very similar
account given by De la Moor.

MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. despiciendum Regem, et acclamans in ipsum Regem vilissime A.D. 1322.
et contemptibiliter cum magno tumultu, in maximum con-

temptum ipsius, ac si non fuisset ejus dominus, nec rex ejus. Idcirco venerunt super eum mala præsentia, prout creditur, ut per hæc purgatus facilius post hanc caducam mereatur consequi vitam beatam. ¹Tertio nempe die a cap- He is sen-
tione sua, sederunt principes, et in eum sententiam dicta- tenced to
verunt, Dominus Rex in primis, assidentibus Edmundo Comite death,
Cantiæ, Hugone Comite Wyntoniam, Aymero Comite Pen-
brochiæ, Johanne de Warennia Comite Southreyæ, David Co-
mite de Athesel, Roberto Comite de Angos; ubi adjudicatus
est tractioni, suspensioni, et decollationi. Tamen, quia idem
Comes de parentela fuit excellenti et nobilissima procreatus,
Rex, ob reverentiam parentelæ suæ, remisit de sua speciali
gratia dicto Thomæ Comiti executionem duarum pœnarum,
quod idem Thomas Comes non traheretur nec suspenderetur,
sed quod executio fieret tantummodo super ipsum, quod de- And exe-
capitaretur; sicque decapitatus est extra villam de Ponte cuted.
Fracto, a captione sua die ²tertio, ut præfertur.

Warrinus de Insula, Willelmus Toket, Thomas Maudut, Execution
Henricus de Bradebourne, Willelmus filius Willelmi, et Wil- of other
lhelmus Cheyne, qui capti sunt cum Thoma Comite, propter nobles
roberias et felonias, et resistentiam quam fecerunt contra throughout
Regem ad villam de Burtone, occidentes Regis familiares, et England.
Regis transitum prohibentes, ac partem villæ prædictæ in
recessu suo comburentes, cæteraque perpetrantes, quæ dicto
Thomæ Comiti imponuntur, adjudicati sunt, de prædictorum
Comitum et Baronum consilio, tractioni et suspensioni apud
Eboracum. Dominus Rogerus Clifford, Dominus Johannes de
Mounbray, eodem judicio condemnati sunt et suspensi. ³Gosse-
linus de Inuylla simili sorte vitam finivit; expost parumper
Dominus Henricus Tyes captus Londoniis tractus et suspensus
est. Deinde Dominus Bartholomæus Batlesmere captus ⁴[est],
et Cantuariæ decollatus. Solus Dominus Rogerus Tamori
morte obiit naturali. Cætera qui voluerit videre plenius, in
Chronicis Willelmi ⁵Rysangre, apud Sanctum Albanum, ⁶plenius
poterit reperire; ubi Recordatum Regis habetur de omnibus
memoratis.

Murimuth,
pp. 36, 37.
MS. Bibl.
Reg. 13 E. ix.

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

¹ This portion of the narrative is evidently derived from the words of the Record.

² "*sexto post die suspendio con-*
demnatus est."—De la Moor.

³ This account is somewhat simi-

lar to that given by Trokelowe, but fuller.

⁴ Supplied from the printed texts.

⁵ *Risanger* in the printed texts.

⁶ *latius* in the printed texts.

A.D. 1322. Rex igitur elatus de tanta victoria, (qui potius gemitus Trokelowe, Expedition debuerat de tanta nobilium turba male perempta, quia tunc pp. 63, 64. against fuit vere victus, quando tot vicit prudentes milites,) collegit MS. Bibl. Scotland. exercitum fortem nimis et magnum contra Scotos, quantus Reg. 13 E. ix. a longo tempore non est visus. Qui absque victualibus in gravi pomposaque multitudine in Borealibus adunatus partibus, pervenit ad Regem ad villam de Novo Castro super Tynam. Inde Rex hostiliter profectus est in ¹Scotia, lento gressu permetiens quasdam partes illius provinciae; cuius adventu præcognito, Scoti bona sua cum necessariis ad loca tutiora comportaverunt, fugientes ad ²montes, nemora, vel paludes: sicque contigit, ut cum Rex suis nullam resistentiam inveniret, nullaque victualia reperiret, sed omnia deserta, vacuata, ³vastata perpendit, consumptis igitur victualibus, tam per terram quam per mare pro exercitu comportatis, magna pars exercitus, fame et inedia tabefacta, ⁴protinus est extincta. Quia, prout dicit Vegetius *De Re Militari*, "Sæpius penuria quam pugna consumit exercitum, et ferro severior fames" "est." Cernens autem Rex plebem suam perire tam miserabiliter, dolens domum regreditur, infecto quocunque negotio fructuoso. Cumque multi de Regis exercitu ⁵pervenissent ad propria, et gustassent cibos avidius, mox vel diruptis visceribus moriebantur, aut, consumpta natura, semper imbecilles et debiles permanserunt, vires præhabitas recuperare non valentes.

Unfortunate results thereof. Contigit eo tempore, cum Rex in partibus moram traheret Borealibus, in loco qui dicitur "Regalis Vallis," minus caute, Scoti, per exploratores perfidos quos habebant Anglicos, edocti de Regis male cauta perhendinatione, ingressi sunt regnum subito, ⁶sperantes Regem incautum capere vel certe perimere, si fortuna favisset: sed, Deo volente, Rex, præmunitus de Scotorum molitionibus, recessit a loco; quem velut fugientem Scoti persecuti sunt usque ad Abbathiam de Byland; sed nec ibi tutus locus Regi fuerat, propter Scotorum violentiam. Quamobrem Rex, vix arreptis armis, fugit Eboracum celeriter, thesauro suo, victualibus, et utensilibus, direptioni ⁷relictis. Scoti vero, videntes vias suas prosperari, patriam pervagantur, omnia ferro flammaque vastantes, et captivos multos secum trahentes; inter quos

King Edward flies from the Scots.

¹ *Scotiam* in the printed texts.

² Apparently expanded from the "ad loca tuta confugientibus" of Trokelowe.

³ *et vastata* in the printed texts.

⁴ *penitus* in Trokelowe; *protinus*

in MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

⁵ *pervenisset* in orig.; by inadvertence.

⁶ The language of Trokelowe is amplified here.

⁷ *relectis* in orig.; by inadvertence.

- Trokelow, p. 64. MS. Bibl. Reg. 13. E. ix. virum nominatissimum, Dominum Johannem de Bretayne, ceperunt, Comitem scilicet Richemundiæ, et multis spoliis domum prospere sunt regressi. A.D. 1322, 1323.
- MS. Bibl. Reg. 13. E. ix. Eodem anno Dominus Hugo de Spencer pater factus est Comes Wyntoniam; cui Rex dedit castrum et honorem de Donyntone, quod fuit de Lincolniam Comitatu. The elder De Spencer created Earl of Winchester.
- Murimuth, p. 38. MS. Bibl. Reg. 13. E. ix. Ipso anno obiit Rex Franciam Philippus, filius Philippi; cui successit in regno Karolus frater ejus, qui prius fuerat Comes Marchiam Vasconiam. Death of Philip V.; succession of Charles IV.
- MS. Bibl. Reg. 13. E. ix. Transit annus iste parum frugifer, alias satis fructifer; Angliam damnosus, probrosus, luctuosus, propter intestinam discordiam et nobilium terram jugulationem; Regi vero infamis notabiliter, propter tyrannidem in suos naturales; invisus propter infelicem protectionem ad partes Boreales et in Scotiam, ubi pene perdidit ¹mediam gentem suam, putibunde maxime, propter fugam suam ante Scotorum faciem in proprio regno suo, et thesaurorum suorum perditionem.
- Anno gratiam millesimo trecentesimo vicesimo ²secundo, qui est annus regni Regis Edwardi, a Conquestu Secundi, sextusdecimus, tenuit Rex Natale Dominicum Eboraci, dissimulans damna probrosa, quæ perceperat dudum per Scotos, et gestans vultu lætitiā, quamvis immaniter in animo torqueretur.
- Eodem tempore, quidam de mediocri familia Thomæ, quondam Comitis Lancastriæ, captus est, qui pro rebellione quam fecerat, insurgendo contra Regem in terra Baronum, et notabilibus deprædationibus et incendiis, iudicio publico condemnatus est. Sed quia, quandoque steterat in Regis Curia, et placuerat quibusdam de majoribus Regi assistentibus, multi Regem adierunt, deprecaturi pro vita ejus. Quos cum Rex audisset instantius pro ejus salvatione precari, commotus est vehementissime, cum verbis imperii ita respondens:—
 “Væ vobis, susurrones infandissimi, detractores malevoli,
 “ nequam consilarii; pro vita deprecamini nebulonis notissimi, qui pro vita mei consanguinei, militis illustrissimi
 “ Thomæ Comitis, nullas preces facere voluistis. Et quidem
 “ si ipse vixisset, mihi totique regno necessarius extitisset.
 “ Hic vero, quanto diutius in hac vita perstiterit, erit tanto
 “ scelestior; quippe qui hactenus replevit sceleratis facinoribus
 “ totum regnum meum, per animum,” inquit, “ Dei, morte
 “ debita morietur.” Et mox jussit executionem fieri de iudicio dato super eum; motus maxime contra suos, qui nolu-

The King rebukes his adherents, and laments the death of the Earl of Lancaster.

¹ *per* is here inserted in the original (from MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.); but in both instances erroneously.

² *tertio* in the printed texts.

- A.D. 1323. erunt preces fundere pro Thoma Comite, quem Rex intime diligebat. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.
- The King is summoned to do homage for the Duchy of Aquitaine. ¹Eo tempore venerunt ad Regem Angliæ nuncii novi Regis Franciæ Karoli, videlicet Dominus de ²Beomble, et Dominus Andreas de Florentia, ad citandum et monendum eum, quod veniret infra certum tempus ad faciendum homagium suum ipsi Karolo, novo regi, pro Ducatu Aquitaniæ. Et licet Hugo de Spencer filius, et Robertus de Baldok, Cancellarius, procurassent ipsos nuncios, quod non notificarent Regi adventus sui causam, ipsi tamen in suo recessu monuerunt eum quod veniret infra certum tempus, quasi consulendo, ad homagium faciendum. Super qua monitione, sive citatione, subdola, dictus Andreas de Florentia, qui fuit notarius, fecit publicum instrumentum; virtute cujus, Rex Franciæ fecit processum contra Regem, et terras multas Wasconia seisere fecit, in pœnam contumaciæ Regis Angliæ; qui fuit informatus per malos consiliarios, quod ipsum præfata citatio vel monitio non artabat. MS. Bibl. pp. 40, 41. Reg. 13 E. ix.
- The King of France seizes certain of his lands in default. Eodem anno Episcopus Glascuensis et Thomas Rondolf, Comes Moraviæ, missi sunt per Robertum Brus et totum regnum Scotiæ ad Curiam Romanam, pro habenda relaxatione excommunicationum et interdicti sententiarum, in regnum et regnicolas Scotiæ per Cardinales, auctoritate Papæ, latorum. Contra quos Rex Angliæ misit quemdam ³simplicem clericum, qui obtulit se coram Papa ex parte Regis Angliæ ad probandam Scotorum manifestam et notoriam offensam, non solum contra Regem et regnum Angliæ, sed etiam contra Sedem Apostolicam, fore contractam; ita quod ante satisfactionem non possent dictæ censuræ laxari de jure. Contigitque clerici dicti diligentia, quod Scoti infecto negotio redierunt.
- Envoys sent by Robert Bruce to the Roman Court; but through the agency of the King of England their object is frustrated. Per idem tempus, Andreas Herle, de probo factus im-probus, levavit calcaneum contra Regem, qui illum de pusillo magnum ⁴creaverat, et fecerat ei nomen juxta nomen magnorum qui sunt in terra. Siquidem cum dictus Andreas ad Pontem Burgi Barones a facie Regis fugientes viriliter excepiisset, et Humfridum de Boun per suos, ut præfertur, peremisset, et Thomam, Comitem Lancastriæ, tanquam captivum cepisset, reliquos vero fugasset vel occidisset pro libito, et cum magna pompa a Rege acceptus fuisset, et pro tanta victoria cogitavit Rex qualiter talem virum posset uberius honorare; tandem deliberato consilio, propriis manibus eum cinxit gladio MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. Trokelowe, p. 65. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.
- The treason of Sir Andrew Harcla. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

¹ For this account, De la Moor, (p. 596) may also possibly have been consulted.

² Beoville in Murimuth.

³ This clerk appears to have been Murimuth himself. See p. 41 of his Chronicle.

⁴ creavit in the printed texts.

Trokelowe, militari, donans ei Comitatum de Karleolo, ejus per ante A.D. 1323.
 p. 65. civitatis et castri diu fuerat Constabularius, sive Custos. Qui His hatred
 MS. Bibl. mox honore tanti nominis elevatus, Hugonem Dispensatorem of Hugh
 Reg. 13 coepit persequi, propter rancorem quem per longum tempus de Spencer,
 E. ix. conceperat contra eum. Sed cum videret dictum Hugonem de
 die in diem proficere et exaltari, insuper et per Regem manu-
 teneri, contra eum indignatus quam maxime, quod juxta
 malitiam cordis sui vindicari non poterat, contra fidelitatem And alli-
 quam domino suo Regi juraverat, junxit se Scotis, inimicis ance with
 Regis publicis, et eorum consiliis se immersit; qui mox ab the Scots.
 illis hilaritate tanta susceptus est, ac si cœleste munus; quia
 nullus unquam fuerat illis infestior aut acrior expugnator.
 MS. Bibl. Nempe in regnorum confinio semper habitans, ¹damna innu-
 Reg. 13 merabilia illis intulerat, modo prædas agens, modo faciens
 E. ix. equitationes, modo captivos secum trahens, modo flammis
 villas prædiaque devastans. Cumque per dies aliquot moram
 fecisset inter eos, et ipsi jam securi facti fuissent de ejus
 nefanda perfidia contra Regem Angliæ, cogitaverunt eum,
 quantum poterant, honorare, in tantum ut sororem Regis Scotiæ
 vellent sibi conjugio copulare. Rex interim Angliæ, cog-
 noscens per relatores quid Andreas fecerat, doluit quod tanta
 beneficia contulerat tam ingrato. Erat tunc in partibus Bo-
 realibus miles famosus et strenuus, vocatus "Antonius,"
 cognomento "de Lucy," qui et Regis favorem cupiebat ad-
 quirere, et patriam de tam nefando proditore protinus
 vacuare. Hic per exploratores edoctus, quod Andreas apud
 Karleolum satis secure, nihil mali suspicatus, morabatur, He is cap-
 repente cum manu valida irruit super eum. Quem illico tured by
 captum misit ad Regem Londoniis catenatum, ubi quadrifario Antony de
 judicio condemnatus est. Nempe primo degradatus est, am- Lucy,
 putatis securi ad talos suos calcaribus, et sic vicissim dis-
 cinctus est balteo militari, ablatis calceis et ²chirothecis.
 Deinde tractus, suspensus, et in quartas divisus est; et partes And exc-
 quatuor principalibus civitatibus Angliæ sunt transmissæ; cuted.
 caput ejus super pontem Londoniarum fixum est, versus
 partes respiciens Scoticanas.

Eodem anno Robertus de Brus, per litteras missas per A truce for
 solemnes nuncios, requisivit Regem Angliæ de treugis per thirteen
 annos tresdecim duraturis. Rex vero Angliæ, fatigatus per years, con-
 cluded with
 the Scots.

¹ The remaining portion of this account of Harcla's treason and punishment bears marks of having been derived from a more detailed

narrative than that of Trokelowe.

² Altered from *cirotecis* in a somewhat later hand.

A.D. 1323. werras Scotiæ multipliciter, concessit in treugas voluntarie, MS. Bibl.
quæ sub tresdecim Articulis clauderantur; quos qui videre Reg. 13
desiderat, respiciat Chronicas Fratris ¹Henrici Blankforde, E. ix.
monachi Sancti Albani, quæ habentur in Monasterio memorato.

Conspiracy Sub eodem anno facta est grandis conjuratio multorum, qui Blane-forde,
of the cum Baronibus steterant in werra sua, ut omnes qui in car- pp. 76, 77.
adherents ceribus detenti fuerant ratione dictæ werræ, per totum regnum MS. Bibl.
of the una eademque nocte eriperent, et a vinculis liberarent. Vene- Reg. 13
Barons. runt igitur quidam de conjuratis ad castrum Walyngfordiæ, E. ix.

Capture of versus aquam Tamisiæ, ut complerent opera præconcepta;
the Castle sed eorum furtivus introitus villanos non latuit; unde mox
of Walling- clamor et tumultus factus est nimis per totam villam, ex quo
ford; and tota patria est commota. Advenit igitur ex illis partibus in-
recapture discreta multitudo, ut obsiderent eos qui castrum sic ingressi
thereof. fuerant; et eos obsederunt donec venirent ad continuandum
obsidionem Comites Cantiae et ²Wyntoniae, cum vi maxima
armatorum. Videntes autem, qui castrum sic ingressi fuerant,
se non posse resistere tantæ violentiæ, ad capellam dicti castri
pro refugio ecclesiastico confugerunt. Qui tamen, invitis
decano et presbyteris dicti collegii, qui eos nitebantur defen-
dere, de capella sunt violenter abstracti, et vel diversis pœnis
ad mortem traditi, vel carceribus mancipati, donec Rex crude-
lius de eorum suppliciis statuisset. Factum est igitur, ut hac
occasione cuncti per Angliam incarcerationi artius solito strin-
gerentur.

Inquisition ³Circa festum Sancti Michaelis Archangeli, Rex circuivit MS. Bibl.
made by Comitatus Eboraci et Lancastriæ, et Marchiam Walliæ, ingre- Reg. 13
the King diens civitates et villas, et inquisitiones faciens de pacis E. ix.
as to turbatoribus, de vulgi communis oppressoribus, de provinci-
public arum prolocutoribus et ductoribus, qui per nundinas sive fora
offenders. soliti fuerant concitare seditiones, fovere partes contra partes,
manutenere malefactores; et notatos, captos et convictos, puni-
vit juxta suæ demerita pravitatis, antiquisque profligatis errori-
bus, leges terræ præcepit in locis omnibus observari.

¹ This short Chronicle, (as that of Henry de Blane-forde) has been published by Hearne, at the end of Trokelowe (1729). In it are to be found the thirteen Articles of this truce.

² *Lincolniæ* in the printed exts: *Wyntoniae* in Blane-forde and MS.

Bibl. Reg. 13 E. ix., the latter reading being correct.

³ There is a passage somewhat similar to this in Blane-forde, but MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. has been evidently indebted here to some other source.

- Murimuth, p. 42. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. Eodem anno Papa citavit Ducem Bavariæ, in Imperatorem electum, ut infra certum terminum veniret ad Curiam, et de electione et jure suo doceret; et quia non venit in terminum, excommunicavit eum, et postmodum pronunciavit eum nullum habere ¹[jus] in Imperio, vel ad illud; et si quod habuit, privavit eundem. A.D. 1323, 1324. The Pope excommunicates the Emperor Louis of Bavaria.
- Murimuth, p. 39. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. Hoc anno vacuit Ecclesia Wyntoniensis per mortem Domini Rigaudi de Assero, in Curia; cui Papa providit de Magistro Johanne de Stretforde, in Curia tunc presenti. J. de Stretforde made Bishop of Winchester.
- MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. Transit annus iste mediocriter lætus frugibus, sed foecundus fructibus; formidolosus regni malefactoribus; Angliæ, Scotiæque votivus, propter treugas captas.
- Blaneforde, p. 77. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. Anno gratiæ millesimo trecentesimo vicesimo ²tertio, qui est annus regni Regis Edwardi, a Conquæstu Secundi, septimus-decimus, tenuit Rex Natale apud castrum de Kenelesworthe, in magnificentia et glória, et magna frequentia sexus utriusque.
- Blaneforde, pp. 77, 78. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. Eodem anno, in sequenti Quadragesima, convocari fecit Rex ad Parliamentum Londoniis celebrandum regni proceres et prælatos, ad tractandum de variis regni negotiis, et præcipue consulendum, quid foret respondendum Regi Franciæ, qui Regem Angliæ pluries jam vocaverat ad faciendum homagium sibi pro Wasconia, et cæteris terris quas tenebat in regno Franciæ et dominio Regis Francorum: super quo, ex consensu procerum et omnium assistentium, decretum fuit, quod in propria persona non transiret, sed prius mitteret solemnes nuncios, si forte vel hac vice de non comparendo posset obtinere dilationem vel omnimodam excusationem. Discussion in Parliament as to the summons of the King to do homage to the King of France.
- Præterea, Rex petiit in præfato Parliamento, tam de clero quam de populo laicali, subsidium ³pecuniare, pro redemptione nobilis viri Johannis de Britannia, Comitis Richemundiæ, nuper capti per Scotos apud Abbathiam de Byland. Sed hæc petitio monstrabatur per multas rationes injusta fore, et tandem voce publica penitus est negata, sub ista ⁴replicatione, quod tantum pro Rege, Regina, et filiorum Regis primogenito, si in captivitate tenerentur, foret contributio facienda: et sic quievit tributum, cessavit exactor. A subsidy demanded for the ransom of the Earl of Richmond, And refused.
- In eodem Parliamento arestatus fuit Adam Episcopus Herefordensis, in magnum cleri dedecus et præjudicium totius The Bishop of Hereford arrested, and examined as to treason.

¹ Omitted by inadvertence. It appears in the printed texts, in Murimuth, and in MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

² *quarto* in the printed texts.

³ *pecuniarum* in the printed texts.

⁴ *replecatione* in orig.

A.D. 1324. Ecclesiæ Anglicanæ; et examinatus de proditiōe et crimine læsæ majestatis coram Rege et proceribus universis. Impositum nempe fuit sibi, quod quosdam inimicos ¹regios suscepisset et fovisset, in magna copia armatorum, et quod eis impendit auxilium, consilium, et favorem. Ille vero, prout erat

Blaneфорde,
pp. 78–80.
MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

The
Bishop's
objection
thereto.

He is delivered into
the custody
of the Arch-
bishop of
Canterbury.

The pre-
lates take
him into
their own
charge.

On inquisition made,
he is found
guilty.

His property is
confiscated.

vir maturus et litteris abundanter imbutus, patienter hæc tulit, ad convitia et opprobria nihil omnino respondens. Tandem pulsatus diversimode, sic ora resolvit:—"Domine Rex, "vestra regiæ majestatis reverentia semper salva, ego Sanctæ Ecclesiæ Dei minister humilis, membrum ejus, et Episcopus "consecratus, licet indignus, ad tam ardua nequeo respondere, "nec debeo, absque Domini Cantuariensis Archiepiscopi, post "Summum Pontificem, mei directi judicis, cujus etiam sum "suffraganeus, auctoritate, et aliorum parium meorum Episcoporum conniventia vel consensu." Quo responso prolato, mox Archiepiscopi et Episcopi, omnes et singuli, qui affuerunt, surgentes, Regis clementiam pro collega et coepiscopo implorabant. Sed Rege tot supplicationibus non placato, aut ab ira concepta nullatenus pacificato, totus clerus dictum Episcopum ²et membrum Ecclesiæ vendicavit, Deliberatus est igitur custodiæ Cantuariensis Archiepiscopi, donec Rex discerneret quando ad objecta vel objicienda alias responderet.

Paucis exactis diebus, Rex, ut prius, Episcopum prædictum convenit. Quo rumore ad aures perlato Pontificum, Cantuariensis, Eboracensis, et Dublinensis, Archiepiscopi, cum aliis decem Episcopis, erectis crucibus ad locum judicii cum omni celeritate venerunt, et confratrem eorum et coepiscopum, solum stantem et nimium desolatum, in suam custodiam susceperunt, et eum, absque responso dato, cum illis protinus abduxerunt; injungentes firmiter, ex parte Dei, et sub pœna anathematis, universis qui aderant, ne quis in eum manus præsumeret injicere violentas. Quo sic abducto, Rex de tanta cleri commotus audacia, quasi ex officio judicis objectis præcepit fieri inquisitionem. Ac jurati de patria convocati, plus regis terreni metuentes offensam, quam Sempiterni Judicis ultionem, absentem Episcopum reum fuisse de omnibus objectis articulis præsentarunt. Quod Rex ducens pro maximo, confiscari fecit omnes redditus et terras suas, et, quod erat intolerabilius, omnibus suis victualibus et utensilibus in ³platea projectis et dispersis, eum permisit inhumaniter spoliari. Episcopus vero

¹ The word *nuntios* is inserted here in the printed texts.

² Properly *ut*, as in MS. Bibl. Reg.

13 E. ix. : *tanquam* is the reading in Blaneфорde.

³ *plateis* in the printed texts.

Blaneфорde, remansit sub tutela Cantuariensis Archiepiscopi, gratiam Regis A.D. 1324. pp. 80-83. expectans.

MS. Bibl.

Reg. 13

E. ix.

Eo tempore, Episcopus Lincolniensis, cujus temporalia per The Bishop of Lincoln restored to his possessions. biennium in manu ¹Regis detenta fuerant, adepta Regis benevolentia, suis est possessionibus restitutus. De quibus omnibus quidam Satyricus illius temporis ita dictavit:—

“ Nostri cornuti sunt consilio quasi muti,

“ Et quia non tuti, nequeunt sermonibus uti.

“ Sunt quasi confusi, decreto legis abusi.

“ Sic perit Ecclesia, juris et ipsa via.”

In eodem Parlamento, terræ, possessiones, et dominia, quondam Templariorum, assensu communi totius cleri et populi, Hospitalariis conceduntur, jure perpetuo per omnes regni provincias ²possidenda. The possessions of the Templars granted to the Hospitalers.

In eodem Parlamento electi sunt viri nobiles, Comes videlicet Cantiae, germanus Regis, et Archiepiscopus Dublinensis, ad excusandum penes Regem Franciæ Regem nostrum, quia citatus non comparuit coram Rege Franciæ, ut superius memoravi. Qui cum transfretassent, a Rege Franciæ honorifice sunt suscepti. Non tamen effectum negotii potuerunt consequi, donec de quadam transgressione, nuper facta in Aquitannia in dedecus Regis Franciæ, sibi foret plenius satisfactum. Acceperat nempe Rex Franciæ quamdam terræ particulam ibidem per excambium, in qua municipium construxerat, propter amœnitatem loci, et villam in circuitu cum ædificiis sumptuosis; cujus habitatores, erecti in superbiam, freti dominio Regis Franciæ, non solum leges et decreta populi Aquitannici, sed etiam Senescallum Regis Angliæ, dictum “ Radulphum Basset,” spreverunt, et contemptibiliter vilipenderunt. Et cum legibus debuissent paruisse illius terræ communibus, idem Radulphus, collecto exercitu, venit ad locum, et omnes aut ³vertit, aut gladio interfecit, et universa ædificia complanavit. Quamobrem dictus Radulphus, vocatus ad Curiam Regis Franciæ, venire contempsit; sed pro omnibus allegatis respondit audacter, se nihil aliud in hac parte fecisse, quam quod sui officii debitum exigebat. Super quo responso commoti Franci, Senescallum præfatum Regis Angliæ, cum suis vocatum complicitibus iterato et non comparentem, proscripserunt. Præfatus vero Radulphus, cognito Francorum decreto, ad castrum de Monpesade, bene munitum, se contulit, ubi potuit a Francorum incursibus tutus esse. Hunc ergo a prædictis nunciis petiit Rex Franciæ sibi Envoys sent to the King of France.

¹ Omitted in the printed texts.

² *possidendæ* in orig.

³ *in fugam convertit*—Blaneфорde.

- A.D. 1324. reddi, cum suis complicitibus, una cum castro ad quod confugerant Blaneforde, memorato, juxta Francorum consuetudinem puniendum. Comes p. 83.
Cantiæ, pro bono pacis, cum suis laicis Regis voluntati con- MS. Bibl.
sentire decrevit; sed Archiepiscopus, irregularitatis notam Reg. 13
timens incurrere, distulit consentire, donec a Rege Angliæ E. ix.
habuisset aliud in mandatis. Quocirca mox mittuntur ad Regem
nostrum nuncii, qui quærent quid agendum foret. Rex
vero sine mora impetuosum Comitis consensum penitus revo-
cavit, nolens pro bono facto militiæ tantum militem quomodo- MS. Bibl.
libet per adversarios molestari; sicque reversi sunt nuncii Reg. 13
sine itineris sui fructu. E. ix.
- Charles of Rex Franciæ per idem tempus misit Dominum Karolum de Murimuth,
Valois in- Waleys, patrum suum, in Wasconiam cum magno exercitu, ad p. 42.
Aquitaine, ¹juvandum possessionem totius Ducatus Aquitanniæ; pro eo MS. Bibl.
quod Rex Angliæ non venit ad faciendum homagium suum pro Reg. 13
Ducatu et Comitatu Pontini, quem seisivit; ad quod faciendum E. ix.
fuit vocatus, sicut superius est expressum. Venit ergo in
obviam Domino Karolo Comes Cantiæ, Edmundus de Wode-
stoke, frater Regis Angliæ, cum multis nobilibus de regno
Angliæ, qui illuc destinati fuerant, ad resistendum Karolo
supradicto. Nullo tamen resistantiam faciente, Karolus totam
Agennam equitavit, et illas partes seisivit usque ad villam de
Regula, in qua fuit dictus Edmundus, Comes Cantiæ, tenens
villam. Finaliter vero, fuit treuga inita inter eos usque ad
certum tempus, quo possent de pace tractare, et, reddita Karolo
villa illa, utraque pars ad propria remeavit.
- Escape of Eodem anno, in festo Sancti Petri ad Vincula, Rogerus de Blaneforde,
the younger Mortuo Mari, Dominus de Wygemore, qui cum Rogero avun- p. 84.
Mortimer culo suo post werram Baronum Regis gratiæ se submiserat, MS. Bibl.
from the et in eminentiori nihilominus et ²acriori loco Turris inclusus Reg. 13
Tower. fuerat, data suis custodibus soporifera potione, evasit per omnes E. ix.
Turris custodias, quas "wardas" vocamus, et pervenit ad
flumen; ubi quamdam cymbam reperiens, a quodam coadjutore
sibi præparatam, illam intravit, et cum conscio sui secreti per-
venit ad mare. Quo cum summa felicitate transmeato, se
contulit ad Regem Franciæ sine mora; ubi quorundam de sua
consanguinitate præsidio vitam duxit diutinam, gratiam recon-
ciliationis expectans. Rogerus, avunculus hujus Rogeri, fere
per quinquennium squalore carcerali detentus ibidem satis
inciviliter, tandem diem clausit extremum; cujus corpus de-
latum Bristoliam sepelitur.
- Death of the elder Mortimer, in prison.

¹ Properly *invadendum*, as in
Murimuth and MS. Bibl. Reg. 13
E. ix.

² *arctiori* in Blaneforde and MS.
Bibl. Reg. 13 E. ix.

Blaneфорde, Missi sunt eo tempore et ¹alii ²nuncii pro pace impetranda; A.D. 1324, 1325.
 p. 89. quorum unus erat natione Francus, dictus " Dominus ³Johannes
 MS. Bibl. " de Suliaco," alter Anglicus, " Magister Johannes de Schor- Other en-
 Reg. 13 " dich" appellatus. Sed Johannes de Suliaco, ibi de quadam voys sent to
 E. ix. transgressione notatus et accusatus, vix, interventu Reginae France; one
 of whom
 narrowly
 escapes
 death.

Interea mercatores utriusque regni ⁴dissensionem regalem Evils and
 deplorabant, quia neque Francis in Anglia, neque Anglis in hardships
 Francia, negotiari licebat. Familiares quoque Reginae, quot arising
 quot erant oriundi de Francia, terram sine spe reversionis from the
 exire cogebantur, in Francorem odium et contemptum. Terrae dissensions
 quoque, scilicet prædia et castella Reginae, in manus Regis between
 seisisita fuere, datis dictæ Reginae stipendiis ⁵dietim de bursa the Kings
 Regis. Religiosi autem et beneficiati in hac terra, de gente of England
 Francorum, in maxima miseria degere cogebantur; cum eorum and France.
 redditus, possessiones, et beneficia universa et singula, con-
 fiscabantur, exilissimo victu eisdem de rebus propriis deputato.

MS. Bibl. Transit annus iste illaudabiliter fructus et fruges pro-
 Reg. 13 ducens; Anglis et Francis invisus propter guerram motam
 E. ix. in Wasconia, et præcipue propter negotiatorum varia im-
 pedimenta; quæ dissensionem ⁶generavit; Ecclesiæ Anglicanæ
 molestus; Scotis quietus.

Anno gratiæ millesimo trecentesimo vicesimo ⁷quarto, qui
 est annus regni Regis Edwardi, a Conquæstu Secundi, octavus-
 Blaneфорde, decimus, cum treugæ apud Eboracum fuissent firmatæ inter
 p. 90. Anglicos et Scotos per utriusque regni prudentiores viros,
 MS. Bibl. tenuit Rex apud Notyngham Natale Dominicum, nobile et
 Reg. 13 solemne.
 E. ix.

Per idem tempus, Dominus Papa, paci regnorum Angliæ et The Pope
 Franciæ pie prospiciens, Archiepiscopum Viennensem et Epi- sends envoys
 scopum Auriacensem ad utriusque regni principes destinavit; to establish
 qui pacis monita darent ⁸utrique. Qui cum nihil profecissent, peace; who
 facto in clero tallagio, videlicet de singulis marcis accipientes levy a tal-
 quadrantem pro suis expensis, infecto negotio sunt reversi. lage for their
 expenses, and
 return home

¹ The word "*alii*" is used here in reference to a preceding passage in MS. Bibl, Reg. 13 E. ix. ; which the transcriber has omitted.

² Blaneфорde speaks here of but one envoy ; though he mentions a second one ("a clerk") below, without giving his name.

³ Omitted in the printed texts.

⁴ *dissensiones regales* in the printed texts.

⁵ Omitted in the printed texts.

⁶ *generaverunt* in the printed texts.

⁷ *quinto* in the printed texts.

⁸ *utrisque* in the printed texts.

A.D. 1325. In Octabis Sancti Hillarii, factum est Parliamentum Londoniis, apud Westmonasterium; in quo tractabatur de salvatione Ducatus Aquitanniæ, quæ jamdudum per Gallos fuit multipliciter lacerata. Missi sunt ergo solemnes nuncii ad Regem Franciæ, Wyntoniensis et Nortwicensis Episcopi, et vir illustris Johannes de Britannia, Comes de Richemund. Qui post multas disceptationes, allegationes, et excusationes factas, tandem quamdam pacis formam a Rege Franciæ receperunt. ¹Remissus est ergo in Angliam Wyntoniensis Episcopus, collegis in Gallia remanentibus, qui nunciaret Regi nostro quæ facta sunt. Tandem, post longum tractatum familiares Regis laudaverunt Reginam transmittendam ad Regem Franciæ, fratrem suum, pro pacis negotio confirmando, cum familia moderata; quæ satis humiliter suscipiens legationis officium, cum uno solo Barone, scilicet Domino Johanne de Cromwell, quatuorque militibus, transfretavit.

The Queen of England passes over into France.

Final arrangement made between the Kings of England and France.

Baneful advice given to the King by the De Spencers.

Mediatrice igitur Regina Angliæ Isabella, tali pacto fuit finaliter concordatum, ut Rex Angliæ daret Edwardo, filio suo primogenito, Ducatum Aquitanniæ et Comitatum Pontini, ut Rex Franciæ reciperet homagium ab eodem Regis filio, et redderet sibi statim Comitatum Pontini et terras in Aquitannia, de quibus placita mota fuerunt; et de aliis equitatis per Karolum avunculum suum faceret sibi justitiæ complementum. Super quibus omnibus misit Rex Franciæ suas patentes litteras in Angliam, et alias litteras de conductu salvo, tam pro filio quam pro Rege Angliæ, si ipse mallet in persona propria venire. Super qua optione fuerunt multi et magni tractatus apud Langedon et apud Dovoriam, multis consulentibus quod Rex in persona propria transiret. Sed uterque Dispensator, pater et filius, qui nec audebant mare transire, nec, Rege transeunte, in Anglia remanere, propter odium regni nobilium, qui perfecto odio oderant illos, dederunt consilium, et prævaluerunt, ut filius Regis transiret; cujus transitus in caput ipsorum, sicut patebit ex sequentibus, redundavit. Unde Dominus Rex Angliæ fecit chartam filio suo prædicto de dictis Ducatu et Comitatu, habendum et tenendum sibi et hæredibus, ²Regibus Angliæ; et si contingeret ipsum mori in vita patris sui, terræ redirent ad ipsum patrem. Ita etiam, quod Rex Franciæ non posset dictum filium Regis maritare, nec tutorem aut curatorem sibi dare. Quæ ordinatio fuit facta Doveriæ per chartam Regis, ex consensu prælatorum et aliorum nobilium regni præsentium

Blaneфорde, pp. 90, 91.
MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

Murimuth, pp. 44, 45.
MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

¹ At this point Blaneфорde's Chronicle abruptly ends.

² *Regis* in the printed texts.

Murimuth, tunc ibidem, in crastino Nativitatis Beatæ Mariæ. Et in die A.D. 1325.
 p. 45. Jovis sequente, idem Edwardus filius Regis mare transivit; et Prince Ed-
 MS. Bibl. cum eo Willelmus, Episcopus ¹Exoniæ, et alii in numero com- ward does
 Reg. 13 potenti. Et circa festum Sancti Matthæi fecit homagium homage to
 E. ix. avunculo suo, Regi Franciæ, sub quibusdam protestationibus. the King
 of France.
 Fuit etiam e contrario protestatum. Acta sunt hæc in Francia,
 in manerio Regis Franciæ appellatum ²“Boydevincens,”
 coram multis proceribus regni Francorum. Dona vero quæ
 Franci Regi Anglorum præparaverant, et exennia, filio Regis
 manu largiflua tribuebant; quorum favorem juvenis Regis
 filius indicibiliter consecutus est.

Eodem anno, Guelfi, venientes de Florentia ad Lucam, sump- The Guelfs
 tibus et de mandato Papæ, per Gibellinos capti fuerant, et defeated by
 multi interfecti, ac cæteri in fugam acti. the Ghibel-
 lines.

MS. Bibl. Hoc anno in æstate, et etiam anno sequenti, tanta fuit siccitas A great
 Reg. 13 quod vere dici posset illud Theodoli de hac terra:— drought.
 E. ix.

“Anglorum terras jam fervida torruit æstas,

“In Cancro solis dum volvitur aureus axis.”

Quia fluviis etiam majoribus desiccatis, et fontibus rivorum,
 aquæ pene in locis omnibus disparuere. Quamobrem multa
 animalia, tam domestica quam sylvestria, præ potus penuria
 defecere.

Murimuth, Eodem anno, statim post festum Sancti Michaelis, voluit The Queen
 p. 46. Rex Angliæ, quod Domina Regina, conjux sua, et filius suus and Prince
 MS. Bibl. Edwardus, facto homagio, ut præmittitur, cito et sine mora refuse to
 Reg. 13 redissent. Sed Regina et filius suus, remissa magna familia return.
 E. ix. utriusque in Angliam, per totum illum annum remanserunt
 ibidem, ut dicebatur, inviti. Alii vero asserebant quod volun- Reasons
 tarie, propter nimiam familiaritatem tunc contractam inter for the
 dictam Reginam et Dominum Rogerum de Mortuo Mari; sine Queen's
 quo et aliis nobilibus de Anglia ³profugatis, noluit dicta refusal.
 Regina redire; et maxime in odium illorum Dispensatorum,
 et ⁴Hugonis, qui anno præcedenti procuraverant familiam
 Reginæ ab ipsa removeri. Quod propositum Reginæ ⁵postea
 rei exitus comprobavit. Quod percipiens Walterus, Episcopus
 Exoniensis, de comitiva dictæ Reginæ clam recessit.

¹ *Oxonæ* in orig. and the printed texts; corrected from Murimuth. In MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. the writing of this word somewhat resembles *Oxonæ*; whence probably the transcriber's mistake.

² *i.e.* Bois de Vincennes.

³ *præfugatis* in Parker's text.

⁴ The word *Hugonis* is omitted here in Murimuth.

⁵ According to one MS. of Murimuth, the words “*displicuit, ut*” are omitted here.

A.D. 1325. Per idem tempus, jussit Rex Angliæ Isabellam, Reginam MS. Bibl.
 The Queen Angliæ, et Edwardum, filium suum primogenitum, contra Reg. 13
 and Prince are de- voluntatem suam in ultramarinis commorantes, Londoniis tan- E. ix.
 clared quam regni inimicos notorios, et regionum inimicorum recep-
 public tatores et fautores, publice proclamari; et bannivit eos, cum
 enemies. omnibus qui illis adhæserant de regno suo.

Robert de Sub eodem tempore evaserat de castello de Corf vir versutus
 Walkefare et subdolus, sed manu tamen fortis, Robertus de Walkefare,
 escapes miles qui captus fuerat in werra Baronum mota contra Regem,
 from Corf eo quod magnus dissidii suscitator et promotor ¹ fuerat, et, non
 Castle, dico “ductor,” sed “seductor,” illius viri nobilis et magnifici
 Comititis de Hereford, Humfridi de Boun, et satis juste carceri
 mancipatus. Nempe Comitibus et Baronibus, et aliis regni
 nobilibus, studentibus in illa werra pro pace patriæ, pro re-
 publica, pro honore Dei et Ecclesiæ, ipse semper cor apposuit
 ad rapinas, cædes, et depopulationes. Hic, inquam, continuans
 sua scelera, Constabularium castri de Corf crudeliter inter-
 fecit, et ad Reginam, tunc exulem, se contulit ultra mare.
 And, with Auctus est ergo numerus fugitivorum multipliciter, ita ut Rex
 others, ipse timeret illorum reditum in hanc terram. Quamobrem
 joins the Quamobrem jussit omnes portus maris diligentissime custodiri, ne repente
 Queen. fieret per exules revertentes, aut per Gallicos illis faventes,
 ullus motus in regno.

The pro- Eodem tempore, Dominus Oliverus Ingham, miles juvenis
 vince of sed cordatus, factus fuerat Custos Aquitanniæ per juvenem
 Agen re- Ducem Edwardum, assensu Regis patris sui; qui, grandi col-
 stored to lecto exercitu de stipendiariis militibus Hispannicis, Arrago-
 English nica, et Wasconensibus, provinciam Agennensium, occupatam
 rule by per Regem Franciæ contra pactum, invasit, eamque ² dominio
 Sir Oliver Regis Angliæ restituit integraliter et subjecit.
 Ingham.

Capture of Sub eisdem diebus, tres Admiralli trium plagarum Angliæ,
 Norman videlicet, Dominus Johannes Oturuin, Dominus Nicholaus
 ships by Kyriel, et Dominus Johannes de Feltone, custodiam maris
 the Eng- habentes, et facultatem plenam, per Regis commissionem,
 lish fleets. invadendi, infestandi, et diripiendi, quoscunque de Francia
 mercatores, cum Gernemuthensium, et Portesmuthensium, et
 Occidentalium, classe, Oceanum sunt ingressi. Et non segniter
 commissionis suæ negotium exequentes, infra breve tempus
 centum viginti naves Normannicas ceperunt, et in Angliam
 attraxerunt. Suscitatum est igitur odium inexorabile inter
 Reges, et damna ubique pro viribus inferuntur. Quod cernens
 Dominus Papa, et vehementer condolens, misit in Angliam

¹ *fuerit* in the printed texts.

| ² *domino* in orig.; by inadvertence.

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

nuncios duos Episcopos, qui primo pacem studerent facere A.D. 1326.
inter Regem et Reginam, et secundarie inter Reges. Qui Nuncios
reverenter admissi, nihil præter reverentiam receperunt; sent by the
unde dolentes reversi sunt, de pace penitus desperantes. Pope; but
in vain.

Eodem anno coronata fuit Parisius Regina Franciæ; cui Coronation
solemnitati interfuere Reges multi, Duces plurimi, Comites et of the
Barones numero pene incredibili, cum suis militibus plusquam Queen of
quingentis. Inter quos Edwardus, filius Regis Angliæ et France;
Dux jam Aquitanniæ, cum sexaginta et decem militibus, Prince
celebrius festum fecit. Edward
present
thereat.

Interea, crescente odio inter Regem Angliæ et Reginam, Rumoured
Regem Franciæ et Regem Angliæ, et utrumque regnum, designs
multa mala fiebant. Inter quæ, Rex Angliæ, prout dicitur, against the
procuravit mortem uxoris suæ et filii sui Edwardi. Cujus life of
sceleris executionem fecisset Dominus Johannes de Britannia, Queen Isa-
Comes Richemundiæ, qui cum Regina familiaris fuit; sed bella.
Deo prohibente, illa machinatio fuit penitus impedita.

In fine vero anni præsentis, cum Regina cerneret magnates Queen Isa-
Franciæ fore corruptos magnis muneribus Anglicorum, et bella leaves
nusquam tutam fidem, festinavit egredi calorem domus France,
Recab, et Francos suos familiares et consanguineos, usa sapi- and takes
enti consilio, latenter fugit, et ad Comitem Hanoniæ se refuge in
contulit, cum sua familia et filio suo Edwardo, petitura auxi- Hainault.
lium et favorem; a quo, cum filio et suis omnibus, magni-
fice est suscepta, et honorabiliter, prout tantam reginam
decurrit, exhibita pro tempore moræ suæ.

Transit annus iste mediocriter hilaris, frugum fœcunditate vel
fructuum; Francis varius, propter res perditas cum classe sua;
Anglicis suspectus propter pericula verisimiliter imminencia
toti regno per Francorum odium, per iram exulum, et redi-
tum eorundem.

Anno gratiæ millesimo trecentesimo vicesimo ¹ quinto, qui
est annus regni Regis Edwardi, a Conquæstu Secundi, nonus-
decimus, tenuit Rex Natale apud Sanctum Edmundum, timens
vehementer Reginæ reditum, et exulum qui cum ea fuerunt.

*Sponsalia contracta inter filiam Comitis Hanoniæ et
filium Regis Angliæ; et reditus Reginæ.*

Hoc anno, Isabella, Regina Angliæ, contractis sponsalibus Prince
inter filium et Comitis Hanoniæ filiam, "Philippam" nomine, Edward
betrothed

¹ sexto in the printed texts.

A.D. 1326. in Angliam ire disposuit, adiutorio Comitis dicti fulta. ¹As- MS. Bibl.
 to Philippa sumptis igitur filio suo, Duce Aquitanniæ, fere quatuordecim Reg. 13
 of Hain- annos ætatis habente, Domino Edmundo de Wodestoke Comite E. ix.
 ault. Cantia, germano Regis Angliæ, Domino Rogero de Mortuo
 Mari, Domino de Wygomor, et aliis multis viris illustribus de
 regno Angliæ profligatis, Duce Domino Johanne, viro strenuo
 fratreque Comitis Hanonia, quem sequebantur milites stipen-
 diarii de Alemannia et Hanonia plures valde, ita quod numerus
 eorundem fuit duo millia septingenti quinquaginta septem
 hominum armatorum, parata classe per Comitem Hanonia,
 The Queen pervenit ad mare, et satis audaciter committens se pelago,
 and Prince feliciter navigavit, pervenitque ad Orwelle cum familia integra,
 land at et in portu de Herewych Angliam est ingressa, in terra
 Harwich Comitis Marescalli; cui mox Comes Marescallus et Comes Murimuth,
 with a Comitis Leycestria, alique barones et milites illarum partium, adhæ- p. 47.
 great force. serunt, cum Prælati fere omnibus, et præcipue Lincolnensi, MS. Bibl.
 Herefordensi, Dublinensi, et Eliensi, Episcopis, qui juncti Reg. 13
 Regina magnum exercitum conflaverunt. Alii vero, et præ- E. ix.
 cipue Walterus, Cantuariensis Archiepiscopus, sibi pecuniam
 ministravit.
 Recreato exercitu apud Sanctum Edmundum, progressa est MS. Bibl.
 ad quærendum suos regnique adversarios, qui, se semper sub Reg. 13
 alis protectionis regiæ adhaerentes, ejus præsentia occultabant. E. ix.
 The In progressu, cotidie Reginaugebatur exercitus, et minuebatur
 Queen's regius numerus, ita ut per totam Angliam non inveniretur
 successful aliquis, qui volebat contra Reginam Regis stipendiis militare.
 progress. Nec lædebat Reginae exercitus quosque in corporibus aut
 catallis, nisi solum adversarios quos quærebant, quorum pro-
 posito bona ubique locorum inventa suis usibus applicabant,
 et prædia destruebant.
 King Ed- Erat autem Rex Londoniis, quando Regina dicto modo appli-
 ward de- cuit. Et primo quidem istis rumoribus renuit dare fidem; sed
 mands the cum certissime cognovisset rerum fidem, multum consternatus
 aid of the petiit Londonienses, ut sibi præberent auxilium militare. Qui,
 citizens of post deliberationem habitam, responderunt, quod Dominum
 London; Regem, Reginam, et filium eorundem, hæredem regni legiti-
 who give a mum, honorarent osequio debito; sed extraneis et regni
 qualified proditoribus januas clauderent, et ²resisterent toto nisu; exire
 answer. vero civitatem suam se nolle fatebantur ad pugnam, nisi pos-
 sent, juxta libertatem eis concessam, ipso eodem die reverti

¹ The narrative here resembles that of Murimuth, but has been derived from a fuller source.

² *resistere* in orig. and MS. Bibl. Reg. 13 E. ix., and in the printed texts.

MS. Bibl. ante solis occasum. Quo responso Rex accepto, sed nullatenus A.D. 1326.
 Reg. 13 acceptato, Turrim Londoniarum communivit armis et victuali- Edward
 E. ix. bus; in quo reliquit filium suum juniorem, Johannem de fortifies the
 Eltham, et uxorem Domini Hugonis Despencer junioris, nep- Tower,
 tem suam: ipse vero loca regni Occidua adiit, quæsiturus
 tutamina, ubi collocaret exercitum contra Reginam. Ante
 recessum suum de Londoniis, proclamari fecit, ut unusquisque, And issues
 sub forisfactura rerum et corporum, resisteret applicatis, et a procla-
 eos invaderet et occideret, si quo modo posset, exceptis solum- mation
 modo Regina et Edwardo filio suo, et Comite Cantiae germano against his
 suo; qui, si commode possent, vivi caperentur illæsi. Procla- enemies.
 matum est insuper, ut nullus communicaret cum eis, vel
 victualia venderet, vel quovis modo ministraret, aut quicquam
 boni eis faceret, aut de eis prædicaret, sub pœna prætaxata.
 Item, quicumque caput vel corpus, mortuum sive vivum,
 Domini Rogeri de Mortuo Mari Regi deferret, mille libras de
 fisco regio reciperet pro mercede.

E contra, de Regina, ubi illa fuit, proclamatum erat ut omnes The Queen
 de pace bona sperarent, exceptis inimicis regni publicis, Dis- issues a
 pensatoribus, patre et filio, et Roberto de Baldok, Regis Cancel- proclama-
 lario, eorumque fautoribus, per quos præsens regni perturbatio tion
 contingebat. Proclamatum etiam, ut nullus caperet, invito against the
 possessore, valorem trium denariorum, sub pœna mutilationis King's par-
 digiti, nec valorem sex denariorum, sub pœna manus amputandæ, tisans.
 nec valorem duodecim sterlingorum, sub pœna capitis ampu-
 tandi. Et quicumque caput Hugonis Dispensatoris junioris
 amputatum Reginae deferret, reciperet duo millia librarum de
 thesauro Reginae. Ab hoc ergo tempore pars de parte cavebat;
 Rege cum suis, licet cum paucis, fugiente, et Regina cum
 magna multitudine eum sollicite insequente.

Murimuth, Transtulit autem se Rex, cum duobus Dispensatoribus, ad par- King Ed-
 p. 48. tes Gloverniæ, et postmodum ad Strogoil; et dimisit Dominum ward flies
 MS. Bibl. Hugonem Despencer, patrem, ad custodiam villæ et castri de to the
 Reg. 13 Bristollia. Rex autem ingressus est aquam cum Domino Hugone West of
 E. ix. Despencer juniore, Roberto de Baldok, et aliis valde paucis, England.
 ut inferius continetur.

Regina vero, cum filio suo et exercitu, insequabatur Regem The Queen
 per Oxoniam; ubi Episcopus Herefordiæ prædicavit, præsentē arrives at
 Regina et filio suo, de causa adventus illorum; quod videlicet Oxford,
 fuerit ad auferendum malum regimen de regno isto. Deinde
 venit Regina cum suis ad Gloverniam, ubi multum crevit ejus And Glou-
 exercitus per adventum Dominorum de Percy et de Wake, et cester.
 aliorum de partibus Borealibus et de Marchia.

MS. Bibl. Dum hæc aguntur ex parte Reginae, Londonienses, quibus The citi-
 Reg. 13 nunquam deest furia cum adest insolescendi licentia, congre- zens of
 E. ix. London

A.D. 1326, gatis de cunctis artificiis infimis personis, ad arma prosiliunt, **MS. Bibl.**
 adopt the et Majorem civitatis, qui partem fovebat regiam, violenti **Reg. 13**
 Queen's capiunt, et consentire compellunt, interminata capitali pœna, ut **E. ix.**
 cause. consentiat illorum ordinationibus per præstitum fidei sacra-

Murder of
John le
Marchal.

mentum; qui, licet invitus, timens sibi vim inferri, ad standum eorum ordinationibus publicum præstitit juramentum. Fecerunt igitur conjurationem, ut Reginæ adversarios, ubicunque possent inveniri, cujuscunque conditionis aut status existerent, vel qui damnum aliquod libertatibus civitatis procurassent, captos plecterent sententia capitali. Cujus juramenti prætextu discurrentes, quemdam de suis civibus, dictum "Johannem le "Marchal," comprehenderunt. Qui quia familiaris fuerat Domino Hugoni Despencer juniore, putabatur cives accusasse; quamobrem illico caput ejus immisericorditer amputarunt, et bona ejus omnia rapuerunt.

Murder of
Walter de
Stapleton,
Bishop of
Exeter.

Eodem die, continuantes suam rabiem, incurrerunt ad hospitium Exoniensis Episcopi, Magistri Walteri de Stapultone; et supposito igne in januis, concito sunt ingressi. Non inveni-
 entes autem Episcopum, ad quem perdendum venerant, jocalia sua, cum vasis argenteis et utensilibus, rapuerunt. Accidit autem, hora infortunata, Episcopum de campo reverti; qui quamvis præmunitus fuisset de hiis molitionibus, eos tamen nullatenus metuebat; et cum satis audacter equo sedens venisset ad ostium Boreale Sancti Pauli, mox a furenti populo comprehensus est, percussus, laniatus, dejectus, et tandem ad supplicii locum tractus. Cumque traxissent eum ad vicum de Chepe, ubi acclamaverunt eum publicum proditorem, Regis seductorem, et eorum civitatis libertatum destructorem; indutus autem fuit Episcopus quadam armatura, quam "*aketone*" vulgariter appellamus; qua spoliatus, et etiam aliis omnibus indumentis, decapitatus est; aliis duobus de sua familia, scutifero scilicet et valecto, simili sorte peremptis. Perpetrato sacrilegio, velut pro triumpho, caput fixerunt Episcopi in longo palo, ut esset aspicientibus diuturna memoria sceleris attentati. Cadaver vero Pontificis in quodam veteri cœmeterio, quod fuerat quondam Fratrum quos "*Freres Pyes*" veteres appellabant, sed tamen penitus derelicto, absque ullis exequiis, velut excommunicatum, in quadam ibidem fovea projecerunt. Causa inimicitiarum fuerat, quia cum esset regni Thesaurarius, apud Regis Consilium procuravit, ut Justiciarii Itinerantes sederent in civitate Londoniarum. Qua occasione, quia in multis cives deliquerant, in amissione libertatum et emunctione pecuniæ, ac castigatione corporum multipliciter, prout meruerant, sunt puniti. Dicebatur etiam, quod maximam pugnatorum collegerat multitudinem contra Reginam et filium suum Ducem Aqu-

MS. Bibl. tannia; et ideo Londonienses studuerunt, ut dicebant, suas A.D. 1326.
Reg. 13 molitiones tempestivius praevenire.
E. ix.

In crastino decollationis praefati Episcopi, Londonienses casu The pri-
fortuito comprehenderunt militem strenuum, Dominum Johan- soners are
nem, Constabularium Turris Londoniarum, de Weston, et ab liberated
throughout
England.

Marimuth, co claves Turris ceperunt, licet invito; et intrantes Turrim, England.
p. 49. omnes incarceratos liberaverunt. Et ita fuerunt omnes incar-
MS. Bibl. cerati, quasi per totam Angliam, liberati; et omnes banriti et
Reg. 13 fugitivi reversi sunt. Londonienses vero omnes ministros Regis New offi-
E. ix. in Turri Londoniarum amoverunt, et novos constituerunt sub cers of the
nomine Domini Johannis de Eltham, filii Regis, quem Cus- Tower are
todem civitatis et terrae nominaverunt. Ipsi tamen multas appointed.
rapinas et alias insolentias facere non cessarunt.

Regina vero per illud tempus de Gloucestria transivit per The Queen
Berkeleyam, ubi restituit castrum, prius a Domino Hugone De restores
Berkeley
spencer juniore detentum, Domino Thomae de Berkeley, qui Castle to
fuit haeres Domini Mauricii de Berkeley, defuncti parum ante Thomas
apud Walyngforde in carcere, cum omnibus pertinentiis et rebus Lord Ber-
keley.

Expost, Regina pergens cum exercitu obsedit villam et castrum Bristol is
de Bristollia; quod fuit cito Reginae redditum, et filio suo surren-
Duci, una cum villa. Et in crastino adventus ipsius, ad cla- dered, and
morem vulgi, fuit Hugo Despencer pater tractus et suspensus the Elder
ibidem ¹in armis propriis, extra villam, super communi furca executed.
latronum.

MS. Bibl. Rex interea vagabundus, nunc hic nunc ibi, pro varietate Thomas de
Reg. 13 locorum in spem erectus, in magna sollicitudine versabatur, Blount, the
E. ix. nusquam expectare praesumens. Quod videns Dominus Thomas King's
de Blount, miles emeritus, Domini Regis Senescallus, se cum Steward,
tota sua familia, assumptis victualibus, armaturis, et dextrariis, Queen.
multis valde, contulit ad Reginam. Quem illa cum filio suo
benigne suscepit, et quosdam de suis secum retinuit, quosdam,
datis litteris protectoriis, in pace dimisit.

Rex vero, cum Hugone juniore Despencer et Roberto Baldok, The King
ingressus aquam, primo ad insulam de Lunday inexpugna- conceals
bilem, vel certe in Hiberniam, disposuit confugisse; sed inter himself at
maris discrimina ¹positus, miserabiliter per unam hebdomadam Neath.
vacillavit. Tandem applicuit in Glomorgan, et transtulit se
ad Abbathiam et castrum de Neth; et ibi, confisus ²promis-
sione Wallencium, latitavit. Hugolinus, filius filii Hugonis

De la
Moor,
p. 599.
MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

¹ These three words are not in
Murimuth's text.

² *promissioni* in the printed texts.

- A.D. 1326. Dispensatoris, castrum de Kerfilli detinuit satis strenue per MS. Bibl.
 The son of the Younger Despencer surrenders to the Queen. idem tempus contra milites Reginæ et filii sui Ducis Aquitanniæ, usque ad Pascha. Tandem, accepta securitate de vita Reg. 13
 et membris, et rebus omnibus concernentibus obsessos in eodem E. ix.
 castro, castrum reddidit in manus militum Reginæ et filii sui Edwardi.
- Rege interea fugiente et extra regnum vagante, fiebant proclamationes publicæ in exercitu Reginæ cotidie, in quibus Rex communi vocabatur edicto ad redeundum et regnum suum reaccipiendum, si suis se vellet ligiis conformare. Quo non comparente, magnates regni Herfordiæ consilium inierunt; in quo filius Regis, Edwardus Dux Aquitanniæ, factus est Custos Angliæ communi decreto. Cui cuncti, tanquam regni Custodi, fidelitatem fecerunt per fidei sacramentum. Deinde Episcopum Northwicensem fecerunt Cancellarium; Episcopum vero Wyn-toniensem regni Thesaurarium statuerunt.
- Morabatur autem Regina Herefordiæ fere per mensem; quæ medio tempore misit in Walliam Dominum Henricum Comitem Lancastriæ, et Dominum Willelmum la Souche, et Magistrum Murimuth, p. 50.
 The Queen's party obtains possession of the King's person, and his principal adherents. MS. Bibl.
 The King is taken to Kenilworth. Reg. 13
 E. ix.
- ¹Uphowel, qui fuit prius de carcere Londoniis liberatus, quia in illis partibus erant noti quia ipsi tres habuerant terras et dominia in Wallia, prope locum ubi Rex latitabat; unde ipsi, Wallensium adjutorio, de quibus confidebant, ipsum Dominum Regem, et Dominum Hugonem Despencer filium, et Robertum de Baldok, ac Simonem de Redynge, ceperunt, non sine magnæ pecuniæ interventu, de aliis Regis familiaribus non curantes; et Regem quidem Comitis Lancastriæ Henrici, consanguinei sui, custodiæ liberavit. Captus est autem Rex sexto-decimo MS. Bibl.
 Kalendas Decembris, in die Sancti Edmundi Archiepiscopi, Reg. 13 E. ix.
 juxta castrum de Laturssan. Comes vero Lancastriæ duxit Murimuth, pp. 50, 51.
 Regem per Monumutham et Ledebury, et alia loca, usque ad MS. Bibl.
 castrum suum de Kenewurthe, ubi per hyemem totam mansit. Reg. 13
 Dominum vero Hugonem Despencer filium, Robertum de E. ix.
 Baldok, et Symonem de Redinge, ad Reginam, quæ fuit Herefordiæ, conduxerunt; sed ante eorum adventum fuerunt decolati Comes de Arundel, Johannes Daniel, et Thomas de Michildevere, per procurationem Domini Rogeri de Mortuo Mari, qui illos oderat; qui etiam consiliarius familiarissimus Reginæ fuit, et sine quo nihil pene Regina attentare voluit in hiis agendis. Illi vero qui adduxerunt ad Reginam Dominum MS. Bibl.
 Hugonem Despencer supradictum, pro mercede duo millia Reg. 13
 librarum, prout promissum fuerat, acceperunt. E. ix.

¹ Correctly, *ap Howel*, as in Murimuth.

Murim., p. 51. Post hæc, Dominus Hugo prædictus apud Herefordiam fuit A.D. 1326.
 MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. morti adjudicatus sine responsione; ubi tractus et suspensus The
 MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. est in furca habente quinquaginta pedes in altitudine; et Younger
 Murim., p. 51. postea decapitatus est et quarterizatus, et partes ad quatuor Despencer
 MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. plagas regni missæ. Caput vero super pontem Londoniarum is exe-
 fixum fuit. Tractus autem fuit in collobio armis ¹intexto cuted.
 MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. propriis, in quo legibiliter fuit scriptus bonis litteris Psalmus,
²“ Quid gloriaris in malitia?” usque ad versum, ³“ Ego
 “ autem sicut oliva:” de quo quidam sic scribit ;—

“ Funis cum lignis, a te, miser, ensis et ignis,

“ Hugo, securis, equus, abstulit omne decus,”

“ Funis,” quia tractus fuit; “ ligna,” quia suspensus; “ ensis,” quia decollatus; “ ignis,” quia exentratus, et viscera concremata; “ securis,” quia in quartas divisus; “ equus” quidem eum traxit.

Eodem die Symon de Redinge tractus fuit et suspensus in Simon de
 eadem furca qua Hugo suspendebatur, sed inferius per decem Reading is
 pedes. Hic de familia Regis fuerat, et plura convitia irro- executed.
 gaverat sæpe Regina; unde jam suo docuit exemplo, quam
 periculosum est regem vel reginam blasphemare. Acta sunt
 autem hæc diebus Lunæ in ultionem necis Domini Thomæ Lan-
 Murimuth, castriæ, qui passus fuerat die Lunæ. Robertus de Baldok, Robert de
 p. 51. post multas contumelias, fuit carceri Episcopi Herefordiæ Baldock is
 MS. Bibl. Reg. 13 liberatus, ubi mansit usque ad Festum Purificationis Beataë imprisoned
 E. ix. Mariæ; et tunc Episcopus Herefordensis fecit eum duci Lon- and dies
 donias ad ⁴eundem . Londonienses vero conglomerati ipsum miserably.
 de custodia Episcopi, (ut putabatur, consentientis), rapuerunt
 et apud Newgate incarceraverunt, et inhumaniter tractaverunt;
 adeo quod postmodum circa festum Ascensionis Domini obiit
 in tormentis.

Regina vero, expeditis præmissis, se transtulit cum filio suo The Queen
 MS. Bibl. Duce Domino Rogero de Mortuo Mari et aliis, ⁵ad castrum de goes to
 Reg. 13 Walyngford, ubi Natale Domini celebravit. Walling-
 E. ix. ford.

Transit annus iste frugifer et fructifer, plus quam anni
 præcedentes diu; Francis ⁶immemorabilis, quia nihil relatu
 dignum actum fuit ibidem; Anglis notabilis, propter Regis
 fugam et captionem; et lugubris quibusdam, propter nobilium

¹ inserto in the printed texts.

² Psalm lii. v. 1.

³ v. 8.

⁴ ejusdem ædes, in the printed texts; in place of this word and the hiatus. In Murimuth, the

reading is *ad eum*: but *ad eundem* in MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

⁵ versus partes Londonienses, in Murimuth.

⁶ *immemoralibus* in orig.; by inadvertence.

A.D. 1327. infamem necem; quibusdam hilaris, propter patriam a prodi- MS. Bibl.
toribus liberatam; Scotis totus otiosus propter treugas captas, Reg. 13
et ademptam bellorum formidinem ea vice. E. ix.

*Novus annus et Natale Dominicum magnificum tentum
Walyngfordiæ per Reginam.*

Anno gratiæ millesimo trecentesimo vicesimo septimo, et regni Regis Edwardi, a Conquæstu Secundi, vicesimo et ultimo, tenuit Regina Natale cum filio, Cantuariensi et Eboracensi Archiepiscopis, Wyntoniensi regni Thesaurario, et Norwicensi Cancellario, Lyncolniensi, Elyensi, Coventrensi, et Herefordensi, Episcopis, aliisque prælati, regni proceribus, et nobilibus, Walyngfordiæ, cum summo gaudio et honore, Rege detento in castro de Kenelworth, ut supra dictum est.

A Parlia-
ment held
at London.

The King
is publicly
deposed,
and Prince
Edward
chosen
King.

Prince Ed-
ward re-
fuses the
crown
without his
father's
sanction.
A deputa-
tion is sent
to Kenil-
worth, to

Post Natale, Regina, cum filio suo, ante festum Epiphaniæ venit Londonias, ubi cum magno gaudio et muneribus est suscepta. Convenit etiam illuc tota regni nobilitas, citata per prius ad Parliamentum tenendum ibidem in crastino dicti festi; ubi cuncti censuerunt Regem indignum diademate et propter plures articulos deponendum, et Edwardum, filium ejus primogenitum, in Regem unanimiter eligendum. Quod etiam consequenter factum fuit, et electio in Aula Magna Westmonasterii publice divulgata per quemdam ex magnatibus sapientem; cui electioni consensit populus universus. Archiepiscopus vero Cantuariensis præsentis consensit electioni, ut omnes prælati; et Archiepiscopus quidem, assumpto themate, "Vox populi, vox Dei," sermonem fecit populo, exhortans omnes ut apud Regem Regum intercederent pro electo. Facto sermone, discessum est. Ut autem innotuit Reginæ filii sui electio, et viri dejectio, plena dolore,—ut foris apparuit,—fere mente alienata fuit. Edwardus quoque, filius suus, materno dolori compassus, juravit quod invito patre nunquam susciperet coronam regni. Idcirco, communi decreto, ex parte totius regni, tres Episcopi, duo Comites, et duo Abbates, quatuor Barones, et de quolibet ¹ Comitatu regni ² tres milites, ac etiam de Londoniis et aliis civitatibus et magnis villis, et præcipue de ³ Portubus, de qualibet certus numerus personarum, missi sunt ad Regem apud Kenelworth, qui, nunciarent electionem

Murimuth,
p. 52.
MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

¹ This word, which had been omitted, is inserted in a somewhat later hand.

² duo in Murimuth; tres in MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

³ Quinque Portubus in Murimuth.

Murimuth, filii sui, et requirerent diligenter quod renunciaret dignitati A.D. 1327.
 p. 52. regiae et coronae, et permetterent eundem filium suum regnare obtain
 MS. Bibl. pro eo; alioquin ipsi redderent sibi homagia, et procederent Edward's
 Reg. 13 in prætactis. sanction.

Rex autem, ut hæc audivit, cum fletu et ejulatu respondit, Edward
 quod multum doluit de eo quod sic demeruit erga populum gives a re-
 sui regni, et ab omnibus qui aderant veniam precabatur. luctant
 Sed ex quo aliter esse non potuit, gratias egit quod filium assent.
 suum primogenitum elegissent. Nuncii vero, ad Parliamentum
 MS. Bibl. Londonias redeuntibus cum Regis responso et insigniis, plebem
 Reg. 13 E. ix. lætam fecerunt. Mox tota regni communitas Edwardum
 Murim. p. 52. juvenem, quatuordecim annos ¹ætatis habentem, in Regem The first
 MS. Bibl. promptissime ²admiserunt, et ³vicesimum septimum diem day is
 Reg. 13 E. ix. Januarii diem primum regni sui esse decreverunt; et in named of
 MS. Bibl. omnibus Comitatus pacem ejus proclamari fecerunt, sub hac the new
 Reg. 13 E. ix. forma:— reign.

New
 Rymer II. “Edwardus, Dei gratia Rex Angliæ, Dominus Hiberniæ, Proclama-
 p. 683. “⁴et Dux Aquitanniæ, Vicecomiti de N. salutem. Quia tion made
 “Dominus Edwardus, nuper Rex Angliæ, pater noster, de by the new
 “communi consilio et assensu Prælatorum, et Comitum, et King.
 “Baronum, et aliorum magnatum, necnon communitatum,
 “totius regni prædicti, spontanea voluntate se amovit a re-
 “gimine dicti regni, volens et concedens quod nos, tanquam
 “ipsius primogenitus et hæres ipsius, regni gubernationem
 “et regimen assumamus; nosque ipsius patris nostri bene-
 “placito in hac parte, de consilio et avisiamento Prælatorum,
 “Comitum, et Baronum prædictorum, annuentis, gubernacula
 “suscepimus dicti regni, et ⁵fidelitates et homagia ipsorum
 “prælatorum et magnatum recepimus, ut est moris.—Desi-
 “derantes igitur pacem nostram pro quiete et tranquillitate
 “populi nostri inviolabiliter observari, tibi præcipimus,
 “quod statim visis præsentibus, per totam ballivam tuam
 “pacem nostram facias publice proclamari, universis et singulis
 “ex parte nostra inhibendo, sub poena et periculo exhæredationis
 “et amissionis vitæ et membrorum, ne quis dictam pacem
 “nostram infringere seu violare præsumat, sed quilibet actiones
 “et querelas absque violentia quacunque prosequatur, se-
 “cundum leges et consuetudines regni nostri. Nos enim

¹ Omitted in the printed texts. This passage does not appear in Murimuth.

² Omitted by inadvertence, but supplied in a somewhat later hand.

³ The printed texts have *vicesimum* only: MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. *vicesimum septimum*. Murimuth

says that Edward III. was crowned on the 1st of February, and Avesbury on the 25th of January, 1327. See Sir H. Nicolas, *Chron. Hist.* (p. 317, new ed.)

⁴ Omitted in the printed texts.

⁵ *fidelitatis* in orig.; by inadvertence.

A.D. 1327.	<p>“ parati sumus, et semper erimus, omnibus et singulis con- “ querentibus, tam divitibus quam pauperibus, in curiis nostris “ plenam justitiam exhibere. Teste meipso, etc.”</p>	
The young King is knighted,	<p>Kalendis ¹Februarii, die Dominica in Vigilia Purificationis, Edwardus juvenis suscepit arma militaria, cum multis aliis juvenibus generosis, per Dominum Comitem Lancastriæ, præ- sente Domino Johanne fratre Comitis Hanoniæ, qui in Anglia</p>	MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.
and crowned at Westminister.	<p>tunc agebat, et multis aliis tam indigenis quam externis; et ²eodem die coronatus est apud Westmonasterium per Cantuariensem Archiepiscopum Walterum, Regina, prout prætendebat</p>	
An exorbitant grant made to the Queen.	<p>vultu, in doloribus existente. Eodem tempore assignata fuit dos Reginæ talis et tanta, quod Regi filio regni pars tertia vix remansit.</p>	Murimuth, p. 53. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.
Attack upon the Abbey of Bury Saint Edmund's by the burgesses.	<p>Per idem tempus, burgenses de Sancto Edmundo de Bury, se clam unanimiter adunantes, hora meridiana, fractis januis, Abbathiam intraverunt, et resistere volentes, tam monachos quam sæculares, ³inhumane tractaverunt, et ⁴chartas et munimenta loci, diversaque jocalia et indumenta ecclesiastica, necnon et holoserica pretiosa, Dei timore postposito, asportaverunt, detinentes omnia donec Abbas et Conventus suam sibi concessissent erroneam voluntatem.</p>	MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.
The custody of the late King is transferred to new keepers.	<p>Eo tempore, quia videbatur quibusdam quod Dominus Edwardus, pater Regis, apud Kenelwurthe fuit nimis delicate tractatus, ordinabatur quod Dominus Thomas de Berkeleye et Dominus Johannes de Mautrevers haberent ipsius custodiam; unde circa Ramos Palmarum fuit usque ad castrum de Berkeley ductus secrete. Et quia timuerunt aliquorum adventum ad liberandum ipsum, de loco prædicto fuit deductus nocte ad loca diversa, videlicet ad Corf et alia secreta loca; sed finaliter ductores reduxerunt eum ad castellum de Berkeleye, ita quod vix sciri potuit ubi fuit. Sed semper Dominus Thomas de Berkeleye habuit ejus custodiam uno mense, qui eum satis tractavit humaniter; et Dominus Johannes Mautrevers alio mense, qui erga eum aliter se habebat. Regina vero misit sibi indumenta delicata et litteras blandientes; sed tamen ipsum videre nolebat, fingens quod communitas regni non permisit. Expensas autem habuit, videlicet centum marcas per mensem.</p>	Murimuth, pp. 53, 54. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.
Treatment of him by his respective keepers.		
The young King proceeds towards Scotland.	<p>Eodem anno, juvenis Rex Angliæ, cum matre sua et stipendiariis suis alienigenis, congregans magnum exercitum, versus Scotiam se transtulit; cum quo iverunt plures voluntarie quam inviti, quia optime præsumebant de auspiciis juvenis.</p>	

¹ *Februarii* in orig.

² See Note 3 in page 187.

³ *inhumaniter* in the printed texts.

⁴ *carta* in orig., and in MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

Monach.
Malmesb.
p. 245 (ed.
Hearne).
MS. Bibl.
Reg. 13 E. ix.

Nempe terra tunc recepit ubertatem, ¹aer laetam temperiem, A.D. 1327.

Murim. p. 54.
MS. Bibl.
Reg. 13 E. ix.

Ecclesia libertatem. Sed tamen, cum venissent Eboracum, orta discordia inter Anglos et Hanonenses, conflictus gravissimus factus fuit; Angli tamen pejorem calculum reportabant. Facta tamen pace per bonos mediatores, se versus Scotiam concorditer transtulerunt, et venerunt ad ²Stanneparke, ubi exercitus Scotorum fuit. Et licet exercitus Regis Angliæ ³fuisset in triplo major et fortior, Scoti tamen, per prodicionem quorundam magnorum Angliæ, sine læsione fugerunt; unde Rex juvenis est cum dolore et sine honore reversus, et, cito postea, remisit Hanonenses et stipendiarios ad partes suas.

Disensions
among his
troops.

The Scots
escape, and
the King
returns.

MS. Bibl.
Reg. 13 E. ix.

Eodem anno, circa festum Sancti Matthæi Apostoli et Evangelistæ, cum multi conspirarent ex amicis Edwardi nuper Regis, sed depositi, ad ejus liberationem, cum veru ferro et ignito inter celanda confossus, nefarie est peremptus in

The late
King is bar-
barously
put to
death.

Murimuth,
pp. 54, 55.
MS. Bibl.
Reg. 13 E. ix.

castro de Berkley, ubi fuerat carceri mancipatus; et licet multi Abbates et Priores, milites et burgenses, de Bristollia et de Gloucestria, ad videndum corpus suum integrum vocati fuissent, et tale superficialiter conspexissent, dictum tamen fuit vulgariter, quod per ordinationem Minorum Johannis de Mautrevers et Thomæ Gorney fuit per cautelam occisus, ipso prostrato et sub ostio ponderoso detento ne surgeret, dum tortores imponerent cornu in ano suo, (quod dictu verecundum est,) et per foramen immitterent ignitum veru in viscera sua, ne videlicet vestigia adustionis in cute sua aliququaliter appa-
rent; de cujus meritis, an inter Sanctos commemorandus sit, frequens est in vulgo disceptatio; sicut de Thoma Comite Lancastriæ quondam fuit.

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

Monach.
Malmesb.
p. 245.
MS. Bibl.
Reg. 13 E. ix.

Murimuth,
p. 55.
MS. Bibl.
Reg. 13 E. ix.

Dominus Johannes Mautravers et Thomas Gorneye, timentes poenas solvere pro morte Regis, repente fugerunt. Sed dictus Thomas fuit post tres annos notus, et captus apud Marciliam, et remissus versus Angliam, poenam pro demeritis recepturus; qui tamen illuc non pervenit, sed in mari decapitatus fuit, et sub quodam colore, ne forte magnas personas et magnos prælatos Angliæ de ⁴consensu necis regiæ, et conniventia, accusaret. Johannes Mautravers se transtulit in Alemanniam, et ibi mansit per plures annos, ⁵ut infra plenius apparebit.

Punish-
ment of
one of his
murderers.

MS. Bibl.
Reg. 13 E. ix.

Murimuth,
p. 55.
MS. Bibl.
Reg. 13 E. ix.

Hoc anno obiit Dominus Karolus de Valeys, patruus Regis Franciæ; qui, ut prædictum est, in Wasconia contra fratrem Regis Angliæ equitavit. Qui Karolus in vita sua Anglos habuit exosos.

A.D. 1325.
Death of
Charles de
Valois.

¹ *aier* in orig.; by inadvertence.

² *I.e.* Stanhope Park.

³ *fuit* in the printed texts.

⁴ *concensu* in orig.

⁵ This fact is not again alluded to.

- A.D. 1329. Eodem anno obiit Robertus le Brus, relicto filio suo David, Murimuth, Death of Robert Bruce. septem vel octo annorum; quem Scoti receperunt pro Rege suo. pp. 55-58. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.
- A.D. 1328. Eodem anno obiit Rex Franciæ Karolus, tertius frater qui post mortem Philippi patris sui regnavit; cui successit in regno Charles IV. Philippus, Domini Karoli de Valeys filius; qui Anglicos nunquam dilexit. King of France.
- A.D. 1328. Item, hoc anno Edwardus, juvenis Rex Angliæ, duxit filiam Comitum Hanoniæ in uxorem; quæ etiam fuit filia sororis Domini juvenis Regis Franciæ; licet illa affinitas, nec aliqua alia cum Francigenis unquam contracta, Angliæ profecisset. Marriage of King Edward to Philippa of Hainault.
- A.D. 1328. Eodem anno tenuit juvenis Rex Angliæ Parliamentum Northamptoniæ, ubi facta fuit turpis pax inter Anglos et Scotos; A Parliament held at Northampton; and ita quod David, filius Roberti ¹le Brus, duxit sororem Regis Angliæ in uxorem; et Rex Angliæ, cum matre, sed infra ætatem existens, fecit chartas Scotis, quarum tenor penitus ab Anglicis ignoratur: et hoc totum factum est per ordinationem Reginæ et Rogeri de Mortuo Mari, et Jacobi Doglas, ²Scoti. peace concluded with the Scots.
- Marriage of the daughters of Roger de Mortimer. Rex autem Angliæ, post dictum Parliamentum, se transtulit versus Herefordiam, ubi fuerunt solemnes ³nuptiæ inter filias Rogeri de Mortuo Mari et quosdam nobiles, videlicet filium Comitum Marescalli et hæredem Domini Johannis de Hastynge.
- A.D. 1327. Mense Novembris obiit Walterus, Cantuariensis Archiepiscopus; cui successit per electionem Magister Symon de Mepham, Magister in Theologia et Canonicus Cicestriæ, de Cantia oriundus. Death of Walter, Archbishop of Canterbury.
- Transit annus iste felix et fertilis frugum productione et fructuum; Angliæ lætus; jocundus Hanoniæ; hilaris Galliæ; votivus Scotiæ, et quietus. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

¹ *de* in the printed texts.

² *Scotum* in orig., and in MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

³ Incorrectly written "*nuncii*" in orig.

⁴ A passage of about twenty lines,

found in the texts of Roger of Chester and Hemingburgh, and which appears in the printed texts, is omitted here. It is not in Murimuth, or in MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

[DE REGE EDWARDO TERTIO.]

Roger of
Chester,
Poly-
chronicon
(MS. Harl.
655, f. 290
a).

¹In festo Sancti Hillarii factum est Parliamentum apud Westmonasterium, ubi Archiepiscopus Cantuariensis ²Johannes coram populo plures articulos contra Regem proposuit, univ-
erso populo quod filius pro patre regnaret acclamante; Westmin-
ster.
missi sunt igitur Episcopi, Abbates, Priores, Comites, Barones,
milites, et cives, ad Regem, in castro de Kin[e]lworth detentum, Edward II.
³sibi coronationi filii sui assentire placeret. Qui coronam renounces
Angliæ filio suo, in arto positus, saltem ore renunciavit. the crown.
Nunciis vero apud Kenelworth ⁴moram nectentibus, proclama-
tum est in Foro Londoniarum, quod omnes qui servitium Procla-
Regi debebant, die Dominica in Vigilia Purificationis Beatae mation of
Mariæ apud Westmonasterium in Coronatione forent novi Regis. the Coro-
nation.

Roger of
Chester,
H ming-
burgh (or
Heming-
ford) II.
pp. 297, 8.
ed. Hamil-
ton.

Edwardus igitur, post Conquæstum Tertius, annos quatuor- Edward
decim in festo Sancti Bricii ante Coronationem suam jam III. is
habens, in Vigilia Purificationis Beatae Mariæ apud West- crowned.
monasterium solemniter coronatur.

Hoc anno, in festo Sancti Bricii, Rex Edwardus Tertius A Parlia-
tenuit Parliamentum; in quo civibus Londoniarum omnes ment held;
libertates prius perditas, et de novo alias, ac etiam quod liberties and
omnes pro latrocinio infra libertatem Londoniarum capti coram privileges
Majore in domo communi adjudicarentur, libere concessit. granted to
the Lon-
doners.

Post hæc, Edwardus de Kinelworthe ad castrum de Berkeley Murder of
est translatus; ubi in mense Septembri, die Sancti Matthæi the late
Apostoli, immisso per posteriora cornu, impositoque veru ferreo King.
candente usque ad intestina, ut ferebatur, fuit interfectus.

Circa Pentecosten, Rex Edwardus cum magno exercitu The King
Anglorum et Hinaldorum Scotiam oppugnare proponebat; sed marches
Scoti Angliam ingressi, quorum capitanei fuerunt Thomas against the
Randolfe [et] Jacobus Duglas, parcum de Stanhope in Werdalle Scots.
intrans, tribus diebus a Rege Angliæ sunt obsessi. Sed The Scots
quia Hunaldis Anglici invidebant, vel, ut putabatur, quorun- escape.
dam Anglorum proditione, sine lædente Scoti libere manus
illorum evaserunt. Jacobus autem Duglas, miles strenuus,

¹ This has been already stated, in other language. See p. 186, *ante*. For the variations that occur here between the Arundel MS. and the printed texts of Walsingham, the reader is referred to the Appendix.

² An error: Walter Reginald (or Reynolds) was his name.

³ *si* in Roger of Chester.

⁴ The original word here is *nomen*; the alteration being made in a more recent hand.

A.D. 1327. exercitum Anglorum latenter nocte quadam cum paucis ad- Roger of
Narrow modum intravit; et usque ad Regis pavilionem, ut Regem Chester.
escape of surriperet vel etiam interficeret, appropriavit. Sed capellano Hemingb.,
the young suo, viro audaci et armato, cum quibusdam aliis, interfecto, pp. 298-
King. vix ad suos illæsus evasit. 302.

A.D. 1328. Hoc anno, in ¹ Vigilia Conversionis Sancti Pauli, Edwardus
Marriage of Tertius duxit in uxorem Philippam Comitissæ Hanoniæ filiam.
Edward III.

Marriage Hoc anno, duodecimo die mensis Julii, David Rex Scotiæ,
of the King filius Roberti Brus, Johannam de Turri, sororem Edwardi
of Scotland Tertii, apud Berewicum duxit in uxorem. Occasione autem
to the istius matrimonii ² excitatus et inductus fuit Rex Angliæ, per
Princess matrem suam præcipue et Rogerum de Mortuo Mari, ad resig-
Johanna. nandum omne jus et vendicationem superioritatis quod ipse

Power and habuerint. Illis enim diebus Rogerus de Mortuo Mari thesau-
influence rum regni congregavit, potestatem regiam usurpavit, Regem,
of Roger ut videbatur, suppeditavit; ita quod Comes Lancastriæ Hen-
de Morti- ricus, in Coronatione Regis, per procerum consensum Regis
mer. custos deputatus, Regi appropriare, consulere, nec custodire
valens, consilio Archiepiscopi Cantuariensis, Episcoporum, ac
aliquorum procerum ductus, circa festum Sancti Hillarii cum
magno exercitu, ut defectus reformaret, errataque pro posse
Submis- corrigeret, contra dictum Rogerum circa Leycestre et Bed-
sion of the forde moram traxit; mediantequæ Archiepiscopo ac multis aliis,
Earl of Comes Henricus se Regi humiliavit, et quod in Parlamento
Lancaster. responderet errori inter eos satisfaciendo repromisit.

Rex Edwardus cum paucis ⁴ admodum in Franciam transfre-
tavit, et in die Pentecostes rediit.

A.D. 1329. Robertus Brus, Rex Scotiæ, lepra percussus, obiit ⁵ quinto
Death of Ro- Idus Junii.
bert Bruce.

A.D. 1330. Hoc anno, Dominica Quadragesimæ, Philippa Regina Angliæ
Coronation apud Westmonasterium coronatur.
of Queen
Philippa.

A Parlia- In prima septimana Quadragesimæ, factum est Parliamentum
ment at apud Wyntoniam; ubi, in crastino Sancti Gregorii, Edmundus
Winchester. Comes Cantia, avunculus Regis, fuit arestat, et in Vigilia
Execution Sancti Cuthberti mortis adjudicatus. Ab hora vero prima usque
of the Earl ad vespertas extra portas castri, nullo in eum manum mittente,
of Kent.

¹ Roger of Chester and the printed text of Hemingburgh say, "*festo Conversionis*;" but the Eve of the Conversion, as in the text (24 Jan. 1328) is the correct date.

² *exitatus* in orig.

³ *quicunque* in orig.

⁴ *ad Regem Franciæ*, Roger of Chester and Hemingburgh.

⁵ Correctly *septimo*, as in Roger of Chester and Hemingburgh; 7th of June, 1329.

Roger of Chester. ¹stetit condemnatus, donec miser quidam de Marescallia cum A.D. 1330. ¹missus est decollare.

Hemingb. II., pp. 302-4. Die Veneris ante festum Sancti Botulphi natus est Regi filius suus, Edwardus Quartus.

Birth of Edward, the Black Prince. A.D. 1329.

In festo Sancti Clementis, coronati sunt et inuncti David Rex Scotiæ et uxor sua, Johanna, soror Regis Edwardi.

Coronation of David, King of Scots.

Factum est Parliamentum apud Notyngham, ²in crastino Sancti Lucæ Evangelistæ, et Rex arestarti fecit Rogerum de Mortuo Mari, Galfridum filium suum, Simonem de ³Bedford, et ad Turrim Londoniarum transmisit. In Vigilia Sancti Andree, dictus Rogerus, Comes Marchiæ, Londoniis tractus est et suspensus; ac post duos dies Fratribus Minoribus corpus ejus conceditur et honorifice sepelitur. ⁴Dictus vero Symon de Bedford Londoniis tractus fuit et suspensus.

A.D. 1330. Arrest and execution of Roger de Mortimer.

In hoc Parlamento Londoniis Rex de communi consensu procerum recepit in manu sua omnes terras prius matri suæ concessas; et, quod singulis annis mille libras perciperet, ordinavit.

The grants made to the Queen Mother resumed.

Die Jovis in septimana Paschæ, Rex Edwardus cum paucis mare transivit; Regi Franciæ Philippo pro terra Wasconiae homagium fecit, et rediit; et infra quindecim dies apud ⁵Dorteford torneamentum tenuit.

A.D. 1331. Edward does homage to the King of France.

Die vero Lunæ post ⁶hoc festum Sancti Matthæi, Londoniis inter Crucem et Soper Lane tredecim milites hastiludia contra quoscunque venire volentes per tres dies tenuerunt.

Jousting in London.

Hoc anno, Edwardus de Baliolo, jus in regnum Scotiæ vendicans, in principio Augusti habens in suo exercitu Henricum de Bello Monte Comitem de Boghan, Gilbertum de Umfrevile Comitem de Angus, et David Comitem de Athles, cum duobus millibus et quingentis armatis et peditibus, Scotiam apud Kincome intravit; ubi Comes de Fif et Robertus de Brus, filius Regis Roberti nothus, cum decem millibus Scotorum, Anglicos in ripa maris ad pugnam provocantes, per paucos arcitenentes et alios pedites, antequam armati terram tangere possent, repelluntur. Reliquis in fugam lapsis, ⁷nongenti, una cum Alexandro de Setone filio Alexandri, interficiuntur; et confestim

A.D. 1332. Edward de Baliol invades Scotland.

¹ *jussus* in Roger of Chester and Hemingburgh.

² *ubi in crastino Rex . . . fecit*, Roger of Chester and Hemingburgh.

³ *Berford* (correctly), Roger of Chester; *Bedfordia* in Hemingburgh.

⁴ This passage is not given by Hemingburgh.

⁵ *Dertford*, in Roger of Chester and Hemingburgh.

⁶ This word is superfluous; it is not in Hemingburgh.

⁷ *milites nongenti* in Hemingburgh.

A.D. 1332. versus Abbathiam de Dunfermlin, victualibus refertam, proces- Roger of
serunt. Quadraginta quoque millia Scotorum, in loco qui Chester.
"Gaskmor" vocatur, parati ad pugnam venerant; sed An- Hemingb.
glici, per diem illum, videntibus Scotis, in ripa cujusdam II., pp. 304,
aquæ morantes, in nocte, Alexandro de Mounbray præcedente, 5.
aquam transeuntes, montem ubi Scoti erant, ascenderunt. Mane
autem facto, ¹exercitibus dimissis, exceptis quadraginta et
quatuor Alamannis retro in equis existentibus, congregiuntur.
Scoti virtute divina revera, non humana, devincuntur; Comites
de Mar, de Menteth, de Athels, de Morref, ²Robertus Brus
Nothus, Comes de Karrike, vitæ finem dederunt. Nigellus
Brus, ³duodecim Barones, octingenti milites, duo millia arma-
torum, tredecim millia et tercenti peditum, interficiuntur. Ex
parte vero Anglicorum ceciderunt ⁴milites, tres et triginta
scutiferi; et in transitu aquæ nocte præcedenti, Rogerus de
⁵Swinardiston miles fuit submersus. Duravit hoc bellum ab ortu
solis usque ad horam diei tertiam. Cadavera enim Scotorum
altitudine unius lanceæ, ut ferebatur, fuerant elevata; et multo
plures corporibus oppressi quam in ore gladii interfecti, fuerant
suffocati. In crastino vero Anglici villam Sancti Johannis,
victualibus repletam, susceperunt; fossis largis et profundis
circumducunt.

Defeat of
King
David's
adherents
at Dupplin
Moor.

Post hæc ⁶vero, Patricius Comes de Dunbar, Archebaudus
Duglas, cum ⁷duodecim millibus, villam obsederunt: Johanni
Crabbe, nautæ cuidam experto, ⁸genere Flandrensi, apud Ber-
wicum moram trahenti, ad ⁹submergendum et comburendum
naves Anglicorum in aqua Tey cum navigio suo festinare
miserunt. Qui cum decem navibus superveniens bargam Henrici
de Bello Monte subito cepit; sed Anglici, viriliter resistentes,
omnes naves Scotorum, una cum barga prædicta, incendunt.
Homines fere omnes, Johanne Crabbe prædicto usque ¹⁰ad
Berwicum vix per terram fuga dilapso, aut submersi aut ore

Defeat of
the Scots
at Perth.

¹ "*exercitus, dimissis equis, exceptis*
"*quadraginta Alamannis in equis a*
"*tergo existentibus, congregiuntur,*"
Hemingburgh and Roger of Chester.

² This and the three following
words are omitted by Hemingburgh.

³ *Alexander Brus* is added here
by Roger of Chester and Heming-
burgh.

⁴ *duo milites* in Roger of Chester
and Hemingburgh: the number is
omitted in the text. Their names
are given by Knyghton, p. 2561.

⁵ *Swynerton* in Hemingburgh.

⁶ Omitted in the printed texts.

⁷ *quadraginta* in Roger of Ches-
ter and Hemingburgh.

⁸ This fact is omitted by Heming-
burgh.

⁹ The existing MSS. of Heming-
burgh read *subjugandum*; *submer-*
gendum is the reading in Roger of
Chester.

¹⁰ *per* in orig.; corrected from
Hemingburgh and the printed texts.

Roger of Chester. Hemingb. II., pp. 305-7. gladii sunt interfecti, die Sancti Bartholomæi Apostoli. Cog- A.D. 1332. nito autem hujus rei eventu, dimissa obsidione, Scoti ad sua redierunt.

Hoc anno, quinto Kalendas Octobris, Edwardus de Baliolo apud monasterium de Scone in Scotia in Regem solemniter coronatur; et inde rediens apud Rokesburgh cum Scotis congressum habuit; ubi et Andreas de Moravia captus fuit, apud que Dunelmum ducitur, et in custodia detinetur. Post hæc, Patricius Comes de Dunbar et Archebaudus ¹ Duglas ab Edwardo de Baliolo usque ad Purificationem Beatae Mariæ treugas petierunt et obtinuerunt; ut tunc, habito Parlamento, pars utraque pro pacis reformatione plenius tractaret. Rex vero Edwardus, dolum nesciens, gentem suam ad propria remisit. Die enim assignato, Scoti armati accedentes quotquot subito invenerunt, Edwardo sibi vix ² sua consulente, peremerunt.

Edward de Baliol is crowned at Scone.

He is obliged to fly.

Hoc anno, septimo Idus Martii, Edwardus Rex Scotiæ et multi nobiles Angliæ Scotiam intrarunt, interficientes et comburentes; fortalitium, in quo capti sunt Robertus de Colville, decem armati, et pedites ³ multi, ceperunt et destruxerunt; captivos usque Berewicum secum duxerunt, quam potenter per terram et per mare obsederunt.

A.D. 1333. He returns, and lays waste Scotland.

Besieges Berwick.

Post hæc vero, ⁴ ante Annunciationem Dominicam, Archebaudus Duglas Angliæ Marchiam cum tribus millibus intravit, ⁵ villas de ⁶ Gillesond, per sedecim leucas in longum et sex in latum, combussit; cum magna præda et captivis in Scotiam egressus est.

The Scots ravage the English Marches.

Hoc tempore Antonius de Lusey miles, et Willelmus de Lacu Mabonis, cum octingentis hominibus, nocte quadam per ⁷ duo milliaria Scotiam intrarunt; in regressu vero eorum, combusserunt, occiderunt, ⁸ [et] maximam animalium prædam ceperunt. Quibus Willelmus Duglas cum magna multitudine occurrit. Sed devictus est et captus, una cum Willelmo Barde et centum ⁹ aliis. Humfridus de Bosco, Humfridus de Gardino, milites, Willelmus de Karleolo, centum et sexaginta valentibus, gladio perierunt.

They are defeated, and Douglas is taken prisoner.

Rex Angliæ cum militia magna nono Kalendas Maii ad obsidi-

King

¹ Written *Anglus* in orig.; corrected from Hemingburgh.

² *fuga consulente* in Roger of Chester and Hemingburgh.

³ *quam plurimi, quos etiam captivos* in the printed texts.

⁴ *Die Dominica proxima ante* in Roger of Chester and Hemingburgh.

⁵ *pagum de* in Hemingburgh.

⁶ *Gilleslond* in Roger of Chester and Hemingburgh; now "Gilsland."

⁷ *xx. milliaria*, Roger of Chester and Hemingburgh.

⁸ Supplied from the printed texts and Hemingburgh.

⁹ The word *et* has been inserted here in orig., by inadvertence.

- A.D. 1333. onem Berewici venit, et tam per mare quam per terram Roger of
Edward quintodecimo Kalendas Junii villa fortiter expugnatur. ¹ Diu Chester.
invests ante insultu supervenit horribile incendium infra villam; Hemingb.
Berwick. compulsiq[ue] cives gratiam Regum, misericordiam, et treugas, II., pp. 307
usque in crastinum, factis certis promissionibus de villa et -310.
castro reddendis, postea tamen non observatis, obtinuerunt.
- The Scots Post hæc vero, quinto Idus Julii, omnes procures ² fere Scotiæ,
ravage cum exercitu magno congregati, obsessorum pro succursu,
Northum- usque Twedemouthe accesserunt; quibus ne quoquo modo
berland. obsessis succurrere possent per Anglos impeditis, partes North-
umbriæ per sex dies comburendo, et multa mala inferendo.
ac incolas devastando, redierunt. Septimo vero die per suos
de castro et villa Berwici, et præcipue per Willelmum de Keth
militem rogati et ³ reformati, quod si redirent et ad pugnam
cum duobus Regibus se disponderent, indubitanter prævalerent;
They are redierunt igitur, ⁴ et decimo quarto Kalendas Augusti dictos
defeated at Reges invaserunt; virtuteque divina devicti sunt, et cuncti
Halidon fere procures Scotiæ, cum multitudine maxima popularium,
Hill. corruerunt, uno tantum milite et peditibus Anglicis decem
interfectis.
- Baliol does Rex Edwardus Scotiæ, decimo quarto Kalendas Julii,
homage and apud Novum Castrum in domo Fratrum Prædicatorum, fecit
fealty to et juravit homagium et fidelitatem Regi Angliæ, Edwardo
King Ed- Tertio, pro toto regno Scotiæ et insulis Scotiæ adjacentibus.
ward.
- A.D. 1334. Occasione hujus homagii, communitas Scotiæ contra utrumque
He is regem insurrexit, et plures eis adhærentes cepit, et aliquos
driven into occidit. Interim vero, Rex Scotiæ ad Angliam se transferens,
England. apud ⁵ Ravenshelm per tempus moram traxit. Cui, post
principium mensis Novembris, Rex Angliæ apud Novum Cas-
trum in adiutorium venit. In fine vero mensis Decembris,
Lays waste Rex Scotiæ cum exercitu sibi per Regem Angliæ assignato,
the Scot- per Vallem Anandæ usque Glasgow, Carrik, et Coningham,
tish Bor- se transferens cuncta devastavit. Rex Angliæ vero Loudoneam
ders.
- A.D. 1335. et partes adjacentes invasit, quosdam malefactores cepit,
et eorum capitaneos interfecit. Redeuntibus vero Regibus
versus Berwicum, Comes Patricius ab eisdem recedendo
Edward homagium suum per suas litteras eis remisit. Circa finem
enters mensis Julii, Rex Angliæ, cum exercitu Scotiam ingressus,
Scotland.

¹ *Durante autem*, correctly, in Roger of Chester and Hemingburgh.

² An interpolation.

³ *informati*, Roger of Chester and Hemingburgh.

⁴ The names of the Scottish Com-

manders at the battle of Halidon Hill, as given by Hemingburgh, are omitted here.

⁵ *Ranesholm* in the printed Hemingburgh (ed. Hamilton); *Ravensholm* in Roger of Chester.

- Roger of
Chester.
Hemingb.
II., pp. 310
-312.
- plura loca devastat. Hoc idem Rex Scotiae, cum Comite A.D. 1335.
Warennæ, faciebat. Tandem apud villam Sancti Johannis He is
ambo Reges convenerunt; ubi Comes de Athels, et Alexander joined by
Mounbray, et alii qui, propter homagium a Rege Scotiae Baliol.
Angliæ Regi exhibitum, ab illis discesserant, sub certis con-
ditionibus utriusque Regis gratiæ se submiserunt. Comes The Earl of
vero de Athels, regimen ultra mare Scoticum suscipiens, in Athol slain.
brevi a Scotis atrociter est occisus. Comes Moraviæ, per The Earl of
Willelmum de Prestfen captus, Londonias est transmissus. Moray taken
prisoner.
- Circa finem mensis Maii, Rex Angliæ misit Henricum, A.D. 1336.
filium Comitis Lancastriæ, cum exercitu magno ad Regem
Scotiæ; qui villam Sancti Johannis ingressi, partes adjacentes
undique destruxerunt. Post modicum vero tempus, Rex Angliæ, The King
cum paucis admodum ad eos accedens, ultra montes Scotiæ of England
cum exercitu undique vastando procedebat; et usque Elgin again en-
in Moravia, et ¹Invirnes, et per multa milliaria ultra quam ters Scot-
unquam fuit avus suus, depopulando. Interim vero apud land.
Aberdein interfectus fuit quidam miles strenuus, per navigium
adveniens, "Thomas Roscelin" nominatus; unde offensus Rex, Aberdeen
per Eberden veniens, villam comburi fecit, et partes adjacentes is burnt.
secundum rebellantium demerita devastavit. Castra de Stri-
velyn et Botheville reparavit et munivit; dimissaque cum
Rege ²Scotiæ militia, Angliam rediit.
- In fine mensis Octobris, Johannes de Eltham, germanus Death of
Regis Angliæ, Comes Cornubiæ, obiit in villa Sancti Johannis, John of El-
et Londoniis sepultus est. Obit et ibidem Hugo de Frenes, tham, King
Comes Lincolnæ, ³mense Decembri, profluvio ventris, ⁴sive, Edward's
ut ferebatur, frigore per posteriora contracto. brother.
And of Hugh
de Frenes.
- Roger of
Chester.
Hemingb.
II. p. 312.
- Hoc anno, mense Martii, Rex Angliæ tenuit Parliamentum A.D. 1337.
apud Londonias, ubi filium suum primogenitum, Edwardum A Parlia-
Quartum, tunc Comitem Cestriæ, Ducem fecit Cornubiæ, ⁵et sic ment at
ab omnibus præcepit nominari. Fecit etiam idem Rex in eodem London.
Parlamento sex Comites, videlicet, Henricum de ⁶Lancastria Prince Ed-
juniozem Comitem Derbeyæ, Willelmum de Monte Acuto ward created
Comitem Sarum, Hugonem de Audeleye Comitem Gloverniæ, Duke of
Willelmum de Clinton Comitem Huntyngdoniæ, Willelmum Cornwall
with other
creations.

¹ in *Dernesse* in orig. ; *Invirnes* in some of the MSS. of Hemingburgh; but in *Dirnes* in Roger of Chester.

² *Scotia* in orig.; by inadvertence.

³ The addition of the date is given in Roger of Chester, (not in Hemingburgh); the cause of his

death being superadded from some other source.

⁴ *sux* in the printed texts.

⁵ This passage is given by Roger of Chester, and not in Hemingburgh.

⁶ *Lancastrie* in orig.; by inadvertence.

A.D. 1337. Boun Comitem Northamptoniæ, Robertum de ¹Ufforde Comitem Southfolchiæ; in quorum solemnitate fecit Rex apud Westmonasterium solemne convivium Dominica Tertia Quadagesimæ. Roger of Chester. Hemingb. II., pp.313, 4.

The Scots besiege Stirling Castle. Interea, dum hæc agerentur, Comes Patricius, et Andreas de Moravia, et Willelmus Duglas, plura fortalitia, videlicet Sancti Andreae et Botheville, ²invadentes ceperunt, et castrum de Strivelin obsederunt. Quo audito, Rex Angliæ ad partes Scotiæ iter dirigit. Scoti quoque castrum fortius aggrediuntur, et in conflictu Willelmus de Keth, qui de obsidentibus principalis fuit, interfectus est; et sic, dimissa obsidione, ante Regis adventum recesserunt. Rex vero castrum victualibus et novis stipendiariis muniens, vulneratos, debiles, et infirmos, in Angliam secum duxit.

Council at Stamford. Post festum Corporis Christi, Rex Angliæ apud Stamford magnum Consilium tenuit, nunciosque solemnes ad Regem Franciæ pro pace inter eos reformanda, videlicet, Episcopum Lincolniensem, Comites Sarum et Huntyngdoniæ, et alios An embassy sent to the King of France. ³plures nobiles, transmisit. Qui, naves intrantes, apud Boloniam in principio mensis Junii applicuerunt. Intelligentes voluntatem Regis mutatam, transitumque suum fore periculosum, versus Comitatum Hanoniæ, quam citius poterant, properabant; cum Lodewico Duce Baviariæ, regnum Allemanniæ, et contra voluntatem Papæ, tunc occupante, et cum Comite de ⁴Gelirs, ac aliis proceribus multis, foedus in Regis Angliæ subsidium inierunt. Redeuntes vero duas naves de Flandria

Treaty with Louis of Bavaria. versus Scotiam navigantes, multitudine Scotorum oneratas, scilicet ducentorum et quinquaginta, capiunt. Reperti enim sunt ibi Episcopus Glascuensis, Johannes de Steward, et alii filii nobilium de Scotia, scilicet David de la Hay, Hugo Gifford, Johannes de la Mor, Willelmus Baly, Alexander Frisel, cum duobus clericis, Magistro Thoma Figas, Magistro Willelmo Muffet, et uno monacho de Dunferlyn, cum mulieribus quibusdam nobilibus; quibus fere omnibus interfectis, Episcopus obiit, letaliter in capite vulneratus.

The March of Scotland entrusted to the Earl of Warwick and others. Rex Angliæ custodiam Marchiæ Scotiæ Comiti Warwici et aliis proceribus commisit; qui ⁵diversis vicibus Scotiam intrantes

¹ *Rifforde* in orig.; corrected from Hemingburgh and Roger of Chester.

² *et alia*, *invadentes*, Roger of Chester.

³ *quosdam nobiles* in Heming-

burgh.

⁴ *Selirs*, by inadvertence, in orig.; *Gerls* in Roger of Chester, *Gelrs* in Hemingburgh; meaning the Count of Gueldres.

⁵ *a diversis* in the printed texts.

Roger of
Chester.
Hemingb.
II., p. 314.
Roger of
Chester.

modicum profecerunt; sed Scoti, ter Angliam intrantes, plura A.D. 1337.
loca combusserunt, et castrum de Edimburgh obsederunt. The Scots
¹ Rege tamen Scotiae superveniente, obsidionem dimittere sunt again enter
coacti. England.

² Hoc anno, in ecclesia de Edeligh, Wyntoniae Diocesi et A marvel
Decanatu de Aultone, in die Palmarum, post praedicationem in the
cujusdam sacerdotis ³ litterati, "Johannes de Vecca" nomine, Diocese of
mulier quaedam Johanna, coram populo, a juventute sua Winchester.
corpus suum libidini et obscœnitati fuisse expositum, ac alia
facinora lacrymabiliter confessa est inaudita; obnixè fla-
gitans pœnitentiam a sacerdote praedicto sibi imponi salutarem.
Sacerdos quoque, de divina misericordia confidens, post sacrae
Scripturae ⁴ nominata ne desperaret, sed in Domino, peccatores
ad pœnitentiam misericorditer expectante, spem poneret, sex
dierum in pane et aqua in suorum remissionem dixit de-
lictorum. Illa quoque, pœnitentiam talem suorum respectu
facinorum parum fore seu nihil asserente, pœnitentiam qua-
lemcunque agere posset sibi injungi simpliciter exoravit.
Ille vero, ⁵ dierum postea trium in petitione muliere per-
severante, in expiationem omnium peccaminum suorum,
⁶ induxit jejunium. Prostrata vero illa coram imaginibus ec-
clesiae, flens et ejulans, ac preces ad Deum devote fundens,
pronamque in terra se prosternens, in Corporis Christi ele-
vatione exanimis et albissima est reperta.

In foresta de ⁷ Walmer capta est hinnula, duo habens capita A fawn
aequalis magnitudinis, cum duobus collis; caetera membra with two
erant simplicia; nutrita autem aliquanto tempore, et custodita, heads.
in curia Edwardi de Sancto Johanne, militis, dictae forestae
magistri.

Roger of
Chester.
Hemingb.
II., pp. 314,
5.

Hoc anno, nocte Pentecostes, in Parochia de Kyngeslay, A woman
Wyntoniae Diocesi, et Decanatu de Aultone, mulier quaedam, deluded by
"Johanna" nomine, in somniis amasium suum ⁸ Willelmum a a spirit.
quodam visitare monita, in crastino a spiritu incubo, dilecti sui
⁹ specie sibi apparente, in foresta de Wolmer est cognita. Re-
deunte autem ad domum suam, mulier gravissima infirmitate
est detenta. Quod vero per spiritum malignum fuerat seducta,
veritas per dilectum suum propalatur. Muliere autem ejulante

¹ This passage is not given in Hemingburgh.

² This seems to be only another version of the story repeated below.

³ *litteræ* in orig.

⁴ *monita* in Roger of Chester.

⁵ *diebus postea tribus in petitione* in the printed texts; *quatuor die-*

rum, postea trium, in petitione, Roger of Chester. The letter *e* is placed before *dierum* in orig.

⁶ *indixit* in the printed texts.

⁷ *Wolemere* in Roger of Chester.

⁸ *Willelmum forestarium*, Roger of Chester.

⁹ *spem* in the printed texts.

A.D. 1337. et devote ¹delicta confitente, intolerabili quasi foetore domus Roger of
Her hor- repletur; post triduum toto corpore inflato, una cum ventre Chester.
rible death. et labiis, ²in nigredine, obiit; ab octo viris ad tumultum ³est Hemingb.
vix delata. II., p. 315.

A.D. 1338. Hoc anno, Comes Sarum et multi nobiles Angliæ quinto
Siege of Kalendas Februarii castrum de Dunbar obsident, septimanis-
the Castle que novemdecim ⁴durat obsidio; acceptisque tandem treugis,
of Dunbar. sub certis pactis, Angliam redierunt. Quæ quidem obsidionis
dimissio, et treuga, majoribus Angliæ et multis ibidem congre-
gatis ⁵plurimum displicuit. Fuerat enim, ut ferebatur, ipsa
dispendiosa, nec honorifica nec segura, sed Scotis utilis atque
grata.

A calf with ⁶Hoc anno, mense Martii, in villa de Leghtone juxta Hun-
two heads. tyngdone, ad sex milliaria, natus est vitulus duo habens capita
et octo pedes.

Ports- Quædam naves et galeæ, ut ferebatur Normannicæ, in
mouth ⁷Vigilia Annunciationis Beatæ Mariæ apud Portismudam appli-
burnt. cuerunt; villam quasi totaliter, præter ecclesiam parochialem
et hospitem combusserunt, et illæsi cum spoliis ad naves
regressi sunt.

Severity of Hoc anno, ⁸hyems asperrima extitit in Anglia, et
the winter duravit gelu maximum a quinto Kalendas Decembris
in Eng- usque ad quartum Idus Februarii, et nives nullæ; unde
land. et triticum carum, sed cætera blada abundanter terra

Remark- In multis locis Angliæ, salices in Januario
able pro- flores protulerunt, rosis in quantitate et colore persi-
ductions of miles. Sambuci vero arbores fructus, ⁹cerasis sine
nature. lapidibus tum simillimos produxerunt. ¹⁰Interpretetur,
qui poterit, signi prodigium.

King Ed- Hoc anno, Rex Angliæ, cum Regina et Comitibus de Derby MS. Harl.
ward sails et Northampton, ac Sarum, ac militia copiosa, Idibus Julii ⁶⁵⁵.
from apud Orewell in mare se posuit contra Regem Franciæ. Hic, Hemingb.
Orwell for II., pp. 315,
Antwerp. ¹¹transitoque prospere mari, apud Andewerp moram traxit; 6.

¹ dilecto in orig., and in the printed texts.

² in nigredinem versis, Roger of Chester and Hemingburgh.

³ propter ejus molem vix, Hemingburgh.

⁴ duravit in the printed texts.

⁵ Omitted in the printed texts.

⁶ For the variations between the Arundel MS. and the printed texts,

from the beginning of the reign of Edward III. down to this point, see the Appendix.

⁷ Antevigilia, Roger of Chester and Hemingburgh.

⁸ hiemps in orig.

⁹ serosis in orig.

¹⁰ See this account repeated in page 223, *post*.

¹¹ transito in the printed texts.

- MS. Harl. 655. Hemingb. II., p. 316. MS. Harl. 655. MS. Harl. 655. Hemingb. II., p. 316. New Rymer, II., p. 1086.
- habitoque juxta Coloniam cum Lodowico de Bavaria consilio, de toto Imperio citra Coloniam ejus Vicarius factus est, et de omnibus Imperium tangentibus vicem ejus gerens.
- Misit quoque Rex Angliæ Summo Pontifici litteras jus suum in regno ¹ Francorum declarantes, in hunc modum:—
- ² “ Amabilem Deo Patrum, sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalium, Collegio venerando, Edwardus, Dei gratia Rex Angliæ, Dominus Hiberniæ, et Dux Aquitaniæ, salutem et sinceræ dilectionis affectum. Sanctissimo Patri, Domino Summo Pontifici, post debita reverentiæ munera, scripsimus in hæc verba:— ‘ Jus naturæ prævium, pariter animalia cuncta docens, contra violentas injurias licentiam defensionis indulsit, statuens universaliter jure factum, quod quisque, vim injuriamque propulsans, suam fecerit ad cautelam. Sane, cum dudum animosa guerrarum pericula, injuriosa damnorum discrimina, nobis mota fuerunt et illata, quæ, toti mundo notoria, ³ et nostra etiam intimatione frequenti Apostolicæ Sedi facta, satis pro constanti supponitur beatitudini vestræ nota; nos, cor habentes pacificum, novit Deus, pro vitandis illis et pacificis subducendis, obtulimus nos voluntarie persequenti, reverenter et humiliter forte nimis, amabiles vias pacis, non sine nostrorum magno jurium interesse, ut, neglecta ⁴ prosecutione alia cujuslibet juris nostri, tempore illo justi doloris, quo propter accensam furoris Soldani Babiloniæ rabiem, et Crucis hostium aliorum, ex causa jurati contra eos passagii, et solemniter publicati in partibus transmarinis, peribant, et pereunt Christiani, et crescunt immaniter injuriæ crucifixi, possemus, sicut ⁵ debemus et propensius anhelamus, intendere causæ Christi, quæ negligitur, immo verius imponitur in magnam cujuslibet Christicolæ regis, maxime demerentis, infamiam et ignominiam magnæ notam. Sed nescimus veniat quo peccato, quod de pacificis oblatiis humiliter, ex quibus surgere debuit pacis amor, in eo qui nos sola voluntate persequitur, majoris iracundiæ majorisque duritiæ crevit tumor. Contra nos tamen illum non provocat, ⁶ Deo et conscientia nostra teste nobis, aliquod factum

A.D. 1338.

Louis of Bavaria appoints him his Vicar.

A.D. 1339.

Letters of King Edward to the Pope and Cardinals, setting forth his title to the throne of France.

¹ *Franciæ* in the printed texts.² Reference is here made in the Arundel MS. to the end of the volume; where the Letter is inserted, but in a hand of the 16th century. Like the text, however, of this letter in the printed versions of Walsingham, it is transcribed with such

singular inaccuracy, that the text of Hemingburgh and MS. Harl. 655 (a Continuation of Roger of Chester) has been adopted.

³ *ex nostra*, Harl. 655.⁴ *persecutione*, Harl. 655.⁵ *deberemus*, Harl. 655.⁶ *Deus*, Harl. 655.

A.D. 1339. “ ‘ nostrum, vel attentatum per nos ¹ aliud contra eum; immo MS. Harl.
 “ ‘ vident oculi mundi, publici testes nostri, præfatus perse- 655.
 “ ‘ cutor noster, ‘ Franciæ Regem’ se nominans, damnosis Hemingb.
 “ ‘ injuriis quot et quantis nos et nostra jura vulnerat et New
 “ ‘ defalcatur. Ipsius quidem regni Franciæ, quod ad nos omni Rymer.
 “ ‘ successorio jure legitimo pertinere cognoscitur, est in-
 “ ‘ vasor et illicitus occupator; regnum ipsum, quod debuit
 “ ‘ nobis vocatis vel defensis legitime debito juris ordine
 “ ‘ petere, non veritus occupare, cum vir essemus et quod
 “ ‘ persona essemus cujus principaliter interesset, notorie
 “ ‘ certum esset, et in regno ² ipsum jus nostrum foret
 “ ‘ tam notorium quam communi jure fundatum; supposito,
 “ ‘ sicut evidentia facti notorii præsupponit, quod celebris
 “ ‘ recordationis Philippus olim Rex Franciæ, pater claræ
 “ ‘ memoriæ Karoli Regis Franciæ immediate defuncti, et
 “ ‘ serenissimæ Domine Isabellæ, Regine Angliæ, matris
 “ ‘ nostræ, fuerit avus noster, cum eidem Karolo, tempore
 “ ‘ mortis suæ, ex descendantibus secum ab eodem Philippo
 “ ‘ masculus superstes proximior fuerit nullus nobis, et per-
 “ ‘ sona foeminea dicti regni, per jus in eodem regno servatum
 “ ‘ antiquitus, sit non capax, quod nos jus regni præfati fa-
 “ ‘ vorem in viam causæ finalis attendens, ne regnum ipsum
 “ ‘ sub foeminea fragili gubernatione labatur; et propter hoc
 “ ‘ personam mulieris excludens, non excludit personam mas-
 “ ‘ culi per sic exclusam foeminam descendantis; ne fiat, juribus
 “ ‘ semper odibilis, prorogatio odiorum, personæ videlicet ad
 “ ‘ personam, sexus ad sexum, causæ ad causam, odii ad
 “ ‘ favorem, neve, contra legum traditiones communes, foemi-
 “ ‘ neum genus, ubi maxime de odio agitur, concipiat mascu-
 “ ‘ lum. Ad ³ hæc etiam, per jus memoratum a regno fragilitas
 “ ‘ muliebris excluditur, ut regno salubrius consulatur, et
 “ ‘ proximior masculus admittendus, alias admittatur potissime
 “ ‘ ad jus illud, quod primordialiter a matre sic exclusa non
 “ ‘ oritur, sed in nepotem propagatum ab avo originaliter
 “ ‘ derivatur. Alioquin sequeretur et alia iniquitatis absurditas
 “ ‘ per prorogationem odibilem supradictam, quod excluderetur
 “ ‘ collateralis conjunctior, ut remotior vocaretur, cum tamen,
 “ ‘ ipso jure gentium naturali, fratres et sorores eorumque
 “ ‘ filii, in successione mutua, collateralibus aliis alterius
 “ ‘ lineæ præferantur. Et unde dictum jus pro regni favore, ac
 “ ‘ ⁴ odiis foemineæ inhabilitatis ad ⁵ regnum, exoritur tam

¹ *aliquid*, Harl. 655.² *ipso*, Harl. 655.³ *hoc*, Harl. 655.⁴ *odii*, Harl. 655.⁵ *regnum*, Harl. 655.

MS. Harl. 655. Hemingb. New Rymer. “ ‘ juris quam descendantium, [ne] per fœmineam masculorum A.D. 1339
 “ ‘ injuriam occasio nasceretur. Nec est putanda memorati juris
 “ ‘ intentio sic iniqua, ut matrem et filium ¹ratione contra-
 “ ‘ ria similiter damnet. Immo ²e contra, juris ejusdem judicio
 “ ‘ quo mater a successione expellitur, filio gradum matris
 “ ‘ ingresso successio tunc differtur, similitudine filii, qui gradum
 “ ‘ parentis deficientis ingreditur, ut ad ³patriam successionem
 “ ‘ cum patruis etiam admittatur, ut sic merito tristis mater,
 “ ‘ præfato rigore regia hæreditate nudata, substitutione taliter
 “ ‘ sibi ⁴facta, de filio gaudeat consolata, nec afflictioni afflic-
 “ ‘ tionem accumulet, quod sancta consideratio legis ⁵abhorret;
 “ ‘ sicut videmus etiam ubi onus afflictionis præamabile non
 “ ‘ intulit lex, sed casus in lege, scilicet quod consuetudinariam
 “ ‘ legem damnat, bona concedentem alii naufragorum; qua
 “ ‘ ratione quod in expresso legali pro vitanda afflictionis
 “ ‘ adjectione corrigitur, multo fortius in tacito prohibetur.
 “ ‘ Legi ergo regni ⁶Franciæ sufficiat plus quam plene, matri,
 “ ‘ non suo vitio, sed naturæ facto, quæ fœminam fecit, illam
 “ ‘ radices regias succidis, quodque mater expresse per
 “ ‘ legem ipsam exhæredationis propriæ, quasi quoddam nau-
 “ ‘ fragium patiatur, absque eo quod, ex legis præfatæ conse-
 “ ‘ quenti tacito, omni jure contrario, cum filio exhæredato
 “ ‘ iterum naufragetur, et sine culpa pœna inveniatur augeri;
 “ ‘ cum, ubi etiam culpa est, debeat emolliri. Aliter etiamsi
 “ ‘ pro eo quod mater ex jure non ⁷admittetur ad regnum,
 “ ‘ repelli jure filius intelligeretur a regno, Judæorum reg-
 “ ‘ num contra fidei fundamentum non pervenisset legitime ad
 “ ‘ Jesum, qui tamen natus Dei misterio, non virili consortio,
 “ ‘ ex ⁸fœminea regali prole Davitica, Maria Virgine, ad reg-
 “ ‘ num hujusmodi non admissa, nec etiam admittenda, per
 “ ‘ certam fidei veritatem, Rex verus et legitimus extitit
 “ ‘ Judæorum. Absit etiam, quod ⁹Jesus filius David-regalis
 “ ‘ successio legalis observantiæ, sive nodi, fuerit fractura
 “ ‘ sive solutio, cum ¹⁰dicit legem non venerit solvere, sed ¹¹ad-
 “ ‘ implere. Hoc autem excellentissimum legitimæ successionis
 “ ‘ exemplum rationabiliter imponit silentium loquacitati con-
 “ ‘ trarii juri nostro in regno Franciæ memorato, ne quoad
 “ ‘ legitimum gradum et ordinem succedendi ¹²superemur in

¹ natione, Harl. 655.² contrario, Harl. 655.³ patru, Harl. 655.⁴ Omitted in Harl. 655.⁵ horret, Harl. 655.⁶ Omitted Harl. 655.⁷ admitteretur, Harl. 655.⁸ fœmina, Harl. 655.⁹ An error for *Jesu filii David*; the same occurring in the printed texts of Walsingham.¹⁰ Omitted in Harl. 655.¹¹ implere, Harl. 655.¹² separemur, Harl. 655.

A.D. 1339. “ ‘ constitutione vel interpretatione juris, quos quoad hoc pari- MS. Harl.
 “ ‘ ficat indentitas rationis. Nedum autem debita nostri vocatio, 655.
 “ ‘ nostraque defensio, ubi de tanto nostro agebatur præjudicio, Hemingb.
 “ ‘ est omissa, sed etiam nostri procuratores, qui in Franciam New
 “ ‘ ierant, ut pro nobis et nostro jure legitime comparerent, Rymer.
 “ ‘ non solum fuerunt in judicio non admissi, sed mortis hor-
 “ ‘ ribilis comminatione repulsi. Et sic nostrum memo-
 “ ‘ ratum titulum, factum duodecim parium Franciæ non
 “ ‘ excusat, qui quoad nos, quibus ætatis tenellæ minoritas
 “ ‘ tunc favebat, relictis partibus judicum, ex hoc functi
 “ ‘ partibus sunt prædonum. Quorum processum, factum
 “ ‘ in nostrum præjudicium, ipso jure nostra fecit invali-
 “ ‘ dum minor ætas ; qui quoad majorem efficax non fuis-
 “ ‘ set, taliter defensione sublata, quæ competit homini
 “ ‘ ex jure naturæ, quod tolli nequit a principe nec a jure.
 “ ‘ Notum etiam communiter est ubique, qualiter in Aqu-
 “ ‘ tanniæ nostro Ducatu semper invaserit et colliserit jura
 “ ‘ nostra, terras nostras invadens et dissipans, quas capere
 “ ‘ potuit, aliis nostris terris quas occupavit adjungens, et, jus
 “ ‘ sibi dicens ad libitum, Dei timore postposito, sibi tenens.
 “ ‘ Scoti etiam, quos nostræ coronæ subjecerant jura temporum
 “ ‘ antiquorum, sed iniqua rebellionis ¹dementia, contra na-
 “ ‘ turalem dominum calcitrantes, ²continuati in nostros præde-
 “ ‘ cessores et nos, læsæ majestatis criminis rei erant, ut contra
 “ ‘ nos nihil injuriæ omitteret, ad nostras injurias fœdere ad-
 “ ‘ junxit, in tanto crimine nostræ injuriæ fovens eos, qui jure
 “ ‘ sanguinis et naturæ debuit potius nos juvare. Cumque præ-
 “ ‘ missa omnia non implerent de nostris injuriis votum suum,
 “ ‘ collectis undique viribus, quicquid potuit, ut nos iræ suæ
 “ ‘ torrens absorbeat, aggregavit, tollere nos de mundo sol-
 “ ‘ licitus, ad illud non ³intentos, forsitan ex intento facto suo
 “ ‘ contra nos, nostrum contra se metitus intentum, quod col-
 “ ‘ ligere vel metiri nequivit per alicujus actus nostri judi-
 “ ‘ cium nondum actum. Donum insuper nobis impensum
 “ ‘ divini muneris ægre ferens, extimare visus est suam
 “ ‘ injuriam in Angliæ regno nostro nos vivere super terram,
 “ ‘ etsi quantum dabat Dominus prospere, saltem per omnia
 “ ‘ pacifice quoad eum, quodque serviens nobis populus, vel
 “ ‘ verius, cui servimus, nostris temporibus, Dei dono, fuerit
 “ ‘ gloriosus. Hæc autem, non statim audita vel cognita,
 “ ‘ nos moverunt, sed illa sub dissimulatione transivimus,

¹ dementia, Harl. 655.² contumaciter, correctly, in the

copy preserved in Avesbury.

³ intentus, Harl. 655.

MS. Harl. 655. Hemingb. New Rymer. “ ‘ nulli parentes oneri vel honori, ut contra nos persecutio A.D. 1339.
 “ ‘ sua injuriaque quiesceret, nostrumque cum eo pacificum
 “ ‘ tempus esset; donec propinquum nobis vidimus gladium,
 “ ‘ nostræ ac nostrorum neci et exterminio præparatum. Sed
 “ ‘ nunquid aliquis est, qui credat quod animus nobis cognitus
 “ ‘ principis tantæ potentiæ, ¹et sic, ut præmittitur, oc-
 “ ‘ cupatæ nobis, fuerit negligendus, qui suæ viribus volun-
 “ ‘ tatis armatus, potentia undique vocata vallatus, solum ut
 “ ‘ possit liberius pro sua voluntate nos persequi, juratam
 “ ‘ deserit causam Christi? Quid ergo pro suo jure suaque
 “ ‘ securitate non licuit regi, sui status suique populi peri-
 “ ‘ culum jam videnti, dicat qui noverit? Quid non liceat
 “ ‘ homini de vitandis injuriis damnisque ²certanti, in illis
 “ ‘ præsertim quæ ad vitæ statusque radices securim ponere
 “ ‘ probabant? Levis ne timor dici poterit aut vanus, qui
 “ ‘ pro nobis ³si potuit ⁴conjunctorum nobis illustrium for-
 “ ‘ tiumque constantia corda concutere, multo fortius debuit
 “ ‘ etiam nos terrere, quos solos periculorum concepta moli-
 “ ‘ mina concernebant? Propter hoc igitur, jure naturæ
 “ ‘ dictante, facti tam nostri quam nostrorum jurium,
 “ ‘ non voluntarii sed necessarii defensores, ac opportunis
 “ ‘ cautionibus attendentes, juxta rei militaris documenta
 “ ‘ probata illustrium antiquorum, quod potentiæ magnæ
 “ ‘ pericula conspirata periculosius expectantur, in laribus
 “ ‘ illis nuper currentibus ad nostræ lucis et salutis occa-
 “ ‘ sum consultius venimus in occursum; ne contra nos forte
 “ ‘ discriminose procederent, sed sui ortus præfocarentur
 “ ‘ ⁵loca, eorum freti consilio et auxilio nobis oblato, quos
 “ ‘ nobis consanguinitas et affinitas conjungebat, et ad quos
 “ ‘ simul spectabant nobiscum periculis nostræ destructionis
 “ ‘ occurrere, illaque consiliis et auxiliis præcavere; ponentes
 “ ‘ in manu Dei, quam in manibus Apostolicæ Sedis vestræ,
 “ ‘ vel aliorum bonorum virorum communium, ponere quon-
 “ ‘ dam voluimus, justificatam, quantum potuimus, causam
 “ ‘ nostram, ut Ipse, rectum ex alto prospiciens, sententiam
 “ ‘ justam ferat, et in sui gladii viribus exequatur. Nec,
 “ ‘ credimus, alme pater, quod arbiter quivis rectus, vel etiam
 “ ‘ judex justus, sic interpretetur aut torqueat nostrum factum,
 “ ‘ ut quod pro nostrorum tuitione et assecutione jurium, in
 “ ‘ tanto discrimine nostram fecimus ad defensam, alterius,

¹ *etsi ut*, Harl. 655.² *certatim*, Harl. 655.³ *se*, Harl. 655.⁴ *commentorum*, Harl. 655.⁵ *loco*, Harl. 655.

A.D. 1339. “ ‘quam non intendimus, non agimus nec agemus, putet MS. Harl.
 “ ‘injuriam vel offensam. Immo credimus, et certi sumus, ^{655.}
 “ ‘quod facti nostri intentio attendetur, et quid, ubi, ac Hemingb.
 “ ‘propter quid fiat, debita consideratione librabitur, et justi New
 “ ‘statera iudicis appendetur, et, sicut sanctio legis docet, Rymer.
 “ ‘non factum ex dicto, sed dictum pensetur ex facto. Non
 “ ‘esset equidem juris præsumptio nobilis, quod supponit
 “ ‘factum ab homine fieri suo jure, non benigna interpretatio
 “ ‘vel civilis, qualem semper fieri dictat censura legalis, si
 “ ‘nostri juris usum notorium, nostræque defensionis com-
 “ ‘pendium, dispendium offensionis illicite quis diceret alienæ.
 “ ‘Cesset igitur, quæsumus, omnis conjectura in actibus
 “ ‘nostris certisque, locum duntaxat ¹sibi vindicat in non
 “ ‘certis. Denique, dicet forsitan accusator, calumniosus
 “ ‘nostræ actionis interpres, quia suscepimus hominem, contra
 “ ‘quem processisse fertur Ecclesia, vel non parentem
 “ ‘Ecclesiæ Vicario; non dicet quod fratris et affinis vicibus
 “ ‘fungimur, non ad juris habendum titulum necessarium
 “ ‘nobis potentiæ solum usum ²asciscimus, ut necessario fulti
 “ ‘præsidio, ubi nunc sumus, nos a congestis in nostram
 “ ‘ruinam periculis defendamus, et pro nostrorum justa
 “ ‘jurium assecutione certemus. Non dicet, quod intendimus
 “ ‘nos defendere, pro nostro jure certare, non Ecclesiam im-
 “ ‘pugnare, vel ejus impugnationi favere, pro cujus utique
 “ ‘certaremus honore, ³nullius habita respectione periculi,
 “ ‘sicut catholicam excellentiam regum decet, cum tamen ut
 “ ‘omnis juris censet intentio, ac cujuslibet actionis finalis
 “ ‘causa vel ratio principaliter attendenda, et ex notitia
 “ ‘voluntatis atque propositi, surgat distincta certaue cog-
 “ ‘nitio operis accusati, solumque de gestis hominum realis
 “ ‘actio, non verbalis conceptio, ponderetur. Non dicet quod
 “ ‘facimus de materia ista scutum contra eum, qui nostro
 “ ‘prominebat capiti mortis ictum; quodque fecerimus
 “ ‘medici sapientis exemplo, qui materiam morte plenam, cur-
 “ ‘rentem ad partes corporis ubi vita se recipit, divertere
 “ ‘facit ad membra, in quibus materia nequit fore suspecta,
 “ ‘quæ ad proximum fuerat interitum præparata. Sic loqui-
 “ ‘tur, Sancte Pater, sic loquitur propter vehementiam,
 “ ‘qui in suis insidiis nos invenire quærebat incautos et
 “ ‘penitus imparatos. Sed proculdubio cautius fuit nobis,

¹ igitur vindicat, Harl. 655.

² Omitted in Hemingburgh and Harl. 655, and in the Arundel MS.

of Walsingham; supplied from the printed texts.

³ ullius, Harl. 654.

MS. Harl. 655. Hemingb. New Rymer. “ juxta militarem theoricam edocentem, quod motæ guerræ A.D. 1339.
 “ periculum plus evitat, qui eam a terræ suæ limit pro-
 “ sequestrat, contra notorium hostem nostrum pro jure nostro
 “ nos congregi, et terris potentum potentibus sociatos, quam
 “ in propria persona nostra solos. Non igitur apud vestræ
 “ viscera misericordiæ et sanctitatis locum inveniatur detrahen-
 “ tium informatio æmula vel sinistra facta, de filio, qui
 “ suorum hæreditario jure majorum, in vestrorum prædeces-
 “ sorum, vestra, et Apostolicæ Sedis, gratia et obedientia
 “ semper inconcusse persistit et persistet. Immo, si quævis
 “ de filio taliter facta suggestio pulsaverit vestræ beatitudinis
 “ forsitan aures, non prius a vestra dignatione sancta cre-
 “ dulitas illi detur, quam auditus sit filius qui tangetur, qui
 “ confidit, et indesinenter intendit, ante Sanctitatis vestræ
 “ judicium, omni præsidens creaturæ, (quod negare hæresim
 “ est probare), justam dicere, vel justam facere quamlibet
 “ causam suam. Illud demum dicimus, ad nostræ intentionis
 “ majorisque devotionis evidentiam subjungentes, quod si
 “ sit aliquis de nobis fœdere naturæ conjunctus, nobisque
 “ ad nostram defensionem adjunctus, qui per viam obedientiæ
 “ Apostolicæ Sedis vestræ non ambulet sicut debet, dare
 “ intendimus, quam non parum utiliter dare posse confidimus,
 “ operam ¹ indefessam, ut, omni dimisso devio, ad viam
 “ obedientiæ redeat, omnemque faciat semitam suam rectam.
 “ Unum rursus, quod a multis audivimus, petita venia cum
 “ reverentia, non tacemus, quod alias inauditum, quanto
 “ consideratur attentius, pungit acutius mentem nostram;
 “ videlicet quod adversarii nostri manus notorie nunc, ut
 “ prius, ² ad nostri tantum laborantis exitium, cum guerram
 “ faceret nemo sibi nec ipse alii nisi nobis, de Christi patri-
 “ monio sit armatus. Quod certe Reges Angliæ, nostros
 “ prædecessores, illustres Christi pugiles, fidei athletas,
 “ Sanctæ Romanæ Matris Ecclesiæ amantissimos zelatores,
 “ ejusque mandatorum devotissimos servatores, vel nos etiam,
 “ nec scimus nec credimus meruisse. Et licet propter hoc
 “ dicatur a pluribus, non a nobis, quod contra nos facta
 “ subventio, quoad nos, actus patris vel matris non extiterit,
 “ sed novercæ; nihilominus tamen constanter asserimus
 “ quod sumus, et perseveranter erimus, vestræ Sanctitatis,

¹ *indefensam*, in Hemingburgh (ed. Hamilton), but evidently an error; corrected from Harl. 655 and the printed texts.

² The reading here in the MSS.

of Hemingburgh is “ *ut nostri*
 “ *ad tantum laborantis exercitium.*”
 That of Harl. 655 and Walsingham,
 as given, is preferable.

A.D. 1339. “ ‘ vestraeque Sedis, devotus et humilis filius, non privignus. MS. Harl.
 “ ‘ Ex quo non sine ratione speramus, quod nostra humilitas, 655.
 “ ‘ facta major et firmior per illud quod non meruit nocumen- Hemingb.
 “ ‘ tum, vestrae paternae caritatis et gratiae invenire debeat New
 “ ‘ exuberantius incrementum, ut quod nobis insontibus intulit, Rymer.
 “ ‘ ¹ quae praecessit asperitas punitionis, sequens debeat et
 “ ‘ compenset vestrae lenitas unctionis. Hunc autem nostrae
 “ ‘ justitiae, et contra nos injuriae sic multiplicatae, processum
 “ ‘ praeminentiae vestrae sancti culminis intimamus, ut vestra
 “ ‘ summa sanctaque mensura boni et aequi, cujus a Deo sibi
 “ ‘ competit dare claves, aperire et claudere in terra positis
 “ ‘ portas coeli, prout exigit plenitudo suae potestatis, et
 “ ‘ praeellentia sui fori, quantum fuerit rationis, favere debeat
 “ ‘ nostro juri, parati semper, nedum a vestro sancto cunctis
 “ ‘ praesidente judicio, immo et a quolibet alio de veritate con-
 “ ‘ trarii, si quis eam noverit, humiliter informari. Et qui
 “ ‘ sponte rationi subjicimur, aliam datam nobis intelligi verita-
 “ ‘ tem cum plena et humili gratitudine complectemur.’ Quia
 “ ‘ vero vos, Patres Conscripti, estis in partem sollicitudinis
 “ ‘ et consilii dicti Domini Summi Pontificis condignis meritis
 “ ‘ evocati, sibi que lateraliter ad dandam plebi Christi salutis
 “ ‘ scientiam assidetis, ista vestrae patere cupimus notitiae, ut,
 “ ‘ cognita causae nostrae justitia, veritati possitis impendere,
 “ ‘ quod debetis. Ad quod circumspectionem vestram providam,
 “ ‘ quae solet sine personarum acceptione jura singulorum aequo
 “ ‘ libramine ponderare, votivis precibus excitamus. Et si
 “ ‘ fors in facto nostro quicquam appareat, cautelam expos-
 “ ‘ cens consilii sanioris, a vobis super hoc cupimus salubriter
 “ ‘ informari, parati in agendis nostris singulis cedere rationi.
 “ ‘ Datum apud ² Antewerpe, decimo sexto die Julii, anno
 “ ‘ Domini millesimo trecentesimo tricesimo nono.”

Letter of
Pope Bene-
dict, in
answer.

³ Rescripsit autem ei Benedictus Papa Duodecimus in hunc modum :—

“ ‘ Benedictus Episcopus, servus servorum Dei, carissimo in New
 “ ‘ Christo filio ⁵ Edwardo, Regi Angliae, salutem et Apostoli- Rymer, II.,
 p. 1096.

¹ The reading here in Harl. 655, Hemingburgh, and the printed texts of Walsingham is “ *quae non praecessit.*” The reading from Avesbury has been adopted in preference.

² *Andewerp*, Harl. 655.

³ *Rescripsit ei Summus Pontifex in hunc modum*, in the printed texts and in Harl. 655.

⁴ This letter is also inserted, in a later hand, at the end of the Arundel MS. As in the preceding instance, the text of Hemingburgh and MS. Harl. 655, for similar reasons, has in general been adopted.

⁵ From this word down to “ *benedictionem*,” is omitted in the text of Hemingburgh.

MS. Harl. 655. Hemingb. New Rymer. “ cam benedictionem. Dudum te, fili carissime, clara imitari A.D. 1339.
 “ vestigia progenitorum tuorum, Regum Angliæ, qui erga
 “ Deum et Sacrosanctam Romanam Ecclesiam, velut peculia-
 “ res ejus alumni et devoti filii, plenitudine devotionis et fidei
 “ claruerunt, tuæque splendorem prosapiæ a quavis obfusca-
 “ tione ¹nebulosi contagii ²præservari, eaque in te prælucere
 “ clarius cupientes clarius, ³et ex paternæ caritatis et dilec-
 “ tionis affectu, quo te statumque tuum prosequimur, nos-
 “ tras tuæ celsitudini litteras ⁴detexisse meminimus, inter
 “ cætera recensentes qualiter excessus per nobilem virum,
 “ Ludovicum de Bavaria, olim, ut asserebatur, discorditer in
 “ Regem Romanorum electum, adversus Deum et eandem
 “ Romanam Ecclesiam, ac felicitis recordationis Johannem Papam
 “ Vicesimum Secundum, prædecessorem nostrum, per coacer-
 “ vationem multiplicium et atrocium offensarum, nequiter per-
 “ petrati, tuum præterire nequibant auditum; quos velut toti
 “ mundo notorios, non omnes, cum longa et prolixa nimis
 “ eorum narratio extitisset, sed ex eis aliquos in eisdem litteris
 “ providimus, ut sequitur, recitandos. Idem namque Ludovi-
 “ cus, contra processus prædecessoris ejusdem, et inhibitiones
 “ ipsius, de consilio fratrum suorum, ejusdem Romanæ Ecclesiæ
 “ Cardinalium, factos et habitos, diversas spirituales et tem-
 “ porales pœnas et sententias continentes, intravit Italiam, et
 “ nonnullos hæreticos, de hæresi publice et notorie condem-
 “ natos, in consortium publicæ participationis admisit, et asse-
 “ rens hæreses manifestas, ac favendo secumque tenendo
 “ hæreticos, publice dogmatizantes prædictarum hæresium
 “ detestabiles et horrendos errores, hæretica quoque dogmata
 “ scienter, immo potius dementer, approbans, et in evidentiam
 “ approbationis hujusmodi, ea per diversas litteras, sigillo
 “ suo noto munitas, deduxit in aliorum publicam notionem.
 “ Sibi etiam nomen imperiale postmodum usurpare, et admi-
 “ nistrare jura imperii in eadem Italia et Alamannia, contra
 “ processus et ⁵inhibitiones prædictos, detestabili temeritate
 “ præsumpsit, ex hiis, præter pœnas alias, excommunicationis
 “ et anathematis sententias incurrando; et tandem ausus ausi-
 “ bus, et excessus accumulando excessibus, se conferre non
 “ expavit ad urbem, ubi in illam nequitiae prorupit insaniam,
 “ ut meditatus urbi et orbi ⁶universali schismatis suscitare

¹ *nebuli*, Harl. 655.² *præsentari*, Harl. 655.³ *et paternæ*, Harl. 655.⁴ *direxisse*, in Harl. 655 and the

printed texts of Walsingham; a preferable reading.

⁵ *prohibitiones*, Harl. 655.⁶ *universalis*, Harl. 655.

A.D. 1339. “ dispendium, quendam hypocritam, diabolicæ præsumptionis MS. Harl.
 “ virum, nomine ‘ Petrum de Corbaria,’ velut abominationis 655.
 “ horrendæ simulacrum, in Apostolica Sede pro Romano Pon- Hemingh.
 “ tifice statuere moliretur. Idque, quantum in eo fuit, pro- New
 “ duxit in actum; fuit veneratus ¹in Papam, consecrationem- Rymer.
 “ que, immo potius execrationem, ac diadema imperiale de
 “ facto recepit ibidem, ut de multis insanis aliis processibus,
 “ quinimmo detestandis excessibus, per eosdem Ludovicum
 “ et Petrum, præsumptione perpetratis hæretica, taceretur.
 “ Propter quæ, dictus prædecessor præfatum Ludovicum fore a
 “ Domino denunciavit omni honore et dignitate privatum, et
 “ in eum, tantarum hæresium et schismatum maculis irretitum,
 “ exercens gladium Apostolicæ potestatis, ²cum omnibus qui
 “ adhærerent eidem, vel præstarent auxilium, consilium, vel
 “ favorem, seu pro Romano Regæ aut Imperatore scienter
 “ haberent, tenerent, vel nominarent eundem, non solum ex-
 “ communicationis et anathematis, sed etiam alias pœnas et
 “ sententias, tanquam in fautores, hæreticos et schismaticos
 “ promulgavit, et a jure declaravit prolatas, sicut in diversis
 “ processibus, per præfatum prædecessorem habitis, serius
 “ continetur. Super quibus quidem pœnis, quantumcunque
 “ per ipsum Ludovicum promeritis, et in eum justo Ecclesiæ
 “ iudicio promulgatis, si vere pœnitens se ³humiliasset ad
 “ gratiam, benignam reperisset eandem Ecclesiam, quæ ipsum,
 “ tanquam filium prodigum de longinquo redeuntem, ad suum
 “ gremium apertis brachiis recepisset, immolatura pro eo, in
 “ ubertate divinæ laudis, vitulum saginatum. Rursus adje-
 “ cimus in litteris supradictis, quod quanquam tam prædicto-
 “ rum excessuum quam eorundem processuum, per dictum præ-
 “ decessorem contra dictum Ludovicum, exigente justitia, post-
 “ modum habitorum notitiam habuissimus et etiam habemus;
 “ ut tamen ipsum, a peccatorum nexibus liberatum, de fauci-
 “ bus sempiternæ mortis possemus eripere, postquam fuimus
 “ ad Apostolatus Summi apicem assumpti, diversos nuncios
 “ ejus, diversis vicibus et temporibus ad nos missos, recepe-
 “ ramus benigne, ac pro reconciliatione ipsius per fructum
 “ veræ pœnitentiæ promerenda, prolocutiones varias habue-
 “ ramus cum eis, et tunc pendebat etiam ad proloquendum
 “ ulterius, terminis assignatis, in quo proculdubio per nos non
 “ stetit, quominus ulterius fuerit super negotio reconciliationis
 “ ejusdem processum. Quare, fili dilectissime, serenitatem

¹ ut, Harl. 655.² eum cum, Harl. 655.³ habilitasset, Harl. 655.

MS. Harl. 655. Hemingb. New Rymer. “ tuam requirendam tunc duximus per easdem litteras, et A.D. 1239.
 “ rogandam, ut prudenter advertens, et in serinium internæ
 “ considerationis adducens, gravitatem poenarum in quas inci-
 “ derent, et sententiarum quas incurrerent, quantisque peri-
 “ culis et discriminibus ¹implicarentur, qui præfato Ludovico,
 “ sic notorie et publice de ²pravitate hæresis et sic
 “ odiosi toti Christianitati schismatis condemnato, antequam
 “ reconciliationis gratiam ejusdem Ecclesiæ meruisset, parti-
 “ cipare præsumerent, sibi que impenderent auxilium, consilium,
 “ et favorem, vel sibi, tanquam Imperatori vel Regi Romano-
 “ rum, reverentiæ cultum, seu titulum regalis vel imperialis
 “ nominis assignarent scienter, ac cujuslibet participationis
 “ fœdere contrahendo cum ipso, et exhibitione reverentiæ et
 “ honoris sibi, tanquam Regi vel Imperatori, quousque dictus
 “ Ludovicus reconciliationis ejusdem Ecclesiæ meruisset gra-
 “ tiam obtinere, penitus te retrahere et totaliter abstinere
 “ curares, ut tibi famæ integritas et illibata tui generis
 “ claritas servarentur. Cum autem rumor implacidus et
 “ admodum infestus ad nos perduxerit hiis diebus, quod
 “ tu, fili, requisitionibus et rogationibus nostris hujusmodi,
 “ utique salutaribus et de fonte prodeuntibus caritatis, non
 “ sine detrimento tuæ salutis et famæ, quod dolentes referi-
 “ mus, obauditis, non solum cum prædicto Ludovico, nondum
 “ eidem reconciliato Ecclesiæ, nec a poenis et sententiis,
 “ quibus, propter præmissa et alia multa gravia commissa, per
 “ ipsum prædecessorem nostrum implicatus esse noscitur,
 “ liberato; nec etiam ³processibus sæpefati prædecessoris, per
 “ quos, ut præmittitur, adversus omnes et singulos cujuscun-
 “ que præeminentiae, dignitatis, conditionis, vel status, etiamsi
 “ pontificali, regali, vel quacunque alia ecclesiastica seu
 “ mundana dignitate fulgerent, præfato Ludovico adhærentes
 “ seu præstantes directe vel indirecte, publice vel occulte,
 “ consilium, auxilium, vel favorem, vel sibi, tanquam Impera-
 “ tori aut Regi Romanorum, reverentiam exhibentes, seu
 “ titulum regalis vel imperialis nominis assignantes seu ascri-
 “ bentes, graves spirituales ac temporales poenæ ac sententiæ
 “ infliguntur, nequaquam relaxatis, immo sui roboris effi-
 “ cacia perdurantibus, participationes, confederationes inire
 “ sibi que adhærere, ac præstare favorem, auxilium, et consi-
 “ lium, præsumpsisti; immo, quod perniciosius, proh dolor! et
 “ damnabilius noscitur existere, si veritas relatibus suffrage-

¹ *implicarent*, Harl. 655.² *pravitatibus*, Harl. 655.³ *processus*, Harl. 655.

A.D. 1339. " tur, Vicariatus officium per totam Alamanniam et Germaniam, MS. Harl.
 " ac universas et singulas earum provincias, sive partes, ab ^{655.}
 " eodem Ludovico, sub imperialis nominis titulo, ut asseritur, Hemingb.
 " suscepisti de facto; cum ipse Ludovicus nec Rex nec Impe- New
 " rator sit, ut præfertur. Cujus prætextu, nonnullis prælatis Rymer.
 " ecclesiarum et personis ecclesiasticis in terris Imperii
 " constitutis, ac in nostra et Ecclesiæ memoratæ devotione ac
 " fidelitate debitis persistentibus, sub pœnis gravibus, per
 " tuas eis litteras comminatis, mandasse diceris, et districtius
 " injunxisse, ut ad te, tanquam ejusdem Ludovici in Alaman-
 " nia et Germania, et partibus supradictis, Vicarium, et
 " audituri sententiarum et judiciorum ipsius Ludovici, tuorum-
 " que mandatorum, rectitudinem, ac præstituri eidem Ludovico,
 " vel tibi ¹ejus nomine, recognitiones, homagia de terris,
 " bonis, et juribus, quæ tenent ab Imperio, convenirent. De
 " te igitur, fili, ubi sit tua tuorumque consiliariorum prudentia,
 " ex ²eo præsertim non sufficimus admirari, quod eum tu,
 " sicut audivimus, pro illorum repetitione jurium quæ ad
 " te asseris pertinere, non sine grandium personarum peri-
 " culis, ac expensarum et sumptuum profluviiis, peregrinari ad
 " partes Alamanniæ curaveris, et multos super hoc feceris
 " apparatus, nunc spretis ejusdem prædecessoris processibus,
 " et deductis damnabiliter in contemptum pœnis et sententiis
 " supradictis, quibus te manifeste, si quæ nobis referuntur
 " vera sint, non absque horrenda nota, quæ non parum obfus-
 " cat tui claritatem generis, proculdubio ³implicasti. Et
 " nihilominus, quamvis nos te nunquam offenderimus, nec
 " contra te aliquid fecerimus; quanquam et intelleximus falso
 " et mendaciter suggestum tibi per eos qui te, salutem, et
 " honorem tuum minime diligunt, fuerit, quod nos carissimo
 " in Christo, filio nostro Philippo, Regi Franciæ illustri, in
 " auxilium guerræ suæ, ingentem pecuniæ quantitatem de
 " nostra camera ⁴dederimus, quodque institutionem per-
 " sonarum ecclesiasticarum concesseramus eidem in omnibus
 " ecclesiis regni sui, quæ omnimoda carere veritate noscuntur;
 " talia namque nunquam postulata fuerunt a nobis, nec ea
 " concessissemus quomodolibet cum quantacunque instantia
 " petita fuissent; nec decimas contra te Regi ⁵Franciæ con-
 " cessimus, sed adversus Teutonicos Ludovico adhærentes
 " prædicto, ipsiusque Ecclesiæ Romanæ inimicos, qui ad in-

¹ *hujusmodi*, Harl. 655.

² *ea*, Harl. 655.

³ *multiplicasti*, Harl. 655.

⁴ *dederamus*, Harl. 655.

⁵ *Francorum*, Harl. 655.

MS. Harl. 655. Hemingb. New Rymer. " vasionem regni Franciæ se, ut habebat rumor publicus et A.D. 1339.
 " notorius, disponebant, sicut in concessione decimarum ipsa-
 " rum continetur expresse. Non fuit nempe nostræ intentionis
 " adversus te fomentum ministrare discordiæ, vel ¹eam alicu-
 " jus subsidii administratione fulcire; quinimmo statum
 " regni tui, et etiam regni Franciæ, pacis et concordiæ pros-
 " peritate et unanimitate potiri summis desideriis affectantes,
 " ad hoc, serenitati tuæ et dicto Regi Franciæ per nos sæpe
 " directis litteris, et etiam nunciis, videlicet Sanctæ Romanæ
 " Ecclesiæ Cardinalibus, ad partes illas de latere nostro missis,
 " votis ardentibus laboramus, et laborare non cessamus, nec
 " cessabimus, ut inter te et Regem eundem, et utriusque regna,
 " pacis et unitatis serenitas illucescat. Tu tamen, fili carissime,
 " fide, ut videtur, adhibita prædictis falsis suggestionibus et
 " mendosis, te nostrum et ejusdem Romanæ Ecclesiæ per-
 " secutorem et hostem, invadere ac occupare honores et jura
 " nostra, et ejusdem Ecclesiæ, ad quos regimen et adminis-
 " tratio Imperii Romanorum, eo vacante, sicut nunc vacare
 " noscitur, pertinent pleno jure, moliris, molestando prælatos
 " et personas ecclesiasticas in nostra et ipsius Ecclesiæ de-
 " votione ac fidelitate debitis, ut præmittitur, ²persistentes,
 " ipsosque ad obedientiam dicti Ludovici, de diversis, ut
 " præmittitur, hæresibus et schismatibus, aliisque criminibus,
 " sententialiter condemnati, ac jure regio et imperii, si quod
 " forsan ad eum competierat, vel etiam competebat, justo Dei et
 " Ecclesiæ judicio privati, ac præstationem hujus recognitionis
 " et homagii sibi, vel tibi ejus nomine, faciendam, attrahere
 " et inducere, coactivis impulsione et commonitionibus sata-
 " gendo. Utinam, fili, antequam de hiis tam periculosis et
 " detestandis ³te involvas amplius, attente consideres, et
 " matura deliberatione prævia constituas ante oculos mentis
 " ⁴tuæ circuitus periculosos et nodosos laqueos, quibus te,
 " subtilibus ingeniis et fraudibus exquisitis, aliqui, de suis
 " potius quam de tuis solliciti negotiis et commodis, præ-
 " missis involvere, tibi onus, quod a se quodammodo
 " rejicere cupiunt, non minus leve, ⁵sed diligenter circum-
 " stantias attendens, imponere moliti sunt, et non sine peri-
 " culo tui præcipitii moliuntur. Nec te latere volumus,
 " quod præfatus prædecessor olim per quandam constitutionem,
 " ab ipso de dictorum fratrum suorum editam consilio, in

¹ *eas*, Harl. 655.

² This word is peculiar to the texts of Walsingham. From *præmittitur* down to *hæresibus* is omitted

in Harl. 655.

³ Omitted in Harl. 655.

⁴ *ne circuitus*, Harl. 655.

⁵ *si*, Harl. 655.

A.D. 1339. “ omnes et singulos, cujuscunque status, dignitatis, vel MS. Harl.
 “ conditionis existerent, etiamsi patriarchali vel quavis alia ^{655.}
 “ superiori, aut pontificali vel regali, dignitate fulgerent, et Hemingb.
 “ qui absque Sedis Apostolicæ licentia speciali, Vicarii seu New
 “ cujuscunque alterius officii nomen in prædicti terris Im- Rymer.
 “ perii, eo vacante, sicut tunc vacabat, et nunc etiam vacat,
 “ ut præmissum est, assumere, vel assumptum ultra ter-
 “ minum duorum mensium præsumerent retinere, seu dimis-
 “ sum reassumere quoquomodo, ac in obedientes, parentes,
 “ et intendentes eisdem, excommunicationes ac alias graves
 “ sententias promulgavit. Nos itaque, qui erga te, fili, clau-
 “ dere viscera paternæ dilectionis nequivimus, et cordis
 “ dolore tangimur intrinsecus, cum talia percipimus ad tuum
 “ tuique honoris, status, salutis, et famæ dispendium machi-
 “ nari, tuam rogamus magnificentiam, requirimus, et in
 “ Domino attentius exhortamur, sano paternoque tibi nihilomi-
 “ nus consilio suadentes, quatenus ea quæ ¹præmisimus, et alia
 “ quæ circa illa tibi possunt occurrere, deducens in rectæ deli-
 “ berationis et discussionis examen, ac insuper tenens certius
 “ et attendens, quod dictus Ludovicus, ut præmisimus, nec
 “ Rex nec Imperator est, nec aliqua quæ ipse fecerit vel faciet,
 “ quamdiu ²fuerit et erit dictis processibus ac pœnis et sen-
 “ tentiis irretitus, quicquam valuerunt vel valent, nec sunt
 “ aut fuerunt alicujus auctoritatis, roboris, vel momenti;
 “ quodque tibi periculosum est, ³et multipliciter formidan-
 “ dum, te bellorum subicere discriminibus, maxime si esses
 “ supradictis processibus, pœnis, et sententiis, a quibus
 “ liberari non posses, nisi duntaxat per Sedem Apostolicam,
 “ quæ absolutionem earum sibi expresse retinuit, involutus,
 “ ac Dei et ejusdem Romanæ Ecclesiæ persecutor et hostis
 “ effectus, a quibus te misericordiarum Dominus protegat
 “ et defendat. Consideransque præterea diligenter, quod licet
 “ humanum sit peccare, in peccatis tamen perseverantia dia-
 “ bolica est censenda; te a præmissis singulis sic horrendis
 “ deviis, si ad illa forsā declinaveris serpentina deceptione
 “ seductus, antequam invalescant perniciosius, seu in conspectu
 “ Dei et hominum fœteant deterius et putrescant, resilire
 “ penitus, pedesque tuos ad viam rectam, Deo placitam, ac tuis
 “ statui, salutis, et honori congruam, dirigere quantocius non
 “ postponas; eorundem Cardinalium, qui te statumque tuum
 “ sincere diligunt, super reformatione pacis inter te dictumque

¹ This and the three following
 words are omitted in Harl. 655.

² *fuit*, Harl. 655.

³ *aut multipliciter*, Harl. 655.

- MS. Harl. 655. Hemingb. New Rymer. “ Regem mutuo placabili Deo et amabili hominibus adquies- A.D. 1339.
 “ cens. Videtur equidem, ¹quod si etiam prædicti Vicariatus
 “ valeret officium assignari, adhuc tamen tuum, qui tam mag-
 “ nus tantusque Rex et Princeps existis, tantoque nomine ac
 “ titulo regio existere nosceris insignitus in orbe, non deceret
 “ honorem quod nominareris Vicarius alicujus domini tempo-
 “ ralis; quanto minus ergo tuam decuit vel decet excellen-
 “ tiam illius Vicarium appellari, qui auctoritate nulla, sicut
 “ sæpedictum est superius, præminet, sed, proh dolor! tan-
 “ torum existit respersus labe criminum, tantisque gravibus
 “ pœnis et sententiis, cum omnibus sibi adhærentibus impli-
 “ catus. Sciturus, fili amantissime, quod si monitis nostris
 “ hujusmodi salutaribus adquieveris cum effectum, tibi, sic
 “ impulso ut caderes, manum benignam porrigemus, quantum
 “ cum Deo poterimus, sublevantem; alias autem non poterimus
 “ desistere, cum id a vobis exigit officium Apostolicæ servi-
 “ tutis, quominus super prædictis providere de ²opportunis
 “ remediis, procedendo contra te, quod molestum et grave
 “ nobis erit admodum, si necesse, quod absit, fuerit, prout,
 “ exigente justitia, debebit et poterit fieri, procuremus. Datum
 “ apud Avinionem, Idibus Novembris, Pontificatus nostri
 “ anno quarto.”
- MS. Harl. 655. Rex Angliæ Brabantiam, ut præmittitur, intrans, fidelitate Edward as-
 sibi jurata, relicto domino naturali, in amicitiam suam Flan- sumes the
 denses attraxit; mutatoque sigillo et armis ³propriis utrius- title and
 MS. Harl. 655. que regni, Francorum ⁴et Anglorum, arma integra, more arms of
 Heming- ⁵tamen quadripartito, sibi appropriavit; “ Regem Angliæ et France.
 burgh, II. p. 336. “ Franciæ ” ⁶cum litteris se vocavit; misit quoque litteras A.D. 1340.
 suas patentes, sigillo suo ⁷signatas, locis Flandriæ conterminis, Issues a
 MS. Harl. 655. inter cætera continentes, ⁸quod Rege Francorum, Domino manifesto,
 Karolo, viam universæ carnis ingresso, ipsi tanquam vero ac asserting
 propinquiore hæredi, germanæ sororis dicti Karoli, sine liberis such title.

¹ *quod etiamsi*, Harl. 655.

² *optimis*, Harl. 655.

³ *suis*, Hemingburgh.

⁴ *scilicet et* in the printed texts.

⁵ *tum* in the printed texts.

⁶ *in litteris suis se scribi jussit*, Hemingb.; *in litteris suis se vocavit*, MS. Harl. 655.

⁷ *novo signatas*, Hemingb.

⁸ This letter is given in full in the text of Hemingburgh, II. pp. 337-

340, dated at Gaunt (Ghent) the 8th of February, in the 14th year of this reign. There is a copy of it, in the original French, in MS. Cott. Calig. D. III. 23 (the date varied to 18th February); which Mr. Hamilton has inserted in his edition of Hemingburgh, II. 336-338. The Latin text is also copied in the New *Fœdera*, II. p. 1109.

A.D. 1340. decedentis, filio, regnum Franciæ hæreditarie fuerat devolu- MS. Harl.
tum. Insuper, quod Dominus Philippus de Valesio, filius ^{655.}
avunculi dicti Regis Karoli, in longinquiori gradu persistens,
dummodo minor ætas ipsum Edwardum fovebat, contra domi-
nium et justitiam ¹regimen Franciæ memoratum per poten-
tiam occupavit, et injuste detinere non desistit. Ipse quoque
Edwardus, grandi mediante deliberatione, regni sæpediti
regimen assumpserat, et nomen. Sed quia Rex Francorum
superiorem in ²temporibus non recognoscit, nec etiam pro-
cessus neque iudicium inpræsentiarum injuste regnum occu-
pantem amovere valerent; idcirco nulli mirandum foret, si in
manu armatorum valida regnum intraret: sed veraciter gen-
tium mortalitatem neque depopulationem se quærere asserebat.
Verum etiam de ³[gratia] sua speciali concessit, quod omnes
de dicto Francorum regno, cujuscunque forent status aut con-
ditionis, qui ipsum verum dominum recognoscerent, bona sua
omnia ⁴vi vel pace possiderent. Litteras quoque talia con-
tinentes, in portis ecclesiarum Rex affigi fecit.

A.D. 1339. Rex Angliæ, cum militia sua, una cum Duce Brabantiae, MS. Harl.
Edward Comite Gerlensi, Gillers, ac multis nobilibus, in mense ⁵Octo- 655.
and his allies enter France, and dicebatur, mille villas combussit igni, et damna non modica Heming-
ravage the country. in bladis, bestiis, et aliis, in pagis Cameracensi ⁶et Vermun- burgh, II.
dinensi intulit. p. 340.

The King of France challenges Edward to a battle. Quibus auditis, Rex Franciæ, innumerabili quasi exercitu con- MS. Harl.
gregato, usque ad Sanctum Quintinum pervenit. Misit quoque 655.
Constabularius exercitus Francorum, jussu Regis, litteras
Anglorum Regi, inter cætera continentes, quod si Rex Angliæ
locum arboribus, fossatis, et aquis, nequaquam munitum,
præeligeret, certo die Rex Franciæ cum illo bellum com-
mitteret. Illud idem Rex Boemiæ et Dux Lothoringiæ litteris,
sigillis suis roboratis, affirmarunt. Adveniente autem certa-
minis die, Regeque Angliæ ad bellum in campo cum suis
parato, Rex Franciæ ad unum milliare et amplius, ut dice-
batur, ⁷cum exercitu persistens, nescio quo infortunio, metu
sive terrore ductus, mille equis subito et repentino regressu
in palude quadam, et eo amplius, collapsis, in Franciam

But finally
retreats.

¹ *regnum* in Harl. 655, Heming-
burgh, and the printed texts.

² *temporalibus*, Harl. 655.

³ Supplied from Harl. 655.

⁴ *in*, in Harl. 655 and the printed
texts, in place of these two words.

⁵ *Septembris* is the reading in

Hemingburgh, *Octobris* in Harl.
655.

⁶ These two words are omitted in
Hemingburgh.

⁷ Repeated in orig. by inadver-
tence.

remeavit; quo comperto, Rex Angliæ in Brabantiam regressus A.D. 1339. est.

MS. Harl.
655.
Heming-
burgh.
New
Rymer, I.
p. 1103.

Cito post hæc, Papa Regi Angliæ scripsit in hunc modum:—
 “¹ Benedictus Episcopus, servus servorum Dei, carissimo in
 “ Christo filio Edwardo, Regi Angliæ illustri, salutem et
 “ Apostolicam benedictionem. Dum diligenter attendimus,
 “ et profundis cogitationibus meditamur, quanta summi et
 “ æterni Regis fuerit benignitas, et misericordissimæ afflu-
 “ entia pietatis, quod pridem tuis, carissime fili, et carissimi
 “ in Christo ²nostri illustris Franciæ Regis, ejusque col-
 “ ligatorum, ordinatis aciebus, et multum ex propinquo ad
 “ confligendum terribiliter et animose dispositis, hinc et inde
 “ secuta non extiterint pericula, quæ tantus fragor armorum et
 “ armatorum impetus minabatur; Eidem laudum exsolvimus
 “ præconia, cum et hoc ad donum Dei maximum, et grande
 “ operatum misericorditer a clementia divinæ providentiæ,
 “ quæ in sui dispositione non fallitur, miraculum reputetur.
 “ ³Ex hoc quidem colligi potest etiam apertius, quod Altissimo
 “ qui bella conterit, et gentibus ea volentibus, per prophetam,
 “ dissipationis exterminium comminatur, tanta sanguinis re-
 “ demptorum pretioso cruore Dominico quantam fudissent, si
 “ conflictum sibi dedissent acies prædictæ tunc temporis, in totius
 “ Christianitatis damnum et opprobrium, ac animarum multarum
 “ periculum, effusio non placebat. Regalis quoque circum-
 “ spectio potest etiam advertere diligenter, quantum ⁴et cum
 “ Rex prædictus indignationem haberetis formidare divinam, si
 “ ⁵plures de eis quos ipse a periculis animarum et corporum
 “ eripuit sic benigne, iterum simili subicere discrimini cura-
 “ retis; timendum esset, proculdubio, ut adeo accenderetur, et
 “ præsertim vehementius contra illum qui hujusmodi discrimini
 “ daret ampliorem operam, ⁶ira Dei, ut tanta strages tantaque
 “ confusio sequeretur quod tota concuteretur Christianitas, et
 “ reformatio pacis et concordiæ, ⁷non difficilis sed impos-
 “ sibilis, quod non sinat miserator et misericors Dominus con-
 “ tingere, redderetur. Et insuper, nec minus considerandum
 “ videtur, quantum, occasione guerrarum præsentium, multis

Letter of
Pope Bene-
dict XII.,
offering his
mediation.

¹ Inserted at the end of the Arundel MS, in a hand of the 16th century. A copy of this Letter, with some variations, is printed in Rymer (New *Fœdera*, II. p. 1103), from MS. Cotton. Otho, D. II., now lost. The text of Hemingburgh and MS. Harl. 655 has been adopted.

² *fili nostri*, Harl. 655.

³ *Et hoc*, Harl. 655.

⁴ *tu et rex*, in Rymer; a preferable reading.

⁵ *populos Dei quos*, in Rymer; a preferable reading.

⁶ *et ira*, Harl. 655.

⁷ *non solum*, Harl. 655.

A.D. 1339. “ et variis modis, ut fertur, regii subditi non modicum sunt MS. Harl.
 “ exhausti pecuniis et aliis bonis suis; ¹et etiam si continua- 655.
 “ tione talium onerum, quod absit, amplius gravarentur; Hemingb.
 “ quodque bellorum eventus est dubius, et multum, ubi Dei New
 “ timetur indignatio, formidandus. Ideoque regiam magnifi- Rymer.
 “ centiam rogamus in Domino attentius, et hortamur, nihilo-
 “ minus per Dei misericordiam obsecrantes, quatenus præmissa
 “ et alia quæ possunt occurrere circumspectioni regiæ in hac
 “ parte, revolvens infra claustrum regii pectoris, et deducens
 “ in exactæ deliberationis examen, ad reformandam pacem cum
 “ Rege præfato vel treugas ineundas, ut tuis, dilectissime fili,
 “ tuorumque obvietur periculis, et Deo, qui pacem diligit et
 “ in viris pacificis delectatur, magis placeas, teque acceptiorem
 “ Eidem efficias, animum habiles regium et inclines, dilecto-
 “ rum filiorum nostrorum, Petri, tituli Sanctæ Praxedis Pres-
 “ byteri, et Bertrandi, Sanctæ Mariæ in Aquiro Diaconi,
 “ Cardinalium, Apostolicæ Sedis nunciorum, zelatorum utique
 “ regii honoris et commodi, quos dudum ad partes illas propter
 “ ea de consilio fratrum nostrorum destinavimus, monitis et
 “ salutaribus circa hæc persuasionibus effectualiter nihilominus
 “ adquiescens. Sane cum præter ea quæ præmissa sunt, et
 “ ²quod hujusmodi et aliis innumeris periculis ex guerris
 “ prædictis imminetibus, ³obviare salubriter ⁴[possimus], et
 “ ut inter te, fili amantissime, dictumque Regem, nexu pro-
 “ pinquo sanguinis et affinitatis conjunctum, pacis plenitudo
 “ et mutuæ caritatis dilectio vigeant, pacis reformationem
 “ hujusmodi ferventibus desideriis peroptamus, si forsân
 “ per eosdem Cardinales ad pacem illam attingi non possit
 “ in illis partibus, tuque, ⁵præcarissime fili, et Rex præ-
 “ dictus, vos ad mutuam habilitantes concordiam, Deo pla-
 “ cabilem, hominibus amabilem, Christianitati utilem, ac
 “ utrique vestrum multipliciter opportunam, consentire volue-
 “ ritis, ut nos ad pacem ipsam reformandam, tanquam trac-
 “ tatores amicales, propria personâ intendamus, et, initis
 “ aliquibus invicem treugis vel concessis sufferentiis ab
 “ invasionibus et commotionibus bellicis, usque ad tempus
 “ opportunum, infra quod tractatus pacis inchoari, continuari,
 “ et, si misericordiarum Dominus dederit, ad finem possit
 “ deduci felicem ⁶et votivum, nuncios nostros, mandatis

¹ *et etiam quod si continuatio ta-
 lium onerum sequeretur*, Rymer.

² *quia hujus*, Harl. 655.

³ *obviari*, Harl. 655.

⁴ Supplied from the printed texts

of Walsingham; as the sense seems
 to require it.

⁵ *præclarissime*, Harl. 655.

⁶ *id est, votivos nuncios nostros*,
 Harl. 655.

MS. Harl. 655. Hemingb. New Rymer. “ suffultos idoneis, ad vos propter ea destinando. Nos, licet A.D. 1339.
 “ arduis et importabilibus agitemur continue supra vires,
 “ paratos ob desiderium pacis prædictæ nos offerimus, aliis,
 “ quantum commode cum honestate fieri poterit, prætermis-
 “ efficaciter super reformatione ¹ hujusmodi pro quiete, utili-
 “ tate, ac honore utriusque partis, interponere, sicut præmi-
 “ mus, prout ex alto nobis ministrabitur, sollicitudinis nostræ
 “ partes; super quibus, matura deliberatione prævia, rescribat
 “ nobis, quæsumus, regalis magnificentia suæ beneplacitum
 “ voluntatis.” ²

Rescripsit autem summo Pontifici Rex Angliæ in hæc verba:—

MS. Harl. 655. Hemingb. New Rymer, I. p. 1107. “ ³ Reverenter et devote recepimus Sanctitatis vestræ litteras A.D. 1340.
 “ ultimo nobis missas, per quas pacem reformandam, vel King
 “ treugas ineundas, cum Domino Philippo de Valesio, nobis Edward's
 “ vestra benignitas persuasit, clementer adjiciens vos velle ad Answer to
 “ ipsam pacem reformandam in propria persona, tanquam Pope Bene-
 “ tractator amabilis, intendere, si nos et Philippus prædictus dict.
 “ ⁴ in hoc voluerimus consentire. Nos quidem, sanctam affec-
 “ tionem vestram de filiorum quiete sollicitam in Domino
 “ contemplantes, de salubri persuasione ⁵ et vestra oblatione
 “ in tanta tamque pia, grates et gratias vobis humiliter ex-
 “ solvimus quas valemus, et sub firma dilectionis rectitu-
 “ dinisque vestræ fiducia, sanis vestris cupimus inhærere con-
 “ siliis, nosque sanctis beneplacitis vestris specialiter con-
 “ formare. Sed in publicam notitiam jam devenit, qualiter
 “ idem Philippus regnum nostrum Franciæ, ad nos per mortem
 “ celebris memoriæ Domini Karoli, ultimi Regis Franciæ,
 “ avunculi nostri, legitime devolutum, sibi contra justitiam
 “ usurpavit; et, eo non contentus, terras nostras in Ducatu
 “ Aquitaniæ sibi attraxit juxta vires; insulas nostras in mari,
 “ et etiam regnum nostrum Angliæ, invadens hostiliter cum
 “ navigio, quod sub colore Sancti Passagii transmarini parare
 “ se finxerat, ⁶ deformat, quam juraverat, causam Christi;
 “ Scotos etiam in nostri rebellionem perperam concitavit,
 “ machinans omnino nos deprimere, ut sic dictum regnum

¹ *hujus*, Harl. 655.

² The date is supplied in Rymer, —“ *Datum apud Avinionem xii. Kalendas Januarii, pontificatus anno quinto.*”

³ Inserted at the end of the Arundel MS. in a hand of the 16th century. A copy of this letter,

with some variations, is printed in Rymer, (*New Fœdera*, ii. p. 1107,) from MS. Cotton. Otho D. II. The text of Hemingburgh and MS. Harl. 655 has been adopted.

⁴ *ad*, Harl. 655

⁵ Omitted in Harl. 655.

⁶ *et deformat*, Harl. 655.

A.D. 1340. “ nostrum Franciæ, et alias terras nostras hæreditarias, juxta MS. Harl.
 “ insatiabile suum dominandi desiderium liberius possit re- 655.
 “ tinere. Cui, sicut alias Sanctitati vestræ scripsisse nos Hemingb.
 “ meminimus, plures obtulimus amabiles vias pacis, volentes New
 “ ab eo pacem redimere cum non modico nostrorum jurium Rymer.
 “ detrimento; sed ipse per tractatus varios diu protrahens
 “ sub incerto, et magnis sumptibus nos exponens, ut nostrum
 “ exhauriret ærarium, et sic nos ad nostrorum recuperationem
 “ jurium efficeret impotentes, finaliter aliquid nobis facere
 “ non curavit, sed semper in nos per amplius persecutio sua
 “ crevit. Propter quod, impellente necessitate, ad partes
 “ venimus transmarinas, ad induendum amicorum nostrorum
 “ potentiam pro reformandis illatis, et propulsandis inferendis,
 “ per eum nobis injuriis, et juribus nostris hæreditariis
 “ obtinendis; ¹pro certo negligere non intendimus, sed ea,
 “ nisi aliam viam congruam potuerimus, prosequemur pro
 “ viribus, Deo duce. Et licet coram reverendis patribus,
 “ Petro, tituli Sanctæ Praxedis Presbytero, et Bertrando,
 “ Sanctæ Mariæ in Aquiro Diacono, Cardinalibus, et Sanc-
 “ titatis vestræ nunciis, qui circa pacis negotium lauda-
 “ biliter et sollicite laborarunt, petitum sit nostro nomine
 “ dictum regnum Franciæ, quod ad nos pertinere noscitur
 “ omni jure, nosque præfatis Cardinalibus, sub certis viis pacis,
 “ velle nostrum bona fide fecerimus aperire, offerentes sem-
 “ per ad omnem viam pacis rationabilem nos paratos, pro
 “ certo tamen de voluntate partis adversæ, nec per ²prædic-
 “ tos Cardinales, nec per alios, hucusque scire nequivimus
 “ quod idem Dominus Philippus quicquam nobis facere volue-
 “ rit, vel offerre. Et revera, si nobis oblationem ³et medio-
 “ crem tunc fecisset, ad vitanda guerrarum discrimina et ex-
 “ pensarum profluvia, super eam ⁴rationabilem fecissemus deli-
 “ berationem; sed jam non videmus quid per viam pacis
 “ ulterius cum honore nostro facere valeamus. Si tamen adhuc
 “ ⁵placeat præfato Domino Philippo nobis offerre rationabilem
 “ viam aliquam, vel etiam vestra consideratio provida, seu dicti
 “ Domini Cardinales, hujusmodi viam congruam, cui prædictus
 “ Dominus Philippus consentire voluerit, nobis fecerint aperiri,
 “ statim, cum de illa constiterit, deliberationem habere volumus
 “ super ea, ac ⁶cum omni celeritate facere responsionem, quæ

¹ *quæ pro*, Harl. 655.

² *dictos*, Harl. 655.

³ *etiam*, Harl. 655.

⁴ *responsionem rationabilem fecis-*

semus, Harl. 655.

⁵ *placet*, Harl. 655.

⁶ *talem in omni*, Harl. 655.

MS. Harl. 655. Hemingb. New Rymer. “ Sanctitati vestræ et cunctis consideratam, rectam, et ordina- A.D. 1340.
 “ tam ¹rationem habentibus, videri debeat rationabilis et accepta.
 “ Et si forsitan in supradicta via nostrorum amicorum et fide-
 “ lium foret requirendus et obtinendus assensus, circa illum
 “ obtinendum ponemus omnem diligentiam quam possemus,
 “ ita quod per nos non stabit quin concordia bona fiat, si pars
 “ altera velit condescendere rationi. Supplicamus igitur ves-
 “ træ clementiæ toto corde, quatenus vestras justitiam et inten-
 “ tionem, in veritate fundatas, velitis, si placet, debite ponde-
 “ rare, nosque vos et ²Sanctam Romanam Ecclesiam in omni
 “ devotionis plenitudine, et solidæ dilectionis et favoris gratia,
 “ incidenter confovere, de nobis, ut de filio devotissimo, sen-
 “ tientes. Nam testis est nobis conscientiarum Dominus quod
 “ honores et libertates ecclesiasticas extollere cupimus et
 “ tueri, et, si Deus nobis ³prosperare concesserit, ad ipsius
 “ bella contra inimicos fidei peragenda devotis et humilibus
 “ affectibus aspiramus. Conservet, etc.”

MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. Anno gratiæ millesimo trecentesimo tricesimo ⁴septimo, qui A.D. 1337.
 est annus ⁵Regis ⁶Edwardi undecimus, ⁷fuit Rex ad Natale
⁸apud Rokesburghe.

Hoc anno villa de Southamptone per galeas Regis Franciæ Dissen-
 fere totaliter est combusta; quo anno orta est grandis discordia sions be-
 inter Reges Angliæ et Franciæ, eo quod Rex Franciæ multas tween the
 terras et oppida in Wasconia improbe usurpaverat. Quia de Kings of
 causa, Rex Angliæ plures oblationes humiles Regi Franciæ England
 fecerat, si saltem sic posset recuperare terras suas; sed cum and France.
 nil proficeret, collectis undecunque pecuniis, mare transire
 disposuit. Nempe in Parlamento apud Notyngnam exegit Parliament
 quintum-decimum denarium de communi plebe, decimumque de at Notting-
 burgis. ham.

In ⁹Parlamento ordinatum est, ut omnes lanifici Flandriæ The wool-
 aliarumque terrarum, volentes inhabitare Angliam, pacifice len manu-
 advenirent. Revera per tres annos elapsos, ut dictum fuerat, facturers of
 passagium de lanis cessabat, ut citius Flandrensium super- Flanders
 biam Rex devinceret, qui plus saccos quam Anglicos venera- admitted
 bantur. into Eng-
 land.

¹ Omitted in Harl. 655.

² *Sancta Romana Ecclesia*, Harl. 655.

³ *prosperari*, Harl. 655.

⁴ The narrative reverts here to an earlier date, and the compiler again draws his matter from MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

⁵ *regni Regis* in the printed texts.

⁶ *Edwardi a Conquestu Terti* in the printed texts.

⁷ *tenuit Rex Natale* in the printed texts.

⁸ The locality is omitted in MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

⁹ *hoc Parlamento* in the printed texts.

A.D. 1337. Eodem anno, propter instantem guerram inter regna, Rex MS. Bibl.
 Confiscations in England. Angliæ confiscari fecit bona Longobardorum, et Cluniacensium Reg. 13
 E. ix.

Appearance of a comet. Circa Kalendas Augusti, id est, per quindenam præcedentem et quindenam sequentem, cometa apparuit, præsignans fortassis durum bellum futurum inter regna; quæ partim radios emittebat circa Orientem, et partim versus Austrum.

Hoc anno, concessa fuit Regi decima Ecclesiæ Anglicanæ per tres annos sequentes.

Transit annus iste fruges et fructus faciens copiose; Anglis, Francis, et Scotis, sumptuosus, dispendiosus, et odibilis, propter guerras motas.

A.D. 1338. Anno gratiæ millesimo trecentesimo tricesimo octavo, qui est ¹regni Regis Edwardi, a Conquæstu Tertii, duodecimus, tenuit idem Rex Natale apud Rokesburgh.

Dissension between the Archbishop of Canterbury and the Papal Nuncios. Hoc anno, cum compertum fuisset Cardinales, qui pro pace venerant reformanda inter Reges Angliæ et Franciæ, plus favere Regi Franciæ quam Regi Angliæ, ut patebat in sermone unius Cardinalis ad clerum habito, surrexit Archiepiscopus Cantuariensis, et prædicavit publice assertiones Cardinalis fore vanas. Et post modicum ²tempus manifeste dicebatur per totam Angliam, quod Rex Angliæ habuit jus in regnum Franciæ, quod proseguere intendebat.

Probitas Walteri Manni.

Attack upon Sir Walter Manny, and capture of the brother of the Count of Flanders. Eodem anno Dominus Walterus Manny, ductor navigii Regis Angliæ versus terram Hanoniæ, cum applicuisset ad quandam insulam, vocatam "Ageneys," pro aqua recenti haurienda, et sui fuissent dispersi per insulam, mox insulani dederunt insultum super eos, cum fratre Comitis Flandriæ, qui fuit dux eorum; ubi, post multa discrimina hostium, virtute sagittariorum superati sunt, ita quod dictus frater Comitis Flandriæ reddidit se Waltero, et populus universus. Qui quidem frater Comitis ductus est in Angliam, et regiæ traditus voluntati. Quidam vero de insulanis, cum ad quandam ecclesiam confugissent, a Wallicis qui cum nostris profecti fuerant, circa tria millia, cum ecclesia conflagrati sunt.

Council held at Bury. Post festum Pentecostes, habuit Rex Consilium apud Bury de transfretando ultra mare, et subsidio sibi conferendo; et in

¹ annus regni in the printed texts. | ² temporis in the printed texts.

MS. Bibl. illis partibus usque ad suum transitum morabatur; ubi Wal- A.D. 1338.
Reg. 13 lici multa damna fecerunt per illam moram; qui noxii sunt Excesses
E. ix. ubique. committed by the
Welsh.

Interea, cum nunciatum fuisset Duci Bavariae, qui se appel- Conference
lavit Imperatorem, quod Rex Angliæ advenisset, accersiri between
eum jussit, et circa Kalendas Augusti occurrit sibi juxta Edward
Coloniam, ubi cum maximo apparatu et gloria se invicem and Louis
salutarunt. Quidam autem ferebant, quod Bavarus indigne of Bavaria.
ferebat, quod Rex Angliæ non se submitit ad oscula pedum
suorum. Cui responsum fuit, quod Rex Angliæ erat inunctus,
et habet vitam et membrum in potestate sua, et idcirco non
debet se submittere tantum sicut rex alius non inunctus.
Post mutuam colloctionem et pristinae confederationis re-
novationem, dictus Bavarus, qui se dicit Imperatorem, con-
stituit Regem Angliæ Vicarium suum, et rediit ad loca sua.
Rex vero Brabantiam est regressus, ubi per annum jugiter
moram traxit; maximam partem exercitus et familiae suæ
propriæ remisit in Angliam, una cum Wallensibus, qui in Edward
omni loco erant importabiles et nocivi. Rex autem Angliæ assumes
per hanc moram ¹Brabantiae, consilio Brabantinorum et Flan- the arms of
drensium, arma Franciæ suis armis immiscuit, et Boreales France.
partes Franciæ, usque ad Tornacum, incendit et vastavit.

Eo tempore natus est Regi filius tertius apud Andewerp,— Birth of
et vocatus est "Lionellus"—in Vigilia Sancti Andreae. Hic Lionel,
postea Comes fuit Ultoniae, et tandem Dux Clarentiae est Duke of
creatus. Clarence.

Hoc anno Cardinales prædicti de Anglia sunt egressi.

Eodem anno, a quinto Kalendas Decembris usque ²quarto Intense
Idus Februarii, gelu maximum duravit in Anglia, et nives frost in
nullæ; quo anno prodigium apparuit in hac terra; salices England;
nempe in mense Januario flores protulerunt, ³rosis in quan- and re-
titate et colore persimiles, quanquam eo anno fuisset ⁴hyems markable
tanta, quanta non fuerat per transactos retro viginti annos. vegetable
Interpretetur qui poterit signi prodigium, cujus relator esse produc-
delegi potius quam expositor. tions.

Hoc anno Rex Edwardus se Regem Franciæ et Angliæ Edward as-
constituit appellari. sumes the

Transit annus iste frugifer satis et fructifer, temperatus title of
æstate, hyeme vero gelidus supra modum; Francis invisus, King of
dispendiosus, sollicitus; Anglis honorificus; Scotis in utrumque. France.

¹ in *Brabantia* in the printed texts. | from another source. See p. 200.

² *quartum* in the printed texts. | ante.

³ This has been already stated | ⁴ *hiemps* in orig.

A.D. 1339. Anno gratiæ millesimo trecentesimo tricesimo nono, qui MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.
est annus regni Regis Edwardi, a Conquæstu Tertii, tertius-decimus, tenuit idem Rex Natale in ¹Brabantia apud Andwerp, cum Regina Philippa, et multis proceribus illarum partium et exercitu Anglicano.

Edward returns suddenly to England. Circa festum Purificationis, Rex Edwardus rediit in Angliam; uxorem tamen suam apud Andwerp in Brabantia dimisit, cum liberis, quasi in sui reditus assecurationem; pervenitque ad Turrim Londoniarum subito nocte media, et non invenit in eodem nisi pueros suos et tres servientes. Cujus Constabularius erat tunc Matthæus de la Beche. Rex igitur offensus, accersiri fecit Majorem Londoniarum; quem mox direxit pro Cancellario, et Thesaurario Domino de la Wake, Johanne de Sancto Paulo, Michael le Wathe, Philippo Thorp, Henrico de Stratforde, Johanne de Stonore Justiciario de Banco; et hos omnes, præter Cancellarium et Thesaurarium, arestavit et imprisonavit. Et exposit in diversis regni partibus fecit arestari Johannem de Pulteney, Willelmum de la Pool, Willelmum ²Schirshull, Ricardum Willughby, Johannem de ³Scherdelowe, et Thomam de ⁴Farrariis, qui omnes diversis custodiis missi sunt; sed cito post, ⁵Dominus de la Wake honorifice deliberatus est.

And places many of his officials under arrest.

A Parliament held at Westminster; and certain grants made to the King. Eodem anno, factum est Parliamentum apud Westmonasterium, MS. Harl. 655. Hemingburgh, II. p. 354.
in quo concessa sunt Regi nonum vellus, nonus agnus, nona garba, per biennium, ab omnibus qui ⁶baroniam tenerent et ad Parliamentum venire tenerentur; et prælati, religiosi, ac cæteri de clero, ut præmittitur, solventes decimam Regi ante concessam,olvere minime artarentur illa vice. Insuper, illi qui ad Parliamentum venire non consueverant, prælati scilicet ⁷et religiosi, et cæteri de clero, solum decimas, antea Regi concessas,olvere tenerentur. Pro hac autem concessione, remisit Dominus Rex, et ⁸condonaret omnia catalla felonum et fugitivorum, evasiones incarcerationum, fines, exitus, et forisfactiones, et amerciamenta murdrorum, et omnia alia delicta infra forestas facta adjudicata vel adjudicanda, relevia, scutagia,

Certain grants and immunities.

¹ *Selandia apud Andwerp*, MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

² *Schishull* in the printed texts; *Scharshull*, MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

³ *Schardelow* in the printed texts and MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

⁴ *Ferrariis*, MS. Bibl. Reg. 13 E.

ix., and in the printed texts, correctly.

⁵ Inserted in a later hand.

⁶ *per baroniam* in the printed texts.

⁷ This word is omitted in the printed texts, and in Hemingburgh and Harl. 655.

⁸ *condonavit* in the printed texts.

MS. Harl. 655. usque ad passagium suum versus Brabantiam, videlicet A.D. 1339.
 Hemingb. II. p. 355. ¹sexturn-decimum diem Julii, anno regni sui duodecimo: et Conceded
 MS. Harl. 655. insuper, auxilia faciendi filium suum militem, et filiam suam by him in
 MS. Harl. 655. maritandi pro toto tempore suo. Insuper condonavit et remisit return.

MS. Harl. 655. omnimoda ²debita computata, id est, arreragia firmariorum,
 Hemingburgh, II. p. 355. et compotum quocunque modo sibi ³debitum de tempore ⁴pro-
 MS. Harl. 655. genitorum suorum, quam tempore suo usque ad annum regni
 Hemingburgh, II. p. 355. sui decimum. Insuper concessit, quod debita terminata in
 Scaccario ante tempus suum, et in tempore suo de debitis
 antiquis ante tempus suum debitis, essent condonata, remissa,
 et adnihilata in perpetuum. Ita tamen, quod terminamenta
 facta de debitis sibi debitis, et suo tempore ortis, starent in
 robore suo. Confirmavit etiam Magnam Chartam de Foresta
 et aliqua alia.

MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. Eodem tempore, Dux Austriæ requisivit a Rege Angliæ Proposals
 ejus filiam suo filio desponsandam, mittens sibi litteram, by the
 cujus styli principium tale fuit:— Duke of Austria,

“Excellenti et magnifico Principi, Domino Edwardo, Regi for the
 “Angliæ illustri, ⁵sincero et amico suo carissimo, Otto, Dei marriage of
 “gratia Dux Austriæ, Stiriæ, et Karinthiæ, Dominus Carniolæ, a Princess
 “Marchiæ, ac Portusaonis, Comes in Hapesburgh et in Chi- to his son.
 “burgh, necnon Landagravius ⁶Alsatiæ, cum sinceræ dilec-
 “tionis affectu, votivorum successum continuum incremen-
 “tum, etc.”

Per idem tempus civitas Burdegaliæ fuit obsessa per The French
 militiam Regis Franciæ. Cives vero, tanquam invalidi ad defeated by
 resistendum, cautelose finxerunt se velle reddere dictis Francis, Oliver de
 et apertis januis intromiserunt multos de Gallicis, et arma Ingham, at
 Regis Franciæ in turribus erexerunt. Quod videntes, tam qui Bordeaux.
 intus erant quam de foris, deposuerunt arma sua, civitatem
 captam et eis redditam æstimantes. Dominus Oliverus de
 Ingham, miles nobilis, et Custos dictæ civitatis et terræ,
 subito cum magna manu irruit super eos inermes, et cum civium
 adjutorio magnam eorum multitudinem interemit; unde Rex Edward¹³³⁷
 Angliæ promisit eis auxilium affuturum in proximo, tam per congratu-
 terram quam per mare, ita scribens:— lates the
 “Gaudere debetis, quia per magnanimitatem vestram et con- people of
 “stantiam comparastis vobis nomen per sæcula gloriosum, thereon.

¹ octavam diem in Hemingburgh.

² condebita in orig.; by inadvertence.

³ debitatam in orig.; by inadvertence.

⁴ primogenitorum in orig.; erroneously.

⁵ socero in MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.; erroneously.

⁶ Absatiæ in the printed texts.

A.D. 1339. " quod semper extollere laboretis; et sic vos remunerare
 " curabimus, quod exemplo retributionis vestræ reddentur alii
 " promptiores ad exponendum pro nobis se et sua, etc." MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

The Earl of Salisbury and other nobles, taken prisoners at Lille. Sub eodem tempore Comes Sarum, Willelmus de Monte Acuto, et Comes Southfolchiæ Robertus de Ufford, post Regis Angliæ recessum in transmarinis moram continuantes, inconsulte convolarunt ad arma, ut cum Flandrensium adjutorio inimicos contererent regis sui, et post multas peractas victorias nimis de semetipsis præsumentes, ad urbem, "¹Lile" vocatam, accesserunt, ut eam ab oppressione Gallicorum liberarent; ubi Francorum nimia multitudo occurrente, dum neuter vellet cedere, captus est uterque, et ad Regem Franciæ in Ramis Palmarum Parisius destinatus. Qui quamvis lætus effectus esset de ipsorum præsentia, eos tamen arcte ²carcerali custodiæ commendavit.

A.D. 1340. Hoc anno natus est Domino Regi Angliæ quartus filius apud ³Gandavum, et vocatus est "Johannes;" qui postea factus est Comes Richemundiæ, et tandem Dux Lancastriæ est effectus.

Transit annus iste opulentissime frugifer, et abundanter fructifer apud Anglos; nam tanta fuit rerum copia et æris inopia, quod quarterium frumenti Londoniis duobus solidis vendebatur, et ad dimidiam marcam bos pinguis. Fuit autem annus iste Anglis honorificus, Francis decorosus, Scotis sub quiete decursus.

A.D. 1340. Anno gratiæ millesimo trecentesimo quadragesimo, qui est annus regni Regis Edwardi, a Conquæstu, Tertii, quartusdecimus, tenuit idem Rex Natale Londoniis, cum familia multa nimis.

King Edward receives intelligence of the designs of the French and Normans. Hoc anno, cum Rex Edwardus firmiter proposuisset in animo iterum transfretare, circa festum Sanctæ Trinitatis suscepit nova de Comite de Gileres de conspiratione Francorum et Normannorum contra eum, qui jam cum ducentis navibus et multis galeis, necnon viginti quinque millibus electorum pugnatorum, portum de Selus occupaverant, parati ad eum capiendum, et Philippo Regi Franciæ, juxta tenorem juramenti quod sibi præstiterant, vivum vel mortuum præsentandum. Rex vero, ne suo proposito frustraretur, licet ipse jam ducentas naves adunasset, et multam valentem militiam, misit tamen Dominum Walterum de Bureghwash, Episcopum

¹ *Lisle* in Parker's text, *Lisse* in Camden's text.

² *carcerari custodi* in the printed

texts.

³ *Caudanum* in the printed texts.

MS. Bibl. Lincolniensem, ad Australes partes regni, et ipsemet Gerne- A.D. 1340.
 Reg. 13 mutham accessit personaliter, pro majori parte navium ¹et
 E. ix. militiae numero congregando. Deinde in Vigilia Sancti
 Johannis Baptistae ingressus est mare versus Flandriam
 profecturus, et aura sibi, immo Deo, favente, coepit prospere
 navigare. Et cum pervenisset juxta maritima Flandriae, clas-
 sem Francorum copiose instructam obviam mox habebat. Qua
 de causa, per totum diem illum cum suis deliberans, in cras-
 tino superveniente in ejus auxilium nobili milite Roberto de
 Morleya, cum Boreali classe Angliae, commissum est bellum
 navale cruentissimum, quale circa oras Angliae, Franciae, sive
 Flandriae, nusquam visum fuit; ubi favore divino Franci et A naval
 Normanni, acriter sagittati, per Anglos sunt gloriose devicti. victory is
 Qui, partim caesi, partim ²gratis submersi, partim capti sunt, gained by
 navibus eorum, exceptis paucis quae ³aufugerant, totaliter the English
 occupatis, Franci utique et Normanni, cum vidissent suos ita at Sluys
 (Ecluse).
 copiose cadentes a sagitta volante in die illo, et ubertim sterni
 ab ense et securi furente, elegerunt potius in mari semetipsos
 mergere, quam tam horribilibus ictibus subiacere. Ceciderunt
⁴ergo ibi in ore gladii vel securis, sagittae volantis et saltus
 praecipitis, triginta millia hominum armatorum; unde exposit,
 cum nullus auderet referre belli praesentis exitum Regi Franciae,
⁵familiares quemdam stultum ejusdem Regis subornaverunt,
 ut per ejus verba quodammodo Rex intelligeret quod factum
 fuit. Nempe dictus fatuus, in Regis praesentia constitutus, The news
 coepit vehementer vituperare vecordiam Anglicorum, et hujus- thereof
 modi materia multiplicare verba. Rex autem ignorans quid broken by
 sibi vellent verba morionis, interrogat quare dicit Anglicos tam stratagem
 vecordes. Cui ille, "Quia," inquit, "timidi sunt, et in mare to the King
 of France.
 " saltare non sunt ausi, ut fecerunt nostri Normanni et Gallici
 " generosi;" per quod verbum illico Rex suos intellexit fore
 devictos, et Anglicos fore victores. Ceperunt autem Anglici
 in dicto conflictu ducentas naves, in quarum una quadraginta
 corpora Normannorum repererunt, caeteris eorum navibus in
 fugam conversis.

Eodem anno, cum Papa vidisset Regem Angliae in suis Flanders is
 actibus prosperari, Flandriam supposuit interdicto, quia, do- placed un-
 mino capitali relicto, auxilium praestiterant Regi nostro. Quam der Inter-
 sententiam parvipendentes Flandrenses, responderunt, quod dict.

¹ Repeated in orig.; by inad-
 tence.

² *sponte* in the printed texts;
gratis in Bibl. Reg. 13 E. ix.

³ *aufugerant* in orig.

⁴ *igitur* in the printed texts.

⁵ *a familiares*, in orig.; *affamilia-*
res in the printed texts.

A.D. 1340. quamvis Philippo de Valeys, eo quod se Regem esse præ- MS. Bibl.
tendebat, homagium fecerant, tamen non Regi, cum ipse Reg. 13
coronam injuste detineret, et regni dominationem indebite E. ix.
vendicaret.

Birth and death of the Princess Blanche. Hoc anno peperit Regina Philippa, postquam in Angliam est reversa, filiam in Turri Londoniarum, vocatam "Blanchiam," quæ, inter lactandum defuncta, apud Westmonasterium est sepulta.

The English besiege Tournay. Eodem anno, ¹mensibus Julii, Augusti, et Septembris, MS. Harl. 655.
Rex Angliæ Edwardus cum sua militia Franciam intravit, villas Hemingburgh, II.
non paucas incendio deformavit, blada vastavit, prædas egit, pp. 360, 1.
civitatem Tornacensem, victualibus et armatis optime munitam,

obsedit. Rex autem Franciæ, collecto exercitu quasi innumerable, et nostris temporibus inaudito, juxta Tornacum ad tria milliaria, aqua profunda utrumque exercitum secernente, loco, ut ferebatur, paludibus ²circumsepto, castrametatus est. Sed

A truce is concluded, through the mediation of the Countess of Hainault. tandem, mediante præcipue Comitissa Hanoniæ, adjectis conditionibus nonnullis, captivisque interim partis utriusque libere dimissis, usque ad festum Johannis Baptistæ initæ sunt treugæ; quibus elapsis, paceque inter Reges nondum reformata, ad carceres captivi redirent, vel redemptiones ³solvent prætaxatas; sicque Comites duo, Sarum et Southfolchiæ, qui dudum cum paucis villæ, quæ "Insula" dicitur, minus provide appropinquantes, a loci incolis conclusi fuerant et capti, Parisiusque diu in carcere detenti, initis treugis libere dimissi,

Angliam intrarunt. Ferebant enim nonnulli pecuniæ inopiam Regem plurimum coartasse; si enim thesaurum habuisset, treugis nunquam consensisset. Posuerat quoque in regno suo custodes et ministros, avaritiæ suæ, ut videbatur, consulentes; profectibusque propriis inhiantes, ⁴qui salutis honorisque regii parum curantes, Regem quasi pecunia destitutum dimiserunt, et egenum. Re enim vera, si gesta regum a monarcha primo Anglorum revolvissent, accurateque considerassent præteritorum filum viginti octo annorum, ⁵talem insulam produxisse minime reperissent.

Challenge sent by King Edward to Philip de Valois. Ante Tornaci obsidionem, miserat Rex Angliæ Francorum Regi litteras, ipsum nullatenus Regem, sed "Philippum de Valesio," nominando, inter cætera talia ⁶continentes, quod

¹ See page 230, *post*.

² *circumcepto* in orig.

³ *solverent* in the printed texts.

⁴ *inhiantes, salutem honoremque regium*, in the printed texts.

⁵ *tam strenuum, misericordem, et humilem insulam*, Hemingburgh.

The reading in MS. Harl. 655 is similar to the text.

⁶ This challenge is printed in the New *Fœdera*, II. p. 1131, dated at "Chyn, sur les Champs de Lees Tour-noy, le xxvi. jour du moys de Juille," 1340.

MS. Harl. 655. Hemingburgh, II. p. 361. quia per nuncios suos plures rationabiles vias ei pro jure suo A.D. 1340. in regno Francorum hæreditateque debita recuperandis sive possidendis, hætenus ab ipso contra Deum et justitiam detentis ac occupatis, obtulisset, nec ei rationem neque justitiam, ut videbatur, facere decrevisset, idem Rex Angliæ per medium Flandriæ, sicut dominus superior, transierat; collectaque secum terræ ejusdem fortium potentia, versus ipsum se attraxerat in jure suo, finem Deo placabilem affectans facere breviorē. Et quia causa inter ipsos duos fuerat mota, pro oppressione populi, vastatione, ac strage evitandis, etiam ipsorum, bellum faceret singulare. Et si via forte ista sibi contingeret non placere, ex parte utraque centum, cum Rege suo, fortiores ac validiores convenirent, bellumque committerent. Quod si ista Philippus prædictus acceptare non curaret, infra decem dies juxta civitatem Tornacensem cum universo exercitu suo bellum daret. Et quid prædictorum eligere deliberaret, ei per litteras suas ¹remittere sine mora.

MS. Harl. 655. Rescripsit Rex Franciæ in hunc modum.—

Hemingburgh, New Rymer, II., p. 1131. “Philippus, Dei gratia Rex ²Francorum, [Edwardo Regi Angliæ. Litteras vestras, Curia nostræ Philippo de Valesio missas, aliquas petitiones dicto Philippo factas continentes, perspeximus. ³Sed quia ⁴litteræ nec petitiones ⁵prædictæ, sicut illarum tenore evidenter apparet, nobis missæ nequam fuerant, nec factæ, vobis nullatenus respondemus. Et quia per prædictas litteras, et aliter, intelleximus, quod regnum nostrum Franciæ in manu armatorum valida intrastis, damna non modica nobis, regno nostro ac populo, voluntate ductus, non ratione, ea quæ homo ligius domino suo facere tenetur minime considerando, intulistis; intrastis siquidem dudum homagium nostrum ligium, nos, sicut ratio exigit, Regem Franciæ recognoscens, obedientiam qualem ligio domino suo quis promittere tenetur, sicut litteris vestris patentibus magno sigillo vestro signatis, quas penes

Philip's answer to the Challenge.

¹ *remitteret* in the printed texts, and in Harl. 655.

² After this word, in the Arundel MS. the reader is referred to the end of the volume—“*quære reliquum in fine libri*”; where however it is not to be found. The present copy has been inserted from the text of Hemingburgh and MS. Harl. 655. The letter is also given by Avesbury in the original French,

(reprinted in the New *Fœdera*, II. p. 1131), and is dated, “*Donne soutz*

“*les Campes, pres de la Priorie Saint Andreu, soutz le seal de nostre secret, en l'absence de nostre graunt seal, le xxx. jour de Juyl, lan du Grace mcccxl.*”

³ *Et*, Harl. 655.

⁴ *litteræ prædictæ*, Harl. 655.

⁵ Omitted in Harl. 655.

A.D. 1340. " nos habemus, et etiam vos habere debetis, liquet manifeste, MS. Harl. 655.
 " promisistis; nostra vero existit intentio, cum aptum nobis Hemingb.
 " decreverimus ad honorem nostrum, regni nostri populique New
 " commodum, vos de regno nostro ejicere ac effugare; et ad Rymer.
 " hoc quoque complendum perficiendumque, firmam spem, a
 " quo nobis data est potentia, habemus in Christo. Per ves-
 " tram quippe guerram voluntarie irrationabiliterque motam,
 " ¹ passagium ultramarinum retardatur, non modica Chris-
 " tianorum copia ² morti subitur, servitium divinum minoratur,
 " Sanctaque Ecclesia ³ minis tenetur. Quod vero asseritis,
 " ⁴ Flandrensium animos sive auxilia ⁵ vos possidere,—æstima-
 " vimus certi esse quod probi patriæque communitas erga
 " consanguineum nostrum Comitem Flandriæ, dominum suum,
 " nosque superiorem dominum, taliter se habebunt, quod
 " honorem suum fidelitatemque servare non omittent; et
 " quod hucusque commissum esse dinoscitur, per malum
 " eorum consilium qui commune commodum sive utilitatem
 " non considerant, sed proprium, perpetratum est."]

Siege of
Tournay.

⁶ Eodem anno, mensibus Julii, Augusti, et Septembris, Rex MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.
 Angliæ, assistentibus sibi Duce Brabantiae, Comite Hanoniæ,
 civitatibusque et villis de Bruges, Gaunt, et Ypres, Boreales
 partes Franciæ iterum ⁷ est ingressus, et civitatem Tornacensem
 obsidione vallavit. Interim Comes Hanoniæ, et Dominus
 Walterus Manny, et Reginaldus de Cobham, plusquam tre-
 centas villas, magnas et parvas, prædis et spoliis, hominibusque
 armorum plusquam mille peremptis, igne devastarunt. Rex
 Francorum interea cum magno exercitu se tenuit a remotis;
 resistere non est ausus, sed pluribus sui exercitus fame et siti
 mortuis, per duos Cardinales treugas dari petiit in ecclesia
 de Espletelyn, die Lunæ, vicesimo quinto die mensis Septem-
 bris anno Domini proximo supradicto. Rex autem Angliæ,
 ob defectum pecuniæ, quam sui segnes procuratores in Anglia
 misissent, et non miserunt, obsidione dimissa, treugas concessit,
 et sic uterque Rex ad propria remeavit.

The ad-
joining
country
laid waste
by the
English.

A truce is
concluded.

King Ed-
ward re-
moves his
ministers,
and substi-
tutes lay-

Rex Edwardus Angliam intravit, ministros suos, videlicet MS. Harl. 655.
 Cancellarium, Thesaurarium, et alios amovit, non clericos, Heming-
 burgh, I
 p. 363.

¹ *sanctum passagium*, Harl. 655.

² *morti est addicta*, Harl. 655.

³ The reading here in the printed
 texts of Walsingham, on compari-
 son with the original French, is
 greatly preferable to that of Hem-
 ingburgh and Harl. 655,—"*minus*
 "*æstimatur*;" "*minus reveretur*" in

Harl. 655.

⁴ *vos Flandrensium*, Harl. 655.

⁵ Omitted in Harl. 655.

⁶ The narrative of page 228 is
 here given over again; though in
 a different form.

⁷ *et ingressus*, in orig.; by inad-
 vertence.

- MS. Harl. 655. immo sæculares, ad placitum suum substituit; nonnulla, ut A.D. 1340.
 Heming- in sequentibus patebit, fautorum ductus consilio inchoavit; men for
 burgh, II. unde et Johannes, Cantuariensis Archiepiscopus, ei litteram ecclesias-
 p. 363. scripsit, in hunc modum.— tics.
- MS. Harl. 655. “Carissime Domine, dominationi vestræ scire placeat, quod A.D. 1341.
 Heming- “res ¹excellentissima, [quæ reges et principes debito oppor- The Arch-
 burgh. “tunoque detinet statu, sapiens est consilium. Et ideo bishop of
 New “dicit ²Sapiens, ‘Ubi multi consilarii’— videlicet, boni— Canter-
 Rymer, II. “‘ibi salvatio.’ Scribitur enim Libro Regum, quod Salo- bury’s
 p. 1143. “mon, regum sapientissimus, seniores sapientioresque terræ Letter to
 “suæ ascivit, provido quorum consilio sensuque proprio the King.
 “totam terram Israel in pace obtinuit, et quiete, omnesque
 “reges sibi conterminos voluntati suæ tributarios habuit, et
 “subjectos. ³Illo autem viam universæ carnis ingresso, reg-
 “navit filius suus Roboam, qui prætermisso seniorum qui
 “cum patre ⁴fuertant consilio, juvenibus sibi placere volentibus
 “adhæsit, unde et terram Israel, præter duodecimam partem,
 “sibi a Domino reservatam, juste amisit. Multique reges
 “Israel, terrarum insuper aliarum, malo ducti consilio, ad
 “magnas inopias devenere. Et ne vobis, Domine, displiceat,
 “recolitis quidem, quod per iniquum consilium dudum Domini
 “nostri ⁵Regis patris vestri, quem Deus absolvere dignetur,
 “contra leges terræ Magnamque Chartam, majores terræ
 “aliosque cepit, morti adjudicavit, bona diripuit, nonnullos
 “redemptionibus gravissimis vexavit. Et ⁶quid illa de causa
 “acciderit, vobis manifestum est. Post ⁷ejus tempus per con-
 “siliarios vobis adhærentes fere corda populi terræ ⁸vestræ
 “amisistis, a quibus, ut sibi placuit, vos eripuit Jesus Christus.
 “Post hæc autem, per bonam circumspectionem discretionem-
 “que prælatorum, magnatum, ac terræ sapientum, negotia
 “vestra taliter sunt deducta, ut integre corda populi vestri
 “possidetis, et ita clerici, sicut et laici, magis quam alicui
 “progenitorum vestrorum manus porrexerunt adjutrices.
 “Sicque sano mediante consilio, populi vestri suffragio,

¹ After this word, reference is made in the Arundel MS. to the end of the volume, “*quare in fine*”; where however, this Letter is not to be found. It has been supplied here from the text of Hemingburgh, and MS. Harl. 655. The Letter, in the original French, is also given in the Chronicle of Avesbury, and is printed in the New *Fœdera*, II.

p. 1143.

² *Prov.* xi. 14; xxiv. 6.

³ *Illoque viam* Harl. 655.

⁴ *steterant* Harl. 655.

⁵ This and the two following words are omitted in Harl. 655.

⁶ *quid sibi illa*, Harl. 655.

⁷ *ejus vero tempus* Harl. 655.

⁸ Omitted in Harl. 655.

A.D. 1341. " gratia necnon vobis a Deo collata, de inimicis vestris Scotiæ MS. Harl.
 " et Franciæ gloriose triumphastis, inter Christianos ¹princi- 655.
 " pes nobilior reputati estis. Sed impræsentiarum, per ini- Hemingb.
 " quum quorundam terræ vestræ consilium, ²qui commodum New
 " proprium sive utilitatem ³magis quam honorem vestrum, Rymer.
 " populivæ salutem, affectare noscuntur, clericos et alios terræ
 " vestræ capi facitis, processus contra leges terræ, quas per
 " sacramentum in Coronatione vestra ⁴præstitum custodire
 " tenemini, peragitis indebitos, necnon contra Magnam Char-
 " tam, contra quam venire præsumentes per prælatos Angliæ,
 " Bullamque Papalem, quam penes nos habere dinoscimur,
 " sunt excommunicati. Quæ quidem in animæ vestræ non
 " modicum periculum, status honorisque detrimentum, proh
 " dolor! ⁵acta sunt. Et quanquam iidem qui rectores terræ
 " ⁶magis quam statui illorum congruit, se faciunt et consilia-
 " rios, intelligere vos conantur quod ea quæ in præsentia ⁷agitis,
 " populo vestro ⁸complacere debent, certissime tamen asseri-
 " mus, modo nullatenus inchoato, et hoc reperietis. Dubitamus
 " enim non modicum, quod si modum prosecuti fueritis jam
 " inceptum, corda gentis vestræ necnon auxilia, bonam ac
 " rectam amittetis et querelam, taliterque citra mare vos im-
 " plicabitis, quod guerram vestram perficiendi nequaquam
 " vires possidebitis nec potestatem, inimicis vestris occa-
 " sionem insurgendi contra vos dabit, et destruendi, bonam-
 " que famam vestram ac terram, quod Deus avertat, amit-
 " tendi. Quare, Domine, ob honoris vestri terræque salva-
 " tionem, querelam vestram necnon confovendam, magnates
 " terræ ac sapientes coadunare, et ut negotia vestra felicem
 " sortiantur effectum, seniorum ac magnatum secundum
 " assensum, quorum sine consilio auxilioque, terram ves-
 " tram regere, nec etiam querelam potestis perficere, velitis
 " ⁹et operari. Et quia aliqui vobis collaterales ¹⁰sive faventes
 " prodicionem nobis et falsitatem imponere non formidant, eos
 " excommunicatos fore denunciamus, et sicut pater vester
 " spiritualis pro talibus eos tenere velitis exoramus. Ob
 " quorundam insuper vobis ministrantium inertiam, iniquum

¹ princeps, Harl. 655.

² aliorumque qui magis commodum, Harl. 655. On comparison with the original French, both texts seem to be faulty.

³ Omitted in Harl. 655.

⁴ factum, Harl. 655.

⁵ exacta, Harl. 655.

⁶ magis etiam quam, Harl. 655.

⁷ peragitis, Harl. 655.

⁸ complacere, Harl. 655.

⁹ Omitted in Harl. 655.

¹⁰ adulantes sive, Harl. 665.

MS. Harl. 655. Hemingb. New Rymer.

“ etiam vestri absentia sive famulatum, villam Tornacensem A.D. 1341.
 “ alios necnon honores quamplurimos, amisisse nos asserunt et
 “ imponunt, velitis, Domine, si placeat, prælatos, magnates,
 “ terræque nobiles, ubi cum prælatis secure convenire poterimus,
 “ loco competenti congregare, et in quorum manibus ab
 “ initio guerræ vestræ, lanæ, denarii, et alia quæque, usque
 “ in hodiernum diem vobis concessa, devenerunt, qualiterque
 “ ministrata fuerunt, per quorumque defectum Tornacensis
 “ civitas non subacta, sed taliter extiterat dimissa, diligenter
 “ inquirere, et, velut dominus æquus et justus, secundum leges
 “ terræ, prout demerita exegerint, culpabiles castigare. Et
 “ quantum nos attinet, iudicio parium nostrorum, Sanctæ
 “ Ecclesiæ statu ac ordine nostro, alias sicut sæpe scripsimus,
 “ semper salvis, in omnibus nos submittere parati sumus. De
 “ nobis itaque, nec aliis terræ vestræ ² fidelibus ac probis,
 “ priusquam veritas cognoscatur, nisi bonum credere, ³ nec
 “ cujusquam dictis fidem adhibere, velitis. Si enim gentes sine
 “ responso, veritate ⁴ nec agnita, puniantur, de bonis et malis,
 “ reis et insontibus, unum iudicium foret et idem. Inimicos
 “ ⁵ insuper Galliæ et Scotiæ adeo fortes attentius matureque
 “ considerare curetis; si enim prælati, magnates, ac totius terræ
 “ vestræ sapientes, die ⁶ nocteque sine divisione ⁷ seu discep-
 “ tatione, una voluntate forent congrua et assensu, negotia
 “ vestra, supra modum ardua, discrete ac circumspecte ordi-
 “ nandi, guerram vestram jam inceptam, honorem vestrum
 “ terræque salvationem conservandi, satis modicum ⁸ fore
 “ videretur. Nec vobis displiceat, Domine reverende, quod
 “ veritatem vobis simpliciter sic mittimus et grosse. Affectio
 “ ⁹ enim magna quam erga vos habemus, habuimus, et semper,
 “ Deo auctore, habebimus, honoris vestri ac terræ conservatio,
 “ et, quanquam indigni, Primas tamen totius Angliæ existimus,
 “ et pater vester spiritualis, excitare vos dinoscitur, pericula
 “ animæ vestræ ac status detrimentum ¹⁰ denunciare, mandare,
 “ ac præmunire cum effectum. Spiritus Sanctus, Domine,
 “ corpus ¹¹ vestrum et animum salvet et custodiat, gratiamque
 “ bonum consilium habendi et sanum, ac credendi, victoriam

¹ Omitted in Harl. 655.

² *legalibus ac*, Harl. 655.

³ *vel etiam cujusque*, Harl. 655.

⁴ *ne*, Harl. 655.

⁵ *siquidem nostros Galliæ*, Harl. 655.

⁶ *noctueque*, Harl. 655.

⁷ *aliqua seu*, Harl. 655.

⁸ *foret et exile*, Harl. 655.

⁹ *siquidem*, Harl. 655.

¹⁰ *dicere Galliæ*, Harl. 655.

¹¹ Omitted in Harl. 655.

A.D. 1341. “ necnon inimicorum ¹vestrorum vobis concedere dignetur. MS. Harl. 655.
 “ ²Datum Cantuariæ, primo die Januarii.”]

Rescripsit etiam idem Archiepiscopus Cancellario Angliæ, in Heming-
 hæc verba:— burgh.

The Arch-
 bishop of
 Canter-
 bury's Let-
 ter to the
 Chancellor
 of England,
 as to undue
 exactions
 from the
 Clergy.

“ Johannes, permissione divina Cantuariensis Archiepiscopus,
 “ totius Angliæ ³Primas [et Sedis Apostolicæ Legatus, Domi-
 “ no Roberto ⁴le Bourser, Cancellario Angliæ, libertates Sanctæ
 “ Ecclesiæ et terræ leges illibatas conservandi voluntatem.
 “ Dicit enim Sapiens, quod veritas præcognita ac prævisa
 “ pericula non modica evadere facit post futura; ideoque vos
 “ intelligere volumus, quod decimæ Sanctæ Ecclesiæ per
 “ unum annum per clerum nostræ Cantuariensis Provinciæ
 “ Domino nostro Regi ultimo concessæ, citra festum Sancti
 “ Johannis Baptistæ proximo futurum, certis terminis cum
 “ aliis decimis a retro existentibus persolvendæ, sub certis
 “ concessæ fuerant conditionibus, certisque articulis a Domino
 “ nostro Rege dicto clero concessis, et per chartam suam con-
 “ firmatis. Et insuper, quod dictus clerus nulla alia portione
 “ seu contributione, Domino Regi faciendis, vel etiam conce-
 “ dendis, illa vice foret oneratus. Post hæc quoque, in
 “ Parlamento apud Westmonasterium in Quadragesima proximo
 “ elapsa, congregato, concessa sunt Regi nonum vellus, nonus
 “ agnus, nona garba; certis tamen modis et conditionibus ad-
 “ jectis, videlicet, quod nulli prælati, nec etiam aliquis de
 “ clero prædicto, ad hujus nonæ contributionem portionis
 “ aliquatenus tenerentur, nisi tantum illi qui per baroniam
 “ tenerent, et ad Parlamentum ⁵venire solent. Quodque ad
 “ solutionem decimæ, ut præmittitur, concessæ, prælati et
 “ cæteri de clero nonam portionem prædictam solventes, nul-
 “ latenus forent astricti. Sed quidam nostræ dictæ Provinciæ
 “ nonæ portionis collectores, a prælatis et cæteris de clero
 “ qui decimam antedictam solvunt, et per baroniam de Rege
 “ nihil tenent, nec ad Parlamentum venire astricti sunt,
 “ nonam, ut præmittitur, concessam, levare, et per distinctiones
 “ varias nituntur exigere. Insuper, et ab hiis qui ad solu-
 “ tionem hujus nonæ astringuntur, contra Deum et justitiam,
 “ ac concessionem sæpedictam, viros ecclesiasticos onerando,

¹ Omitted in Harl. 655.

² The date is supplied from the printed texts of Walsingham and MS. Harl. 655.

³ The remaining portion of this Letter, which is omitted in the

Arundel MS., is supplied from the text of Hemingburgh and MS. Harl. 655.

⁴ *de*, Harl. 655.

⁵ *tenentur venire*, Harl. 655.

MS. Harl. 655. “decimam exigunt memoratam. ¹Quocirca in Domino vos A.D. 1341.

Hemingb. “hortamur, et requirimus, quatenus personas religiosas et ecclesiasticas, nisi secundum formam et concessionem antedictas, onerari vel vexari nullatenus permittatis, nec etiam consilium seu assensum, in dictæ chartæ præjudicium, seu privilegiorum ac libertatum ecclesiasticarum subversionem, præbeatis quoquomodo; si vero breve, commissio, præceptumve aliud, contra formam Magnæ Chartæ, privilegia, ²ac libertates antedictas, a Cancellaria hucusque fuerint emissa, infra decem dies post harum receptionem litterarum, sicut tenemini, revocari et annullari faciatis; voluntas ³etenim Domini nostri Regis Chartam præfatam, privilegia, ac libertates ecclesiasticas, ut certi sumus, fovere existit, ac conservare: nec est siquidem voluntatis ejus, nec esse debet, quod clerus ultra concessionem suam spontaneam, a quoquam oneratus sit, vel gravatus; hoc enim in præjudicium Sanctæ Ecclesiæ, quod tolerare non possumus, non modicum ⁴verteretur, et gravamen. ⁵Si autem, ut præmittitur, prædicta revocare nequaquam curaveritis nec annullare, remedium, quale Sancta Ecclesia permittere poterit, apponere non omitemus. Et quid in præmissis feceritis, velut filius spiritualis, fidelis, ac Deo acceptus, ⁶infra octo dies post harum receptionem litterarum per litteras vestras nos certificare curetis. Spiritus Sanctus, sicut justitias suas sibi, ⁷quantum in vobis est, servaveritis illibatas, corpus vestrum et animam salvare dignetur, et custodire. Datæ Cantuariæ, vicesimo octavo die mensis Januarii, anno ut supra, et ⁸translacionis nostræ septimo.”]

Misit quoque Archiepiscopus Regi ac Consilio suo cedula, sive bullam, in hunc modum continentem:—

MS. Harl. 655. Hemingburgh “Domino nostro Regi, Consilioque ⁹suo, [ac omnibus et singulis dicti Consilii sui personis, monstramus nos Johannes, permissione divina Cantuariensis Archiepiscopus, totius Angliæ Primas et Sedis Apostolicæ Legatus, quod cum omnes clericos capientes, in carcerem invite mittentes, ¹⁰seu detinentes, ac eos quocunque voluerint libere ire non per-

The Arch-bishop of Canterbury's Letter to the King and Council as to.

¹ *Quare*, Harl. 655.

² *nec*, Harl. 655.

³ *revera*, Harl. 655.

⁴ *vergeret*, Harl. 655.

⁵ *Si vero prædicta*, Harl. 655.

⁶ *post tempus supradictum, infra octo dies per litteras vestras*, Harl. 655.

⁷ This and the three following words are omitted in Harl. 655.

⁸ *consecrationis nostræ*, Harl. 655

⁹ Omitted in the Arundel MS., and supplied from the text of Hemingburgh and MS. Harl. 655.

¹⁰ *sive*, Harl. 655.

A.D. 1341. “ mittentes, illos clericos et publice ac notorie pro talibus MS. Harl.
 alleged “ reputatos, scientes, et ut clericos se habentes, qui crimina 655.
 imprison- “ non confessi, nec de criminibus convicti nec ¹judicati, nec Hemingb.
 ment of “ etiam notorie in criminibus sunt deprehensi, a Canone latae
 the Clergy. “ sententiæ existunt innodati; illam sententiam in ecclesia nos-
 “ tra Cantuariæ publicavimus, et per omnes fratres nostros et
 “ Suffraganeos Provinciæ nostræ Cantuariæ fecimus publicari.
 “ Post cujus siquidem sententiæ ²publicationem, ut præmit-
 “ titur, factam, capti sunt, et in castellis diversis et locis
 “ aliis Angliæ in carceres missi, ac invite detenti, Johannes
 “ de Sancto Paulo, Michael de Wath, Robertus de ³Chickwell,
 “ Johannes de Thorp, et Henricus de Stretford, in præju-
 “ dicium Dei et Sanctæ Ecclesiæ, ⁴et contra leges ac cleri-
 “ corum privilegia omnium, necnon animarum illorum in
 “ periculum qui talia commiserunt, consilium dederunt et
 “ assensum. Quare Domino nostro Regi, qui libertates Sanctæ
 “ Ecclesiæ, prout in actibus suis Dominus Deus temporibus
 “ elapsis feliciter monstravit, clarumque fecerit, et jura ac
 “ privilegia semper conservare curavit illibata, exoramus,
 “ quatenus dictorum clericorum et singulorum contra Chartam
 “ Magnam, leges terræ, ac consuetudines, detentorum, erepti-
 “ onem a carcere, sive deliberationem, dominationi suæ præ-
 “ cipere placeat indilate. Rogamus insuper et ⁵hortamur in
 “ Domino omnes consiliarios illos qui talia committendi con-
 “ silium Domino Regi dare præsumpserunt, deliberationi de-
 “ tentorum præfatæ nullatenus obviare. Dissimulare enim non
 “ valemus, quin ea quæ nobis incumbunt, faciamus in hac
 “ parte. Item, quod personæ laicæ, hominesque liberi, contra
 “ Magnam Chartam, leges ac terræ consuetudines, capti ad-
 “ hucque in carcere detenti, ejeciantur, libereque abire permit-
 “ tantur; prædictaque ⁶et alia ⁷secundum formam in Bulla
 “ Innocentii Quarti contentam, per quam omnes contra Mag-
 “ nam Chartam venire præsumentes, seu illam violantes,
 “ sententiam excommunicationis incurrunt, Dominus Rex re-
 “ formare placeat ac emendare. Item, cum non solum ministri
 “ sui diversæque conditionis officiales, terram peragrantes,
 “ domos, grangias, ac alia loca Archiepiscoporum, Episco-
 “ porum, religiosorum aliorum, necnon virorum ecclesiasti-
 “ corum, intrant, sine custodum firmariorumve voluntate,

¹ *indictati*, correctly, Harl. 655.

² *denunciationem sive publicationem*, Harl. 655,

³ *Chigwelle*, Harl. 655.

⁴ Omitted in Harl. 655.

⁵ *excitamus*, Harl. 655.

⁶ Omitted in Harl. 655.

⁷ *ac secundum*, Harl. 655.

MS. Harl. 655. Hemingb. “ bona pro libito capiunt, inviteque asportant; immo præmissa A.D. 1341.
 “ fieri præcipientes, actaque suo nomine rata habentes et
 “ grata, sæpefacta sententia sunt innodati, Dominus Rex reme-
 “ dium apponere placeat opportunum; dissimulare enim non
 “ possumus, quin contra tales, prout pastoralis officii cura
 “ exegerit, et per fratres nostros et suffraganeos, quod nobis
 “ et eis incumbit, exequamur. Nostræ tamen intentionis non
 “ est Dominum nostrum Regem, Dominam Reginam, aut liberos
 “ eorundem, dictis sententiis involvi seu comprehendi, quate-
 “ nus de jure poterunt excusari.”]

MS. Harl. 655. Misit quoque idem Archiepiscopus ¹ Episcopo Londoniensi litteras in hunc modum.—

MS. Harl. 655. Hemingburgh, II., pp. 375–380. “ Johannes, permissione divina, Cantuariensis Archiepiscopus, Sentence of
 “ totius Angliæ ² Primas [et Apostolicæ Sedis Legatus, vene- Excom-
 “ rabili fratri nostro, etc. Sacrosancta Ecclesia, quæ debet munication
 “ libera esse, variis exactionibus indebite, et angariis infestis, pronounced
 “ opprimitur hiis diebus; cujus bona, ad quæ laica manus by the
 “ non ³ deberet extendi, pro libito diripiuntur in prædam; Archbis-
 “ clerusque nostræ Cantuariensis Provinciæ vexatur injuste, hop of Can-
 “ ac probroso contemptu nequiter conculcatur; justitia, quæ terbury
 “ principaliter elucere deceret, et quæ regibus dat regnare, against the
 “ ac populo quietem præparat opportunam, debito cultu non violators of
 “ colitur, sed ad injurias et oppressiones iniquas multorum the liberties
 “ frænum laxatur impune. Nos, oppressorum gemitibus pa- of the
 “ terno compatientes affectu, attendentes ⁴ quod ad Apostolicam Church.
 “ dignitatem nos ideo divina clementia sublimavit, non ut
 “ dies nostros in quiete et deliciarum affluentia duceremus,
 “ sed ut ex injuncto nobis administrationis officio, nostrorum
 “ prædecessorum exemplis salubriter instructi, pro domo Do-
 “ mini ascendentibus ex adverso nos murum inexpugnabilem
 “ præparemus, ut errantes ad viam veritatis, inspirante Domino,
 “ reducamus, quasdam excommunicationum sententias a sanctis
 “ patribus et prædecessoribus nostris in subscriptis casibus
 “ adversus delinquentes hactenus promulgatas, per denuncia-

¹ The Letter to the Bishop of London as given by Hemingburgh (II. p. 371) differs from the one given here; which is described by Hemingburgh as having been addressed by the Archbishop to “all his brethren and suffragans.” See, however, the statement made at the end of the Sentence of Excommunication.

² After this word reference is made in the Arundel MS. to the end of volume—“*quare in fine libri;*” where however the sentence is not now to be found. It has been inserted from the text of Hemingburgh and MS. Harl. 655.

³ *debent*, Harl. 655.

⁴ *ac considerantes attente quod*, Harl. 655.

A.D. 1341. “ tiones publicas in locis eminentibus faciendas per vos et MS. Harl.
 “ cæteros confratres ac Suffraganeos nostros, palam duximus 655.
 “ omnibus intimare, ne ignorantiae affectatae nebuloſe valeant, Heming-
 “ qui nequam sunt, aliququaliter excusare prætextu veritatis burgh, II.,
 “ ¹occultatae, et ut decet minime publicatae, sed ut singuli melius pp. 375-
 “ sibi caveant pro futuro. Nostræ tamen intentionis non ex 380.
 “ istit, Dominum nostrum, Regem Angliæ illustrem, Dominam
 “ Reginam, aut liberos eorundem, dictis sententiis, ²aut
 “ aliqua earum, involvi, seu sub denunciatione hujusmodi
 “ comprehendi, quatenus de jure excusari poterunt in hac parte.
 “ Mandantes etc., quatenus etc.”

Tenor vero hujusmodi Articulorum talis est.—

“ In Dei nomine, Amen. Nos Johannes, permissione divina,
 “ etc. Omnes et singulos qui ecclesias suo jure privare, vel
 “ per malitiam infringere seu perturbare præsumunt libertates
 “ et liberas consuetudines earundem, et ³eos præcipue qui anti-
 “ quas libertates aut liberas consuetudines nostræ Cantuariensis
 “ ecclesiæ violaverint, seu in aliquo diminuerint, vel contra pri-
 “ vilegia eidem indulta scienter venerint, aut contra ea fecerint,
 “ necnon et illos qui pacem et tranquillitatem Regis ⁴aut regni
 “ Angliæ nequiter et injuriose perturbare præsumunt, seu ad
 “ hoc dederint consilium, auxilium, vel favorem, Majoris Ex-
 “ communicationis sententia, sicut sunt a sanctis patribus,
 “ innodatos et excommunicatos fuisse et esse denunciamus,
 “ et a liminibus Sanctæ Matris Ecclesiæ sequestramus, aucto-
 “ ritate Dei Patris Omnipotentis, Beatæ Mariæ Virginis, matris
 “ suæ, Beati Thomæ Martyris gloriosi, Sanctorumque omnium,
 “ publice et solemniter in hiis scriptis.

“ Item, cum in Magna Charta Henrici, quondam Regis An-
 “ glia, sit concessum ac etiam ordinatum, quod nullus liber
 “ homo regni Angliæ capiatur vel imprisonetur, ant dissei-
 “ siatur de libero tenemento suo, vel libertatibus aut liberis
 “ consuetudinibus suis, seu outhlagetur vel exulet, aut aliquo
 “ alio modo destruatur; quodque super liberum hominem
 “ hujusmodi Rex non ibit vel mittet, nisi per legale judicium
 “ parium suorum, vel per legem terræ Anglicanæ; et quod
 “ Rex nulli negabit, nulli vendet, vel differret, rectum vel
 “ justitiam; quodque civitas Londoniarum habeat omnes an-
 “ tiquas ⁵et liberas consuetudines suas; aliæque nonnullæ
 “ libertates et liberæ consuetudines in dicta Charta regno

¹ *vecorditer occultata*, Harl. 655.

² *vel aliqua*, Harl. 655.

³ *illos*, Harl. 655.

⁴ *ac*, Harl. 655.

⁵ *libertates et*, Harl. 655.

MS. Harl. 655. “ Angliæ, ad Dei laudem et gloriam, Ecclesiæ Catholicæ pacem, A.D. 1341.

Heming-
burgh, II.,
pp. 375–
380. “ et regni quietem, provide sunt concessæ, et ab Archiepi-
“ scopis et Episcopis dicti regni, excommunicati, anathemati-
“ zati, et a liminibus Sanctæ Matris Ecclesiæ fuerunt seques-
“ trati, qui post concessionem dictæ Chartæ libertates et liberas
“ consuetudines in ipsa et in Charta de Foresta contentas et
“ concessas Ecclesiæ Anglicanæ, quacunque arte vel ingenio
“ violaverint et infregerint, diminuerint, seu ¹imminuerint,
“ clam vel palam, facto, verbo, vel consilio, contra illas, vel
“ illarum aliquam in quocunque articulo temere veniendo:
“ quamplures nihilominus præmissorum ²contra dictas chartas,
“ libertates, et liberas consuetudines, in chartis hujusmodi
“ concessas, venire temere jam conantur, et eas infringere
“ ³plures sunt moliti.—Nos, ipsorum ausus nefandos opprimere
“ cupientes, ac velatam ignorantiam et captatam fugare, ad
“ omnium notitiam deducentes præmissa, monemus in ⁴genere
“ omnes et singulos qui contra præmissa fecerint in aliquo
“ quovismodo, aut contra dictas chartas, vel earum alteram,
“ statuta ediderint, vel edita servaverint, consuetudines in-
“ troduxerint, vel servaverint introductas, scriptores etiam
“ statutorum, necnon consiliarios et executores, et qui secun-
“ dum ea præsumpserint iudicare, quod debite se corrigant,
“ et ordinariorum arbitrio plene satisfaciant de commissis
“ infra quindecim dies, a tempore monitionis nostræ continue
“ numerandos; quos non parentes, ex tunc in dictam Majoris
“ Excommunicationis sententiam, per Innocentium Papam
“ Quartum ex certa scientia confirmatam, denunciamus publice
“ et solemniter incidisse.

“ Item, omnes et singulos, qui de domibus, maneriis, grangiis,
“ aut locis aliis, ad Archiepiscopos, Episcopos, vel alias personas
“ ecclesiasticas, pertinentibus, quicquam præter voluntatem
“ dominorum, vel eorum qui sunt hujusmodi rerum custodes
“ deputati, abstrahere, capere, consumere, vel contrectare
“ præsumpserint, capi, consumi, seu contrectari fecerint, vel
“ hujusmodi abstractionem, captionem, consumptionem, aut
“ contrectionem, suo nomine, vel a familiaribus suis factam,
“ ratam habuerint, ecclesiasticæ libertatis et immunitatis
“ violatores existere, et Excommunicationis Majoris sententiam
“ contra violatores libertatum Ecclesiæ in Concilio Oxoniensi
“ latam, ipso facto incurrere denunciamus publice et solemniter
“ in hiis scriptis.

¹ irritaverint, Harl. 655.

² non ignari contra, Harl. 655.

³ plurimi, Harl. 655.

⁴ guerræ, Harl. 655; by inadvertence.

A.D. 1341. "Item, quia temporis malitia clericis laicos reddit infestos, MS. Harl. 655.
 " adeo quod ipsos capiunt et detinent invitos, aut quo voluerint
 " abire libere non permittunt; nos omnes et singulos clericos Heming-
 " et laicos, nostræ Cantuariensis Provinciæ subditos, qui burgh, II.,
 " scientes esse clericos, et publice ac notorie pro clericis pp. 375-
 " habitos et reputatos, et etiam se gerentes de crimine non 380.
 " confessos, non convictos, nec etiam indictatos, in custodia
 " vel carcere ponunt et detinent ausu sacrilego invitos
 " temerarie, in casu a jure vel consuetudine regni Angliæ non
 " permissio, in cleri opprobrium et injuriam manifestam,
 " Majoris Excommunicationis sententia, a Canone lata in hac
 " parte, denunciamus publice et solemniter involutos.

"Item, ¹omnes et singuli qui in nostra Cantuariensi Pro-
 " vincia alicui vel aliquibus crimen falso ex odii fomite mali-
 " tiose imponunt, cum super crimine sic imposito apud bonos
 " et graves prius non fuerant infamati, ejus impositionis occa-
 " sione quovismodo graventur majoris excommunicationis sen-
 " tentia, in Concilio Oxoniensi contra defamatores hujusmodi
 " a sanctis patribus rite lata, sint et fuerint innodati, ac delin-
 " quentes scienter in Archiepiscopos aut Episcopos, patres
 " spirituales, Christi legatos, Ecclesiæ columnas, ex dignitate
 " offensorum, culpam graviolem committant, adeo quod in ipsos
 " acerbioris debet indignationis, si poterit, aculeus merito desæ-
 " vire, auctoritate qua fungimur, omnes et singulos qui in
 " nostra Provincia Cantuariensi Archiepiscopo vel Episcopo,
 " vel alii cuicumque, crimen proditiōis seu aliud quodcunque
 " falso, nequiter, et malitiose, hactenus imponere temere ac
 " publice præsumpserint, vel in futurum imponent, contra
 " constitutionem prædictam, dicta Majoris Excommunicationis
 " sententia, in præfato Concilio proinde lata, denunciamus
 " publice innodatos, et a Sanctæ Matris Ecclesiæ liminibus
 " sequestratos."]

Letters
 containing
 such Sen-
 tence, sent
 to each of
 his Suf-
 fragans.

Misit insuper Archiepiscopus antedictus litteram istam præce- MS. Harl.
 dentem ad omnes confratres et Suffraganeos suos, ut et ipsi etiam 655.
 in suis Diocesisibus et locis singulis sententias, ut præmittitur,
 publice ²promilitarent, mandatumque suum executioni deman-
 darent.

Auditis itaque litteris Archiepiscopi, et singulis intellectis, MS. Harl.
 aliis insuper nonnullis ab ³aulicis regiis, ut putabatur, Archi- 655.
 Hemingb.
 II., p. 380

¹ *cum omnes*, Harl. 655.

² *promulgarent* in the printed
 texts, and in Harl. 655.

³ Corrupted into *Anglicis* in the

original and in the printed texts ;
aulicis in Hemingburgh and Harl.
 655.

MS. Harl. 655. Hemingburgh. New Rymer II., p. 1147. episcopo impositis, Rex Edwardus misit Episcopo Londoniarum A.D. 1341. litteram, ut subsequitur, continentem:—

“ Edwardus, Dei gratia etc., venerabili in Christo patri [¹ Radulpho, eadem gratia Episcopo Londoniensi, salutem. Ver-
 “ teribus probatur historiis, et ex hiis quæ quotidie geruntur
 “ clarius elucescit, quomodo multi, probitate principum et ho-
 “ nore qui in eis collatus est in superbia abutentes, nituntur
 “ interdum malitiæ suæ commentis regum laudabilia studia
 “ ²depravare. Et ut manifestius quod dicimus cunctis fidelibus
 “ nostris innotescat, a vestra et eorum memoria non credimus
 “ excidisse, quod nos dudum in annis adolescentiæ ad regni
 “ solium exaltati, in ejusdem suscepto regimine, sanis consiliis
 “ dirigi cupientes, quia Johannem, tunc Wintoniensem, nunc
 “ vero Cantuariensem Archiepiscopum, fidelitatis et discretionis
 “ virtute credebamus aliis præeminere, ejus consilio super hiis
 “ quæ animæ nostræ saluti expediunt, et regni nostri augmen-
 “ tum et conservationem respiciunt, spiritualiter et temporaliter
 “ usi sumus, et in tantam familiaritatem est a nobis susceptus,
 “ ac illam in se humanitatem expertus, ut pater noster voca-
 “ retur et adoraretur ab omnibus post Regem secundus. Cum-
 “ que postmodum regnum Franciæ ad nos jure successorio
 “ fuisset devolutum, et a Domino Philippo de Valesio de facto
 “ notorie ³usurpatum, idem Archiepiscopus nobis importuna
 “ instantia persuasit cum principibus Alemanniæ contra dictum
 “ Philippum fœdus inire, et guerrarum dispendiis exponere
 “ nos et nostra; promittens et affirmans quod expensas ad
 “ hæc necessarias, de terrarum nostrarum proventibus, et
 “ aliunde quæsitis subsidiis, abundanter faceret ministrari;
 “ adjiciens insuper quod solummodo de personis ad bella
 “ doctis et strenuis solliciti essemus, quia ipse pecuniam
 “ necessariam pro nostris necessitatibus et eorum stipendiis
 “ efficaciter procuraret. Unde nos, mari transito, manum ad
 “ ardua misimus, et circa bellicosos apparatus immensas, ut
 “ oportuit, expensas fecimus, et confœderatis nobis in maximis
 “ pecuniarum summis nos obligavimus, de promisso nobis
 “ auxilio, ut præmittitur, confidentes. Sed heu! quoniam illu-
 “ soris baculo arundineo cum, juxta sententiam ⁴propheticam,
 “ si innixus fuerit homo, intrabit in manum ejus et perfora-

Letter of King Edward to the Bishop of London, complaining of the proceedings of the Archbishop of Canterbury.

¹ This letter, which is omitted in the Arundel MS., is supplied from the text of Hemingburgh and MS. Harl. 655. It is also given in the New *Fœdera* II. p. 1147.

² Incorrectly written *deprivare* in

the MSS. of Hemingburgh; *depravare*, Harl. 655.

³ *occupatum*, Harl. 655.

⁴ *2 Kings* xviii. 21, *Isaiah* xxxvi. 6.

A.D. 1341. " bit eam, fiduciam posuimus, et subtracto nobis, utinam MS. Harl.
 " non fraudulenter, sperato subsidio, necessitate compulsi, 655.
 " sub usuris gravissimis quasi importabilia contraximus Hemingb.
 " onera debitorum, et sic retardata expeditione ulteriori, New
 " coacti sumus ab inchoatis magnanimiter hostium ag- Rymer.
 " gressibus ea vice desistere, et in Angliam remeare; ubi
 " expositis præfato Archiepiscopo nostris ærumnis mul-
 " tiplicibus et infortuniis memoratis, convocatoque super
 " hoc Parlamento, ¹Proceres, Barones, Prælati, cæterique
 " fideles ejusdem regni nostri, nonæ partis garbarum, agno-
 " rum, et vellerum suorum, præter decimam nobis a clero
 " concessam, tale nobis dedere subsidium, quod si fideliter
 " collectum fuisset congruo tempore, et obtentum, ad expedi-
 " tionem dictæ guerræ, debitorum solutionem, et inimicorum
 " confusionem, non modicum adminiculum præstitisset; et
 " forte, multorum secundum opinionem, verisimiliter suffecis-
 " set;—idem Archiepiscopus ad dicti subsidii collectionem, et
 " aliorum nobis necessariorum subministrationem, iterum pro-
 " misit efficaciter inteponere partes suas. Unde nos, ejus pro-
 " missionibus inhærentes, resumptis viribus, navigio ad hoc
 " congregato, versus Flandriam navigantes, commisso gravi
 " prælio navitico cum hostibus, qui in nostram et totius
 " gentis nostræ Anglorum perniciem conjuraverunt; miseri-
 " cordissima Ejus clementia qui ventis et mari imperat, non
 " nostris meritis, ²obtinuimus de tantorum hostium multi-
 " tudine numerosa victoriam et triumphum. Quo peracto, cum
 " prægrandi exercitu, pro jurium nostrorum recuperatione,
 " exinde progredientes, castrametati sumus prope civitatem for-
 " tissimam Tornacensem, in cujus obsidione aliquamdiu jugiter
 " occupati, et continuatis expensis et laboribus fatigati, præ-
 " stolantes in silentio promissum nobis adjutorium, sperabamus
 " indies ministerio dicti Archiepiscopi in tot et in tantis
 " nostris necessitatibus relevari; tandem spe concepta frustati,
 " licet per plures nuncios et diversas litteras plene signi-
 " ficaverimus præfato Archiepiscopo, et aliis consiliariis nos-
 " tris sibi adhærentibus, nostras indigentias et pericula varia
 " quibus expositi fuerimus propter defectum promissi subsidii
 " memorati, utilitatem insuper et honorem quos ex succursu
 " pecuniæ ³conscripsimus nos posse faciliter obtinere; nul-
 " lum tamen ab eis emolumentum recipere potuimus, quia
 " sua, non nostra, negotia curantes, et commoda propria

¹ *prælati, proceres, cæterique* |
fideles, Harl. 655.

² *obtinuimus*, Harl. 655.

³ *conscripsimus*, Harl. 655.

MS. Harl. 655. Hemingb. New Rymer. “¹curantes, frivolis excusationibus et fucatis verborum phal- A.D. 1341.
 “leris, suam desidiam, ne dicamus fraudem vel malitiam,
 “palliabant, similes illusoribus qui, ut ait Isaias, deridendo
 “ludificant, dicentes “²Manda remanda, manda remanda, “ex-
 “pecta reexpecta, expecta reexpecta, modicum ibi, modicum
 “‘ibi;’ unde, proh dolor! factum est ut dum triumphandi
 “super inimicos nostros arrideret nobis gratiosissime spes
 “propinqua, prævalente penuria, cogeremur inviti treugis
 “initis consentire, cum verecunda nostræ expeditionis retarda-
 “tione, et exultatione non modica æmulorum. Reversis nobis
 “⁴in Flandriam, cum essemus pecunia vacui, et æris alieni
 “⁵mole pressi, nec superesset quicquam in nostris aut nostro-
 “rum marsupiis unde possemus nostris necessitatibus con-
 “sulere, et debita stipendia nostro obsequio militantibus
 “erogare, compulsi sumus usurarum voragini ⁶submergere, et
 “humeros supponere cumulatis generibus debitorum. Tandem
 “convenerunt ad nos amici fideles, peregrinationis nostræ comi-
 “tes, et tribulationis nostræ participes, cum quibus tractatum
 “habuimus diligentem super optatis remediis, quibus a tanta
 “infortuniorum tempestate possemus commodius respirare.
 “Visum est omnibus præfatæ retardationis eventum tristi-
 “bilem et egestatis nostræ incommoda multiplicia, culpa vel
 “desidia, ne dicamus malitia, præfati Archiepiscopi, de cujus
 “discretionem tota regni nostri dispositio pendere videbatur,
 “et cæterorum officialium quos ejus consilio super nostri
 “regni negotia constituimus, accidisse; et vehementer mi-
 “rantes, ac contra nos murmurantes, super hoc quod dic-
 “torum Archiepiscopi et officialium insolentiam regia man-
 “suetudo tanto tempore relinquere voluit incorrectam, sunt
 “publice protestati quod, nisi super hiis faceremus congruum
 “remedium celeriter adhiberi, oporteret eos de nostris ob-
 “sequiis se subtrahere, et ab inito foedere retroire, et hoc
 “utique in regni nostri ⁷subversionem et nostram perpetuam
 “ignominiam, et nationis Anglicanæ sempiternum opprobrium
 “redundare; quod avertat temporibus nostris clementissimi
 “Patris benignitas, in cujus soliditate fixa est immobiliter an-

¹ *procurantes*, Harl. 655.

² In allusion probably to *Isaiah* xxviii. 10, 13.

³ These four words are omitted in Hemingburgh's text, but are given in the printed texts of Walsingham and MS. Harl. 655.

⁴ Omitted in Harl. 655.

⁵ *more*, Harl. 655; by inadvertence.

⁶ *nos submergere*, Harl. 655.

⁷ The MSS. of Hemingburgh have incorrectly *submersionem*. Amended from MS. Harl. 655, the printed texts of Walsingham, and Rymer.

A.D. 1341. " chora spei nostræ. Unde nos ad disciplinam et correctionem MS. Harl.
 " hujusmodi nostrorum officialium mentis aciem dirigentes, 655.
 " quosdam ex eis quos ex causis probabilibus de mala ad- Hemingb.
 " ministracione, justitiæ subversione, ac subditorum nostrorum New
 " oppressione, acceptorum munerum corruptione, ac aliis Rymer.
 " offensis gravibus, suspectos habuimus, a suis fecimus officiis,
 " prout nobis licuit, amoveri; alios quoque inferioris gradus,
 " in præmissis culpabiles, sub tuta custodia detineri, ¹ne si
 " ²libertatem solitam potirentur, supplantaretur eorum astutia
 " justitiæ executio, et deluderetur callide inquisitio veritatis.
 " Quoniam ³cum ex dicti Archiepiscopi animi latebris eo cer-
 " tius et plenius elicere crederemus, quo nihil eorum quæ ad
 " informationem nostram in hac parte conferre poterant, ipsum
 " verisimiliter latere debuerat, cui totius reipublicæ nostræ
 " administrationem et summam rerum gerendarum a multo
 " tempore duximus committendam, sibi per fidelem nostrum
 " Nicholaum de Cantilupo, ad hoc specialiter destinatum,
 " mandavimus quod ad nostram præsentiam, quia ejus per-
 " sonali colloquio ⁴frui volebamus, Londonias venire matu-
 " rius non tardaret. Ipse vero, semper tumidus in prosperis
 " et timidus in adversis, trepidans timore ubi non erat timor,
 " sibi periculum per aliquos nobis assistentes intentatum et
 " comminatum, si ab ecclesia Cantuariensi recederet, immi-
 " nere minus veraciter allegavit, quia hoc, teste Deo et pura
 " conscientia, nunquam in mentem nostram cecidit, nec alicujus
 " nobis assistentis, ut credimus, tetigit cogitatum, ⁵quanquam
 " clero et populo regni nostri malignitatis suæ merito se red-
 " didit odiosum. Nos autem qui cunctos ad nostram præsentiam
 " accedere, ⁶præcipue nostris ad hoc litteris vel nunciis ⁷ad-
 " vocatos, plena volumus securitate gaudere, ad convincendam
 " ejus malitiam, dilectum et fidelem nostrum ⁸Radulphum de
 " Stafforde, hospitii nostri Senescallum, ad ipsum destina-
 " vimus, ut ei securum conductum offerret et faceret; regias
 " super hoc nihilominus litteras patentes, sigillo regio con-
 " signatas, ei fecimus præsentari, iterato mandantes, quod
 " ad nos personaliter accederet, inchoatam sollicitudinem
 " nostram informaturus super regni negotiis, quæ longo tem-

¹ For this word, *ille* is incorrectly given in the MSS. of Hemingburgh. Amended from Harl. 655, the printed texts of Walsingham, and Rymer.

² *liberatione solita*, Harl. 655.

³ Omitted in Harl. 655.

⁴ *perfrui*, Harl. 655.

⁵ *et quanquam*, Harl. 655.

⁶ Omitted in Harl. 655.

⁷ *convocatis*, Harl. 655.

⁸ Omitted in Harl. 655.

MS. Harl. 655. Hemingb. New Rymer. “pore gesserat, ut præfertur. Ipse vero, precum et manda- A.D. 1341.
 “torum nostrorum lenitate contempta, vultu et animo indignato
 “respondit, quod se nostris conspectibus seu colloquiis ne-
 “quaquam conferret, nisi in pleno Parlamento nostro, quod
 “in hiis diebus, ex causis rationabilibus, nullatenus expedit
 “convocari. Sicque idem Archiepiscopus, quem regalis benignitas
 “beneficiis et honoribus magnificis ampliavit, et in suæ
 “familiaritatis sacrarium, et unanimitatem amicitiae, et vinculum
 “fœderis, accersivit, super quem, sicut patrem carissimum,
 “noster spiritus et animus requievit, quinetiam dum ejus
 “voluntatibus per omnia adquievimus, sophisticæ dilectionis
 “faciem fuco mendacis benevolentiae palliatam, more patris
 “amabilis, nobis prætereundum consuevit, subito in vitricum
 “onerum et ¹gravamen crudeliter est conversus, ²pro beneficiis
 “acceptis ingratus, tumoris arrogantia beneficium persequitur,
 “et illam nobis retributionem ³reddidit, quam, juxta vulgare
 “proverbium,—‘Mus in pera, serpens in gremio, ignis in sinu,’
 “suis consueverunt hospitibus exhibere. Nam licet nobis ad
 “regale fastigium, jure hæreditario, divina cooperante gratia,
 “sublimatis, detestabile semper sit et fuerit abuti potentiae
 “magnitudine, qui summis desideriis affectamus clementia
 “et lenitate cum moderamine justitiæ gubernare subjectos,
 “⁴ut optata mortalibus cunctis pace ⁵populus fruatur;
 “ipse tamen nostram innocentiam, ac consiliariorum et
 “officialium nostrorum regalem justitiam prosequentium,
 “fidelitatem et diligentiam convitiis lacerat, publice prædicando,
 “et suis litteris patentibus in diversis partibus publicare
 “mandando, quod potestate regia, ⁶nostris temporibus,
 “contra justitiam opprimatur populus, clerus confunditur,
 “regnum variis exactionibus ⁷et talliis prægravatur.
 “Et quia nomen boni pastoris, quo hactenus semper caruit,
 “cum sit revera juxta communem opinionem et confessionem
 “propriam, publice, ut fertur, emissam, notorie mercenarius,
 “fallaciter nititur usurpare, fucatum zelum vulpinæ
 “calliditatis fuco perizomate palliatum, ad liberationem
 “Ecclesiæ, cujus vexationes, si quas in rebus vel personis
 “nostro tempore sustinuit, præfati Archiepiscopi duntaxat
 “remissioni, et callidis adinventionibus et reprobis

¹ grave, Harl. 655.² et beneficiis, Harl. 655.³ This and the following word are omitted in Harl. 655.⁴ et in the MSS. of Hemingburgh;

ut in Harl. 655, the printed texts of Walsingham, and Rymer.

⁵ Omitted in Harl. 655.⁶ modernis, Harl. 655.⁷ collectis et, Harl. 655.

A.D. 1341. “ consiliis sunt veraciter ascribendæ, nequiter simulat se MS. Harl.
 “ habere, et quasdam excommunicationum sententias, in ec- 655.
 “ clesiasticæ libertatis et Magnæ Chartæ violatores in genere, Hemingb.
 “ dudum latas, ad suggillandam opinionem regiam, et præfatos New
 “ ministros regios diffamandos, ac seditiones in populo nobis Rymer.
 “ commissio proditorie suscitandas, et devotionem Comitum,
 “ Procerum, et magnatum regni nostri, majestati regię sub-
 “ trahendam, specificatis nonnullis articulis, præter et contra
 “ solitum modum in Concilio Provinciali traditum, mandavit
 “ per suas litteras in pluribus locis insignibus publicari.
 “ Quamobrem nos volentes, ut tenemur, integritati famæ
 “ nostræ prospicere, et præfati Archiepiscopi malitiæ obviare,
 “ paratosque nobis et nostris ab ipso laqueos cautius declinare,
 “ providimus, præter ea quæ superius expressa sunt, ut ad
 “ præsens de multis ejus actibus taceamus, aliqua deducere
 “ in publicam notionem: nempe, ejus improvido consilio et
 “ succursu in minori ætate constituti, tot donationes prodigas,
 “ ac alienationes prohibitas, ac gratias fecimus excessivas, quod
 “ per eas ærarium nostrum totaliter est exhaustum, et fiscales
 “ redditus sunt enormiter diminuti; ¹ipsaque munerum accep-
 “ tione corruptum, magnas pecuniarum summas nobis debitas
 “ quibusdam, sine rationabili causa, cum id nulla necessitas
 “ vel utilitas exposcebat, comperimus remisisse, et plurimos
 “ proventus et redditus, qui pro nostris utilitatibus et neces-
 “ sitatibus conservari debuerant, suis suorumque usibus
 “ applicasse, et aliis personis male meritis erogasse. Qui
 “ etiam, nedum munerum, sed etiam personarum, ²acceptor,
 “ contra votum nostrum et præstitum nobis fidelitatis jura-
 “ mentum solitum, ad officia publica in terris nostræ ditioni
 “ subjectis, dignis et benemeritis postpositis et ³repulsis,
 “ indignos admisit; multaque alia animo ⁴infrenato temere
 “ attentare præsumpsit, in status nostri detrimentum et dig-
 “ nitatis regię læsionem, ac populi nobis subditi damnum
 “ non modicum et gravamen, potestate tradita et commisso
 “ sibi officio abutendo; ⁵qui si in elata obstinatione, et obstinata
 “ rebellione et continuata, perstiterit, congruis loco et tempore
 “ intendimus apertius declarare. Vobis, firmiter injungendo,

¹ ipsumque, Harl. 655.

² Amended from Rymer; Hem-
 ingburgh, MS. Harl. 655, and the
 printed texts of Walsingham, read
acceptores.

³ Amended from Rymer; Hem-

ingburgh and the printed texts of
 Walsingham read *repulsos et*, er-
 roneously; MS. Harl. 655 has been
 altered in a later hand.

⁴ *infirmato*, Harl. 655.

⁵ *quod*, Harl. 655.

MS. Harl. 655. " mandamus, quatenus hæc omnia et singula singillatim et A.D. 1341.
 Hemingb. " clare, locis quibus ¹expederitis, publicetis et faciatis per
 New " alios publicari; piam intentionem quam habemus ad sub-
 Rymer. " ducenda incommoda et promovenda commoda subditorum,
 " ipsis, juxta datam et vobis a Deo sapientiam commendantes,
 " et in hiis taliter vos habentes quod vestram debeamus solli-
 " citudinem merito commendare. Teste meipso apud West-
 " monasterium, ²duodecimo die Februarii, anno regni nostri
 " quinto-decimo."]

Scripsit Lodowicus, Dux Bavariae, regnum Alamanniae occu-
 pans, Anglorum Regi Edwardo, sub hac forma:—

MS. Harl. 655. " Lodowicus, Dei gratia Romanorum Imperii semper Au- Letter of
 Hemingb. " gustus, Edwardo Regi ³Anglorum, [fratri suo carissimo, Louis of
 New " salutem et fraternæ dilectionis affectum. Licet innumera Bavaria
 Rymer, II. " grandiaque negotia nostris incumbant humeris, et circa illa to King
 p. 1166. " multipliciter et assidue distrahamur, tamen cum discordia Edward,
 " inter te et Philippum, Regem ⁴Franciae, affinem nostrum revoking
 " prædilectum, orta, tibi et tuo regno quamplurium personarum his ap-
 " et rerum dispendia, ipsa non sedata, in futurum poterit pointment
 " generare, et nostris se repræsentat obtutibus, mentemque as Vicar of
 " nostram specialiter angit, et excitat ut ad tollendam ipsam part of his
 " studium et operam nostræ sollicitudinis apponamus. Propter Empire.
 " quod te scire volumus, quod præfatus Philippus, ad requisitionem
 " nostram, dedit nobis suis litteris potestatem tractandi
 " inter te et ipsum super discordia inter vos suscitata: Quam
 " et tibi et tuo regno, pensatis diligenter omnibus conditioni-
 " bus tuis et alligatorum tuorum, multipliciter expedire cre-
 " dentes, amicitiae tuæ persuademus, teque cum diligentia
 " hortamur, ut ad hoc tuum assensum præbeas, quod te
 " et ipsum revocare possimus ad concordiam, et inter vos
 " pacis foedera ordinare, ad quæ libenti animo vacare
 " volumus et impendere onerosa prosecutione labores. In
 " quo, si consiliis nostris consentire volueris et acquiescere,
 " ut speramus, ⁵placeat et nobis tuis litteris dare potestatem
 " præmissam tractandi concordiam, et treugas ad annum vel
 " biennium ordinandi. Nec te moveat amicitia inter nos et

¹ *expedire videritis*, Harl. 655.

² This date is supplied from MS. Harl. 655 and the printed texts of Walsingham. The copy in Rymer is dated the 10th of February, at Langley (Langley).

³ After this word, the remaining portion of the Letter is omitted in

the Arundel MS.; and is here supplied from the text of Hemingburgh and MS. Harl. 655. It is also printed in the New *Fœdera* II. p. 1166, from MS. Cotton. Otho. D. II.

⁴ *Francorum*, Harl. 655.

⁵ *placeat tibi nobis litteris tuis*, Harl. 655.

A.D. 1341. " Philippum Regem Francorum inita et contracta; nam ex quo MS. Harl.
 " in treugas et certos terminos ad tractandum de concordia 655.
 " inter te et prædictum Regem ¹Franciæ accepisti, absque Hemingb.
 " nostro scitu, voluntate, et assensu, de consilio nostrorum New
 " principum, qui ligias, pacta, et uniones nostras noverunt, Rymer.
 " quibus visum fuit quod hoc salvo honore nostro facere pos-
 " semus, concordiam et amicitiam cum dicto Rege ²Franciæ
 " contraximus, et unionem univimus; Vicariatum, tibi per
 " nos commissum, ex causis revocavimus prænotatis. Pro
 " firmo sciturus, quod in tractatibus nostris sic tibi fraterne
 " providebimus, quod si nostris consiliis acquiescere volueris,
 " causa tua ad finem bonum, mediante nostro consilio, per-
 " ducetur. Super quibus tuam amicitiam de nostra intentione
 " plenius informandam, religiosum virum Fratrem Ebarhar-
 " dum, Lectorem Ordinis Fratrum Heremitarum Sancti Augus-
 " tini, specialem nostræ Curiae Capellanum, tuæ fraternitati
 " transmittimus; quem petimus, super præmissis, celeriter
 " expeditum remitti. Datam Fraunchunfordiæ, etc., anno
 " imperii nostri ³ septimo-decimo.]

Rex autem Angliæ Edwardus Lodowico prædicto rescripsit
 in hæc verba :—

King
 Edward's
 Answer to
 Louis of
 Bavaria.
 " Serenissimo Principi, Domino Lodowico, Dei gratia Roma- MS. Harl.
 " norum ⁴Imperii [semper Augusto, Edwardus eadem gratia 655.
 " Rex Franciæ et Angliæ, et Dominus Hiberniæ, salutem, et Heming-
 " votivis semper successibus gratulari. Serenitatis vestræ burgh.
 " litteras reverenter recepimus, inter alia continentes, quod New
 " ⁵Philippus de Valesio ad tractandam inter nos et ipsum con- Rymer, II.
 " cordiam dedit vobis, ad requisitionem vestram, suis litteris p. 1167.
 " potestatem. Et, si placeret nobis potestatem hujusmodi vobis
 " dare, libenti ⁶daretis animo labores et operam ad dictam
 " concordiam reformandam; et quod amicitia inter vos et
 " ⁷Philippum inita minime nos ⁸admoveret; nam ex quo,
 " sine scitu et assensu vestro, treugas ac terminos ad trac-
 " tandum de pace inter nos et dictum Philippum accepimus,
 " dictam amicitiam cum eo de consilio principum vestrorum,

¹ *Francorum*, Harl. 655.

² *Francorum*, Harl. 655.

³ This is incorrect. In Rymer, the copy of this letter is correctly dated—"xxv. die mensis Junii, anno regni nostri xxvi., imperii vero xiv." In MS. Harl. 655, it is "*imperii nostri 27.*"

⁴ The rest of this letter is omitted

in the Arundel MS.; and is here supplied from Hemingburgh and MS. Harl. 655. It is also printed in the New *Fœdera* (II. p. 1167) from Rot. Claus. 15 Edw. III.

⁵ *præclarus Philippus*, Rymer.

⁶ *vacaretis animo ad*, Rymer.

⁷ *præfatum Philippum*, Rymer.

⁸ *moveret*, Harl. 655 and Rymer.

MS. Harl. 655, Hemingb. New Rymer. “ quibus visum ¹ fuerat quod hoc, salvo honore vestro, pos- A.D. 1341.
 “ setis facere, contraxistis, Vicariatum per vos nobis ² commis-
 “ sum revocastis. Et quidem zelum quem habetis ad
 “ faciendam dictam concordiam, plurimum commendamus;
 “ [³ volentes vestræ patere notitiæ quod nos pacem rationabilem
 “ habere cum dicto Philippo semper optavimus, et optamus;
 “ quam, in quantum decuit, sumus cum instantia prosecuti]. Et
 “ revera votivum nobis foret admodum et acceptum, si posset
 “ fieri per tanti mediatoris instantiam pax optata; sed quia
 “ scimus jus nostrum in regno Franciæ satis clarum, illud
 “ arbitrio dubio non proponimus ducere alicui per litteras
 “ nostras committendum. Verum, dum attenta meditatione
 “ pensamus, qualiter vestra consideratio circumspecta, videns
 “ patentem nostram justitiam, et dicti Philippi duritiam obsti-
 “ natam et injuriam, nobiscum contra dictum Philippum,
 “ vestri gratia, ligam ⁴ fecistis, velut in specialem adoptionis
 “ filium de dilectionis exuberantia nos ⁵ admittentes, ut cum
 “ pace vestra loquamur, mirari non sufficimus, quod præpotens
 “ vestra sublimitas, quæ ad laudem bonorum et vindictam
 “ malorum est divinitus instituta, contra nos dicto Philippo,
 “ injuriatori nostro notorio, se ligavit. Et ⁶ illud quod dicitur,
 “ nos sine scitu et assensu vestro cum præfato Philippo
 “ treugas et tractatum pacis iniisse, non debuit, consideratis
 “ facti circumstantiis, rationabiliter ⁷ movisse; quia dum obsi-
 “ debamus civitatem Tornacensem, oportuit nos eorum sequi
 “ consilia qui nobis comitivam et ⁸ auxilia tunc fecerunt, et
 “ ⁹ hyemis subita vicinitas ac locorum distantia vestram super
 “ hoc consulere celsitudinem mimine permiserunt. Immo nobis
 “ alias, si recolitis, concessistis, quod ¹⁰ si opportunitas arrideret,
 “ tractare possemus de pace vobis inconsultis; ita tamen,
 “ quod sine consensu vestro pacem finalem cum dicto Philippo
 “ nullatenus faceremus; quam nunquam facere ¹¹ proponemus,
 “ priusquam vestrum super hoc habuissemus providum con-
 “ silium et assensum. ¹² Sed in votis gessimus vobis in om-
 “ nibus facere quod debuimus juxta vires; sperantes quod
 “ ¹³ fraternæ vestræ plentitudo benevolentiae nos ad tempus

¹ fuerit, Rymer.

² concessum propter hoc revocantes, Rymer.

³ Omitted in the MSS. of Hem-
 ington and Harl. 655; supplied
 from Rymer.

⁴ fecit, Rymer.

⁵ admittens, Rymer.

⁶ id, Harl. 655 and Rymer.

⁷ vos movisse, Rymer.

⁸ auxilium, Rymer.

⁹ et imminens subita necessitas,
 Rymer.

¹⁰ cum opportunitas, Rymer.

¹¹ proponebamus, Harl. 655; pro-
 posueramus, Rymer.

¹² Sed semper in, Rymer.

¹³ paternæ, Rymer.

A.D. 1341. " benignius supportasset. Videtur etiam aliquibus, quod revoca- MS. Harl.
 " tio dicti Vicariatus facta fuerat præmature; ¹juxta sponsonem 655.
 " super hoc per imperiales apices nobis factam, non debuisset Hemingb.
 " fieri, quousque regnum Franciæ, vel majorem partem ejus- New
 " dem, ²fuissemus adepti. Præmissa, quæsumus, velit ³vestra Rymer.
 " nobilitas debite ponderare, et ulterius facere quod debebit;
 " quia, per Dei gratiam, vobis et vestris semper, juxta men-
 " suram ⁴impensæ nobis ⁵benevolentia gratis faciemus pro
 " viribus repensivam. Celsitudini vestræ donet Altissimus
 " votivæ felicitatis ⁶augmentum. Datum ⁷Londoniis, anno
 " regni nostri Franciæ secundo, regni vero nostri Angliæ
 " quinto-decimo."]

A.D. 1342. Mortuo Benedicto Papa Duodecimo, successit Clemens Sextus. MS. Harl.
 Death of Hic de Abbate Ordinis Sancti Benedicti factus est Attraba- 655
 Pope Bene- tensis Episcopus; postea, successive ad ⁸Archiepiscopatus Heming-
 dict XII.; Senonensem et Rothomagensem assumptus, deinde ad Cardi- burgh II.
 and acces- nalatum, et tandem ad Papatum, ascendit. p. 393.
 sion of Cle-
 ment VI.

A.D. 1343. Hoc anno inita est treuga inter Reges Franciæ et Angliæ,
 mediantibus duobus Cardinalibus, in hunc modum; vide-
 licet:—

Articles of " Quod super omnimodis controversiis et dissensionibus mit- MS. Harl.
 the Truce " tantur ad Curiam Romanam aliqui de sanguine Regum præ- 655.
 between " dictorum nobiles, et alii habentes potestatem concordiam Heming-
 England " ordinandi, affirmandi, et roborandi, super causis a partibus burgh II.,
 and France. " ostensis, secundum tractatum Domini Papæ et nobilium pp. 397-
 " ostensis, secundum tractatum Domini Papæ et nobilium 400.
 " prædictorum. Et poterunt partes dicere et proponere ra-
 " tiones suas coram Domino Papa, non tamen ad finem dis-
 " sensionis et dandi sententiam, sed pro facienda pace me-
 " liore et tractatu. Item, quod antedicti nobiles, qui ad Curiam
 " mittentur Romanam, sint in Curia citra festum Sancti
 " Johannis Baptistæ proximo futurum, negotiaque præfata,
 " divino mediante suffragio, Summi necnon Pontificis instan-
 " tia, citra festum Natalis Domini, etiam de assensu dicto-
 " rum nobilium, termino illo nullatenus prolongato, manean-
 " expedita. Si vero Dominus Papa fuerit impeditus, vel pacem

¹ cum juxta, Rymer.

² pacifice fuissemus, Rymer.

³ innata vobis nobilitas, Rymer.

⁴ impensæ vestræ, Rymer.

⁵ gratam faciemus, Rymer.

⁶ augmenta, Rymer.

⁷ The locality given in Rymer
 (from Rot. Claus. 15 Edward III.)

differs from this.—" Datum apud
 " Westmonasterium, xiv. die Julii."
 The printed texts of Walsingham
 and most MSS. of Hemingburgh
 agree with MS. Harl. 655, in the
 text given above.

⁸ Apparently written *Archipantis*
 in the original.

MS. Harl. 655. Hemingburgh II., pp. 397-400. “ et concordiam inter Reges præfatos reformare non poterit, A.D. 1343.
 “ treugæ nihilominus usque ad terminum infra positum perse-
 “ verent, et firmiter ab ¹[omnibus] conserventur. Ad finem quo-
 “ que illum, quod negotia supradicta meliorem pleniorumque
 “ sortiantur effectum, concedantur treugæ ²ad festum Sancti
 “ Michaelis in mense Septembri proximo futurum, et a festo illo
 “ usque ad finem trium annorum proximo sequentium, inter
 “ prædictos Reges Angliæ et Franciæ, ³Regem Scotiæ, Comi-
 “ tem Hanoniæ, Duces Brabantia et Gelræ, Marchionem de
 “ Gillers, Dominum Johannem de Hanonia, et gentem Flandriæ,
 “ omnesque eis adhærentes in omnibus terris eorundem a
 “ tempore datæ treugarum præsentium, per totum tempus
 “ supradictum. Insuper, Rex Scotiæ, Comes Hanoniæ, et
 “ dictis Regibus cæteri nobiles alligati, mittant nuncios suos
 “ ad Curiam præfatam, cum potestate consentiendi et affir-
 “ mandi, secundum tractatum coram Domino Papa habendum,
 “ in quantum eos attinet, citra festum Sancti Johannis præno-
 “ tatam: si vero dictorum nobilium aliqui nuncios, ut præmit-
 “ titur, ad Curiam Romanam mittere non curaverint, negotia
 “ supradicta nequaquam ob hoc maneant prolongata. Conser-
 “ ventur quoque prædictæ treugæ in Britannia inter supra-
 “ dictos et eis adhærentes, quanquam in Ducatu illo jus se
 “ dixerint possidere. Durante vero treuga, civitas de Vanes
 “ in manibus Cardinalium, nomine Domini Papæ, detineatur;
 “ elapsisque treugis, de urbe illa suam faciant voluntatem.
 “ Cardinales insuper partes suas diligenter apponant, pro
 “ absolutione Flandrensium, et sententiis quas incurrerunt
 “ amovendis, et, quod via bona et rationabilis inveniatur,
 “ curiose studeant laborare. Comes Flandriæ, sicut dominus
 “ sine medio, et medius velut superior, durante treuga, rema-
 “ neat in Flandria; ita tamen, quod hoc fiat de assensu populi
 “ Flandriæ. Si vero aliqui in Wasconia, vel alibi, durante
 “ treuga, vicinis suis vel inimicis partis alterius guerram susci-
 “ tent, dicti Reges per se, ⁴vel per alios, directe vel indirecte, se
 “ nullatenus intromittant, nec ob hoc treugæ violatæ sint ⁵vel
 “ infectæ. Dicti vero Reges partes suas diligenter sine fraude
 “ apponant, nec unius partis ⁶subditi, durante treuga, parti al-
 “ teri in Wasconia et Britannia guerram moveant quoquomodo;

¹ Supplied from the printed texts of Walsingham, and from Hemingburgh.

² *ut ad* in the printed texts; *usque ad* in Hemingburgh and Harl. 655.

³ *Regemque* in the printed texts,

and in Hemingburgh and Harl. 655.

⁴ *nec* in the printed texts.

⁵ Omitted in the printed texts; *nec* in Hemingburgh and Harl. 655.

⁶ *subdite* in orig.; by inadvertence.

A.D. 1343. “ nec aliquis uni parti obediens, pendente treuga, parti alteri MS. Harl.
 “ foedus sive amicitiam inire permittatur; nec detur vel pro- 655.
 “ mittatur quicquam, durante treuga, directe vel indirecte pro Heming-
 “ guerra suscitanda, et tam per terram quam per mare treugæ burgh II.
 “ firmiter ab omnibus sint conservatæ. In Wasconia vero et pp. 397-
 “ in Flandria infra ¹tres dies, in Anglia et in Scotia infra 400.
 “ ²quadraginta quatuor dies, treugæ fiant proclamatæ. Omnes
 “ captivi partis utriusque, a Dominica ante festum Sancti
 “ Vincentii proximo præterita, usque ad diem præsentem, de
 “ carceribus ejiciantur, bona rapta reddantur, et liberi, prout
 “ ratio exigit, dimittantur. Nulla nocumenta vel invasiones,
 “ durante treuga, inter partes in præjudicium treugæ fiant,
 “ vel ³despectum. Dicti quoque Reges, et eis adhærentes,
 “ durante treuga, in tali remaneant possessione et seysina, qua
 “ hodie persistunt, in omnibus bonis, terris, et possessionibus,
 “ quas detinent vel adquisierint quoquomodo. Et secure de
 “ una terra in alteram redibunt; et omnes mercatores cum
 “ mercibus, et cæteri singuli fideles, tam per terram quam
 “ per mare et aquas, ⁴consuetis tamen in regno persolutis,
 “ ita libere veniant, et secure, sicut tempore prædecessorum
 “ dictorum Regum ire solebant et redire, exceptis bannitis
 “ dictorum regnorum pro aliis causis et pro guerris Regum
 “ supradictorum. Sed Barones Vasconiæ, et cæteri de Ducatu
 “ eodem banniti, in dicta ⁵treuga continentur, et ire ⁶[et]
 “ redire poterunt, durante treuga sæpedicta; banniti vero et
 “ fugitivi patriæ Flandrensis, qui fuerunt ex parte Regis
 “ Franciæ, durante treuga, Flandriam intrare non ⁷poterunt.
 “ ⁸Dictæ vero treugæ continebunt et comprehendent Hispanos,
 “ Cathalanos, Januenses, Provinciales, Episcopum Cameracen-
 “ sem, ⁹Capellanum Cameracum, Castra Pagi Cameracensis,
 “ Dominum de Brete, Vicecomitem de ¹⁰Fronsas, Dominum de
 “ Tynbone, Dominum Johannem de Vernun, Dominum de Roya.
 “ Dominus vero Odo Dux Burgundiæ, Dominus Petrus Dux de

¹ *quindecim dies* in the printed texts, Hemingburgh, and Harl. 655.

² *quadraginta dies* in the printed texts, Hemingburgh, and Harl. 655.

³ *despectant* in orig.; by inadvertence.

⁴ *consuetas* in the printed texts; *consuetis* in Hemingburgh and Harl. 655.

⁵ *guerra* in orig., and in the printed texts; by inadvertence.

⁶ Supplied from the printed texts, Hemingburgh, and Harl. 655.

⁷ *poterant* in the printed texts; *poterunt, nec venire* in Hemingburgh and Harl. 655.

⁸ *dictæ quoque*, Hemingburgh and Harl. 655.

⁹ *et Capitulum Cameratum* in the printed texts; *et Capitulum Cameracum* in Hemingburgh and Harl. 655.

¹⁰ *Fronsak* in Hemingburgh.

MS. Harl. 655. Hemingburgh II. pp. 397-400. “ Burboun, in animam Domini Philippi, Regis Franciæ, et A.D. 1343.
 “ Dominus Henricus Lancastriæ, Dominus Willelmus de Boun,
 “ Dominus Willelmus de Monte Acuto, Comites, in animam
 “ Domini Edwardi, Regis Angliæ, secundum mandatum eis
 “ per Reges sæpefactos factum, tactis Sacrosanctis Evangeliiis,
 “ juramentum præstiterunt ¹ corporale. Data in Prioratu
 “ Sanctæ Mariæ Magdalenæ de Maletrete, Ordinis Sancti Bene-
 “ dicti, Diœcesis ² Vanete[nsis], nono-decimo die ³ Januario, anno
 “ Domini millesimo trecentesimo quadragesimo secundo.”

MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. Anno gratiæ millesimo trecentesimo quadragesimo primo, A.D. 1341.
 qui est annus regni Regis Edwardi, a Conquæstu Tertii,
 quintus-decimus, tenuit Rex Natale apud Wyndeshores.

Eodem anno, Rex Edwardus cum suo navigio Britanniam King
 navigavit, ubi per cibos et potus incongruos plures amisit Edward
 de suis. Quo tempore missi sunt ad eum duo Cardinales, qui crosses
 ex parte Papæ treugas triennales indixerunt inter Reges; sub over to
 quo spatio, de jure quod Rex Angliæ vendicavit in regnum Bretagne,
 Franciæ, discuti posset ad plenum. In redeundo quoque de where he
 Britannia, maxima incommoda per marinam tempestatem suffers
 per- great loss.
 pessus est, quæ utique ⁴ dicebatur per nigromanticos Regis
 Franciæ procurari.

Hoc anno, quinto die Junii, apud manerium regium de Birth of
 Langelee, juxta Sanctum Albanum, Domina Philippa Regina Edmund of
 peperit filium, qui baptizatus est a Domino Michaelæ Abbate Langley.
 de Sancto Albano, et nominatus est “ Edmundus.”

Transit annus iste frugifer et fructifer, rerum venalium
 copiosus; regionibus Franciæ atque Scotiæ otiosus; Angliæ
 laboriosus, sumptuosus, et studiosus.

Anno gratiæ millesimo trecentesimo quadragesimo secundo, A.D. 1342.
 qui est annus regni Regis Edwardi, a Conquæstu Tertii, sextus-
 decimus, tenuit Rex Natale apud Kenyngtone solemniter, cum
 multitudine tam incolarum quam alienigenarum magna nimis.

Hoc anno, Lodowicus de Bavaria, qui se Imperatorem ap- A.D. 1341.
 pellavit, fœdifragus et falsus, Vicariatum citra Coloniam, a Louis of
 Rege Angliæ, ut ferebatur, minus consulte susceptum, a Bavaria re-
 suas litteras revocavit, et, spretis fœderibus Regi Angliæ sa- vokes the
 cramento firmatis, amicitias contraxit cum Rege Francorum. Vicarship
 conferred
 upon Ed-
 ward.

Sub eodem anno, Rex Angliæ transfretavit in Britanniam A.D. 1342.
 Armoricam iterato, recepto prius homagio de Domino Jo- Edward
 hanne de Monte Forti pro Ducatu Britanniæ, qui fuit verus again
 crosses

¹ *concordale* in the printed texts; erroneously.

corporale in Hemingburgh and
 Harl. 655.

³ *Januarii* in the printed texts.

⁴ *dicebantur* in the printed texts.

² *Navet* in the printed texts;

A.D. 1342. hæres Ducatus ejusdem; volens juvare ipsum contra Dominum Karolum de Bloys, qui desponsavit filiam alterius fratris germani; ubi Rex Edwardus plures villas, munitiones, et castra rebellantia fortiter conquisivit, et post obsedit ibidem villam de Vanes. Et quamvis Philippus de Valeys, Rex Franciæ, sibi ¹ cum glomerata multitudine occurrisset, et treugas fecisset, nihilominus remansit villa prædicta Regi Angliæ subjugata.

A.D. 1343. Anno gratiæ millesimo trecentesimo quadragésimo tertio, qui est annus regni Regis Edwardi, a Conquæstu Tertii, septimus-decimus, tenuit Rex Natale apud Wodestok, cum Regina Philippa et filiis eorundem, ac primogenito suo, Principe Walliæ, et Comitibus ac Baronibus multis valde.

A.D. 1342. Eodem anno, Clemens Sextus, quondam Rothomagensis Archiepiscopus, successit Benedicto Duodecimo. Iste Clemens vir insignis litteraturæ fuit, sed prodigalitatis profusissimæ; adeo ut dignitates ecclesiasticas, vacantes in Anglia, suis conferret Cardinalibus, novosque pro eis in Anglia titulos moliretur imponere; qua de causa Rex Angliæ offensus, provisiones per Dominum Papam factas ² cassavit. Et ne quis deinceps tales provisiones afferret, sub pœna carceris atque capitis interdixit.

A.D. 1343. Hoc anno per totum regnum Angliæ decimæ tam ³ temporalium quam spiritualium Regi solutæ sunt.

Eodem anno, Dominus Henricus de Lancastria, Comes de Derby, cum Comitibus de Glovernia, de Warwico, Northamptonia, et Oxonia, Barone de Stafforde, Roberto de Ufford juniore, et aliis multis valentibus, et exercitu numeroso, profectus est versus Scotiam, ad dissolvendum obsidionem quam Scoti plantaverant circa castellum de Lowhmaban; quod quidem castrum commissum fuerat custodiæ Comitis de Northamptonia, Willelmo de Boun, qui quendam militem, dictum "Walterum de Selby," custodem in eodem castro constituerat loco suo: sed ⁴ probitate dicti Walteri et Episcopi Karleolensis, necnon Domini de Lucy, fuerat obsidione liberatum, antequam supradicti heroes advenissent; sic quod redierunt, negotio nullo facto.

Death of Henry de Burghwashe, * Circa præsens tempus, ⁵ Henricus Burghwashe, Lincolniensis Episcopus, in Flandria, apud Gandavum, diem clausit extremum; cui successit Thomas le Bek, clericus nobilis et

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

¹ *conglomerata* in the printed texts.

² *cessavit* in orig., and in the printed texts.

³ In the original, the word *tem-*

plariorum has been altered by a later hand to *temporalium*.

⁴ *probitati* in orig.

⁵ In reality, this prelate died in December 1340.

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

excellens. Iste Henricus, quondam Lincolnensis Episcopus, A.D. 1343. cupidus et avarus, apud prædium suum de Tynghurst parcum Bishop of fecerat, et suorum terras contiguas, ipsis ¹invitis, eidem Lincoln. parco adjecerat, et sepibus ac fossatis incluserat: non sine diris illorum increpationibus ²advenerat terras suas. Post mortem vero suam, apparuit cuidam ex armigeris suis quon- His pun- dam, cum pharetra et arcu, sagittis et cornu, indutus brevi ishment tunica, et ipsa viridi, et ait ei,—“Nosti quod non sine Dei after death
“offensa et injuria pauperum clausurim istum parcum; datus for cupi-
“sum igitur non sine pœna ad custodiam hujus parci, prout dity.
“vides, quousque terræ isthic inclusæ pristinis possessoribus
“restituantur. Vade ergo ad fratres meos, Lincolnenses
“Canonicos, et roga eos ex parte mea, ut hæc omnia pau-
“peribus possessoribus redonentur, a quibus cum injuria ea
“tuli.” Canonici vero hæc audientes, et injuriam prælibatam Restitu-
non ignorantes, miserunt unum de Canonicis, “Willelmum tion made
“Bachelier” appellatum, ad restituendum sua singulis, et to those
sepes extirpandas fossataque complananda; qui rediens per who had
Abbatem de Sancto Albano, Michaellem, sibi narravit hæc suffered
omnia seriatim. therefrom.

Eodem anno, Papa Clemens iterum fecit in Anglia provi- King Ed-
siones duobus Cardinalibus de beneficiis proximo vacantibus, ward again
præter Episcopatus et Abbathias, ad extentam duorum millium annuls the
marcarum. Quod Rex et tota regni nobilitas pati noluit; sed provisions
procuratores dictorum Cardinalium, sub pœna carceris, Angliam made by
exire coegit. Et cito post, Rex direxit Papæ illam famosam the Pope in
Epistolam pro libertate Ecclesiæ Anglicanæ contuenda, quam England.
præsentibus duximus inserendam:—

*Epistola missa Papæ Clementi pro libertate Ecclesiæ
Anglicanæ, plena fructu; cui pro tunc Papa aut
Cardinales respondere rationabiliter nesciebant.*

MS. Harl.
655.
Heming-
burgh, II.
pp. 403–
407.
MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

“Sanctissimo in Christo, patri ac domino, Domino Cle- King Ed-
menti, divina providentia Sacrosanctæ Romanæ ac uni- ward’s
“versalis Ecclesiæ summo Pontifici, Edwardus, ejusdem gratia Letter to
“³[Rex Angliæ et Franciæ, et Dominus Hiberniæ, devota the Pope,
“pedum oscula beatorum.] Pensata Sedis Apostolicæ cle- against
Provisors.

¹ *junctis* in the printed texts; but
erroneously.

² *ademerat* in the printed texts,

and in Bibl. Reg. 13 E. ix.

³ Supplied from Hemingburgh
and Harl. 655.

A.D. 1343. "mentia, ¹[quæ de fomento devotionis Christi fidelium et
 "animarum salute solet esse summe sollicita, non quærens
 "quæ sunt sua, sed quæ sunt potius Jesu Christi, tenet proba-
 "biliter nostra fiducia, quod vestra maturitas in specula
 "celsitudinis Apostolicæ, præclaritate meritorum et scientiæ
 "divinitus jam erecta, ea quæ decus Ecclesiæ et devotionem
 "plebis attenuant, ac animarum et rerum pericula commi-
 "nantur, curabit misericorditer reformare. In publicam autem
 "non ambigimus notitiam pervenisse, qualiter ab exordio
 "nascentis Ecclesiæ in regno nostro Angliæ, progenitorum
 "nostrorum Regum Angliæ, et procerum ac fidelium dicti
 "regni, digne recolenda, prioritas propter divini cultus aug-
 "mentum construxit ecclesias, et ipsas ²amplis dotavit pos-
 "sessionibus, ³privilegiis communivit, et ponens in eis
 "ministros idoneos, qui fidem Catholicam in subjectis sibi
 "linguis et populis feliciter propagarunt, per quorum curam
 "et sollicitudinem vinea Domini Sabaoth in cultu et fructu
 "ibidem mirifice fœcundavit: sed, quod dolendum est, ipsius
 "vineæ propagines degenerantur in labruscas, et exterminant
 "⁴illam apri de sylva, singularesque feræ depascunt eam, dum
 "⁵impositiones et provisiones Sedis Apostolicæ, quæ solito
 "gravius invalescunt, ipsius peculium, contra piam volun-
 "tatem et ordinationem donatorum, manus occupant indig-
 "norum, et præsertim exterorum, et ejus dignitates et bene-
 "ficia pingua personis conferuntur ⁶indignis ac alienigenis,
 "plerumque nobis suspectis, qui non resident in dictis bene-
 "ficiis, et vultus commissorum eis pecorum non agnoscunt,
 "linguam non intelligunt, sed animarum cura neglecta, velut
 "mercenarii solummodo temporalia lucra quærent, et sic dimi-
 "nuitur Christi cultus, animarum cura negligitur, subtra-
 "hitur hospitalitas, ecclesiarum jura depereunt, ruunt ædificia
 "clericorum, attenuatur devotio populi, clerici dicti regni,
 "viri magnæ litteraturæ et conversationis honestæ, qui curam
 "et regimen possent salubriter peragere, et forent pro nostris

MS. Harl.
655.
Hemingb.
MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

¹ Reference is here made in the Arundel MS. to the end of the volume, — "*quære reliquum in fine libri*"; where, however, this Letter is not to be found. It is supplied from the text of Hemingburgh, MS. Harl. 655, the printed texts of Walsingham, and MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

² *amplius* in Hemingburgh and Harl. 655; *amplis* in the printed

texts of Walsingham, and MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

³ *et privilegiis*, Harl. 655 and MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

⁴ *eam* in the printed texts.

⁵ *per impositiones* in the printed texts of Walsingham and MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

⁶ *indignis ac* omitted in the printed texts of Walsingham, Harl. 655, and Bibl. Reg. 13 E. ix.

MS. Harl. 655. Hemingb. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. “ et publicis consiliis opportuni, studium descrunt, propter A.D. 1343.
 “ promotionis congruæ ¹spem ablatam, quæ divinæ scimus
 “ non esse placita voluntati. Quinimmo grave nostrum et
 “ fidelium nostrorum versatur ²in præjudicium et inæstimabile
 “ periculum, nisi super hoc citius et consultius caveamus.
 “ Nam jus patronatus, quod nos et fideles nostri in talibus
 “ obtinemus beneficiis, enervatur; Curia nostra, in qua duntaxat
 “ causæ super jure patronatus dictorum beneficiorum tractari
 “ debent, deluditur; et sic jura coronæ nostræ tam probrose
 “ quam damnose depereunt, et regni thesaurus ad extraneos,
 “ ne dicam nostros malevolos, asportatur, subtili forsitan con-
 “ jectura, et regni depresso sacerdotio, et ejus exhausto thesauro,
 “ redditur regnum ³debile in adversis, quæ singula et alia quæ
 “ ex præmissis sequuntur incommoda, fuerunt nuper coram
 “ nobis in Parlamento nostro generali ⁴per communitatem
 “ dicti regni palam exposita, unanimi et ferventi petitione
 “ subjuncta, ut prædictis dispendiis quæ ⁵prædictæ com-
 “ munitati videntur intolerabilia celeriter occurramus. Nos
 “ autem Anglicanæ depressionem Ecclesiæ, et exhæredationem
 “ ⁶coronæ regiæ, ac mala prædicta quæ dissimulata diutius
 “ adjicerent verisimiliter graviora, patulo cernentes intuitu,
 “ ad vos successorem Apostolorum Principis, qui ad pascendum,
 “ non ad tondendum, oves Dominicas, ac ad confirmandos, non
 “ ad deprimendos, fratres suos, mandatum a Christo suscepit,
 “ ista deferimus, votivis affectibus supplicantes, quatenus præ-
 “ missis debite ponderatis, ac considerato, quod de jure
 “ creandi sunt de vico populi magistratus, et, juxta dictum
 “ Prophetæ, dandi sunt de ⁷sedentis loco populi ⁸munitores,
 “ quod per beatos Apostolos legitur esse factum, dum gentibus
 “ viros linguarum suarum habentes notitiam transmiserunt;
 “ pensata etiam devotionis plenitudine, quæ domus nostra
 “ regiæ, et clerus et populus dicti regni perstiterunt hactenus
 “ in obedientiam dictæ Sedis, propter quod non haberet pater-
 “ nus affectus eis onera et gravamina cumulare, ⁹velitis, ut
 “ pater filiis thesaurizans, ¹⁰alleviare dictarum impositionum

¹ *speciem*, Harl. 655.

² Omitted in the printed texts, Harl. 655, and Bibl. Reg. 13 E. ix.

³ *debilius* in the printed texts and Bibl. Reg. 13 E. ix.

⁴ *pro communitate* in the printed texts and Bibl. Reg. 13 E. ix.

⁵ *dictæ* in the printed texts and Bibl. Reg. 13 E. ix.

⁶ *coronæ nostræ* in the printed texts and Bibl. Reg. 13 E. ix.

⁷ *eodem loco* in the printed texts and Bibl. Reg. 13 E. ix.

⁸ *vinitores* in the printed texts, and apparently in Bibl. Reg. 13 E. ix.

⁹ Omitted in the printed texts and Bibl. Reg. 13 E. ix.

¹⁰ *allevians* in the printed texts and Bibl. Reg. 13 E. ix.

A.D. 1343. " et provisionum, ac onerum, jam per Sedem Apostolicam MS. Harl.
 " invalescentium, gravitatem, permittentes ulterius ut patroni 655.
 " patronatus sui solatium non amittant, ecclesiæque cathedrales Hemingb.
 " et aliæ dicti regni liberas electiones et earum effectum MS. Bibl.
 " habeant; quas quidem ecclesias dicti progenitores nostri Reg. 13
 " dudum ¹in singulis vacationibus earundem personis idoneis E. ix.
 " jure suo regio libere conferebant, et postmodum ad rogatum
 " et ²instantiam dictæ Sedis, sub certis modis et conditionibus
 " concesserunt, quod electiones fierent in dictis ecclesiis per
 " Capitula earundem; quæ ³concessio fuit per Sedem Apo-
 " stolicam ex certa scientia confirmata. Sed contra formam
 " concessionis et confirmationis prædictarum, dicta Sedes per
 " reservationes et provisiones suas dictis Capitulis electiones
 " adimit supradictas, et nobis jus et prærogativam, quæ juxta
 " formam dictæ concessionis nobis competunt in hac parte,
 " propter quod, juxta legem dicti regni nostri, ex quo lex in
 " concessione posita non ⁴servatur, concessio resolvitur, et
 " res statum revertitur in primævum. Super præmissis itaque
 " dignetur, quæsumus, vestra benignitas, ad honorem Dei et
 " salutem animarum, necnon ad ⁵tollenda scandala, præjudicia
 " prælibata, festinum et salubre temperamentum apponere,
 " ut nos et nostri ⁶personam vestram sanctissimam et Sanctam
 " Romanam Ecclesiam revereri cupimus, ut debemus, ces-
 " santibus dictis malis intolerabilibus, in paternæ vestræ
 " dilectionis dulcedine quiescamus, ⁷revirescatque vestra de-
 " votio per ostensam nobis piæ moderationis vestræ clementiam
 " recreata. Conservet vos Altissimus ad regimen Ecclesiæ
 " suæ sanctæ per tempora prospera et longæva. Datum apud
 " Westmonasterium vicesimo sexto die Septembris, annō regni
 " nostri Franciæ quarto, regni vero nostri Angliæ, decimo
 " septimo."]

¹ Omitted in the printed texts and Bibl. Reg. 13 E. ix.

² *ad instantiam* in the printed texts and Bibl. Reg. 13 E. ix.

³ From this word, down to *et provisiones*, is supplied from the printed texts of Walsingham and MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. (fol. 226 b.)

⁴ *observatur* in the printed texts and Bibl. Reg. 13 E. ix.

⁵ *tollendum scandala et præjudicia* in the printed texts and Bibl. Reg. 13 E. ix.

⁶ *qui personam* in the printed texts and Bibl. Reg. 13 E. ix.

⁷ *revirescat nostraque*, Bibl. Reg. 13 E. ix.

MS. Bibl. *Epistola Regi Edwardo pro Cardinalibus quibus*
 Reg. 13 *provisiones prius fecerat, expulsis de suis pro-*
 E. ix. *visionibus, ¹ Domini Papæ directæ.*

“ Clemens Episcopus, servus servorum Dei, carissimo in A.D. 1343.
 “ Christo filio, Domino Edwardo, [Regi Angliæ illustri, salu- Letter of
 “ tem et Apostolicam benedictionem.] Dudum post creationem Pope Cle-
 “ ² [novorum Sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalium, pro- to King
 “ vida et matura deliberatione prævia per nos facta, honoribus Edward, in
 “ Dei et Ecclesiæ suæ sanctæ, ac utilitati reipublicæ, convenire, behalf of
 “ quod Cardinales ipsi qui super expediendis negotiis ad alveum two Car-
 “ Apostolicæ Sedis undique confluentibus nobiscum labores et dinals who
 “ onera partiuntur, et haberet congrue unde suis valeret neces- had been
 “ sitatibus, secundum status sui decentiam providere. Demum deprived of
 “ excogitatis viis et modis licitis, quibus absque minori ecclesi- the provi-
 “ arum et personarum ecclesiasticarum gravamine hujusmodi sion made
 “ provisio sequi posset de beneficiis ecclesiasticis tunc in for them.
 “ diversis regnis in partibus Christianitatis vacantibus, et in
 “ antea vacaturis, usque ad certam summam, pro singulis
 “ eorundem novorum Cardinalium, et sub certis formis et limi-
 “ tationibus præfatis Cardinalibus distinctis eis, prout expedire
 “ vidimus, provinciis, gratias fecimus speciales. Cum autem
 “ duobus ex eis Ducatu Aquitanie oriundis, videlicet dilectis
 “ filiis nostris Adamaro, titulo Sanctæ Anastasiæ, et Geraldo,
 “ titulo Sanctæ Sabinæ, Presbyteris Cardinalibus, de hujus-
 “ modi beneficiis in regno et terris tuis, fili carissime, consis-
 “ tentibus in forma pro ipsis et aliis prædictis Cardinalibus
 “ cum magna deliberatione consilii ordinata, gratias hujusmodi
 “ providerimus faciendas, ipsique pro eis consequendis gratiis
 “ certos procuratores et nuncios suos ecclesiasticos, viros
 “ scilicet prudentes et litteratos, ad partes regni tui Angliæ
 “ destinarent, ipsi procuratores et nuncii postquam ad regnum
 “ pervenientes prædictum, inceperunt ibidem dominorum suo-
 “ rum prædictorum negotia proseguere supradicta, per gentes et
 “ officiales regios non solum impediti super eis, quinimmo
 “ captivati, et tandem de regno prædicto expulsi cum ignomi-
 “ nia, sicut infestis nimis relatibus percepimus, extiterunt.
 “ Profecto, fili dilectissime, si præmissa, quæ de procuratori-
 “ bus prædictis præmittimus, veritate nituntur attenta, devo-

¹ The words *Domini Papæ* are omitted in the printed texts. | Letter is omitted in the Arundel MS. and is here supplied from MS. Bibl.

² The remaining portion of this | Reg. 13 E. ix.

A.D. 1343. " tione sincera, quam ad Dominum et socrosanctam Romanam MS. Bibl.
 " Ecclesiam, matrem tuam, gerere dinosceris, sicut claræ me- Reg. 13
 " moriæ progenitores tui, Reges Angliæ, gesserunt, dum in E. ix.
 " humanis agerent, ea de tua processisse conscientia faciliter
 " credere non valemus. Certum est autem, quod non solum
 " in regno et terris tuis prædictis, immo quasi in omnibus
 " regnis et partibus, tam propinquis quam remotis, ubi
 " Catholicæ fidei viget cultus, aliis novis Cardinalibus con-
 " similem gratiam fecimus, in quibus rebellionem aliquam
 " præter prædictam, quam, si vera sit, cum dolore cordis
 " referimus factam, nullatenus audivimus usquequaque; satis
 " namque honoribus et commodis regiis credebamus et
 " credimus expedire, quod Cardinales, et illi maxime, qui
 " naturaliter afficiuntur ad honores et commoda tua regia, in
 " regno et terris tuis beneficia obtineant ecclesiastica, quia
 " ex hoc proculdubio libentius et frequentius ad promovendos
 " profectus regios inducuntur, et utinam illi qui nutriti de
 " micis ejusdem Romanæ Ecclesiæ, et ad honores et status
 " exaltati per eam, impedimenta et alia prædicta procurasse,
 " non absque magnæ ingratitude vitio, et aliis suis peri-
 " culis verisimiliter existimantur, ex quibus, præter hoc ex-
 " communicationis et aliis pœnis et sententiis promulgatis
 " adversus tales a canonibus, se periculose nimium subje-
 " cerunt, quæ salutis, famæ, et honoris regii felicia respiciunt
 " incrementa, fidelibus intenderunt studiis, et contrarium
 " acceptando nequaquam lucra propria sub manu regia vena-
 " rentur. Demum, regiam rogamus excellentiam, et in Domino
 " attentius exhortamur, quatenus hiis quæ præmisimus, et
 " aliis quæ in hac parte circumspectioni regiæ possunt
 " occurrere, diligenti præmeditatione intra pectoris regii
 " claustra discussis, ea quæ contra dictos procuratores et
 " quosdam alios præfati Adamari Cardinalis, qui postmodum
 " in eodem regno capti et detineri dicuntur, facta fuerunt,
 " reparari et revocari decenter et benigne faciat, ipsosque
 " procuratores regio favore suffultos, circa proseguenda in
 " eodem regno supradicta negotia plena securitate gaudere,
 " pro divina et nostra dictæque Sedis reverentia faciat regia
 " celsitudo, aures non accommodando regias illis, aliquam in
 " Dei offensam, Ecclesiæ prædictæ contumeliam, ac honoris,
 " salutis, et famæ tui culminis læsionem, possent quomodo-
 " libet redundare, ut Dominum tibi semper propitium, et
 " Sedem prædictam super tuis opportunitatibus constituas
 " promptiorem; rescripturus nobis, fili dilectissime, quæ tua
 " regalis circumspectio circa hæc providerit ordinanda.
 " Datæ apud Villam Novam Annivoniæ Diocesis, quinto
 " Kalendas Septembris, Pontificatus nostri anno secundo."]

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

De Procuratoribus missis ad Curiam Romanam.

Per idem tempus, Rex Angliæ misit procuratores ad Romanam Curiam, Dominos Henricum de Lancastria Comitem de Derby, Hugonem de Spencer, Radulphum de Stafford, cum¹ Exoniensi Episcopo et multis aliis, dans eis plenam potestatem et mandatum speciale ad tractandum coram Summo Pontifice de jure suo in regnum Franciæ, non ut iudice, sed ut privata persona et amico communi, non in forma nec in figura iudicii, etc.

A.D. 1343.
Envoys
sent to the
Roman
Court, to
treat of
Edward's
right to the
French
throne.

De quodam juvene mirabiliter sensu alienato.

Eodem tempore, contigit quoddam mirabile in partibus Borealibus, de quodam juvene, qui fuerat in familia Domini² J. Baronis de Grastok; qui cum equitaret lætus et hilaris per quemdam campum seminatum cum siligine, et cerneret siliginem in modum æquoris fluctuare, repente considerat quemdam homunculum rubeum de siligine caput erigere; qui quanto plus consideravit eundem, tanto plus videbatur sibi cum crescere in statura: qui appropinquans arripuit frenum ejus, et, vellet nollet, duxit eum in siliginem, ad locum ubi, ut sibi visum fuit, pulcherrima domina cum multis puellis sibi similibus residebat; quæ mox jussit eum equo deponi, et pelle carnisque lacerari; et demum excoriari mandavit. Deinde prædicta domina, caput suum³ secans per medium, cerebrum, ut putabat, abstulit, caput vacuumque reclusit. Quibus ita gestis, eum levare fecit in equum, et abire dimisit. Nec mora; expers et inops ingenii cœpit furere, et furiosos gestus continuare. Cumque pervenisset ad villam proximam, quædam puella, quæ et ipsa de domini sui familia fuerat, et eum multum dilexerat, venit ad eum et curam illius egit; et, ne damna inferret sibi ministrantibus, catenis eum coartari fecit; quæ duxit eum ad multos Sanctos transmarinos pro consequenda sanitate, sed cum nihil profecisset ibidem, regressa est in⁴ Angliam cum eodem. Non tamen defuit sibi ille rubeus et rufus, qui sibi prius apparuit; sed ubique visibilis sibi affuit. Et licet tribus aut quatuor catenis ligatus fuisset,⁵ eas semper solvere

Story of a
young man
deprived of
his senses,
and mar-
vellously
restored to
reason.

¹ *Oxoniensi* in the printed texts; by inadvertence.

² Probably an error for *W*; as the Baron of Greystock at this period was named "William."

³ *cecans* in orig.

⁴ *Angliam* in the printed texts.

⁵ Written *eum*, incorrectly, in orig.

A.D. 1343. consuevit. Tandem, apud Sanctum Johannem de Beverlaco, MS. Bibl. post sex annos hujus miseriæ, recepit integram sanitatem. In Reg. 13 placidum nempe soporem resolutus, visum fuit sibi pulcherri- E. ix. mam dominam ejus caput iterato dividere, et cerebrum, per priorem ablatum dominam, restituere loco suo. Restitutus provide pristinæ sanitati, duxit præfatam puellam quæ eum circumduxerat, et ex ea quindecim filios generavit; qua defuncta, ad sacros ordines se contulit, et presbyter est effectus, et promotus ad ecclesiam de Thorp Basset. Dum autem Missam cum devotione summa celebraret, et corpus Christi, prout moris est, populo videndum manibus elevaret, apparuit rufus ille præfatus, et ait,—“Sit amodo tibi custos, quem “tu tenes in manibus; novit nempe ipse te quam ego melius “custodire.”

Obiit Episcopus Norwicensis.

Death of
the Bishop
of Nor-
wich.
News
brought by
his succes-
sor of the
reconcilia-
tion of the
Duke of
Bavaria to
the Pope.

Hoc anno Antonius Bek obiit, Episcopus Norwicensis; cui successit Willelmus Bateman. Hic Auditor Papalis Palatii satis famosus. Hoc tempore ¹ misit Papa ad Regem Angliæ; qui inter cætera retulit Regi, quod Dux Baviariæ Papæ in omnibus se submisit, et absolutionis beneficium promeruit ab eodem: et sic Papa Imperium, quod prius injuste tenuerat, sibi juste contulit et gratiose. Rex vero, cum hæc audisset, ira commotus, ita respondit,—“Et si ipse componat cum Rege “Franciæ, ego tamen paratus sum configere cum utroque.”

De Florenis factis primo.

Coinage of
florins.
Victory
gained
over the
Saracens
by the
King of
Spain.

Hoc anno ad Turrim Londoniarum jussit Rex florenos fieri; scilicet denarium, obolum, et quadrantem.

Sub hiis diebus, civitas de Algazira capta est per Regem Hispanniæ, qui eam per triennium per terram et per mare obsederat, cum pene innumerabili populo Christiano. Rex vero de Garnade, qui eam occupaverat cum Saracenis, devenit vassallus Regis Hispaniæ, et eidem constituit censum annum duodecim millium florenorum. Dominus Papa, hiis auditis, in dicta civitate sedem statuit episcopalem, et Episcopum illius urbis subjecit, tanquam Suffraganeum, Metropolitanæ ecclesiæ Hispalensi.

¹ missus est a Papa in the
printed texts, and in Bibl. Reg. 13
E. ix., continuing the previous sen-

tence, in reference to William
Bateman.

MS. Bib.,
Reg. 13
E. ix.

Rotunda Tabula incipitur in utroque regno.

Rotunda Tabula in Anglia.

Anno gratiæ millesimo trecentesimo quadragesimo quarto, A.D. 1344. qui est ¹annus Edwardi octavus-decimus, Rex Edwardus fecit A Round
convocari plures artifices ad castrum de Wyndeshores, et Table built
cœpit ædificare domum, quæ "Rotunda Tabula" vocaretur: Castle, by
habuit autem ejus area a centro ad circumferentiam, per order of
semidiametrum, centum pedes; et sic diametri ducentorum King
pedum erat. Expensæ per hebdomadam erant primo centum Edward.
libræ; sed expost, propter novā quæ Rex suscepit de Francia,
resecabantur ad ²novem libras, eo quod censuit pro aliis negotiis
thesaurum plurimum comportandum.

Rotunda Tabula in Francia.

Eodem tempore, Philippus de Valeys, Rex Franciæ, hoc A Round
facto Regis Angliæ provocatus, cœpit et ipse Rotundam Table com-
ædificare Tabulam in terra sua; ut sic sibi attraheret menced by
militiam Alemanniæ et Italiæ, ne ad Regis Angliæ Tabulam the King of
properarent. France.

Per idem ³tempus, Rex Franciæ concessit suis hominibus The King
liberam facultatem prosternendi arbores, pro navibus faciendis, of France
in omnibus ⁴boscis suis; unde, infra breve tempus maxima grants
copia navium fabricata est, quæ multa damna Anglicis in- leave to fell
tulerunt. trees for
building
ships.

Miraculum factum per Sanctum Albanum.

Eodem anno, quædam puella quinquennis, apud molendinum A miracle
de Bettlespole juxta ⁵Redburriam, cadens in aquam subito wrought
submersa est, et, cum eodem tempore molendinum moliret, et by the
rota vehementius, per aquæ abundantis decursum, volveretur, agency of
ejusdem puellæ corpus pertransivit rotam; sed quod credebatur Saint
sub rota contritum vel conquassatum, integrum permansit et Alban.
illæsum, saltem ab ipsius rotæ oppressione. Cumque plurimi

¹ annus regni Regis Edwardi, a
Conquestu Tertii, in the printed
texts.

² 20 libras in the printed texts,
and in MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.
The mistake has originated in mis-

copying xx. as ix.

³ temporis in the printed texts.

⁴ balivis in the printed texts.

⁵ Redburnam in the printed texts,
and in MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

A.D. 1344. occurrisent ad spectaculum, ¹ut viderent matrem puellæ vehementer lugere et compati natæ suæ, fundentes unanimiter orationem ad Beatum ²Protomartyrem Albanum, et mensurantes corpus puellæ, ³eidem plicantesque denarium, quod mirum dictu est, cœpit puella reviviscere, et post modicum tempus perfecte se vitæ redditam demonstrare. MS. Bibl. Reg. 13. E. ix.

Privilegia concessa Clero per Regem.

Privileges
granted to
the Clergy
by the
King.

Clerus Anglicanus Regi concessit decimas triennales, et Rex reconcessit eisdem per chartam suam, quod nullus Archiepiscopus sive Episcopus sit arenatus coram Justiciariis suis ⁴causa cujuscunque criminis, si ipse specialiter non præceperit, quousque aliud remedium ordinetur. Item, quod nullus clericus sit arenatus coram Justiciariis suis, sive ad sectam suam, sive partis, si clericus suæ clerimonie se submittat, dicens se, membrum Ecclesiæ Sanctæ, non debere ipsis Justiciariis respondere. Et si sibi imponatur, quod duas uxores duxerit, sive unam, viduam, quod super hoc Justiciarii non habeant commissionem, nec potestatem, ad tractandum per inquisitionem, vel alio modo, bigamiam; sed mittatur Curie Christianæ, etc.

De quodam casu mirabili.

Discovery
of a vast
treasure
through
the agency
of a Sara-
cen phy-
sician.

Venit eo tempore quidam medicus Sarracenus ad Comitem de Warennæ, petens licentiam capiendi quendam serpentem in dominio suo in partibus Walliæ, in loco qui "Brunfeld" appellatur. Qui cum per incantationes cepisset serpentem, dixit esse in caverna, loco vicino, ubi serpens habitaverat, magnam summam thesauri. Quod audientes viri de Hereford, consilio cujusdam Lombardi, qui vocabatur "Petrus Pikarde," fodere cœperunt illic; et reperientes verum esse quod Saracenus prædixerat, illuc in noctibus sæpius convenerunt, donec, explorati a famulis dicti Comitis, capti sunt et carceri mancipati. Comes vero non modicum lucrum sumpsit ex hoc facto.

¹ et in MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

² *Prothomartirem* in orig.

³ *idemque plicantes* in the printed texts, the following word being omitted.

⁴ From this word to *Justiciariis suis*, the text, having been accidentally omitted, has been added in a somewhat later hand.

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

Creatur novus Princeps Insularum Balearium.

Hemingb.
II., p. 415
(?)

Hoc anno, Papa Clemens in Consistorio publico Dominum A.D. 1344. Lodovicum de Hispania creavit Principem Insularum Fortunatarum, qui tunc fuit unus de Ambassadoribus Regis Franciæ; Pope Clement et assumpsit Papa pro themate, "Faciam principem super creates a Prince of the Fortune, or Canary, Islands. "gentem magnam." Illæ autem insulæ sunt in mari Mediterraneo, valde fertiles, quarum ¹ incolæ nec sunt Christiani, nec de secta Machometi. Donum utique laude dignum ² fuisset, si possessionem pacificam contulisset.

De probitate Henrici Comititis de Derby.

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.
MS. Cott.
Cleop.
A. xvi.
Contin.
Murimuth,
(ed. Hog.)
p. 175.

Anno gratiæ millesimo trecentesimo quadragesimo quinto, A.D. 1345. qui est annus regni Regis Edwardi, a Conquæstu Tertii, Successes of Henry, Earl of Derby, in Gascoigne. nonus-decimus, Henricus de Lancastre, Comes de Derby, in Wasconiam transfretavit, cum sexcentis hominibus de armis, totidemque sagittariis. Qui in primo insultu urbem munitissimam de ³ Brigeras cepit, et undecim nobiles, in ea existentes, et plurimos de plebeiis ⁴ captavit. Urbes insignes et villas ibidem, numero quinquaginta sex, Regis Angliæ ditioni subiecit. Paulo post, exercitum Francorum cum manu valida apud Allebroke, contra eum venientem, contrivit, captis nobilibus viginti tribus, cum aliis quasi innumeris viris armorum, cæteris vero aut peremptis gladio, aut turpiter actis in fugam. Erat enim tam liberalis, tam profusus in donativis, ut dulce quisque reputaret militare sub ipso. Nam cum villam aliquam vi occupasset, parum aut nihil sibi collegit, sed exercitui universa permisit. Revera cum villam nobilem de Briggerage post magna pericula et sudores hostiliter ingressus fuisset, permisit cuilibet, domum vel mansam occupanti, tam domum quam in ea contenta.

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

De ⁵ liberalitate Comititis de Derby.

Accidit ut quidam miles, nomine ⁶ ["Reth,"] domum infringeret, ubi monetarii illius terræ monetam in magnis et longis saccis posuerant pro tutela; cumque miles tantam conspexisset pecuniam, rem Comiti nunciavit. Erat enim in superficie

¹ *incoli* in orig., by inadvertence.

² Omitted in the printed texts.

³ *Brigerack* in the printed texts.

⁴ *captavit* in orig.

⁵ *libertate* in orig.

⁶ Omitted in orig., and in MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.; and supplied from the printed texts.

A.D. 1345. moneta nigra de ære, prout moris est ibidem fabricare. Re- MS. Bibl.
 quisivit igitur, quid Comes vellet fieri de eadem. Qui ait;— Reg. 13
 “Tua,” inquit, “est domus, tua sunt et in ea reperta.” E. ix.
 Regressus miles, dum effunderet e saccis illam pecuniam, ut
 sciret ejus summam, subito conspicit inæstimabilem summam
 monetæ, de argento puro percussæ, et ¹obstupuit ipsa revisa.
 Æstimansque multo plus ibi esse de pecunia quam congruebat
 suæ fortunæ, reversus ad Comitem rem protinus enarravit.
 Cui Comes, “Non,” ait, “decet me dare et donum revocare,
 “more puerorum; volo quod tibi permaneant quæ concessi,
 “etsi foret pecunia triplo major.”

Death of Adam, Bishop of Winchester. Eodem anno obiit Episcopus Wyntoniensis Adam, qui magno tempore cæcus fuerat ante mortem. Cui successit Willelmus Edyndone, Thesaurarius Angliæ. Hic fundavit domum apud Edyndone, de Ordine, qui nescitur, de secta Fratrum de ²Asherugh.

Death of Henry, Earl of Lancaster. Eodem anno obiit Dominus Henricus Comes Lancastriæ, pater Henrici Comitis de Derby; et sepultus est Leycestræ in Monasterio Canonorum, præsentibus Rege et Regina, tam antiqua quam nova, Archiepiscopis et Episcopis, Comitibus et Baronibus, quasi totius regni. Filius ejus et hæres eo tempore in Wasconia, ut præfertur, actus bellicosos et strenuos exercebat; quamobrem interesse non potuit exequiis patris sui.

Scoti comburunt villas in Anglia.

The Scots ravage the English Borders. Scoti sub hiis diebus, collecto exercitu quasi triginta milium, duce Willelmo Duglas, apud Westmerland hostiliter Angliam sunt ingressi; ad insinuandum erga ipsorum malitiam, Karleolum et Penreth, et multas alias villulas combusserunt. Episcopus igitur Lugubaliæ, et Thomas de Lucy, miles strenuissimus, cum parva manu ex omni parte Scotorum exercitum circuierunt in noctibus, et lituis et cornibus, et nocturnis clamoribus, sic inquietaverunt, ut nec pro victualibus exire auderent, nec membra dare sopori. Tandem, cum Scotos omnino urgeret necessitas, Alexander Stragaun, coadunatis de audacioribus suæ gentis, pabulatum exire disposuit. Cui mox obviam fit Karliolensis Episcopus, cum Roberto Oggill, et acriter irruunt super Scotos. Demum sors contulit ut Robertus Oggill cum Alexandro prædicto hastiludiare valeret. Qui cogens dextrarium vehementer, cum lancea præacuta ipsius Alexandri corpus perforavit, non sine læsione sui ipsius.

¹ *obstupuit* in orig.; by inadvertence. | Reg. 13 E. ix.: *Asherugh* in the

² Apparently *Assherngger* in Bibl. | printed texts.

MS. Bibl. Nam et ipsum Scotus in latere, sed non letaliter, vulneravit. A.D. 1345.
 Reg. 13 Episcopus a Scotis ab equo et ipse dejicitur, et pene capitur;
 E. ix. sed suorum laudabili probitate et equo restitutus est, et a
 Scotorum manibus liberatus. Et quamvis Scoti visi sunt Defeat and
 primo propter suam multitudinem prævalere, commendabili flight of the
 tamen Anglorum constantia victi sunt, multis occisis et pluri- Scots.
 bus captivatis. Interea, Domini de Percy et de Nevyle, ex
 parte una, Dominus de Lucy ex alia, et viri de Comitatu
 Lancastriæ ¹externæ, Scotos, jam requie et prandio destitutos,
 in suis tentoriis invadere condixerunt; quod Scoti per ex-
 ploratores cognoscentes, ante dictorum Dominorum adventum
 in suam patriam meticolose fugerunt.

*Rex intrat Franciam, et capit Cadonum; vastat
 Pikardiam, et transit aquam de Summe.*

Anno gratiæ millesimo trecentesimo quadragésimo sexto, qui A.D. 1346.
 est annus regni Regis Edwardi, a Conquæstu Tertii, vicesimus, Successes
 Rex Edwardus, missis ad Curiam Romanam litteris in quibus of King
 asseruit per Regem Franciæ Philippum et ejus complices, Edward in
 France.
 MS. Bibl. certis rationibus assignatis, treugas esse violatas, mense Julii
 Reg. 13 ingressus est mare, in festo Sancti Thomæ Archiepiscopi, om-
 E. ix. nibus ignorantibus quorsum tenderet. Tandem ²cujusdam
 Cont. militis de Harecourte, nuper de Francia exlegati, in Australi
 Murimuth, parte Normanniæ apud Hogges, juxta Sequanam flumen
 pp. 175, 6. applicuit; mox Cadonum hostiliter ingressus, cepit, spoliavit, Capture of
 combussit; et postea multas urbes. Verum quia Philippus Caen.
 Rex Franciæ pontes fluminum versus Franciam in cunctis
 locis quibus transitus ejus esse poterat, ante confregerat, ne
 facultas daretur exercitibus confligendi ad invicem, Rex Ed-
 wardus Normanniam penetravit, ³in suo transitu Pikardiam
 devastavit et conflagravit, et tandem veniens Pusianum, fractum
 pontem ibidem jussit reparari. Interim, Comes Northamp-
 toniæ, flumen Sequanæ transiens, quingentos ex illis qui pontium
 reparationem impedire conabantur, occidit. Mox Rex Ed-
 wardus, sexto-decimo die Augusti, Sequanam flumen pertrans-
 iens, patriam ubicunque perrexit, circumcirca destruxit, de-
 prædatusque est illius incolas, et captivavit. Aquam de
 Summe, ubi antea nusquam fuit transitus, illæsus cum toto suo

¹ *ex tertia* in the printed texts,
 and in MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.;
 correctly.

² The word *ductu*, given in the

Continuation of Murimuth, is
 omitted here. It is omitted also in
 MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

³ *et in* in the printed texts.

A.D. 1346. exercitu ¹pertransivit, et de Gallicis, qui transitum impedire conati sunt, duo millia interfecit. Interim Dominus Hugo de Spencer villam de Crotoye cepit ²viriliter, et quadringentos armatos qui ad villæ custodiam deputati sunt, interemit. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. Cont. Murimuth, p. 176.

De Bello de Cressy.

Defeat of the French at the Battle of Cressy. Rex Franciæ Philippus audiens et cognoscens animositatem ³et constantiam Regis Edwardi, cum jamdudum comparatis et conductis exercitibus parat ⁴ire obviam Regi Edwardo. Igitur, vicesimo sexto die Augusti Reges sibi obviant cum suis exercitibus ⁵apud Cressy in Pontino; ubi commissum est bellum atrox valde, et multum sanguinis effusum ex parte Gallicorum. Nempe Rex Franciæ Philippus ibi devictus est, cum innumerable exercitu conductitiorum, et fugatus. Duo etiam Reges, qui in auxilium venerant Regis Franciæ, scilicet Boemiæ et Majoricarum, ibi perempti sunt. Ferunt utique Regem Boemiæ cæcutientem fuisse, et res positas a remotis cernere non potuisse; qui quæsit a suis qualiter Anglici collocati essent. Cui responsum est, quod dispositi erant pulchre per bella, et quod statuissent a tergo omne cariagium eorundem. "Ipsi," inquit Boemius, "vel mori volunt in campo die ista, vel certe victores existere." Relatum est præterea Regi Boemiæ, quod multi alites, scilicet corvi, cornices, et ⁶menedulæ, et aliæ cadaverum sectatrices, supra Francorum exercitum volitarent;—"Prodigium," inquit Boemius, "est hoc, et dirum signum; significat," inquit, "exercitum fore mactandum. Attamen," inquit, "applicate me ad aliquem nobilem, cum quo congredi valeam, si potestis." Et mox ejus milites collocaverunt eum in loco ubi copiam habere potuit pugnandi cum Edwardo, Regis Angliæ primogenito. Cumque constanter et bellicose pugnaret, circumclusus et oppressus ab Anglicis, est peremptus. Cecidit ibi præterea Dux Loteringiæ, cum duobus Episcopis, octo Comitibus, et ⁷[pluribus] aliis nobilibus, quorum nomina singillatim scribere longum foret; duoque millia militum ibidem prostrati sunt, et vulgus, cujus numerus ignoratur, in hoc bello necatur. Qui gladios, lanceas, secures,

¹ *pertransiens* in the printed texts.

² *viriliter* in orig.; by inadvertence.

³ *probitatem, et constantiam* in the printed texts, and in MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

⁴ Omitted in the printed texts.

⁵ *apud* in orig.; by inadvertence.

⁶ *menedulæ* in orig.; by inadvertence.

⁷ Supplied from the printed texts.

MS. Bibl. et sagittas Anglorum potuerunt evadere, cum Rege suo A.D. 1346.
 Reg. 13 fugerunt. Philippus vero Rex Franciæ, dum suos hortabatur
 E. ix. et animare conatus est, dum in Anglos, ut lupus inter agnos,
¹desævit, dum multos prosternit et perimit, ²et gutture et
 femore vulneratur, et bina vice per Regem Angliæ equo suo
 dejicitur. Captusque fuisset ibidem, nisi citius sibimet fuga
 consulisset. Quo fugiente, plena victoria cessit Anglis.

Obsidio Calesiæ.

Post præfatam victoriam, Rex Edwardus, recreato, remune- The Eng-
 rato, et refocillato suo exercitu, mox nono die sequente plantavit lish besiege
 obsidionem circa villam Calesiæ, ab olim sibi regnoque suo Calais.
³toti infestissimæ; quam obsidionem per annum et amplius
 protelavit; per quod tempus ibi multi de Anglicis tum corrup-
 tione cadaverum et intestinorum animalium, tum reliquis
 incommodis, et ⁴maxime fluxu ventris, perierunt.

Bellum Dunesmiæ inter Anglos et Scotos.

Per idem tempus, David le Brus, Rex Scotiæ, animatus per The Scots
 instigationem Regis Franciæ, cum Scotorum exercitu glome- defeated at
 roso ausus est intrare Angliam, æstimans non remansisse in (Nevill's
 terra nisi clericos et pastores; autumabat enim omnem regni Cross,
 militiam, cum cæteris viris defensoribus, exisse regnum cum near) Dur-
 rege suo. Nec utique sibi constabat de glorioso triumpho, ham.
 quem Rex Angliæ de Rege Franciæ reportaverat; sed progre-
 diens usque Dunelmum, putabat se posse montes æquare
 vallibus, et cuncta ad libitum sibi licere; sed eum opinio sua
 cito fefellit. Nam per clerum Eboracensem et paucos laicos,
 non sine confusione maxima, in Vigilia Sancti Lucæ Evan-
 gelistæ devictus et captus est, cum Willelmo Duglas et
 multis aliis nobilibus de regno suo, et carcerali custodiæ man-
 cipatus. Qui vero dictam, volente Deo, fecere victoriam,
 fuerunt Dominus Willelmus la Zouche, Episcopus Eboracensis,
 cum clero suæ Diocesis, Dominus Gilbertus de Umfrevyle
 Comes de Angos, Henricus Percy, Radulphus Nevyle, Willel-
 mus Dayncourte, et Henricus Scroop, cum exercitu quem

¹ *desinit* in orig.; by inadvertence.

² *in gutture* in the printed texts.

³ *toto* in orig. and in MS. Bibl.

Reg. 13 E. ix.; as also, in the printed texts.

⁴ *maxima* in orig.; by inadvertence.

A.D. 1346. collegerant Anglicorum, prout poterant in tanta temporis MS. Bibl. districcione. Et quamvis pene tota militia Scotiæ ibi capta Reg. 13 fuerat vel perempta, pauci tamen ibi, Deo laudes, ex Anglicis E. ix. ceciderunt. [¹ Valentes ex parte Scotiæ qui ceciderunt] ibidem, fuerunt Comes Moraviæ, et Moricius Comes de Stratherne. Cum Rege vero capti sunt Comes de Fyfe, de Menteht, et de Wygetoun. Et revera hic dies fuisset ultimus obstinatae Scotorum rebellionis, ² si, prædis et captivis tunc omnino neglectis, Anglici gentem, ab antiquo rebellem, persequendo de terra viventium delevissent.

Birth of the Princess Margaret. Eodem anno, tertio Kalendas Augusti, Regina peperit filiam nomine "Margaretam."

Probitas Thomæ de Dagworthe.

Success of Thomas de Dagworthe, in Brittany. Eodem anno, Thomas de Dagworthe miles, genere ³ Anglicus, cum octoginta armatis et centum sagittariis, tertio Nonas Junii contra Karolum de Bloys et magnates Britanniae, et multos extraneos, circumquaque collectos, habito conflictu valido, velut alter Machabæus, per duas vices prævaluit die illa; deletis nempe plurimis in ore gladii, multos cepit; habuit enim idem Karolus in exercitu suo mille quingentos armatorum, octo millia balistariorum, et triginta millia peditum.

Acta Comitum de Derby.

Exploits of the Earl of Derby in France. Eo quoque anno, mense Augusti, tenente ⁴ consilium in Aquitannia Domino Henrico de Lancastre, Comite de Derby, cum suis magnatibus, Johannes primogenitus Regis Franciæ, qui villam de Aquiloun longo tempore obsederat, sed eam obtinere non poterat, misit ad Henricum pro treugis habendis; quæ sibi negabantur expresse. Johannes ergo, quanquam jurasset se non recessurum antequam villam intrasset, relictis tamen ⁵ sarcinulis et tentoriis, confusus abcessit. Expost mox idem Henricus dictam villam de Aquiloun, et villam de Reas, aliasque multas villas, cum castellis de Agoneys et Tonyngges, sibi stabilivit. Deinde progrediens per Seyntonge, cum mille

¹ This and the five following words, supplied from MS. Bibl. Reg. 13 E ix. are omitted in orig., and in the printed texts.

² Erroneously given as *et* in orig.; *si* in the printed texts, and in MS.

Bibl. Reg. 13 E. ix.

³ *Anglus* in the printed texts.

⁴ *consilio* in orig.; *concilio* in the printed texts.

⁵ *sarcinolis* in orig., and in MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

armatis hominibus, pernoctavit in villa de Salueterre, tunc sibi A.D. 1346.
reddita præ timore. Post hæc, villas Sancti Johannis de
Angeleyn et de Livesham potenter cepit ¹[cum castris eorum-
dem. Inde progrediens, civitatem Pictavorum potenter cepit]
per insultum, captis resistantibus vel occisis, et quodam
Episcopo, cum quatuor Baronibus et multis aliis fugientibus
ex alia parte ²civitatis; in qua cum cepisset spolia quanta
placuit, rediit Burdegaliæ cum triumpho.

*De captione Calesiæ et reditu Regis in Angliam, et
periculo quod perpessus est in mari.*

Anno gratiæ millesimo trecentesimo quadragésimo septimo, A.D. 1347.
qui est annus regni Regis Edwardi, a Conquæstu Tertii, vice- Flight of
simus primus, cum Rex Angliæ strictius obsideret Calesiam, the King of
Rex Franciæ, juxta promissionem quam obsessis promiserat, France,
collecto exercitu, Calesiam appropinquat, ad dissolvendum ob- and cap-
sionem, si quoquomodo valeret. In crastino vero adventus ture of
sui, clam ³aufugit diluculo, relictis tentoriis, cum victualibus Calais.
abunde refertis, metuens nimirum Anglici Regis audaciam,
quam expertus fuerat parum ante, damno suo. Qui in Calesia
villam tenebant contra Regem Angliæ, viso quod Rex Franciæ
aufugisset, jam omnino desperantes de succursu, et eo maxime
quod fame et inedia tabescebant, villam Regi Angliæ reddi-
derunt, salvis vita et membris. Rex autem ingressus villam,
ejus dispositioni et ordinationi totaliter intendebat, quasi per
spatium unius mensis manens ibidem.

Papa vero, considerans rem contigisse contrariam votis suis, The Pope
et jam Regem Angliæ effectum celeberrimum inter omnes proposes a
reges, interposuit partes suas, ut treuga fieret inter regna. truce.
Et post hæc cum summa laude et gloria Rex Edwardus,
circa festum Sancti Michaelis, in Angliam est reversus. Sed in Edward
redeundo, sicut quondam de Britannia Minori repatrians, maxi- returns to
mam tempestatem perpessus est in mari; ubi multos valentes England.
et probos de suis amisit, sic et modo magnas pertulit adver- Is over-
sitates; ⁴unde Beatæ Virgini conquestus est, dicens,—“ Sancta taken by a
“ Maria,” inquit, “ Domina mea, quid est, quod tendendo storm, and
“ versus Franciam, felici aura potior mare placatur, et cuncta invokes the
Virgin
Mary.

¹ This and the eight following words, supplied from MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. are omitted in orig., and in the printed texts.

² *civitatus* in the printed texts.

³ *affugit* in orig.

⁴ This is somewhat similar to the context of MS. Cotton. Cleopatra A. xvi. (s.a. 1347).

A.D. 1347. " prospere mihi succedunt; in redeundo vero versus Angliam, MS. Bibl.
 " mihi eveniunt ¹sæva infortunia, et nimis adversa?" Reg. 13
 E. ix.

De captione Karoli de Bloys.

Capture by ²Eodem anno, Thomas de Dagworthe supradictus, cum tre-
 'Thomas de centis armatis et quadringentis sagittariis, Karolum de Bloys,
 Dagworthe in obsidione Rupis Dirianæ laborantem, duodecimo Kalendas
 of Charles Julii, in aurora diei superveniens, est aggressus, multitudinem
 de Blois. ad prælium præparatam et ejus adventum præstolantem pro-
 stravit, Karolum cepit cum multis nobilibus, triumphumque
 obtinuit, futuris sæculis merito commendabilem. Erant autem
 in exercitu Karoli militum et scutiferorum mille ducenti, et
 aliorum armatorum sexcenti, balistariorum duo millia, et
 peditum copia magna valde.

De pace et gloria regni Angliæ isto anno.

A.D. 1348. Anno gratiæ millesimo trecentesimo quadragesimo octavo,
 Effect in qui est annus regni Regis Edwardi, a Conquæstu Tertii, vice-
 England of the suc- simus secundus, composita pace per totam Angliam, videbatur
 cesses Anglis quasi novus sol oriri, propter pacis abundantiam,
 gained in rerum copiam, et victoriarum gloriam. Nam nullius nominis
 France. erat foemina quæ non aliquid de manubiis Cadomi, Calesiæ, et
 Spoils of aliarum urbium transmarinarum, vestes, furruras, culcitræ, et
 the French utensilia, possidebat; mappæ mensales et monilia, cyphi
 dispersed throughout ³murrei et ⁴argentei, linthea et lintheamina, sparsim per
 England. Angliam in singulorum domibus visebantur. Tunc superbire
 cœperunt matronæ Anglicanæ in apparatus matronarum
 Galliæ Celticæ, et ut illæ dolebant de rerum suarum ⁵amis-
 sione, sic istæ gaudebant de rerum dictarum acquisitione.

De magna pluvie inundatione.

Great fall Hoc anno fuit magna pluvie inundatio, quæ durabat a festo
 of rain, Nativitatis Sancti Johannis Baptistæ usque ad Natale Domini
 followed proximo sequens; quam secuta mox est mortalitas in Oriente
 by pesti-
 lence.

¹ *sæva* in orig.

² From this word down to *Bloys*
 is repeated in orig., by inadver-
 tence.

³ *aurei* in the printed texts.

⁴ *argentea* in the printed texts.

⁵ *amissione* in orig.; by inad-
 vertence.

MS. Bibl. Sarracenorum et incredulorum aliorum; in tantum, ut vix A.D. 1348.
 Reg. 13 decimum vitæ relinqueret Sarracenum; qui putantes hanc
 E. ix. eis pestem immissam propter incredulitatem suam, ad fidem
 se ¹Christi converterunt; sed comperto quod in secta Christiana
 eadem pestis invaluit, iterum ad ²vomitum revertuntur.

*De magna mortalitate in Anglia, quæ a modernis
 vocatur "Prima Pestilentia."*

MS. Bibl. Anno gratiæ millesimo trecentesimo quadragesimo nono, qui A.D. 1349
 Reg. 13 est annus regni Regis Edwardi, a Conquæstu Tertii, vicesimus A great
 E. ix. tertius, magna mortalitas hominum grassata est per orbem; pestilence
 Cont. Mun- incipiens ab Australibus et Borealibus plagis, tantaque clade in England,
 rimuth, pp. and
 178, 9. ³desinens, ut vix media pars hominum remaneret. Tunc villæ, throughout
 olim hominibus refertissimæ, suis destitutæ sunt colonis, et the world.
 adeo crebra pestis invaluit, ut vix vivi potuerunt mortuos
 sepelire. In quibusdam vero religiosorum domibus, de viginti
 vix supererant tantum duo. Æstimabatur autem a pluribus,
 quod vix decima pars hominum fuisset relicta ad vitam.
 Hanc pestilentiam e vestigio lues animalium est secuta; tunc Followed
 redditus perierunt, tunc terra, ob defectum colonorum, qui by a mur-
 nusquam erant, remansit inculta. Tantaque miseria ex hiis rain
 malis est secuta, quod mundus ad pristinum statum redeundi amongst
 nunquam postea habuit facultatem. animals.

De fraude Gallorum apud Calesiam, et eorum casu.

Eodem anno, quidem miles, nomine "Galfridus Charneys," The French
 unus de secretariis Regis Franciæ, venit clam et subdole cum attempt to
 multitudo pugnatorum ad capiendum Calesiam, secundo die take Calais,
 Januarii, secundum quod erat per prius dolose conductum but are
 inter ipsum et custodem illius villæ; ut saltem, si villam repulsed by
 obtinere non posset, ad minus castrum villæ sine dubio King
 obtineret. Et ut ita fieret effectualiter, solvit præ manibus Edward.
 præfato custodi, qui fuit oriundus ex Janua, pecuniæ magnam
 summam. Quod cum Regi Angliæ Edwardo fuisset intima-
 tum, nescientibus Francigenis, illuc secrete cum suis advenit
 armatis ad unguem. Miles vero prædictus, juxta conventionem
 inter ipsum et Januensem factam, misit quosdam de suis, ut

¹ Christiani in orig.

² In reference to Prov. xxvi. 11,
 2 Peter ii. 22.

³ deferviens in the printed texts;
 desæviens in MS. Bibl. Reg. 13
 E. ix.

A.D. 1349. liberum introitum obtinerent, suo nomine, in castrum prædictum. Quibus ingressis, pons ligneus, subito elevatus ante fores, inclusit ingressos, et exclusit deforis existentes. Mox Rex Edwardus, extra villam Calesiæ cum suis egressus, animose Francigenas est aggressus. Orta est ergo gravis pugna inter Francos et Anglicos, et tam acriter pugnatum est ex utraque parte, quod vix cum Rege Edwardo remanserunt triginta de suis, tam constanter, tam fervide, erant cum Gallis occupati. Rex Edwardus, ¹proinde frendens apri more, et ab ira et dolore turbatus, evaginato gladio, Sanctum Edwardum et Sanctum Georgium invocavit, dicens, "*Ha* ²*Sant Edward*, "*Ha Sant George*"; quibus auditis et visis, ³confestim Anglici confluebant ad regem suum, et, facto impetu contra hostes, tam animose insteterunt, quod ducenti ex illis ceciderunt interfecti, et miles supradictus captus est, cum pluribus aliis suæ gentis. Nonnulli vero fugæ præsidio sunt salvati.

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.
Cont. Murimuth, pp.
179-181.

Plena Remissio.

Full remission of sins granted to those dying by the pestilence. Interim, ⁴sæviente peste in Anglia, Dominus Papa Clemens concessit plenam remissionem, causa hujus epidemiæ, omnibus vere contritis et confessis per totum regnum morientibus. Item obiit Simon, Abbas Westmonasteriensis; cui successit Symon ⁵Banham, qui mox factus est regni Thesaurarius, deinde Episcopus Eliensis, extunc regni Cancellarius, deinde ⁶Archiepiscopus Cantuariensis, demum Presbyter Cardinalis tituli Sancti Sixti, postremo Episcopus Prænestinus.

De Bello apud Wynchelsee.

A.D. 1350. Anno gratiæ millesimo trecentesimo quinquagesimo, qui est annus regni Regis Edwardi, a Conquæstu Tertii, vicesimus quartus, commissum est bellum navale inter Anglicos et Hispanos quarto Kalendas Septembris. Edwardus nempe, Rex Angliæ, cum paucis navibus obviavit navigio Hispanniæ, viris bellicosus refertissimo, juxta Wynchelsee; et facto atrocis-

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

¹ *provide* in the printed texts.

² *Sainct* in the printed texts; *Seint* in Cont. Murimuth.

³ *milites confestim* in the printed texts.

⁴ *sequente* in the printed texts.

⁵ Properly *Langham*, as in MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. and Cont. Murimuth.

⁶ *Episcopus* is added in orig., by inadvertence.

⁷ *Hispanas* in orig.

MS. Bibl. simo conflictu, ¹multi cæsi, multi læsi sunt ex utraque parte. A.D. 1350.
 Reg. 13 Nam tam fervens erat bellum, tam crebra vulnera inflicta ex
 E. ix. omni parte, quod ab illo prælio vix aliquis evasit illæsus.
 Demum, Deo volente, victoria cessit Anglis. Captæ sunt
 ibi igitur viginti sex naves magnæ, reliquis submersis vel in
 fugam versis. In hoc conflictu, dum Hispani, timidi et superbi,
 atque fidentes in robore suo et strenuitate, dedignantur se
 reddere jussu Regis Edwardi, omnes miserabiliter perierunt,
 alii ferro cæsi, alii aquis submersi.

Hoc anno obiit Magister Thomas Bradiwardyne, Cantuari- A.D. 1349.
 ensis Archiepiscopus; cui successit Magister Symon Islepe.

Death of
 Thomas
 Bradwar-
 dyne.

Translatio Sancti Thomæ Herefordensis.

MS. Bibl. Eodem anno, cum magna veneratione facta est Translatio A.D. 1350.
 Reg. 13 Sancti Thomæ, Herefordensis Episcopi, Rege præsentē, cum Translation
 E. ix. nonnullis Ecclesiæ Anglicanæ prælatis regnique nobilibus, et of Saint
 Cont. aliis plebeiis in multitudine copiosa. Thomas.

MS. Bibl. Eodem anno, factum fuit duellum in palatio Regis apud A.D. 1350.
 Reg. 13 Westmonasterium inter Dominum Bastard, filium Philippi Translation
 E. ix. Regis Francorum, et quendam militem de Ypres; cessitque of Saint
 Cont. victoria Johanni præfato. Philip and a
 Murimuth, Flemish
 pp. 181, 2. knight.

De anno Jubilæo.

Annus iste erat Jubilæus, quo multi de populo utriusque Year of
 sexus, pro gratia remissionis suorum peccaminum consequenda, Jubilee.
 Romam sunt profecti. Quo quidem anno, venerunt in Angliam Arrival of
 pœnitentes, viri nobiles et alienigenæ, qui sua corpora nuda Flagellants
 usque ad effusionem sanguinis, nunc flendo, nunc canendo, in England.

MS. Bibl. acerrime flagellabant; tamen, ut dicebatur, nimis hoc faciebant
 Reg. 13 inconsulte, quia sine licentia Sedis Apostolicæ.
 E. ix.

De fabricatione Grossorum et dimidii Grossi.

MS. Bibl. Anno gratiæ millesimo trecentesimo quinquagesimo primo, A.D. 1351.
 Reg. 13 qui est annus regni Regis Edwardi, a Conquæstu Tertii, vice- Groats and
 E. ix. simus quintus, Willelmus de Edyngdone, Wyntoniensis Epi- half groats
 Cont. scopus, regni Thesaurarius et vir magnæ prudentiæ, et qui made.
 Murimuth, plus Regis dilexit commodum quam communitatis, excogitavit
 p. 182.

¹ These two words are omitted in | Bibl. Reg. 13 E. ix.
 the printed texts : they are found in |

A.D. 1351. et fecit insculpi novam monetam, scilicet grossum et dimidium grossum; ¹ sed hæc erant minoris ponderis quam correspondens summa sterlingorum. Quæ res fuit ex post occasio, quod vic-
 Rise of prices in consequence. tualia sive mercimonia fuere per totam Angliam magis cara. Operarii vero, et artifices ac servientes, ² proinde callidiores
 Statutes as to the wages of labourers. ³ et fraudulentiores solito sunt effecti. Contra quorum astutiam et superbiam, nequitiam et avaritiam, ordinata sunt Statuta per Parliamentum ad Westmonasterium, ex post anno regni Regis Edwardi, Tertii a Conquæstu, vicesimo octavo et tricesimo quinto; sed parum aut nihil communibus profecerunt.

MS. Bibl.
 Reg. 13
 E. ix.
 Cont.
 Murimuth,
 p. 182.
 MS. Bibl.
 Reg. 13
 E. ix.

De Bello de Mauron, et probitate Domini Walteri de Bentele.

A.D. 1352. Anno gratiæ millesimo trecentesimo quinquagesimo secundo, qui est annus regni Regis Edwardi, a Conquæstu Tertii, vicesimus sextus, in Vigilia ⁴ Assumptionis Beatæ Mariæ, Dominus Walterus de Bentelee, miles ⁵ egregius et Custos Britanniae Armoricae, juxta Mauron, inter villas de ⁶ Reymes et Plumerel, cum trecentis hominibus ⁷ armorum et totidem sagittariis, debellavit et vicit Marescallum Franciæ, venientem hostiliter contra eum cum exercitu excessivo. Nempe ex parte Gallicorum cæsi sunt ibidem viri nobiles, id est, domini tresdecim, milites vero centum quadraginta, scutiferi quoque centum; tot autem pedites quod eorum numerus non facile poterat apprehendi. Capti sunt ibidem insuper novem domini, milites et armigeri centum quadraginta. Gallici et Britanni per hunc eventum sunt maxime consternati, et eorum fastus et superbia inclinati.

Obiit Clemens Papa, cui successit Stephanus Episcopus Ostiensis, qui "Innocentius Sextus" est vocatus.
 Eodem anno, Haymo ⁸ Atte Heth, Episcopus Roffensis, sponte et notorie renunciavit Episcopatu, resignans illum in manus Papæ. Cui Papa providit de Magistro Joanne de Schepeye, monacho et Priore dictæ Sedis. Sub quo tempore incepit magna caristia rerum venalium, id est, ferri, plumbi, æris, et omnium aliorum.

MS. Bibl.
 Reg. 13
 E. ix.
 Cont.
 Murimuth,
 pp. 182,
 183.
 MS. Bibl.
 Reg. 13 E. ix.

¹ This passage is not in the Continuation of Murimuth.

² *provide* in the printed texts.

³ These two words are omitted in the printed texts.

⁴ *Ascensionis* in MS. Bibl. Reg. 13

E. ix., Cleop. A. xvi., and Continuation of Murimuth.

⁵ *aggregius* in orig.

⁶ *Reynes* in the printed texts.

⁷ *armatis* in the printed texts.

⁸ More generally known as "*De Hythe*."

MS. Bibl. Eodem anno, Willelmus, Dux Selandiæ, duxit in uxorem
Reg. 13 filiam Henrici, Comitis Lancastriæ.
E. ix.

Statuta fiunt in Parlamento Londoniis, sed frustra.

MS. Bibl. Anno gratiæ millesimo trecentesimo quinquagesimo tertio, A.D. 1353.
Reg. 13 qui est annus regni Regis Edwardi, a Conquæstu Tertii, vice-
E. ix. simus septimus, tenuit Rex Parliamentum apud Westmonaste-
MS. Cleop. rium post festum Paschæ; in quo statutum est, inter cætera, Parliament
A. xvi. quod servientes et operarii, et ¹cæteri frequentatores servilis at West-
ante annum pestilentiae, quovismodo. Præterea, statutum est minster.
ibidem, ut panni venales per totam Angliam sint in longitu- Statutes as
dine et latitudine sicut olim statutum est apud Northamp- to wages of
toniam; et quod omnia molendina et alia quæque impedimenta labourers
navium, lemborum, et omnium aliarum ²vecturarum, and journey-
per rivos aquarum omnium in Anglia, tollantur et deleantur. men; as to
Quæ omnia exposit, mediante pecunia et singulari dominorum length and
amicitia, stare permittebantur ad communium detrimentum. breadth of
cloths; and
as to the re-
moval of
impediments
in rivers.

MS. Bibl. Eodem anno, tanta fuit siccitas a mense Martii usque ad Drought in
Reg. 13 mensem Julii, ³ut vix per totum tempus hoc plueret super England,
E. ix. terram; unde contigit, ut sementa, herbæ, et omnia alia olim and conse-
Cont. fructifera, perierunt. Ob quam causam, Anglia semper fertilis quent fa-
Murimuth, p. 183. ab aliis regionibus petere alimoniam coacta est. Cujus mise- mine.
MS. Cleop. riæ condolens Willelmus Dux Selandiæ, naves plures onustas Relief given
A. xvi. siligine Londonias destinavit; quæ non parum profecit incolis by the Duke
regionis. of Zealand.

Primus Dux Lancastriæ.

⁴Hoc anno, Henricus, Comes Derbyæ et Lancastriæ, apud Creation of
Westmonasterium Dux Lancastriæ est creatus; et Radulphus the Duke-
de Stafforde Comes Staffordiæ factus est. dom of Lan-
caster and
Earldom of
Stafford.

*De prolocutione concordiae inter Reges Franciæ et
Angliæ; quæ frustra fuit, dolo Francorum.*

Anno gratiæ millesimo trecentesimo quinquagesimo quarto,
qui est annus regni Regis Edwardi, a Conquæstu Tertii, vice-

¹ cetis in orig. ; by inadvertence.

² vecturarum in orig., and in the
printed texts.

³ quod in the printed texts.

⁴ This is an error. These crea-
tions took place in 1351.

A.D. 1354. *simus octavus, facta est concordia, et juramento firmata, inter Reges Angliæ et Franciæ; excepto quod sigilla eorum ad scripta indentata nondum fuerant apposita. In quibus continebatur, quod Rex Angliæ haberet omnes terras suas Ducatus Aquitanniæ, quas sibi Rex Franciæ injuste usurpaverat, ¹ si Rex Angliæ totum jus et clameum quibus regnum Franciæ vendicabat, Regi Francorum remitteret, ac in perpetuum renunciaret. Super quo negotio, ex parte Regis Angliæ missi sunt solemnes nuncii ad Romanam Curiam, videlicet, Dominus Henricus Lancastriæ, Ricardus Comes Arundeliæ, Willelmus Norwicensis Episcopus, et Guydo de Brian, ut Dominus Papa dictam concordiam confirmaret. Sed dolo et fraude Gallorum, quibus jugiter adhærebant, una cum conniventia Domini Papæ, a concordia est discessum. Rex vero Edwardus, ex hoc non modicum ² est exasperatus; ³ copiose exercitu congregato, regnum Franciæ confestim intravit, ac illud vastare cœpit.*

King Edward again enters France.

Two Minorites burnt at Avignon.

Hoc anno, feria tertia in hebdomada Pentecostes, combusti sunt apud Avinionem duo Fratres Minores, pro quibusdam erroneis opinionibus, prout Domino ⁴ Papæ et suis Cardinalibus videbatur.

Disturbances at Oxford, between the scholars and townsmen.

Illo quippe anno, grandis seditio inter laicos et scholares Oxonienses est exorta. Laici nempe, collecta multitudine virorum de patria convicina, in scholares atrocissime irruerunt, et quosdam vulneraverunt, ⁵ et quosdam crudeliter pemerunt. Tandem, more prædonum bona scholarium diripientes, eos de villa fugere compulerunt. Propter quod, Oxonia diu postea erat supposita ecclesiastico interdicto; sed demum, mediantibus regni magnatibus, et eorum amicis, pax inter eos tali pacto firmata est; ut cives Oxonienses, qui causas discordiæ ministraverant, firmiter et perpetualiter obligarent se nunquam de cætero scholaribus Oxoniensibus fore nocivos, vel eis læsionem aut injuriam illaturos; regimenque totius villæ Cancellarius Universitatis, qui pro tempore ⁶ fuerit, et nullus alius, saltem laicus, inposterum ⁷ obtineret.

The town long placed under ecclesiastical interdict.

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.
Cont.
Murimuth,
pp. 183-5.

De Venditione Lanarum.

The Staple of wool removed from Flanders to certain places in England.

Eodem anno, per Consilium Regis Angliæ Stapula lanarum de Flandria revocatur, cum omnibus ad eam pertinentibus, et stabilitur in Anglia, sed tamen divisim per loca; videlicet, Westmonasterii, Cantuariæ, Cicestriæ, Bristollia, Lincolnia,

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.
MS. Cleop.
A. xvi.

¹ *or* in orig.

² Omitted in the printed texts.

³ *copioso* in the printed texts.

⁴ *Papa* in orig.; by inadvertence.

⁵ Omitted in the printed texts.

⁶ *fuit* in orig.; corrected from the printed texts.

⁷ *optulet* in orig.; by inadvertence.

MS. Bibl. et ¹Holl, in omnibus libertatibus, consuetudinibus, et juribus, A.D. 1354.
 Reg. 13 eidem concessis in perpetuum.
 E. ix.

MS. Cleop.
 A. xvi.

Transfretatio Ducis Lancastriæ.

Per idem tempus transfretavit Henricus Dux Lancastriæ, cum magnificentia et honore, ad ineundum singulare certamen Parisius cum Duce de Brouneswyk, qui res suas deprædatus est cum rediret de Romana Curia; sed intervenientibus dominis, nihil actum fuit.

Contem-
 plated com-
 bat between
 the Dukes
 of Lancas-
 ter and
 Brunswick.

*Princeps, accepto Principatu Aquitannia, transfretavit.
 Mors Regis Franciæ.*

Anno gratiæ millesimo trecentesimo quinquagesimo quinto, A.D. 1355. qui est annus regni Regis Edwardi, a Conquæstu Tertii, vice-
 monasterium, nunciatur eidem Philippum Regem Franciæ fore ²mortuum, et Johannem, filium ejus, in Regem Franciæ coronatum; eundemque Johannem Karolo, filio suo seniori, qui dictus est "Dolphinus de Vienna," Ducatum Aquitanniæ contulisse. Quibus auditis, Rex Angliæ indignatus, advocato coram suis proceribus Domino Edwardo, primogenito suo, illi Ducatum Aquitanniæ assignavit, quia sibi jure hæreditario pertinebat; præcipiens ³quod se contra suos adversarios tueretur. Qui mox, una cum patre suo imploraturus auxilium, in Anglia loca Sanctorum visitans, diversis diversa munera condonavit. Quo tempore, Rex pater apud Westmonasterium caput sanctis-
 simi obtulit Benedicti.

Death
 (A.D.
 1350) of
 Philip V.,
 King of
 France.
 Prince
 Edward
 created
 Duke of
 Aquitaine.

The head of
 St. Benedict
 presented to
 Westmins-
 ter.

Deinde Princeps Walliæ Edwardus, præfati Regis primogenitus, secundo Kalendas Julii, paratis omnibus in expeditionem tanti negotii, ac comitantibus eum Comitibus de Warwyke, Sowthfolk, Sarum, et Oxonia, et mille hominibus ⁴armorum totidemque sagittariis, in Nativitate Sanctæ Mariæ apud Plimmouthe velificare cœpit. Igitur cursu prospero perveniens Aquitanniam, a nobilibus regionis honorifice susceptus est. Quibus adventus sui causam notificans, et habita deliberatione optima, decimo die Octobris equitare cœpit, transiens per patriam de Juliac sibi subjectam, deinde per patrias de Armanak, de la Ryver, Cunyggerslee, Tholeuse, Karkasone, et Nerbone, juxta mare Græcum, villasque quamplures, quasdam muris clausas, per octo hebdomadas eundo et redeundo, captis prædis et spoliis, igne

The Prince
 of Wales
 arrives in
 Aquitaine,
 and invades
 France.

¹ *Hull* in the printed texts.

² This event is singularly misplaced, as it took place in 1350. The same error is committed in MS. Cleop. A. xvi. and in the Cont.

Murimuth, the narrative of which last is very similar.

³ *ut* in the printed texts.

⁴ *armatis* in the printed texts.

A.D. 1355. devastavit, nulla resistentia sibi facta. Extunc hyemavit ibidem. MS. Bibl.
Interim proceres sui multas ¹ bonas villas muratas et castra sibi Reg. 13
subjugaverunt; quamobrem territi multi nobiles, sese cum suis E. ix.
dicto Domino Principi submittentes, fide Anglici devenerunt. MS. Cleop.
A. xvi.

*De transfretatione Regis Angliæ et fuga Regis
Franciæ.*

Hoc anno, circa principium mensis Novembris, Rex Angliæ MS. Bibl.
Edwardus audivit Johannem Regem Franciæ ad Sanctum Reg. 13 E. ix.
Audomarum velle expectare adventum suum, et paratum ad Cleop. A. xvi.
King Edward again enters France. Cont. Muri-
muth, p. 186.
duobus filiis suis, Leonello Comite Ultoniæ, et Johanne de
Gant Comite de Richemund, ac Domino Henrico Duce Lan-
castriæ, Comitibusque Northamptoniæ, Marchiæ, et Staffordiæ,
aliisque magnatibus et hominibus ² armorum, scilicet ad duo
millia bellatorum. Secundo die Novembris, egressus Cale- MS. Bibl.
siam, profectus est versus Sanctum Audomarum, ubi putavit Reg. 13 E. ix.
The French King re- Regem Franciæ cum ingenti exercitu expectare. Sed Rege Cleop. A. xvi.
treats, and Edward withdraws, laying waste the country. Angliæ appropinquante, Rex Franciæ retrocessit, vastando MS. Bibl.
patriæ suæ victualia, ne eis Anglici fruerentur. Quem sic Reg. 13 E. ix.
fugientem Rex Angliæ insecutus est usque Haden; et visis MS. Cleop.
defectu victualium, vecordiaque sui adversarii, rediit vastando A. xvi.
totam patriam per dies decem. Cont. Muri-
muth, p. 186.

Villa Berwici capitur per Scotos.

Berwick taken by the Scots. Et dum hæc agerentur, Scoti subdole et nocturno tempore
ceperunt villam de Berewico, nullos nisi resistentes occidendo;
King Edward returns. castrum tamen remansit in manibus Anglicorum. Ob quam
causam Rex Angliæ reversus est.
Grant made by Parliament. Eodem anno, in Parlamento apud Westmonasterium con-
cessum est Regi, ut habeat de quolibet sacco lanæ, per sex
annos sequentes proximo, quinquaginta solidos.
Birth of Thomas of Woodstock. Eodem anno, septimo Idus Januarii, natus est Regi Edwardo
apud Wodestoke filius, et vocatum est nomen ejus "Thomas."

*Rex recipit villam Berwici, et ut corona regni Scotiæ
in Regem Angliæ ³ transfertur.*

A.D. 1356. Anno gratiæ millesimo trecentesimo quinquagesimo sexto, MS. Bibl.
qui est annus regni Regis Edwardi, a Conquæstu Tertii, Reg. 13
tricesimus, Rex Edwardus adivit partes Boreales cum ex- E. ix.

¹ Omitted in the printed texts.

² armatis in the printed texts.

³ transferuntur in orig. ; by inadvertence.

- MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. A. xvi. Murimuth. pp. 186, 7. creitu populoſo, ut villam de Berewyk eriperet de Scotorum A.D. 1356. The Scots ſurrender Berwick. manibus perfidorum. Igitur decimo tertio die Januarii, Rege Edwardo in caſtro de Berewyk exiſtente, et exercitu ejus prope villam, Scoti, ſibimet metuentes, ſine damno vel difficultate villam Regi reddiderunt; ſed tamen quidam ex Angliſ, interim deviantes, captivantur a Scotiſ. Confestim poſtea, vicesimo quinto die Januarii, apud Rokesburghe Dominus Edwardus Bayllol, Rex Scotiae, regnum et coronam ejusdem tranſtulit in Edwardum Regem Angliae, litteriſ ſuiſ patentibuſ et authenticis inde confectiſ.
- MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. MS. Cleop. A. xvi. Murimuth. pp. 186, 7. Eodem anno, Dominus Edwardus, primogenituſ Edwardi Regiſ Angliae, Princepſ Walliae, exiſtens in Waſconia, conſulit Burdegalenſeſ et proceres illiuſ patriae de aggre-diendo regno Franciae, aliſque terris ſibi nondum ſubjugatiſ. Cujus propoſituſ Comes de Armenak, domini ſui proditor, Regi Franciae illico nunciavit, et quae mala regno Franciae imminebant. Quod veraciter agnoſcens Johannes Rex Franciae, ſtatim juſſit proſterni omneſ ponteſ ſuper fluvium Leyre, quos veteres non ſine ¹ magniſ expenſiſ extruxerant. Princepſ autem Edwarduſ haec audiens, exercitu congregato, ſexto die Julii coepit de Burdegalea proficiſci, tranſiens per patrias de Agineres, Peregor, Lymosyn, Berry, et de Saloigne. In quo tranſitu pluereſ villaſ ſibi rebelleſ incendio, et pluereſ, cum caſtriſ et munitionibuſ ſibi reddituſ, obtinuit ſub tributo. Itinerando quoque, hominuſ ² armoruſ pluſ quam ſex millia captivavit. In patria vero de Saloigne, capta villa de Remorantyn, caſtruſ ejusdem ſex diebuſ obſedit. Cui obſeſſi non valenteſ reſiſtere, caſtruſ reddiderunt; ubi capti ſunt ³ [Dominuſ] de Croun et Burſegaund, aliique militeſ, et ⁴ armoruſ homineſ octoginta. Deinde progreſſuſ eſt per Toreigne et Peytou, et ibi, prope Chaveny, proceres ſui, ſeptimo-decimo die Septembris, conflictuſ cum Galliciſ habuere; in quo pluereſ quam centuſ homineſ ⁵ armoruſ cecidere perempti. Sed etiam, Comiteſ de Aunſer et de Synny, ac Senecaſſuſ Regiſ Franciae, cum centuſ hominibuſ armoruſ, capti ſunt ibidem.
- MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. MS. Cleop. A. xvi. Cont. Murimuth, p. 187. Balioſ tranſferſ the crown of Scotland to Edward. Successeſ of Prince Edward in France.

De Bello de Peyteres, et Victoria miraculoſa.

- MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. Eodem anno, nono-decimo die Septembris, quaſi in fine anni adventuſ ſui in Waſconiam, occurrit Regi Franciae juxta

¹ *magne* in orig. ; by inadvertence.

² *armatorum* in the printed textſ.

³ Omitted in orig. ; ſupplied from

the printed textſ and MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

⁴ *armati* in the printed textſ.

⁵ *armati* in the printed textſ.

A.D. 1356. Peyteres cum mille nongentis hominibus totidemque sagittariis, MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.
venientem contra eum cum septem millibus electis armatorum, aliisque armatis, pavisariis, ac balistariis, in numero excessivo.

Various attempts made by the Pope's envoys to establish peace.

Aderant ibi duo Cardinales, quorum unus erat dictus "Petragoricensis," ad persuadendum pacem inter gentes paratas ad bellum, a latere Domini Papæ missi. Quibus cum Papa artius ¹injunxisset præsens pacis negotium, respondisse fertur eidem Petragoricensis, "Vero," inquit, "Pater beatissime, aut "pacem suadebimus, aut silices et petræ clamabunt." Tanta fuit ²fiducia, quod Dominus Princeps cum tanta paucitate non auderet congredi contra tot hostes quot venerant contra eum. ³Hoc autem a semetipso non dixit, sed, cum esset Pontifex illius temporis, prophetavit de eventu belli futuri. Quia cum sagittarii nostri omnes sagittas expendissent, in hostes levaverunt de agro petroso lapides, et comminus accedentes projecerunt in Gallicos, percutientes galeas, cassides, atque clypeos eorundem, ut sonus proveniens ex petrarum ictibus in campi circuitu ⁴reboaret; et sic quodammodo impleta est prophetia Cardinalis, qui spopondit, dicens quia "pacem habebimus, aut lapides clamabunt;" sed hæc postmodum.

Victory gained by Prince Edward over the French, at Poitiers.

Igitur cum Cardinales inter utrumque populum diligentissime discurrissent, et vidissent se non posse persuadere pacem, indignantes recesserunt. Et mox acies convenerunt; ubi primo, fractis lanceis, cum gladiis, securibus, et bipennibus rem egerunt. Ibi claruit victoria Domini Jacobi ⁵Arundele militis, qui potenti virtute confregit et perforavit aciem Gallicorum, et fuit ipsa die necis occasio hostium plurimorum. Ibi patebat fides et constantia Comitum de Warwyk et de Southfolk, et cæterorum procerum, qui tam animose, tam fervide, tam atrociter pugnaverunt, donec manus gladiis et securibus ⁶obriguissent eorundem. Nec minus laudabilis erat ipse Princeps et dux exercitus Anglicani, qui non solum se ducem exhibuit in hoc bello, sed probatum militem et expertum, universa tentans, ⁷audens, et faciens, quæ miles ⁸faceret animosus. Nec momentanee vel leviter transiit ista pugna; sed tribus vicibus eo die, præ multitudine supervenientium hostium, oportebat Anglicos bel-

¹ *invidisset* in orig.; corrected from the printed texts.

² *illi fiducia* in the printed texts.

³ A parody upon *John* xi. 51.

⁴ *roboaret* in orig.; not improbably from a misreading of MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

⁵ *Arandele* in orig., as altered from

Audele; *Arundel* in the printed texts; *Audele* in MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

⁶ *obrigescent* in orig.; probably from a misreading of MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

⁷ *audiens* in the printed texts.

⁸ *fecerat* in the printed texts.

- MS. Bibl. lum instaurare. Tandem Deo nostris tribuente longanimitatem, A.D. 1356.
 Reg. 13 et immittente Gallicis formidolositatem, nostris insistentibus,
 E. ix. Galli fugerunt, occisis prius ibidem Duce de Burboun et
 Athenis, Episcopo de Chaluz, aliisque dominis et nobilibus
 ad numerum viginti duorum; militibusque peremptis ex homi-
 nibus ¹ armorum præelectis duobus millibus, et de communibus
² octingentis. Rex insuper Franciæ captus est ibidem, et
 MS. Bibl. Philippus filius ejus junior. Capti sunt etiam Domini Jaco- Capture of
 Reg. 13 bus de Burboun et Archiepiscopus Senonensis, ac Comites the King
 E. ix. undecim, domini nobiles viginti duo, milites et homines ³ ar- of France.
 Cont. morum plusquam duo millia. Quidam vero asserunt fuisse
 Murimuth, peremptos in hac pugna ⁴ duos Duces, decem et novem
 p. 187. magnos dominos, et quinque millia armatorum; vulgus autem,
 quod sub numero non cadebat.
- MS. Bibl. Expedito finitoque præfato bello, Princeps rediit Burdega- Prince Ed-
 Reg. 13 liam cum gloria et triumpho, ducens secum Johannem Regem ward re-
 E. ix. Franciæ; ubi acceptus est a clero honorifice, atque civibus cum turns to
 omni gaudio et honore. Dominus Henricus Dux Lancastriæ, Bordeaux.
 dum hæc agerentur, in Britannia circa obsidionem civitatis
 Ranensis moram traxit; quam exposit obtinuit. The Duke
 of Lancaster
 takes the
 city of
 Rennes.

*Princeps rediit in Angliam, cum Rege Franciæ
 captivato.*

- MS. Bibl. Anno gratiæ millesimo trecentesimo quinquagesimo septimo, A.D. 1357.
 Reg. 13 qui est annus regni Regis Edwardi, a Conquæstu Tertii, tri-
 E. ix. cesimus primus, Dominus Princeps Edwardus, cum Johanne
 MS. Bibl. Rege Franciæ, et filio ejus Philippo aliisque magnatibus, Prince Ed-
 Reg. 13 rediit in Angliam de Wasconia, et quinto die mensis Maii ward re-
 E. ix. applicuit in portu de Plimmuth cum præda nobili captivorum. turns to
 MS. Cleop. In vicesimo autem quarto die mensis ejusdem, ducens secum England.
 A. xvi. dictum Regem Franciæ captivosque prædicabiles per pontem et
 civitatem Londoniarum, et ingressus circa horam diei tertiam
 tendendo versus Westmonasterium; ubi ruit circa eos tanta po-
 puli multitudo inauditum videre mirabile, quod vix, impedi-
 ente populo, post meridiem potuerunt ad Palatium pervenire. Et
 MS. Bibl. cito post, missi sunt in Angliam ex parte Domini Papæ duo Car- The Pope
 Reg. 13 E. ix. dinales, pro pace reformanda inter duo regna, Dominus videlicet sends en-
 MS. Cleop. A. xvi. ⁵ Tolirandus Episcopus ⁶ Albanensis, et Nicholaus tituli Sancti voys to
 Cont. Muri- Vitalis. Tertius vero Cardinalis venit in Angliam gratia treat for
 muth, p. 190. peace.

¹ *armatis* in the printed texts.

² *octogintis* in the printed texts.

³ *armati* in the printed texts.

⁴ *duo* in orig. ; by inadvertence.

⁵ *Tarilaudus* in the printed texts.

⁶ The names are not given in the Continuation of Murimuth.

A.D. 1357. tandi Regem Francorum; qui in Anglia moram traxerunt bien- MS. Bibl.
But in- nale, sæpius cum Regibus et eorum Consiliis colloquentes, Reg. 13
effectually. sed tandem discordes recesserunt, E. ix.
MS. Cleop.
A. xvi.

De Gente sine Capite in Francia.

Part of France subdued by the Company "Without a Head." Sub hiis diebus, consurrexit in Francia illa famosa Societas, MS. Bibl.
quæ "Gens sine Capite" vocabatur; quæ primo parva, postea Reg. 13 E. ix.
magna aggressa, magnam Franciæ partem occupans sine legi- Cont. Muri-
bus, expulsis vel subactis locorum dominis, subjugavit. Erant- muth, p. 190.
que non tantum de una gente vel natione, sed de pluribus MS. Bibl.
regionibus congregati. Reg. 13.
E. ix.

Redemptio Regis Scotorum.

King David is ransomed. ¹Hoc etiam anno, David le Brus, Rex Scotorum, circa festum MS. Bibl.
Omnium Sanctorum, de diutina custodia qua tenebatur in castro Reg. 13 E. ix.
de Odiam, liberatur; mediante redemptione centum millium MS. Cleop.
marcarum, ²solvendarum in proximo sequentibus decem annis, A. xvi.
præter expensas hospitii sui. Cont. Muri-
muth p. 190.

A great tempest. Eodem tempore orta est tempestas gravissima, tam in terra MS. Bibl.
quam in mari; quam maxima infortunia sunt secuta. Reg. 13
E. ix.

Proposition made for the ransom of the King of France. Quo quidem anno concessum fuit Domino Johanni, Regi MS. Cleop.
Franciæ, solvere pro redemptione sua sexcenta millia floreno- A. xvi.
rum, circa festum Sancti Martini. Sed ista conventio fuit facta
ante, ³in mense Maii, secundo die mensis ejusdem. Ad habendam ergo majorem securitatem istius summæ solvendæ, postulatum ex parte Regis Angliæ habere potentiores et valentiores personas regni Franciæ in ⁴obsidatum; sed huic petitioni noluerunt Gallici consentire; quamobrem vicesimo die Novembris responsum est Francis, ut se defendant et præparent ad bellandum.

The Interdict of Oxford withdrawn. Eodem anno, Kalendis Aprilis, relaxatur Interdictum Oxoniæ, MS. Bibl.
quod auctoritate Domini Johannis, Episcopi Lincolniensis, Reg. 13 E. ix.
propter clericidium et sacrilegia anno proximo præterito fuit Cont. Muri-
illatum. muth, p. 191.

Death of the Queen-mother, Isabella. Isto anno obiit mater Domini Regis Edwardi Tertii, Domina MS. Bibl.
Isabella, die Sancti Rufi Martyris; et vicesimo septimo die Reg. 13 E. ix.
Novembris in ecclesia Fratrum Minorum Londoniis sepelitur, MS. Cleop.
nondum dedicata. A. xvi.
Cont. Muri-
muth, pp.
190, 1.

¹ Hoc anno in the printed texts.

² This last passage is not in the Continuation of Murimuth.

³ id est, in mense in the printed texts.

⁴ obsides in the printed texts.

MS. Bibl. Hastiludia insuper hoc anno Londoniis facta sunt, presentibus A.D. 1357.
Reg. 13 Regibus Angliæ, Franciæ, Scotiæ, et plebe numerosa. Tournam-
E. ix. London.

De Parlamento apud Westmonasterium, et Archiepiscopo Archmachano disceptante contra Ordines Mendicantium.

MS. Bibl. Anno gratiæ millesimo trecentesimo quinquagesimo octavo, A.D. 1358.
Reg. 13 qui est annus regni Regis Edwardi, a Conquæstu Tertii, tri-
E. ix. cesimus secundus, immediate post Septuagesimam tenuit Rex
MS. Cleop. Angliæ Parliamentum apud Westmonasterium; ubi de pace Parliament
A. xvi. reformanda inter duo regna persæpe colloquentes, nusquam as to peace.
concordarunt.

MS. Bibl. Quo quidem tempore, magna controversia coram Summo Charges
Reg. 13 Pontifice facta est inter Magistrum Ricardum Fiz-Raf Prima- made by the
E. ix. tem Hiberniæ, Armachanum videlicet, et clerum Anglicanum, Primate of
Cont. Muri- Ireland, be-
muth, p. 191. fore the
MS. Bibl. super statu et regula eorundem Fratrum. Qui videlicet Ar- Pope, against
Reg. 13 machanus opiniones suas erga Fratres coram Summo Pontifice the Mendic-
E. ix. diu ¹pluriesque sustinuit, et ipsos manifeste a suis deviasse cant Friars.
regulis multis rationibus demonstravit. Sed tandem, proh
dolor! clero Anglicano sibi subtrahente promissa, et exube- The Friars
rante in Curia Fratrum satis magna pecunia, adhuc lite pen- obtain a con-
dente, Fratres sua privilegia, sicut per ante, sub data nova firmation of
obtinuerunt. their privi-
leges.

De ²Fratre Johanne Lile, Episcopo Eliensi.

Eodem anno, Frater Johannes Lile, Eliensis Episcopus, The Bishop
nimis injuste fatigatus anno proximo elapso, contra voluntatem of Ely makes
Domini Regis ad Curiam transfretavit; propositisque causis complaint to
ibidem de injuriis sibi illatis et suæ ecclesiæ, per Dominam the Pope
Blanciam de Wake et alios de consilio suo, coram Domino against the
Papa, motus est idem Papa vehementer, et omnes adversarios Lady Blanch
dicti Episcopi fecit excommunicari publice, mandans per litteras de Wake.
suas Domino Johanni Lincolniensi Episcopo, et aliis qui-
busdam prælatis Angliæ, ut si quos noverint dictorum excom-
municatorum mortuos et sepultos, a sepulcris extraherent; King Ed-
quod et factum est. Unde Rex indignatus, quia dictorum ward is
excommunicatorum quidam erant de Consilio suo, dictos præ- offended by
latos graviter infestabat. Qua de causa venerunt quidam the Pope's
missi de Curia Romana ex parte dicti Episcopi Eliensis, action
thereon.

¹ *plures* in orig., and in the printed texts.

² *facto* in orig.; by inadvertence.

A.D. 1358. obviantes Domino Johanni, Roffensi Episcopo, tunc regni MS. Bibl.
The en- Thesaurario, armati, tradentes litteras Apostolicas violenter Reg. 13
voys of dicto Thesaurario, quarum tenor communiter ignoratur, et E. ix.
the Bishop illico evanuerunt; quos regales insequentes, quosdam captos MS. Cleop.
of Ely incarcerated, et, coram Regis Justiciariis morto condemnatos, A. xvi.
seized and punished. in carcere atque furcis interfecerunt.

*Normannia et Britannia vastantur per Robertum
Knollis.*

Normandy Eodem anno Normannia et Britannia Armorica gravi clade MS. Bibl.
and Bri- vastantur per Philippum, fratrem Regis Navariæ, Dominum Reg. 13
tanny are Jacobum de la Pye, et Robertum Knollis, ¹aliosque com- E. ix.
laid waste plures Anglicos, ²sine jussione Regis Edwardi; qui in illis Cont.
by Robert regionibus per tres annos et amplius hostiliter permanserunt. Murimuth,
Knollis and others. Ex quibus Robertus Knollis, ex paupere mediocrique ³valleto, p. 191.
MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

Provence Quo tempore quidam, natione Wasco, surrexit in Francia, MS. Bibl.
and other parts of France vulgariter nuncupatus "Archipresbyter;" ducens unam mag- Reg. 13 E. ix.
laid waste nam Comitivam per diversas partes Franciæ, ipsas hostiliter Cont. Muri-
by one of the Companies, devastando, et potissime Provinciæ regionem. muth,
pp. 191, 2.

A.D. 1359. Anno gratiæ millesimo trecentesimo quinquagesimo nono, MS. Bibl.
Marriage qui est annus regni Regis Edwardi, a Conquæstu Tertii, Reg. 13
of John of tricesimus tertius, decimo-quarto Kalendas Junii Dominus E. ix.
Gaunt to Johannes de Gaunt, Comes Richemundiæ, Blanciam filiam MS. Cleop.
Blanch of A. xvi.
Lancaster. Henrici Ducis Lancastriæ, consanguineam suam, de dispen- Cont.
satione Curiae, apud Raidynggum duxit uxorem. Murimuth,
p. 193.

Rex transfretavit ad frangendum fastum Francorum.

Proposi- Eodem tempore, Dominus Johannes, Rex Franciæ, sub umbra
tions again pacis et dolose, obtulit Regi Angliæ Flandriam, Picardiam,
made for Aquitanniam, aliasque terras quas equitaverat et vastarat;
peace, but pro quibus omnibus ratificandis idem Rex Edwardus in Franciam
ineffectu- nuncios suos direxit. Quibus omnibus Franci contradixerunt; MS. Bibl.
ally. unde motus Rex Angliæ, celeriter se et suos præparavit ad Reg. 13
transfretandum, ducens secum Principem Walliæ Edwardum, E. ix.
MS. Cleop.
suum primogenitum, Ducem Henricum Lancastriæ, et fere A. xvi.

¹ These three words have been added in a much later hand. They have probably been overlooked in transcribing from MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.; where they are inserted at

the foot of the page.

² quos sine in the printed texts.

³ vallato in orig. and MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. MS. Cleop. A. xvi. procures omnes ¹ Angliæ; quos comitabantur, vel sequebantur, A.D. 1359. pene mille currus; habuitque apud Sanwicum instructas optime King Edward, with a large force, crosses over to France. undecies centum naves; et cum hoc apparatu, ad humiliandum Francorum fastum, Franciam navigavit, relicto Domino Thoma de Wodestoke, filio suo juniore, admodum parvulo, Anglici regni Custode, sub tutela tamen.

Igitur, vicesimo septimo die mensis Octobris pervenit Calesiam, et quarto die mensis Novembris, diviso exercitu suo in tres turmas propter victualia, unam turmam fortem Henrico Lancastriæ Duci commisit; Edwardo vero Principi turmam aliam fortiozem; et fortissimam retinuit penes ipsum. Deinde profecti, prætereuntes civitates et castella, tandem in festo Sanctæ Luciæ prope civitatem ² Remensium pervenerunt, ubi moram traxerunt usque in diem Sancti Hillarii; sed nihil omnino profecit hæc mora, quia nihil eis reddebatur. Eodem

MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. die movit exercitum versus Burgundiam; cui venit obviam Dux Burgundiæ, promittens eidem septuaginta millia florenorum, solvendorum sibi fideliter si toti Burgundiæ parceret, et contineret ab incendiis et rapinis. Quod Rex concessit eidem; mansitque ibidem Remis, videlicet usque ad quintum diem post festum Sancti Gregorii Papæ. Makes terms with the Duke of Burgundy.

MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. MS. Cleop. A. xvi. Interim Normanni, cum non modica classe navium, apud ³ Wynchelse applicuerunt; ipsamque villam Idibus Martii invaserunt, et pro ⁴ parte combusserunt, ac omnes sibi resistentes interfecerunt, sexui, ætati, vel ordini nil parcendo, Matronas insuper, et virgines ac mulieres, illorum oculis blandientes, captivas ad naves duxerunt, et ⁵ plura spolia asportaverunt, et tandem sine læsione aliqua recesserunt. Quorum unum facinus isthic ponam. Cum Franci applicuissent, existentibus multis, tam viris quam mulieribus, tempore Missarum in ecclesia, ad eandem ecclesiam cum omni festinatione cucurrerunt, et interficientes multos et deprædantes ecclesiam, aspexerunt inter cæteros quandam fœminam, pulchram nimis et ⁶ elegantis formæ, quæ cum vicinis convenerat ut audiret Missas. Ad quam nebulones satis intemperanter in eadem ecclesia accedentes, mox suæ libidini, ut erant armati, prostraverunt, et tam diu ei, unus post alium, coeundo illuserunt, donec mulier fatigata spiritum exhalaret. Quæ cuncta cum relata fuissent

MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. MS. Cleop. A. xvi. ⁷ Regi Angliæ, turbatus nimium et exacerbat, exercitum suum versus Parisius mox convertit.

King Edward, incensed thereat, proceeds towards Paris.

¹ Omitted in the printed texts.

² *Remencium* in orig.

³ *Wynchelle* in orig.; by inadvertence.

⁴ Probably *pro majori parte* should

be the reading, as in Cleop. A. xvi.

⁵ *plurima* in the printed texts.

⁶ *eligmantis* in orig.

⁷ *Rex* in the printed texts.

- A.D. 1359. Interea prælati in Anglia undique confluerunt ad arma, cum clericis et laicis, ut per terram et mare dictis resisterent inimicis; sed cum se et suos paravissent ad pugnam, nihil actum est, ¹hostibus illis valefacientibus cum cachinno, MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. MS. Cleop. A. xvi.
- Hoc anno, sanguis effluxit de tumba Domini Thomæ, quondam Comitis Lancastriæ, apud Pontem Fractum. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. MS. Cleop. A. xvi. Cont. Murimuth, p. 192.
- New works commenced at Windsor Castle; William de Wyckham being Surveyor. Eodem anno Rex Edwardus incepit novum ædificium in castello de Wyndeleshore, ubi natus fuerat. Ob quam causam, illum locum amplioribus ædificiis et splendidioribus decorare, præ cæteris, procuravit. Cujus operis constituit supervisorem Dominum Willelmum de Wyckham, virum providum et discretum.
- Obituary for the year. Eodem anno obierunt viri nobiles et præclari, Rogerus Comes Marchiæ, Thomas Comes Oxoniæ, J[ohannes] le Gray, tunc Senescallus Angliæ, Galfridus le Say, et multi ²alii. Et de exercitu Domini Regis in partibus transmarinis plures quam mille nominati perierunt. Obiit etiam hoc anno Dominus Rogerus de Northburgh, Coventriæ et Lichfeld Episcopus. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.
- A.D. 1360. Anno gratiæ millesimo trecentesimo sexagesimo, qui est annus regni Regis Edwardi, a Conquæstu Tertii, tricesimus quartus, tenuit Rex Natale in partibus transmarinis, juxta Remensium civitatem; mansitque ibidem, ut prædicitur, usque ad festum Sancti Gregorii Papæ, quando se convertit Parisius: exercitum in novem aciebus disposuit ad bellandum, et creavit milites quadringentos. Deinde mittitur Dominus Henricus Dux Lancastriæ ad portas civitatis, hiis qui intus erant proferens campestre prælium, sub hac conditione, ut si Rex Angliæ devictus foret ibidem, nunquam postea regnum Franciæ vendicaret. Et accepto brevi responso, quæ audivit Regi nunciavit. Mox novi milites armati, cum aliis, civitati dederunt insultum, et illico ejus suburbana destruxerunt. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. MS. Cleop. A. xvi.
- King Edward marches towards Paris; And destroys the suburbs. Per idem tempus, Londonienses cum cæteris regni incolis, congregata classe octoginta navium et quatuordecim millibus hominum cum sagittariis, dedecus apud Wynchelsee, per prius factum, affectantes vindicare, maria perscrutando inimicos quærebant. Et tandem in Francia applicantes, insulam de ³Saus animose ceperunt. Sed tamen, licet hæc omnia Franci bene satis cognoscerent, rumor facti ad Edwardum Regem nondum pervenerat. Igitur prævenire cupientes hos rumores. Dominus Abbas Cluniacensis, Comes Tankervyle, tunc Franciæ Senescallus, ⁴Bulsegaldus, Constabularius dicti regni, et non-

¹ *hostilibus* in Camden's text.² Omitted in the printed texts. The whole of this paragraph, as to obituaries, is very similar to Cont.

Murimuth, p. 192.

³ *Cauz*, correctly, in MS. Cleop. A. xvi.⁴ *Bursegaldus* in the printed texts.

MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. MS. Cleop. A. xvi. nulli alii viri venerabiles, de ¹consensu Domini Karoli A.D. 1360. regentis Franciam, convenerunt ad Regem Angliæ, pacem Propositions made by the French for peace; but ineffectually. finalem et firmam, ostensis conditionibus inscriptis, humiliter postulantes. Quæ, cum deliberatione inspectæ, Domino Regi et Concilio minime placuerunt; unde Rex commotus, prohibuit ne sollicitarent eum amplius, nisi habita ad ejus beneplacitum prolatione prædictorum. Et in crastino, Octavis Paschæ, convertit signa cum exercitu versus Aurelianum, prædando, vastando, et igni consumendo plurima. Quo tempore ingruerat Great losses in the English army, through a tempest. tam sæva tempestas et inaudita, ut plura millia hominum et equorum in Regis exercitu itinerando perirent, subito mortua corruendo præ frigoris imminentis asperitate. Quæ tantum Regem nec suos terruerunt, quin procederent cum inceptis.

Circa Inventionem Sanctæ Crucis, dicti nuncii juxta Carnotum Domino Regi formam pacis optimæ de communi consensu Regentis ²[et] majorum Franciæ, circumspectissime ordinatam, accedentes obtulerunt, sub data apud civitatem Carnotum quinto-decimo die mensis Maii; requirentes benignum dominum suum, ac benevolentiam, consensumque gratiosum, in scriptis ostensa, rata et grata, ac firma, sibi et hæredibus suis in perpetuum admittere. Quibus inspicendis sapienti deliberatione habita, Rex And accepted. annuit ut, juratis in Corpore Dominico partibus, tactisque Sacrosanctis Evangeliiis, pacta stabilirentur. Mittuntur igitur ex The preliminaries ratified by oath. utraque parte, Angliæ videlicet et Franciæ, duo Barones, duo quoque milites, corporale sacramentum Domini Karoli Regentis Franciæ, primogeniti Johannis Regis ejusdem, ac Domini Edwardi Regis Angliæ, audire et admittere. Parisius igitur ³celebrata solemnī Missa, dictoque ter “Agnus Dei,” adjecto “Dona nobis pacem,” dictus Karolus, in præsentia prædictorum et aliorum plurium, dextram super patenam, cum Corpore Dominico, et lævam super missale, posuit, hæc verba proferens;—“Nos, Karolus, juramus ad Sacrosancta Corpus Domini “et Evangelia, firmiter servare penes nos pacem et concordiam “formatas inter Reges, et nullo modo in contrarium venire.” Post hæc, datis militibus reliquiis de corona Christi in testimonium, omnibus valefecit. Simile sacramentum Dominus Edwardus, primogenitus Regis Angliæ, proxima sexta feria præstitit apud Lovers. Ambo insuper Reges et eorum filii, majoresque utrius regni, infra annum proximo sequentem idem corporale sacramentum solemniter præstiterunt.

¹ *concensu* in orig.

² Supplied from the printed texts and MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

³ *celebratus* in orig.; by inadvertence.

Obsides dantur Regi Angliæ.

A.D. 1360. Ad corroboranda quoque, complendaque prædicta et alia MS. Bibl.
 French partes tangentia, Rex Angliæ petiit et accepit majores Franciæ Reg. 13
 hostages in obsidatum, videlicet, Dominos Duces Aureliensem, Burbo- E. ix.
 given to nensem, Longavillæ, Berry, et de Bloys; Comites vero de ¹Alen- MS. Cleop.
 the King of con, Sent Poule, de Harecourt, Portien, Valentinois, Beaumont, A. xvi.
 England. Breme, Foreste; Dominos quoque de Couci, Preaus, Valen-
 tinois, de Seynt Venaunt, de Garentieres, de Hangeste, de Mont-
 morency, Danceurs, dAuvergne, Guillaume de Craon, Loys de
 Harecourte, J. Hugayn, cum aliis. Assignataque sunt dies
 et tempus quibus convenirent ambo Reges, cum Conciliis
 suis, apud Caleys prædicta consummare.

King Ed- Sigillatis scriptis indentatis, Rex Angliæ usque mare con-
 ward re- tinuo proficiscitur, et apud Humflete ingressus mare, nono-
 turns to decimo die Maii in Angliam applicuit; veniensque ad Palatium
 England. in festo Sancti Dunstani, quievit paulisper, et mox Johannem,
 Regem Franciæ, in Turri Londoniis visitavit, et, facta concordia
 quid idem pro redemptione sua solveret, ab omni carcere
 liberavit. Summa vero pecuniæ solvendæ erat tres miliones
 florenorum. Quibus ita gestis, Rex Angliæ Regem Franciæ
 in Turri et in Palatio, itinerando versus mare, multimodis
 solatiis regaliter confortavit. Rex Franciæ ²proinde nono die
 The ran- Julii transfretavit in regnum suum, ³deliberaturus et trac-
 som of the taturus cum suis de prædictis et aliis se tangentibus et reg-
 King of num suum.
 France be- in Turri et in Palatio, itinerando versus mare, multimodis
 ing agreed solatiis regaliter confortavit. Rex Franciæ ²proinde nono die
 upon, he Julii transfretavit in regnum suum, ³deliberaturus et trac-
 is set at taturus cum suis de prædictis et aliis se tangentibus et reg-
 liberty. num suum.

Accidents Eo tempore, in Anglia plures homines, bestiæ, et arbores,
 from light- violenti fulgure perierunt; et diabolus in humana specie ⁴appa-
 ning. rens locutus est.

De Pacis Articulis.

The Concurrentibus in unum duobus Regibus, posthæc cum
 Treaty of suis Consiliis apud Caleys convenerunt de pace et concordia
 Bretigny. præformatis apud Carnotum, et juraverunt, ut prædicitur, eas
 firmiter servare penes se. Quarum Articuli erant isti, vide-
 licet:—"Rex Angliæ, una cum illis quæ tenet in Vasconia, New
 "habebit semper civitates, villas et castella, comitatus et Rymer, III.
 pp. 487-
 494.

¹ The singularly faulty spelling of the proper names, both in orig. and in the printed texts, so far as they can be identified, has been corrected from the copy of the Treaty of Bretigny given in the *New Fœdera*,

iii. pp. 487-494.

² *provide* in the printed texts.

³ *dileberaturus* in orig.

⁴ *apparent* in orig.; by inadvertence.

MS. Bibl. “ patrias, de Peiteres et de Peytou, cum feodis de Thoart, A.D. 1360,
 Reg. 13 “ et terra de Beleville, de Saintes, et de Saintonge, ¹ citra et
 E. ix. “ ultra la Charente, dAnglesme et dAngolosmois, de Limoges
 MS. Cleop. “ et de Limosin, de Caours et de Caoursin, et de Pierregort et de
 A. xvi. “ Pierreguys, de Rodes et de Rovergue, dAgen et de Agenois,
 New “ de Tharbe, et de Bigor, et de Gaure. Et si aliqui domini
 Rymer. “ teneant aliquid inter limites dictorum locorum, facient homa-
 “ gium Regi Angliæ. Tenebitque Rex Angliæ prædicta modo
 “ quo Rex Franciæ ea tenuit a sexaginta annis usque nunc,
 “ videlicet, in dominio quæ sunt in dominio et in superioritate.
 “ Habebit etiam ea quæ Reges Angliæ antiquitus tenuerunt in
 “ villa de Mounstroil super Mare, cum pertinentiis, et ² totum
 “ comitatum Pontinæ, exceptis rebus alienatis per Reges Angliæ
 “ ad alias personas quam Reges Franciæ. Quæ sic alienata
 “ si Rex Franciæ teneat in presenti, tenebitur ea reddere ac
 “ liberare Regi Angliæ, exceptis terris obtentis per excam-
 “ bium cum aliis terris. Quo casu Rex Angliæ reddet Regi
 “ Franciæ sic tradita per excambium, vel permittet alienari; et
 “ si alienata fuit personis aliis quam Regibus Franciæ per Reges
 “ Angliæ, et post venerunt ad manus Regis Franciæ per puta-
 “ gium, seu aliam ³ justam causam, Rex Franciæ non reddet
 “ ea nisi debeant homagium vel alia servitia; tunc tradet illa
 “ personis quæ facient homagium, aut alia servitia, Regi
 “ Angliæ. Habebitque Rex Angliæ castella, villas, et domi-
 “ nium, de Caley, Merke, Sangate, Coloigne, Hammes, Wale,
 “ Oye, cum omnibus suis pertinentiis, civitatem de la Rochel,
 “ et villam Sancti Wallerici. Habebit etiam Rex Angliæ
 “ castellum, villam, et totum comitatum de Guynes, cum
 “ omnibus ad se pertinentibus, tam integrum sicut Comes
 “ ejusdem tenuit in vita sua. Obedientque sibi omnes viri
 “ ecclesiarum et aliarum conditionum infra limites dicti
 “ Comitatus, sicut obediebant aliquando Regi Franciæ vel
 “ Comiti de Guynes. Et tenebit Rex Angliæ omnia de
 “ Merke et Caley contenta in præsentis Articuli, et Articuli
 “ præcedenti, in dominio, exceptis hæreditatibus quæ moran-
 “ tur ecclesiis ibidem, et hæreditatibus aliis in partibus illis
 “ quæ morabuntur hæredibus, usque ad valorem centum
 “ librarum monetæ de patria; sed de hæreditatibus infra
 “ villam de Caley ordinet Rex Angliæ ad libitum suum,
 “ et sic habitantium in Comitatu, villa, et terris, de Guynes,
 “ stabit dominium integrum. Rex vero Angliæ, et hæredes

¹ Circa in orig.; corrected from
 the printed texts, MS. Bibl. Reg.
 13 E. ix, and Cleop. A. xvi.

² eorum in the printed texts.

³ justa causam in orig.; by in-
 advertence.

A.D. 1360. “ sui omnes insulas patriis prædictis adjacentes tenebunt, MS. Bibl.
 “ una cum insulis quas tenent in præsentī. Et Rex Franciæ Reg. 13
 “ et filius suus senior, pro se et hæredibus et successoribus, E. ix.
 “ infra Sanctum Michaelē proximo tunc futurum ad unum MS. Cleop.
 “ annum, reddent, liberabunt, et transportabunt, Regi Angliæ A. xvi.
 “ et hæredibus suis, omnes obedientias, homagia, feoda, justi- New
 “ tias, recognitiones, jurisdictiones, patronatus ecclesiarum, Rymer.
 “ omnimodas dominationes et superioritates, et omnia jura,
 “ quæ habent vel habere potuerint in prædictis terris, patriis,
 “ villis, et rebus aliis. Et mittent ad omnes superiores
 “ ecclesiarum, et alios dominos temporales terrarum, patriar-
 “ rum, comitatum, et locorum prædictorum, ut obediant
 “ Regi Angliæ et hæredibus, sicut obediebant Regi Franciæ,
 “ et per suas litteras se adquietabunt de omnibus homagiis,
 “ feodis, servitiis, obligationibus, subjectionibus, et pro-
 “ missionibus, factis per aliquem eorum Regi et coronæ
 “ Franciæ. Et Rex Angliæ tenebit prædicta omnia in
 “ dominio et in superioritate, quæ in superioritate. Si vero
 “ donationes aliquæ, alienationes, obligationes, vel aliqua onera,
 “ fiebant prædictorum per aliquem Regem Franciæ a septuaginta
 “ ¹annis usque nunc, nulla erunt, et res alienatæ, donatæ,
 “ seu oneratæ, reddentur Regi Angliæ citra festum Sancti
 “ Michaelis proximo futurum; excepto quod supradictum est in
 “ Articulo de Pontieu, quod permanebit in virtute sua; et
 “ exceptis omnibus collatis seu alienatis ad ecclesias, quæ illis
 “ pacifice permanebunt. Habebit etiam Rex Angliæ, et tene-
 “ bit, civitates et patrias præfatas, quæ antiquitus non erant
 “ Regis Angliæ, sicut Rex Franciæ aut filius suus senior
 “ tenet in præsentī, et intra limites patriarum ²prædictarum
 “ quæ ab antiquo erant Regis Angliæ, cum aliquibus rebus
 “ quæ aliquando ejusdem fuerant, unde Rex Franciæ in pos-
 “ sessione præfuerat in die belli de Poytiers, erunt et permane-
 “ bunt Regi Angliæ. Rex quoque Angliæ omnia prædicta
 “ tenebit tanquam vicinus Regis Franciæ, absque recognoscere
 “ superioritatem, facere homagium, resortem, vel aliqua ser-
 “ vitia alia, seu recognitiones, Regi seu coronæ Franciæ.
 “ Rex quidem Franciæ et filius suus senior renunciabunt dictæ
 “ resorti, superioritati, et juri quæ habent, vel habere pote-
 “ runt, quæ præsentī tractatu debent pertinere Regi Angliæ.
 “ Similiter, Rex Angliæ ³[ac] filius suus senior renunciabunt
 “ omnibus quæ per præsentem tractatum non eis traduntur,

¹ *annuis* in orig.² *prædictorum* in orig.; by inad-
tence.³ Supplied from the printed texts
and MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. MS. Cleop. A. xvi. New Rymer.

“ et exigentiis quas fecerunt per speciale nomini vel ¹juri A.D. 1360.
 “ coronæ Franciæ, omnibusque homagiis et ²superioritatibus
 “ Ducatus de Tourcine, Normanniæ, et Britannia, et Comi-
 “ tatus ac patriæ ³Flandriæ, dAnjou, et Maine, et aliis
 “ omnibus exigentiis quas fecerunt, seu facere potuerunt, Regi
 “ Franciæ pro quacunque sit causa, exceptis illis quæ sibi
 “ tradentur per præsentem tractatum. ⁴Rex quidem Franciæ
 “ pro sua redemptione solvet Regi Angliæ tres miliones scu-
 “ torum, quorum duo valebunt unum nobile, videlicet sex
 “ solidos et octo denarios argenti. Et omnia ista, tradita Regi
 “ Angliæ, permanebunt in tali securitate ac libertate prout
 “ sunt in præsentem, et confirmentur a dictis dominis et succes-
 “ soribus suis. Nec aliquis vel patria aliqua qui ⁵præ fuerant
 “ sub obedientia unius partis, et per concordiam istam veniet
 “ in obedientiam alterius partis, pro factis præteritis damne-
 “ tur. Omnes autem exhæreditati vel de terris ablati, vel
 “ onerati aliquo onere vel redonatione, quasi banniti, uni parti
 “ adhærentes vel alteri, et similiter de ecclesiis, causa istius
 “ guerræ, restituentur in integrum cum omni jure, sicut ante
 “ guerram. Omnesque forisfacturæ indulgeantur, excepto
 “ ⁶Vicecomite de Fronsac, et Domino ⁷J. de Galard. ⁸Con-
 “ siderationes enim bonæ fient semper inter Reges, non
 “ obstante qualicunque ⁹consideratione quam haberent cum
 “ aliqua persona. Rex tamen Franciæ et filius suus senior, pro
 “ se et successoribus suis, Regibus Franciæ, se separabunt a
 “ confœderationibus quas habent cum Rege Scotiæ, absque
 “ juvare Scotos vel confœderationes facere contra Regem
 “ Angliæ seu regnum suum. Similiter, Rex Angliæ et filius
 “ suus senior facient confœderationibus quas habent cum
 “ Flandrensibus; valebuntque omnes collationes et provisiones
 “ factæ durante guerra per partes in beneficiis vacantibus, et
 “ eorum fructus morabuntur illis qui eos levaverint. Facient-
 “ que Reges omnia prædicta confirmari a Domino Papa, et
 “ impetrabunt absolutiones et dispensationes tangentes com-
 “ plementum præsentis tractatus. ¹⁰Poterunt studentes utrius-

¹ Written *vir* in orig.; owing probably to its indistinctness in MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

² *superioritatu* in the printed texts.

³ This word is omitted in Cleop. A. xvi.

⁴ A rubric is here inserted in the original as part of the text—*Valor redemptionis Regis Franciæ*.

⁵ *ante fuerant* in the printed texts.

⁶ *Vicecomites* in orig.; by inadvertence.

⁷ *Johanne* in the printed texts.

⁸ *Confœderationes* in the printed texts, MS. Bibl. Reg. 13 E. ix., and Cleop. A. xvi.

⁹ *confœderatione* in the printed texts, and the two MSS., above-named.

¹⁰ *Poterunt* in orig.; corrected from the printed texts.

- A.D. 1360. " que regni in utroque regno, uti sibi placuerit, studere, et
 " gaudebunt privilegiis ac libertatibus studentium. Per istum
 " tractatum omnes alii tractatus et prælocutiones factæ tem-
 " poribus præteritis annullabuntur, nec partes juvare poterunt.
 " Jurabitur, etiam confirmabitur præsens tractatus a duobus
 " Regibus, facietque Rex Franciæ litteras confirmatorias et
 " alia necessaria sub manu publica, et mittet Regi Angliæ,
 " et Rex Angliæ remittet consimiles litteras Regi Franciæ.
 " Fient igitur litteræ optimæ de omnibus prædictis, sub sigil-
 " lis utriusque Regis et filiorum suorum; et jurabunt ambo
 " Reges et filii sui, vigintique de ¹majori prole utriusque regni,
 " tenere, complere, et teneri facere atque compleri, omnia præ-
 " dicta, ac ponere rebelles et inobedientes utriusque regni in
 " veram obedientiam; et consurgent ambo Reges contra tales
 " inobedientes, et per illud renunciabunt omnibus gentibus pro
 " se et regnis suis futuris, causa inobedientiæ prædictæ; et se
 " supponent coercioni et ² correctioni Domini Papæ, etc."
- The Pope requested to confirm the treaty. Hiis ita gestis, confestim mittuntur nuncii Summo Pontifici, pro pace et pactis mutuis confirmandis.
- Great mortality. Quo quidem tempore, ad præceptum Domini Papæ, quievit controversia inter clerum et Ordines Mendicantium.
- A.D. 1361. Est annus regni Regis Edwardi, a Conquæstu Tertii, tricesimus quintus, Rex Angliæ, celebrato Natali apud ³Wodestoke, venit Parliament at Westminster. Westmonasterium ad Parliamentum; in quo præsentibus omnibus qui interesse debebant, proponitur concordia inter Reges stabilita. Placuit igitur universis dictam concordiam recipere et tenere. Quamobrem, ⁴celebrata Missa de Sancta Trinitate a Cantuariæ Archiepiscopo cum magna solemnitate, astante Rege cum filiis suis, et accensis luminaribus et crucibus erectis, super Sacrosanctum Corpus Dominicum et missale, singuli qui non prius juraverunt, hoc sacramentum præstiterunt in scriptis, ⁵Archiepiscopo Cantuariensi incipiente,—“Nos ⁶Nicholaus, Archiepiscopus Cantuariensis, juramus ad Sacrosancta Corpus Dominicum et Evangelia, firmiter servare penes nos pacem et concordiam firmatas inter Reges, et nullo in contrarium venire.” Quibus expletis, singuli suas sedulas ⁷Regis notariis tradiderunt. Rex autem Francorum, cum suis
- MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. MS. Cleop. A. xvi. New Rymer.
- MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. Cont. Muri-muth, p. 193.
- Cleop. A. xvi.
- MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. MS. Cleop. A. xvi. Cont. Muri-muth, p. 194.
- MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. MS. Cleop. A. xvi.

¹ *mari* in the printed texts; *majori* in Bibl. Reg. 13 E. ix.

² *coercioni* (repeated) in orig.; by inadvertence.

³ *Wyndelsore* in Cleop. A. xvi.

⁴ *celebrato* in orig.; by inadver-

tence.

⁵ This passage is not in Cleop. A. xvi.

⁶ Simon Islip, however, was at this time Archbishop of Canterbury.

⁷ *regis* in the printed texts.

MS. Bibl. nobilibus, idem præstitit juramentum. Sicque firmata pace A.D. 1361.
Reg. 13 inter duo regna, ¹liberatus est Rex Johannes.

E. ix.

MS. Cleop.

A. xvi.

De Eclipsi Solis.

Eodem anno, sexto die Maii, in meridie fuit eclipsis solis. Eclipse of the sun.

MS. Bibl. Eodem mense, Burgundiæ cecidit pluvia sanguinea, et sexto Marvels
Reg. 13 Kalendas Junii, in festo Corporis Christi, Bononiæ apparuit and prodigies.
E. ix. crux sanguinea in aere, a mane usque ad horam sextam, eam

MS. Cleop. multis videntibus; et tunc se movebat, et in medio mari cecidit.

A. xvi. Consequenter, in partibus illis egressi vulpes de sylvis villas
Cont. petierunt, et vivos quosdam homines devoraverunt. Et in
Murimuth, æstivo tempore hujus anni, in Anglia et in Francia, in locis
p. 196. desertis et planis, pluribus sæpe videntibus, subito apparuere

duo castella, de quibus duo exercitus egrediebantur armatorum;
quorum unus signis militaribus ornabatur, alter vero nigro
colore vestiebatur: et congregientes, milites vicerunt nigros.
Interim adunati, nigri milites superabant, et regredientes in
²castello omnia disparuerunt.

MS. Bibl. Et hoc anno, post festum Sancti Michaelis, ³rosaria protu- Abnormal
Reg. 13 lerunt rosas colorem et odorem perfectum habentes. Corvi produc-
E. ix. quoque ⁴et aucæ, et aves aliæ, pullos produxerunt. tions of
MS. Cleop. nature.

A. xvi.

Dominus Johannes fit Dux Lancastriæ.

MS. Bibl. Dominus Johannes Gaunt, Comes Richimundiæ, hoc anno A.D. 1362.
Reg. 13 factus est Dux Lancastriæ, jure uxoris suæ, filiæ et hæredis John of
E. ix. quondam Ducis Lancastriæ, qui eodem anno diem clausit Gaunt
Cont. extremum. created

Murimuth, pp. 194, 5. Duke of Lancaster.

De Magnis Comitibus.

Eodem anno, illa Magna et famosa Comitiva de diversis A.D. 1361.
nationibus adunata, cujus duces pro majori parte erant Anglici, The Great
partes Franciæ versus Annivionem invaserunt, et villam Sancti Company
Spiritus ceperunt, cum villis et castellis multis in Francia; in France.
quos nulla virtute vel arte potuit Rex Franciæ expellere de
terra sua.

Eodem tempore surrexit et alia Societas, quæ “Alba Comi- The White
“tiva” vocabatur; quæ transiit per Provinciam in Lombardiam; Company.

¹ This event took place in 1360.

² *castella* in the printed texts and
MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

³ *rosaria* in orig.

⁴ These two words are omitted in
the printed texts.

- A.D. 1361. et duces hujus Comitivæ erant Anglici, qui aliquando erant stipendiarii, aliquando ex proprio capite discurrerunt, accipientes redemptionem de diversis villis et castellis, ac civitatibus; nec pene secure vixit quisquam in illis regionibus, qui non istorum benevolentia fruebatur.
- MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. Cont. Murimuth, p. 195.

Princeps desponsat suam consanguineam.

- Prince Edward marries Joanna, Countess of Kent. Istο anno, Edwardus Princeps Walliæ desponsavit Johannam Comitissam Kanciæ, relictam Domini Thomæ de Holand, quæ olim fuit separata a Comite Sarum, militis prædicti causa.
- A great pestilence. Obituary of the year. Hoc etiam anno fuit grandis pestilentia, quæ viros potius consumpsit quam fœminas. Quo in tempore obiit Reginaldus Wygorniensis, Michael Londoniensis, et Thomas Eliensis, Episcopi. Quibus successerunt, provisione Papæ, Johannes Barnet ad Wygorniensem, Symon Langham Abbas Westmonasteriensis ad Eliensem, et Magister Symon de Sudbury ad Londoniensem, ecclesias. De nobilibus vero decesserunt Dominus Henricus Dux Lancastriæ, Reginaldus Cobham, Willelmus Fiz-Waryne, et Johannes Moubray.
- A.D. 1362. Anno gratiæ millesimo trecentesimo sexagesimo secundo, qui est annus regni Regis Edwardi, a Conquæstu Tertii, tricesimus sextus, tenuit Rex Natale apud Wyndelyshore; et quinto-decimo die sequente ventus vehemens, ¹Notus, Auster, Africus, tanta vi erupit, quod flatu suo domos altas, ædificia sublimia, turres et campanilia, arbores et alia quæque durabilia et fortia, violenter prostravit, pariter et impegit, in tantum quod residua quæ modo extant sunt hactenus infirmiora.
- Violent wind. Bibl. Reg. 13 E. ix.
- Victory gained by the Great Company. Hoc anno vendebatur libra ceræ pro octodecim denariis. Quo etiam anno, Magna Societas, quæ prævaluerat in Francia et excreverat, commisit bellum cum Francis, et vicit, plures nobiles captivando, et multa fortalitia capiendo.
- Ineffectual overtures for lessening the ransom of the King of France. Eodem tempore, Cardinalis ²Andrinus Abbas Cluniacensis, tertio die in fine Aprilis, venit Londonias, tractaturus cum Rege et Consilio suo pro redemptione Regis Franciæ minuenda, obsidibus liberandis, et matrimonio contrahendo cum sanguine Regis Angliæ et Karoli Bloys; sed de hiis pauca vel nulla expedit.
- A tournament held at London, and attended by many foreign knights. Eo tempore fiebant Londoniis ³de Smythfeld hastiludia, quinque primis diebus Maii, præsentē Rege et Regina, et majori militia Angliæ et Franciæ aliarumque terrarum. Ad quæ venerunt Hispani, Cyprii, et Armenii milites, auxilium Regis
- MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. MS. Cleop. A. xvi. Cont. Murimuth, p. 196.
- MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. MS. Cleop. A. xvi.

¹ *Nothus* in orig.

² *Adrianus* in the printed texts.

³ *in* in the printed texts.

- MS. Bibl. Angliæ requirentes contra Paganos, qui invaserant fines A.D. 1362.
Reg. 13 suos.
E. ix.
- MS. Cleop. Stapula lanarum, non obstante sacramento Regis et aliorum
A. xvi. majorum Angliæ, mutatur ad Caleys. The staple of wool removed to Calais.
- MS. Bibl. In festo Apostolorum Petri et Pauli, Rex Edwardus Tertius
Reg. 13 E. ix. apud Westmonasterium obtulit vestes in quibus Beatus Petrus
MS. Cleop. Apostolus celebravit, ¹ et dedit per chartam suam Abbati et
A. xvi. Conventui Westmonasteriensi duos cervos de venatione sua,
Cont. Muri- muth, p. 197. capiendos annuatim in Foresta de Wyndeleshore. Offering made by King Edward to Westminster.
- MS. Bibl. Edwardus, Regis primogenitus, eo tempore, circa festum Prince Ed-
Reg. 13 E. ix. Sanctæ Margaretæ, apud Westmonasterium, præsentibus regni ward re-
Cont. Muri- majoribus, suscepit a patre suo Principatum Aquitanniæ, fide- ceives the
muth, p. 197. litate prius et homagio sibi factis; sed tamen Principatum Principa-
Walliæ, Ducatum Cornubiæ, ² Comitatus Cestriæ ³ sive Kanciæ, Acquitaine.
non reliquit. Qui, circa festum Purificationis Beatæ Mariæ
proximo sequens, cum uxore et tota sua familia in Wasconiam
transfretavit.
- MS. Bibl. Eodem anno, Symon Islepe, Cantuariensis Archiepiscopus, Injunction
Reg. 13 E. ix. devotionem multorum aut infecit aut subtraxit, litteris suis that ordi-
MS. Cleop. patentibus, sub pœna excommunicationis, præcipiens universis nary work
A. xvi. ecclesiarum rectoribus et vicariis suæ Provinciæ, et illorum shall not be
subditis, ut de cætero non abstineant in festis quorundam laid aside
Sanctorum ab operibus manualibus et servilibus, quæ prius on Saints' days.
in talibus festis fieri non licebant. Si tamen ⁴ beneficeret, judi-
cet hoc caput Sanctorum, cum membris, qui mortem quondam
Regis Angliæ, Willelmi Rufi, tradidit in manus et arbitrium
Sancti Albani ⁵ Protomartyris hujus regni. Idem insuper Limitation
Archiepiscopus assignavit et statuit, non plus dari sacer- of priests'
dotibus pro annuali stipendio quam sexaginta sex solidos payments:
octo denarios: quod plures furari coegit. evil results
thereof.
- MS. Bibl. Eodem anno cœpit Parliamentum Londoniis, septimo-decimo Parliament
Reg. 13 Kalendas Novembris; quod continuatum est usque in festum at London.
E. ix. Sancti Bricii, quo die Rex natus fuerat, annis ætatis suæ quin-
MS. Cleop. quaginta expletis: unde, in suo Jubilæo populo suo se exhibuit Concessions
A. xvi. gratiosum, reis majestatis suæ regiæ offensas indulgendo, made on
Cont. Murimuth, vinctos libere abire permittendo, et exules revocando; ad peti- occasion of
pp. 197, 8. tionem etiam communitatis, placita in lingua materna, et non a Jubilee.
Gallica, versari jussit. Leonellum quoque, filium suum, fecit
Ducem Clarenciæ, et Edmundum Comitem Cantebriagiæ. In Grant
MS. Bibl. dicto Parlamento, concessum erat Regi per tres annos sequen- made to
Reg. 13 E. ix. MS. Cleop. tes recipere viginti sex solidos et octo denarios de quolibet the King.
A. xvi.

¹ This gift is not mentioned in the Continuation of Murimuth.

² Comitatus in orig.

³ et in the printed texts.

⁴ benefecit in the printed texts.

⁵ Prothomartiris in orig.

- A.D. 1362. sacco lanæ transvehendo ultra mare. Ordinatum est insuper, MS. Bibl.
Purveyors nullum in regno præter Regem, Reginam, ac Duces, in poste- Reg. 13
of victuals rum provisores habere victualium; nec ¹ut aliquid caperent nisi E. ix.
abolished. denariis præsolutis, et ut hæc transgredientes stricto iudicio
puniantur.
- Death of Obit hoc anno, mense Augusti, Papa Innocentius Sextus; MS. Bibl.
Pope In- cui successit Dominus Gillerinus, Abbas Ordinis Sancti Bene- Reg. 13 E. ix.
nocent VI. dicti Marciliatus, ²patre Anglicus, doctor egregius, et Auditor Cleop. A. xvi.
- Succeeded in Curia; et secundo Kalendas Novembris consecratus, et vo- MS. Bibl.
by Urban catus "Urbanus Quintus." Hic cum longum tempus in Curia Reg. 13
V. transegisset, et nullum a Papa gradum accepisset, cuidam E. ix.
amico suo conquestus est, dicens, "Puto," inquit "veraciter,
"O amice, etsi omnes ecclesiæ ³mundi caderent, nulla cade-
"ret super caput meum." Cum coronatus fuisset, accedens
ad illum dictus amicus suus quondam, ait, "Dudum conquesti
"estis, Pater beatissime, dicens, etsi omnes ecclesiæ mundi
"caderent, nulla caderet super caput vestrum. Ecce! quomodo
"Deus disposuit in hac parte. Omnes siquidem ecclesiæ
"mundi modo super caput ⁴unum pariter ceciderunt."
- Obituary Obit eodem anno Johannes Episcopus Lincolniensis, cui MS. Bibl.
of the year. successit per provisionem Johannes de Bukhyngam; et Ro- Reg. 13 E. ix.
bertus Episcopus Cicestræ, cui successit, provisione Domini MS. Cleop.
Papæ, Magister Willelmus de Lenne. A. xvi.
Cont. Muri-
muth, p. 198.
- Death of Eodem anno obiit Domina Johanna Regina Scotiæ, et Lon- MS. Bibl.
Joanna, doniis sepelitur. Moriebantur etiam plures morbo litargiæ, Reg. 13 E. ix.
Queen of multa infortunia prophetantes; mulieres insuper decessere per Cleop. A. xvi.
Scotland. fluxum, et erat communis pestis bestiarum.
- A.D. 1363. Anno gratiæ millesimo trecentesimo sexagesimo tertio, qui MS. Bibl.
est annus regni Regis Edwardi, a Conquæstu Tertii, tricesi- Reg. 13
mus septimus, tenuit Rex Natale apud Wyndeleshores. E. ix.
- The Pope Quo anno Papa pluralitates revocavit, decernens facto decre- MS. Bibl.
revokes talis horribilis sufficere clerico rectoriam cum quatuor præ- Reg. 13 E. ix.
pluralities. bendis, minoribus vero minus. Iste Papa fratrem suum Epi- Cleop. A. xvi.
- The King of scopum Anivionæ ordinavit; et sequenti proxima Parasceue
France as- Johannem Regem Franciæ, cum aliis regibus et proceribus,
sumes the cruce signavit.
- Murder Prope tempus illud, quidam, spiritu diabolico instigati, corpus MS. Bibl.
and muti- ejusdam sacerdotis Londoniis in quatuor partes diviserunt; Reg. 13 E. ix.
lation of a quas per quatuor partes dictæ civitatis contemptibiliter proje- MS. Cleop.
priest, in cerunt; auctores vero hujus sceleris usque ad præsens latent. A. xvi.
London. Cont. Muri-
muth, p. 198.

¹ *vel* in orig.; corrected from the printed texts.

² *patria* in the printed texts; *patre* in Bibl. Reg. 13 E. ix.

³ Added in a later hand. It is

found in the printed texts. This passage is not in Cleop. A. xvi.

⁴ *meum* in orig.: corrected from the printed texts and Bibl. Reg. 13 E. ix.

- MS. Bibl. Eodem anno, mense Octobri, tenuit Rex Parliamentum Lon- A.D. 1363.
Reg. 13 doniis; a quo nullus magnus se potuit absentare. In quo Parliament
E. ix. omne ornamentum, aureum sive argenteum, erat damnatum, at London.
Cont. sive in cultellis, cingulis, monilibus, annulis, et cæteris cor-
Murimuth, porum ornamentis, nisi in talibus qui possent per annum ex- Sumptuary
p. 198. pendere ¹decem libras. Ordinatum est ibidem etiam, ne mer- laws en-
MS. Bibl. catores Angliæ cum suis mercimoniis, vel ad vina quærenda, acted.
Reg. 13 E. ix. de cætero transfretarent; et ut singuli artes suas exercerent;
MS. Cleop. et ut nulli pannis pretiosis aut pellura uterentur, nisi qui But to no
A. xvi. possent expendere per annum centum libras; et ut plebei oper- purpose.
arii et agriculatores non vescerentur cibis delicatis aut potibus.
Sed hæc omnia nullum effectum capiebant.
- MS. Bibl. Eisdem diebus venerunt tres Reges, videlicet Franciæ, Cy- Three
Reg. 13 E. ix. priæ, et Scotiæ, visere et alloqui Dominum Regem Angliæ; a Kings visit
MS. Cleop. quo plurimum honorati et donis donati, Reges Cypriæ et Scotiæ England.
A. xvi. ad sua reversi sunt; sed Rex Franciæ, gravi morbo correptus, The King
Cont. Muri- Londonias apud Saveye diem clausit extremum. Sed hoc con- of France
muth, p. 199. tigit anno sequenti. De obitu Regis hujus exequias Rex ²Angliæ dies in
London
(A.D.
1364).
- MS. Bibl. in diversis locis solemniter fecit celebrari, ac usque Dovoriam
Reg. 13 suis sumptibus per reverendos viros corpus ejus, more regio, 1364).
E. ix. conduci fecit; qui tandem sepultus est juxta Parisium apud
Cont. Sanctum Dionysium; et regnavit pro eo Karolus, filius suus
Murimuth, major.
p. 200.
- MS. Bibl. Eodem anno, septimo Idus Decembris cœpit gelare; perdu- Great frost.
Reg. 13 E. ix. ravitque gelu fortissimum usque decimum quartum Kalendas
Cont. Muri- Aprilis.
muth, p. 199.
- MS. Bibl. Rex Cypri itinerando in Anglia plura perdidit per latrones. The King
Reg. 13 Ob quam causam Rex Edwardus concessit Londoniensibus po- of Cyprus
E. ix. testatem ³impios eorum malefactores justificandi, et incarceratos plundered.
MS. Cleop. infra civitatem liberandi, Justiciariis Regis, ut prius solebant,
A. xvi. ad hoc non vocatis.
- MS. Bibl. Hoc anno obiit bonæ memoriæ Dominus Radulphus de Obituary
Reg. 13 Schrouesbyry, Episcopus Bathoniensis; ad quam sedem trans- of the year.
E. ix. latus est Magister Johannes de Barnet de ecclesia Wygor-
Cont. niensi; et Johannes de Wyttelessey de Roffensi translatus est
Murimuth, ad ecclesiam Wygorniensem; cui successit Thomas Trillek in
p. 199. Roffensem ecclesiam.
- MS. Bibl. Hoc anno fuit tanta frumenti caristia, ut venderetur summa Dearth of
Reg. 13 E. ix. frumenti quindecim solidis. corn.
MS. Cleop.
A. xvi.

¹ *quadraginta* in Cont. Murimuth.² *Anglorum* in the printed texts.³ *impiosior* in orig. ; by inadvertence ; *copiosiore* in the printed

texts ; corrected from MS. Bibl.

Reg. 13 E. ix., where, however, it

strongly resembles *impiosior*.

- A.D. 1363. Generale Capitulum Nigrorum Monachorum fuit hoc anno MS. Bibl.
 A General Chapter of the Benedictines at Northampton. ¹apud Northamptoniam, ²præsidente Domino Thoma Abbate Reg. 13
 Sancti Albani; in quo statutum est, inter cætera, ³perpetue E. ix.
 fieri jugemque memoriam per totum Ordinem pro vivis et defunctis, in omnibus horis diurnis pariter et nocturnis. MS. Cleop. A. xvi.
- A.D. 1364. Anno gratiæ millesimo trecentesimo sexagesimo quarto, qui est annus regni Regis Edwardi, a Conquæstu Tertii, tricesimus octavus, tenuit Rex Edwardus Natale apud Wyndeleshore.
- Exercise of his privilege of pardon by the Abbot of Battle. Quo tempore Abbas de Bello, itinerando versus Londonias, MS. Bibl.
 obviavit cuidam damnato ad furcas ex Marescalcia Regis: Reg. 13 E. ix.
 quem, virtute libertatum ⁴et privilegiorum suorum, erectum MS. Cleop.
 et liberatum a mortis periculo secum adduxit. Et quamvis A. xvi.
 Rex et magnates alii ferrent graviter factum istud, chartas Cont. Muri-
 tamen suas per placitum ibidem habuit approbatas. muth, p. 199.
- Defeat and death of Charles de Blois. In festo Sancti Michaelis, Karolus le Bloys cum gente MS. Bibl.
 multa bellica, ad numerum trium millium sexcentorum, ir- Reg. 13
 ruit subito super Johannem de Monte Forti et Dominum E. ix.
 Willelmum Latiner, dum obsiderent villam cum castro ⁵Doveroi, qui vix mille sexcentos de Anglis, et Britonibus, et MS. Cleop.
 omni gente, habuerunt; ubi facto congressu absque deliberatione, ceciderunt ex parte Ducis septem viri, et, ex parte A. xvi.
 Karoli intrusorum, ipse Karolus cum Domino de Richford et Willelmo Vango, militibusque et armigeris pene mille. Et capti sunt de parte Karoli, duo Comites, viginti septem Domini, et armati viri strenui mille quingenti.
- Death of John, King of France. Hoc anno, quinto Idus Aprilis, obiit, ut prædicitur, Johannes Rex Franciæ; cujus mors utrumque regnum non modicum MS. Bibl.
 perturbavit. Reg. 13
 E. ix.
- The Lombard merchants accused of dishonesty to the King. Eodem anno, Longobardi mercatores sunt accusati per socios M.S. Bibl.
 suos de magna infelicitate in mercimoniis suis facta Regi; Reg. 13
 unde pars major illorum in Turri Londoniarum recluditur, E. ix.
 quousque finem Regi fecissent ad ejus beneplacitum. Cont.
 Murimuth, p. 200.
- Contemplated marriage of Edmund de Langley, prevented by the King of France. Eisdem diebus, Edmundus de Langelay, filius Regis Edwardi, filiam et hæredem desponsasset Comitis Flandriæ, nisi propinquitas consanguinitatis prohibuisset. Unde, ⁶pro habenda dispensatione missum est ad Papam; sed Rex Franciæ Karolus ne matrimonium istud procederet callide impedivit. Quæ mulier exposit copulata est Philippo fratri Regis Franciæ,

¹ Omitted in the printed texts.² *præsidente* in the printed texts.³ *perpetuam* in the printed texts.⁴ Omitted in the printed texts.⁵ Meaning *d'Aray*.⁶ From this word down to "*istud*" is omitted by inadvertence; but is supplied in a marginal note by a later hand.

MS. Bibl. Duci Burgundiæ, ¹qui quondam patri suo in Anglia fuerat A.D. 1364.
Reg. 13 concaptivus.

E. ix. Sub eodem tempore, in planis Turkeyæ, in die Omnium Great de-
Cont. Sanctorum, commissum est bellum atrocissimum inter Christi- feat of the
Murimuth, colas et Paganos; ubi Christiani, quanvis gravi damno suo, Pagans in
pp. 200, 1. Turkey.

fuerunt victores. Attamen de Christianis ibidem cecidere
²principes ³J. Rex Hungariæ, Siwardus Rex Gorgoniæ, et
Magister Hospitalis Insulæ ⁴de Roodes, et Christiani ad num-
erum quinque millium ducentorum et decem. De Paganis
missa sunt ad Tartara virorum quadraginta millia robustorum;
quæ perempta sunt ibidem, cum aliis popularibus quorum
numerus non potuit comprehendi. Et fuerunt principes Pa-
ganorum, Soldanus Babiloniæ, Rex Turkeyæ, Rex Baldok, Rex
Belmarinus, Rex Tartarorum, et Rex de Lettowe; ex quibus
tres interfecti fuerunt, ut hii qui interfuerant dicto prælio
referebant.

Anno gratiæ millesimo trecentesimo ⁵sexagesimo quinto, A.D. 1365.

MS. Bibl. tricesimus nonus, natus est Edwardo, principi Walliæ et A son born
Reg. 13 to the Prince
E. ix. of Wales;
MS. Cleop. patris sui "Edwardus." Hic anno ætatis suæ septimo diem who dies at
A. xvi. an early
Cont. age.

clausit extremum, non tamen præmature, ut plurimi assercbant.
⁶Eodem anno, Ingelramus Dominus de Coucy apud Wyn- Marriage of
Murimuth, deleshoram desponsavit Isabellam, filiam Regis Edwardi Tertii, the Princess
p. 201. Isabella.

MS. Bibl. ⁷Hoc etiam anno Rex Cypriæ cepit Alexandriam Magnam, Capture of
Reg. 13 quæ clavis est Ægypti, ⁸perempta illic non modica multi- Alexan-
E. ix. tudine Paganorum. Principes igitur prædictorum, cum dria.

Soldano, illud factum indigne ferentes, ⁹innumeros adunantes
Sathanæ satellites, venerunt contra eum. Quorum multitudini
Rex et sui se cernentes omnino impares, cum non haberent
exercitum qui custodire posset tertiam partem civitatis, usi Part of the
consilio sapienti, deprædati sunt illam partem quam ceperant, city plun-
auferentes spolia et divitias quæ quemlibet exsaturare valuissent. dered.
Nempe non ceperunt nisi unam partem urbis, ex una parte fluvii,
quia brachium quoddam ¹⁰marinum urbem secat. Reliquam

¹ This passage is not in Cont. Murimuth.

² *principibus* in the printed texts.

³ *Louis* was the name of the then King of Hungary, but he died in 1382.

⁴ *et Roodes* in orig.; corrected from the printed texts.

⁵ *quinquagesimo* in the printed texts.

⁶ Corrected to "*anno 36*," in a somewhat later hand, in MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

⁷ This narrative is greatly abbreviated in the Continuation of Murimuth, p. 201.

⁸ *perempti* in orig.

⁹ *innumores* in orig.

¹⁰ *marinam* in the printed texts.

- A.D. 1365. partem tenuere Pagani. Ditati nihilominus omnes fuerunt a MS. Bibl.
maximo ad minorem. Et postquam spolia collegissent ad Reg. 13
placitum, quarto die captionis ejus, vel quinto, recedentes E. ix.
- Consequent rise in the value of spices. illæsi civitatem deprædatam incredulis reliquerunt. Omnia vero genera specierum transmarinarum diu post hæc et rariora et cariora fuere, quamvis Soldanus, in despectu Christianorum, proclamari fecisset in partibus, ne mercatores se subtraherent ab ¹eadem urbe, sed more solito illuc advenirent, habituri tam bonum forum rerum venalium sicut ante captionem dictæ civitatis; sed tamen non ita evenit. Interfuerunt autem huic captioni, cum Rege Cypriæ, plures Anglici et Aquitannici; referentes tam in Angliam quam in Aquitanniam pannos aureos et olesericos, splendorisque gemmarum exoticos, in testimonium tantæ victoriæ illic factæ.
- A.D. 1366. Anno gratiæ millesimo trecentesimo sexagesimo sexto, qui MS. Bibl.
Birth of Prince Richard, at Bordeaux. est annus regni Regis Edwardi, a Conquæstu Tertii, quadragessimus, natus est Domino Edwardo, Principi Walliæ et Aquitanniæ, apud Burdegalyam, Ricardus, filius suus secundus; quem Ricardus Rex ²Majoricarum de sacro fonte suscepit. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. Cont. Murimuth, p. 202.
- The King of France requests the aid of King Edward against the Great Companies. Circa idem tempus, Rex Franciæ et majores regni interpellaverunt auxilium Regis Angliæ contra ³Magnas Comitivas quæ debacchabantur in Francia; quarum ductores erant Anglici pro majori parte, vel saltem de dominio Regis Anglorum. Qui primo jussit per litteras suas ut exirent Franciam, et non præsumerent illud regnum ulterius infestare. Qui valde ridiculose talia mandata ferentibus responderunt, se nihil ibidem tenere de Rege Angliæ, nec velle pro eodem suas munitiones relinquere, sive victum suum, quæ tantis laboribus adquisissent. Quorum responsis exacerbatus Rex Angliæ, paravit se ad transfretandum. Sed Rex Franciæ, cum audisset de tanto Regis apparatu, timuit, putans fortassis se regnum amisurum, si contingeret Regem Angliæ fore victorem. Quapropter misit ad Regem, rogans ut a cœptis desisteret, et domi se contineret. Quæ quidem missio Regem Edwardum iterum in tantum contristavit, ut juraret per Sanctam Mariam se nunquam surrecturum in auxilium Regis Franciæ, licet dictæ Comitivæ Regem, cum suis omnibus, nitantur expellere regno suo. Nihilominus, expost, ad jussum Regis Angliæ, redditis Regi Franciæ villis et castellis, per prædictas Comi- MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. Cont. Murimuth, p. 202

¹ *eidem* in orig.² *Navarriorum* in the printed texts; *Armoricarum* in the Con-

tinuation of Murimuth.

³ *magnos* in orig.; by inadvertence.

- MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. Cont. Murimuth, p. 202. tivas diu possessis, Bertrandus ¹Cleikyn, miles insignis et belliger, cum Magna Comitiva processit contra Dominum Petrum Regem ²Hispaniæ, ut illum deponeret, fretus auxilio et favore Papæ. Fuit utique iste Bartrandus semper quietis impatiens, bellum diligens plus quam pacem. Dicebatur de isto rege, quod vixit inter suos tanquam pessimus maleficus et tyrannus, proscribens et interficiens suos naturales homines; et, quod pejus est, sprete religione Christiana, cum quadam se Judæa fœmina miscuisset. Qui cum audisset adventum illius terribilis Comitivæ, mox timore perterritus fugit in Vasconiam ad Dominum Principem Walliæ, poscens ab eo subsidium et juvamen. Quo fugato, Henricus, frater ejus bastardus, assensu majoris partis Dominorum Hispanniæ, sive communium, et auxilio Comitivæ prædictæ, factus est Rex ibidem. Erat autem numerus Comitivæ prædictæ circiter sexaginta millia bellatorum.
- MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. Hoc anno obiit Simon Islepe, Archiepiscopus Cantuariensis; cui successit Symon de Langam, Episcopus Eliensis, provisione Papæ; Johannes Barnet, de ecclesia Bathoniensi, translatus est ad Eliensem ecclesiam; Magister Johannes Harewelle, contemplatione Domini Edwardi Principis Walliæ, confirmatus est a Papa in Episcopum Bathoniensem. Item, hoc anno obiit Willelmus de Edyngdone, Episcopus Wintoniensis; cui successit per electionem, Domino Rege procurante, Dominus Willelmus de Wykam, ³portitor Privati Sigilli.
- MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. Cont. Murimuth, pp. 202, 3. Anno gratiæ millesimo trecentesimo sexagesimo septimo, qui est annus regni Regis Edwardi, a Conquæstu Tertii, quadragessimus primus, Princeps Edwardus, condolens calamitatibus Domini Petronis, Regis Hispaniæ, profectus est in regnum illud cum electa multitudine bellatorum Angliæ, Scotiæ, ⁴Franciæ, Aquitanniæ, et Britanniæ, et aliarum gentium plurimarum; ad quem cum multis accessit Dominus Hugo de Calverlee, deserto Henrico Bastard, eo quod noluit stare contra Dominum Principem, primogenitum Regis sui. Venit insuper ad Principem Dominus Robertus Knollis, cum electa multitudine Magnæ Comitivæ prædictæ. Qui duo de sua militia multum auxerunt, confortaverunt, et animaverunt, partem ejus. De Anglia venit ad eum Dominus Johannes Dux Lancastriæ, cum multis valentibus militibus et armigeris, aliisque armatis; eratque cum eo Rex Navariæ, cum multis de gente sua. Ex adversa parte venit ipse Henricus Bastardus,
- A.D. 1366. The Great Company proceeds against Pedro, King of Spain.
- Obituary of the year; and ecclesiastical promotions.
- A.D. 1367. Prince Edward proceeds to the aid of Pedro.
- Receives large reinforcements.

¹ Bertrand Du Guesclin is the personage meant.

² *Hypaniæ* in orig.

³ *portator* in the printed texts.

⁴ *Navarriæ, Aquitanniæ*, in the printed texts.

A.D. 1367. et cum eo Bartrandus Cleykyn, cum magna parte illius Magnæ Comitivæ, quæ ipsum secuta est non tantum amore quantum spe prædæ. Venerunt insuper cum Bastardo pene omnes Domini et potentes Hispanniæ, et de Gallicis infiniti, partim missi per Regem Franciæ, partim lucri contemplatione. Saraceni præterea, et ultiores Hispani, sed increduli, confluerunt cum intrusore ¹prædicto, qui præ multitudine dinumerari non

The King of Navarre is captured; but soon restored.

valebant. Igitur post paucos dies adventus Principis in Hispanniam, Rex Navariæ, se gerens incaute, captus est repente a militibus Bertrandi Cleykyn. Qui tamen Domino Principi expost cito fuit redditus; capto eodem Bartrando, qui mortis incurrisset supplicium, nisi eum protinus judicasset. Remansit tamen idem Bartrandus captivus postea per longum tempus; captus quippe fuerat antequam acies convenirent ad feriendum, in initio belli hujus.

Victory gained by Prince Edward at Najara.

Cito post hæc, acies ad invicem percusserunt, sagittariis Anglicanis laudabiliter rem agentibus, et Hispanos undique cum incredulis ferientibus. Dominus Johannes Dux Lancastriæ et Dominus Johannes Chaundos, miles famosissimus, quibus assignati fuerunt illi qui de Magna Comitiva adhæserunt Principi, primam aciem habuerunt. Super hos pondus belli stetit, super hos Sarracena ²phalanx incubuit, super hos Hispanorum innumera multitudo diu sævit. Sed tandem superveniente Domino Roberto Knollis, cum electa gente quæ eum secuta fuerat, et nostra pars augetur et animatur, et pars adversa debilitatur et terretur. Tunc retrocedunt Hispani, corruunt Sarraceni, et ad inferna properant per centenos. Ipse dux partis adversæ pavefactus, hiis visis, et maxime de sagittis quæ eum undique circumvolaverunt, reliquit sonipedem quem insederat, et equum velociorem insiliens festinavit ad fugam; non tamen illæsus, quia, prout dicebatur, erat in inguine sagittatus. Cognita vero fuga ducis sui, Hispani ultra resistendi spiritum non habentes, in fugam ³cuncti illico convertuntur. Quos nostrates insequentes percutiunt, perforant, et prosternunt, quosdam capti-

The Count of Denia and Du Guesclin taken prisoners.

vantes, plurimos perimentes. Captus est ibidem siquidem Comes de Dene, cum multis ex nobilioribus illius regni. Captus est insuper, ut prædicitur, ipse Bartrandus Cleikyn, qui fuerat principalis consiliarius ex parte Bastardi, et dux primæ aciei. In hac pugna etiam, et fuga prædicta, occisi sunt ex gente Hispanica et auxiliariis plures quam septem millia bellatorum. In fluvio nempe de Nazar suffocati sunt

¹ *prædicte* in orig.

² *phalanx* in orig.

³ Omitted in the printed texts.

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

multi rapaci gurgite illius aquæ; in tantum ut unda appareret A.D. 1367. rubra vel sanguinea per spatium milliarii, præ numerositate vulneratorum, vel illic se præcipitantium ¹vel ibidem per Anglicos peremptorum. Commissum est prælium istud tertio die Aprilis, vel, ut quidam volunt, in Vigilia Dominicæ Annunciationis.

Igitur obtenta tanta victoria, Princeps illustrissimus præfatum Pedro is Dominum Petronem restituit in regnum suum; qui ex post restored to gratus et infidelis eidem Principi, non tenendo promissa, ini his king- tium magnorum dolorum fuit illi. Revera cum sperasset de dom: but co recepisse pecuniam cum qua satisfacisset ²suis conductitiis, displays ingratitude. et præcipue Magnæ Comitivæ quam de Galliis ³accersiri fecerat, deficiente ipso in promissis, confringi et comminui fecit vasa sua aurea et argentea, et monetam exinde fieri; quam suis stipendiariis erogavit, ipso paupere remanente. Misit præterea quemdam ex suis militibus, ut caperet nomine suo seisinam in Comitatu de Algezira et aliis terris quas idem Rex The Prince Petro sibi ⁴reconcessit, sed nunquam tamen fuit in pos- returns, sione pacifica de eisdem; et ita regressus est in Aquitanniam, impoverished to depauperatus nimium, quia consumpserat omnes thesauros suos Acqui- taine; and in hac expeditione, ut præfertur. Ob quam causam compulsus imposes est manus mittere ad bona subditorum suorum, et in toto new taxes. dominio Wasconiensi novas taxas exigere, et insuetas. Quamobrem cito postea defecerunt ab eo, et rebellare cœperunt. Sed hæc postea.

Per idem tempus, Bartrandus Cleykyn, solvens ⁵redemptio- DuGuesclin nem, a captivitate liberatur, et pergens in Hispaniam Regi is liberated. Petro conciliatur. Persuasit ⁶ergo sibi, tanquam communis amicus et pacis ⁷mediator, ut reciperet Henricum Bastardum, fratrem suum, in gratiam; quem promisit futurum fidelem sibi. Cujus verbis credens, idem Petro jussit ut ad eum adduceret, spondens se omnem rancorem et cunctas forisfacturas remissurum. Procuravit proinde idem Bartrandus, ut dictus Pedro is Henricus adveniret cum armata manu, eo tempore quo Rex treacher- sedebat in prandio, et subito præoccupatum lancea perforaret. ously slain Quod et factum est; et mox Bastardus invasit regnum iterum, by his brother. ⁸partus proditione quod non potuit aperto Marte.

Edwardus Princeps, per idem tempus, ut dicebatur, intoxi- The Prince catus fuit; a quo quidem tempore usque ad finem vitæ suæ poisoned.

¹ ut in the printed texts.

² sine in orig.; by inadvertence.

³ accessiri in orig.

⁴ præconcessit in the printed texts, and in MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

⁵ redemptionem suam in the printed texts.

⁶ igitur in the printed texts.

⁷ moderator in the printed texts.

⁸ adeptus in the printed texts.

- A.D. 1367. nunquam gavisus est corporis sanitate. Sed et plures strenui et valentes, post victoriam Hispanicam, fluxu ventris et aliis infirmitatibus perierunt ibidem, ad magnum detrimentum Anglicani regni. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. Cont. Murimuth, pp. 203, 4.
- Numerous deaths among the English troops.
- Pope Urban V. goes to Rome. Eodem anno, circa principium mensis Maii, Papa Urbanus Quintus de Aniviona, cum plena curia, se transtulit versus Romam; quo circa festum Sancti Lucæ Evangelistæ ¹sanus pervenit, et summo cum honore ab omnibus est receptus; quia a tempore Papæ Bonifacii Octavi ibidem visus fuerat Papa nullus; statimque loca sancta collapsa et ecclesias dirutas reparavit, reliquias Sanctorum auro, argento, et gemmis pretiosis, pulcherrime decoravit, et multa bona fecit ibidem; propter quæ, infinitas benedictiones post mortem ab omni populo reportavit.
- Changes effected by him there.
- A.D. 1368. Anno gratiæ millesimo trecentesimo sexagesimo octavo, qui est annus regni Regis Edwardi, a Conquæstu Tertii, quadragessimus secundus, mense Martio visa est stella comata inter partes Septentrionales et Occidentales, quæ versus Franciam radios suos porrexit.
- A comet seen.
- Quo anno, mense Aprilis, Leonellus Dux Clarenciæ, Regis Edwardi Tertii filius, cum electa multitudine nobilium Anglicorum, transivit versus Mediolanum, ad accipiendum in uxorem filiam Domini Galias, domini Mediolani, cum qua medietatem ejusdem domini fuerat habiturus. Sed tamen modico tempore super conjuge vel dominio gaudere permissus est; morte, quæ cuncta disjungit et separat, mox preventus. Celebrato nempe inter eos cum maxima gloria matrimonio, Leonellus, circa festum Nativitatis Beatæ Mariæ proximo sequens, diem clausit extremum.
- Marriage of Lionel, Duke of Clarence.
- And death.
- The French invade the territory of the English King; and endeavour to deceive him. Eodem anno Franci pacem fregerunt, equitantes in terras Angliæ in Comitatu de Pountyff, castella, villas, oppida, et mutationes, ex insperato capientes, partim vi, partim prodicione; homines vero Regis Angliæ quosdam peremerunt, quosdam captivaverunt, Rege ²Angliæ hæc omnia ignorante. Et ad circumveniendam Regis Angliæ innocentiam, Rex Franciæ, versutus et dolosus, misit ei nuncios qui dicerent eum fore paratum solvere quod residuum fuerat de redemptione patris sui, quondam Regis Franciæ, Johannis; et omnes condiciones pacis, apud Caleys factas, observare. Interea Princeps Walliæ direxit nuncios ad patrem suum de Wasconia, mandans per litteras suas ne Francorum Regi fidem daret, qui proculdubio paratus fuit ad decipiendum eum, et jam pacem fregerat vastando terras suas. Sed Rex Angliæ, quorundam ductus consiliis,
- He refuses

¹ *sanis* in orig.; by inadvertence.

² *Franciæ* in the printed texts; but erroneously.

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

qui dicebant Principem temerarium et quietis impatientem, A.D. 1368. quippe qui nihil ¹magis quam bella cupivit, et ob id infamaverat Regem Francorum satis innocentem, filii sui litteras monitorias parvipendit. to listen to the counsels of the Prince.

Eo tempore, Rex Franciæ, ad decipiendum plenius Regem Angliæ, misit ei vina de Boemia, et alia donativa, indicia bonæ fidei et dilectionis. Et factum est, adhuc Gallicis nunciis cum Rege existentibus, nova deportantur ad Regem, quod Rex Franciæ diripisset hostiliter pagum Pontinum, villas vastasset, et homines captivasset. Insuper et magnam villam et fortem de Abvyle cepisset, et prædas multas cepisset ibidem. Cum autem audisset Rex de captione de Abvyle, contristatus est valde, et nunciis quidem præcepit cum donis redire, nolens eis damna inferre. Sed jussit eis ut referrent Regi suo, ejus se infidelitatem quam maxime detestari, quam proculdubio lueret in futurum. Quibus domum properantibus, Calesienses facti sunt obviam, et vina diripientes, Calesiam adduxerunt. Franci nihilominus, ut erant semper fraude et dolositate pleni, causam fractionis pacis cautelose et subdole imposuerunt Anglicis. King Edward becomes sensible of the treachery of the French King, and refuses his presents.

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.
Cont.
Murimuth,
p. 204.

Hoc anno, mense Octobri, Dominus Symon de ²Lanham, Archiepiscopus Cantuariensis, creatus est in Cardinalem, et sequenti anno, mense Aprilis, versum Curiam iter cepit. Igitur Papa transtulit Magistrum Willelmum de Wytteleseey, Episcopum Wygorniensem, ad ecclesiam Cantuariensem; et Magistrum Willelmum de Lenne, Episcopum Cicestriæ, ad ecclesiam Wygorniensem, et Magistrum Willelmum Reed ad Episcopatum Cicestrensem, promovit. Ecclesiastical promotions.

Rex iterum vindicat regnum Franciæ.

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

Anno gratiæ millesimo trecentesimo sexagesimo nono, qui A.D. 1369. est annus regni Regis Edwardi, a Conquæstu Tertii, quadragessimus tertius, circa finem mensis Maii, Rex Edwardus tenuit Parliamentum apud Westmonasterium, in quo tractavit de rupto fœdere inter ipsum et Regem Francorum. Quapropter, Parliament at Westminster.

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.
Cont.
Murimuth,
pp. 205, 6.

sicut olim, totum regnum Franciæ iterum vindicavit. In cujus rei negotium, circa festum Nativitatis Beatæ Mariæ, misit filium suum Johannem Ducem Lancastriæ, et Humfridum de Boun Comitem Herfordiæ, cum valida manu militum, in Franciam ad pugnandum pro jure suo. ³Qui ducentes exer- Edward again claims the French throne.

¹ *maris* in orig. ; erroneously.

² Correctly, *Langham*.

³ The sequel of this narrative re-

sembles that of the Continuation of Murimuth, but is evidently derived from a much fuller source.

A.D. 1369. citum versus Montem Morianum, qui vulgo dicitur ¹“ly Calk- MS. Bibl.
Inactivity “hul,” prope Calesiam, in quo consederat Francorum exercitus, Reg. 13
of the adventum Anglicanæ militiæ præstolando, ad oppositum montis E. ix.
Duke of illius tentoria sua fixerunt. Dux igitur, illic adhibitis certis
Lancaster dominis ad corporis sui custodiam, qui noctium vigilias inter
at Calais. se dividerent, pro tutela sua, diu moram ibi protelavit, tam
inutilem quam damnosam. Erant ibi tunc multi valentes
barones et milites, qui cernentes plebem Anglicanam cotidie
fame pesteque perire, eo quod ²primum nullum sinebant
pabulatum egredi, decreverunt pugnare cum Gallicis prius-
quam gens Angliæ peste seu fame nimis infirmata fuisset. Sed
tamen, ductores, ut fertur, hujusmodi noluerunt consilio con-
sentire, causantes se non habere sufficientem manum ad con-
grediendum cum tanta multitudine pugnatorum. Dubium
quoque fuit, utrum eis virtus hominum ant audax mens
defuerat. Dominus Thomas Beauchampe, Comes Warwycensis,
Prowess of the Earl of Warwick. belliger animosus, audiens quod die statuto Franci pugnare
vellent cum nostratibus illic existentibus, mox electa valida
virorum fortium comitiva, pervenit ad mare, et ascensis navi-
bus quas paratas reperit, cœpit versus Calesiam navigare. De
cujus adventu Francorum exercitus ita stupefactus exitit,
quod relinquerent latenter tentoria cum suis victualibus, et
clam ³aufugerent antequam terram attingeret idem Comes.
Cumque applicuisset, ducum ⁴quos reperit ignaviam multum
redarguens, detestatus est; qui consuluerunt sibi ne progredi-
retur. Ipse vero commotus, “Ego,” inquit, “⁵progredi
“ volo, dum adhuc panis Anglicanus in virorum meorum
“ ventribus remanet indigestus.” Et sine mora cum suis
progrediens, Normanniam properavit, et insulam de Caws ferro
flammaque vastavit, nemine sibi audente resisteré. Sed heu !
His pre- in redeundo versus Calesiam morbo pestilentiali correptus
mature death. repente de medio est sublatus, parem sibi in armorum
strenuitate, et Regi ⁶regnoque fidelitate, superstitem minime
derelinquens. Cæteri duces, ut præfertur, exercitum fere
universum quem eduxerunt, quo nunquam ullus validior nostris
Serious losses to the English army. temporibus lectus fuit de terra Anglicana, miserabiliter ami-
serunt fame, et peste quam ex fame contraxerat in partibus
transmarinis.

Per idem tempus, Papa fovebat guerram contra Dominos MS. Bibl.
Mediolanenses, quia ipsi tyrannice et injuste terras, redditus, et Reg. 13 E. ix.
Cont. Muri-
muth, p. 206.

¹ *le Chalkhil* in the printed texts.

² *primam* in orig.

³ *affugerent* in orig.

⁴ *quas* in orig.

⁵ *progredi et pugnare* in the printed texts and MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

⁶ *regnique* in orig. and in the printed texts.

- MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. Cont. Murimuth, pp. 206, 7. castella de Patrimonio Beati Petri longo tempore detinebant. Pro Papa vero militavit Dominus de Spencer, qui laudabiliter ¹se gessit ibidem post mortem Ducis Clarenciæ, cum quo per- venit ad partes illas. A.D. 1369. The Pope wages war with the Milanese.
- Eodem tempore floruit ille miles egregius et famosus Johan- nes Haukwode, Anglicus natione, habens secum illam Albam Comitivam præactam superius; qui nunc contra Papam, nunc contra præfatos Dominos Mediolani, arma gerebat; cujus pars, quocunque verteret, semper vincebat. Multa itaque facta egregia ibidem operatus est cum suis, immo mirabilia inaudita, si quis vellet ejus gesta per singula enarrare. Prowess of John Hawk- wood.
- MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. Cont. Murimuth, pp. 205, 7. Eodem anno, mortua est Domina Philippa, Regina Angliæ, in die Assumptionis Beatae Mariæ, mulier nobilissima et Anglo- rum amatrix constantissima; quæ apud Westmonasterium honorifice tumulatur, fundente sumptuosas expensas Rege Edwardo, marito suo, circa ejus exequias et sepulturam. Death of Queen Philippa.
- Obierunt hoc anno insuper Thomas Percy Northwycensis, Lodowicus Cherlton Herfordensis, et Johannes Graunsone Exoniensis, Episcopi; quibus, provisione Papæ, successere, Willelmus Courtenay ad Herefordensem, Henricus le Spenser ad Northwycensem, et Thomas Branthingam, favore litterarum Domini Regis Edwardi, ad Exoniensem, ecclesias. Obituary of the year.
- MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. Hoc anno fuit magna pestilentia hominum et grossorum animalium, et per inundationes aquarum sequebatur et magna bladi damnificatio; in tantum ut sequenti anno modius frumenti tribus solidis venderetur. A great pestilence among men and the larger animals. Dearth of corn.
- MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. Cont. Murimuth, pp. 205, 7. Obiit ²Blanchia Ducissa Lancastriæ, et in ecclesia Sancti Pauli Londoniæ sepelitur. Death of Blanche, Duchess of Lancaster.
- Hoc etiam anno tenuit Rex Parliamentum apud Wstmona- sterium; in quo Regi conceduntur decimæ triennales, in tribus annis sequentibus persolvendæ. Et a laicis triennalis quinta- decima conceditur pari modo. Parliament at West- minster; grants made there.
- Anno gratiæ millesimo trecentesimo septuagesimo, qui est A.D. 1370. annus regni Regis Edwardi, a Conquæstu Tertii, quadragesimus quartus, Rex Edwardus, sinistro usus consilio, magnas summas pecuniæ a prælatis, dominis temporalibus, ³ac ⁴mercatoribus, aliisque divitibus, mutuo petiit et accepit, asserens quod in defensionem Ecclesiæ et regni illas expenderet; sed tamen nihil inde profecit. Large sums bor- rowed by the King.
- Expost vero, circa Nativitatem Sancti Johannis Baptistæ, Rex Edwardus congregari fecit exercitum magnum valde,

¹ *segissit* in orig.² *Banchia* in orig.; by inadver- tence.³ Omitted in the printed texts.⁴ *marcatoribus* in orig.

A.D. 1370. de valentioribus viris et magis expertis in bello, qui in regno MS. Bibl.
 A great poterant inveniri. Inter quos erant Domini de Graunsone, Reg. 13
 army is de Fizthwater, et plures, tam armigeri quam milites, nobiles E. ix.
 sent over to et valentes. Hiis præfecit ducem Dominum Robertum ¹Knollis Cont.
 France. virum providum et audacem, qui bella transmarina tracta- Murimuth,
 verat per ante multotiens gloriose; ejus discretione et pp. 207, 8.
 industria voluit eos totaliter regulari, et ejus imperio in
 omnibus obedire. Qui tandem, mari transito, in regnum
 Franciæ pervenerunt, ubi quamdiu fuerunt, unanimes Franci
 eos aggredi non audebant. Demum, circa principium hyemis,
 orta est discordia inter dictos Dominos juvenes et Robertum MS. Bibl.
 Knollis, ducem orum; qui de propriis virtutibus nimis Reg. 13
 confidentes, æstimabant se multum humiliatos, quod ejusdem E. ix.
 Roberti consiliis et mandatis ²eos oportuit obedire. Erat
 tunc inter eos quidam miles stipendiarius, dictus "J. Men-
 "streworth," qui ³unam aciem prædicti ducebat exercitus;
 manu quidem promptus, sed mente fallax et perversus, et
 Roberto Knollis, cui tenebatur maxime, infidelis. Hic mul-
 tum instigavit dictos Dominos contra Robertum, dicens
 in eorum grande redundare dedecus quod ei subjecti essent;
 Dissen- satis scientem ⁴et fortem ⁵quemlibet eorum astruens, ad per-
 sions arise among its ficiendum injunctum negotium sine consilio Roberti Knollis,
 leaders. quem "Vispilionem Veterem" appellavit. Unde factum est,
 cum Robertus præfatus consuleret eos egredi Franciam eo
 tempore hyemali, et in Britannia hyemare, noluerunt ei con-
 sentire vel adquiescere, sed ibidem dixerunt se velle per
 totam hyemem expectare. Quapropter se in diversas turmas
 pueriliter dividentes, hyemationis loca quæsiverunt. Robertus
 vero Knollis, ut prudens et exercitatus miles, cum non posset
 eis persuadere salutem, divertit cum suis in Britanniam, et
 in castello suo se cum suis prudenter recepit. Gallici vero,
 Disastrous sine mora, in cæteros sic divisos et nondum in locis ⁶tutis
 results constitutos, irruerunt acriter, duce Bartrando Cleykyn, et
 thereof. pro majori parte vel occidunt vel ⁷capiunt universos, in
 magnum regno Angliæ dedecus et detrimentum. Dictus vero
 J. Menstreworthe, multis de suis amissis, vix evasit, veniens-
 que in Angliam Dominum Robertum Knollis accusat instan-
 tius, imponens illi infortunii totius causas, eum insuper asserens
 Accusations made against Robert Knollis; but dis-credited.
 proditorem. Sed nomen antiquum et probitas viri nota
 cunctis Anglicis id fecere, ut idem J. mendax reputaretur,

¹ *de Knols* in the printed texts.² *ejus oportuit* in the printed texts.³ *una et aciem* in the printed texts.⁴ *ei* in orig.; corrected from the

printed texts.

⁵ *quamlibet* in orig.⁶ *suis* in the printed texts.⁷ *cupiunt* in orig.; by inadvertence.

MS. Bibl. et ingratus illi Roberto diceretur ab omnibus, et crederetur. A.D. 1370.
 Reg. 13 Rex Edwardus nihilominus subtraxit ab eodem Roberto dona
 E. ix. quædam quæ per ante sibi contulerat; unde contigit, ut dictus
 Robertus Angliam non auderet intrare, antequam Regis gratiam
 magna pecunia comparasset. Sed hæc inferius plenius inno-
 tescent. Igitur dictus J. Menstreworth, cernens suam fraudem
 non posse procedere, et se cognoscens deprehensum in men-
 dacio, fugit ad Regem Franciæ, domini sui effectus infandissi-
 mus proditor, ut infra patebit.

The false
 accuser
 takes
 refuge with
 the King
 of France.

MS. Bibl. Hoc anno Urbanus Papa de Roma rediit Annivonem, ea de
 Reg. 13 causa, ut Reges Anglorum et Francorum ad concordiam
 E. ix. invitaret. Sed, proh dolor! ante tam pium opus inceptum,
 Cont. Mu- morte præventus, vicesimo secundo die Decembris ab hac
 rimuth, luce instabili est subtractus. Sepultusque fuit ibidem ad
 pp. 208, 9. tempus in ecclesia Cathedrali, juxta magnum altare, sed post
 anni spatium ejus ossa ad Abbathiam Sancti Victoris juxta Mar-
 ciliam, ubi quondam Abbas fuerat, deportantur, et in ecclesia,
 quam ipse pro majori parte de novo construxerat, juxta prin-
 cipale sepeliuntur altare. Et ¹ in utroque loco, Deo cooperante,
 fiunt clara miracula, ex quibus cujus meriti ² fuerit apud
 Deum cunctis fidelibus apertissime declaratur. Huic successit
 Gregorius Undecimus, Diaconus Cardinalis, prius "Petrus
 " ³ Rogerus" nuncupatus.

Pope Ur-
 ban is
 about to
 attempt to
 establish
 peace; but
 dies.

He is suc-
 ceeded by
 Gregory
 XI.

MS. Bibl. Eodem anno, civitas Lemovicensium contra Principem rebel-
 Reg. 13 lavit, sicut et plures aliæ villæ cum castellis in Wasconia,
 E. ix. propter graves exactiones et impositiones, ac alia quodammodo
 importabilia, per Dominum Principem et suos, ut dicebatur,
 eisdem imposita. Quamobrem se separantes a Principe, Regi
 Franciæ adhæserunt; unde commotus ⁴ Princeps, Lemovicensium
 rebellionem primo disposuit vindicare crudeliter, nisi maturius
 resipiscerent, et ejus gratiam quærerent, humili satis prece.
 Sed ipsos, quos tutabant muri fortes, victualium abundantia,
 et bellicosorum virorum copia, nihil terruit legatio Principis
 jubentis eos ad pacem redire. Quorum cernens Princeps obsti-
 natiam, per nuncios mandat eis, dicens se totam civitatem
 funditus destructurum, et omnes inventos in ea igne vel gladio
 perempturum, nisi citius sibi submitterent, et traderent civi-
 tatem. Sed indisciplinatum vulgus nihil horum audire voluit;
 sed et nuncios oculo superbo despexit, et civitatem artius
 undique communivit. Mox Dominus Princeps, plantata obsi-
 dione, diris oppugnationibus et insultibus civitatem circumquaque

Rebellion
 of the city
 of Limoges.

¹ *cum in* in the printed texts.

² *fuit* in the printed texts.

³ *Rogerii* in the printed texts.

⁴ Omitted in the printed texts.

- A.D. 1370. fatigat, nullam inclusis requiem indulgendo. Demum, arte
 Capture of the city, and vindictive punishment of its inhabitants. fodientium corrudentibus muris, illam capit, ¹ et captam solo
 Reg. 13 E. ix. Cont. Muri-
 rimuth, pp. 209, 210.
- The Prince of Wales returns to England. mandum rebelles. Igitur, circa principium mensis Januarii, cum uxore et parvulo filio suo Ricardo, obsequente familia, apud portum de Plimmouthe applicuit, relinquens post se in Wasconia duos fratres suos, Johannem Ducem Lancastriæ et Edmundum Comitem Cantabrigiæ, cum aliis viris strenuis et militibus bellicosus. Qui mox, ut venit ad patrem, totum dominium Wasconia in ejus ² manibus resignavit. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.
- The King of Navarre visits King Edward. Eodem anno venit ad Regem Edwardum, ipsum accersientem, Rex Navariæ apud Claryndonam, ubi tractaverunt de certis negotiis tangentibus werram Regis Angliæ; ad cujus adventus securitatem dimissi sunt ³ Normannia obsides, quidam Episcopi, et Comites ac Barones, de Anglia, usquedum idem Rex rediret. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. Cont. Muri-
 rimuth, p. 210.
- Sir John Chandos is slain. Hoc anno ille famosus, sapiens, strenuus miles, et bellicosus, Johannes Chaundos, interfectus est ab hostibus in Wasconia quos prius superaverat, dum incaute caput suum discooperuisset; ad magnum detrimentum utriusque regni. Nempe ferunt Regem Franciæ, audita morte sua, maxime doluisse et asseruisse quod, eo mortuo, non fuit ullus miles superstes qui esset habilis ad faciendum pacem inter Franciæ et Angliæ Reges et regna; tantum metuebatur, tantus aestimabatur, tantum ab omnibus amabatur.
- A.D. 1371. Anno gratiæ millesimo trecentesimo septuagesimo primo, qui est annus regni Regis Edwardi, a Conquæstu Tertii, quadragessimus quintus, celebrato Parlamento apud Westmonasterium in Quadragesima, Rex Edwardus petiit a clero et populo subsidium quinquaginta millium marcarum argenti; quod, sub deliberatione in convocatione cleri facta post Pascha, fuit concessum tam a clero quam a populo laicali. Ad quam quidem summam persolvendam, sacerdotes stipendiarii secundum valorem pecuniæ quam perceperunt per annum taxati fuerunt. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. Cont. Muri-
 rimuth, p. 210.
- Parliament at Westminster.
- A grant made to the King.
- Priests' incomes assessed.

¹ From this word down to *vitam*, the text has been accidentally omitted, and is inserted in the margin in a somewhat later hand.

² *manus* in the printed texts.

³ *de Normannia* in the printed texts; in *Normannia*, Cont. Muri-
 rimuth; where the rank of the several hostages is not mentioned.

⁴ *recessi* in orig.; by inadvertence.

- MS. Bibl. Minuta etiam beneficia, ¹ quæ nunquam prius erant taxata, ad A.D. 1371.
 Reg. 13 complementum illius solutionis similiter taxabantur.
 E. ix. In isto Parlamento, ad petitionem Dominorum, in odium Ecclesi-
 Cont. Ecclesiæ, amoti sunt Episcopi de officiis Cancellariæ et Tho- ties deprived
 Murimuth, saurariæ, et Clericus de Privato Sigillo; et loco illorum of certain
 p. 210. sæculares subrogati fuere. offices of
 state.
- Durante Parlamento, venerunt Londonias solemnes ambassia- The new
 tores, missi a Domino Papa novo, ad tractandum cum Domino Pope at-
 Rege de pace inter eum et Regem Franciæ confirmanda; tempts to
 qui Papa videlicet desideravit in hac parte sui prædecessoris establish
 exequi voluntatem. Sed tamen nullus ex hiis præmissis peace; but
 quebatur effectus. ineffectu-
 ally.
- Anno gratiæ millesimo trecentesimo septuagesimo secundo, A.D. 1372.
 qui est annus regni Regis Edwardi, a Conquæstu Tertii, Parliament
 quadragesimus sextus, nono die mensis Junii, Rex Edwardus at Win-
 tenuit Parliamentum apud Wyntoniam, ad quod de clero moniti chester.
 sunt venire quatuor Episcopi et quatuor Abbates tantum;
 quod factum fuit, ut putabatur, propter mercatores Londo-
 nienses, Northwycenses, et alios in diversis sua mercimonia Reports
 promoventes; de quibus dicebatur, quod contra Regem Ed- current.
 wardum rebellare volebant.
- Eodem anno, Dux Lancastriæ et Comes Cantabrigiæ, frater The Duke
 suus, cum duabus sororibus, filiabus Domini Petronis, quondam of Lancas-
 Regis Hispanniæ, in Angliam redierunt; quas postea in con- ter and
 MS. Bibl. juges acceperunt, Dux quidem seniore, vocatam "Constan- Earl of
 Reg. 13 "tiam," et Comes juniorem ² ["Isabellam"] appellatam. Sub Cambridge
 E. ix. quo tempore, Johannes Dux Lancastriæ, ratione uxoris suæ, return to
 England.
³ se Regem Castellæ nominavit et scripsit.
- MS. Bibl. Per idem tempus, jussu Domini Papæ, egressi sunt ⁴ de Two Car-
 Reg. 13 Curia duo Cardinales ad tractandum de pace inter duo regna, dinals sent
 E. ix. Anglicus videlicet et Parisiensis; ⁵ qui ad suas Provincias to treat of
 Cont. Mu- Anglicos ad accedentes, diu ibidem in locis vicinis hinc inde tractabant; peace; but
 rimuth, to no pur-
 p. 211. demum acceptis procurationibus, absque pacis effectu ad pose.
 Curiam sunt reversi.
- Hoc anno commissum est bellum navale inter Anglicos et Naval vic-
 Flandrenses, de quo Anglici reportavere victoriam, captis vi- tory gained
 ginti quinque navibus sale onustis, et interfectis hominibus et by the
 submersis: Anglici revera nescientes quod Flandrenses essent, English
 over the
 Flemings.

¹ qui in orig.² Omitted in orig. and MS. Bibl.
 Reg. 13 E. ix., and supplied from
 the printed texts.³ Omitted in the printed texts.⁴ These two words are omitted in
 the printed texts.⁵ From this word down to *denum*
 is omitted in the printed texts.

A.D. 1372 cum insolenter provocati fuissent ab eisdem, ut prædicitur, MS. Bibl.
 Peace re- universos peremerunt; unde gravis discordia et plura damna Reg. 13
 stored. pervenissent utrique populo ex ¹[hac] occasione, nisi pax ami- E. ix.
 cabilis fuisset citius reformata. Cont. Mu-
 rimuth,
 pp. 211, 2.

Siege of Eodem tempore Franci obsederunt villam de Rochelle, et
 Rochelle in terra illa multa mala fecerunt. Quamobrem missus est
 by the Comes de Penbrok, juvenis viginti quinque circiter annorum,
 French. in Wasconiam, ad refrænandum Gallicorum immoderatos im-
 petus, et ad dissolvendum obsidionem prædictam, cum magna
 multitudine armatorum. Qui cum satis securi pervenissent ad
 portum de Rochel, repente ruit super eos classis Hispannica,
 incautos tunc et inordinatos ad pugnam, feriendo, sternendo,
 mactando; unde contigit quod victoria cessit Hispanis, Anglicis
²pene cunctis in hoc congressu captis, vulneratis letaliter, vel
 occisis. Hispani insuper, nullum genus ³damnorum quod MS. Bibl.
 The Earl ⁴irrogare poterant prætermittentes, naves omnes flammis vora- Reg. 13
 of Pem- cibus combusserunt, captumque Comitem, cum viginti milli- E. ix.
 broke, and bus marcarum susceptarum a Rege Angliæ ad continuandam
 great trea- ibidem guerram, necnon Dominum de la Spaer, aliosque
 sure, cap- multos nobiles et robustos, Hispaniam abduxerunt. Contigit
 tured by the Span- autem istud infortunium in Vigilia Nativitatis Sancti Johannis
 ish fleet. Baptistæ, in qua ⁵festiva Sanctæ Etheldredæ Virginis semper
 occurrit. Quod quidem infortunium plures asserunt sibi con-
 tigitisse propter injuriam quam intulit ecclesiæ supradictæ
 Virginis, in ⁶causa inter eandem ecclesiam et ecclesiam
 Vari- Sancti Edmundi Regis et Martyris de Bury, priusquam re-
 ous reasons cederet de terra sua. Pecunia vero supradicta, quia collecta
 assigned for this misfortune. fuerat de Sancta Ecclesia, prout fertur, fuit Domino Regi
 minime fructuosa. Alii siquidem asserunt dicta mala Comiti MS. Bibl.
 accidisse, principaliter tribus de causis; primo, quia ipse ux- Reg. 13
 oratus, rupto fœdere conjugali, cum aliis mulieribus rem E. ix.
 nefariam adulterando commisit. Secundo, perniciosus quadam Cont.
 Murimuth,
 p. 212.

Hostility of in quodam Parlamento delevisse ex animo affectavit. Tertio,
 the temporal ipse protinus exagitatus nequitiae stimulo, suasit Regi suoque
 Lords to the Consilio, ut viri ecclesiastici bellorum tempore gravius quam
 Church. alii, sæculares, mulctarentur.⁷ Ista vero ultima summe Domi-
 nis temporalibus placuerunt, quæ deinceps quasi in consue-
 tudinem, licet nunquam gaudentes, traxerunt, reputantes se

¹ Supplied from the printed texts.² *plene* in orig.; corrected from the printed texts.³ *damni* in the printed texts.⁴ *irrogari* in orig.⁵ *festum* in the printed texts.⁶ *causas* in the printed texts.⁷ *etc.* is here added in the printed texts.

MS. Bibl. in hoc magnum aliquid consecutos, si quodocunque Sanctam A.D. 1372.
Reg. 13 Ecclesiam novis impositionibus et tallagiis valeant onerare.
E. ix. Igitur, qualiter hii profecerunt subsequenter, vel regno Angliæ
Cont. Murimuth, et incolis ejus successerit, satis novit et palam prædicat
pp. 212, 3. totus mundus.

Eodem anno, mense ¹ Augusti, Rex Edwardus, parato navigio King Ed-
copioso, cum magno nimis exercitu intravit mare ad dissolven- ward at-
dum obsidionem de ²le Rochel; sed ventus contrarius non permisit tempts to
eum longius a terra recedere, licet per magnum tempus prope relieve
littus maris ventum prosperum expectasset. Cum vidisset Rochelle.

MS. Bibl. post cujus reditum statim ventus ad partes oppositas se con- But inef-
Reg. 13 vertit. In hoc apparatu erat cum ³ illo filius suus Princeps, et fectually.
E. ix. nobilitas regni quasi tota. Expendisse quidem fertur eo tem-
pore plusquam novies centum millia librarum in vanum.

MS. Bibl. Anno gratiæ millesimo trecentesimo septuagesimo tertio, qui A.D. 1373.
Reg. 13 est annus regni Regis Edwardi, a Conquæstu Tertii, quadra-
E. ix. gesimus septimus, Johannes Dux Lancastriæ, filius Regis et
Cont. Murimuth, frater Principis, cum ingenti exercitu transfretavit in Franciam, The Duke
p. 213. ad experiendum ibi iterum suam fortunam. Transivit igitur of Lancas-
equitans per Parisium in Burgundiam, et sic per totam Fran- ter passes
ciam, nemine sibi volente, immo nec audente, resistere. Sed through
in hac expeditione modicum vel nullum damnum Francis in- France
tulit, nisi quia redemptionem diversis villis et locis imposuit; with his
army.

MS. Bibl. alias vero neminem molestavit ex hostibus. Tandem desc-
Reg. 13 ruit Franciam cum exercitu, in qua victualia sibi fuere suffi-
E. ix. cientia, ubi et epulabantur cotidie splendide, et ingressus est
deserta montium Alvernæ regionis, ubi nec reperiri possent Suffers
hominibus victualia, nec bestiis alimenta; ibidem ergo fame et great losses
peste periit exercitus sui magna pars, sed et equi fere omnes in Au-
interierunt in loco præfato. Tandem ingressus est Aquitan- vergne.
niam, mœstus de infortunio, et sic pervenit Burdegalias.
Nam qui ⁴ [in] ingressu Franciæ apud Kalesiam triginta et Miseries
amplius millia equorum in suo comitatu habuerat, perpaucos, endured by
ut fertur, equos Burdegalias secum vivos adduxit: ubi cer- his troops.
nere possent spectaculum miserandum, milites famosos et
nobiles, delictos quondam et divites ⁵ terra Anglicana, amis-
sis hominibus et jumentis, ostiatim mendicando panem pe-
tere; nec erat qui eis daret. Destructa nempe fuerat terra

¹ *Augusto* in the printed texts.

² *la Rochel* in the printed texts.

³ *filio* in Camden's text.

⁴ Supplied from Bibl. Reg. 13

E. ix. ; *ingressus Franciæ* in the printed texts.

⁵ *in terra* in the printed texts.

- A.D. 1373. illa ante adventum illorum per Gallicos, ideoque inculta remanserat ad tempus illud. Qua de causa facta est tanta fames in terra, procul et juxta Burdegaleam, ut ibidem summa frumenti pro quadraginta solidis venderetur. Dux nihilominus hyemavit ibidem. Decimo autem die Aprilis, anno sequenti, erat dies belli præfixus inter ipsum et Ducem Andegaviæ, juxta civitatem Tholosam. Interim vero captæ fuerunt treugæ inter duo regna, abhinc usque ad vicesimum diem mensis Maii proximo sequentem; minus caute, prout dicebatur, quia dictæ treugæ Regem Angliæ omnino latebant. Adveniente vero die ¹statuto, aderat illic Francorum magnus exercitus, per præfatum Ducem Andegaviæ congregatus; sed nihilominus die illo transiit absque bello, non sine pudore et vituperio Anglicorum, quia Gallici jactitabant se fuisse paratos in campo die ¹statuto ad expectandum illorum adventum, qui non venerunt. Quamobrem Anglis multa intulere convitia, asserentes eos esse falsos, timidos, et vecordes; et hic fructus expeditionis istius.
- Ambassadors sent by King Edward, with certain requests, to the Pope. Eodem anno, Rex Edwardus misit ambassiatores ad Dominum Papam, rogans eum ut super ²reservationes beneficiorum in Curia sua factas in Anglia de cætero supersederet, ut etiam clerici ad episcopales dignitates suis electionibus ³plene jure gauderent, et ut a suis metropolitanis, prout antiquitus fieri consuevit, idem clerici confirmari valerent. Sicque super hiis et aliis diversis, in quibus tam Rex quam regnum sentiebant se gravari plurimum, remedium postulabant. Super quibus quidem articulis, nuntii a Papa certa recepere responsa, de quibus, cum redirent in Angliam, deberet Papæ rescribi per Regem de voluntate sua et procerum, antequam aliquid determinaretur super prædictis.
- Enactment in Parliament as to elections in Cathedral churches. Hoc anno in Parlamento erat decretum, quod ecclesiæ ⁴Cathedrales suis gauderent electionibus, et quod Rex de cætero contra electos non scriberet, sed per litteras suas ad eorum confirmationem juvaret; sed tamen hoc Statutum in nullo profecit.
- Obituary of the year. Obiit hoc anno Magister Johannes Thoresby, Archiepiscopus Eboracensis, Magister Johannes Barnet Eliensis, et Magister Willelmus Lynne Wygorniensis, Episcopi. Quibus successerunt, auctoritate Papali, Magister Alexander Nevyle ad Eboracensem, Thomas filius Comitis Arundeliæ ad Elyensem, et Dominus Henricus Wakfeld ad Wygoniensem, ecclesias.

¹ statute in orig.² reservatione facta in the printed texts.³ pleno in the printed texts, and in MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.⁴ Cathedralis in orig.

MS. Bibl. In supradicto Parlamento concessa fuit Regi una decima A.D. 1373.
 Reg. 13 per clerum, et una quintadecima per populum laicalem. Grants in
 E. ix. Hoc anno castellum de Liziniaco Francis redditur, ¹ per re- Parliament.
 Cont. demptionem Domini Thomæ Percy.
 Murimuth, Anno gratiæ millesimo trecentesimo septuagesimo quarto, A.D. 1374.
 pp. 215, 6. qui est annus regni Regis Edwardi, Tertii a Conquæstu, The Duke of
 quadragesimus octavus, Dux Lancastriæ rediit in Angliam de Lancaster
 Wasconia; post cujus recessum, tota Aquitannia, præter Bur- returns to
 degaleam et Baionem, defecit a Rege Angliæ, et ad Regem England.
 Franciæ se convertit. Revolt of
 Aquitaine.

Circa idem tempus, scilicet quinto die Julii, obiit Magister Death of the
 Willelmus ² de Wytteleseey, Cantuariensis Archiepiscopus; unde Archbishop
 monachi illius ecclesiæ ad eligendum adepti a Rege licentiam, of Canter-
 Cardinalem Angliæ in Archiepiscopum postularunt. ³ Qua de bury.
 causa Rex commotus adversus eos ira maxima, proposuit The monks
 dictos monachos ⁴ exlegasse. Idcirco plura bona expenderunt, of Canter-
 antequam potuerunt super illo facto Regis gratiam obtinere. bury offend
 Postulationi nempe factæ de Cardinali Rex consentire noluit, the King.
 sed nec Papa, nec Cardinales.

Circa principium mensis Augusti, fuit tractatus apud ⁵ Bruges Conference
 super diversis articulis inter Papam et Regem Anglorum pen- at Bruges;
 dentibus; qui videlicet tractatus duravit fere duobus annis. and agree-
 Tandem concordatum est inter eos, quod Papa de cætero reser- ment made
 vationibus beneficiorum minime uteretur, et quod Rex between
 beneficia per ⁶ breve "Quare impedit" ulterius non conferret; the King
 sed de electionibus tactis superius, pro quibus ambassiatores of England
 anno præterito fuerunt missi ad Curiam Romanam, in isto and the
 tractatu nihil penitus erat ⁷ tactum. Et hoc ascribitur aliqui- Pope.
 bus, qui sciebant se potius per Curiam Romanam, quam per elec-
 tiones, ad dignitates episcopales quos ambiunt promoveri.

MS. Bibl. Anno gratiæ millesimo trecentesimo septuagesimo quinto, qui A.D. 1375.
 Reg. 13 est annus regni Regis Edwardi, a Conquæstu Tertii, quadrage-
 E. ix. simus nomus, Johannes Dux Lancastriæ ordinatus fuit per The Duke
 Consilium ad eundum in Flandriam ad tractandum de pace, of Lancas-
 vel saltem treugis, inter regna Angliæ et Franciæ. Proficis- ter pro-
 cens autem, habuit in comitiva sua Archiepiscopum Cantuari- ceeds to
 ensem, Dominum Symonem de Sudbury, et plures alios pro- Flanders,
 ceres, cum familia magna valde. Ad quem locum occurrit ex to treat of
 parte Francorum Dux Andegaviæ, cum multis regni tam peace.

¹ *pro redemptione* in the printed texts.

² Omitted in the printed texts.

³ *Qua causa* in the printed texts.

⁴ *exlegisse* in the printed texts.

⁵ *Burges* in Camden's text.

⁶ *litteras* in the printed texts.

⁷ *tractatum* in the printed texts.

A.D. 1375. Episcopis quam proceribus, personis gravibus et famosis. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.
 Duravit itaque tractatus iste fere per biennium; ubi post horribiles expensas et incredibiles, post longam moram et diutinam, toti regno Angliæ deflendam, quam infructuose tractaverunt, in brevi postea sensit Anglia damno suo. Revera per totum tempus illud Franci fraudulenter non de pace sed de proelio cogitabant; sed resarciētes arma vetera, novaque fabricantes, omnem apparatus belli in promptu habere certabant; ¹ e contra, Anglici, qui nesciunt prudentiā et providentiā, sed solum, more brutorum animalium, cum punguntur, agitari stimulo, nihil tale cogitabant; ² at spem suam ponentes in Ducis sapientiā, et credentes quod ipse sua ³ facundia gaudia pacis afferret, epulis ⁴ et diversis jocis invigilavere. Factum est itaque in hac occasione, ⁵ Angli circumvenirentur incauti, quando non sperabant; ut in sequentibus clarius elucebit. Nam discessum est utrinque sine pacis effectū.

The English are duped by the French; and the negotiations are finally broken off.

Transactions between the Papal nuncios and the English clergy. Ecclesiastical promotions.

Per idem tempus, nuncii Domini Papæ, tam illi qui venerunt pro pace quam illi qui ⁶ venere ad tractandum inter Regem Angliæ et Dominum Papam, prout supra fit mentio, plures procuraciones a clero regni Angliæ receperunt. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. Cont. Murimuth, pp. 216, 7.

Hoc anno, quarto Idus Maii, translatus est Magister Symon de Sudbury, Londoniensis Episcopus, ad ecclesiam Christi Cantuariæ, et Magister Willelmus Courteney, Herefordensis ⁷ Episcopus, translatus est ad ecclesiam Londoniensem; et ad ecclesiam Herefordensem translatus est Episcopus Bangorensis.

A truce between England and France.

Circa tempus istud concessæ sunt treugæ inter duo regna, a festo Nativitatis Sancti Johannis Baptistæ usque ad idem festum anni sequentis.

Successes of the Duke of Brittany and his English allies.

Eo tempore Dux Britanniae, J. ⁸ Monfere, habens secum filium Regis Angliæ, Edmundum Comitem Cantabrigiæ, Comitesque Marchiæ, de Warwyk, de Stafford, et Dominum le Spenser, cum multis aliis bellicosus hominibus, in partes Britanniae transfretavit. Quibus cito postea fuit reddita villa Sancti Matthæi supra ⁹ [Mare], et duo castella, scilicet de Brest et de Orrei; villamque de Kemperle, ab eis obsessam, in qua

¹ *et contra* in the printed texts.

² *ad spem* in orig. and in the printed texts.

³ *fecundia* in orig.

⁴ Omitted in the printed texts.

⁵ *quod Angli* in the printed texts. *venire* in orig.

⁷ *Episcopatus* in orig.; by inadvertence.

⁸ *Monfort* in the printed texts: an erasure and alteration to *Monfort* in Bibl. Reg. 13 E. ix.

⁹ Supplied from the printed texts and Bibl. Reg. 13 E. ix.

MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. Cont. Murimuth, p. 217. fuere tunc inclusi omnes fere majores Britanniae, indubitanter cepissent, nisi quidam miles, afferens nova de treugis captis inter regna, supervenisset, et praecepisset eis ex parte Regis Angliae, ut dimissa obsidione ad Angliam festinarent; quo nuncio compulsi sunt, obsidione soluta, recedere anxii cum tristitia et mœrore.

A.D. 1375.
Their successes arrested by news of the truce.

MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. Eisdem diebus fere, insula de Constantyn, in qua situatur castrum Sancti Salvatoris, ¹diu obsessa a Francigenis, eis redditur cum suis pertinentiis universis, in non modicum regni Angliae detrimentum. Ob quam causam postea, Dominus Johannes Anneslee, miles, Thomam ²Katrington, armigerum, de prodicione appellavit.

The island of Coutantin restored to the French.

MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. Cont. Murimuth, p. 217. Hoc anno fuere calores nimii; quo tempore grandis pestilentia, tam in Anglia quam in aliis diversis mundi partibus, ita desævit, quod infinitos utriusque sexus morte repentina consumpsit. Quapropter, Dominus Papa, ad instantiam Cardinalis Angliae, concessit cunctis decedentibus in Anglia, qui de peccatis suis contriti forent et confessi, plenam remissionem per duas Bullas, sex mensibus ³duraturas.

Intense heat, accompanied by pestilence.

Plenary remission granted to the deceased.

Eodem tempore obiit Episcopus Sarum, Robertus Wyfeld; cui successit Magister Radulphus Argins.

Obituary of the year.

Obiit quoque tunc Dominus Edwardus le Spenser, et in monasterio de Teukesbury traditur sepulturæ.

MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. Comes de Penbrok, qui captus fuerat ab Hispanis et ductus in Hispaniam quarto abhinc anno, nimis inhumane tractabatur ibidem. Non ferens igitur Hispanorum supercilium, misit ad Bartrandum Cleykyn, Franciæ Constabularium, rogans ut eum de ⁴inhumanorum prædonum manibus liberaret. Qui, missis litteris ad Regem Nothum pro hac ipsa re, recepit eum a Bastardo Hispaniæ, qui se Regem dixit, in partem solutionis pecuniæ sibi debitæ ab eodem; perductusque est ad Parisium, ubi cum aliquandiu moram traxisset, assignata est redemptionis suæ summa; et cito postea idem Comes cœpit ægrotare usque ad mortem. Forsan intoxicatus fuerat ab Hispanis, qui hanc artem dicuntur habere impotionandi, ut quidam vivant per quatuor aut quinque annos postea, quidam eodem anno, nonnulli vero statim, vitam finire cogantur. Metuentes vero Gallici ne moriretur inter illos, antequam solveretur sua ⁵redemptio, cum omni festinatione eum advehere vivum Calesiam satagebant;

The Earl of Pembroke is released from captivity.

He dies, by poison, it is supposed.

¹ The abbreviation has been mistaken for *Domini* in the printed texts.

² *Karrington* in Parker's text; *Karington* in Camden's text.

³ *duraturis* in orig.; corrected

from the printed texts.

⁴ *humanorum* in orig.; corrected from the printed texts.

⁵ *redemptionem* in orig.; by inadvertence.

A.D. 1375. sed frustra, nam inter illorum manus, itinerando inter Parisium et Calesiam, in fata decessit, in die videlicet Sanctæ Etheldredæ Virginis, quam ante egressum Angliæ, ut dicebatur, offendit. Plures nempe tradunt illam dictam Virginem offendisse multipliciter, et ideo talia infortunia suis diebus festivis sibi asserunt contigisse.

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

Cont.
Murimuth,
pp. 217-9.

A.D. 1376. Anno gratiæ millesimo trecentesimo septuagesimo sexto, qui est annus regni Regis Edwardi, a Conquæstu Tertii, quinquagesimus, in principio mensis Maii Rex Edwardus fecit Parliamentum maximum apud Westmonasterium celebrari; in quo,

The King's demands for a subsidy are stoutly resisted. more solito, petiit a communitate quoddam subsidium sibi concedi pro defensione regni sui; cui respondentes, illi de communitate dixerunt se fore jugiter talibus impositionibus multipliciter fatigatos; nec onera talia diu posse ferre absque maximo detrimento veraciter affirmabant. Nam liquido constabat eis Regem pro defensione regni sui sufficienter habere, si regnum foret prudenter et fideliter gubernatum; sed quamdiu tale regimen quale tunc per malos officarios haberetur in regno, nunquam illud rerum copia vel divitiis abundaret. Hoc itaque se offerebant effectualiter probaturos; et si post hanc probationem inventum esset Regem alterius indigere, ipsum juxta suas ¹ facultates adjuvarent. In progressu vero plura fuere delata de Regis familiaribus, ² aliis diversis Regis officiariis, et potissimum de Domino Latimer, ipsius Camerario, qui pessima gubernatione Regem rexit. Quare Dux Lancastriæ, Dominus ³ de Latimer, et plures ⁴ alii magni Regis officarii, fuerunt amoti, et in eorum locis alii subrogati. Item, ad petitionem communitatis extitit ordinatum, quod certi Episcopi et Comites, et alii Domini conversationis laudabilis, Regem et regnum de cætero gubernarent; eo quod Rex jam vergebat in senium, et gubernatoribus indigebat hujusmodi. Sed ista ordinatio, impredientibus illis qui amoti fuerunt a Rege, ut prædicitur, vix tribus mensibus perduravit. Item, milites Parliamentales graviter conquesti sunt de quadam, "Alicia ⁵ Pereres" nominata, fœmina procacissima, quæ nimis familiaris extiterat Domino Regi ⁶ Edwardo. Hanc utique accusabant de malis plurimis, per eam et fautores ejus factis in regno. Illa etenim modum mulierum nimis est supergressa; sui etenim sexus et fragilitatis immemor, nunc juxta Justiciarios Regis residendo, ⁷ nunc in Foro Ecclesiastico juxta

Certain officers of state are removed.

Complaints made in Parliament against Alice Perrers. Instances of effrontery on her part.

¹ Originally written *felicitates*; corrected in the margin in a later hand.

² *et aliis* in the printed texts.

³ Omitted in the printed texts.

⁴ Omitted in the printed texts.

⁵ *Peres* in the printed texts.

⁶ Omitted in the printed texts.

⁷ *non* in orig.; corrected from the printed texts.

MS. Bibl. Doctores se collocando, pro defensione causarum suadere ac A.D. 1376.
 Reg. 13 etiam contra jura postulare, minime verebatur; unde propter
 E. ix. scandalum et grave dedecus quæ exinde Regi Edwardo, non
 Cont. solum in hac terra sed in exteris regionibus, nimium resultabant,
 Murimuth, milites petierunt hanc ab illo penitus amoveri.
 pp. 219, 220.

Item, in hoc Parlamento quidam defectus notabiles de Rycardo Charges
 Lyouns ac Adam de Bury, Londoniarum civibus et mercato- against
 ribus, in lucem fuere deducti. Quorum primus, mediante certain
 pecunia, ¹a vindicta debita valde sagaciter, immo prudenter, Merchants
 evasit. Secundus, stupefactus ad sibi imposita, protinus de of London.
 regno profugit in Flandriam, ut semet ibi salvare valeret.

Qui autem omnium militum Prolocutor Parlamento extiterat, Disgrace of
 et hæc universa proposuit, "Petrus de la Mare" fuerat ap- Peter de la
 pellatus; vir utique facundus et sapiens, cui pro sui maturitate, Mare, the
 discretionem, sive prudentiam, talia negotia merito præ cunctis Speaker of
 aliis crederentur. Hic, prout erat informatus, contra prædictam Parliament.
 Aliciam, et quosdam alios de Domini Regis Edwardi Consilio,
 verba fecit. Quamobrem, ad instantiam præfatæ Aliciæ, idem
 Petrus exposit fuit apud Nottingham perpetuo carceri adjudi-
 catus; in quo, licet ejus amici pro ejus liberatione sæpius sup-
 plicassent, biennio moram traxit.

Octavo die Julii, durante adhuc Parlamento apud Westmo- Death of
 nasterium, in regali Palatio defunctus est Dominus Edwardus Edward,
 Princeps Walliæ, Regis Edwardi primogenitus, in festo videlicet Prince of
 Trinitatis. Quo die, idem Princeps, ob reverentiam tanti festi, Wales.
 in quocumque loco fuerat, semper solebat quolibet anno solem-
 nitatem maximam celebrare. Cujus fortunam militiæ, tanquam
 alterius Hectoris, omnes gentes, tam Christiani quam Pagani,
 dum vixit incolumis, plurimum formidabant. Eo igitur obeunte,
 omnis obiit spes ²eorum. Quo quidem superstite nullius hostis
 incursum, quo præsentem nullius belli congressum, Anglici
 timuerunt; qui nunquam, eo præsentem, passi sunt probra male
 gestæ sive desertæ militiæ; qui nullam gentem adiit quam
 non vicit, nullam civitatem obsedit quam non cepit. Igitur,
 extincto Principe, extinctus est cum eo profecto Parlamento
 præsentis effectus. Nam communes, cum quibus ipse tenebat,
 dicti Parlamento sortiti non sunt talem exitum qualem pro
 meliori habuisse sperabant. Dominus Ricardus de Burdegalia,
 filius Edwardi Principis Walliæ, in hoc Parlamento factus est
 Comes Cestriæ, et non post multos dies ³patris sui suscepit
 integrum Principatum.

MS. Bibl.
 Reg. 13
 E. ix

His son,
 Richard of
 Bordeaux,
 created
 Earl of
 Chester.

¹ ac in orig.; corrected from the
 printed texts.

² Anglorum in the printed texts.

³ patriæ suæ in the printed texts.

A.D. 1376. Hoc anno, circa principium mensis Junii, homines et MS. Bibl.
 Excesses tenentes Comitis de Warwyk malitiose et nequiter insur- Reg. 13
 committed by the people of the rexerunt contra Abbatem et Conventum de Evesham, et E. ix.
 Earl of tenentes eorundem; elaborantes Abbathiam destruere cum dicta Cont. Mu-
 Warwick villa, et eorum famulos diris verberibus affligentes, nonnullos rimuth,
 against the vero crudeliter jugulantes; accedentes insuper ad monachorum pp. 220, 1.
 Abbey of maneria, clausuras parcorum confregerunt et incendendo com-
 Evesham. busserunt, et occiderunt feras, ingerentes finaliter omne
 damnum quod eorum crudelitati sors ingerebat in illa furia
¹perpetrandum. Nec hiis contenti, capita vivariorum dissi-
 pantes, aquas excurrere permiserunt, ²piscesque ceperunt et
 secum asportaverunt, et alia damna multa illi loco omnino, et
 dispendia gravissima, intulerunt. Et pro certo dictam Abba-
 thiam, cum suis membris, secundum quod tunc verisimile
 videbatur, destruxissent irrestaurabiliter, nisi Rex manus ad-
 jutrices apposuisset citius, mittendo mandata sua litteraliter ad
 præfatum Comitem, et præcipiendo artius, ut hujusmodi male-
 factores et pacis perturbatores compesceret. Sicque timore
 Regis et amicorum mediationibus, pax inter eos reformata fuit;
 non tamen plena satisfactio facta parti læsæ; quia majus erat MS. Bibl.
 damnum quod irrogaverant quam possibilitas ³dictum damnum Reg. 13 E. ix.
⁴refaciendum. Ferunt quidam quod, ⁵propter istam brigam, Cont. Muri-
 The Duke Rex per illos Dominos in Parlamento constitutos noluit ulte- muth, p. 221.
 of Lancas- rius gubernari; unde filium suum, Ducem Lancastriæ, ad sui MS. Bibl.
 ter resumes et regni regimen reassumpsit: qui usque ad obitum Regis Reg. 13 E. ix.
 the go- stetit regni gubernator et rector. Qui illico, contra Statuta
 vernment. Parlamenti, permisit Regem recipere in gratiam Dominum de
 Alice Perers re- ⁶Pereres ad suum contubernium, quæ fuit eliminata judici- MS. Bibl.
 called by aliter ab eodem, propter scandala sive probra quæ de ejus Reg. 13
 King Ed- procacitate provenerant; contra sacramentum quo se astrinxerat E. ix.
 ward. eadem Alicia, quod et ipse Dominus Rex ratificaverat; vide-
 licet, quod ad Regis præsentiam non accederet quovismodo.
 Quæ et permansit cum eo usque ad mortem ejus.
 The Flo- Eodem anno, Florentini excommunicantur a Papa, propter
 rentines excom- rebellionem et enormia facta quæ contra Romanam Ecclesiam
 municated by the perpetrarunt; qui, inter cætera sua facinora et facta crudelia
 Pope. quæ gesserunt pessime, quendam monachum, illuc a Domino

¹ *perpetranda* in the printed texts.² *piscesque* in orig.³ *ad dictum* in the printed texts.⁴ *resarciendum* in the printed texts.⁵ *per* in the printed texts.⁶ *Peres* in the printed texts.

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

Papa missum cum mandatis Papalibus, cudentibus fuscinulis ferreis vivum excarnificaverunt, et nondum mortuum in terram foderunt. Quorum quidam postea venientes in Angliam, et Regis pacem habere rogantes, manserunt ibidem donec Papa per suas Bullas declarasset quantis essent sceleribus involuti. Extunc vero Florentini devenerunt servi Regis, tanquam nativi, cum omnibus bonis et catallis eorum; secundum tenorem litterarum Papalium, quod aut ita facerent, aut ad Curiam festinarent, submissuri ¹se gratiæ Domini Papæ et Curiae supradictæ. Florentini igitur elegerunt, ut sibi videbatur, de duobus malis minus malum, servire videlicet, more nativorum, Regi Angliæ, quam ²subdi arbitrio Romanorum.

Vicesimo secundo die Julii obiit Simon ³Langham, Cardinalis Anglicus.

Anno gratiæ millesimo trecentesimo septuagesimo septimo, qui est annus regni Regis Edwardi, a Conquæstu Tertii, quinquagesimus primus, tanta advecta est in Angliam vinorum abundantia, quanta multa transacta tempora non viderunt.

Circa Natale vero Dominicum tanta excrevit aqua in partibus Northumbrorum, de resolutione nivium quæ per ante in magna densitate terram operuerant, ut aqua de superciliis montium descendendo, juxta cum frustis glaciei, domos colonorum subverteret, bona quæ super terram ⁴accruaverant, puta carbones, molares lapides, ligna, cum segetibus, auferret suo impetu; insuper, in mare descendens, per vim et collisionem dictarum ⁵frustarum, naves quasdam tam violenti impulsione glaciei aut inutiles reddidit aut omnino demersit.

Circa festum Purificationis Beatæ Virginis, factum est Parliamentum Londoniis, cogente Duce, qui vices gerebat Regis, ipso ⁶irrecuperabiliter infirmato. In quo, ex parte ⁷[Regis]

MS. Bibl.
Reg. 13
Cont.
Murimuth,
p. 221.

postulatum est subsidium a clero et populo laicali. Cui taxa conceditur, hactenus inaudita, videlicet, quod a qualibet laica persona sexus utriusque, annos excedente quatuordecim, ⁸reciperet unam grossam, vel quatuor denarios, exceptis notoriis pauperibus qui publice mendicabant; et de cunctis religiosis utriusque sexus, et qualibet ecclesiastica persona promota, duodecim denarios; et de singulis aliis, non promotis, unam

A.D. 1376.
They enter
the service
of the King
of Eng-
land.

A.D. 1377.
Abundance
of wine
brought to
England.

Great
floods in
Northum-
berland.

Parliament
at London.

Unheard-
of taxes
granted.

¹ *et gratiæ* in orig.; corrected from the printed texts.

² *subditi* in the printed texts.

³ *Longham* in orig.; corrected from the printed texts.

⁴ *accruaverant* in Camden's text.

⁵ *frustrarum* in orig.; *frustarum*

in Bibl. Reg. 13 E. ix and the printed texts.

⁶ *irrecuciabiliter* in orig.; corrected from the printed texts.

⁷ Supplied from the printed texts and Bibl. Reg. 13 E. ix.

⁸ *reciperet* in the printed texts.

A.D. 1377. grossam; exceptis Fratribus quatuor Ordinum Mendicantium. MS. Bibl.
 Qui, quia in labore hominum non sunt cum hominibus, non Reg. 13
 flagellabantur. E. ix.

Statutes of In hoc autem Parlamento abrogata sunt Statuta Parlamenti
 the Good superioris, quod "Bonum" merito vocabatur. Et Rege sic
 Parliament volente, personæ abjudicatæ pristino statui restituuntur.
 abrogated.

De Johanne Wickliff, et ejus operibus.

Rise of Per idem tempus surrexit in Universitate Oxoniensi quidam MS. Bibl.
 John Borealis, dictus "Magister Johannes Wyclef," sæcularis ¹[in] Reg. 13
 Wyclif. Theologia, tenens publice in scholis et alibi Conclusiones erro- E. ix.
 neas et hæreticas, ac statui universalis Ecclesiæ contrarias, et Cont.
 absurdas; et præcipue contra monachos et alios religiosos pos- Murimuth,
 sessionatos venenose sonantes. Qui ut suam hæresim cautius pp. 221, 2.
 His fol- palliaret, ac sub exquisito colore dilataret latius, congregavit
 lowers. iniquitatem sibi, videlicet, comites atque socios unius sectæ in-
 simul Oxoniis et alibi commorantes, talaribus indutos vestibus
 de russeto, in signum perfectionis amplioris, incedentes nudis
 pedibus, qui suos errores in populo ventilarent, et palam ac
 His doc- publice in suis sermonibus prædicarent. Qui inter cætera, ista
 trines. quidem tenuerunt ad unguem; videlicet, quod Eucharistia in
 altari, post sacramentum, non est verum corpus Christi, sed
 ejus figura. Item, quod Ecclesia Romana non est caput om-
 nium Ecclesiarum, plusquam una alia ecclesia, nec major po-
 testas per Christum data fuit Petro quam cuilibet alteri Apostolo.
 Item, quod Papa Romanus non habet majorem potestatem in
 clavibus Ecclesiæ, quam quiscunque alius in ordine sacerdotii
 constitutus. Item, quod si ²Deus est, domini temporales pos-
 sunt ³legitime ac meritorie auferre bona fortunæ ab ecclesia
 delinquentem. Item, si dominus temporalis noverit ecclesiam
 delinquentem, tenetur sub pœna damnationis ejus ab ea tempo-
 ralia auferre. Item, quod Evangelium sufficit ad regulandum
 in vita ista quemlibet Christianum; et quod omnes aliæ
 Sanctorum regulæ, sub quarum observantiis degunt diversi
 religiosi, non plus perfectionis addunt Evangelio, quam addit
⁴albedo parieti. Item, quod Papa, nec alius prælatus Ecclesiæ,
 deberet habere carceres ad puniendum delinquentes; sed qui-

¹ Supplied from Bibl. Reg. 13 E. ix. and the printed texts. Properly, *doctor in Theologia*, as in MS. Faustina B. ix. fol. 164a.

² *Dominus* in the printed texts.

See Mr. Hog's Note to Cont. Murimuth, p. 222.

³ *legatione* in orig.; corrected from the printed texts.

⁴ *albendo* in orig.; corrected from the printed texts.

MS. Bibl. libet delinquens possit libere, quocunque vellet, transire, et A.D. 1377.
 Reg. 13 facere quæ sibi placeret. Ista et plura alia, in subversionem
 E. ix. ¹nostræ fidei, asseruerunt ²[et affirmaverunt] dicti seductores;
 Cont. in tantum, quod domini et magnates terræ, multique de populo, Support
 Murimuth, ipsos in suis prædicationibus confoverunt, et faverunt prædi- given to
 pp. 222-4. cantibus hos errores; eo nempe ³maxime, quia ⁴tantam potes- Wickliffe.
 tatem tribuerunt laicis suis assertionibus, ad auferendum tem-
 poralia a viris ecclesiasticis et religiosis.

Cum autem Conclusiones istæ et deliramenta fuissent ex- The Pope
 libita et perlecta coram Papa, viginti tres ⁵earum tanquam takes cog-
 hæreticas et vanas ipse damnavit, dirigens Bullas suas nizance of
 Archiepiscopo ⁶Cantuariensi et Episcopo Londoniensi, ut Wickliffe's
 ipsarum auctoritate dictum Johannem facerent comprehendere, ac Conclu-
 supra dictis Conclusionibus diligenter examinari. Quo facto, sions.
 atque habita declaratione super istis, licet ⁷facta et vana,
 dictus Dominus Archiepiscopus sibi et omnibus aliis super illa
 materia, presente Duce Lancastriæ, cum Domino Henrico Silence en-
⁸Percy, indixit silentium, prohibens ne de cætero illam joined upon
 materiam quovismodo tangeret aut tractaret, et ne illam Wickliffe
 permitteret alios ventilare. Igitur, tam ipse quam sequaces by the
 sui aliquandiu siluerunt. Sed tandem, contemplatione Domi- Arch-
 norum temporalium, easdem opiniones, et alias multo pejores bishop of
 illis, postmodum ausi sunt reassumere et laicis spargere, Canter-
⁹quam sparsere prius. ¹⁰Eo vero die, quo præmissa Londoniis The Lon-
 erant peracta, propter verbum quoddam injuriosum et insolens a doners
 Duce Lancastriæ Episcopo Londoniensi prolatum, confestim shew hos-
 Londonienses unanimiter insurgentes, arreptis armis, ipsum tility
 occidere proponebant. Sed dictus Episcopus ne hoc fieret against the
 omnino prohibuit; et nisi tunc Episcopus se ¹¹opposuisset eorum Duke of
 conatibus, hospitium dicti Ducis, de Savey, eo furoris sui Lancaster.
 tempore combussissent, qui vix ab illo proposito Antistitis
 intervntu refrænati sunt. Tandem ad nutum Pontificis quieve-
 runt. Inter cætera vero probra quæ Duci intulerat, arma
 ejus in Foro sunt publico reversata. Dux autem et Henricus

MS. Bibl.
 Reg. 13
 E. ix.

¹ *nostræ* in orig.

² Supplied from the printed texts and Bibl. Reg. 13 E. ix.

³ *maximo* in Camden's text.

⁴ Omitted in the printed texts.

⁵ *eorum* in orig.

⁶ Omitted in the printed texts.

⁷ *facta* in the printed texts.

⁸ Percy is not mentioned in Cont. Murimuth.

⁹ This passage is not found in Cont. Murimuth.

¹⁰ "*Hi vocabantur a vulgo 'Lol-
 'lardi,' incedentes nudis pedibus,
 'vestiti pannis vilibus, scilicet de
 'russeto, ut per vitam pœnalem
 'facilius incautos traherent ad sec-
 'tam suam.'*" Not in the original,
 or in Bibl. Reg. 13 E. ix.; but a
 gloss inserted here, in the printed
 texts.

¹¹ *apposuisset* in orig.; corrected
 from the printed texts.

- A.D. 1377. Percy, quem, ad occidendum, in hospitio suo cives quæsierant, MS. Bibl. The Duke admoniti de tanta commotione, relicto prandio, fugerunt ad Reg. 13 takes re- manerium de Kenyngtone, ubi tunc Ricardus, filius Principis, E. ix. fuge with cum matre sua, casualiter morabatur; coram quibus, de oppro- the Prince briis illis illatis horribiliter sunt conquesti. Hiis igitur aliisque MS. Bibl. of Wales. causis multis, Londonienses Duci facti sunt odibiles, in tantum Reg. 13 E. ix. quod Majorem et seniores, qui tunc temporis præfuerunt, exauctorari faceret et deponeret, eorumque loco alios ¹subrogari. Cont. Murimuth, pp. 224, 5.
- The trea- Sub eisdem diebus, captus est Johannes Menstreworth, miles son and proditiosus et transfuga, in ²civitate Navariæ, Pampilona; et punish- adductus Londonias, primo trahitur, deinde suspenditur, postea ment of decollatur; postremo, corpus ejus quadripartitum ad quatuor John civitates famosas Angliæ missum fuit, caput vero ejus super Menstre- Pontem Londoniarum longo tempore postea stetit affixum. worth. Fuerat nempe ³iste Regi infidelis et regno, ambitiosus, perversus, fallax, simulator, et cupidus, qui frequenter magnas summas pecuniæ, a Rege pro stipendiis hominum ⁴armorum acceptas, in proprios convertit usus. Et propter hæc atque alia sibi imposita, vel imponenda, timens ⁵aliquando pœnas dare et mortem incurrere quam meruerat, ad Regem Franciæ, ut præfertur, aufugit. Cui facta fidelitate, promisit classem Hispanicam se adducturum, ad regnum Angliæ invadendum. Sed Deus justus juste permisit illum intercipi et puniri, quam ut dolose atque malitiose Dominum suum Regem, solumque natale, nequiter infestando, suum iniquum propositum ⁶tam proditorie adimpleret.
- Sub eisdem diebus nuncii, qui pro pace in Franciam sunt MS. Bibl. profecti, in Angliam reportavere nisi belli rumores. Reg. 13 E. ix.
- Knight- Quo tempore, Rex Edwardus, in festo Sancti Georgii Martyris, MS. Bibl. hood con- apud Wyndeleshores, Richardo de Burdegalia hæredi suo, filio Reg. 13 E. ix. ferred on ⁷[filii] sui Edwardi, Principis Walliæ, contulit ordinem militare Cont. Muri- Prince muth, p. 225. Richard. ⁸Edwardi.
- Death of Rex ⁹Edwardus, cum quinquaginta et fere uno annis reg- King Ed- nasset, vicesimo primo die Junii, apud manerium suum de MS. Bibl. ward III. Schene, diem clausit extremum; cui per totum tempus suæ Reg. 13 at Shene. decubationis assiderat, proh dolor! illa infanda meretrix Alicia E. ix. ¹⁰Pereres, quæ cuncta quæ ¹¹carnis sunt medio tempore semper

¹ *subrogaret* in the printed texts.

² The place of his capture is not named in Cont. Murimuth.

³ *iste I. Regi* in the printed texts and Bibl. Reg. 13 E. ix.

⁴ *armatorum* in the printed texts.

⁵ Omitted in the printed texts.

⁶ *talis proditor adimpleret* in the printed texts.

⁷ Inserted from the printed texts and Bibl. Reg. 13 E. ix.

⁸ Omitted in the printed texts.

⁹ *Edwardus Tertius* in the printed texts.

¹⁰ *Peeres* in the printed texts.

¹¹ *chariora* in the printed texts.

- MS. Bibl. suggestit eidem; nihil omnino tractans aut tractari permittens A.D. 1377.
Reg. 13 de animæ suæ salute, sed ei jugiter sanitatem corporis repro-
E. ix. mittens, donec in eo vidisset indubitata mortis indicia per
vocis præclusionem. Tunc nempe, cum cerneret vocem ademptam
sibi, et oculorum acies hebetari, caloremque naturalem extre-
mitates relinquere, mox inverecunda pellex detraxit annulos a
suis digitis, et recessit. Solus tunc quidam sacerdos assidebat
Regi moribundo, cæteris circa rerum intentis ¹ direptionem; qui
² [ei], eo quod loqui non poterat nec confessionem ³ ore tenus
facere, persuasit ut veniam peteret pro commissis, afferens
sibi crucis imaginem, quam dedit in manus ejus. Rex autem,
cum reverentia summa illam accipiens, osculabatur devotissime,
nunc ⁴ manus, ut poterat, in signum optandæ veniæ proten-
dendo, nunc vero de suis oculis lacrymas uberes emittendo, et
pedes imaginis frequentissime osculando. Tandem, cum ad
nutum presbyteri motibus et signis, quibus potuit, petisset
primo et principaliter de peccatis a Deo remissionem, et secun-
darie a cunctis creaturis, quas vel scienter vel ignoranter
offenderat, spiritum exhalavit; corpusque ejus apud Westmo-
nasterium cum omni reverentiâ est humatum.
- MS. Bibl. ⁵ Fuerat nempe Rex iste inter omnes reges orbis et prin-
Reg. 13 cipes gloriosus, benignus, clemens, et magnificus, dictus
E. ix. autonomasice “⁶ Gratosus,” propter gratiam singularem qua
Cont. præcelluit; quia, virtute gratiæ divinitus sibi concessæ, uni-
Murimuth, versos prædecessores suos quadam excellentia gratiæ præ-
p. 226. cellebat. Erat et corde magnanimus, qui licet aliquando
infortunia diversa, aut incommoda emergentia, nosceret se
passurum, nunquam expalluit aut mutavit vultum. Belliger
quoque fuit insignis et fortunatus; qui de cunctis congressibus,
in terra et in mari, semper triumphali gloria victoriam repor-
tavit. Familiaris, humilis, et mansuetus erat omnibus, tam
externis quam internis; subditos omnes suos fovens, diligens,
promovens, et pie regens; Deo devotus extitit, peregrinationes
sæpe faciens, et ministros Ecclesiæ venerans et honorans. In
curis temporalibus providus et tractabilis, consilioque discretus;
in eloqui suavitate mitis et ⁷ affabilis, in gestu et moribus com-
positus et maturus. ⁸ Orphanis erat quasi pater, afflictis com-
patiens, miseris condolens, oppressos relevans, et cunctis
- Heartless
conduct
of Alice
Perers.
Circum-
stances of
the King's
death.
- He is
buried at
Westmin-
ster.
Character
of King
Edward
III.

¹ *direptioni* in orig.² Supplied from Bibl. Reg. 13 E. ix. and the printed texts.³ *oīe* in orig.⁴ *manu* in the printed texts.⁵ *Herus erat*, apparently by inadvertence, in orig.; corrected from

the printed texts and Bibl. Reg. 13 E. ix.

⁶ *Gloriosus* in Cont. Murimuth.⁷ *effabilis* in orig.⁸ The eulogy, as compared with the text of the Continuation of Murimuth, is considerably expanded here.

A.D. 1377. indigentibus impendens auxilia opportuna. Nempe in confe- MS. Bibl.
rendis beneficiis ultra omnes viventes fuit semper profusus et Reg. 13
promptus; in rerum ¹modestus affluentia, non elatus aut E. ix.
superbus, sed se semper intra se continens, et inferioribus
quasi parem se præbuit, et inter orbis primores et principes
se dominum demonstravit. In ædificiis construendis curiosus
et sollicitus, in regni sui locis diversis plura consummavit
ædificia, arte exquisitissima, structura elegantissima, situ
pulcherrima, et sumptibus pretiosa; moderate supportans
gaudia, leviter ferens damna. Recreationum erant ei solatia
aucupatio et venatio, quibus quotiens vacavit, prout tempus
anni obtulit, multum indulgit. Largus erat in donis et hilaris,
prodigus in expensis. Corpore fuit elegans, statura quæ nec
justum excederet, nec nimis depressioni succumberet; vultum
habens humana mortalitate magis venerabilem, similem angelo;
in quo relucebat tam mirifica gratia, ut si quis in ejus faciem
palam respexisset, vel nocte de illo somniasset, eo procul-
dubio die sperabat sibi jocunda solatia proventura. Regnum MS. Bibl.
vero suum usque in senium strenue, sapienter, et magnifice Reg. 13
gubernavit. Et quia fuerat in universa morum honestate præ- E. ix.
clarus, sub eo vivere regnare fuit, prout suis subditis videbatur. Cont.
In tantum nempe ejus fama percrebruit apud nationes barba- Murimuth,
ras et remotas, ut æstimarent se felices, qui vel ejus erant pp. 226, 7.
dominio subditi; vel ei aliquatenus fœderati. Nullum enim
credebant fore sub cœlo regnum, quod tam nobilem, tam
generosum, et felicem produxit regem, aut, eo ² quoque extincto,
in posterum suscitabit.

Alleged consequences of his connexion with Alice Perers. ³Luxus tamen et motus suæ carnis lubricos, etiam in æstate
senili, non cohibuit, alliciente eum satis inverecunde, ut fertur,
dicta meretricula A. P.; unde citius, ut putatur, propter illius
immoderantiam vitam finivit.

The mis- In hoc loco summe notandum est, quod sicut in ejus pri-
fortunes of mordiiis cuncta grata et prospera successive ipsum illustrem
his closing reddiderunt, et inclytum, ita, eo ad senilem ætatem vergente
years. et ad occasum declinante, peccatis exigentibus, paulatim illa
felicia decrescebant, et infortunia multa infausta et incommoda
succrescebant; quæ minuere, proh dolor! famam ejus.

¹ *modestiis* in orig.; by inadvertence.

² *quoque* omitted in Bibl. Reg. 13 E. ix. and the printed texts.

³ Instead of this passage, the Continuation of Murimuth has,

“*Luxus tamen et motus suæ carnis etiam in senili ætate non cohibuit; unde citius, ut creditur, propter illius immoderantiam finivit vitam,*”
—not a word is said in reference to Alice Perers.

DE TEMPORE REGIS RICARDI SECUNDI.

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

Anno Dominicæ Incarnationis millesimo trecentesimo septuagesimo septimo, cognito quod illustris Rex Angliæ Edwardus, Tertius a Conquæstu, in Vigilia Sancti Albani, Anglorum Protomartyris, videlicet vicesimo primo die mensis Junii, diem suum clausit extremum, Londonienses miserunt de valentioribus civibus ad ¹Kyngestone, ubi tunc morabantur tam ²Princeps quam mater ejus Principissa; ut civitatem et cives Londonienses recommendarent eisdem. Johannes vero Philipot, Londoniensis civis, facturus verba pro concivibus, orationem hujuscemodi inchoavit:—

A.D. 1377.
Deputation
of citizens
of London
to Prince
Richard.

“ Nova afferimus, excellentissime Domine, quæ sine magno mœrore referre non possumus, de morte indubitanter imminente invictissimi nostri Regis Edwardi; qui nos et regnum istud, ut ita dicam, per sæcula multa in tranquilla pace custodivit et rexit, et jam, manifestis in eo mortis signis, desinit esse rector noster. Unde rogamus, ex parte civium et civitatis Londoniensis, ut habeatis recommendatam erga vestram reverentiam, civitatem vestram, Cameram scilicet vestram, qui in proximo eritis noster Rex, quem solum Regem recognoscimus; cujus solius subjiçiemur imperio, flectemur arbitrio, parituri summo dominio, famulabimur tam personæ quam verbo. Et, ut cætera exequamur nostræ legationis nuncia, noverit vestra reverentia civitatem vestram indicibiliter perturbari, eo quod vestram præsentiam elongastis ab ea, quæ tantum vobis noscitur esse devota, ut non solum parata sit bona sua temporalia, sed etiam, si necesse sit, pro vobis impendere vitam suam. Igitur ad vestram præsentiam accessimus, precaturi ut ibidem, tam ad consolationem civium quam vestri securitatem et solatium, morari velitis. Deprecamur insuper, Princeps illustrissime, ut discordiæ quæ inter cives nostros et Dominum nostrum, Ducem Lancastriæ, nuper quorundam simultatibus orta est, nullorum quidem commodo, sed plurimorum dispendio, finem imponere dignemini, ipsi Duci et nostris civibus fructuosum.”

Speech of
John Philipot.

³ Hæc et hiis similibus ab eo peroratis, responsum est a Prin-

Answer of
the Prince.

¹ Probably *Kenyngtone*, as in page 326 ante.

² *Principes* in orig.; erroneously.

³ Sic in orig., and Bibl. Reg. 13 E. ix.

A.D. 1377. cipe et suo Consilio, quod satageret in omnibus eorum satis- MS. Bibl.
facere voluntati. Et hoc modo dimissi, læta nuncia suis civibus Reg. 13
retulerunt. E. ix.

Message
sent to the
citizens of
London by
the new
King.

In crastino, qui est dies Sancti Albani, missi sunt Londonias ex parte Regis, Dominus de Latymer, Dominus Nicolaus Bonde, Dominus Simon de Burley, et Dominus Ricardus Adderbury, qui nomine Regis novi salutaverunt cives, (nam, ut diximus, Dominus Rex Edwardus die obiit præcedente,) et retulerunt eis tristitia de morte Regis antiqui, et læta de indole Regis novi; qui videlicet eos et eorum civitatem se dilecturum promisit, et ad eorum urbem fore venturum, ibique, ut petierant, moraturum. Exequentes et alia Regis novi mandata, dixerunt Dominum Regem pro eis ad Ducem verba fecisse, et quod Dominus Dux se in omnibus voluntati Regis in hac causa submitit; quapropter esse voluntatis regiæ, ut eodem modo et ipsi se submittant, et Dominus Rex elaborabit ut pax inter eos firmetur, ad honorem civium et commodum civitatis. Cives vero de tali forma pacis territi, responderunt se hanc rem nullo modo facturos; præcipue quia noverunt Regem puerum et infirmum ad patrocinandum eis in tanto motu, et quod non per eum, sed per eorum adversarios et inimicos capitales, eorum causa ventilaretur; et eorum arbitrio punirentur, si Regis mandatis in hoc articulo consentirent. Tandem, post tractatum habitum inter eos super isto negotio per sex horas et amplius, in hanc sententiam conveniunt, ut si idem milites vellent se civibus obligare, quod eorum submitio in nullius civium damnum temporale, vel dispendium corporale, seu in civitatis eorum præjudicium, resultaret, regiis libenter jussionibus adquiescerent. Milites autem supradicti, et regiis votis satisfacere et civium paci studentes consulere, sub sacramento fidelitatis suæ militiæ sponponderunt eis, non ad præjudicium, ut prædictum est, sed ad commodum eorum fore, si se Regi submitterent, sicut se submiserat prius Dux.

Preliminaries agreed upon for reconciliation of the citizens with the Duke of Lancaster.

The citizens visit King Richard, at Shene.

² Hac securitate percepta, cives versus Schene, manerium regium, iter ³ carpunt, ubi ⁴ reppererunt novum Regem et ejus matrem, Ducemque Lancastriæ et fratres suos, Regis filios, ac plures Episcopos, congregatos circa corpus defuncti Regis. Quorum adventu cognito, Rex statim eos accersiri jussit; qui, ut prius, deprecati sunt eum de adhibenda diligentia sua pro

¹ *delecturum* in orig. and the printed texts.

² *Hanc* in orig.; by inadvertence.

³ *capiunt* in the printed texts.

⁴ *reperiunt* in the printed texts.

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

pace reformanda inter Ducem et cives, asserentes se paratos A.D. 1377.
esse per omnia ad subjiendum se Regis arbitrio, non quasi
qui delictum ¹.

—Percy et Senescallus regni, videlicet Dux Lancastriæ, cum Courteous
militibus eisdem adjunctis, inequitantes equos nobiles et præ- bearing of
grandes, ut viam inter turbas Regi facerent ² inoffensam, incede- the Duke
debant. De quibus nimirum contigit, quod cum fuissent per of Lancas-
ante formidabiles non solum vulgo, sed ipsis regni magnatibus ter.
pro ³ rerum affluentia et assentatorum frequentia, in hac equi-
tatione adeo modeste se habuerunt, turbas tam honeste, tam
facete, ut viæ cederent, monuerunt, ut e tanta turba nullum
illo die, nec in crastino, verbo vel facto læderent quovismodo
unde contigit, ut pene totius vulgi favorem, quibus ante sus-
pecti fuerant et odibiles, lucrarentur.

Rex autem, insidens magnum dextrarium, tantæ personæ The King
aptum, stratumque regaliter, sequebatur illos. Cujus gladium, proceeds
manibus elevatum, portabat ante eum Dominus Symon Burlee; in state
Dominus quoque Nicholaus Bonde ejus frænum duxit, incedendo through
pedes. Regem vero sequebantur milites et coætanei sui, atque the streets
domus regiæ familiares. Nec defuit tantæ turbæ magna vis of London.
⁴ lituorum et tubarum; nam quælibet turba seorsim suos tubi-
cines præcedentes habebat, statutique ⁵ fuerant per Londonienses
super Aquæductum, et super turrim ⁶ [in eodem foro quæ] in
honorem Regis facta fuerat, tubicines qui clangerent in adventu
Regis. Qui omnes simul juncti clangentes, sonum mirabilem
audientibus reddiderunt. Fuit igitur dies ille jocunditatis et
lætitiæ, dies, ut ita dicam, clangoris et buccinæ, dies diu ex-
pectatus renovationis pacis et legum patriæ, quæ jam diu
exulaverant, desidia Regis senis et avaritia obsecundantium
sibi servorum ejus.

Ad honorem insuper regium, cives ordinaverant ut per Preparations made
fistulas Aquæductus efflueret abundans vinum, et per totum there for
tempus equitationis, id est, per tres et amplius horas, jugiter his recep-
emanaret. Factum etiam fuerat quoddam castrum habens tion.

¹ At this point there is an hiatus in the Arundel MS.; noticed in the margin, in a hand of the following century. The reading here in the printed texts is, "*arbitrio. His dictis Dominus Percy, etc.*" Two pages of MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. are omitted here, and the scribe has passed on from line 3 of 243 b. to line 3 of 244 b; not improbably, a mistake made in the resumption

of his copying. For the important passage here omitted, see the Appendix.

² *inoffense* in the printed texts.

³ *eorum* in the printed texts.

⁴ *lituum* in orig., the printed texts, and Bibl. Reg. 13 E. ix.

⁵ *fuerunt* in the printed texts.

⁶ Supplied from Bibl. Reg. 13 E. ix. Omitted in the printed texts.

A.D. 1377. turres quatuor, in superiori parte Fori venalium, quod "Chepe" MS. Bibl. nuncupatur; de quo etiam per duas partes vinum defluxit Reg. 13 abundanter. In turribus autem ejus quatuor virgines specio- E. ix. sissimæ ¹ collocatæ fuerant, staturæ et ætatis regiæ, vestibis albis indutæ, in qualibet turri una; quæ adventanti Regi procul aurea folia in ejus faciem efflaverunt, et propius accedenti, florenos aureos, sed sophisticos, super eum et ejus dextrarium projecerunt. Cum autem ante castellum ² venisset, ciphos aureos acceperunt, et implentes eos vino ad fistulas dicti castelli, Regi atque Dominis obtulerunt. In summitate castelli, quæ ad modum tali inter quatuor turres elevata fuerat, positus erat angelus aureus, tenens auream coronam in ³ manibus, qui ⁴ tali ingenio factus fuerat, ut adventanti Regi coronam porrigeret inclinando. Adinventæ sunt illo die in civitate et alia multa in honorem Regis, quæ numerare per singula longum foret. Nam singuli per vicos et plateas decertarunt, quis ei propensio- rem reverentiam exhiberet. Igitur cum tanto plebis civiumque tripudio, cum tanto dominorum procerumque gaudio, perductus est ad Palatium regium prope Monasterium Occidentale, ubi illa nocte quievit.

The King arrives at the Palace of Westminster.
Coronation of King Richard, 16 July 1377.

Die Jovis, id est sexto-decimo die Julii, videlicet septimo-decimo Kalendas Augusti, Vigilia Sancti Kenelmi Regis, convenientibus Archiepiscopo et Episcopis, regnique proceribus, ad Westmonasterium summo mane, ordinata processione monachorum in capis, Episcopi cum monachis ad ostium regii thalami pervenerunt, et paratum Regem reperientes ibidem per manus qui ejus lateribus astiterunt, perduxerunt in ecclesiam Sancti Petri, cantantes Antiphonam in honorem Apostoli, cum oratione competenti adjuncta, et hac oratione;—"Deus, humilium visitator, qui nos tua misericordia consolaris, "prætende super famulum tuum, Regem nostrum, miseri- "cordiam tuam, ut per eum tuum in nobis adesse sentiamus "adventum." Rex vero, mox ut altare pervenit, prostravit se solo tenus ante altare; pavementum autem stratum fuit palliis et tapetis. Prosecuta, ut diximus, oratione, Archiepi- scopus, cum Episcopis qui aderant, prostravit se super pavimen- tum circa Regem. Interim, duo Episcopi Letaniam devote cantarunt; qua expleta, erectus Rex ductus est ad sedem suam, choro hanc Antiphonam decantante,—"Firmetur manus "tua." Tunc Episcopus sermonem fecit, de materia Regis et regni, ad populum, qualiter Rex se haberet in populo, et in quibus populus sibi debuit obedire.

Procession to the Church at Westminster.

Divine service and Sermon there.

¹ *collatæ* in the printed texts.² *venissent* in Camden's text.³ *malinanibus* in orig.; *mali mani-**bus* in the printed texts : *mali* is not found in Bibl. Reg. 13 E. ix.⁴ *in tali* in the printed texts.

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

Quo completo, juravit Rex coram Archiepiscopo, et proceribus qui ibi aderant, quoniam ipsi soli ejus juramentum audire potuerunt, quod Ecclesiam suis permetteret gaudere libertatibus, et eam et ministros ejus honoraret, et fidem rectam teneret, et ¹rapacitates et omnes iniquitates in omnibus gradibus interdicere. Secundo, ut leges terræ bonas ubique servari faceret, et præcipue leges Sancti Edwardi Regis et Confessoris, qui in eadem requiescit ecclesia; et malas leges faceret abrogari. Tertio, ut non esset personarum acceptor, sed iudicium rectum inter virum et virum faceret, et præcipue misericordiam observaret, sicut sibi suam indulgeat misericordiam clemens et misericors Deus.

Quibus expletis, Archiepiscopus, præcedente eum Marescallo Angliæ, Domino Henrico Percy, convertit se ad omnes plagas ecclesiæ, indicans populo regium juramentum, et quærens si se tali principi ac rectori subicere, et ejus jussionibus obtemperare, vellent. Et ²responso a plebe ³altissimo clamore, quod libenter sibi parere vellent, Archiepiscopus Regem hiis orationibus benedixit, videlicet:—"Omnipotens ⁴et sempiternus Deus, "benedic, Domine, hunc Regem nostrum; qui regna omnium "moderaris in sæculo, tali eum benedictione glorifica, ut "Daviticæ teneat sublimitatis sceptrum, et glorificatus in ejus "propitius reperiat meritum. Da ei tuo inspiramine, cum "mansuetudine ita regere populum, sicut Salamon fecisti "regnum obtinere pacificum. Tibi cum timore semper sit "subditus, tibi que militet cum quiete; sit tuo clypeo protectus, "cum proceribus, et ubique, tua gratia, victor existat. Honorifica eum præ cunctis regibus gentium. Felix populis dominetur, et feliciter eum nationes adorent; vivat in gentium "catervas magnanimus, sit in judiciis æquitatis singularis, "locupletet eum tua prædices gratia, fructiferam habeat patriam, et ejus liberis tribuas profutura. Præsta ei prolixitatem vitæ per tempora, ut in diebus ejus oriatur justitia; a te robustum teneat regiminis solium, et eum jocunditate et "justitia æterno gloriatur in regno." Ista præmissa benedictio post primam orationem, ad modum præfationis, ab Archiepiscopo cantabatur; qua cantata, dicta est et alia oratio super eum, scilicet,—"Deus ineffabilis," cum Antiphona,—"Confortare, et esto vir fortis, etc."

Tunc Archiepiscopus accessit ad eum, et vestimenta sua discindens manibus suis a summo usque ad imum, exiit eum, præter

¹ *rapacitatem* in the printed texts.

² *responsum est a plebe* in the printed texts.

³ *tisono* in the printed texts.

⁴ Misplaced in orig., after *Deus*; and similarly in MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

⁵ *caterris* in the printed texts.

A.D. 1377.
The King's
Oath.

Blessings
implored
by the
Arch-
bishop of
Canter-
bury.

A.D. 1377. *camisiam, vestimentis suis. Custodes vero Quinque Portuum ex MS. Bibl.*
 The officio, tam in processione quam in unctione et Missa, et, post Reg. 13
 Anointing. Missam, dum iret ad Palatium ab ecclesia, semper tenuerunt E. ix.
*umbraculum sericum magnum, coloris aerii, quatuor hastis per
 quatuor angulos colligatum. Sed non obstante umbraculo supra-
 dicto, mox antequam Archiepiscopus eum suis vestibus exuisset,
 allatus est pannus aureus a Comitibus, sub quo latuit, dum
 unctionis perciperet sacramenta. Archiepiscopus, ut diximus,
 eo nudato, unxit manus ejus de oleo sanctificato, ¹[dicens;
 —“ Ungantur manus istæ de oleo sanctificato] unde uncti
 “ fuerunt Reges et Prophetæ, et sicut unxit Samuel ²David
 “ in Regem; ut sis benedictus et constitutus Rex in regno isto
 “ super populum istum, quem Dominus Deus tuus dedit tibi
 “ ad regendum et gubernandum.” Item dixit orationem,—
 “ Prospice, Omnipotens Deus.” Post hæc, unxit Archiepi-
 scopus caput ejus, et pectus et scapulas, ambasque compages
 brachiorum, dicens,—“ Ungantur caput istud, pectus, et sca-
 “ pulæ, et compages brachiorum, de oleo sanctificato, etc.,” ut
 supra. Et interim, chorus cantavit Antiphonam,—³“ Unxerunt
 “ Regem Salomonem in Gyan Sadoch Sacerdos et Nathan
 “ Propheta, et ascendentes læti dixerunt, ‘Vivat ¹[Rex]. Alle-
 “ ‘luia.’” Postquam subjunxit Metropolitanus,—“ Deus, Dei
 “ filius, Jesus Christus, Dominus noster, qui a Patre oleo
 “ exultationis unctus est præ participibus suis, ipse per præ-
 “ sentem sacri unguinis infusionem spiritum Paracleti super
 “ caput tuum infundat, ⁴benedictionem eandemque usque ad
 “ interiora cordis tui penetrare faciat; quatenus hoc visibili et
 “ tractabili dono invisibilia percipere, et, temporali regno justis
 “ moderaminibus executi, æternaliter cum eo regnare, me-
 “ rearis.” Mox, finita oratione, Archiepiscopus cum Episcopo
 hymnum,—“ Veni Creator, Spiritus,” ¹[incepterunt], Rege in-
 terim prostrato in longa venia, et circa eum Metropolitano cum
 Suffraganeis suis.*

Expleto hymno, erectus est Rex ab Archiepiscopo, et indutus
 est primo tunica Sancti Edwardi, et post, ejusdem dalmatica,
 projecta circa collum ejus stola, Archiepiscopo orationes com-
 petentes interim prosequente. Post hæc, Archiepiscopus, cum
 Delivery of the Sword by the Arch-
 bishop. Episcopis, tradidit ei gladium, ita dicens;—“ Accipe gladium,
 “ per manus Episcoporum, licet indignas, vice tamen et
 “ auctoritate Sanctorum Apostolorum consecratas, tibi regaliter
 “ impositum, nostræque benedictionis officio in defensionem

¹ Supplied from Bibl. Reg. 13 E.
 ix. Omitted in the printed texts.

² *Davidem* in the printed texts.

³ *1 Kings i. 45.*

⁴ *benedictionemque eandem* in the
 printed texts.

MS. Bibl. " Sanctæ Ecclesiæ divinitus ordinatum; et esto memor de A.D. 1377.
 Reg. 13 " ¹[quo] Psalmista prophetavit, dicens, ²' Accingere gladio tuo
 E. ix. " ' super femur tuum, potentissime; ' ut per eundem vim acqui-
 " tatis exerceas, molem iniquitatis potenter destruas, et Sanc-
 " tam Dei Ecclesiam ejusque fideles propugnando protegas,
 " nec minus sub fide falsos quam Christiani nominis hostes
 " execreris ac destruas, viduas et pupillos clementer adjuves ac
 " defendas, desolata restaures, restaurata conserves, ulciscaris
 " injusta, confirmes ³bene disposita; quatenus hæc in agendo,
 " virtutum triumpho gloriosus justitiæ cultor egregius, cum
 " mundi Salvatore, cujus typum geris in nomine, sine fine
 " merearis regnare." Tunc duo Comites eum gladio accinxe-
 runt; quo facto, Archiepiscopus armillas dedit ei, dicens,—
 " Accipe armillas, sinceritatis et sapientiæ, divinæquæ cir-
 " cumdationis, indicium, quibus intelligas omnes operationes
 " tuas contra hostes, visibiles et invisibiles, posse esse
 " munitas." Postea induit eum Archiepiscopus regali pallio, Delivery
of the
Bracelets.
 ita dicens,—" Accipe pallium quatuor nunciis formatum, per
 " quod intelligas quatuor mundi partes divinæ potestati esse
 " subjectas, nec quenquam posse feliciter regnare in terris,
 " nisi cui potestas regnandi fuerit collata de cœlis,"
 Interim, dum Archiepiscopus benedixit coronam regiam, duo The
 Comites ⁴[eum] calcariaverunt, ad quorum officium pertinebat. Crowning.
 Benedicta corona, Archiepiscopus imposuit super caput ⁵ejus,
 dicens;—" Coronet te Deus corona gloriæ atque justitiæ, honore
 " et opere fortitudinis, ut per officium nostræ benedictionis, cum
 " fide recta et multiplici bonorum operum fructu, ad coronam
 " pervenias regni perpetui." Tunc dedit ei Archiepiscopus Investment
with the
Ring.
 annulum, cum hiis verbis;—" Accipe annulum regiæ dignitatis,
 " et per hunc, vitæ Catholicæ fidei signaculum, quia ut hodie
 " ordinari caput et princeps regni ac populi, ita perseverabis
 " auctor et stabilitor Christianitatis et Christianæ fidei, ut felix
 " in opere, locuples in fide, cum Rege Regum glorieris."
 Statim post hæc, accessit Dominus de Furneval, ex officio Investment
with the
Sceptre.
 offerens ei rubeam chirothecam, quam Archiepiscopus benedixit,
 et imposuit ⁶manui regiæ, dans ei sceptrum hiis verbis, dicens,
 —" Accipe sceptrum, regiæ potestatis insigne, virgam scilicet
 " regni rectam, virgam virtutis, qua teipsum bene regas;
 " Sanctam Ecclesiam, populum, videlicet Christianum tibi a Deo

¹ Supplied from Bibl. Reg. 13 E. ix.; *de Psalmista qui prophetavit*, in the printed texts.

² Psalm xlv. 3.

³ *bone* in orig., by inadvertence.

⁴ Supplied from Bibl. Reg. 13 E. ix. Omitted in the printed texts.

⁵ *ejus* omitted in the printed texts.

⁶ *manu* in orig.

- A.D. 1377. " commissum, regia virtute ab improbis defendas, pravos MS. Bibl.
 " corrigas, rectos ¹ pacifices, et ut viam rectam tenere possint, Reg. 13
 " tuo juvamine dirigas, quatenus de temporali regno ad E. ix.
 Investment " æternum regnum pervenias." Tunc dedit ei Archiepiscopus
 with the virgam in alia manu, habentem in summitate columbam; nam
 Verge. sceptrum quod susceperat, consurrexit de rotundo globo aureo,
 quem tenebat in manu chirothecato, et habebat in summitate
 signum crucis. Et accepit virgam prædictam cum hiis verbis;—
 " Accipe ² [virgam] virtutis et æquitatis, qua intelligas te mul-
 " cere pios et terrere reprobos; errantes viam doce, lapsisque
 " manum porrige; disperdasque superbos et relevas humiles,
 " ut aperiat tibi ostium Jesus Christus, Dominus noster."
 The Bene- Post hæc, benedictus est Rex ab Archiepiscopo, ita dicente;—
 diction. " Benedicat te Deus, custodiatque te; sicut te voluit super
 " populum suum esse Regem, ita in præsentī sæculo felicem
 " æternæ felicitatis tribuat esse consortem." Hiis itaque per-
 The En- actis, osculatus est Rex Episcopos et Abbates; a quibus statim
 throne- ductus est postea ad regale solium, Episcopis inchoantibus
 ment. hymnum,—“ Te Deum laudamus.” Finito hymno, Archiepi-
 scopus ita eum allocutus est:—“ Sta et retine amodo locum,
 " quem hucusque paterna successione tenuisti hæreditarie, in-
 " dico tibi delegatum per auctoritatem Dei Omnipotentis, et
 " præsentem traditionem nostram, scilicet omnium Episcopo-
 " rum, cæterorumque Dei servorum; et quanto clerum sacris
 " altaribus propinquiorem, tanto ei potiore in locis congruis
 " honorem impendere memineris; quatenus mediator Dei et
 " hominum te mediatorem plebis in hoc regni solio confirmet,
 " et in regnum æternum regnare faciat, Jesus Christus, Domi-
 " nus noster.”
 Celebra- Hiis itaque peractis, inchoata est Missa congruens Coronationi
 tion of the regiae, cujus Officium fuit,—“ Protector noster, aspice, Deus,
 Mass. " etc. ;” Epistola,—“ ³ Subjecti estote omni humanæ creaturæ
 " propter Deum, etc. ;” Gradale,—“ Dirigatur, Domine, oratio
 " mea ;” Alleluia,—“ Domine in virtute ;” Evangelium,—“ ⁴ Abe-
 " untes Pharisei,” quod legit Episcopus Eliensis, Epistolam
 Episcopus Wygorniensis; Offertorium,—“ Intende orationi meæ,
 " Rex meus.”
 The Offer- Lecto Evangelio, Rex de regali solio ductus est ad offeren-
 ing. dum. Primo igitur obtulit Archiepiscopo gladium suum quem
 susceperat, et postea aurum, quantum placuit, sed non minus
 marca, propter consuetudinem: nam plus potest offerre Deo et

¹ *pontifices* in orig. and the printed texts; corrected from Bibl. Reg. 13 E. ix.

² Supplied from Bibl. Reg. 13 E.

ix. Omitted in the printed texts.

³ 1 *Peter* ii. 13.

⁴ *Matt.* xii. 14.

MS. Bibl. Sancto Petro, si placuerit. Post oblationem pecuniæ, obtulit A.D. 1377.
 Reg. 13 Archiepiscopo panem et vinum, ad modum monachorum, unde
 E. ix. postea, tam Metropolitanus quam ipse Rex communicati fue-
 runt. Quo facto, Comes, ad cujus officium pertinebat portare
 gladium coram Rege, gladium quem obtulerat, dato pretio
 redemit, et assumens eum, portabat coram illo. Percelebrata
 Missa usque ad Communionem, reductus est Rex ad altare, The Con-
 fession and
 Absolution.
 et genu flexo coram Archiepiscopo, dixit—"Confiteor." Quo
 absoluto, communicatus est, et iterum reductus est ad sedem
 suam.

Interea præparaverat se quidam miles, Dominus Johannes, The King's
 Champion
 appears at
 the Abbey
 doors.
 cognomento "Dymmok," qui clamabat se habere jus ad de-
 fendendum jura Regis illo die, et etiamsi opus esset duello
 configendum, si aliquis præsumeret affirmare Regem non
 habere jus in regno Angliæ; quanquam per ante, Dominus
 Baldewynus Freville idem officium calumniasset, sed minime
 obtinisset. Iste ergo Dominus Johannes memoratus circa finem
 Missæ¹ accessit ad valvas ecclesiæ, armatus decentissime, insi-
 dens dextrarium pulcherrime phaleratum, caput etiam et pectus
 armatum; quem idem Dominus Johannes assumpsit de stabulo
 regio, utens videlicet avita consuetudine tam in equo quam
 armis eligendis de thesauro Regis. Nam et optimum equum
 præter unum, et præter unam præcipuam armaturam, facturus
 dictum officium² eligit ad vota sua. Veniens igitur ad ostium
 Monasterii, præequitantibus duobus, qui ejus lanceam et
 clypeum portaverunt, expectavit ibidem finem Missæ. Mares-
 callus autem, Dominus Henricus Percy, facturus viam coram
 Rege, cum Senescallo Angliæ, scilicet Duce, et Constabulario,
 Domino Thoma Wodestok, atque fratre ejusdem Marescalli
 Domino Thoma Percy, qui omnes magnos inequitavere dex-
 trarios, venit ad dictum militem, dicens non debere eum
 ea hora venire, sed quod usque ad prandium Regis³ dis- He is di-
 rected to
 await the
 hour of the
 royal Ban-
 quet.
 tulisset adventum suum. Quapropter monuit ut rediret, et,
 deposito tanto onere armorum, quiesceret ad illud tempus.
⁴ Miles vero, juxta consilium Marescalli facturus, abcessit.

Illico post decessum militis, præequitantibus Regem Dominis The King
 returns to
 the Palace.
 supradictis super dextrarios suos, necnon præcedente magno
 numero diversi generis histrionum, portatus est in humeris
 militum usque ad regale Palatium; ductus quoque in cameram,

¹ *incessit* in the printed texts.

² *elegit* in the printed texts.

³ *differret* in the printed texts.

⁴ *Milites* in orig., *Miles* in the
 printed texts.

A.D. 1377. paulisper quievit, ¹quia debilis fuerat præ labore, parum comedens. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

Four Earls created in the Hall, and nine Knights. Postea veniens in Aulam, creavit quatuor novos Comites, antequam accessit ad mensam; Dominum namque Thomam Wodestoke, avunculum suum, ²[fecit] Comitem Bokynghamiæ, datis sibi mille marcis annuatim de thesauro regio, donec sibi de terris tanti valoris providisset; Dominum etiam ³Guyscardum de Angolismo, quondam magistrum suum, fecit Comitem Huntingdoniæ, datis insuper sibi mille mercis annuis, usquequo providisset sibi de redditibus tanti valoris. Domino de Moubray dedit Comitatum Notynghamiæ, et Domino Henrico Percy Northumbriæ Comitatum. Milites quoque fecit novem eodem die.

The Banquet in Westminster Hall. Quibus expletis, ascendit ad mensam, ubi epulabantur cum eo splendide Episcopi, Comites, et Barones; et innumera multitudo plebis ²[a cunctis regni finibus congregata; tanta enim multitudo plebis] confluxerat in illam Aulam prægrandem, quod nisi Dux Lancastriæ, videlicet Senescallus Angliæ, et Comes Bokynghamiæ regni Constabularius, et Dominus Henricus Percy, Marescallus, cum multis aliis, viam super grandes equos servientibus in Aula fecissent, ferentes fercula ad convivas minime penetrassent. Si numerare contenderem convivii apparatus, divitias utensilium, varietatem ferculorum, forsitan lector, percussus tam tantarum rerum pretio quam magnitudine, credere formidaret. Unum solum, quod, ad magnificentiam regiam ostendendam, fuerat ordinatum, aliis omissis, æstimo proferendum. In medio regalis Palatii elevata fuerat quædam columna marmorea concava, super certos gradus, cujus summitatem occupabat grandis aurata aquila, sub cujus pedibus in capitello columnæ, per quatuor partes, vina diversi generis decurrebant per totum diem Coronationis regiæ; nec erat qui aliquem, vel pauperrimum virum, haurire vetaret. Facta est coronatio hæc anno undecimo ætatis ipsius Regis.

Public Procession on the morrow. In crastino facta est generalis processio pro Rege et pace regni; cui revestiti interfuerunt omnes Prælati, videlicet Archiepiscopus, cum Episcopis et Abbatibus qui Coronationi interfuerant, necnon ipse Dux cum magnatibus et plebis multitudine copiosa. In progressu autem processionis concionatus est ad populum Episcopus Roffensis, hortans ut dissensiones et discordiæ, ortæ et diu continuatæ inter plebem et Dominos, Exhortation to the people by the Bishop of Rochester.

¹ *debilis enim fuerat* in the printed texts.

² Supplied from Bibl. Reg. 13 E. ix; omitted in the printed texts.

³ *Guyfardum* in orig., *Gifardum* in the printed texts; corrected from Bibl. Reg. 13 E. ix.

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

sopirentur, probans per multa argumenta hujusmodi dissensiones Deo plurimum displicere. Hortatus est insuper Dominos, ne tantis de cetero ¹sine causa taxationibus populum ²apporarent. Monuit etiam, ut si causa subesset rationabilis, qua oporteret eos omnino juvare Regem et regnum, ut patienter, et sine murmure atque seditionis scrupulo, facerent quod oporteret. Insuper, exhortatur eos generaliter, qui Regi, puero et innocenti, adhærerent, ut relictis vitiis quibus inserviebant, videlicet stupris in fornicationibus ³[et] adulteriis, ejus puritati et innocentiae se conformare studerent; asserens hoc omnino patri patriæ opportunum, perfacileque Regi a recto deviare, regnum et populum periclitari, si tales essent, qui ei sedulo et ejus consilio ministrarent. Sermone finito, Domini et universi Prælati ad sua secedunt.

Post paucos dies, videns Dux, jam mortuo patre suo et novo Rege constituto, cuncta nova in regno futura, et suam sollicitudinem totaliter ⁴[inter] novellos parvipendendam; et metuens si aliqua sinistra contingerent Regi vel regno, sibi ⁵imputarentur, et pro bonis grates nullas sive modicas reportaret, accepta a Rege licentia, ad sua discessit, promittens Regi, si indigeret ejus adjutorio, se venturum cum abundantiori apparatu quam aliquis Dominus Angliæ, ad succurrendum sibi, sive aliud faciendum, quod ejus commodo cederet, vel honori. Erubuit, ut dicebatur, et doluit, quod Rex ceperat de eo castrum Herfordiæ, ubi proposuerat maxime moratus fuisse; et ob hoc meremium emendicaverat ad fortificandum castellum de ⁶suis vicinis possessoribus in circuitu ejus; ad magnam profecto jacturam eorundem, de quibus talia postulaverat, quia non audebant ejus voluntati contraire, eo præcipue tempore quo talia postulavit. Recessit ergo, ut diximus, a Curia ad castrum ⁷[suum] de Kylyngworth; sed ante recessum ⁸[suum], ejus conniventia ordinati sunt, qui Regis hærent Consilio, et qui quodammodo tutelam haberent. Ordinati sunt autem ad Consilium viri boni, prudentes, et famosi, Dominus Willelmus de Courtenay Episcopus Londoniensis, et Dominus Edmundus de Mortuo Mari Comes Marchiæ, et quam

A.D. 1377.

The Duke
of Lan-
caster
retires
from Court.

The Royal
Council
selected
through
his agency.

¹ These two words are repeated in orig., after *apporarent*; as also in Bibl. Reg. 13 E. ix.

² *onerarent* in the printed texts.

³ Supplied from the printed texts; not in Bibl. Reg. 13 E. ix.

⁴ Supplied from the printed texts.

⁵ *putarentur* in the printed texts.

⁶ These two words are supplied in a later hand. There is an erasure in Bibl. Reg. 13 E. ix., and *silvarum possessoribus* in a different hand.

⁷ Supplied from Bibl. Reg. 13 E. ix. and the printed texts.

⁸ Supplied from Bibl. Reg. 13 E. ix. Omitted in the printed texts.

A.D. 1377. plures alii, de quibus opinabatur optime plebs communis. Sed quia Saresburiensis Episcopus et Dominus ¹de Latymer illis mixti fuere, murmuratio succrevit in vulgo. MS. Bibl. Reg. 13. E. ix.

The Earl of Arundel appointed Marshal of England. Per idem tempus, Marescallus Angliæ, Dominus Henricus Percy Comes Northumbriæ, resignavit virgam officii sui, ²et ad sua discessit; cujus loco subrogatus est Dominus Johannes de Arundellia, frater Comitis Arundellia, qui strenue Gallicis restitit, quando impetum fecerunt ad villam de Sowthampton, et eos viriliter arcuit ab ingressu villæ, ad mare fugatis.

Comes Northumbriæ infestat Scotos.

Slaughter of the citizens of Roxburgh by the Scots. Prope tempus illud, ex levi quadam causa orta dissensione in nundinis apud Rokesburgh inter Anglos et Scotos, et occisis quibusdam ex utraque gente, Scoti pejus calculum reportarunt; unde in furorem versi, paulo post redeuntes ad eandem villam, duce Comite de Dunbarre, et nocte eam occupantes, peremerunt cives, eorum bona diripientes infestis manibus, et villam flammis voracibus ³contradentes. Quibus cognitis, novus Comes Northumbriæ, tactus dolore cordis intrinsecus, maxime pro morte civium de prædicta villa, statuit vindictam retribuere in hostes eorum, et auferre opprobrium terræ populi sui. Et intrans terram Scotiæ cum decem millibus hominum, prædas agit in terris Comitis de Dunbarre, qui auctor extitit totius mali præscripti; et triduo donans obvia quæque flammis, post congruam ultionem inimicis repensam, reversus est cum suis omnibus in terram suam.⁴

Retribution exacted by the Earl of Northumberland.

Gallici capiunt Insulam de Vecta.

The Isle of Wight surprised and taken by the French. Et ne solum Anglis gaudia impermixta dolori contingerent, ⁵Galli eodem anno, vicesimo primo die mensis Augusti, insulam, ut ita dicam, incapiabilem, de Wyght, capiunt, minus virtute quam astu; quæ a nullo hominum fuisset captivata, si diligenti custodia fuisset conservata. Sed insulanorum male cauta securitas eis induxit exterminium, Gallicis insperatum tripudium, et Anglicis opprobrium et grave damnum. Revera, Gallici ad insulam tempestate pulsati, tentaverunt irrumpere insulam supradictam, æstimantes insulanos inscios eorum adventus; sed Vectuarios non latebat consilium Gallicorum,

¹ de omitted in the printed texts.

² A long passage in Bibl. Reg. 13 E. ix. is omitted here.

³ *coardentes* in the printed texts.

⁴ A long passage in Bibl. Reg. 13 E. ix. is omitted here.

⁵ *Gallici* in the printed texts.

MS. Bibl. Quare permiserunt cos ingredi terram suam, ut certis A.D. 1377.
 Reg. 13 intromissis quibus pravalere rebantur, cæteri ab ingressu
 E. ix. arecerentur; sed secus accidit quam credebant. Nam, ut
 diximus, quibusdam intromissis, conati sunt Vectuarii adi-
 mere cæteris ingressum terræ; sed frustra, quoniam Gallici
 tam abunde proruperunt, quam constanter insulanos a maris
 custodia repulerunt; ut jam compellerentur latebras fugiendo
 quærere, qui prius credebant se posse pro suæ voluntatis
 arbitrio Gallicos captivare. Gallici igitur, tali modo insula
 prædicta potiti, undique pervagantur, stragem ex incolis faci-
 endo, villas quasdam comburendo, et incolarum substantias
 abradendo. Tandem ad castellum, quod in eadem insula est, The
 venientes, et eam levi negotio occupare putantes, invenerunt French are
 ibidem incredibilis asperitatis stimulum, Dominum Hugonem defeated
 Tyrel, Custodem castelli prædicti; qui eis audacter prope by Sir
 castellum occurrens, fecit maximam stragem inter illos; ob Hugh
 Tyrel.
 quam causam ab illius castelli infestatione destiterunt, et de
 cætero non arbitrantes tutum cohabitare tam vicino serpenti,
 prædam quam potuerunt ex insula collegerunt, et insulanos They exact
 coegerunt extorquere ab amicis quos habebant extra insulam a ransom
 mille marcas argenti, pro salvatione domorum ab ignibus et from the
 residuo bonorum suorum. Insuper, accepto juramento de islanders,
 fidelitate ab eisdem conservanda, et quod non resisterent eis and depart.
 per circulum unius anni, quotienscunque placeret eisdem ingredi
 terram illam, a loco recesserunt.

Gallici pugnabant apud Winchelsea.

Post occupationem insulæ supradictæ, Gallici, galeyas iterum The
 repetentes, circuierunt oram maritimam usquedum pervenerunt French at-
 ad objectum villæ de Wynchelsee. Et cognoscentes Abbatem tack Win-
 de Bello ad illam convolasse causa custodiæ, missis nunciis, chelsea,
 petunt ut villam redimat. Abbas vero negat se empturum but are re-
 quod non perdiderat; quin potius denunciât ut ab infestatione the Abbot
 villæ desistant, sub interminatione damni quod eis poterit of Battle.
 provenire. Gallici, ejus responso exasperati, petunt, si bellum
 velit, ut singuli ex utraque parte mittantur, vel certe plures,
 qui, spectante utroque exercitu, congrediantur: sed nec hanc
 petitionem Abbas admisit, dicens se religiosum virum esse,
 et non licere sibi hujus petitiones admittere; nec illuc belli
 causa, sed tuitionis et conservationis pacis patriæ, advenisse.
 Hiis auditis, Gallici æstimantes animum Abbatis suorumque
¹ deesse, mox admotis instrumentis bellicis, scilicet missilibus

¹ *defecisse* in the printed texts.

A.D. 1377. quorum copia fruebantur, villam acriter infestabant, pugnantes a nona usque ad vesperum; sed Abbatis, et eorum qui cum ipso erant, laudabili probitate minime profecerunt. Interim, dum pugnant ibidem, mittunt partem navium ad villam de Hastynges; quæ reperientes villam pene vacuum, combusserunt eam. Gallici vero, videntes se nil prævalere apud Wynchelsea, recesserunt.

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

They burn
Hastings.

The Prior
of Lewes
taken pri-
soner by
the French.

Marvellous
prowess of
an Es-
quire in the
Prior's
service.

Ardres
surren-
dered, by
treason, to
the French.

Defeat of
the Eng-
lish in
Aquitaine.

Eodem anno Gallici intraverunt ad villam de Rottyngdene, prope villam de Lewes, ubi obviavit eis Prior de Lewes, cum parva manu; et superveniente copia Gallicorum, captus est, ductusque ad naves eorum, cum duobus militibus qui sibi adhæserant, videlicet, Domino Johanne de Fallesley et Domino Thoma Cheyne, et uno armigero, cujus nomen erat "Johannes Brokas." Quidam autem armiger, qui diu fuerat in obsequio Prioris de Lewes, natione Gallicus, tam viriliter, tam animose, pugnavit ibidem contra Gallicos, donec effunderentur ejus viscera ad pedes suos; et ipse, insequendo hostes, quod est dictu horribile, ea per grande spatium post se primo protraheret, tandem omnino relinqueret. Defuerunt autem in illo conflictu ex Anglicis prope centum.¹

Igitur, ut diximus, Gallici cum omni classe sua repatriaverunt, cujus summa se extenderat ad triginta septem galeyas, octo cogones Hispanicas, et nonnullas bargias. Mox igitur ut patriam attigerunt, quidam illorum profecti ad obsidionem, quæ tunc ²[erat] circa villam de Arde, proditione quæ eis semper familiaris existit, tradente eis custode castelli ejusdem villæ, quodam Alemanno, scilicet Domino de Gunny, villam primo, mox munitionem, occupaverunt. Ob quam causam, idem custos, captus a Domino Hugone Calverley, custode Calisiæ, Angliam missus est, et carcerali custodiæ mancipatus.

Dum hæc agerentur in Gallia, accidit toti Angliæ luctuosus eventus in Aquitannia. Egregius miles, Dominus Thomas de Felton, cui commissa fuerat custodia Provinciæ Aquitanniæ, nimis inconsulte cum paucis super plures Gallicorum irruens, ab eorum multitudine oppressus et captus est, cum multis nobilibus ⁴terræ, qui parti Anglicanæ favebant. Hoc autem infortunium contingebat prope villam quæ "Rule" nuncupatur.⁵

¹ A long passage in MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. is omitted here.

² Supplied from Bibl. Reg. 13 E. ix. Omitted in the printed texts.

³ Hilton in the printed texts. He

is called "Heltone" in p. 437.

⁴ *ejusdem terræ* in the printed texts.

⁵ A long passage in Bibl. Reg. 13 E. ix. is omitted here.

Parliamentum Londini.

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

Per idem tempus coactum est Parliamentum Londoniis; A.D. 1377. quod a festo Michaelis usque ad festum Beati Andreae Apostoli Parliament protelatur. In eo Parlamento fuere pene omnes milites cum at London. prædicto Domino Petro de la Mare, qui ita nobiliter perstiterunt in eo Parlamento, quod “Bonum” merito appellatur, pro incremento patriæ atque regni commodo. Illi itaque resumentes petitiones suas eo in loco quo prius dimiserant, institerunt pro bannitione illius Aliciæ Pereres, quæ, contempto Statuto Parliamenti, et juramento quo se astrinxerat, Curiam Regis ingredi ausa fuit, ad suadendum et impetrandum ab eo quæcunque sibi placerent. Quæ, quamvis plures ex Dominis, Disgrace of Alice Perers, et omnes legisperitos Angliæ pecunia corrupisset, qui pro ea and forfeiture of her possessions. non tantum occulte, sed publice, allegarunt, diligentia tamen et sapientia prædictorum militum ore suo convicta proscribitur, omnibus bonis suis, mobilibus et immobilibus, fisco regio judicatis. ¹Concessæ sunt autem in adjutorium Regi ab Grant in aid by the Ecclesia et clero duæ decimæ, eodem anno persolvendæ, ea Church and tamen conditione, ut videlicet Rex de cætero populum non Clergy. gravet talibus petitionibus, extorquendo pecuniam subditorum, sed de suis vivat et continuet guerram suam; ² quia utique, prout responsum fuerat ibidem, bona sua propria regalia sibi sufficiunt, tam ad regiæ domus exhibitionem quam ad guerræ sustentationem, si eadem bona ministros idoneos sortiantur. Et deputati sunt ad hujus pecuniæ custodiam duo cives Londoniarum, Willelmus Walworth et Johannes Philipot.

Anglici mare ingrediuntur.

Circa tempus illud, audientes Anglici multitudinem navium Hispanorum apud Slusyam venti penuria detineri, collecta An English fleet copia armatorum, cum ingenti classe mare ingredi meditantur, attempts to cupientes eis vicem rependere pro damnis quæ Anglis irrogasurprise the Spaniards verant, ferentes auxilium Gallis æstate præcedente. Cujus at Sluys, classis primi fuere, Dominus Thomas Wodestok Comes Bukyng- but is dispersed in a hamia, Dux Britannia, Dominus de Latimer, Dominus Fitz- storm. Wauter, Dominus Robertus Knolles, et nonnulli alii valentes cum eis; qui ³ [in] ingressu maris sævam experti sunt fortunam. Nam nimium insurgente vento imbreque nocivo, mox naves

¹ *Concessa* in the printed texts.

² *quæ* in the printed texts.

³ Supplied from Bibl. Reg. 13 E.

ix. Omitted in the printed texts.

A.D. 1377. ¹ ab invicem separatæ in partes dilabuntur, confringuntur mali, MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. vela dirumpuntur, plura de minoribus vasis quæ victualia exercitui fuerant allatura, submersa; dum qui in ea concesserant, timore tempestatis ipsa relinquerent, ingrediendo naves majores, vel juxta suam opinionem fortiores. Divina tandem superveniente clementia, naves invicem recollectæ ad terram Angliæ sunt appulsæ. Et resarcitis eisdem iterum, bellatoribus ² instaurantur et iterum mare petunt.

Gesta Domini Hugonis Calverle.

Ravages committed by Sir Hugh Calverley at Boulogne. Prope dies illos Dominus Hugo Calverlee, faciens expeditionem versus ³ Boloniam, ⁴ fortuito reperit in portu prædictæ villæ bargiam, quæ “⁵ Aden Villa” nomen habuit, cum alia quæ erat Regis Franciæ, et navibus majoribus et minoribus numero viginti sex; quas omnes repente, injecto igne, cremavit, cum magna parte de suburbanis illius villæ; in quibus etiam eodem die a capellano suo Missam celebrari fecit, quam et satis audacter ad finem audivit. Qua completa, eandem partem villæ direptioni dedit, abducens secum quæque concupiscibilia quæ ibidem reperit, cum nonnullis captivis qui ei obviaverunt infausta hora. Magnum etiam numerum ovium et armentorum coram se agebat, quæ repererat in pastura prope villam, quæ victui Calisiensium merito sufficerent per magnum tempus. Ejus namque laudi adjiciendum est, quod The Castle of Merke, lost by the English, is recovered by Sir Hugh Calverley from the French. castellum de Merke, quo non posset esse locus magis infestus Calesiæ, si parti adversariorum faveret, custodum incuria perditum, ⁶ ipso eodem die strenue recuperavit, quo ipsum Gallici occupaverant, et antiquo dominio parere fecit. Siquidem Dominus Robertus de Salle, miles næ gregarius, sed inter famosiores strenuus, prædicti castelli capetaneus, in Angliam concesserat ⁷ certis causis, commissa ipsius munitionis custodia quibusdam minus cautis. Qui, eo absente, debito negligentiores effecti, ludis et sagittationibus indulserunt; cumque, certo die sagittationem instituissent non procul extra dictum castellum, videntes stipendiarii qui in ea erant Picardi,

¹ *ad* in the printed texts.

² *instauraturæ* in the printed texts.
³ *Goloniam* in orig., by inadvertence.

⁴ *fortuitu* in orig., and Bibl. Reg. 13 E. ix.

⁵ *de eadem villa* in Bibl. Reg. 13 E. ix.; *Aden Villa* in the printed texts.

⁶ *ipsum* in orig.; corrected from the printed texts.

⁷ *de certis* in the printed texts.

MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. videlicet quod genus hominum apud Gallicos falsissimum A.D. 1377. reputatur, quod omnes Anglici exivissent, portas claudunt, castellum muniunt, et Gallicos, quibus proditione favebant, admittunt, exclusis hoc ingenio Anglicis, quibus castelli fuerat custodia deputata. Quod comperiens, ut praelibavimus, dictus Dominus Hugo, facto insultu castellum cepit, Gallicos qui advenerant captivavit, et omnes Picardos, tanquam proditionis reos, excapitavit.

Transit annus iste lætus temperie, ¹abundus fruge, sed fructibus arborum pene carens; quod autem ad pacem pertinet, Angliæ inquietus et suspectus, non minus fraude civium quam terrore Gallicorum; Gallicis immanitate expensarum et lucri exilitate nimium onerosus; nam a Pascha usque ad festum Michaelis, ad stipendium triginta septem galeyarum et octo cogonum a Francis pendebantur diebus singulis mille marcæ; quæ profecto summa, continuata tanto tempore, ²apporiasse poterat quodque prædives regnum.

Anno Dominicæ Incarnationis millesimo trecentesimo septua- A.D. 1378. gesimo octavo, qui est annus regni Regis Ricardi Secundi primus, tenuit idem Rex Natale apud Wyndeleshore.

Paucis diebus ante Natale Dominicum, misit Dominus Papa Bullam suam Universitati Oxoniæ, ministerio Magistri Edmundi Stafford, increpans eos correctione paterna super eorum desidia manifesta, eo quod tanto tempore opiniones erroneas ipsius Antichristi discipuli, scilicet Magistri Johannis Wyclef, radicari permiserant inter eos, dum non fuerat qui ferrum doctrinæ Catholicæ assumere laboraret ad extirpandum tam pestiferæ plantationis ³aconitum. Cujus Universitatis moderni procuratores, sive rectores, quantum degeneraverint a prudentia seu sapientia antiquorum, per hoc facile conjici poterit, quod, audita causa adventus dicti Papalis nuncii, diu in pendulo hærebant, utrum Papalem Bullam deberent cum honore recipere, vel omnino cum dedecore refutare. Oxoniense Studium generale! quam gravi lapsu a sapientiæ et scientiæ culmine decidisti, quod quondam inextricabilia atque dubia toti mundo declarare consuesti, jam ignorantiae nubilo obfuscatum dubitare non vereris, quæ quemlibet e laicis Christianis dubitare non decet. Pudet recordationis tantæ imprudentiæ, et ideo supersedeo in hujusmodi materia immorari; ne materna ⁴videar ubera decerpere dentibus, quæ dare lac, potum scientiæ, consuevere.

Bull sent to the University of Oxford by Pope Gregory XI., in reference to the Heresy of John Wyclif.

The writer laments the degeneracy of that University.

¹ *abundans* in the printed texts.

² *opporiasse* in orig.; corrected from Bibl. Reg. 13 E. ix.: *deparperasse* in the printed texts.

³ *radicem* in the printed texts; *aconitum* in Bibl. Reg. 13 E. ix.

⁴ *videor* in orig.

A.D. 1377. Igitur Bullæ Papalis tenor, missæ Oxoniæ Studio, talis MS. Bibl.
est:— Reg. 13
E. ix

Bull of Pope Gregory XI. to the University of Oxford, enjoining that the Heresies of Wyclif be no longer propounded there.

“¹ Gregorius Episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis Cancellario et Universitati Studii Oxoniensis, Lincolniensis Diœcesis, salutem et Apostolicam benedictionem. Mirari cogimur et dolere, quod vos propter gratias et privilegia vestra, Studio Oxoniensi ab Apostolica Sede concessa, et propter scientiam Scripturarum, in quarum pelago felici remigio, dante Domino, navigatis, tanquam pugiles et propugnatores orthodoxæ fidei, sine qua salus non animarum provenit, esse deberetis, lolium inter purum triticum campi gloriosi Studii vestri prædicti, per quandam desidiam et ignaviam, permittitis pullulare, et, quod est perniciosius, etiam adolere; nec circa extirpationem hujus lolii, sicut nuper apud nos insonuit, curam aliquam adhibetis; non sine clari nominis obfuscatione, ²[et] animarumstrarum periculo, et contemptu Ecclesiæ Romanæ et memoratæ fidei detrimento. Et quod nos torquet acerbius, prius de incremento lolii prædicti sentitur in Roma quam in Angliā; ubi tamen ³est extirpationis remedium ⁴apponatur. Multorum siquidem fide dignorum insinuatione, admodum ⁵dolentis nostris est auribus intimatum, Johannem Wycliff, Rectorem ecclesiæ de Luttelworth, Lincolniensis Diœcesis, Sacræ Paginæ Professore, utinam non Magistrum Errorum, in illam detestabilem erupisse vecordiam, ⁶quod nonnullas Propositiones et Conclusiones erroneas et falsas, ac ⁷pravitatum hæreseos sapientes, quæ statum totius Ecclesiæ, et etiam sæcularem politiam, subvertere et enervare nituntur, quarumque aliquæ, licet quibusdam mutatis terminis, sentire videntur perversas opiniones et doctrinam indoctam damnatæ memoriæ Marcilii de Padua et Johannis de ⁸Ganduno, ⁹quorum liber per felicitis recordationis Johannem Papam Vicesimum Secundum, prædecessorem nostrum, reprobatus extitit et damnatus, in regno Angliæ, nempe glorioso potentia et copia facultatum, sed gloriosiore pietate fidei rutilante, Sacræ Paginæ claritate, consueto viros producere divinarum Scripturarum recta scientia illustratos, morum gravitate

¹ See a careful collation of the text of this Bull, in the *Fasciculi Zizaniorum*, (edited by the Rev. W. W. Shirley,) in the present Series, pp. 242-244.

² Supplied from Bibl. Reg. 13 E. ix. and the printed texts.

³ est omitted in the printed texts.

⁴ *apponeretur* in the printed texts.

⁵ *dolentium* in the printed texts.

⁶ *quod* omitted in the printed texts.

⁷ *pravitate* in the printed texts.

⁸ *Gandavo* in the printed texts.

⁹ *quorumlibet* in the printed texts; here, and in pages 348, 350, and 352.

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

“ maturos, devotione conspicuos, et Catholicæ fidei defensores, A.D. 1377.
“ dogmatizare et publice prædicare, seu potius de virulento
“ claustris sui pectore evomere, non veretur, nonnullos Christi
“ fideles earum respersione commaculans, et a fidei præfata
“ recta semita in præcipitium perditionis abducens. Quare
“ cum tam letiferam pestem, cui si ejus non obstetur ¹ principiis
“ et ipsa radicitus evellatur, sero posset medicina parari,
“ quum per contagionem plurimos infecisset, nolumus, prout
“ nec velle debemus, sub conniventia pertransire, Universitati
“ vestræ per Apostolica scripta in virtute sanctæ obedientiæ,
“ et sub pœna privationis omnium gratiarum, indulgentiarum,
“ et privilegiorum, vobis ac Studio vestro a dicta Sede
“ concessorum, districte præcipiendo, mandamus, quatenus
“ Conclusiones et Propositiones in bonis operibus et fide male
“ sentientes, licet eas proponentes sub quadam verborum sive
“ terminorum curiosa implicatione nitantur defendere, de
“ cætero non permittatis asseri vel proponi; dictumque Johan-
“ nem auctoritate nostra capiat, seu capi faciat, et ipsum
“ venerabilibus fratribus nostris, Archiepiscopo Cantuariensi
“ et Episcopo Londoniensi, aut eorum alteri, sub fida custodia
“ transmittatis. Contradictores quoque de dicto Studio vestræ
“ jurisdictioni subjectos, si qui forsitan, quod Deus avertat,
“ essent hujusmodi erroribus maculati, ² [si] in illis pertinaciter
“ perstiterint, ad similem captionem et missionem, aliasque
“ prout ad vos spectat, firmiter et sollicite procedatis; perinde
“ vestram suppleturi diligentiam, hactenus in præmissis re-
“ missam, nostramque et dictæ Sedis, præter divinæ retri-
“ butionis præmium et meritum, gratiam et benevolentiam
“ adepturi. Data Romæ apud Sanctam Mariam Majorem,
“ ³ undecimo Kalendas Junii, Pontificatus nostri anno septimo.”

*Bulla Papalis missa Archiepiscopo Cantuariensi et
Episcopo Londoniensi, ad monendum Regem et
Magnates Angliæ ne prædicto Johanni faveant,
vel adhæreant quovismodo.*

“ Venerabilibus fratribus, Cantuariensi Archiepiscopo et
“ Episcopo Londoniensi, salutem, etc. Super periculosus ad-
“ modum erroribus quarundam detestabilium Propositionum
“ et Conclusionum, ad enervationem totius ecclesiastici status

Bull of
Pope Gre-
gory XI. to
the Arch-
bishop of

¹ The well-known lines of Ovid—
“*Principiis obsta, sero, etc.*,” are
here alluded to.

² Supplied from Bibl. Reg. 13 E.
ix., and the printed texts.

³ *II. Calendas* in the printed texts.

A.D. 1377. “tendentium, ¹ quas scriptas in cedula inclusa præsentibus, Jo- MS. Bibl.
 Canterbury “hannes Wycleff, Rector ecclesiæ de Luttelworth, Lincolniensis Reg. 13
 and Bishop “Diœcesis, dictus ‘Theologiæ Professor,’ asseritur tam impie E. ix.
 of London, “quam temere suscitasse, plenius vobis scribimus, per alias
 enjoining “nostras patentes litteras, quas cum præsentibus destinamus.
 that the “Volumus igitur, et vestræ fraternitati mandamus, quatenus
 King and “clarissimum in Christo ²filium, Edwardum Regem Angliæ
 nobles of “illustrem, et dilectos filios, nobiles viros natos dicti Regis, ac
 England “dilectam in Christo filiam, nobilem mulierem Johannam
 be warned “Principissam Aquitanniæ et Walliæ, ³aliosque magnates de
 errors of “Anglia, et consiliarios ⁴regios, per vos et alios magistros et
 Wyclif. “peritos in Sacra Pagina, non maculatos hujuscemodi errori-
 “bus, sed in fide sinceros et fervidos, studeatis facere
 “plenarie informari, ac eis ostendi, quanta verècundia devoto
 “regno Angliæ oriatur exinde, et quod non solum sunt ipsæ
 “Conclusiones erroneæ in fide, sed, si bene advertantur, in-
 “nuunt omnem destruere politiam. Et requiratis eos ⁵stric-
 “tissime, quod ⁶[ad] extirpationem tantorum errorum, pro
 “reverentia Dei et Apostolicæ Sedis, et nostra, ipsorumque
 “merito apud Deum et honorem sæculo, tanquam Catholici
 “principes et pugiles dictæ fidei, omni qua poterunt effica-
 “cia tribuant auxilium et favorem. Data Romæ apud Sanc-
 “tam Mariam Majorem, ⁷undecimo Kalendas Junii, anno
 “septimo.”

Bull of “Venerabilibus fratribus, Archiepiscopo Cantuariensi et Epi-
 Pope Gre- “scopo Londoniensi, salutem, etc. Nuper per nos, non sine
 gory XI. to “gravi cordis turbatione et plurium fide dignorum relatione,
 the Arch- “percepto quod Johannes Wyclyff, Rector Ecclesiæ de Lut-
 bishop of “telworth, Lincolniensis Diœcesis, Sacræ Paginæ Professor,
 Canterbury “utinam non Magister Errorum, in tam detestabilem vesania
 and “niam temere prorupit, quod nonnullas Propositiones et Con-
 Bishop of “clusiones erroneas ac falsas, et male in fide sonantes, quæ
 London “statum totius Ecclesiæ subvertere et enervare nituntur, qua-
 enjoining “rumque aliquæ, quibusdam mutatis terminis, ⁸[imitari] vide-
 that Wyclif “bantur perversas opiniones et doctrinam indoctam damnatæ
 be cited to “memoriæ Marsilii de Padua et Johannis de ⁹Ganduno, quo-
 appear at “rum liber per felicis recordationis Johannem Papam Vicesi-
 the Papal Court, in

¹ *quas* omitted in the printed texts.

² Omitted in the printed texts.

³ *et alios* in the printed texts.

⁴ *regis* in the printed texts.

⁵ *fructissime* in orig.; corrected from the printed texts.

⁶ Omitted in orig. and the printed texts; *ex* in Bibl. Reg. 13 E. ix.

⁷ *II. Cal. Junii* in the printed texts.

⁸ Supplied from the printed texts.

⁹ *Gandavo* in the printed texts.

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

“ mum Secundum, prædecessorem nostrum, reprobatus extitit A.D. 1377.
 “ et damnatus, non verebantur in regno Angliæ asserere, case of his
 “ dogmatizare, et publice prædicare, illis nonnullos Christi non-arrest.
 “ fideles maligne inficiens, ac a fide Catholica, sine qua non
 “ est salus, faciens deviare.—Nos, attendentes quod tam per-
 “ niciosum malum, quod in plurimos serpere poterat, eorum
 “ animas letali contagione necando, non debebamus, prout nec
 “ debemus, sub dissimulatione transire, vobis per alias litteras
 “ nostras commisimus et mandavimus, ut vos, vel alter ves-
 “ trum, de dictarum Propositionum et Conclusionum assertione
 “ quarum copiam sub Bulla nostra misimus interclusam, vos
 “ secrete informantes, si ita esse inveniretis, præfatum Jo-
 “ hannem auctoritate nostra capi et carceribus mancipari face-
 “ retis, eumque sub bona custodia teneretis in vinculis, donec
 “ a nobis super hæc reciperetis aliud in mandatis, prout in
 “ dictis litteris plenius continetur. Considerantes utique quod
 “ præfatus Johannes, hujusmodi captionem et carcerationem
 “ forte præsentiens, posset, quod absit, perfugere, seu latita-
 “ tionis præsidio dictum nostrum mandatum, in gravissimum
 “ fidei detrimentum, eludere ; nos, ne tam damnabiles Proposi-
 “ tiones et Conclusiones indiscussæ, et earum temerarius as-
 “ sertor impunitus remaneret, in detrimentum gravissimum
 “ fidei prælibatæ, fraternitati vestræ per Apostolica scripta
 “ committimus et mandamus, quatenus vos, vel alter vestrum,
 “ per vos, vel alium seu alios, præfatum Johannem, si per
 “ vos capi et incarcerari non possit, per edictum publicum,
 “ proponendum in Studio Oxoniæ, Lincolnensi Diœcesi, et aliis
 “ locis publicis, de quibus sit verisimilis conjectura quod ad
 “ dicti Johannis notitiam pervenire valeat, et de quibus vos
 “ expedire videatur, ex parte nostra peremptorie monere et
 “ citare curetis, quod infra trium mensium spatium, a die
 “ citationis hujusmodi in antea computandum, ubicunque tunc
 “ nos esse contigerit, comparere, ac personaliter coram nobis
 “ super Propositionibus et Conclusionibus hujuscemodi respon-
 “ surus, ac auditurus et facturus quicquid super ¹ eos duxeri-
 “ mus ordinandum, et ordo dictaverit rationis, prædicendo in
 “ hujusmodi citationis edicto, quod sive idem Johannes in
 “ hujusmodi termino comparuerit, sive non comparuerit, nos
 “ super præmissis, et contra eum usque ad debitam con-
 “ demnationem ipsius inclusive, procedemus, prout ² ejus deme-
 “ rita exigent, ac nobis, secundum Deum et conservationem
 “ fidei, videbitur expedire. Volumus autem, et præsentium
 “ tenore statuimus, quod prædicta citatio, sic facta, ³ perinde

¹ *eis* in the printed texts.

² Incorrectly written *eis* in orig.

³ *provide* in the printed texts.

A.D. 1377. "præfatum Johannem artet, acsi sibi personaliter insinuata MS. Bibl.
 "et intimata fuisset, Constitutione quacunque contraria non Reg. 13
 "obstante. Diem vero citationis, et formam, et quicquid E. ix.
 "feceritis in prædictis, nobis per vestras litteras, ¹[vestris]
 "sigillis munitas, harum seriem continentes, fideliter et quam-
 "citius poteritis intimare curetis. Data Romæ apud Sanctam
 "Mariam Majorem, ²undecimo Kalendas Junii, anno septimo."

Buil of "Venerabilibus fratribus, Archiepiscopo Cantuariensi et
 Pope Gre- "Episcopo Londoniensi, salutem, etc. Regnum Angliæ, glo-
 gory XI. to "riosum nempe potentia et abundantia facultatum, sed glorio-
 the Arch- "sius pietate fidei, et Sacræ Paginæ claritate coruscum, con-
 bishop of "suevit viros producere Divinarum Scripturarum recta scientia
 Canterbury "præditos, maturitate graves, devotione præclaros, et pugiles
 and "fidei orthodoxæ, et qui non solum proprios, sed alienos,
 Bishop of "populos documentis instruebant verissimis, et in mandatorum
 London, "Domini semitam dirigebant. Et sicut ex effectu contingen-
 enjoining "tium temporis antiqui colligitur, dicti regni Præsules in spe-
 that Wy- "cula sollicitudinis positi, proprias excubias exercentes solli-
 clif be ar- "cite, non permittebant aliquod oriri erroneum, quod posset
 rested and "inficere oves suas, sed si oriretur zizania ex inimici hominis
 kept in "inspersione, illam protinus evellebant, crescebat assidue
 custody. "pulum triticum, in Dominicum horreum inferendum. Sed,
 "proh dolor! nunc ³appareret quod in ipso regno officio
 "vigiles, negligentia vero desides, non circuiunt civitatem,
 "dum hostes ingrediuntur in eam, animarum thesaurum pre-
 "tiosissimum ⁴prædaturi. Quorum latentes ingressus, et
 "patentes aggressus, prius sentiuntur in Roma, intercapedine
 "longa remota, quam eis in Anglia resistatur. Sane plurium
 "fide dignorum significatione admodum dolenter audivimus,
 "quod Johannes Wycliff, Rector ecclesiæ de Luttelworth,
 "Diocesis Lincolnensis, Sacræ Paginæ Professor, utinam
 "non Magister Errorum, in illam detestabilem vesaniam dici-
 "tur temere prorupisse, quod nonnullas Propositiones et Con-
 "clusiones erroneas et falsas, in fide male sonantes, quæ
 "statum totius Ecclesiæ subvertere et enervare conantur,
 "quarumque aliquæ, licet aliquibus quibusdam mutatis termi-
 "nis, sentire videntur perversas opiniones et doctrinam indoc-
 "tam damnatæ memoriæ Marcelli de Padua et Johannis de Gan-
 "duno, quorum liber per felices recordationis Johannem Papam

¹ Supplied from Bibl. Reg. 13 E. ix. Omitted in the printed texts.

texts.

³ *apparet* in the printed texts.

² *II. Calendarum* in the printed

⁴ *prædantur* in the printed texts.

MS. Bibl. “ Vicesimum Secundum, prædecessorem nostrum, reprobatus A.D. 1377.
 Reg. 13 “ extitit et damnatus, non in veretur præfato regno asserere,
 E. ix. “ dogmatizare, et publice prædicare, nonnullos Christi fideles
 “ ¹ eis maligne inficiens, ac a fide Catholica, sine qua non est
 “ salus, faciens deviare; de quibus sic subortis et non extir-
 “ patis, seu saltem eis nulla facta resistentia quam scimus,
 “ sed transactis seu toleratis, conniventibus oculis ² [vos aliique
 “ Præsules Angliæ, cum debeatis esse columnæ Ecclesiæ, dic-
 “ tæque fidei defensores attenti, conniventibus oculis] tam negli-
 “ genter transeundo, non immerito deberetis rubore perfundi,
 “ verecundari, et in propriis conscientiis remorderi. Quare
 “ cum tam perniciosum malum, quod non præcisum seu ra-
 “ dicitus extirpatum, serpere posset in plurimos, in animabus
 “ eorum, quod absit, letali contagione necandos, nolumus, sicut
 “ nec debemus, sub dissimulatione transire, fraternitati vestræ
 “ per Apostolica scripta committimus et mandamus quatenus,
 “ receptis præsentibus, vos, vel alter vestrum, de dietarum
 “ Propositionum et Conclusionum assertionem, quarum copiam
 “ vobis mittimus sub Bulla nostra inclusam, vos secrete in-
 “ formantes, si inveneritis ita esse, præfatum Johannem faci-
 “ atis auctoritate nostra capi et carceribus mancipari, ejusque
 “ confessionem ³ [super eisdem Propositionibus seu Conclu-
 “ sionibus recipere studeatis, ac ipsam confessionem] et quæ-
 “ cunque dictus Johannes dixerit seu scripserit, super earun-
 “ dem Propositionum et Conclusionum inductione ac probatione,
 “ et quicquid feceritis in præmissis, sub vestris sigillis clausa
 “ et nemini revelata, nobis per fidelem nuncium transmissuri,
 “ eundemque Johannem sub fideli custodia teneatis in vinculis,
 “ donec a nobis super hoc aliud receperitis in mandatis.
 “ Contradictores, etc. Invocato, etc. Non obstantibus felicis
 “ recordationis Bonifacii Papæ Octavi, prædecessoris nostri,
 “ Constitutionibus, in quibus cavetur ne aliquis extra suam
 “ civitatem vel Diocesim, nisi in certis exceptis casibus, et in
 “ illis ultra unam dietam a fine suæ Diœcesis ad judicium
 “ evocetur; seu ne judices a Sede Apostolica deputati aliquos
 “ ultra unam dietam a fine suæ Diœcesis evocare præsumant,
 “ et de duabus dietis in Consilio Generali, ac ⁴ exemptionis;
 “ et aliis privilegiis, constitutionibus, et litteris Apostolicis
 “ Prædicatorum, Minorum, et Heremitarum Sancti Augustini,
 “ et Sanctæ Mariæ de Monte Carmeli, et aliis quibuscunque
 “ Mendicantium, vel aliis Ordinibus et locis, aut specialibus

¹ *ejus* in orig., by inadvertence.

² Supplied from Bibl. Reg. 13 E. ix. Omitted in the printed texts.

³ Supplied from Bibl. Reg. 13

E. ix. and the printed texts.

⁴ *expensionis* in orig. and the printed texts; corrected from Bibl. Reg. 13 E. ix.

A.D. 1377. " personis, seu Capitulis et Conventibus ipsorum generalibus MS. Bibl.
 " vel specialibus, quorumcunque tenorum existant, necnon Reg. 13
 " statutis et consuetudinibus eorundem Ordinum et locorum E. ix.
 " contrariis, per quæ effectus præsentium impediri valeat
 " quomodolibet, vel differri, etiamsi de eis eorumque totis
 " tenoribus, ac de verbo ad verbum, plena ¹[et] expressa
 " mentio in nostris litteris sit habenda, seu si Johanni præ-
 " dicto vel quibusvis aliis, communiter vel divisim, a dicta
 " Sede sit indultum, quod personaliter capi aut ²quod interdici,
 " suspendi, vel excommunicari, non possint, per litteras Apo-
 " stolicas, non facientes plenam et expressam, ac de verbo ad
 " verbum, de indulto hujusmodi mentionem. Data Romæ apud
 " Sanctam Mariam Majorem, ³undecimo Kalendas Junii,
 " anno septimo."

Letter ad-
 dressed by
 Pope
 Gregory
 XI. to the
 King of
 England,
 in refer-
 ence to the
 Heresies of
 Wyclif.

" Carissimo in Christo filio, ⁴Ricardo, Regi Angliæ illustri,
 " salutem, etc. Regnum Angliæ, quod Altissimus tuæ ⁵supponit
 " potestati, gloriosum nempe potentia et abundantia faculta-
 " tum, sed gloriosius pietate fidei et Sacræ Paginæ claritate
 " coruscum, consuevit viros producere Divinarum Scripturarum
 " recta scientia præditos, maturitate graves, devotione fer-
 " ventes, et Catholicæ fidei defensores, qui non solum proprios,
 " sed alienos populos præceptis salutaribus instruebant, diri-
 " gebantque in divinorum semitam mandatorum. Sed nuper
 " cum ingenti cordis amaritudine, plurimorum fidedignorum
 " significatione percepimus, Johannem de Wyclyff, Rectorem
 " Ecclesiæ de Luttelworth, Lincolniensis Diocesis, Sacræ
 " Paginæ Professore, utinam non Magistrum Errorum, in
 " illam nefandam et abominabilem prorupisse dementia, quod
 " nonnullas Propositiones et Conclusiones, plenas erroribus, et
 " manifestam hæresim continentes, quæ statum totius Ecclesiæ
 " subvertere et enervare nituntur, quarumque aliquæ, licet
 " quibusdam mutatis terminis, sentire videntur perversas
 " opiniones et doctrinam indoctam damnatæ memoriæ Marcelli
 " de Padua et Johannis de Ganduno, quorum liber per felicis
 " recordationis Johannem Papam Vicesimum Secundum, præ-
 " decessorem nostrum, reprobatus extitit et damnatus, in dicto
 " regno dogmatizare et publice prædicare, seu potius de
 " virulento claustro sui pectoris evomere, non veretur, non-

¹ Supplied from the printed texts.

² *quodvis dici* in orig.; *quod jus dici* in the printed texts: corrected from Bibl. Reg. 13 E. ix.

³ *II. Cal. Junii* in the printed texts.

⁴ *Edwardo* in Bibl. Reg. 13 E. ix., and in the printed texts; and correctly, it would seem, as the Letter bears date some time before King Edward's death.

⁵ *supposuit* in the printed texts,

MS. Bibl. " nullos Christi fideles earum respersione commaculans, et a A.D. 1377.
 Reg. 13 " præfatæ fidei recta semita in præcipitium perditionis ab-
 E. ix. " ducens.—Nos itaque tantum malum, quod, non præcisum
 " seu radicitus extirpatum, serpere posset in plurimos, in
 " animabus eorum, quod absit, letali contagione necandos,
 " nolentes, prout nec velle sine nostræ morsu conscientiæ
 " possumus, ¹conniventis oculis pertransire, venerabilibus
 " fratribus nostris, Archiepiscopo Cantuariensi et Episcopo
 " Londoniensi, per litteras nostras commisimus et mandavimus,
 " ut ipsi, vel alter eorum, receptis per eos dictis nostris
 " litteris, de dictarum Propositionum et Conclusionum asser-
 " tione, quarum copiam eis sub Bulla nostra misimus inter-
 " clusam, se informant, si invenirent ita esse, facerent
 " præfatum Johannem auctoritate nostra capi et carceribus
 " mancipari, ejus confessionem super eisdem Propositionibus
 " seu Conclusionibus recipere studerent, ac ipsam confessionem,
 " et quæcunque dictus Johannes dixerit vel scripserit super
 " earundem Propositionum et Conclusionum inductione et pro-
 " batione, nobis per fidum nuncium transmittere non post-
 " ponant. Cum itaque dicti Archiepiscopus et Episcopus in
 " prosecutione hujus negotii noscantur favore et auxilio tuæ
 " celsitudinis indigere, majestatem tuam quam, et tui pro-
 " genitores inclyti Catholicæ fidei, cujus in hac parte res agitur,
 " semper consueverunt esse, et præcipui zelatores, requirimus
 " et deprecamur attente, quatenus ob reverentiam Dei, dictæ
 " fidei, et Apostolicæ Sedis, et nostrum intuitum, digneris
 " præfatis Archiepiscopo et Episcopo, et aliis qui hujusmodi
 " negotium ²prosequantur, in ipsa prosecutione tui favoris et
 " auxilii patrocinium exhibere provide, præter humanæ laudis
 " præconium, divinæ retributionis præmium, nostram et dictæ
 " Sedis adepturus benevolentiam ampliorem. Data Romæ
 " apud Sanctam Mariam Majorem, ³undecimo Kalendas Junii,
 " anno septimo."

⁴ *Hæ sunt Propositiones, sive Conclusiones, quas
 Johannes Wicliff publice prædicavit.*

1. " Totum genus humanum, citra Christum, non habet Certain

¹ *conniventibus* in the printed texts.

² *persequentur* in the printed texts.

³ *II. Cal. Junii* in the printed texts.

⁴ In Bibl. Reg. 13 E. ix. the Title

varies — "*Hæ sunt Propositiones,*

"sive Conclusiones, quas Johannes

"Wyclif dicitur asseverasse, et pub-

"lice prædicasse." See the *Fasciculi*
Zizaniorum, pp. 245–256.

- A.D. 1377. “ potestatem simpliciter ordinandi ; ut Petrus, ¹ ut omne genus MS. Bibl.
 Propositions, or “ suum, dominetur ²politice in perpetuum super mundum. Reg. 13
 Conclusions, attributed to “ 2. “ Deus non potest dare homini, pro se et hæredibus suis E. ix.
 Wyclif. “ in perpetuum, civile dominium.
 “ 3. “ Chartæ humanitus adinventæ de hæreditate civili per-
 “ petua, sunt impossibiles.
 “ 4. “ Quilibet existens in gratia gratificante finaliter, nedum
 “ habet ³jus, sed in re habet omnia dona Dei.
 “ 5. “ Homo potest solum ministratorie dare, tam naturali
 “ filio ⁴quam invitationis, in schola Christi tam temporale
 “ dominium quam æternum.
 “ 6. “ Si ⁵Deus, domini temporales possunt legitime ac
 “ meritorie auferre bona fortunæ ab Ecclesia delinquente.
 “ 7. “ Nunquid Ecclesia est in tali statu ⁶[vel non, non est
 “ meum discutere, sed dominorum temporalium examinare, et
 “ posito casu] confidenter agere, et sub pœna damnationis
 “ æternæ ejus temporalia auferre.
 “ 8. “ Scimus quod non est possibile ⁷[quod] Vicarius Christi
 “ pure ex Bullis suis, vel ex illis, cum voluntate et consensu
 “ suo, ⁸et sui Collegii, ⁹quenquam habilitet vel inhabilitet.
 “ 9. “ Non est possibile hominem ¹⁰excommunicari, nisi prius
 “ et principaliter excommunicetur a seipso.
 “ 10. “ ¹¹Nemo ad sui deteriorationem excommunicatur, sus-
 “ penditur, vel aliis censuris cruciatur, nisi in causa Dei.
 “ 11. “ Maledictio vel excommunicatio non ¹²[ligat] simpliciter,
 “ nisi quantum fertur in adversarium legis Christi.

¹ Sic in orig. and in Bibl. Reg. 13 E. ix. and the printed texts; *et* in *Fasc. Zizan.*, p. 245. See [1] p. 357.

² *policiter* in the printed texts.

³ *jus ad rem, sed pro suo tempore jus in re super omnia bona Dei*,—*Fasc. Zizan.*, p. 247. See [4] p. 358.

⁴ *quam filio imitationis, et temporale dominium, et æternum implicitum*,—*Fasc. Zizan.*, p. 247. See [5] p. 358.

⁵ *Deus est*,—*Fasc. Zizan.*, p. 248, and Bibl. Reg. 13 E. ix. See p. 324, *ante*, Note 2; and [6] p. 359.

⁶ Supplied from Bibl. Reg. 13 E. ix. and the printed texts. This paragraph (No. 7) does not appear in *Fasc. Zizan.*, and seems to be neither a Conclusion nor part of one.

⁷ Supplied from Bibl. Reg. 13 E. ix.: *ut* in the printed texts and *Fasc. Zizan.*, p. 249.

⁸ *aut* in *Fasc. Zizan.*, p. 249. See [7] p. 359.

⁹ *vel habilitet* in the printed texts. See [7] p. 359.

¹⁰ *excommunicari ad sui damnum*, *Fasc. Zizan.*, p. 250. See [8] p. 359.

¹¹ See [9] in p. 360; which agrees verbatim with this Conclusion as given in *Fasc. Zizan.*, p. 250.

¹² Omitted in the printed texts; supplied from Bibl. Reg. 13 E. ix. and *Fasc. Zizan.*, p. 251. See [10] p. 360.

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

12. "Non est ¹exemplificata potestas a Christo, vel ²a suis A.D. 1377.
"discipulis, excommunicandi subditos, præcipue propter
"negationem temporalium; sed e contra.
13. "Discipuli Christi non habent potestatem ³coacte exi-
"gere temporalia per censuras.
14. "Non est possibile, de potentia Dei absoluta, quod si
"Papa vel ⁴alius prætendat se quovismodo solvere vel ligare,
"eo ipso ⁵solvit vel ligat.
15. "Credere debemus, quod solum tunc solvit vel ligat,
" ⁶quando se conformat legi Christi.
16. "Hoc debet credi Catholice, quod quilibet sacerdos, rite
"ordinatus,⁷ habet potestatem sufficientem sacramenta quæ-
"libet conferendi, et per consequens quemlibet contritum
" ⁸[a] peccato quolibet absolvendi.
17. "Licet regibus ⁹auferre temporalia a viris ecclesiasticis,
"ipsis abutentibus habitualiter.
18. " ¹⁰Sive domini temporales, sive sancti Papæ, sive Petrus,
"sive Caput Ecclesiæ, qui est Christus, ¹¹dotaverit Ecclesiam
"bonis fortunæ vel gratiæ, et excommunicaverit ejus tempo-
"ralia auferentes, licet tamen, propter conditionem implicitam,
"delicto proportionaliter eam temporalibus spoliare.
19. "Ecclesiasticus, immo et Romanus Pontifex, potest
"legitime ¹²a subditis et laicis corripi, et etiam accusari."

¹ *exemplata potestas a Christo suis
discipulis excommunicandi subditum,
præcipue,—Fasc. Zizan., p. 251.*
See [11] p. 360.

² *a omitted in Bibl. Reg. 13 E. ix.
and the printed texts; correctly.*

³ *ad coactione civili exigendum,—
Fasc. Zizan., p. 252. See [12] p. 360.*

⁴ *alius Christianus,—Fasc. Zi-
zan., p. 252. See [13] p. 361.*

⁵ *sic solvit,—Fasc. Zizan., p. 252.*
See [13] p. 361.

⁶ *simpliciter Christi Vicarius,
quando agit conformiter legi Christi.*
—Fasc. Zizan., p. 253. See [14]
p. 361.

⁷ *secundum legem gratiæ, habet
potestatem secundum quam potest
sacramenta quælibet ministrare, et
per consequens sibi confessum de
quolibet peccato contritum absolvere.*

*Fasc. Zizan., p. 253. See [15]
p. 361.*

⁸ *Supplied from Bibl. Reg. 13 E. ix.
and the printed texts.*

⁹ *See [16] in p. 361; which agrees
verbatim with this Conclusion as
given in Fasc. Zizan., p. 254.*

¹⁰ *Sive domini temporales, sive qui-
cunque alii, dotaverint ecclesiam tem-
poralibus licet eis in casu auferre
temporalia medicinaliter ad cavenda
peccata, non obstante excommunica-
tione, vel alia censura ecclesiastica;
cum non nisi sub conditione implicita
sunt donata.—Fasc. Zizan., p. 255.*
See [17] p. 362.

¹¹ *dotaverat in the printed texts.*

¹² *a subjectis corripì, et ad utili-
tatem Ecclesiæ, tam a clericis quam
a laicis, accusari.—Fasc. Zizan.,
p. 256. See [18] p. 362.*

A.D. 1378. Istæ fuerunt ¹Propositiones, vel potius deliramenta, sæpe-MS. Bibl. dicti Johannis, quæ ad aures Domini Apostolici pervenere; Reg. 13 unde juste concitatus præscriptas Bullas, hujus tanti ²[negotii] E. ix. ³executorias, et statum ⁴contingentes Universalis Ecclesiæ,

Alleged remissness of the Bishops in reference to the prosecution of Wyclif. prædictis Episcopis demandavit. Qui quam indevote, quam segniter, commissa sibi mandata compleverint, melius est silere quam loqui. Hoc tantum posterorum notitiæ declarare studuimus, quod cum ipsi Episcopi tantæ dignationis favorem et apices suscepissent, animati plurimum, nec immerito, profitebantur se nullius precibus, nullius minis vel muneribus, esse flectendos, quin in ista causa ⁵rectam justitiam sequerentur, etiam si periculum capitis immineret. Sed instante die examinationis istius apostatæ, a timore, a vento arundinis agitæ, molliti sunt sermones eorum super oleum, in jacturam publicam propriæ dignitatis et totius Ecclesiæ detrimentum.

They are alarmed by a message sent from the Princess's Court. Et qui nec ipsis dominis regnique principibus se obtemperare devoverant, donec excessus ipsius hæresiarchæ punivissent, juxta mandata Papalia, a facie cujusdam, nec nobilis militis neque potentis, de Curia Principissæ Johannæ, videlicet Lodewyci Clyfford, pompose vetantis ne præsumerent aliquid contra ipsum Johannem sententialiter diffinire, tanto timore concussi sunt, ut cornibus eos carere putares, factos velut homo non audiens, et non habens in ore suo redargutiones.

Wyclif summoned to appear at Lambeth, and interference of the people of London in his behalf. Insuper, nec illud esse silendum æstimo, cum Episcopi prædicti cum isto schismatico in Capella Archiepiscopi apud Lambhith convenissent, non dico cives tantum Londonienses, sed viles ipsius civitatis, se impudenter ingerere præsumpserunt in eandem Capellam, et verba facere pro eodem, et istud negotium impedire; confisi, ut reor, de ipsorum præmissa negligentia Prælatorum. Talibus occasionibus seu commentis, pseudo-propheta et verus hypocrita pro tunc evasit, amplius non compariturus coram dictis Episcopis, ⁶citra mortem Gregorii Papæ. Cujus obitus non modicum fideles contristavit, sed in fide falsos ipsum Johannem et ipsius assecclas animavit.

¹ On this subject, the reader may consult with advantage the Introduction to 'the *Fasc. Zizan.*, pp. xxxi., xxxii.

² Supplied from Bibl. Reg. 13 E. ix. and the printed texts.

³ *executores* in orig. and the

printed texts; corrected from Bibl. Reg. 13 E. ix.

⁴ *contingente* in the printed texts.

⁵ *recta* in the printed texts.

⁶ *circa* in orig. and the printed texts; corrected from Bibl. Reg. 13 E. ix.

¹ *Declarationes Johannis Wickliff.*

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

“ In principio, protestor publice, sicut sæpe feci alias, quod A.D. 1378.
 “ propono et volo, ex toto corde meo, mediante Dei gratia, Declara-
 “ esse integer Christianus, et quamdiu manserit in me tions made
 “ halitus, profiteri atque defendere, quantum sufficio, legem by Wyclif
 “ Christi. Et quod si ex ignorantia vel quacunque alia in defence
 “ causa in isto defecero, rogo Deum meum de venia; et of the Con-
 “ nunc, prout extunc, revoco et retracto, submittens me clusions.
 “ humiliter correctioni Sanctæ Matris Ecclesiæ. Et quæ per
 “ pueros ²reportata est sententia fidei quam dixi in ³scholis
 “ et alibi, ac magis, per pueros etiam usque ad Romanam
 “ Curiam transportata, ideo, ne Christiani scandalizentur in
 “ me, volo in scriptis dare sententiam ex qua impetitus sum,
 “ quam volo usque ad mortem defendere, sicut credo omnes
 “ Christianos debere, sed specialiter Romanum Pontificem et
 “ cæteros sacerdotes Ecclesiæ. Intellico autem Conclusiones
 “ ad sensum et modum loquendi Scripturæ et Sanctorum
 “ Doctorum, quem paratus sum exponere; et dato quod sint
 “ fidei contrariæ, volo ipsas paratissime revocare.
 “ Prima Conclusio. Totum genus humanum concurrentium,
 “ citra Christum, non habet potestatem ordinandi simpliciter
 “ ut Petrus, et omne genus suum, dominetur in perpetuum
 “ politice super mundum.—Patetque non ⁴est in hominum
 “ potestate impedire adventum Christi ad finale iudicium,
 “ quod oportet ⁵creare juxta illum Articulum Fidei, ‘Inde ven-
 “ turus est iudicare vivos et mortuos.’ Exhinc enim, secun-
 “ dum fidem Scripturæ, cessabit hominum politia. Intellico
 “ autem dominationem politicam, vel civilem dominationem
 “ sæcularem, pertinere laicis activis viantibus, dum pere-
 “ grinantur, a Domino. De tali enim dominatione politica
 “ loquuntur philosophi. Et quamvis ‘periodicum’ vocatur,
 “ quandoque ‘perpetuum,’ quia tamen in Scriptura sacra, in
 “ usu Ecclesiæ, et libris philosophorum, ‘perpetuum’ sumi-
 “ tur communis pro ‘æterno’ aperte, post in illa significatione
 “ famosiore suppono terminum illum capi; sic enim canit

¹ “ *Istæ sunt Declarationes factæ
 “ per eundem Johannem Wyclif,
 “ super Propositiones quas supra
 “ notavimus in præcedentibus, die
 “ quo coram Episcopis apparuit, ut
 “ prælibavimus, apud Lambhithc.*”—
 Title in Bibl. Reg. 13 E. ix.

² These two words are omitted in the printed texts.

³ *scholas* in orig., by inadvertence.

⁴ *esse* in Parker's text; *esset* in Camden's text.

⁵ *Qy. if not credere.*

A.D. 1378. " Ecclesia, 'Deo Patri sit gloria, ¹[ejusque soli Filio, cum MS. Bibl.
 " Spiritu Paraclete, et nunc et in perpetuum.'] Et tunc est Reg. 13
 " conclusio immediata principiis fidei, cum non subjacet homi- E. ix.
 " num potestati ordinare peregrinationem Ecclesiæ sine fine.
 " [2.] Deus non potest dare homini, pro se et hæredibus
 " suis in perpetuum, civile dominium.—Intelligo ²autem civile
 " dominium ut supra intellexi, dominationem politicam et in
 " perpetuum. Ut supra, sicut Scriptura intelligit in beatitu-
 " dine perpetuas mansiones, tunc dixi primo, quod Deus de
 " potentia ordinata non potest dare homini in perpetuum civile
 " dominium. Dixi secundo, quod probabile videtur quod
 " Deus, de potentia sua ³[absoluta], non potest dare homini in
 " perpetuum tale dominium, eo quod non potest, ut videtur,
 " semper incarcerare sponsam suam in via, nec pro semper
 " differre ultimum suæ beatitudinis complementum.
 " [3.] Multæ chartæ humanitus adinventæ de hæreditate
 " civili potentia, sunt impossibiles.—Ista veritas est incidens;
 " non enim oportet catholicare omnes chartas, ⁴[quia tunc non
 " liceret auferre collata per chartas] a quolibet injuste occu-
 " pante. Sed hoc confirmato fide Ecclesiæ, daretur caritatis
 " occasio confidendi in temporalibus et ⁵petendi licentia;
 " sicut enim omne verum est necessarium, ⁶sic omne falsum
 " est possibile ex suppositione, ut patet testimonio Scrip-
 " turæ et Sanctorum Doctorum loquentium de necessitate fu-
 " turorum."
 " [4.] Quilibet existens in gratia gratificante finaliter, nedum
 " habet jus in rem, sed pro suo tempore ⁷jus in re super omnia
 " bona Dei.—Patet ex fide Scripturæ, Matthæi ⁸Vicesimo
 " quarto; quia Veritas promittit ⁹cuilibet intranti in gau-
 " dium suum, 'Amen dico vobis, super omnia bona constituet
 " 'eum.' Jus enim communionis Sanctorum in patria fundatur
 " objective super universitatem donorum Dei.
 " [5.] Homo potest solum ministratorie dare, tam naturali filio
 " ¹⁰[quam filio] invitationis, et temporale dominium et æter-
 " num.—Patet eo, quod omnis homo debet recognoscere se in

¹ Supplied from Bibl. Reg. 13
E. ix. and the printed texts.

² Apparently written *unum* in orig.

³ Supplied from Bibl. Reg. 13
E. ix. and the printed texts.

⁴ Supplied from Bibl. Reg. 13
E. ix. The same omission occurs
in the printed texts.

⁵ *peccandi* in Bibl. Reg. 13 E. ix.

⁶ *ex suppositione, sic* in Bibl. Reg.

13 E. ix.; *ex suppositione* omitted
in the printed texts.

⁷ *jus jure* in the printed texts.

⁸ *Matt. xxv. 21.*

⁹ *civibus intrantibus* in orig. and
the printed texts; corrected from
Bibl. Reg. 13 E. ix.

¹⁰ Supplied from Bibl. Reg. 13
E. ix.: omitted in the printed texts.

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

“ omnibus operibus suis humilem Dei ministrum, ut patet A.D. 1378.
“ ex fide Scripturæ,¹—‘Sic nos existimet homo ut ministros
“ ‘Christi’; immo Christus sic ministravit, et docuit suos
“ præcipuos Apostolos ministrare. In patria vero dabunt
“ Sancti confratribus dominia bonorum, ut patet de suis cor-
“ poribus, et bonis eis inferioribus, in natura, juxta illud Lucae
“ Sexto,—² ‘Mensuram bonam et confertam, et coagitatam, et
“ ‘superrefluentem, dabunt in sinum vestrum.’

“ [6.] Si Deus est, domini temporales possunt legitime ac
“ meritorie auferre bona fortunæ ab Ecclesia delinquente.—
“ Ista est correlativa primo Articulo Fidei,—‘Credo in Deum
“ ‘Patrem Omnipotentem.’ Intelligo autem ‘posse,’ modo Scrip-
“ turæ ³concedentis quod Deus de ⁴lapidibus *potest* suscitare
“ filios Abrahæ; aliter enim omnes Christiani principes forent
“ hæretici. Pro ⁵ista Conclusionem formatur sic ratio.—Si Deus
“ est, Ipse est Omnipotens; et si sic, Ipse potest præcipere
“ dominis temporalibus sic auferre; et si sic, possunt legitime
“ sic auferre ergo a primo; unde in virtute illius principii,
“ Christiani Principes practizaverunt illam sententiam. Sed
“ absit ex illo credere quod intentionis meæ sit sæculares
“ dominos licite posse auferre quandocunque et quomodo-
“ cunque voluerint, vel nuda auctoritate sua, sed omnino
“ auctoritate Ecclesiæ in casibus et forma limitatis a jure.

“ [7.] Scimus quod non est possibile ut Vicarius Christi
“ pure ex Bullis suis, vel ex illis, cum volitione et consensu
“ suo ac ⁶[sui] Collegii, quenquam habilitet vel inhabilitet,—
“ Patet ex fide Catholica, cum oportet Dominum ⁷in omni opera-
“ tione vicaria tenere primatum. Ideo, sicut in omni habili-
“ tatione subjecti, prius exigitur gratia et dignitas habilitati,
“ sic in omni inhabilitatione, prius exigitur dignitas ex deme-
“rito inhabilitati; et per consequens, non pure ex ministerio
“ Vicarii Christi sit talis habilitatio vel inhabilitatio, sed
“ desuper aliunde.

“ [8.] Non est possibile hominem excommunicari ad sui dam-
“ num, nisi excommunicetur primo et principaliter a seipso.
“ —Patet, cum oportet talem excommunicationem originari
“ a peccato damnificati; unde Augustinus, De Verbis Domini,
“ Sermone 21, ‘Tu te noli conculcare, et te non ⁸vincit homo.’

¹ 1 Cor. iv. 1.

² Luke vi. 38.

³ *concedentes* in the printed texts.

⁴ Matt. iii. 9, Luke iii. 8.

⁵ *prima* in orig. and the printed

texts; corrected from Bibl. Reg. 13
E. ix.

⁶ Supplied from Bibl. Reg. 13
E. ix.; omitted in the printed texts.

⁷ *in* omitted in the printed texts.

⁸ *vincet* in the printed texts.

A.D. 1378. " Et adhuc canit fides Ecclesiæ,—'Quod nulla ¹ei nocebit MS. Bibl.
 " 'adversitas, si nulla dominetur iniquitas.' — Suppositum Reg. 13
 " ²hujus octavæ. — Omnis tamen excommunicatio ex causa E. ix.
 " multiplici est timenda, etiam licet excommunicatio Ecclesiæ
 " sit humili excommunicato non damnabilis, sed salubris.
 " [9.] Nemo debet, nisi in causa Dei, excommunicare, suspen-
 " dere, interdicere, vel secundum quamcunque censuram ec-
 " clesiasticam vindicando procedere.—Patet, cum omnis causa
 " justa sit causa Dei, cujus ratio debet maxime ponderari;
 " immo, amor excommunicati debet superare zelum vindictæ
 " et appetitum temporalium quorumcunque; cum aliter ipse
 " excommunicans seipsum damnificet.—Suppositum nonæ.—
 " Isti tamen congruit, ut prælatus excommunicet in causa
 " hominis principaliter, tamen secundum rationem; quia fit in-
 " juria Deo suo, ut patet xiii. Q. ³4 inter Querelas.
 " [10.] Maledictio vel excommunicatio non ligat ⁴simpliciter
 " nisi de quanto fertur in adversarium legis Christi.—⁵Patet,
 " cum Deus ligat omnem ligatum simpliciter, qui non potest
 " excommunicare, nisi propter prævaricationem legis suæ.—
 " Suppositum decimæ.—Isti tamen consonat, quod censura ec-
 " clesiastica non liget simpliciter, sed secundarie secundum
 " rationem, ⁶qua fertur in adversarium membri Ecclesiæ.
 " [11.] Non est ⁷exemplificata potestas a Christo ⁸suis dis-
 " cipulis excommunicandi subditum, propter negationem tem-
 " poralium; sed e contra.—Patet ex fide Scripturæ, qua credi-
 " tur quod Deus est super omnia diligendus, et proximus et
 " inimicus, et plusquam omnia temporalia hujus mundi;
 " necessario, quod lex Dei non est sibi ipsi contraria.
 " [12.] Discipuli Christi non habent potestatem ad exigendum
 " coactione civili temporalia per censuras.—⁹Patet ex fide
 " Scripturæ, Lucæ Vicesimo secundo, qua Christus prohibuit
 " suos Apostolos civiliter dominari—¹⁰'Reges' inquit, 'gentium
 " 'dominantur ¹¹eorum; vos autem non sic.' Et ad istum
 " sensum exponitur a Beato Bernardo, Beato Chrysostomo,

¹ *ei* omitted in the printed texts.

² *habemus* in the printed texts.

³ Apparently *c* in orig.; and so in the printed texts: corrected from Bibl. Reg. 13 E. ix. The reference here is to the *Decretal* of Gratian, and in full would be *Decr. Pars. II. Causa xiii. Quæstio 4*. This however is misquoted, probably for *Causa xi. Quæstio 3, Cap. 4*.

⁴ *finaliter* in the printed texts.

⁵ *pater* in Camden's text.

⁶ *quia* in the printed texts.

⁷ *concessa* in the printed texts; *exemplata* in Bibl. Reg. 13 E. ix.

⁸ See page 355, *ante*, Pr. 12. Note 1.

⁹ *ut patet* in the printed texts.

¹⁰ *Luke* xxii. 26.

¹¹ *eis* in the printed texts.

- MS. Bibl. " et aliis Sanctis.—Suppositum ¹ hujus duodecimæ.—Isti tamen A.D. 1378.
 Reg. 13 " non obstat quod exigant temporalia per censuras ecclesi-
 E. ix. " asticas accessorie ad vindicationem Dei sui.
- " [13.] Non est possibile, de Dei potentia absoluta, quod si
 " Papa vel alius Christianus prætendat se quovismodo sol-
 " vere vel ligare, eo ipso sic solvit vel ligat.—Oppositum
 " istius destrueret totam fidem Catholicam, ² cum implicaret
 " ³ blasphemum usurpantem talem absolutam potentiam Do-
 " mini. — Suppositum ⁴ hujus tertiæ-decimæ. — Per istam
 " Conclusionem non intendo derogare potestati Papæ, vel
 " cujuscunque prælati Ecclesiæ, quin possunt in virtute capitis
 " ligare et solvere. Intelligo autem conditionalem negatam ut
 " impossibilem ad hunc sensum; quod non potest esse quod
 " Papa, vel alius prælatus Ecclesiæ, prætendit se quovismodo
 " solvere vel ligare, nisi eo ipso sic solverit vel ligaverit; et
 " tunc non potest esse peccabilis.
- " [14.] Credere debemus, quod tunc solum ligat vel solvit
 " Christi ⁵ sacerdos simpliciter, ⁶ [quando agit conformiter]
 " legi Christi;—pro eo quod non licet sibi sic facere, nisi in
 " virtute legis illius, et per consequens nisi quando est con-
 " formitas legi illi.
- " [15.] Hoc debet credi pro Catholico, quod quilibet sacerdos,
 " rite ordinatus secundum legem gratiæ, habet potestatem
 " secundum quam potest sacramenta quælibet secundum spe-
 " ciem ministrare, et per consequens sibi confessum de
 " quocunque peccato contritum absolvere.—⁷ Patet ex eo, quod
 " potestas sacerdotalis non sufficit majus vel minus in sua
 " essentia. Potestates tamen inferiorum sacerdotum nunc
 " sunt rationabiliter restrictæ, et alias in ultimo necessitatis
 " articulo sunt laxatæ.—Suppositum ⁸ hujus quintæ-decimæ.—
 " Et sic secundum doctores, est dare in prælato duplicem
 " potestatem, scilicet potestatem ordinis, et potestatem juris-
 " dictionis sive regiminis, et quoad illam sunt prælati, ut
 " superioris majestatis et regiminis.
- " [16.] Licet regibus, in casibus limitatis a jure, auferre
 " temporalia a viris ecclesiasticis ipsis habitualiter abutenti-
 " bus.—Patet ex hoc, quod domini temporales debent plus
 " inniti spirituali eleemosynæ fructus ⁹ uberioris quam elee-

¹ *habemus* in the printed texts.

² *tamenve* in the printed texts.

³ *blasphemiam* in the printed texts.

⁴ *habemus* in the printed texts.

⁵ *sacerdos, cum simpliciter legi Christi paret, pro eo, etc.* in the printed texts.

⁶ Supplied from Bibl. Reg. 13 E. ix.: omitted in the printed texts.

⁷ Apparently written *patetur* in orig.

⁸ *habemus* in the printed texts.

⁹ *uberiores ferenti quam* in the printed texts.

A.D. 1378. “ mosynæ corporali; necessario, quod foret in casu opus MS. Bibl.
 “ eleemosynæ ¹spiritualis clericos damnificantes se in corpore Reg. 13
 “ et anima per subtractionem hujusmodi castigare. Casus E. ix.
 “ autem quem jura limitant, foret defectus correptionis spi-
 “ ritualis præpositi, et demum fidei clerici ²corrigendi, ut
 “ patet xvi. Q. 7 ³‘Filiis,’ ⁴[et] XL. Dis. ‘Si Papa.’
 “ [17.] Sive domini temporales, sive quicunque alii, dota-
 “ verint Ecclesiam temporalibus, licet eis in ⁵casu auferre
 “ temporalia medicinaliter ad cavenda peccata, non obstante
 “ excommunicatione, vel alia censura ecclesiastica; cum non-
 “ nisi sub conditione implicita sunt donata.—Patet ex hoc,
 “ quod nihil habet impedire a præcipuis operibus caritatis;
 “ necessario, quod in omni opere humano debet subintelligi
 “ conditio divini beneplaciti, necessariaque lege civili. Colla-
 “ tiones ⁶Corradi, c. 5, in fine Collationis Decimæ.—Sup-
 “ positum ⁷hujus septimæ-decimæ.—Absit quod ⁸[per] illa
 “ verba detur occasio ⁹dominis temporalibus ad auferendum
 “ bona fortunæ in detrimentum Ecclesiæ.
 “ [18.] Ecclesiasticus, etiam Romanus Pontifex, potest in
 “ casu a subjectis corripì, et ad utilitatem Ecclesiæ, tam a
 “ clericis quam a laicis, accusari.—¹⁰Patet ex hoc, quod ipse
 “ est peccabilis citra peccatum in Spiritum Sanctum, ut sup-
 “ ponitur ex sanctitate, humilitate, et reverentia debita tanto
 “ patri. Cum enim sit frater noster peccabilis, subjacet legi
 “ correptionis fraternæ; et cum totum Collegium ¹¹[suum]
 “ ¹²potest esse deses in correptione pro necessaria prosperitate
 “ Ecclesiæ, patet quod residuum corpus Ecclesiæ, quod possi-
 “ bile est secundum plurimum stare in laicis, ¹³potest medici-
 “ naliter eum corripere, accusare, et ad frugem melioris vitæ
 “ reducere. Casus autem possibilis tangitur ¹⁴Dis. XL.—‘ Si
 “ ‘Papa fuerit a fide devius.’—Sicut enim non debet supponi
 “ in Domino Papa sine patenti evidentia tantus lapsus, sic

¹ *spirituales* in the printed texts.

² *corrigendæ* in the printed texts.

³ Originally written *filius*, but corrected in the margin; *filius* in Bibl. Reg. 13 E. ix. The reference here is to the *Decretal* of Gratian, and, given in full, would be *Decr. Pars II. Causa xvi. Quæstio 7, Cap. 31, and Decr. Pars I. Distinctio XL. Pars III. “ Si Papa, etc.”*

⁴ Supplied from Bibl. Reg. 13 E. ix.: omitted in the printed texts.

⁵ *causu* in orig.; by inadvertence.

⁶ *decorandi* in the printed texts.

See *Fasc. Zizan.*, p. 254, Note 7.

⁷ *habemus* in the printed texts.

⁸ Supplied from Bibl. Reg. 13 E. ix.; *illis verbis* in the printed texts.

⁹ Omitted in the printed texts.

¹⁰ *potest* in the printed texts.

¹¹ Supplied from Bibl. Reg. 13 E. ix.: omitted in the printed texts.

¹² *patet* in the printed texts.

¹³ *patet* in the printed texts.

¹⁴ See Note 3 above.

MS. Bibl. " non debet suppositionem lapso de possibili tanta obstinatio, A.D. 1378.
 Reg. 13 " quin medelam superioris sui, quoad Deum, humiliter ac-
 E. ix. " ceptabit; unde ¹practicam istius Conclusionis multæ Chronicæ
 " attestantur. Absit ab Ecclesia Christi quod damnetur
 " veritas, quia male sonat peccatoribus vel ignaris; quia tunc
 " tota fides Scripturæ foret damnabilis."

Hoc eodem modo idem versipellis Johannes Wycliff ponendo Regrets of
 intellectum in suis nefandis Propositionibus, ut dictum est, the writer
 favore et diligentia Londoniensium, delusit suos examinatores, at Wyclif's
 Episcopus derisit, et evasit. Quæ omnes, si simpliciter cape- escape.
 rentur secundum modum quo ipse in scholis et in publicis
 prædicationibus eas protulit, hæreticam proculdubio sapiunt
 pravitatem. Non enim circumlocutionem aliquam eis immiscuit,
 quando eas laicorum auribus instillavit, sed nude et aperte,
 ut præscribuntur, eas docuit; captans per talia gratiam laico-
 rum, qui libenter audiunt quæ perversa sunt, præcipue tamen
 de Ecclesia et personis ecclesiasticis; et libentius impelluntur
 ad damna vel injurias inferenda religiosi et clericis, cum aliqua
 opportunitas se ingesserit quæ omnino extat eis desiderabilis
 et votiva.

Idemque memoratus hypocrita, cum ab Episcopis mandata New
 cepisset, ne ulterius in scholis seu sermonibus, propter laicorum Conclu-
 scandalum, tales Propositiones frequentaret, spreto sui Metro- sions pro-
 politani præcepto, obstinatus et inobediens, alias novas Con- pounded
 clusiones ponere non omisit, adeo male vel pejus quam priores by Wyclif.

sonantes, ut patet:—

1. "Dominium civile ²[est] dominium proprietarium, actum
 " viatoris super bonis plene secundum leges humanas.
2. "Non stat pure clericum absque mortali peccato civiliter
 " dominari;"—et intelligit per "pure clericos," Papam, Cardi-
 nales, Episcopos, Diaconos, et alios sacerdotes.
3. "Papa non potest dispensare contra Apostolum, sicut
 " nec cum ³[pure] clerico, ut habeat civiliter proprium.
4. "Dominium civile, formaliter dictum, sapit inseparabiliter
 " peccatum.
5. "Actus civilis est actus rationalis creaturæ, factus secun-
 " dum legem humanam.
6. "Sicut Deus non potest exercere actus civiles, nec homo
 " in statu innocentiae, sic illicitum est alicui pure clerico actus
 " civiles ⁴aliquos exercere.
7. "Quodcunque collegium clericorum quod acquirit bona

¹ *practica* in the printed texts.

² Supplied from Bibl. Reg. 13 E.
 ix.: omitted in the printed texts.

³ Supplied from Bibl. Reg. 13 E.
 ix.: omitted in the printed texts.

⁴ Omitted in the printed texts.

- A.D. 1378. "fortunæ, redditus, vel proventus, ¹ut eis civiliter dominetur, MS. Bibl.
 "peccat mortaliter." Reg. 13
 8. "Est impossibile de Dei potentia absoluta Christum E. ix.
 "regnasse civiliter.
 9. "Monachi, sicut Apostoli Christi, nihil haberent civiliter;
 "ut plane ²potest elici ex regula et professione unanimi
 "monachorum.
 10. "Major pars accumulationis bonorum fortunæ in mani-
 "bus religiosorum, esset dissoluta, si jura regni Angliæ
 "essent debite executæ;"—et intelligit per illum terminum
 "religiosorum" in dicta Conclusionē, Episcopos, Sacerdotes,
 Monachos, et Canonicos, ac omnes pure clericos.

Navigium Anglicanum rediit.

Mutiny of
a portion
of the
English
fleet.

Capture of
Spanish
ships near
Brest.

Victory
gained by
Sir Thomas

Prope tempus illud rediit navigium Anglicanum, quod supra retulimus magna pertulisse pericula maris et ventorum in procinctu primæ profectionis; sed majora in hoc secundo progressu, non ³tanta tempestatum quanta perfidiæ defectionis suorum, in quibus sperare debebant. Namque hoc satis patuit per classiarios quibus præpositus fuerat Dominus Fitz-Water. Qui cum eo tempore quo classis Domini Thomæ de Wodestoke, Comitis Bokynghamiæ, navigium Hispaniæ invadere decrevisset, ipsi, quos gubernasse debuerat idem Dominus Fitz-Water, non solum se movere in auxilium ejusdem Thomæ ⁴[nolebant, sed volentem eundem Dominum Fitz-Water ad ejusdem Thomæ] solatium festinare pro viribus impediverunt, et ipsum, eosdem pro hujusmodi negato subsidio durius increpantem, ad mortem usque persecuti fuissent, si non idem Dominus cautius se subtraxisset. Qui tandem, pene solus fugiens in quodam balingario, pervenit ad eundem Comitem, et ei auxilium præstitit pro posse suo; unde factum est, ut tunc caperentur octo naves Hispaniæ in mari Armoricanæ Britanniæ, prope portum castelli de Brest. Et plures forsitan captæ fuissent, si præscripti desertores militiæ et defensionis socii affuissent. Itaque re minus laudabiliter gesta, reversum est navigium post Natale, quod a primo ⁵præcinctu, modo imbris, modo nive, modo ventis et spiritibus procellarum, modo intestino dissidio, ita adversum, impeditum, et conturbatum fuerat, velut caruisset divino favore.

Solus Dominus Thomas Percy ex hoc navigio, pro suæ classis emendatione, remanserat, aliis, ut diximus, secunda vice

¹ *nec eis* in the printed texts.

² *patet* in orig. ; corrected from the printed texts.

³ *tantum tempestatibus quantum per-*

fidiæ defectionis in the printed texts.

⁴ Supplied from Bibl. Reg. 13 E. ix; omitted in the printed texts.

⁵ *præcincti* in the printed texts.

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

proficiscentibus; qui non solum evadere meruit maris incommoda, sed et adipisci divino favore, non tantum sibi sed et toti regno perampla commoda. Hic namque, postquam suum navigium infirma ¹firmasset, profectus est cum una magna nave et duabus bargiis, aliisque minoribus vasis paucis, et factus est obviam quinquaginta navibus onustis mercibus Gallicorum, quarum quædam fuere Flandrensces, quædam Hispanicæ; ipsas intrepide est aggressus, denunciando primo Flandrensibus ut secederent ab Hispanis. Quibus nolentibus socios derelinquere, eo quod videbantur eorum bona communiter cum Francorum vehere necessariis, sine delectu rates invasit. Quæ cernentes ejus constantiam animosam, et putantes in proximo magnum sibi subsidium affuturum, resistere destiterunt; et mox, octo et viginti fuga prolapsis, viginti duæ se protinus reddidere; sicque solus idem Thomas, re bene gesta, rediit commendabilis, aliis nil reportantibus præter fuscam famam. De quibus prædicatum fuerat eos expedisse minus prospere, quod non solum publicas meretrices ausi sunt secum ad marina bella traducere, sed et comprovincialium conjuges, adulteri et incesti.

A.D. 1378.
Percy over
Spanish
ships.

De Roberto Knolles.

Eadem tempestate Robertus Knolles, cui custodia commissa fuerat castelli de Brest, per exploratores edoctus, didicit non post multos dies quosdam Britones adventuros hostiliter ad prædandum patriam circa eum, ut ipse provocatus hoc modo exiret inconsultius ad repellendum eos; unde, si fortuna faveret, ipsi Britones fiduciam ipsum interficiendi conceperant. Sed frustra; nam eorum fraudes ipse præveniando delusit, et, præcurrente divina gratia, quod in ipsum meditati fuerant in ipsos ille peregit; cecideruntque in foveam quam fecerunt, captis octoginta et carceribus mancipatis.

Robert
Knolles
eludes a
stratagem
of the Bre-
tons, and
defeats
them.

Dominus Hugo Calverle et sui spoliant ²Mercatores Bolonienses.

Paucis evolutis diebus post Natale, Dominus Hugo de Calverlee, otiositatem sibi inimicam existimans, nolens etiam inimicos in otio transigere diu dies, convocatis omnibus vicinis suis qui parebant Anglicanæ fidei, universisque suis stipen-

¹ *firmassent* in orig. and the printed texts: corrected from Bibl. Reg. 13 E. ix.

² *mercatoribus Boloniensibus* in orig.

A.D. 1378. diariis, post magnam cœnam factam, cum omnes hilariores e vino factos esse conspiceret, quærit, si necessitas urgeret, utrum 'eum libenti animo ad communia, sive damna sive com-
moda, secuturi essent; quibus sacramento firmantibus se ejus signa, quocunque vellet, prompto animo secuturos, tunc quidem singulis gratias agens eos ad propria loca remisit. Quos, vix elapso triduo, armatos adesse rogavit. Quibus ejus jussioni parentibus, ipse intimavit quid mente ²conceperit, quidve facere communis utilitatis causa ³decrevit.

Sir Hugh Calverley spoils the French merchants at the Fair of Etaples.

Moxque cunctis in sua ⁴[vota] conspirantibus, eos secreto armatos educit, et ad villam de Stapul, quam festinanter potuit, properavit. Erant autem nundinæ in eadem villa, ad quas confluxerant mercatores Bolonienses, ⁵Mostrolenses, Ambianenses, Parisiacenses, cum multis aliis qui mercandi gratia illuc adven-
nerant, nihil periculi metuentes. Nocte igitur Dominus Hugo delitescens cum suis, ⁴[mane] notata hora congrua, villam ingreditur cum armatis. Qui illico irruentes in vulgus inerme, plurimos interficiunt, multos in vincula conjiciunt, captivorum more pecunia redimendos. Exhinc omnia mercimonia hostili more diripiunt, villamque comburunt igne supposito, præter pauca loca quæ diligentia dominorum a flamma redempta salvantur; ⁶vina etiam, aliaque mercimonia ⁷grossiora, quæ secum opportune tollere non valebant, minatus est idem Hugo diffundere vel gurgiti demandare, nisi mercatores, fide interposita, pro ipsarum rerum conservatione taxatam summam pecuniæ, pro suæ voluntatis arbitrio, solvere sponderent. Hiis rite peractis, Calesiam cum suis omnibus incolumis repedavit, afferens secum e nundinis quæ suorum Calesiensium commodo merito cederent multis annis.

The men of Winchelsea and Rye make a successful descent on the coast of Normandy.

Viri de Winchelsey damna illis illata recuperant.

Viri de Wynchelse et de Rye, hiis diebus, collecta multitudine et ascensis bargiis, egressi sunt versus Normanniam, si quo modo possint damna anni præteriti, eis illata per adversarios eorundem cupientes incommodum, resarcire; noctuque terræ applicantes, villam quæ "Portus Petri" dicitur, ingrediuntur armati; quosque obvios in ore gladii trucidantes, per-

¹ ei in the printed texts.

² conceperat in the printed texts.

³ decreverat in the printed texts.

⁴ Supplied from Bibl. Reg. 13 E. ix. ; omitted in the printed texts.

⁵ Nosterlenses in orig., and in the

printed texts ; corrected from Bibl. Reg. 13 E. ix.

⁶ una in orig. and the printed texts; corrected from Bibl. Reg. 13 E. ix.

⁷ grossoriaque quod secum in the printed texts.

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

vagantur rivos; quos dignos captivitate judicant, eos videlicet A.D. 1378. qui dignam summam pecuniæ pro redemptione pendere poterant, vinculatos ad vasa deducunt; domos, cum ecclesiis, spoliant, in omnibus remetientes eis ¹eandem mensuram quam prius mensi fuerant apud Ryam; ubi tandem invenerunt multa spolia quæ abduxerant de villa de Rya, et præcipue campanas quas tulerant de ecclesia, cum plumbo etiam quod detraxerant infaustis manibus de eadem. Tandem commendantes universa Vulcano, descendunt, ²[ad villam] de Wylet, non procul positam, properantes, et, similia facientes ibidem, domum cum præda Rye. opulentissima sunt ³regressi.

And recover many of the spoils that had been taken from Rye.

Petitio Ducis Lancastriæ.

Per idem tempus Johannes Dux Lancastriæ instanter expetiit The Duke ut pecunia, præconcessa Regi in ultimo Parlamento a clero et of Lancas- laicis, ⁴suo arbitrio traderetur, affirmans se inimicos a finibus ter requests Angliæ per annum integrum cum ipsa pecunia artaturum, et that the insuper aliquod prægrande commodum allaturum. Cujus money granted for portunæ petitioni, licet inviti, magnates assensum, non sine the de- cordis amaritudiue, prout dicitur, præbuerunt; prænoscentes fences be entrusted fortunam adversam sibi, et ipsum etiam tantum in regno valere, to his ut omnino non expediret ⁵eis ejus contradicere voluntati. Pri- charge. mum ergo diem mensis Martii statuunt, diffinito consilio, in quo omnes et singuli qui huic profectioni interessent, ad mare parati per omnia convenirent. Et ne interim custodia mare careret, conductæ sunt novem naves de Baionensibus, quæ mare et aridam tuerentur ab incursibus et latrociniis Gallico- Victory rum. Quæ instructæ sufficienti manu armata, in brevi mare gained sulcantes, obviant navigio et mercimoniis Hispanorum; inito- over a Spa- que conflictu, classem vehementer invadunt Hispanicam, et in nish fleet. brevi captis decem et quatuor ratibus, onustis Baccho cæterisque necessariis, læta nova revertentes Angliæ nunciarunt. Domino tamen Roberto Knolles, Custodi municipii de Brest, de suis spoliis dedere primitias centum dolia vini præcipui, dum transitum per eum facerent versus terram istam.

Henricus Bastardus navigium parat.

Henricus interea Bastardus, qui se dicit "Regem Hispaniæ," Henry the audito quod Baionenses tot damna suis hominibus intulissent, Bastard, the so-

¹ *tandem* in Camden's text.

² Supplied from Bibl. Reg. 13 E. ix.: omitted in the printed texts.

³ *egressi* in the printed texts.

⁴ *sub arbitrio suo* in the printed texts.

⁵ *eis* omitted in the printed texts.

A.D. 1378. et quod Dux Lancastriæ ad ingressum maris secum turbam MS. Bibl.
called copiosam ¹parasset, timuit vehementer, æstimans eum non ob Reg. 13
King of maris custodiam solummodo accessurum, verum sed ob ejus E. ix.
Spain, regnum, quod idem Dux petebat ratione uxoris, hæredis legi-
prepares timæ regni ipsius Hispaniæ, hostiliter vendicandum. Quare
a fleet. idem Henricus supradictus navigium de tota terra sua parari
jussit, ut vel ipsum Ducem ab ingressu terræ suæ viriliter
perturbaret, vel, si fortuna faveret, ipsum, propitiante Marte,
captivaret. Quod forsitan effecisset, si non Rex Portyngaliæ
sibi impedimento fuisset. Nam ortis quibusdam simultatibus
inter ipsos, Rex Portyngaliæ, cum innumerabili pene Christia-
norum et Sarracenorum turba, regnum Hispaniæ hostiliter est
ingressus, eo quidem tempore quando idem Bastardus se
contra Ducem ad præinctum itineris præparasset. Qua Bas-
tardus occasione turbatus, ratus est tutius in terra morari, ad
repellendum eos qui jam occupaverant ejus regnum, quam
dubium exitum arripere ad conquirendum eos qui nondum
attigerant fines suos.

But is
obliged to
defend
himself
by land
against the
King of
Portugal.

A part of
the Eng-
lish fleet
is defeated
by the
Spaniards;
and Sir
Hugh
Courteney
is taken
prisoner.

The mis-
fortune as-
cribed to
the Duke
of Lancas-
ter.

Dum igitur res se haberent, ut diximus, circa Ducem, et ipse
nil festinare diceretur ad mare, sed profectionem suam indies
retardaret, moti hii qui classi ²[Occiduæ] præfuerunt, non expec-
tato Duce, maris alta cum nonnullis viris bellicis petierunt,
ibidem ejus adventum expectaturi; gloriosius reputantes in mari
de ³manubiis hostium victitare, quam in patria de spoliis inco-
larum. Cum diebus aliquot maris peragrassent semitas, obvii
fiunt eis Hispani cum armata manu. Qui mox, consertis
viribus utrobique, ducti prædæ cupidine pugnaverunt; sed
nostri, adversa tempestate ⁴disjuncti, victoriam hostibus conces-
serunt, quibusdam fuga prolapsis, quibusdam captis per
manus hostiles. Captus est in eo conflictu Dominus Hugo
Courteney, miles egregius inter multos: infortunium vero
totum Duci Lancastriæ est ascriptum, eo quod ipse præsentiam
suam tam diu subtraxit ab eis; sed si Dux in culpa fuerat,
ignoramus, non enim semper recte judicat vulgi furor.

Papa obiit.

Death of
Pope Gre-
gory XI.

Eodem tempore, circa festum Sancti Yvonis Episcopi, mense
Martio, scilicet septimo Kalendas Aprilis, obiit Papa Grego-
rius Undecimus; bonus utique vir et justus, qui multum doli-
erat de damnis utriusque regni, et multum laboraverat ut

¹ *præparasset* in the printed texts.

² Supplied from Bibl. Reg. 13
E. ix.: omitted in the printed texts.

³ *manibus* in the printed texts.

⁴ *defuncti* in orig. and the printed
texts: corrected from Bibl. Reg. 13
E. ix.

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

pax fieret inter illa. Ipse etiam ob amorem ¹ Domini Symonis A.D. 1378. de Langham, Cardinalis et Episcopi Praenestini, quondam Can- Indulgence tuariensis Archiepiscopi, dum pestilentia invaluisse in hac formerly granted by terra, per Bullas suas, omnibus tunc morientibus, vere con- him to tritis et confessis, plenam remissionem de thesauris Ecclesiae England, indulisit; exceptis hiis qui aere ² alieno ³ gravabantur. Magnum during the utique beneficium, et omni acceptione dignissimum, et quo pestilence. ⁴ majus incolis non potuit impendisse.

Huic successit Bartholomæus, Barensis Archiepiscopus, qui Bartholomew, multiplices tribulationes pertulit a Cardinalibus pro cultu jus- Arch- titiae, adeo ut ipsi ⁵ mitterentur eum cum dedecore Papatu bishop of privare; ut inferius declarabimus suo loco. Bari, elected Pope.

Johannes Mercer spoliatus ⁶ naves apud Scarbourngh.

Circa tempus illud, filius Johannis ⁷ Mercer, natione Scotus, John collecta non parva manu Gallicorum atque Scotorum, ac etiam Mercer Hispanorum, dum adhuc Dux Lancastriae Johannes in terris plunders ageret, aggressus est naves quasdam apud Scarbourngh; quas some incautas levi negotio cepit, et secum ad mare deduxit, occisis English ships near prius quibusdam qui navibus illis praeerant, quibusdam vin- Cherbourg. culis mancipatis. Et ideo quam maxime ⁸ ista nostratibus Grounds of his irrogaverat, in ultionem opprobrii patris sui, qui antea ab hostility. Anglis captus fuerat, et in castello de Scarbourngh mandato regio custoditus. Est autem pater ejus aequè Scotus tam gente quam patria, et Regi Franciae propter divitias multas praedilectus; nam erat mercenarius, et vir satis vafer et consilio providus, cujus non immerito oris decreta, in hiis quae Angliam contingebant, ipse Rex et omnes Gallici sequebantur. Hunc, casu interceptum cum quibusdam navibus, Northumbrenses eorum Comiti praesentarunt. Qui, ut diximus, in eodem castello custodiae deputatus, cito post deliberatus fuerat, ad magnum damnum totius regni et omnium incolarum. Nam si redemptus fuisset captivorum more, Regem et regnum inestimabili pecunia divites effecisset. Hujus filius, ut ⁹ praelibavimus, postquam damna nostratibus apud Scarbourngh intulisset, gloriabatur de aridente sibi fortuna, et majora

¹ *Dompni* in orig.; the mediæval form.

² *alienæ* in orig. and in the printed texts.

³ *gravantur* in the printed texts.

⁴ *magis* in orig., by inadvertence; corrected from the printed texts.

⁵ *mitterentur* in orig.; corrected from the printed texts.

⁶ *navibus* in orig.

⁷ *Mercer* in the printed texts.

⁸ *ista* omitted in the printed texts.

⁹ *prælabavimus* in orig.

A.D. 1378. Angliæ damna non solum meditabatur, sed etiam publice MS. Bibl.
minabatur; sed ejus conatus Ipse impedivit, qui superbos Reg. 13
humiliat et exaltat humiles. E. ix.

John Philipot
equips a
fleet, which
captures
the son of
John
Mercer.

Popularity
of Philipot.

Tum vero suscitavit Deus contra eum unum ex civibus Trinovantum, qui eum humiliavit, et a timore ejus regnum Angliæ liberavit, ut patebit inferius volentibus intueri. Johannes Philipott, civis Londoniensis, vir et ingenio præditus et potentissimus opibus, Ducis Lancastriæ et cæterorum Dominorum defectum, ne dicam falsitatem, qui regnum defendisse debuerant, attente considerans, et oppressionibus condolens incolarum, de propria pecunia conduxit ¹ad millia armatorum, qui et prædicto Johanni Mercer eriperent naves et bona quæ latrocinando ceperat, et regnum Angliæ a talibus incursibus tuerentur. Et factum est, ut Omnipotens, qui semper assistit piis votis, sibi et suis successus prosperos ²ministraret; ita ut in brevi ejusdem Johannis Mercer filium jure bellico sui conductitii caperent, cum omnibus quæ apud Scarborough ipse violenter abduxerat, et aliis quindecim navibus Hispanorum, onustis multis divitiis, quæ sibi auxilio fuerant eodem tempore, infausta hora. Fit ergo in plebe universa tripudium, omnibus laudantibus et admirantibus ³tantam ipsius viri erga Regem benevolentiam et caritatem; jamque solus Johannes Philipott ore omnium laudabatur, et admirationi habebatur: de nostris vero proceribus, et militia quæ dudum conductæ fuerat, dicebantur probrosa verba, aspera, et invectiva, prout commune vulgus solet inferre vario motu suo. Londonienses præcipue obloquebantur, dicentes jam perpaucorum procerum corda fore cum Rege, eos solos sibi fideles esse; quorum Rex, licet ironice, vocabatur a nonnullis proceribus, eo quod ipsi multum juvissent eum in ⁴Coronatione sua.

Æmulatio Procerum adversus Johannem Philipot.

The nobles
betray
feelings of
jealousy
towards
Philipot.

Proceres regni Angliæ, scilicet Barones et Comites, videntes tam laudabile factum Johannis Philipott, conscientiæ propriæ stimulis agitati, illud ægre ferebant. Et quamvis se reos agnoscerent et culpabiles, in tantum ut jam plebi eorum foret inertia manifesta, tamen eidem Johanni Philipott non solum occulte insidiari, sed publice improperari, cœperunt; dicentes non licere sibi talia facere sine Consilio Regis et regni, acsi

¹ mille armatos in the printed texts.

² ministravit in the printed texts.

³ tandem in orig. and the printed

texts; corrected from Bibl. Reg. 13 E. ix.

⁴ carnatione in orig.; by inadvertence.

MS. Bibl. non lieuisset benefacere Regi vel regno sine consilio Comitum A.D. 1378.
 Reg. 13 et Baronum. Quibusdam autem talia memorantibus, et præ-
 E. ix. cipue, omnium pene minori, sed prolocutori præcipuo, scilicet
 Comiti de Stafford, Hugoni, idem Johannes dicitur respon-
 disse;—"¹Prænosce," ait, "absque dubio, me neque pecuniam Philipot's
 "meam neque meos ad maris pericula ideo destinasse, ut tibi answer to
 "vel collegis tuis surriperem militiæ nomen bonum, mihique their re-
 "lucrarer; sed condolens plebis patriæque miseriæ, quæ jam proaches.
 "vestra desidia de nobilissimo ²regno, domina quoque gen-
 "tium, est in tantam devoluta miseriam, ut cujuslibet vilis-
 "simæ gentis direptioni pateat; cum sit nullus ex vobis qui
 "ad defensionem ejus manus apponat; ego me meaque exposui,
 "pro propriæ gentis salvatione, et patriæ liberatione." Comes
 autem non habuit ³quid responderet.

*Comites Sarum et Arundeliæ componunt cum habita-
 toribus de Scarburgh pro villa.*

Adhuc Dux in Anglia morabatur, nolens maris ⁴experiri
 fortunam tempore limitato, scilicet nec in vere nec in prima
 æstate; nescitur quibus detentus impedimentis. Sed ejus per- The town
 suasu ingressi sunt mare duo Comites Sarum et Arundeliæ; qui, of Cher-
 scrutatis ubique locorum hostibus, ⁵[sibi] et sociis, mare ⁶in- bourg is
 gressuris, nulla pericula nunciarent. Comes vero Sarum, Domi- placed in
 nus "Willelmus de Monte Acuto" vocatus, vir in armis ⁷a juven- the custody
 tute exercitatus et strenuus, mox ut mare ingressus est, compulit of the
 naves ad terram oppositam, ut aliquid damni adversariis irro- English,
 garet; ubi dum moram trahit nocivam adversariis, componit under the
 cum habitatoribus villæ de ⁸Scerburgh, quæ pertinebat Regi Earl of
 Navariæ, (qui jam et ipse inimicus factus fuerat Regi Franciæ,) Salisbury.
 ut eadem villa cederet dispositioni et arbitrio Regis Angliæ;
 ita duntaxat, ut idem Rex Angliæ manucapiat custodiam
 ejusdem villæ adversus Gallicos, ad commodum tam Regis
 quam regni Angliæ, et nocumentum Gallicorum. Quod ut
 factum est, mox Comites Sarum et Arundeliæ remiserunt ad
 Regem et regni Consilium, certificantes eos de tam ⁹gratioso

¹ prænoscerit in the printed texts.

² regna in orig.; regno dominia
 in the printed texts.

³ quod in the printed texts.

⁴ experire in the printed texts.

⁵ Supplied from Bibl. Reg. 13
 E. ix.; omitted in the printed texts.

⁶ ingressuro in orig., ingressurum

in the printed texts.

⁷ et juventute in the printed texts.

⁸ Scarburgh in the printed texts;
 Cherbourg in Bibl. Reg. 13 E. ix.;
 Cherbourg being the place meant.

⁹ glorioso in orig. and the printed
 texts; corrected from Bibl. Reg. 13
 E. ix.

A.D. 1378. eventu, et ut destinarent illuc ex Anglicis, qui villæ custodiam obtinerent. Missi sunt igitur ad custodiendum villam illam ex Anglicis quot sufficere videbantur; et paulo post Comites in Angliam redierunt. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

Hugo Calverle capit Castellum de Merk.

Sir Hugh Calverley takes the castle of Merk.

Hugo Calverlee per idem tempus,—cujus memoria benedictione est dormire,—non sinens Gallicos prope eum, cepit quoddam castellum ¹[cui] nomen erat “Merk,” et ad solum usque deiecit, cum ecclesia quadam, quæ castello vicina erat et magnum præsidium Gallicorum. Et parvo interjecto, versus Sanctum Audomarum proficiscens, cepit innumerabilem multitudinem animalium diversorum, et ad Calesiam usque deduxit; nullo audente conatus ejus impedire, quia Deus erat cum eo et omnia ejus opera dirigebat.

He defeats a stratagem of the Captain of the castle of Ardres.

Ejus est insuper laudibus ascribendum, quod Capitaneum castelli de Arde, qui eum dolose decepisse decreverat, ipse juste ²deceperit, et in foveam quam effoderat eundem tali occasione impulerit sapienter. Petierat idem capitaneus a Rege Franciæ auxiliares vires, videlicet quosdam milites et instrumenta bellica, machinas, et tormenta, et alia quibus vel infestari, vel omnino prosterni, solent munitiones hostium; promittens se magnum damnum nostris municipiis, præcipue sitis prope Calesiam, illaturum. Præfinito igitur die, quo hæc omnia ad villam de Arde veherentur, timens idem Capitaneus sollicitudinem ejusdem Hugonis, qui vix ³aut unquam sinebat Gallicos vel eorum bona prope eum impune transire, ut eum teneret attentius occupatum, quominus impedirentur ejus vota quæ conceperat, mittit ad eum, nuncians ut aliqua ⁴vellet tractare cum eo; et hoc caute egit, ut eodem die foret iste tractatus, ⁵quo omnia prædicta pervenirent ad eum. Hugo vero, vir perspicax, æstimans non pro nihilo eundem Capitaneum tam sollicitè eidem talem diem ad tractandum deputasse, sibi quidem concessit ipso die salvum conductum, tractaturo de quibuscunque placeret; suis autem propriis hominibus misit occulte, mandans ut viam ipsam obsiderent, secretiusque ducit de Bolonia ad villam de Arde, ne forte idem Capitaneus nova aliqua ipsis nociva vel contraria moliretur. Et factum est, volente Deo, ut hæc omnia ab hominibus ipsius Hugonis prospere caperentur,

¹ Supplied from the printed texts.

² *deceperat* in orig. and the printed texts; corrected from Bibl. Reg. 13 E. ix.

³ *aut* omitted in the printed texts.

⁴ *velit* in the printed texts.

⁵ *quomodo omnia* in the printed texts.

MS. Bibl. et ad Calesiam ducerentur, cum omni apparatu armatorum et A.D. 1378.
 Reg. 13 aliarum rerum, ipso Capitaneo de Arde nondum egresso de
 E. ix. prædicto colloquio, quod ipse dolose confinxerat ad decipiendum
 Hugonem. Videns igitur omnia venire Calesiam, expavit
 vehementissime, recedens cum gemitu atque murmure; et
 dolum quem imaginaverat, fatebatur, asserens ¹se ingeniose
 deceptum et in adventione propria circumventum.

Angli victi.

Contigit sub eisdem diebus Anglicis grave damnum, et The
 dedecus toti regno, imprudentia et superbia Northumbrorum; Northum-
 quorum, ut est proprium, loqui sublimia ²[et] grandia temere brians are
 attentare, ita de facili succumbere, et sine grandi negotio defeated by
 the Scots.
 enervari. Hii namque, de sua virtute fidentes, inconsulte
 nimis eruperunt de Occidentali Marchia in terram Scotorum,
 putantes se posse ibidem montes æquare vallibus, lapidesque
 conterere sine auxilio vicinorum. Scoti vero de eorum
 eruptione satis edocti, congregata sufficienti armata manu,
 eis obviam processerunt, et, sine magno eorum dispendio,
 majorem partem eorum crudeliter peremerunt. Quo facto,
 accrevit Scotis audacia, vicinis Anglis timor et inertia, adeo ut
 jam effœminatos crederes, quos parum ante cordis magnitudo
 æquaverat leopardis. Missus est ergo Dominus Edmundus A truce
 Mortimer, Comes Marchiæ, ad tractandum cum Scotis, ut effected by
 moris est singulis ²[annis], in die quam Anglici et Scoti the Earl of
 “ diem Marchiæ ” consuetudinaliter appellant. Qui id effecit, March, but
 of short
 ut treugæ stabiles inter utrumque populum, sed parvo tempore, duration.
 firmarentur.

Acta in Britannia apud Sanctum Maloum.

Prope dies istos Dux Lancastriæ, cujus memoriam sæpe per The Duke
 ante fecimus, post longam et diutinam moram in terra, quam of Lan-
 protraxerat, jam, licet ³sero, conversaturus in aquis validis caster pre-
 accingitur, cum turba satis valida, versus mare. Quæ quidem pares to
 multitudo ad resistendum quibuslibet hostibus suffecisset, si embark, at
 last.
 Dei gratia tanto agmini minime defuisset. Sed pudet recor-
 dationis tot rerum tam male gestarum ipso tempore, adeo
 ut silentio multa tegamus quæ scribere deberemus, ne forte ab

¹ se omitted in the printed texts.

² Supplied from Bibl. Reg. 13
 E. ix.; omitted in the printed texts.

³ se in orig. and the printed
 texts; corrected from Bibl. Reg. 13
 E. ix.

A.D. 1378. incredulis, sive nostris æmulis, odii seu malitiæ ¹argui ²valca- MS. Bibl.
mus. Ne ergo lateant omnino posteris facta nostratum, parcius Reg. 13
quam gesta sunt omnia tunc temporis locuturi sumus, cursim E. ix.
transeundo, potius quam silendo, infortunia, quam in talibus in-
morando.

He crosses over to
Bretagne. Sir Robert
Knolles lays waste
the coun-
try. Ingressus mare Dux, post non multos dies, ad Britanniam
est trajectus Armoricam, ubi combustæ sunt quædam villæ
per Dominum Robertum Knolles; sed ³non impune, nam plures
amisit ex valentioribus viris suis. Dux vero ad Sanctum Ma-
loum se cum omnibus copiis contulit, villam inter omnes villas
Britanniæ munitam, ⁴ita ut, illa capta, fecisse aliquid magni
videretur. Sed villani, ut dicitur, de tanti exercitus multitudine
tremefacti, obtulerunt Duci villam, eo pacto ut ipse eos a ra-
pinis et incendiis tueretur, cum omnibus bonis suis. Sed Dux
hanc civium submissionem æstimans esse vecordiam, prout
dicebatur a pluribus, audita tam ⁵gratiosa conditione, non sus-
cepit eos, sed repulit, in tantum ut pacem oblatam sperneret,
mandans ut sine conditione aliqua redderent sibi villam, fac-
turo de ea et civibus quæcunque sibi placeret. Cives vero,
postquam hæc audissent, videntes rem agi pro capitibus, con-
cepta audacia villam alacriter munierunt. Dux vero, collectis
exercitibus, et rebus expugnandæ villæ necessariis, jussit suis
ut irent ad experiendum vires cum villanis, dum ipse interim
se contineret a longe, contemplaturus bellantes, et optimos pro
meritis remuneraturus. Conserunt ergo manus Anglici et Bri-
tanni, et ⁶utrolibet acriter decertatum est, illis cupientibus
res et capita custodire, istis e contrario nitentibus villanos
atterere, et civibus ⁷[et] eorum possessionibus dominari. Sed
tandem, ut creditur, injuriam passis fortuna ⁸favit, et preva-
luerunt Britanni, Anglicis a muris turpiter satis dejectis, et
quamplurimis ex valentioribus interfectis. Quid plura? Doluit
Dux suorum facta fœdari, cum suis militibus præstantiores in
opere Martio reperiret. Quapropter, recessit iratus, dedignans
accedere ad hostes tam truces; sed illis commisit propriis
arbitrio et voluntati.

The Duke
is defeated
at Saint
Malo.

The French
burn
Fowey and

¹ *regni* in orig. and the printed
texts; corrected from Bibl. Reg.
13 E. ix.

² *taxemur* in the printed texts.

³ *non* omitted in the printed texts.

⁴ *ita* omitted in the printed texts.

⁵ *gloriosa* in orig.; corrected from
the printed texts.

⁶ *utrobique* in the printed texts.

⁷ Supplied from Bibl. Reg. 13
E. ix. and the printed texts.

⁸ *patuit* in orig.; corrected from
the printed texts.

MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. dam alias, absque resistantia sive licentia Anglicorum. Ille A.D. 1378. tamen in Ducis absentia facta sunt in terra ista; sicque sub other hac tempestate hic illicque ¹ percutimur, ubique vero gene- towns. raliter flagellamur. Quia,—

“ Si bubo lapidi jactetur, vel lapis illi,

“ Ictus damna gravis semper habebit avis.”

De Pollutione Westmonasterii.

Rem scripturus sum plus quam tragicam, qui comœdiam Pollution of West- scripsisse semper optaveram; scelus a nostris sæculis intenta- minster tum, sed in nostris diebus, proh dolor! perpetratum; qualiter Abbey, by videlicet Sathanæ satellites, irrumpentes templum, inauditum sacrilege perpetrant sceleris exemplum, pollutionem utique illius aulæ and murder Dei, ab Apostolorum Principe dedicatæ, et ad præsens tempus committed ab ipsis etiam incredulis et sine fide hostibus impollutæ. Sed there. invenit tempus nostrum, proh dolor! homines Christiano nomine insignitos, pejores ² infidelibus, et irreverentiores ipsis ethnicis aut paganis. Revera pagani suorum sacrorum immunitates et jura, quæ non Soldanorum, Admiraliorum, sive Regum, chartis fulciuntur, sed solum devotione ³ plebeiana, adeo illibata custodiunt, ut capitale sit infra ambitum templi ⁴ ullius hominem percussisse. At templa tanta gaudent immunitate, ut nulli liceat damnum aut gravamen inferre hiis qui se talibus libertatibus contulerunt. E contra vero, Christiani modernis temporibus, sub fide falsi, et deteriores ethnicis, non sinunt domum Dei, portam cœli, januam Paradisi, Summi Sacerdotis aulam, videlicet Domini Jesu Christi sponsam, non ⁵ solum liberam et immunem esse, sed etiam incestis manibus, funestis gladiis, truci proposito, non tantum ancillare, sed insuper polluere humano sanguine, non verentur. Quid ergo dicendum est, ubi fides periit, jus evanuit, devotio friguit et abcessit? Vel quid ⁶ scribendum, ubi omnis conspirat in deteriora consensus? Dolor autem nos silere compellit, magis autem ipsa periculosa tempora, in quibus perfidi Christiani, Antichristi discipuli, divini verbi prædicatores, sive ipsorum morum detestabilium conscriptores, odiis, damnis, et injuriis persequentes. Sed tamen, ne videamur magis homines vereri quam

¹ *percutiuntur* in the printed texts.

² *et infidelibus* in the printed texts.

³ *plebē* in orig., *plebis* in the printed texts; corrected from Bibl. Reg. 13 E. ix.

⁴ *nullius* in orig., *illius* in the

printed texts; corrected from Bibl. Reg. 13 E. ix.

⁵ *solam* in orig.; corrected from the printed texts.

⁶ *scribendi* in orig.; corrected from the printed texts.

A.D. 1378. Deum, etsi ¹[non] universa mala quæ fiunt in terra scribere MS. Bibl.
decrevimus, illa saltem trademus notitiæ posterorum, quæ Reg. 13
pro sui magnitudine latere non debent. E. ix.

Grounds Erant ergo in hiis temporibus duo armigeri, quibus non
for the im- facile vel in Anglia vel in Francia validiores reperiri valerent;
prisonment nomen uni "Robertus ²Haulee," alteri vero "Johannes Scha-
of Robert "kel." Hii ante decennium, in bello quod illustrissimus
Haule and Princeps Edwardus contra Hispanos gesserat, in quo et Hen-
John ricum Bastardum devicit, et Petrum fratrem ejus, injuste
Schakel. pulsum, regno restituit, ceperant Comitem de Dena, virum
non ignobilem, qui judicio Principis et Johannis Chandos,
dictorum armigerorum magistri, eorum captivus est effectus.
Super quorum decretis ³ipsi armigeri chartas, tam Princi-
pis quam dicti Johannis sigillis firmatas, obtinuerant, ne
alicujus in posterum impeditio præpediret eos, quominus emolu-
mentum tantæ personæ perciperent. Dictus igitur Comes de
Dena filium suum primogenitum eis dederat in ⁴obsidatum
pro eo, dum ipse, dictorum armigerorum indulgentia, ad pro-
pria remissus esset. Comes autem, postquam Hispanias per-
venisset, parvipendit fidem datam hiis qui eum ceperant, filio,
ut dictum est, in Anglia obside derelicto. Hunc ergo, post-
quam naturæ debita persolvissent duo illustrissimi Edwardi,
videlicet, Rex pater, filius quoque Princeps, consilarii novi
Regis ad opus ejusdem ⁵tumide petierunt; ut quibusdam vero
placet, hoc factum est in gratiam Ducis Lancastriæ, qui habe-
bat jus in regnum Hispaniæ, ut, habito tanto Comite, ad
prædicti regni possessionem facilius perveniret. Alii vero
asserebant factum propter Dominam Matildam, sororem Regis,
relictam Domini P. de Courteney, ut, illa sibi desponsata, et
illa tanto viro promoveretur, ut pax et concordia accresceret
per tales nuptias inter regna. Sed nullo modo prædictam
⁶prisonam extorquere poterant ab illorum manibus Rex nec
ipse Dux, quin ipsum occultarent et ab eorum manibus elon-
garent. Quapropter capti et in Turri Londoniensi trusi sunt.
De qua custodia evadentes, ⁷in Curia ad Westmonasterium
confugerunt. Quod Dux graviter ferens, et eorum æmuli,
consilarii, ⁸[consilium] inauditum, ut, videlicet, spretis tot sanc-

They es-
cape from
the Tower,
and take

¹ Supplied from Bibl. Reg. 13
E. ix. and the printed texts.

² *Haule* in the printed texts.

³ *Christi armigeri* in orig. and the
printed texts; corrected from Bibl.
Reg. 13 E. ix.

⁴ *obsidem* in the printed texts.

⁵ *timide* in orig. and the printed
texts; corrected from Bibl. Reg. 13
E. ix.

⁶ *personam* in the printed texts.

⁷ *de* in the printed texts.

⁸ Supplied from Bibl. Reg. 13
E. ix. and the printed texts.

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

torum regum sanctionibus, tot summorum pontificum confirma- A.D. 1378.
tionibus, et tot contravenientium terribilibus sententiarum
comminationibus, postremoque, divino timore ac Sanctæ Matris ^{refuge at}
Ecclesiæ reverentia, statuerunt eos, a sanctuario perturbatos, ^{West-}
ad Turrim usque reducere, et ibidem cautius conservare; vel, ^{minster.}
ut putatur, tot malis affligere, ut vitam deserere cogerentur.
Proinde mittuntur ex ¹aulicis ad Westmonasterium, causa
hujus incuriæ in homines, Deum, et Ecclesiam, committendæ,
quingenta armati; secrete tamen, propter metum Londoni-
ensium, ne forte tumultus fieret in plebe illa.

Qui ingressi sanctuarium Sancti Petri, astu quidem primum, Schakel is
scilicet Johannem ²Schakel, circumventum libertate Ecclesiæ ^{recaptured.}
exuerunt, et ad Turrim illico reduxerunt. Ad secundum
autem eodem die, Robertum Haule, cum venissent, et ipse
Missarum solemnibus, in crastino videlicet Sancti Laurentii,
interesset, convenerunt eum de satisfaciendo Regi super hiis
quibus ejus offenderat majestatem; quia cum esset ejus ligius
homo, regiis non tantum postulationibus, quantum precibus
ejus, spretis, contra eum tergiversari tam procaciter ausus fuit.
Ille vero, dum non Regem, sed ejus consiliarios, de injustitia,
avaritia, falsoque consilio, accusare niteretur, et illi manus
injicerent ad extrahendum ³[eum] de ecclesia violenter, extracto
quodam curto gladio, mox omnes armatos ipse ⁴inermis ad
fugam coegit, et salvare se cupiens, bis circa chorum mona-
chorum currendo pro refugio, tandem in ipso choro ab ipsis
undique circumvallatur. Quid multa? Ex omni parte strictis
pugionibus impetitus, ut se reddat perstrepunt, horribiliter
exclamando, et sanctissimum illum Conventum monachorum,
necnon sacerdotem sacro astantem altari, post perlecta Sancti
verba Evangelii, conturbando, amplius etiam exarsit eorum
furor; in tantum, ut domum Dei non solum haberent despectui,
sed etiam in ipsos Christi famulos, qui jam, ut dictum est,
Domino in choro astabant, ministerio iniquitatis vasa con-
verterent, pectoribus singulorum figentes cuspides gladiatorum,
vetantes eos sub poena mortis horridæ, ne ⁵suffragio forent
illi quem perimere laborabant. At illi, qui eundem Robertum
Haule circumsteterant, dum pacem Ecclesiæ peteret, dum
causam tanti sceleris quæreretur, dum se tandem cancellatis

Haule is
murdered
in the
Abbey.

¹ *Anglicis* in orig. ; corrected from the printed texts.

² *Shawel* in orig. ; by inadvertence, arising probably from the form of the letter *k* in MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

³ Supplied from Bibl. Reg. 13 E. ix. ; omitted in the printed texts.

⁴ *in armis* in orig. ; corrected from the printed texts.

⁵ *subsidio* in the printed texts.

A.D. 1378. manibus sub hiis verbis Deo et Ecclesiæ commendaret, in- MS. Bibl.
 quiens,—“Deo me reddo, talium injuriarum vindici, et libertati Reg. 13
 “ Sanctæ Matris Ecclesiæ,” unus eorum, inter hæc verba, gladio E. ix.
 percutiens caput ejus, ¹[eum] in choro, prope altare stantem,
 crudeliter excerebravit; alius vero ejus corpus in eodem mo-
 mento mucrone transfodit a tergo. Quidam autem ex famulis
 ipsius ecclesiæ, qui conatus fuerat eos impedisse a tanti sceleris
 perpetratione, ²prædicando atque monendo, ne verendum illud
 templum, miraculose ab Apostolorum Principe dedicatum et
 hactenus impollutum, foedarent, cujusdam framea mox in ipso
 loco per latera trajectus interiit, ut credimus, martyrio
 coronatus. Dicti vero ministri sceleris, ³anteque præambuli,
 non ⁴contenti tot execrandis maleficiis, ipsius Roberti Haule
 cadaver ⁵exanime per pedes arripiunt, et illud horrende
⁶tractantes per sacratissimum locum chori, ac per ecclesiam,
 ejus sanguine sive cerebro cuncta foedantes, demum ⁷irruerent
 et foras ejiciunt; utpote delire ⁸debacchantes, qui nec timuerunt
 Deum nec hominem reverentur.

One of the
servants of
the church
is also
slain.

An exist-
ing pro-
phesy
hinted at,
in reference
thereto.

Sic vero profanatum est sanctuarium, luget Syon, Sancti
 Petri sacrarium sedet in tristitia; regum receptaculum, do-
 mina ecclesiarum, facta est in opprobrium et derisum, viæ
 Syon lugent, quia omnes portæ ejus destructæ, sacerdotes
 ejus gementes, et ipsa oppressa amaritudine; facti sunt hostes
 ejus in capite, inimici illius locupletati sunt, quia Dominus
 locutus est super eam. Et quid locutus est Dominus? Præ-
 dixit, ut a senioribus nostris audivimus, istud facinus; præ-
 dixit et vindictam deferendam ob necem Sancti Thomæ Mar-
 tyris et Archiepiscopi Cantuariensis, donec sacrarium Westmo-
 nasteriense humano sanguine foedaretur. Timenda est vindicta,
 rogandus est Dominus ut fiat pax et veritas in diebus nostris.

Prima Executio per Episcopos in Malefactores.

Peracta apud Westmonasterium cæde prædicta, pastores
 Ecclesiæ congregati aliquandiu dubitaverunt quid faciendum
 foret; utrum videlicet metu materialis gladii, gladio spirituali

¹ Supplied from Bibl. Reg. 13
 E. ix. and the printed texts.

² *precando* in the printed texts.

³ These three words are omitted
 in the printed texts.

⁴ *contenti aut satiati tot* in the
 printed texts.

⁵ *examine* in orig. and in the

printed texts; corrected from Bibl.
 Reg. 13 E. ix.

⁶ *trahentes* in the printed texts.

⁷ *irreverenter foras* in the printed
 texts; *irruerent et foras* in Bibl.
 Reg. 13 E. ix.

⁸ *debacantes* in orig.

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

percuterent, vel omnino renunciarent potestati et viribus A.D. 1378.
Sancti Petri. Tandem, quamvis tarde, concepta audacia, Metro- Sentence
politanus Pontifex, cum quinque Suffraganeis, procedit in of excom-
publicum, et terribiliter fulminavit excommunicationis senten- munication
tiam in omnes qui huic nefario operi interfuerant, vel qui pronounced
illis consilium impenderant aut juvamen; præcipue autem et against
nominatim, ¹[in milites] Dominum Alanum Buxhulle et Dominum the male-
Radulphum de Ferrariis, qui horum malefactorum fuere capi- factors, by
tanei et ductores; demum tamen, Regem et matrem ejus, the Arch-
necnon et avunculum Ducem Lancastriæ, ab hoc anathemate bishop of
specialiter exceperunt. Londoniensis vero ²Antistes, apud Canter-
Sanctum Paulum, Dominicis, feriis quartis et sextis, in dictos And pub-
malefactores diu prædictam continuando sententiam, terribiliter lished at
publicavit; unde factum est, ut plures ex illis, tam terribilis Saint
fulminis adustione perculsi, citius pœnitendo ad pacem Paul's by,
Ecclesiæ se conferrent. of London.

Dux aggerat sibi invidiam.

³Factum est per idem tempus Consilium apud Wyndeli- The Duke
shore, ad quod Dux Lancastriæ, cum cæteris qui eum ad of Lan-
mare, ut superius dictum ⁴[est], comitati fuerant, jam post ex- caster re-
haustam pecuniam, et nil gestum prospere, redierat, ut ore sents the
communium dicebatur. Dum igitur venisset, et audisset de conduct of
tam terribili fulmine indies ab ore misso Londoniensis Præ- the Bishop
sulis, ægre tulit; et præcipue autem abominari se dixit tantam of London.
in eo proterviam, qui cum litteras regias supplicatorias ac-
cepisset, ut desisteret, ⁵vel differret publicationem prædictæ
sententiæ, ipse nihilominus, regiis contemptis precibus, ⁶per-
severasset in pertinacia præconcepta. Et magis absurdum,
asseruit, invitatus a Rege ad idem Consilium venire, superbe
contempsisset. Quapropter affirmavit, si Rex juberet, se velle
properare Londonias, et illum contumacem Episcopum, invitis
Londoniensibus, quos “ribaldos” vocabat, violenter ad Con- The out-
silium adducturum. Præterea dicebantur omnia, quæ scelerate rage at
gesta retulimus apud Westmonasterium, ejus jussu et con- West-
niventia perpetrata; unde commota sunt corda multorum, et minster
ora, ad male sentiendum vel loquendum de persona sua. imputed to
him.

¹ Supplied from Bibl. Reg. 13 E. ix.; in *Dominum* in the printed texts.

² *Antistites* in orig.

³ *Pactum* in Parker's text.

⁴ Supplied from the printed texts.

⁵ *ut* in orig. and the printed

texts; corrected from Bibl. Reg. 13 E. ix.

⁶ *in perseverasset* in orig. and in Bibl. Reg. 13 E. ix.; but in the latter, with expunctory marks under *in*.

A.D. 1378.

Parliamentum Gloverniam.

A Parlia- Circa festum Sancti Lucæ Evangelistæ, factum est Parlia- MS. Bibl.
ment held mentum apud Gloverniam, instigatione quorundam perversorum, Reg. 13
at Gloucester. qui semper aliquid novi moliebantur incommodi sacerdotio E. ix.
sive regno. Et ea causa quam maxime, quia credebant Epi-
scopos et plebem regni communem, necnon et Londonienses,
minus audere resistere vel contradicere votis eorum in partibus
tam remotis. Nempe retulit fama vulgaris, quod inæstimabili

Reasons
alleged for
Parliament
being held
at so dis-
tant a
place.

summa pecuniæ decreverant regnum multasse, ac etiam
Sanctam Ecclesiam de pluribus possessionibus spoliasse, si
fuissent suum perversum propositum consecuti. Et idcirco
locum illum elegerant præmeditato facinori; ne Londonienses,
si Londoniis fuisset Parliamentum prædictum, sua auctoritate
vel potentia eorum conatus ullatenus impedirent. Sed Ipse
consilium eorum dissipavit, qui perdit ¹[sapientium] sapientiam,
et prudentiam prudentium reprobatur solo nutu. Revera cor
Archiepiscopi et cæterorum Episcoporum, ut creditur, a Domino
confortatum et visitatum est, et tam firmiter solidatum, ut
decernerent inter se nihil concedendum quod in præjudicium
Ecclesiæ, vel damnum aliquid, redundaret; quorum ²consilium
malignos non latuit. Quare ipsi verentes pati repulsam cum
dedecore, se in lucis angelos transformarunt, nihil pro tunc
omnium quæ decreverant tentaturi, sed universa facturi quæ
ipse Archiepiscopus et Suffraganei pro tunc vel decernerent
vel juberent.

Grant
made by
Parliament
to the
King.

Ne autem omnino nullum damnum inferrent patriæ, hoc
egerunt, ut Regi de quolibet sacco lanæ per annum præsentem
una marca a mercatoribus penderetur; et de qualibet argenti
libra rerum venalium, quæ de ultramarinis partibus advehuntur,
et ab emptoribus comparantur, sex denarios Regi persolvendos
censuerunt.

Nuncii Papæ novi.

Nuncios
sent by
Pope
Urban VI.,
to ask
succour
from Eng-
land.

Ad idem Parliamentum venerunt solemnes ex Italia Papales
nuncii, petentes succurri Domino Papæ, in arto constituto per
Regem et magnates; declarantes injurias et damna quæ idem
Dominus Papa pertulit insolentia apostatarum Cardinalium,
qui nitebantur eundem, cum universa Ecclesia, subvertere et
infirmare. Venerunt et nuncii eorundem Cardinalium, affe-

¹ Supplied from the printed texts. | the printed texts; corrected from
² *consilio maligno* in orig. and in | Bibl. Reg. 13 E. ix.

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

rentes litteras decem signatas sigillis, petentes et ipsi auxilium A.D. 1378.
præstari Cardinalibus, allegantes fortiter pro eisdem. Sed Envoys
Domino Deo favente, qui cuncta juste ¹disposuit, repulsi sunt also sent
apostatici, et admissi Papales, promissumque subsidium Do- by the
mino Papæ gratanter quam cito tempus exigeret opportunum. Cardinals.

Cantuariensis nempe Archiepiscopus, perpendens publicam The Arch-
falsitatem et errorem manifestum per scripta corundem, in quo bishop of
idem Cardinales voluntarie versabantur, et execrans eorum Canter-
actus sceleratos vehementer, spiritu Dei subito agitatus, cepit bury
hoc thema,—“²Unus erit pastor noster.” Nam invenit in preaches
eorum litteris electionem factam de illo Apostolico, et ita against the
luculenter illorum populo declaravit errorem, et per multa apostate
argumenta, et præcipue per eorum dicta propria, ut omnibus Cardinals.
constaret illorum malitia, et error innotescat execrandus.

Aberat tunc ³quidam e Cardinalibus, qui quondam fuc- Conduct
rat Ambianensis Episcopus, jussu venerandæ memoriæ Papæ of the
Gregorii supradicti, ad sedandum quasdam dissensiones apud Cardinal,
Pysas, quæ ortæ fuerant inter Papam et cives ejusdem urbis. late Bishop
Qui, audito de morte Papæ Gregorii, et de electione nova of Amiens,
facta, tunc quidem ibidem morari decrevit, donec nova reci on the
peret a fratribus aut a Papa. Quod et factum est. Sed ex post death of
in brevi apicibus accitus Apostolicis, properavit ad Curiam, Pope
mandatis Papalibus pariturus. Post cujus adventum, cum Gregory
novus Pontifex intrasset Consistorium, cœpit ethice tractare de XI.
multis, et inter multa disputare contra Cardinalium avaritiam; The new
qui, fulvo corrupti metallo, aut excæcati pecunia, plus vena- Pope
bantur argentum quam pacem gentium, ad ⁴quam missi fuerant inveighs
inter regna ⁵reparandam. against the
Cardinals. avarice
of the
Cardinals.

Increpatio Cardinalium a Papa.

Ambianensis autem amplius publice detestabatur et con- And
demnavit perfidiam, imponendo sibi, cum sæpius missus fuisset against
a Papa Gregorio, prædecessore suo, ut quoquomodo pacem the perfidy
inter Angliæ et Franciæ regna firmaret, et ipse inæstimabiles of the
auri et argenti summas pro labore sui itineris, jussu Papæ, de Cardinal,
utroque regno cepisset, omisso suæ legationis officio, non cura- late Bishop
vit paci providere regnorum; sed potius elaboravit, ut dissen- of Amiens.
siones et odia continuarentur inter Reges diutius, ut dum ipse
sæpius descenderet taliter sub umbra firmandæ concordiæ, re-
diretque multotiens, infecto negotio, suo provideret uberius

¹ *disponit* from the printed texts.

² *Ezek. xxxiv. 23.*

³ *quidem* in orig. ; corrected from

the printed texts.

⁴ *quem* in orig.

⁵ *reparanda* in the printed texts.

A.D. 1378. infando marsupio de male quæsita pecunia, relevata de Christi patrimonio, utroque regno sophisticè spoliato. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

The Cardinal insults the Pope, and leaves the Court.

The Pope deprives his partisans of their dignities; and creates twenty-nine new Cardinals.

The apostate Cardinals elect a Pope of their own party.

Ambianensis vero, hiis auditis, in furore mentis erexit se, cum ¹indicibili fastu, et in propatulo, extento digito, Domino Papæ hæc verba furiose respondit;—"Tu," inquit, "tanquam "Barrensis, mentiris;" et mox, relicto Consistorio, cum contumelia recessit a conspectu Papali. Quem illico secuti sunt plures e Cardinalibus, qui parti suæ favebant, vel consimilia scelera obligabant. Quos omnes Dominus Papa confestim suis privavit titulis, et alios ordinavit, numero viginti novem, diversorum regnorum, homines excellentiorum dignitatum, utpote Archiepiscopos, Episcopos, Archidiaconos, inter quos et Londoniensem de regno Angliæ censuit eligendum. Cardinales igitur apostatici guerram aperte contra Papam ausi sunt suscitare, et ipsum et sibi faventes persequi, usque ²[ad] divisionem corporis ac spiritus, statuerunt. Et ut eorum conatus ampliora sortirentur robor, eligunt quendam, altis ortum natalibus, in Papam, ex Gallia, qui ipsi Francorum Regi et pluribus ex Franciæ magnatibus linea consanguinitatis erat junctus. Amplius autem ad diffiduciandum Dominum Papam, hanc eidem Epistolam, plenam minis et terroribus, transmiserunt:—

Epistola erronea Cardinalium Apostatarum.

Letter addressed by the apostate Cardinals to Pope Urban VI.

"Episcopi, Presbyteri, et Diaconi, Cardinales, Apostolica
"Sede vacante, Bartholomæo, quondam Archiepiscopo Barrensi,
"spiritum consilii sanioris. Exigit sanctitas, et Catholicæ
"fidei puritas, et Christiani populi devotio salutaris, totiusque
"Ecclesiæ status clara professio, ac salus animarum Christi
"fidelium singularis, ut ea quæ dissimulatam in fide maculam,
"subversionem in Christicola populo, status ecclesiastici
"enervationem, ac evidentia animarum pericula, inducerent,
"palam notificentur omnibus, et annuncientur in populis, et
"juxta doctrinam Evangelicam super tecta prædicentur, ne
"per indiscretum silentium in errore relinquantur hii qui
"poterant ³erudiri, ac hii ad quos ex officio pertinet, sub-
"jaceant reprehensioni Prophetæ, dicentis,—⁴Prophetæ et
"prædicatores tui videbant tibi falsa et stulta, nec ⁵appe-
"riebant iniquitatem tuam, ut te ad poenitentiam provocarent."

¹ *indiscibili* in orig. and Bibl. Reg. 13 E. ix.; *indicibili* in the printed texts.

² Supplied from Bibl. Reg. 13 E. ix. and the printed texts.

³ *erudire* in orig.; corrected from the printed texts.

⁴ *Prophetice* in orig. *Lament.* ii. 14.

⁵ *appariebant* in orig.

MS. Bibl. “ Cum igitur, Apostolica Sede vacante, per obitum piæ recor- A.D. 1378.
 Reg. 13 “ dationis Domini Gregorii Papæ Undecimi, qui mense
 E. ix. “ Martio proximo præterito in Urbe diem clausit extremum,
 “ nos pro electione futuri Pontificis, ut juris et moris est,
 “ celebranda, in Conclavi ad hoc in Apostolico Palatio, in quo
 “ idem sanctæ memoriæ Dominus Gregorius obierat, deputato,
 “ convenissemus, populus Romanus etiam, ad campanæ sonum
 “ congregatus, hostili more locum totum circumdans, ab intus
 “ et ab extra totum fere implens Palatium, et cum terrore
 “ vehementi minas etiam superaddens, quod nisi eligeremus,
 “ et sine ¹ mora, Romanum vel Italicum, statim incideremur
 “ per frusta; etiam congruo spatio, omnes in quo saltem de
 “ persona idonea deliberare possemus, penitus nobis subtracto;
 “ contra voluntatem et propositum nostrum, ad eligendum
 “ Italicum subito et ex abrupto per violentiam et metum
 “ corporis coegerunt invitos. Propter quod, ad evitandum
 “ mortis duntaxat periculum, alias non facturi, ut etiam tunc
 “ palam inter nos diximus, te in Papam duximus eligendum,
 “ æstimantes te, cui tam infanda impressio, sicuti et toti
 “ clero et populo, nota erat, talis esse conscientiæ, quod eam
 “ nullatenus acceptares. At tu, propriæ salutis immemor,
 “ omni pura conscientia procul pulsa, ambitiosus alias mun-
 “ dani honoris, ardore quam maxime inflammatus præsentatione
 “ electionis hujusmodi, ab illis qui a nobis in urbe reman-
 “ serant etiam per metum extorta, contra canonicas sanctiones,
 “ in scandalum maximum cleri et populi Christiani, ac exempli
 “ perniciem, electioni hujusmodi, licet nullæ et invalidæ ipso
 “ jure, consensisti; necnon metu, et ipsius metus causa, adhuc
 “ proculdubio perdurante in urbe, intronizatus et coronatus de
 “ facto te in Papam nominasti. Qui a sanctis et sapientibus
 “ patribus, et a jure communi, apostaticus, anathematizatus,
 “ Antichristus, et totius Christianitatis invasor ac destructor
 “ potius, et merito, nominaris. Nempe igitur cum ista tua
 “ tam nefanda intrusio in Papatu jam sit divulgata per orbem,
 “ veluti tam notoria, quod jam alicubi celari non potest, cum
 “ hoc tempore, videlicet modicum ante Pascha, factum fuerat,
 “ quando de universis partibus Christianitatis major adest
 “ populi multitudo in urbe, quod errores plurimi pullulare
 “ inceperunt, et fidelium Christianorum illaqueari conscientiæ,
 “ tuque diutius expectatus, et in secreto caritative admonitus,
 “ immemor salutis propriæ, totum in præcipitium cupiens
 “ trahere clerum et populum universum, ad cor redire non curas;
 “ sed inanem et transitoriam mundi gloriam saluti animæ et

¹ *more* in orig. and Bibl. Reg. 13 E. ix. ; by inadvertence.

A.D. 1378. “ aliorum Christi fidelium anteponens, animo obstinato satagis MS. Bibl.
 “ ipsum Papatum ¹tyrannio possidere, qui per ostium non intra- Reg. 13
 “ sti.—Nos, non valentes præmissa salvis conscientiis amplius E. ix.
 “ sub dissimulatione transire, ad tuam et aliorum Christi fide-
 “ lium notitiam omnia præmissa, licet ipsa tam sibi quam pene
 “ toti clero et populo existant notoria, deducentes, te anathema-
 “ tizatum ac tanquam intrusum ad Papatum, nulla electione
 “ canonica præcedente, totius Christianitatis invasorem, qui
 “ caput ipsius Christianitatis invadere non formidas, de-
 “ structoremque, qui ut sub tua occupatione tyrannica efficere
 “ satagis, ut fere sacramenta deficient, et ut Christicola
 “ populus, tanquam vero pastore carens, per abrupta deducatur
 “ in devium, publicamus et etiam denunciamus; te nihilominus
 “ exhortantes et obsecrantes, per viscera misericordiæ Jesu
 “ Christi, cujus Ecclesiam, sponsam suam, non erubuisti
 “ invadere, ut de fine cogites, ad quem te trahit plenitudo
 “ dierum, ad Deum et puram conscientiam dirigas aciem
 “ mentis tuæ, ipsamque Beati Petri Sedem sanctissimam,
 “ quam sine titulo occupas, liberam et vacuam omnino dimittas,
 “ insigniaque deponas Papalia, et ab administratione spiritu-
 “ alium et temporalium Papatus et Romanæ Ecclesiæ abstineas
 “ indilate, ac alias Deo et Ecclesiæ suæ Sanctæ per fructus
 “ veræ pœnitentiæ satisfacere studeas, juxta posse. Quod si
 “ feceris, gratiam Dei, et gloriam mundi, et laudes cleri et
 “ populi, ac acerbarum pœnarum per jura canonica tibi
 “ impositarum, ac imponendarum, remissionem, cum universa
 “ ²indulgentia mereberis obtinere, aliter indignationem Omni-
 “ potentis Dei et Beatorum Petri et Pauli, Sanctorumque
 “ omnium, non immerito incursurus. Nosque divinum et
 “ humanum consilium cum Christi sponsa, et omnium Christi-
 “ anorum, quorum mater parte proculdubio violatur, invoca-
 “ bimus, aliisque utemur remediis per canonicas sanctiones
 “ concessis, abinde et ³[in] antea nullam spem de misericordia
 “ habiturus.”

The above
Letter is
sent to the
Pope.

Hanc ergo Epistolam, plenam veneno et malitia, idem Car-
 dinales schismatici dolose confinxerunt, et eam publice Domino
 Papæ, ut supra retulimus, transmiserunt; desiderantes per
 eandem commune vulgus et innocentem populum a vero pas-
 tore suo fraudulenter avertere, et in favorem eorum talibus
⁴machinationibus inclinare. Unde, ipso elaborante, qui nostris

¹ *tyrannide* in Camden's text.

² *diligentia* in the printed texts.

³ Supplied from Bibl. Reg. 13 E.
ix.; omitted in the printed texts.

⁴ *inclinationibus* in orig. and the
printed texts; corrected from Bibl.
Reg. 13 E. ix.

MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. gaudet in periculis, et Ecclesiæ lætatur perturbationibus et A.D. 1378. procellis, inimico homine qui solet puro tritico superseminare zizaniam, multi seducti ipsarum doctrinarum sequerentur errores, in brevi, ex discipulis facti magistri, utpote potentes Francorum cum ipso eorum Rege, et aliis qui non parum ¹navicellam Petri, sponsam Christi, matrem Christiani populi, perturbarunt. Hoc modo, suis ministris mille artifex vias providit, qua desiderium eorum attulit eis, et non sunt fraudati a desiderio suo, saltem pro tempore quo sponsus Ecclesiæ, Christus, Petri naviculam inter tot fluctuum perturbationes agitari permisit.

*Responsio Episcoporum Catholicorum ad Litteram
Pseudo-Cardinalium.*

“Universi Christi fideles, suo sacrosancto caractere insigniti super firmam petram fidei sic fundati, ut manutenente Domino, et nostræ sanctæ fidei irrigante radicem, nullo turbine hæreticæ seu schismaticæ persuasionis, extirpari poterimus, aut everti, Johanni Episcopo Prænestino, ²Gulielmo titulo Sancti Stephani in Cœlio Monte, etc., non, prout nobis scribitis, miseratione divina Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalibus, immo, super vos maledictione fulminante, lupis rapacissimis, totius gregis Christi invasoribus, ac vulpibus callidissimis, vineam Domini Sabaoth cupientibus demoliri, non salutem sed languorem, non gaudium sed mœrorem, et indui, sicut ³duploide, confusione vestra. Tenor insipidus litterarum vestrarum, quas, instigante diabolo, per omnes et singulas Christianitatis provincias temere destinastis, corda et intima quæque nostra sauciavit, non inquam fidei nostræ læsione, sed pia cordis compassione, de tam horrendo scandalo in Ecclesia Sancta Dei noviter suscitato; veruntamen ⁴væ vobis per quos scandalum venit! Nam pallida facta est Matris Ecclesiæ ⁵[facies], pallore nempeurbationis immensæ, et ex errore scelerum vestrorum a sæculis inaudito, qui ⁶putabamini esse legis æmulatores, sed estis sacrilegi. Rubor verecundiæ interdum conspergitur, dum ex vestris actibus scandalosis fines totius Christianitatis uruntur. O vestra detestabilis et ⁷infide infelix ambitio, qui tunicam

Letter of the supporters of Pope Urban VI.

¹ naviculam in the printed texts.

² Gulielmo in the printed texts.

³ duploide in the printed texts.

⁴ de in the printed texts.

⁵ Omitted in orig.; supplied from

Bibl. Reg. 13 E. ix. and the printed texts.

⁶ putabimini in orig. and the printed texts.

⁷ Omitted in the printed texts.

A.D. 1378. “ Domini inconsutilem, quam sors beata vestræ dispositioni MS. Bibl.
 “ non annuit, scindere nititur, et partiri quæ divisionem non Reg. 13
 “ patitur, sed congaudet potius unitati. Servi nequam, ex ore E. ix.
 “ vestro judicandi, modum electionis Summi Pontificis nuper
 “ celebratæ nobis per litteras vestras declarastis, dicentes quod
 “ Conclave vestrum vallavit armatorum indomita multitudo,
 “ minas vobis facientes terribiles et letales, nisi eligeretis
 “ Italicum vel Romanum, nullam tamen certam vobis limi-
 “ tando personam ad quam compellerent ¹eligendum. Mani-
 “ festum est igitur, quod personam quam vos conceditis
 “ elegisse, ²elegistis libere, et non coacte, et sic, quantum
 “ ad personam a vobis tunc electam, tenemus firmiter, et tene-
 “ bimus, ipsam electionem esse et fuisse rite et canonice cele-
 “ bratam, et ipso electo, intronizato, et coronato, tanquam
 “ Sacrosanctæ Ecclesiæ vero capiti, et Petri successori, et in
 “ terris Christi Vicario, fideliter adhæremus, et ipsius moni-
 “ tionibus, et dictis, et factis, ut veri fideles et Catholici,
 “ humiliter promittimus obedire, vestram perniciosam rebel-
 “ lionem et sacrilegam ac hæreticam contumaciam, in ex-
 “ emplum damnabile non trahentes. ³Detestamur insuper
 “ vestram vecordiam, qui cum in acie Ecclesiæ ⁴Beatæ sitis
 “ constituti, velut pugiles et ⁵propugnatores ⁶orthodoxæ fidei,
 “ et Ecclesiæ libertatis, capellos in capitibus rubeos com-
 “ portantes, ob signum strenuitatis et audaciæ, quod intrepide
 “ usque ad mortem certare pro justitia deberetis, quomodo
 “ metus mortis vos invasit et vicit, ut perire justitiam sine-
 “ retis. Quomodo qui vos ‘columnas Ecclesiæ’ nominatis, facti
 “ estis et infirmi et debiles, ut sustinere non possetis tectum
 “ quin rueret? Numquid affuit ibi Sampson, qui longe prius
 “ obierat? Sed dicetis fortasse ad ⁷excusandum excusationes
 “ in peccatis, quod Petrus petra fidei, et ⁸post Petrum
 “ Christum primum Ecclesiæ fundamentum, ad vocem ancillæ
 “ hostiarie expavescens, ipsum Christum detestando et jurando
 “ negavit; cujus infirmitatis vos estis participes et sequaces.
 “ Genimina viperarum, callidi serpentes veneno nutriti, si
 “ amaram gustatis herbam, gustate similiter dulcem et sua-
 “ vem, et post capitis vestri damnabilem negationem, redite

¹ *eligendam* in the printed texts.

² Omitted in the printed texts.

³ *Detestemur* in the printed texts.

⁴ Omitted in the printed texts.

⁵ *oppugnatores* in the printed texts.

⁶ *ortodoxo* in orig.; by inadvertence.

⁷ Omitted in the printed texts.

⁸ Sic in orig., Bibl. Reg. 13 E. ix., and the printed texts; but inserted in error, apparently.

MS. Bibl. " cum Petro ad confessionem. Verum verbum hoc semina- A.D. 1378.
 Reg. 13 " vinus super petram, cum vestra detestabilis obstinatio inde
 E. ix. " proditoris vos efficiat participes et consortes, ejus iniquitas
 " residet super talentum plumbi. Cæterum non existimet
 " vestra stulta cæcitas et cæca stultitia, quod illa verba, quæ
 " interdum in vestris litteris videntur sapere pietatem et
 " zelum domus Dei, nos commoveant, vel quicquam vobiscum
 " consentiendo persuadeant; satis enim luculenter perpendi-
 " mus, quod ipsa verba fermento ¹Pharisæorum conduntur, a
 " quo in Evangelio Christus suos cavere præcepit. Locum
 " ergo quem elegistis vestris sceleribus perpetrandis, idoneum
 " vobis nominatis, ostendentes clare vos verum caput Ecclesiæ
 " reliquisse, et effectos membra diaboli in desertum abiisse
 " cum Judæ proditore, ubi vosmetipsos estis laqueo suspen-
 " suri, ut de vobis verificetur id propheticum,—² 'Fiat habitatio
 " 'eorum deserta, et in habitaculis eorum non sit qui inha-
 " 'bitet.' Et iterum, de singulis vestrum dictum est, ³ 'Fiant
 " 'dies ejus pauci, et Episcopatum ejus accipiat alter.' Præ-
 " terea Comitum Fundorum claram famam vestris commenda-
 " tionibus in toto Christicola populo denigrastis, cum dicat
 " Poeta, 'Idem est laudari a turpibus et ob turpia.' Animad-
 " verte igitur, Fundorum Comes, quod per quamplures
 " Christianorum fines eras incognitus, et eo infelicius præser-
 " tim, cum jam tibi non nomen, sed ignominiam, perquisis,
 " inimicos Christi et unitatis Ecclesiæ divisores, ac pacis et
 " tranquillitatis totius Christianitatis turbatores invitando, eos
 " in ipsorum detestabili perfidia confovendo, ut etiam contra
 " Christum et populum Catholicum ædificasse videaris asylum.
 " Exsurge ergo, O Comes, et mures de pera projicias, de
 " tabernaculo tuo fuga serpentes, et carbones sulphureos a
 " sinu tuo excute; ne flamma inextinguibili te exurant, et
 " Dei gratiam et benedictionem totius populi Christiani, glo-
 " riam mundi et commendationem adipisceris, et divinam
 " mereberis effugere ultionem.⁴"

Captio Castri de Berwico.

Circa idem tempus, videlicet die Jovis proximo ante festum Capture of
 Sancti Andreae Apostoli, latrones de Marchia Regis Scotiæ Berwick
 furtive intraverunt castrum de Berwyco noctanter, per quod- Castle by
 the Scots.

¹ *Matt.* xvi. 6.

² *Psal.* lxi. 25.

³ *Acts* i. 20.

⁴ *Data etc.*, added here in Bibl.
 Reg. 13 E. ix. and the printed
 texts.

A.D. 1378. dam foramen cujusdam turris, et Constabularium dicti castrī, MS. Bibl. Dominum Robertum de Boyntone, militem strenuum, ibidem Reg. 13 imparatum invenientes, occiderunt; uxorem vero ejus et filios, E. ix. ac etiam familiares alios, exire permiserunt, sub conditione reddendi eisdem ¹tria millia marcarum infra tres septimanas sequentes, vel alias, reddendi eorum corpora custodiæ carcerali. Deinde in crastino, idem vespiliones exeuntes, patriam conterminam pervagantes, oves et boves, et diversi generis animalia rapuerunt, et ad castrum pro eorum victu perduxerunt. Sperabatur autem a multis, quod hæc ²omnia facta sunt consilio et favore procerum regni Scotorum.

Recapture of the castle by the Earl of Northumberland. Hiis auditis, Dominus Comes Northumbrorum animose ad obsidendum dictos malefactores advolat, et absque mora, adunatis quasi quadringentis armatis, insultum facit ad castrum, ³deterrens inclusos insuper cum petrariis et aliis machinis bellicis per longam moram. Collocaverat autem idem Comes semetipsum et filium suum primogenitum Henricum, qui primo tunc suum vexillum displicuit, ad magnam portam ipsius castelli; Dominum vero Alanum de Heton, cum suis, ad aliam partem, Dominum Thomam de Ilderton, cum suis, ad aliam partem, et universos de familia de Herones ad quartam partem; et adjutorio Altissimi invocato, insultum facere unanimiter, quilibet in sua custodia, contra muros. Nec defuit inclusis animus, quin fortiter et viriliter repellerent Anglos insistentes contra eos, et arcerent eos ab ingressu amplius quam per duas horas. Tandem, post magnum longumque conflictum, fortuna nostratibus arridente, captum est castrum miraculose quidem, quum omnes, quos diximus ⁵resedissee in circuitu ejus, Domini simul et semel intraverunt, quilibet videlicet in ea parte quam ceperat expugnandam. Occisi sunt ex Anglicis tantum duo, et plurimi vulnerati. Ex Scotis vero ad numerum quadraginta et octo contriti sunt, gladioque consumpti, uno tantummodo ad vitam reservato, qui Scotorum consilia ediceret nostræ genti: sicque operarii iniquitatis ceciderunt, favente Deo, in foveam quam fecerunt, et pene omnes malefactores Marchiæ contriti sunt superbia sua repente, qui putabant ex hoc uno successu Anglis exterminium irrogasse.

Vain intervention of the Earl of Dunbar. Cum utique primo eorum irruptio in dictum castellum Comiti Northumbrorum nunciata fuisset, misit ad Comitem de Dunbarre, qui est Custos Marchiæ ex parte Scotorum, in-

¹ *duo* in the printed texts.

² *omnia* omitted in the printed texts.

³ *deterius* in orig.; corrected from the printed texts.

⁴ *fecere* in the printed texts.

⁵ *reddidissee* in orig.; corrected from the printed texts.

MS. Bibl. quirens si ejus conscientia vel consilio fuissent treugæ taliter A.D. 1378.
 Reg. 13 violatæ, et hæc omnia perpetrata. Qui affirmavit, se nullo
 E. ix. modo horum conscius extitisse, nec istam injuriam præsci-
 visse; quinimmo promisit, se velle communiter cum Comite
 Northumbriæ ad locum properare, et, quantum in ipso foret,
 auxilium impendere ad extorquendum ipsum castrum de
 manibus perfidorum. Veniens autem juxta conductum, requi-
 sivit eos, virtute treugarum, ut redderent castrum, quod
 injuste occupaverant, Regi Angliæ vel Comiti Northumbriæ,
 seu attornato Regis. Qui, more gentis eorum, responderunt,
 tam breviter quam procaciter, se nullatenus Regi Angliæ
 castrum illud, nec Regi Scotiæ, reddituros; quinimmo ser-
 varent illud usibus Regis Franciæ contra omnes homines
 quamdiu viverent. Quod et opere compleverunt; nam octo
 diebus servantes illud, nono die, ut prædicitur, gladio
 perierunt.

De dissensione inter Regem Franciæ et Britones.

Rex Francorum, eisdem diebus coacto Parlamento Parisius, War be-
 proceres Britanniae, qui affuerant, jurare compulit ad reddend- tween the
 dum villas munitas et castella quæ habebant in manibus, sibi King of
 vel ejus assignato, quandocunque placeret eidem Regi petere France
 ab eisdem. Nolentes autem quosdam se astringere hujusmodi and the
 Bretons.
 juramento mortis interminatione deterruit, et jurare coegit
 multos. Britanni vero, post dictum Parlamentum festinantes
 ad propria, munierunt sua loca, comportantes frumentum et
 cætera necessaria ad instaurandum castella sua. Rex autem
 Franciæ, paulo post, misit Bertrandum Clykeyn cum exer-
 citu copioso, ad extorquendum præfatas munitiones de manibus
 Britannorum, et imponendum Francos suos. Sed Britones,
 non ignari de adventu eorum, restiterunt eis viriliter, arcentes
 eos a finibus Britanniae cum armata manu valida, et retro-
 cedere compulerunt. Et hac occasione facta est dissensio
 inter Regem Franciæ et Britannos.

Transit annus iste lætus et abundus victualibus; Ecclesiæ
 perturbativus propter errores excrescentes in clero, tristis
 propter mortem Papæ Gregorii; Angliæ, Franciæ, atque
 Scotiæ, ¹[sive] Britanniae suspectus, molestus, et inquietus,
 propter motus varios et eventus.

¹ Inserted from Bibl. Reg. 13 E. ix.: omitted in the printed texts.

A.D. 1379. Anno Dominicæ Incarnationis millesimo trecentesimo MS. Bibl.
 septuagesimo nono, qui est annus regni Regis Ricardi, Reg. 13
 Secundi post Conquæstum, secundus, eodem anno Dominus E. ix.
 Robertus Rous, miles egregius et custos villæ de Sherbourgh,
 postquam Gallicos pluries infestasset, et cepisset Oliverum,
 Capture of the brother of Bertrand du Guesclin. fratrem Bertrandi Clekeyn, et alia multa regno Angliæ fecisset
 utilia, reversus est in Angliam, et missus est ad custodiam
 illius loci Dominus Johannes Herlestone.

Hugo Calverle a Calesia revocatur.

Sir Hugh Calverley made Admiral of the seas. Dominus Hugo Calverlee per idem tempus vocatus est a
 Calesia, quam strenue custodierat, ad totius Angliæ commo-
 dum et honorem, et factus est Admiralus maris; et Do-
 minus Thomas Percy associatus est ei, ad observandum
 semitas maris per unum annum. Dominus Willelmus de
 Monte Acuto, Comes Sarum, missus est Calesiam loco Hugonis
 The Earl of Salisbury succeeds him at Calais. Kalverlee; qui, non modicum post adventum suum, prædas
 egit infra Galliam, et instauravit Calesiam de non parva mul-
 titudine diversi generis animalium et jumentorum.

Acta Hugonis Calverle et Thomæ Percy in mare.

Capture of some of Sir Hugh Calverley's troops in Bretagne; and singular restitution of them by Sir Geoffrey Cornmel. Eodem tempore Dominus Hugo Calverlee et Dominus Thomas
 Percy profecti sunt ad mare cum magna multitudine armato-
 rum; qui, Britannicum perscrutantes oceanum, obviaverunt
 septem navibus onerariis et uni navi bellicæ, onustis vino, quas
 levi negotio subactas ceperunt, et ¹Bristoldum transmiserunt.
 Cum autem circa littus maris Armorici pervenissent, exierunt
²ab hominibus dictorum Hugonis et Thomæ ad deprædandam
 patriam convicinam. Quidam vero miles, nomine "Galfridus
 " ³Cormel," in insidiis delitescens, cum magna manu bellicorum
 hominum, irruit in eos improvisos insidiarum talium, et cepit
 quotquot ascenderant super terram. Mandaverat tamen suis,
 ne cuiquam nocerent ex ipsis, sed captos illæsos omnino ser-
 varent. Quod et factum est. Igitur Dominus Galfridus, su-
 mens homines quos jure belli ceperat, properavit ad Dominum
 Hugonem Calverlee sub conductu, et reddidit sine redemptione

¹ *Bristolium* in Parker's text, |
Bristollium in Camden's text.

² *de* in the printed texts.

³ *Carmel* in Bibl. Reg. 13 E. ix.

MS. Bibl. homines supradictos, promittens, si idem Dominus Hugo vellet A.D. 1379.
 Reg. 13 in regionem ascendere, multum placeret dominis et habitatori-
 E. ix. bus villis terræ, et quod ipsi parati fuerunt ad liberandum
 sibi villas munitas et castella. Si tamen vellet morari ad
 regionis custodiam, obtulit insuper idem Galfridus, nomine
 principum regionis, sibi victualia, et mille equos exercitui suo,
 si placeret ei per patriam equitare. Sed idem Dominus Hugo,
 quoad equitationem vel moram excusans se, dixit aliud se
 habere opus consummandum, quod suscepit, nec posse vacare
 pro tunc, ullo modo, ad satisfaciendum votis eorum.

Archiepiscopus Cassillensis.

Sub eisdem diebus venit a Roma Archiepiscopus Cassillensis The Arch-
 Hibernicus, qui illuc missus fuerat urgentibus quibusdam bishop of
 causis, reportans magnam potestatem ligandi et solvendi, in- Cashel
 dultam sibi ab Apostolico. Cum autem venisset Londonias, denounces
 habito sermone ad populum, denunciavit Regem Franciæ, et the King of
 quotquot Antipapæ adhærebant, involutos excommunicationis France and
 sententia; asseverans etiam jam Angliæ fore tempus accepta- the adhe-
 bile, tam in causa ²Dei quam in causa Regis Angliæ, ad rents of the
 invadendum regnum Franciæ, præsertim cum esset verisimile Antipope.
 quod Rex anathematizatus non haberet fiduciam resistendi.

Proclamatio contra Papam.

Circa idem tempus, Rex Franciæ fecit proclamari per uni- Proclama-
 versum regnum suum, quod nullus pareret vel obediret Urbano tion of the
 Papæ. Quod si aliquis attentaret, decollandum se nosceret, et King of
 omnia bona sua ³regiis usibus confiscanda. France
 against
 Pope
 Urban.

Parliamentum Londini.

Eodem anno factum est Parliamentum Londoniis, in quo Parliament
 fuit ordinatum, quod immunitates et privilegia ecclesiæ West- at London.
 monasteriensis illibata manerent; sed apposita est modificatio Immuni-
 satis rationabilis atque utilis, super impunitate illorum qui ties of the

¹ *ipsius* in the printed texts.

² These four words are omitted
 in the printed texts.

³ *regibus* in orig., by inadver-
 tence.

A.D. 1379. Church at Westmin-ster, as afforded to fraudulent debtors, abolished.

pro debito illuc essent de cætero fugituri. Nam ¹cum prius quidam, quibus erat superabundans substantia ad reddendum quibus obligantur debita, scrupulosam sibi formantes conscientiam, illuc fugerunt, ibidem lætos ducentes dies in commestationibus et convivationibus; quorum bona seu possessiones eadem gaudebant immunitate ubicunque locorum sitæ essent, qua ipsorum domini existentes intra libertatem Westmonasterii fruebantur; ac per hoc, nonnunquam hii quibus debebantur pecuniæ, defraudabantur nequiter et depauperabantur, dum eorum debitores, commorantes ibidem, vel omnino recusabant solvere quæ debebant, vel quibus debebant, dimidium pro toto recipere compellebant; et ita, ut diximus, semper pars justior injuste gravabatur; statutum est ut Ecclesia, quæ justa debet universa disponere, justitiæ non præjudicet, sed sicut illa suis debet gaudere privilegiis, ita debet omnem justitiam adimplere. Quapropter ordinatum ²[est], ut pro debito confugientes ad libertatem Westmonasterii, si actor hoc expetierit, præconis voce facta proclamatione in loco ubi est verisimile quod talis proclamatio debet venire ad audientiam debitorum, moneantur parere justitiæ. Quod si ³noluerint, extunc liceat ministris regiis investigare bona debitorum, vel intrare possessiones eorundem, et venditionem facere de bonis seu possessionibus talium, donec plene creditoribus ⁴persolvatur.

A new tax granted.

Item, conniventibus quibusdam, qui semper aliquid incommodi ⁵ruminabant, ordinata est nova taxa ad opus Regis; parcendum enim decrevere communibus, qui exactionibus præteritis pene depressi fuerant. Duces videlicet Lancastriæ et Britanniae solverent viginti marcas, ⁶[scilicet quilibet eorum decem marcas,] Archiepiscopi vero tantum; Comites autem sex marcas, Episcopi quoque et Abbates mitrati tantum, non obstante quod Abbates tenerentur solvere pro singulis capitibus monachorum suorum quadraginta denarios. In quo decreto patet manifestius eos bono ⁷judicio caruisse, qui talia statuere, dum quilibet pauperrimus Abbas pro cornibus suis teneretur solvere tantum, sicut ditissimus Comitum vel Epi-

Hardships resulting therefrom.

¹ *qui* in orig.; corrected in the margin, in a somewhat later hand.

² Supplied from Bibl. Reg. 13 E. ix. and the printed texts.

³ *voluerint* in orig.; corrected from the printed texts.

⁴ *personaliter* in orig., by inadvertence; corrected from the printed texts.

⁵ *nunciabant* in the printed texts.

⁶ Supplied from the printed texts. This passage is also found in Bibl. Reg. 13 E. ix., but appears to have a faint line beneath.

⁷ *modico* in orig. and the printed texts; corrected from Bibl. Reg. 13 E. ix.

MS. Bibl. scoporum, et ultra pro monachis suis donec excederet taxam A.D. 1379.
 Reg. 13 ¹Ducum. Nullus præterea, Justiciarius, Vicecomes, miles vel
 E. ix. armiger, rector, vicarius, vel simplex capellanus, subterfugit
 hanc taxam; sed si habitura sit "eventus sordida præda
 " bonos," Deus novit.

Bellum Papæ contra Antipapam.

Hoc anno, post Pascha Domini Urbani Papæ milites, cum Ro- Defeat of
 manorum et Italicorum exercitu, inierunt bellum adversus Anti- the army of
 papæ exercitum, qui dicit se "Clementem," et adversus Britones the Anti-
 qui omnino favebant eidem; et cessit nostris victoria, favente pope Cle-
 Deo, occisique sunt ex Antipapalibus quinque millia sive plures, ment.
 ex communibus exercitus, et ²capti milites sexaginta, cum eo-
 rum campi-ductore Barnardo Delsale. Quod audiens, non ³[jam]
 Clemens, sed pene "demens," factus Antipapa, concito fugit ad
 quoddam castrum Reginæ Neapolis, quod vocatur "Spelunca," He takes
 ibidem latitans et in terra Comitum Fundorum, donec furtive refuge at
 transvectus est a schismaticis Avinionem. Sperabat nimirum in Avignon.
 umbra alarum Regis Franciæ, quem novit parti suæ favere, et
 idcirco illum locum pro majori securitate ⁴censuit expetendum.
 O detestanda, profana, damnanda, non ignorantia, sed malitia Censure of
 hujus Regis! qui non ignorat quam injustus, quam invalidus, the support
 quam vilis, sit titulus hujus pseudo-papæ, et tamen non afforded
 solum in perniciem animæ suæ sed multorum damnationem et him by the
 interitum, et totius Ecclesiæ submersionem, nititur tale idolum King of
 adorare, colere, et exaltare. Constabat utique sibi, quod non France.
 intravit per ostium, sed ascendit aliunde, videlicet per mace-
 riam; et ideo damnabilis ejus favor omnibus fidelibus esse
 videtur. Susceperat equidem epistolas ejusdem, post elec-
 tionem Urbani Papæ, de ejus electione concordi, de ejus
 intronizatione, solio, et aliis, quæ verum Petri successorem
 decerent; unde nihil aliud videtur facere nisi talibus consen-
 tire, qui dicunt verum falsum, et falsum verum.

Audierat insuper, sicut nec eum latere poterat, epistolas quas Conduct of
 idem de gressu Urbani Papæ suo consanguineo, Comiti Flandriæ, Clement on
 direxerat, quibus eum verbis commendaverat; quorum effectum, the elec-
 etsi non omnino tenorem, dicam, ut per hæc ejus malitia tion of Ur-
 clarius fidelibus elucescat. Erat siquidem hic Antipapa, ut ban to the
 Papacy.

¹ dictum in orig., dictam in the
 printed texts; corrected from Bibl.
 Reg. 13 E. ix.

² campi in orig. and the printed
 texts; corrected from Bibl. Reg.

13 E. ix.

³ Supplied from Bibl. Reg. 13
 E. ix.: omitted in the printed texts.

⁴ Supplied in orig., in a somewhat
 later hand.

A.D. 1379. præmisimus, Comitis Flandriæ consanguineus, vir et nobilitate MS. Bibl.
 generis præclarus, et scientia litterarum non minus spectabilis, Reg. 13
 si genus et ¹scientiam hac perfidia minime maculasset. Hic E. ix.
 igitur mox, ut Urbanus Papa Pontificatum est ingressus, adhæsit
 eidem familiarius cæteris, unde et ejus consiliis specialius est
 accitus. Quod ²ut compertum est Comiti Flandriæ memorato,
 gavisus est, quasi per ipsum multa esset apud Papam facturus
 et impetraturus. Nec secus accidit quam sperabat. Nam
 confestim ad ipsum suas destinavit epistolas, oneratas precibus
 et promissis, ut quendam clericum sui Comitatus, Præpositum
 videlicet Sancti Donati, transferre laboraret ad Episcopatum
 Morinensem sive ³, ac quendam alium clericum de
 sua familia in Præpositum Sancti Donati, faceret promoveri.
 Quibus acceptis, statim Cardinalis, respectu tanti viri, con-
 sanguinei sui, Domino Papæ ejus petitiones curavit exponere;
 nec segnius a Papa quæ petierat impetravit. Expeditis igitur
 pro suæ voluntatis arbitrio Flandrensis petitionibus, confestim
 remisit eidem suas litteras, nuncians et suas petitiones auditas,
 et quam benignum Dominum Papam repererat erga suam
 personam, commemorans etiam multa de sanctitate Papæ, et
 justitia; unde precabatur obnixius ut et ipse Comes esset
 amicus ejus, quem senserat in primis suis petitionibus sibi
 tam favorabilem; ac insuper, in suis litteris curaret eidem
 Papæ ipsum Cardinalem specialiter recommendare. Quæ omnia
 idem Comes adimplevit.

Grounds
 upon
 which Cle-
 ment
 joined the
 party op-
 posed to
 the elec-
 tion of
 Pope
 Urban.

Expost vero, cum ipse Cardinalis et cæteri de Collegio,
 quibus Ecclesiæ perturbatio complacebat, viderent Urbanum
 Papam ut Summum Pontificem per omnia condecenter agere,
 contra avaritiam ipsorum disputare, adversus injustitias ⁴dis-
 ceptare, et in omnes simoniacos intrepide terribiliter ful-
 minare, pœnituit eos fecisse hominem. Augebat insuper
 furorem eorum, quod protestatus fuerat se justitiam facturum
 inter virum et virum, et maxime inter Reges Francorum et
 Anglorum, per quorum pene discordias tota Christianitas
 detrimentum acceperat. Favebant nimirum Regi Francorum,
 ejus illecti muneribus, unde et metuebant ne aliquid salubriter
 statueret contra eum, per quod vel eorum minueretur com-

¹ *scientia ac* in orig. and the
 printed texts; corrected from Bibl.
 Reg. 13 E. ix.

² *et* in the printed texts.

³ *sive Thavernensem* in MS. Bibl.
 Reg. 13 E. ix. The hiatus is filled

in orig., in a more recent hand, with
 apparently the word *Ganduniensem*:
sive and the hiatus are omitted in
 the printed texts.

⁴ *deceptare* in orig., and the
 printed texts.

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

modum, vel eorum opinio penes Regem. Hiis itaque et hiis A.D. 1379. similibus causis desciverant ab eo quasi vir unus, et istum de quo fit sermo, ad instar Baal, quod interpretatur "vanitas," erigentes, statuerunt simulacrum suum, et ambulaverunt post vanitatem, et vani facti sunt, et procidentes curvaverunt genua sua ante Baal. Relicti sunt tamen viri aliquot, viri justi timentes Deum, ex Collegio Cardinalium, qui non incurvati sunt ante eum, sed cum Urbano in unitate Ecclesiæ permanserunt. Ex quibus præmissis, ut dixeram, manifeste clarescit, quantum periculum suo capiti Rex Francorum aggeravit, qui hæc omnia sciens, sed dissimulans, nitebatur viribus et substantia totam Christianitatem trahere in erroris abyssum.

Deditio Castellī Sancti Angeli.

Cum hæc ita se haberent, arridere cœpit aliqualis aura The Castle serenior Domino Urbano Papæ populoque Romano, Domino of Saint auferente opprobrium ex Israel, et conterente portas æreas, et Angelo vectes ferreos confringente. Portas, inquam, et vectes ¹castelli garrisoned by the munitissimi, Castellī videlicet Sancti Angeli, quod fuerat eis opponents of Pope spina in oculo, in latere stimulus, quamdiu Antipapales, Bri- tanni videlicet, illud municipium occuparunt. Britanni revera, Urban. ad ejus custodiam mox ²in initio dissidii inter Papam et Cardinales destinati, illud viriliter munierunt, bellicose gubernarunt, et strenue servaverunt; adeo autem, ut ³[in] ignominiam Romani populi redundaret, quicquid meditati sunt, quicquid machinati sunt, quicquid denique aperte compleverunt. Romanorum namque bona diripientes, in castellum comportarunt, ⁴loco vicina devastarunt, et objecta quæque, scilicet domus et palatia, quæ eis nullo modo esse possent impedimento, machinis, trabiculis, missilibus, et petrariis, conquassarunt. Erat ibidem cernere (nescio utrum magis miserandum an dolendum spectaculum) populum, cujus patribus nulla civitas, nulla provincia, nullum regnum, denique nec totus mundus, quandoque resistere potuit, jam propriis finibus ita artari, ita vexari, ⁵adeo reprobabiliter deturbari a facie mediocris castri, ut pene omnem spem amitteret resistendi.

¹ Omitted in the printed texts.

² *in* omitted in Camden's text.

³ Supplied from Bibl. Reg. E. ix: omitted in the printed texts.

⁴ *loca* in the printed texts.

⁵ *ab eo* in orig. and the printed texts; corrected from Bibl. Reg. 13 E. ix.

A.D. 1379. Propriis utique diffidens viribus, quendam Anglicum militem, MS. Bibl.
 The aid of Johannem Hawkwode, in Italiae et Lumbardia partibus cum Reg. 13
 Sir John non parva manu militum et armatorum militantem, vocandum, E. ix.
 Hawkwood vel potius multa pecunia coemendum, ad suum auxilium,
 about to peroptimum fore putavit. Sed Britones qui in castello erant,
 be invoked. cum hæc audissent, tutius rati sunt se occulte Domino Papæ
 The reddere, quam ejus adventum in sui perniciem expectare.
 garrison Constatat namque eis Romanos, sicut a militia veterum et
 secretly probitate exciderant, sic a clementia et pietate quæ semper
 surrenders antiquos Romanos victores comitari solebant. Et revera
 to Pope Romani moderni crudelissimi viri sunt, ¹et nulla pietate
 Urban. præditi, præcipue penes eos quos armis subjugare contingit.
 Hac ergo causa præcipue coacti sunt Britones occulte ²cum
 Domino Papa componere, ut, salvis corporibus, tamen illæsi
 propter metum ³[eorum] qui oderunt eos. Numerus quidem
 The dimi- eorum, qui castrum ita tenuerant, qui Romanos veluti aspis in
 nutive eorum, qui castrum ita tenuerant, qui Romanos veluti aspis in
 number of sinu afflixerant, vix excrevit ad septuaginta quinque; unde et
 the gar- eos majori odio perstringebant, cum videbant a tam paucis
 rison. eorum posse contundi superbiam, et ipsos Romanos amplior
 rubor confusionis invasit. Quare, ut diximus, nullo modo saluti
 eorum consensissent, si Dominus Papa pro liberatione eorum
 Romanorum arbitrium expectasset.

Treasures Britonibus itaque de castello egressis, et Papalibus, juxta
 removed condictum, immissis, per totam noctem aurum et argentum,
 from the vasa concupiscibilia, et universa quæ usui Papæ prodescent,
 Castle for fecit Dominus Papa ad suum Palatium comportari. Illucen-
 the use of te crastino, senatus populusque Romanus, cum comperissent
 the Pope. deditionem castelli, occurrit illico cum securibus, lignibus,
 et omnis generis instrumentis, ad diruendum castellum, in
 ultionem tanti opprobrii accepti per Britones castellanos.
 Confractum est itaque castellum in ipsa die, et dirutum pro
 magna parte; et ita Romani de ⁴insensibili materia cru-
 delem quodammodo cepere vindictam.

¹ *ex* in orig., by inadvertence; corrected from the printed texts.

² *ab* in orig., by inadvertence.

³ Supplied from Bibl. Reg. 13 E.

ix.: omitted in the printed texts.

⁴ *visibili* in orig. and the printed texts; corrected from Bibl. Reg. 13 E. ix.

Acre certamen inter Anglicos et Gallicos apud Scherburgh, pro victualibus.

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

Eodem anno, stipendiarii qui erant cum Domino Johanne A.D. 1379. Harleston apud Scherburgh, et maxime hii qui remanserant Distress of the English troops at Cherbourg. post recessum Domini Roberti le Rous, versi in seditionem ¹dixerunt, ²["Ecce! nihil superest quod manducemus, et " quomodo pascere poteris] hanc multitudinem, praesertim " cum Gallici omnes pene ³aditus, omnes vias, concluderint, " per quas spes victus esse possit?" Dominus Johannes vero, eorum necessitudinibus compassus, eorum lenire cupiens amaritudinem, dixit ad eos;—"Cernitis, commilitones, me " eadem necessitate ⁴pressum, vobiscum communiter, qua vos " urgeri doletis. Et quid est quod ultra facere vobis debeam? " Decernite quid me vultis facere pro salute vestra; parat- " tum me habebitis sive ad vitam sive ad mortem." Cui " illi, "Est hic," inquit, "non procul ecclesia et quoddam " molendinum, in quæ hostes nostri sua victualia compor- " tarunt; transeamus illuc instructis armis, ut experiamur si " forte nobis arrideat fortuna serenior. Melius est enim et " honorificentius nobis mori fortiter, quam fame et inedia " cum dedecore deperire."

Applaudit ille dictis eorum, et nocte sequente accinguntur ad The Eng- iter: ad loca ergo prædicta perveniunt, sed ea Gallicis repleta lish troops attack the French. reperiunt. Nec mora, insultum dant acerrimum ad utrumque locum, et fit utrinque magnus strepitus, hinc Anglicis certanti- bus pro communi victu, illinc Gallicis eos viriliter propellenti- bus pro custodia utrarumque rerum, victus videlicet atque vitæ. Ibi videres in Anglicis non per speculum vel ⁵in ænigmate, sed facie tenus, quid fames imperat, quid inedia stimulat; dum nostrates potius letale ferrum hostium appetunt, saxa libenter subeunt, muros alacriter, sed periculose, invadunt, quam famis incommoda seipsos tolerare permittunt. Quid multa? Pro victu instatur audacius, pugnatur ardentius; occupant famelici saturatos, Anglici Gallicos, et captivos accipiunt pro libito jure belli; redeunt onusti spoliis, gaudent victoria affectata.

¹ *duxerunt* in orig. and the printed texts; corrected from Bibl. Reg. 13 E. ix.

² Supplied from Bibl. Reg. 13 E. ix.; omitted in the printed texts.

³ *editus* in orig.; by inadvertence.

⁴ *præsum vobiscum comiter* in the printed texts.

⁵ *enigma* in the printed texts.

A.D. 1379. Sed non diu perseverat ista jocunditas,—“Non longum tenet uva
 “comas, nec populus umbras;” nam in ipso itinere obvios habent MS. Bibl.
 quosdam ex Gallicis, qui bellum eis indicunt, aut captivitatem Reg. 13
 omnibus repromittunt. Turbantur Anglici a facie verborum E. ix.
 eorum, Gallici redeunt ad ipsos qui miserunt eos. Nec mora,
 apparent Anglicis qui delituerant in insidiis Gallici; unde
 nostrates, certiores effecti de pugna, parant se ad gloriose
 vivendum aut fortiter moriendum, instruunt acies, turmas
 disponunt juxta disciplinam ordinis militaris, præponunt
 sagittarios, stabiliunt pedites, et ipsi qui equites fuerant
 pedites efficiuntur. Gallici ergo, videntes apparatus talem,
 et ipsi se parant et mutuis exhortationibus se confortant.
 Deinde venit ad pugnam, manus conserunt. Sed Gallici,
 multo nostratibus fortiores, primo impetu nostros retrocedere
 vi compellunt. Interim arcitenentes nostris præsidio fiunt,
 dum denso sagittarum imbre Francos obnubilant, dum plures
 vulnerant, et ¹[plurimos] Plutoni commendant. Nec tamen
 cedunt Gallici, sed instant, animosius pugnant, alacrius ¹[per-
 cutiunt], mortem, si contingat, subire pro gloria reputantes.
 Fit itaque personantium grandis tumultus invicem se colli-
 dentium, gladiatorum galearumque tinnitus, ¹[tubarum hinc inde
 clangor et strepitus], unde non mediocriter animantur partes
 ad res bellicas magis strenue peragendas ibidem. Dominus Jo-
 hannes Harlestone, Anglorum ductor et capitaneus, primus vel
 unus e primis, Francos invadens fortiter, concidens horribiliter,
 prosternens immisericorditer, et ipse a multitudine eorum se
 circumdantium, sicut apes, opprimitur, solo tenus dejicitur,
 pedibus et hominum et equorum conteritur, et ibidem relin-
 quitur semivivus. Illic cernendum Anglorum animositatem et
 fidem, qui cum suum ita dejectum cernerent campi-ductorem,
 non cedere, non fugere demum, nec mente concidere, sed
 audacius et fiducialius mortem contemnentes, in campo pro-
 stare didicerunt.

Sir Geof- Dum hæc aguntur, et Bellona pro parte Francorum desæviret,
 freyWorse- Dominus Galfridus Worslee, miles et manu promptus et bello
 ley comes strenuus, quem nostrates ex industria ad succurrendum, si ne-
 up with cessitas urgeret, reliquerant, improvise cum turma sua super-
 the reserve, venit, durissimis armata securibus, et Gallorum stationem petit,
 and the ipsosque invadit, dissipat, et prosternit. Omnes itaque qui con-
 victory is venterant Anglici cum eodem, viri fortes, scientes bellum,
 ultimately elevatis securibus Gallicos mactant ut pecudes, dum nullus ictus
 gained by the Eng- effectu careret, nullus feriendo laboraret in vanum. Quicunque
 lish.

¹ Supplied from Bibl. Reg. 13 E. ix.: omitted in the printed texts.

MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. hostem uno ictu percusserat, non opus erat ut secundum A.D. 1379. adderet. Cernere erat ibidem fortissimas galeas a viris fortibus omnino dissectas, nonnullas autem ita collisas, ut omnino vel conquassato capite vel contrito, unum latus adhaereret alteri, nulla arte levandum, nulla ratione reformandum, sine dissolutione totius operis. Affluit ¹inter ²[hæc] et alia turba garcionum et aliorum, qui ad custodiam equorum remanserant, et ad sarcinas; quæ videns jam statum belli ex parte Francorum aliququaliter inclinatum, sumpta audacia, et assumptis instrumentis, vel quæ de propriis habere poterant vel quæ de cadentibus Francis extorserant, repente ex adverso super Gallicos irruunt; et eos, duplici contritione conterendo, dum hii istac cædunt, illuc, ut diximus, Dominus Galfridus memoratus, et sui, sæviunt, ²[in] ³desperationem adducunt, et violenter, immo turbulenter, ad deditionem compellunt; occisis primitus plusquam centum viginti, et captis pene prisonibus ad numerum supradictum.

Facta est igitur in illa die magna salus in gente Anglorum, et collaudabant Dominum Omnipotentem, cui non est difficile salvare in paucis æque ut in multis. Et reversi sunt ad municipium cum magna gloria et spoliis multis, digni per omnia quibus dicatur,—“ Vos estis qui fecistis salutem in Israel, et “ abstulistis opprobrium de gente.”

Flandrenses perfidi pro crudelitate in Anglos pœnas luunt.

Eodem anno, circa festum Nativitatis Sancti Johannis Baptistæ, manifestata est hominum malitia dolose diligentium, et consequenter, Deo volente, in dolosos justa animadversione vindicatum. Malitia quidem hominum impiorum, ²[hominum] their conduct towards the English. more Samaritanorum, Judæos quondam colentium inter prospera, persequentium inter adversa, Anglicos vicissim et amant et odiunt varietate temporum. Hii siquidem et Anglos colunt et diligunt, dum constat eos esse superiores adversis, fortiores hostibus, fortunatiores adversantibus, solito ditiores; at contra, cum cernunt eis adversa consurgere, prævalentes hostes in-

¹ *etiam et* in the printed texts.

² Supplied from Bibl. Reg. 13 E. ix.: omitted in the printed texts.

³ *dissipationem* in orig. and the printed texts; corrected from Bibl. Reg. 13 E ix.

A.D. 1379. surgere, miserias crescere, ærumnas augeri, ¹[fortunam adversari,] negant consilium, negant auxilium, negant fiduciam, negant notitiam, et postremo ipsi efficiuntur eisdem cunctis hostibus sæviores. Patuit hoc non semel aut iterum, sive tertio, sed puto infinities, si ab origine gentis ejusdem retexere cuncta fas sit. Patet in præsentī tempore quod nostris damnis sentimus, effectualiter cernimus.

Capture of an English vessel by the Flemings. Enimvero, cum Dominus Hugo Calverlee et Dominus Thomas Percy ad custodiam maris destinati fuissent, obvia fuit eis bargia quædam Cornubiæ, de villa de Foiway, quæ, ²jam transacto tempore a Rege sibi deputato ad maris custodiam, ante ingressum dictorum militum Hugonis et Thomæ, consumptis stipendiis domum redire parabat. Quam cum cognovissent iidem milites, et causam ipsius redditus, petierunt ut qui in ea erant cum eodem vase reverterentur cum eis, ³promittentes se interim quosdam ex suis Angliam remissuros pro eorum stipendio renovando. Ipsi vero, propriis cessurum commodis arbitantes, si quid ex hostium manubiis ⁴obiter lucrari valerent, negant se pro tunc redituros, sed potius ⁵dicunt se navigaturos ad propria, et postea novis victualibus, novis utensilibus, novo robore, reversuros. Quid multa? Velificant ipsi versus patriam; milites, cum suis ad maris custodiam et tutelam, ⁶cum, ecce! cum volucris cursu semoti essent procul ab invicem, et utrisque visus et cognitio ⁷fuisset ablatus, obviam habent Cornubienses quandam navem Flandrensem, armatis onustam, perfidis repletam, crudelibus refertam, impiis oneratam. Qui cernentes bargiam solam, et cognoscentes nostrum navigium in alias partes concessisse, operi consueto dantes operam, fide profligata, pietate repulsa, sumpta audacia, in nostros arma convertunt. Sed et nostrates, cernentes rem agi pro capitibus, ⁸et ipsi se parant ad viriliter resistendum. Fit igitur conflictus atrocissimus, nostris pro rebus et vita certantibus, Flandrensibus ⁹e contra laborantibus, ne eorum in hac parte ¹⁰prodatur dolus et falsitas, si non con-

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

¹ Supplied from Bibl. Reg. 13 E. ix.: omitted in the printed texts.

² *tam* in orig. and the printed texts.

³ *promittens* in the printed texts.

⁴ *leniter* in orig. and the printed texts. Corrected from Bibl. Reg. 13 E. ix.

⁵ *ducunt* in orig. and the printed texts. Corrected from Bibl. Reg.

13 E. ix.

⁶ These two words are omitted in the printed texts.

⁷ Omitted in the printed texts.

⁸ *et* repeated in orig.; by inadvertence.

⁹ *e* omitted in the printed texts.

¹⁰ *perdatur* in orig. and the printed texts. Corrected from Bibl. Reg. 13 E. ix.

MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. tingat eos superiores existere, seu victores. Sed quid pauci A.D. 1379. contra multos, fessi contra fortes, valerent? Siquidem nostri diutina maris experti incommoda, eis erant impares, qui et plures erant, et minime fluctibus fatigati. Cessit ergo victoria hominibus inhumanis, trucibus, et cruentis. Revera And murder of the crew, with the exception of one boy; who finally discloses the crime. bargiam occupantes, occidunt, prosternunt, et demergunt nostros, nulli parcentes, nulli deferentes, nullum denique quem sors eorum crudelitati obtulit reservantes. Occisis tandem, ut arbitrabantur, omnibus, bargiam profundo commendant, ¹ne videlicet eorum fraudulenta dolositas et dolosa fraudulentia Anglicis fieret manifesta.

Superfuit tamen quidam garcio ex eadem bargia, qui dum instantissime utrinque pugnaretur, cernens nostros perdendos, transierat in navem Flandrensiū, descendensque in sentinam ibidem latuit, nulli cognitus donec idem ²Flandrenses portum Anglicum attigissent. Hic ergo per tres dies sine victu perseverans, dum audisset Flandrenses Anglicis colloquentes, et idioma suorum agnovisset, repente surrexit ex profundo navis, fidem et suffragium Anglorum ³inclamitans magna voce. Accurrunt Anglici, turbantur Flandrenses; nulli tamen rei veritas erat nota; sed demum invalescente clamore ⁴pueri, res innotuit Anglicis sicut erat. Et mox Flandrenses capti sunt et The Flemish ship seized, and the crew imprisoned, carceribus destinati, recepturi pro facinoribus mercedem dignam. Navis autem et bona eorum regiis sunt usibus confiscata.

Johannes Clerik, miles strenuus, in femore percussus corruit.

Sed Anglis ⁵nunquam damna sola ⁶venirent, quin potius multiplicata ⁷concurrerent. Accidit Anglis eodem anno grave dispendium, et toti insulæ deplorandum. Nam vir armipotens Sir John et bellicosus, prudens et strenuus, Johannes Clerke, socius et Clerke collega strenuissimi militis Domini Hugonis de Calverlee, is wounded

¹ *ut* in orig. and the printed texts. Corrected from Bibl. Reg. 13 E. ix.

² *Flandrensiū* in orig.; the three last syllables of the previous word "*Flandrensiū*" being immediately above, in Bibl. Reg. 13 E. ix., and so, probably, catching the transcriber's eye. *Flandrenses* in Bibl.

Reg. 13 E. ix. and the printed texts.

³ *clamitans* in the printed texts.

⁴ Omitted in the printed texts.

⁵ *unquam* in orig. and Bibl. Reg. 13 E. ix.; *nunquam* in the printed texts.

⁶ *veniunt* in the printed texts.

⁷ *concurrunt* in the printed texts.

A.D. 1379. dum in Armoricam Britanniam concessisset, et moraretur in MS. Bibl.
 and taken castello ¹de , quædam galea portum intravit, dicti castelli Reg. 13
 prisoner. tanquam naves ejusdem incensura. Videntes autem hoc qui E. ix.
 cum eodem Johanne erant, mox armati ad vasa concurrunt,
 et ipsi defensuri naves ab incendiis vel rapinis. Dictus
 autem Johannes, cui nunquam defuit quod ducem deceret,
 cernens suos ita graviter pro rerum defensione concurrere, et
 ipse leviter armatus descendit, accurrit, navem ingreditur,
 asserens se velle fortunæ suorum fore socium, sive adversa
 futura esset, sive secunda. Qui vero in galea erant, cernentes
 rem pro votis accidere, nostros scilicet persequi incircum-
 specte, quasi in meticolose fugiendo nostros lacesunt jaculis
 et missilibus, donec venirent ad introitum ipsius portus. Et
 egressis utrisque, illis fecte fugientibus, nostris cum ardore
 sequentibus, mox nostri proditos se senserunt. Nam repente se
 inter quinque galeas qui ²[in] insidiis delituerant, conspexerunt.
 Quid tunc nostri facerent, quo se verterent, dubitabant; ³cum
 subito, Johannes memoratus, sumpta audacia, velut gigas,
⁴efferatur in hostes, hos prosternens, istos repellens, ut ipse
 solus contra tot sufficere videretur. Mirantur et hostes ani-
 mositatem hominis et audaciam, et in ipsum solum vires, men-
 tes, odium, arma, convertunt. Interim quidam ex suis ejus
 hortatu portum reintrant, ejus protecti præsidio, forti defensi
 brachio, salvati periculo. Ipse tandem cernens omnes suos
 posse salvari, eos qui in ejus navi erant ⁵ejicit ante eum, ipse
 murus pro illis effectus contra hostes, dum illi terram attin-
 gunt; nec prius ⁶fatigatus est, donec omnes suos cerneret salvos
 et incolumes terram præoccupasse ante eum. Demum cum
 ille navem relinquere vellet, saltando de navi, cujusdam
 securi percussus in femore corruit, et illico captus ⁷[est].
 Fractum est utique femur ejus illo ictu, et tibia fere a cor-
 pore separata. Vir spectatæ bonitatis et audaciæ, posteris
 multarum peroptime rerum a seipso gestarum monumenta re-
 linquens.

¹ Instead of this word and the hiatus, as in orig. and in Bibl. Reg. 13 E. ix., *ibidem* in the printed texts.

² Supplied from Bibl. Reg. 13 E. ix. and the printed texts.

³ *tum* in the printed texts.

⁴ *afferatur* in orig.; *fertur* in the printed texts. Corrected from Bibl. Reg. 13 E. ix.

⁵ *ducit* in orig. and the printed texts. Corrected from Bibl. Reg. 13 E. ix.

⁶ Apparently written *fatigarent* in orig.; *satageret* in the printed texts; *fatigatus est* in Bibl. Reg. 13 E. ix.

⁷ Supplied from Bibl. Reg. 13 E. ix. and the printed texts.

*Bargia quædam Eboraci una cum hominibus
submersa.*

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

Ad malorum autem cumulum, amissa est eodem tempore et A.D. 1379.
nobilis bargia Eboraci, quæ dum nimis inconsulte galeas in- A barge,
vaderet, repente circumvallata undique a multitudine galea- belonging
rum, capitur a viris ¹eorundem. Sed male gavisī sunt hostes to York, is
tanto lucro; nam mox, ut barbari eam intrassent quodam- taken, but
modo, et suis et nostris, quos captivos jam tenebant, esset im- sinks with
pleta, subito et insperato petiit profundum maris abyssi, et the enemy
demersa est cum universis Anglicis atque barbaris qui in eam on board.
concesserant, rebusque omnibus ²quas comportarant in eam.
³Perforata fuerat dum manus consererent nostrates et
hostes, in profundo ejusdem; quod latuit tam nostros quam
hostes, donec effectualiter dispendia vitæ sentirent, submersione
præfata.

Dux Armoricæ Britannicæ a suis honorifice susceptus.

Sub eisdem diebus, Dux Armoricæ Britannicæ, quem præ-The Duke
diximus vocatum a suis ad recipiendum Ducatum suum, a of Bre-
quo velut ejectus fuerat, multis annis, susceptis obsidibus et tagne is re-
sufficienti securitate, transfretavit ad sua, applicuitque ad called by
portum juxta Sanctum Maloum pridie Nonas Augusti. Cui his people.
occurrentes domini, milites, armigeri, mercatores, cives, pene
præ gaudio visionis domini sui naturalis, semetipsos ⁴intra se
capere non valebant; tanta erat universalis hilaritas omnibus
in commune, gaudium et jocunditas, ut ⁵cerneres certatim ipsos
populi principes splendidissime armatos, indumentis pretiosissi-
mis circumamictos, præ desiderio videndi, recipiendi, honorandi,
quem eorum anima diligebat, sua ornamenta velut vilissima Descrip-
quæque contemnere, et se maris fluctibus præcipitanter in- tion of his
gerere, et ad navem devote in qua Dux, eorum dominus, erat, reception.
⁶accedere, ac in ipsis Neptuni gurgitibus, prout poterant,

¹ *eorundem* in orig. and the printed texts.

² *quas* repeated in orig.

³ *perditis, cum manus* in the printed texts.

⁴ *inter* in the printed texts.

⁵ *cernentes* in orig. and the printed texts. Corrected from Bibl. Reg. 13 E. ix.

⁶ *accidere* in orig.

A.D. 1379. genua flectere; quibusdam, ¹ dum honorem adventanti certant impendere, pelagi fluentis ad genua, nonnullis ad pectora, ple-
risque ad mentum usque, totaliter madefactis. Inter alios
occurrerunt ei ad eundem portum de villa de Dinnam, Do-
minus Karolus de Dinniam, Dominus de Mountafillan; item
Dominus de Beaumaneris, Dominus Petrus Turnemeyne, Do-
minus de Hannaday: item Vicecomes de Dinnam, Capitaneus
de Dinnam et de Selidort; item Dominus de Sancto Gyell,
Dominus de Ferris, Dominus de Plesers, Dominus de Mounta-
ban, et plures alii milites, quorum nomina scribere supersedi.
Venerunt et armigeri ² innotabili numero cum eisdem, usque
ad numerum, ut usu vulgari loquar, tercentum sexaginta lan-
cearum.

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

He is
joined by
many of
the nobles.

Unex-
pected cor-
diality of
his recep-
tion by his
subjects.

Septimo die Augusti, venit ad eum Constabularius de Reynes,
et plures alii, ad numerum sexaginta lancearum. Octavo die
Augusti, venit ad eum Dominus de la Vale, Dominus Castelon,
Dominus de Mounford, et plures alii milites et armigeri, ³ [ad
numerus] nonaginta lancearum. Decimo die Augusti, venit ad
eum Vicecomes de Rone, quondam fortissimus et infestissimus
inimicus sibi; cum quo venerunt alii plures milites et armigeri
Ducatus sui, usque ad numerum quadringentarum lancearum.
Qui omnes eum, ut eorum dominum naturalem et legitimum,
honoraverunt, recognoverunt, ac susceperunt, et pacem, secun-
dum ejus arbitrium, cum eo fecerunt. Reperitque idem Dux
(quod mirum dictu est) post ipsius patriæ tot dissidia, tot
bellorum ⁴ coruscationes et fulgura, tot hostium direptiones et
vespilionum furta publica, quæ jugiter per multos annos per-
tulerat ipsa regio, omnem domus suæ supellectilem et thesau-
rum, omnia denique bona quæ ⁵ dimiserat relinquens patriam,
adeo intacta et integra, ac si ipse ⁶ præsentialiter ea cum omni
virtute sua et robore conservasset. Tanta itaque constantia
arserant populares in amore domini, tanta fide viguerant in
amore principis, tanta perseverantia perstiterant in amore
Ducis, ut prius, ut citius, ut potius, paterentur propria in
direptionem et prædam dari, quam quicquid minueretur de
hiis quæ apud eos reliquerat eorum dominus naturalis.
Tributum insuper regionis, quod soliti fuerant in pace
colligere usibus sui Ducis, etiam in vastitate hostili colligi

¹ cum in orig. and the printed
texts; corrected from Bibl. Reg.
13 E. ix.

² innumerabili in the printed texts.

³ Supplied from Bibl. Reg. 13 E.
ix.: omitted in the printed texts.

⁴ chrusca fulgura in the printed
texts.

⁵ admiserat in orig.; corrected
from Bibl. Reg. 13 E. ix.: possederat
in the printed texts.

⁶ personaliter in the printed texts.

MS. Bibl
Reg. 13
E. ix.

¹ fecerant, et ad securum locum comportari, ut quandocum- A.D. 1379.
que advenisset ad tractandum eos in mansuetudine et
lenitate, ut accidit, thesauros tam insperatos quam inæsti-
mabiles reperisset. Dux autem omnia ista considerans
præter spem evenisse, indicibili repletus gaudio, gratias agit
Deo, qui quando vult, transfert et ² immutat regiones et regna,
et quibus vult ea tribuit. Et interim, cum tempus miserandi
ejus advenerit, restituit ea timentibus nomen ejus. Deinde
plebi, pro incredibile fide et gratitudine quam in eis invenit,
regratiatur uberrime; promittens se de cætero eis, non ut
tyrannus aut hostis, præfuturum cum furore, sed, ut prius,
princeps cum justitia et amore.

Memorable factum Domini Hugonis Calverlee.

Nec oblivioni ³ Lethææ ⁴ tradendum æstimo factum notabile,
factum non minus laudabile quam memorabile illius virtutum
et ⁵ fortitudinis ⁶ exemplaris, illius præfulgentis speculi mili-
taris, Domini Hugonis Calverlee; qui tamen sua sapientia,
animositate, et virtute, ipsum Ducem servavit a derisionibus
hostium, et insuper commune vulgus quod sequebatur, appa-
ratus aulæ seu cameræ thesauros publicos et privatos, arma
bellica, vasa aurea et argentea, omnemque Ducis supellec-
tilem, defendit a rapinis et invasionibus barbarorum.

Cum autem, ut præfatus Dux Britanniae et Dominus Thomas
Percy, cæterique majores, portum præoccupassent, simulque
cum eis Dominus Hugo memoratus; nec ⁷ dum naves onerariae
quæ victualia vehebant, et cætera quæ prædiximus, portum
attigissent; non enim poterant omnes simul intrare, quia
portus artus est et periculosus; ecce! repente vespiliones
Gallici, simul cum Hispanis, vecti galeis advolant, rati cuncta
sibi cessura pro votis, cum naves nostræ, quæ jam portum
tenebant, reverti non poterant ad ferenda præsidia; duplici, ut
eis visum est, de causa, quia videlicet et aura erat eis contra-
ria et malitia loci suspecta. Nec mora, consuetis adhibitis
instrumentis, missilibus scilicet, quæ vulgus "gunnas" vocant,

Defeat of
French and
Spanish
ships by
Sir Hugh
Calverley,
off the
coast of
Bretagne.

¹ *fecerunt* in the printed texts.

² *mutat* in the printed texts.

³ Omitted in the printed texts.

⁴ *esse tradendum* in the printed texts.

⁵ *fortitudinum* in the printed texts.

⁶ *exemplar* in orig. and the printed texts.

⁷ *cum naves onerare* in orig. and the printed texts; corrected from Bibl. Reg. 13 E. ix.

A.D. 1379. *terribiliter feriunt et conquassant ipsam classem, et adeo con-* MS. Bibl.
stanter invadunt, ut omnis spes liberationis earum, et ipsis et Reg. 13
illis qui jam terram tenebant, esset adempta. Vidit hæc E. ix.
Dominus Hugo Calverlee, et ingemuit, et concaluit cor ejus
intra se, et oblitus totius periculi, imperat nauclero ut con-
vertat navem in qua erat ad hostes;—"Quoniam," inquit,
"pudendum est nos affici incommodo duplici, videre nostros
"cum nostris deperire, et auxilium ferre non posse. Citius
"deberemus mortem amplecti, quam tam probrose damna talia
"cum cachinnis hostium sustinere. Ne igitur dicant nos nos-
"tratibus vel noluisse, vel ausos non fuisse, in tantis periculis
"tulisse solatium, sentiant quid Deus valeat, sentiant et nobis
"animos non deesse."

Diutius vero reluctanti nauclero, et impossibilitatem præ-
tendenti revertendi ad nostros, et pericula commemoranti quæ
passuri essent si forte reverterentur, comminatus est poenas
nisi laboraret reverti; sicque factum est, ut cum maxima diffi-
cultate revertendo penetrarent ad hostes. Quo cum pervenis-
sent, mox Dominus Hugo et ipse sua præparat instrumenta,
et sagittariis imperat ut jam demonstrent hostibus, quid
manus, quid brachia, quid arcus, quid tela sua, ¹prævaleant.
Ipsi vero non segniter jussis ejus parent, et tam animose, tam
dense, sagittas in hostes emittunt, ut tempestas grandinis
descendere consuevit in ortu primi veris. Igitur nullus locus,
nullus angulus, ²[a] sagitta volante ³tutus erat, quin ubicunque
locorum concesserant hostes, vel læderentur, vel configerentur,
⁴vel saltem per sagittas impedirentur a cæptis; sicque dum
sagittarii eminus, gladiatores nostri, non comminus, proeliantes,
parata est via et occasio ⁵navibus onerariis evadendi. Nec
prius destitit Hugo, quoadusque omnes prædictas naves tutam
stationem cepisse viderat. Tunc demum et ipse ⁶obsequitur,
hostes viriliter a sua rate proturbans, qui eum insecuti fuerant,
et eorum conatus tam vi quam astu deludens, donec et ipse
cum suis portum salutis reintrasset.

Admira-
tion of his
valour
expressed
by the
Duke of
Bretagne,

Viderant hæc omnia una parte Britones, cum suo Duce, qui
ob facta fortia ejusdem Hugonis, et Anglorum qui cum eo
fuerant, in tantum amorem eorum exarserunt, quod vitam et
animam pro eis ponere, si necessitas hoc exigeret, cum jura-

¹ *prævalent* in orig.; and the
printed texts. Corrected from Bibl.
Reg. 13 E. ix.

² Supplied from Bibl. Reg. 13 E.
ix.: omitted in the printed texts.

³ *tectus* in the printed texts.

⁴ *ut* in the printed texts.

⁵ *manibus* in orig., by inadvertence.

⁶ *insequitur* in the printed texts.

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

mento, dulce reputarent. Sed et ipse Dux vix unquam a gratiarum actione cessabat, nunc Dei collaudans virtutem et gratiam, nunc Hugonem extollens et magnificans, quasi per eum ex inope factus fuisset opulentus, quippe qui opes et substantiam turpiter et cum dedecore perdidisset, nisi jam Hugonis animositas, strenuitas, atque probitas, opem ¹tulissent.

Stabant ex adverso, in muris et turribus villæ Sancti Maloi, Gallici, cum corum Capitanco, Bertrando Cleykyn, ²qui et ipsi, non minus quam Britones, viri ausus laudantes et facta, afficiebantur ³eidem, timentes, ut assolet vulgus, casum aut captionem viri quem diligit; et quanquam hostes existerent, tamen pro ejus incolumitate Dominum precabantur. Ipse insuper Bertrandus Cleykyn publice protestatus est, se maluisse omnes Gallicos illo conflictu deperisse, quam quicquam ⁴adversi tantus vir pertulisset; quibus laudibus ⁵iste vir dignus habetur, qui et suis salutem ⁶saltem per hostium detrimenta tulit, et tamen pro virtute sua hostium promeruit laudem et favorem. Profecto nostris temporibus non est inventus in ordine militari similis illi qui conservaret legem Excelsi; et idcirco reor omnia hæc sibi contigisse præter solitum, ut cognoscant posterī quanta erga Deum devotio, erga Sanctos affectio, erga Matrem Ecclesiam veneratio, ac postremum, erga cultum justitiæ fervor et dilectio, valeant obtinere. Nullus quippe, ut verum fatear, eo virum magis sanctitati deditum, orationibus aut eleemosynis assuetum, nostro tempore facile reperisset.

And
by Ber-
trand du
Guesclin.

Dives quidam, Mercator Januensis, a Mercatoribus Anglicanis invidiose peremptus.

Eodem tempore, quidam nobilis et prædives mercator Januensis, veniens in Angliam et ⁷plura commoda Regi regnoque promittens, si Rex dignaretur permittere eum apud Hampton, castellum de novo constructum, occupare, et ibidem sua mercimonia recondere, repente interemptus est a mercatoribus Anglicanis; magno detrimento plebis et regni; nam promiserat, et effectualiter complevisset, ut dicebatur, si

A Genoese
Merchant
is assassi-
nated
through
jealousy, as
alleged, on
part of the
English
merchants.

¹ *tulisset* in the printed texts.

² *quin* in the printed texts.

³ *ibidem, timentes*, in the printed texts.

⁴ *adversus* in orig.; corrected from the printed texts.

⁵ *ipse* in the printed texts.

⁶ Omitted in the printed texts.

⁷ *pluries* in orig. and the printed texts. Corrected from Bibl. Reg. 13 E. ix.

A.D. 1379, consecutus fuisset vota sua, et vita privatus subito non fuisset, MS. Bibl. eo provexisse portum Hamptoniae, quod nullus portus in Reg. 13 hiis Occiduis Europæ partibus æquiparari potuisset eidem. E. ix.

The crime
censured
by the
writer.

Revera, quicquid ex Orientalibus regionibus per mercatores Januenses, Flandriæ, Normanniæ, Britanniae Armoricae, solebat inferri ante, nostris ¹regionibus fuisset allatum; et ita consequenter compulsi fuissent ab Angligenis exteri suas merces requirere, a quibus ipsi non sine magno periculo suas divitias petere consueverunt. Sed tantis commoditatibus obvia fuit nostrorum malitia; ²et nimis licenter efferata est in virum innocentem et molientem nostra commoda. Mercatores siquidem, suis cessura damnis arbitrantes quaecunque in hac parte publico proficerent incremento, ut ferunt, hominem nihil doli suspicantem, noctu repente circumventum, Londoniis in ³strata publica ante fores obtruncant hospitii sui, per quosdam conductos ad illud facinus exequendum. Sicque nostrorum detestanda malitia, nec minus execrabilis avaritia, nobis inimitias peperit amicorum, Januensium videlicet et aliarum nationum quæ in circuitu nostro sunt; et paucorum perfidia suspectam reddidit fidem omnium incolarum. Quis enim externus ⁴[in posterum] audebit se fidei nostræ committere, cui tanta infidelitas sive inhumana crudelitas nota erit? Quis non timebit nostras versutias, et abominabitur nomen nostrum? Et super hæc omnia, metuendus est Dominus, quem tam proterve nostris ⁵malis offendimus, cujus mandata adeo ⁶infinite ⁷despicimus, ut non jam negligenter quidem delinquimus, sed, tanquam servi qui sciunt domini voluntatem et non faciunt, voluntarie suis legibus contraimus. Scimus enim Eum comminando præcepisse,—⁸“Innocentem et justum non interficies;” sed nihili pendit mandata divina avara cupiditas, et legis naturalis scita refugit ambitio mundialis; plus valet apud inhumanos homines lucrum temporalis substantiæ quam caritas vel affectio socialis vitæ, quæ nos generaliter fratres efficit. Timendum est igitur ne nobis ⁹iratus Dominus in ultionem

¹ *temporibus et regionibus* in the printed texts.

² *et* omitted in the printed texts.

³ *platea* in the printed texts.

⁴ Supplied from Bibl. Reg. 13 E. ix.: omitted in the printed texts.

⁵ Apparently written *aliis* in orig., corrected from Bibl. Reg. 13 E. ix.; *peccatis* in the printed texts.

⁶ Incorrectly written *infirmate* in orig., and *infrunite* in Bibl. Reg. 13 E. ix.; *infinite* in the printed texts.

⁷ *displicuimus* in orig.; corrected from the printed texts.

⁸ *Exod. xxiii. 7.*

⁹ *iratus est Dominus ut ultionem*, in orig. and the printed texts. Corrected from Bibl. Reg. 13 E. ix.

MS. Bibl. 'fraternæ necis comminando dicens impropere;—² "Vox san- A.D. 1379.
Reg 13 "guinis fratris tui clamat ad me de terra, et maledicta
E. ix. "terra in opere tuo, quæ aperuit os suum, et suscepit
" ³ sanguinem fratris tui." Quis autem frater carnalis unquam
majora commoda fratribus suis claboravit inferre, quam iste
nostratibus machinatus est? Revera dicebatur, quod libram
piperis pro quatuor denariis vendidisset, et ita consequenter de
singulis faciendo generibus specierum. Quod profecto tractu
temporis indicibile emolumentum incolis peperisset.

*Magna Pestis in partibus Borealibus; Scotique tunc
partes illas invadentes.*

Eodem anno, tempore æstivali tanta pestis exorta est in A great
partibus Borealibus ex iniquo sidere, quanta nunquam antea pestilence
visa fuit; adeo namque invaluit ipsi ipsa mortalitas, ut pene in the
totam patriam de probatissimis viris subito spoliaret; et de North of
mediocribus, quid dicendum, evacuavit quamlibet fere domum, England.
ut penitus sola remaneret; familias amplissimas absorbendo
delevit, non usque ad unum, sed usquequo nullum, superstitem
derelinqueret. Sed hæc perpauca sunt respectu eorum quæ
sequuntur.

Enimvero, in tantum aggravata est manus Domini super
eos, ut villas et oppida, olim viris bellicis, prudentibus, et
præditiis, ac ipsis colonis, refertissima, suis habitatoribus
destituerat et in solitudinem redigeret et desertum. Et super The Scots
omnia, Scoti, ut patet, humani generis inimici, non compati ravage
tot ⁴proximorum mortibus, non condolere tot calamitatibus, those parts.
didicerunt gentis miseræ, postremo nec manum Domini, tam
vicinam eis, vereri sciverunt, sed inhumaniores brutis, effera-
tiores feris, istud tempus accommodatum eorum crudelitati
putantes, in gentem morbo et peste ⁵tabescentem efferati, quos
Dominus percusserat persecuti sunt, et ⁶[super] dolorem vulne-
rum eorum addiderunt, percutientes in ore gladii viros bello Enormities
aptos, quos nondum morbus aut pestis infecerat, et, plurimorum committed
amputatis capitibus, vesano spiritu agitati ipsa capita ad invicem by them.

¹ *subitæ necis* in the printed texts.

² *Gen.* iv. 10.

³ *sanguinis* in orig., by inadvertence.

⁴ *Christianorum* in the printed texts.

⁵ *tabescente* in orig. and the printed texts. Corrected from Bibl. Reg. 13 E. ix.

⁶ Supplied from Bibl. Reg. 13 E. ix.: omitted in the printed texts.

A.D. 1379. pede percutere et repercutere, ad modum cum pila ludentium, MS. Bibl. non horrebant. Et cum nullum tot malis obviantem, nullum Reg. 13 resistantem, conspicerent, exinde audaciores effecti, universa E. ix. sibi licere putantes, patriam pervagantur, villas prædantur, divitias asportant, fugant coram eis bestias et jumenta, in tantum ut ipsos greges porcorum coram ipsis abigerent, quod animalium genus nullus ante Scotorum abducere prætentavit. Cum autem patriæ præmeditati fuissent direptionem, antequam ingrederentur regionem illam, accitis quibusdam ex incolis, sollicite scitati sunt, cur ipsis tantum tanta pestis acciderat, plus quam Scotis aut aliis gentibus convicinis. Qui simpliciter responderunt, se nescire causam tantæ mortalitatis, quippe quibus occulta fuere divina judicia. Sed unum constanter affirmabant, quod omnis calamitas, omnis mortalitas, demum omnis adversitas, quæ eis acciderant, ex speciali Dei gratia contingebant; quandoque propter peccata sua, ut luerent in hac vita commissa nefarie, et malis operibus dediti timore mortis desisterent ab inceptis; aliquando propter exercitium justorum, ut majorem fidem in Deo habeant, quemadmodum scriptum est,—¹ “Justi et timebunt et sperabunt in Domino;” et aliquoties propter multas causas occultas quas non expedit vobis scire. Cum vero Scoti ² audivissent ab incolis pestem eis illatam Dei gratia, trepidaverunt timore ubi non erat timor, saltem talis qualem assumpserant satis bestialiter; unde ingressuri terram, et postquam ingressi sunt eam, cotidie mane signaverunt se tali benedictione, ab ipsis magna deliberatione composita, et multum necessaria, ut eis visum fuit.

The Scots' Senior igitur, vel major natus, inter ipsos, taliter inchoavit prayer that —“Benedicite,” et respondebatur—“Dominus.” Deinde major they may be pre- prosecuted est,—“Deus et Sanctus Kyntegernus, Sanctus Ro- served —“manus, et Sanctus Andreas, servent nos hodie ³[et cotidie] a from the “divina gratia et fœda morte qua Anglici moriuntur.” Et pestilence. post istam benedictionem, se satis protectos satisque munitos ⁴[putabant] a cunctis malis casibus quæ supervenire valebant. Quæ benedictio multo ridiculosius sonat in ipsorum idiomate quam lingua Latina, et propterea illam in præsentī loco scribere dignum puto; nam isto modo sonat;—“*Gode and Seynt Mango, Seynt Romayne, and Seynt Andreu, scheld us this day fro Goddis grace, and the foule deth that Ynglesshe men dyene*

¹ Psalm xl. 3.

² *aut ab*, in orig. and the printed texts. Corrected from Bibl. Reg. 13 E. ix.

³ Supplied from Bibl. Reg. 13 E. ix: omitted in the printed texts.

⁴ Supplied from the printed texts; not found in Bibl. Reg. 13 E. ix.

MS. Bibl. "upon." Sperandum est ergo, etsi non in presenti, in futuro A.D. 1379.
 Reg. 13 tamen, precum suarum consequentur effectum, et inhumani-
 E. ix. tatis crudelitatem quam exercuerunt in populum humiliatum
 sub flagello Dei, peste videlicet ¹laborantem, digna compensa-
 tione persentient. Lento namque gressu progreditur divina
 severitas, ²[sed] tarditatem suam gravitate compensat.

Johannes Schakel libertati pristinae restitutus.

Eodem tempore, intercurrentibus personis gravibus, qui John
 multum de injuria irrogata personis dudum in ecclesia Schakel is
 Westmonasteriensi, videlicet Roberto Haulec et Johanni Scha- restored to
 kel, pie justeque doluerant, reddita est pax et libertas Johanni liberty,
 Schakel, quem supra docuimus irreverenter extractum de on certain
 eadem ecclesia, et ad Turrim Londoniarum tractum, ibidem- conditions.
 que ³carceri mancipatum. Convenit siquidem inter Dominum
 Regem et ⁴ipsum, id postulantibus viris venerabilibus, ut
 Johannes Schakel captivum suum, filium Comitis de Dena,
 qui jam nuper, defuncto patre, et ipse hæreditarie Comes ef-
 fectus est, Domino Regi publicaret; nondum enim sciebant
 quis aut qualis esset, vel ubi moram traxerat ita diu. Et
 præterea ordinatum est, ut Dominus Rex daret eidem Johanni,
 pro possessione prædicti captivi, terras ad valorem centum
 marcarum per annum, et in pecunia quingentas marcas; et
 quod Dominus Rex de bonis regiis fundaret unam cantariam
 pro animabus eorum quos ejus ministri in ecclesia supra-
 dicta peremerant, de quinque sacerdotibus, perpetuis tem-
 poribus duraturam. Firmatis istis conditionibus, Regi cap-
 tivus redditur, et Johannes Schakel pristinae libertati.
 Jussus autem exhibere captivum, cunctis admirantibus, Singular
 ministrum suum obtulit, qui ei astiterat et more valecti fidelity
 viderat in omni tribulatione sua, et ante persecutionem quæ shown by
 sibi illata fuerat in carcere, et extra carcerem; et ita fide- his pri-
 liter sibi adhæserat, ut non potuisset agnosci; ita impense soner, the
 ministraverat, ut putari conductitius suus famulus merito Count de
 potuisset. Denia:
 Erat cernere inter Anglos ibidem confusionem mag-
 nam et verecundiam de tanta viri fide, dum quisque non
 haberet in summa tranquillitate, quod ipsum in maxima per-
 turbatione et regni totius commotione habuisse conspiceret;

¹ laborante in the printed texts.

² Supplied from Bibl. Reg. 13
 E. ix.: *sed tarditatem iræ gravitate*
pœnæ compensat, in the printed texts.

³ carcere in the printed texts.

⁴ ipsum, *depostulantibus* in the
 printed texts.

A.D. 1379. omnibus inter se quærentibus quisnam ex ipsis inveniri potuis- MS. Bibl.
set ¹[ei] similis, qui potuit transgredi, et non est transgressus, Reg. 13
ut honorificus dominus habitus a Rege fuisse, regnique pro- E. ix.
ceribus; et omnia, respectu fidei quam magistris suis debuit,
contempsisse, ac demum, in ipsa persecutione suis magis-
tris illata, pene caput suum intuitu fidelitatis ipsis gladiis
²posuisse.

Reflexions
on his
constancy.

O constantia juvenis prædicanda! quæ licet posita inter pres-
suras persequentium, nulla tamen varietate fortunæ frangi
potuit, quominus inveniretur ³perfecta, stabilis inter aspera,
⁴secura inter dubia, fide ⁵certans inter adversa. Anglice,
quisquis es, qui, pecunia corruptus, aut aliis donis illectus,
⁶proditionem patriæ tuæ moliris, respice speculum hujus ex-
terni, fidem scilicet hujus viri, qui non Anglicus, non indi-
gena, sed quodam jure hostis et alienigena, et ⁷tamen, ita
proterve, ⁸tam pertinaciter, fidem servat, juramentum observat
quo magistris suis, ut ita dicam, se adjunxerat, quod pauper
et inops, et servus miseriæ magistrorum in fidelitate plus
elegit effici, quam in fidei læsionem semetipsum prodendo,
damno magistrorum ⁹cum Rege regnique proceribus juxta
conditionem sui generis, in abundantia, jocos, ac divitiis
gloriari. Hæc idcirco scripsi, ut pudeat Anglos præsentis et
futuros proditoris infamia, qui respectu hujus Hispani in
promptu habent fidei non fictæ sed perfectæ speculum, et
discant quanta laus et gloria fide et probitate perquiritur, et
e contra quam pudenda recordatio, quam fœda memoria,
sequitur proditores.

*Comes Flandriæ, dum novas a suis communibus
exigit consuetudines, expulsus est.*

The Count
of Flanders
is expelled
by his
subjects.

Sub eisdem pene diebus, Comes Flandriæ, dum novas con-
suetudines a suis communibus ¹⁰exigit, dum novas exactiones
exquirat, dum nova onera minus prudenter imponit, dum in-

¹ Supplied from Bibl. Reg. 13 E.
ix.: omitted in the printed texts.

² *potuisse* in orig.; corrected from
the printed texts.

³ *perfecte* in the printed texts.

⁴ *securus* in the printed texts.

⁵ *cernens* in orig.; *cernens nil*
adversa in the printed texts. Cor-

rected from Bibl. Reg. 13 E. ix.

⁶ *perditionem* in orig. and the
printed texts. Corrected from Bibl.
Reg. 13 E. ix.

⁷ *ita tamen* in the printed texts.

⁸ *ita* in the printed texts.

⁹ *in* in the printed texts.

¹⁰ Omitted in the printed texts.

MS. Bibl. sueta contra suorum libertates inquiri, cum omni domo sua, A.D. 1379.
 Reg. 13 universa familia, totoque Consilio, de terra sua vi communium
 E. ix. est expulsus. Et mox exercitus plebis cito deligitur viginti
 millium, et eo amplius, virorum de communitate electorum,
 ad custodiendum fines patriæ ab incursu faventium Comiti,
 suo videlicet domino naturali, et ad obsidendum ¹[vel] ca-
 piendum eundem Comitem, si persistendum inceptis putaret.
 Interim, ut assolet, fiunt direptiones et prædæ bonorum
 Comitis sibi que faventium, incendia prædiorum, mortes fa-
 mulantium, et cuncta quæ vel odio personarum geri solent,
 vel vindicta victorum.

Sensit damni partem Walerannus Comes Sancti Pauli, qui per
 idem tempus ad partes illas concesserat, ad muniendum castra
 sua in illis partibus constituta. ²Nam cum comperissent eum
 favere parti Comitæ, mox ad quoddam ejus manerium universi
 se transferunt in spiritu furoris et iracundiæ; et totum illud
 prædium, quod in ædificiis et pulchritudine omnia Comitatus ex-
 cedebat prædia, solo complanant, non relinquentes tignum super
 parietem, aut lapidem super lapidem; ut omnibus luceret
 clarius illos in corde et ex corde odio persequi dominum suum
 Comitem, et omnes qui ei familiaritate aliqua jungebantur.
 Cum igitur, elapsis jam multis diebus, Comes cerneret eos
 in sua perseverare pertinacia, et prius mori velle quam consue-
 tudines suas avitas amittere, et ipse pertæsus damni quod
 patriæ inferebatur medio tempore, mittit ad eos qui eorum
 palparent animos, si forte interim flexi fuissent, vel labore
 militiæ aut expensarum nimietate animo concidissent. Sed
 ubi didicit eos nullo modo deflexos, nullis laboribus fatigatos,
 decernit ³condescendere suorum ⁴[naturalium] voluntati. Et
 idcirco renunciavit illis, se fore paratum ad præsidendum eis
 ut dominus placidus, ⁵si ipsi in cæteris modo consueto sibi
 submittant. Ipsi vero nequaquam se subjiciendos renunciant,
 nisi omne Consilium ⁶[ejus] removeatur ab ipso, et recipere
 solum velit consiliarios ex communis vulgi decreto; et insuper,
 ut tradat in manus plebis ipsos qui hujusmodi perturbationis,
 seu commotionis, causa fuere. Comes igitur, nullam aliam

The Count
 de Saint
 Pol is
 compelled
 to make
 conces-
 sions to his
 people.

¹ Supplied from Bibl. Reg. 13
 E. ix.: *et* in the printed texts.

² *Nam* omitted in the printed
 texts.

³ *descendere* in orig. and the printed
 texts; corrected from Bibl. Reg 13
 E. ix

⁴ Supplied from Bibl. Reg. 13 E.
 ix: omitted in the printed texts.

⁵ *sed si ipsi* in the printed texts.

⁶ Supplied from Bibl. Reg. 13
 E. ix. Omitted in the printed
 texts.

A.D. 1379. viam cernens ad recuperandum ejus dominium, licet invitus MS. Bibl.
 adjudicavit fieri petitionem eorum, et ita postremo est suo Reg. 13
 Comitatus restitutus. E. ix.

Edmundus Brumfelde fraudulenter agit in acquisitione sibi Abbatiae Sancti Edmundi.

Edmund
 Brumfelde
 fraudu-
 lently ob-
 tains the
 Abbacy of
 Saint
 Edmund's
 Bury, from
 the Pope.

Per idem tempus, venit a Curia Romana Edmundus Brunfelde, monachus ecclesiae Sancti Edmundi de Burgo, afferens secum Bullas, in quibus, dono et provisione Domini Papae, asseveravit se Abbatem et pastorem ipsius ecclesiae confirmatum. Iste siquidem Edmundus, promotus ex substantia illius Monasterii usque ad summum gradum, quotiens a Studio revocabatur ad Monasterium, semper contentiosus et seminator discordiarum, et odii concitator, extiterat inter fratres; unde fratres illius loci, fatigati saepe per ipsum, cum consilio Domini Johannis Bryncele, patris tunc et pastoris eorum, ¹decreverunt quovis pacto, aut per fas aut per nefas, deliberari ²de persona sua, ne videlicet una ovis morbida totum gregem ipsius Monasterii contaminaret; et ut illorum propositum cautius et secretius, ac sine fratrum, vel loci, aut ipsius Edmundi, scandalo, sortiri valeret effectum, offerunt sibi officium Procuratoris domus illorum, ut vadens ad Romanam Curiam, ibidem pro ecclesiae necessitatibus jugiter moraretur, ac sic per consequens domus illa sua praesentia vacuaretur, et fraterna quies suis simultatibus in posterum minime turbaretur. Sed antequam hoc negotium cum exequi, aut ab eis recedere, permiserunt, cogitantes ³et plerumque quod coeli diversa facies vel externa regio non ⁴mutat conditiones quorundam, nec potest Aethiops mutare pellem suam, exegerunt ab illo juramentum de non adquirendo aliquo beneficio ipsius domus, et de non procurando quod in ipsius ecclesiae cederet praejudicium quovismodo. Quod et juravit, facto coram eis publico sacramento. Postea vero, Praesidentibus Capituli Generalis id procurantibus, impositum est ei onus Procuratoris Generalis totius Nigri Ordinis; et, ut favorabilius acceptaretur a Summo Pontifice, litteras commendatorias (⁵quanquam aliquantulum contra conscientias), tam Praesidentium quam suae domus, accepit ad Papam; quae postea magno detrimento domus suae fuere, ut inferius declarabo.

¹ *discreverunt* in orig.

² *a persona* in the printed texts.

³ *et* omitted in the printed texts.

⁴ *mutant* in the printed texts.

⁵ *quenquam* in orig., by inadvertence.

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

Cum ergo Romam venisset, et ibidem longam moram trax- A.D. 1379.
isset, nec assecutus ab Apostolico ullum fuisset beneficium, The agency
tandem audivit Dominum Johannem Brinle, quondam Abbatem through
suum, diem clausisse supremum, et putans jam tempus which his
opportunitatem arrisisse sibi, ¹ad procurandum et consequendum design was
quod diu mente conceperat, accessit ad quendam advocatum, effected.
sed ²Flandrensem, qui tamen morabatur in Curia et vocabatur
“Magister Johannes Shipdam,” et promisit ei magnam sum-
mam pecuniæ annuæ, si id efficeret, ut Abbas de Burgo
quoquo pacto creari posset. Et si contingeret eum in hoc
negotio minime expedire, procuraret sibi aliquem ex vacan-
tibus Episcopatibus; aut si hoc non posset assequi, Prioratum
de Derhirst obtinere laboraret eidem, habiturus pro labore suo
pro quolibet annuatim unam ³summam, et spopondit. Dictus
vero Johannes quosdam e Cardinalibus, qui nunquam aurum
respuunt, ad partem suam traxit, ut ipsorum interventu et
favore Edmundi prædicti negotia efficacius expediret. Securus
ergo de ipsorum Cardinalium adjutorio, proponit coram
Domino Papa causam Edmundi, asserens eum verum electum
Capituli, ⁴ut omnium fratrum votis optatum, ad ecclesiæ
eidem præessendum. Dominus vero Papa, considerans mali-
tiam ipsius temporis, et sui adversarii Antipapæ cotidianum
incrementum, et sperans Edmundum magno adjutorio sibi
affuturum, si Abbas efficeretur ibidem, de facili inclinatus
⁵est ad confirmandum ⁶[eundem], vel si electio rite celebrata
non fuisset, ad gratis dandum ipsi Edmundo beneficium
supradictum. Quid multa? Consequitur ⁷Edmundus dono et
favore Papæ imaginarium appetitum, et ad repatriandum
cum Bullis suis se præparat toto nisu.

*Edmundus supradictus, cum suis adhærentibus, Turri
Londoniensi commissus.*

Fratres vero de Bury, post mortem statim Abbatis sui, ad The monks
electionem convenerunt, et unanimi consensu elegerunt in of Bury
Abbatem Dominum Johannem de Tymworth, domus suæ Sub- elect
another
Abbot.

¹ *fit ad* in the printed texts.

² *filium* in orig. and the printed
texts; *Flm* in Bibl. Reg. 13 E. ix.

³ *summam ex eis. Dictus* in the
printed texts.

⁴ *et* in the printed texts.

⁵ *est* omitted in the printed texts.

⁶ Supplied from Bibl. Reg. 13 E.
ix.: omitted in the printed texts.

⁷ *Edmundo* in the printed texts.

A.D. 1379. priorem, virum idoneum, et Ordinis zelatorem. Qui audientes MS. Bibl. Edmundum eos taliter prævenisse, mox festinant duos monachos Reg. 13 ad Romanam transmittere Curiam, ad certificandum Dominum E. ix. Papam de falsa suggestionem Edmundi, et ad petendum confirmationem ipsorum electi. Deferunt ergo secum litteras Their envoys are detained at Rome. regias, et plurimorum dominorum, supplicatorias, pro confirmatione electi et Edmundi depositione. Sed Papa, pro tunc plus favens Edmundo quam monachis, permisit eosdem ibi damnosam trahere diu moram.

Interea Edmundus, cogitans quod mora trahit periculum, et ¹[quod]—²“Semper nocuit differre paratis,” properat ad Burgum Sancti Edmundi, et ibidem alliciens sibi vicinos de patria, in brevi magnum exercitum in partem suam traxit. Stipatus igitur multis assentatoribus, publicari ³facit in parochialibus ecclesiis suas Bullas; ⁴et ut fieri solet in talibus, plebs, avida semper ac cupida novorum, suis credit assertionibus et favet honori, maxime quia patriota fuerat et vicinus eis. Videns autem Edmundus principia sibi cessisse pro votis, sperat cœlos miscere terris et spiritum carni conjungere, et claustrum foro; monachos scilicet conflare laicis, et unum serere in utrisque. Intrat ergo Capitulum cum turba multa, mittens notarios qui invitarent monachos ad Capitulum ex parte Domini Papæ, ad audiendum, sub pœna inobedientiæ, ejusdem mandata. Simpliciores vero fratres, timentes hanc notam, Capitulum intraverunt. Alii quoque, qui pericula mente libraverant, et incommoda quæ Monasterio possent emergere per talem provisionem, a turba se et Capitulo subtraxerunt.

Brunfelde prevails upon the monks to admit him as Abbot.

Edmundus igitur, in Capitulo residens, de facili traxit in partem suam fratres qui aderant, partim timore censuræ, partim affectione, partim dominandi cupidine, præcipue quos amor administrationum temporalium detinebat. ⁵Creat idcirco post expressata negotia sua, et, postquam vidit partem favere, novos obedientiariorum, ⁶et deponit antiquos; sed et electum eorum, Dominum Johannem de Tymworth, restituit officio ⁷Superioris, si tamen idem electus putet cedendum electioni et mandatis ejus parendum. Dehinc cum illa parte Conventus quæ convenerat ad Capitulum, et ejus suasioni adquieverat, intrat ecclesiam, et, arreptis pontificalibus ornamentis, Missam

¹ Supplied from Bibl. Reg. 13 E. ix.: omitted in the printed texts.

² A quotation from Lucan.

³ *fecit* in the printed texts.

⁴ *et* omitted in the printed texts.

⁵ *Erant* in the printed texts.

⁶ *statuit, et deponit* in the printed texts.

⁷ *Superioris* in Camden's text.

MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. solemniter celebrat more Abbatis loci, agens diem solemnem A.D. 1379. in condensis, non tamen usque ad cornu altaris, sed usque ad ipsas mensas et convivium, ¹cum magna utique sexus utriusque frequentia atque plausu.

Sed non diu istud gaudium durat, quin perturbatio atque Brunfelde luctus ejus extrema occupat. Nam paulo post, regales tam ^{is arrested.} milites quam armigeri, cum lictoribus, ad Burgum conveniunt, et Edmundum sine magna difficultate secum ducunt ad respondendum Regi super præmissis. ²Egressa autem cum illo Edmundo pars Conventus quæ sibi favebat, secuti sunt illum monachi circa decem et octo. Cumque ad Westmonasterium pervenisset, requisitus est a Cancellario, Domino Ricardo Scrob milite, cur sine licentia regia Abbathiam de Burgo Sancti Edmundi intrare, et ³Abbatis vices ibidem agere, præsumpsisset. Quo respondente se tanquam legitimum pastorem intrasse ovile proprium, ut et ovibus suis infectis peste præstaret solatia, et morbidis salutifera procuraret remedia, subintulit Cancellarius;—"Puto te," inquit, "in ipso loco nec ægras oves nec ^{And committed, with his partisans, to the Tower, by the Chancellor.} sanas possidere; præsertim cum sine conniventia regia, immo contra jus regium et approbatas regni consuetudines, non ut pastor, sed nec ut mercenarius tantum, sed ut lupus potius, subintrasti. Et ideo scire te debes, et omnes tui similes, ⁴eos læsæ majestatis regiæ tanquam proditores arcendos et carceribus mancipandos; præcipue propter Statutum Parliamentale editum vicesimo secundo anno Edwardi, Regis ultimi, quod docet omnes tales vel ⁵decapitandos vel carceribus detrudendos. Decernimus ergo te ad Turrim Londoniarum mittendum, ⁶[cum hiis qui te in Regis injuriam persecuti sunt de Monasterio monachis, ut ibidem sollicitè conservemini, donec voluntatem regiam et decretum Parliamenti futuri super isto negotio plenius cognoscamus."

Nec mora, cum ⁷verba et decretum ⁸perficiebantur; ⁹deductique sunt ad Turrim una cum eo qui consentientes aderant;

¹ cum omitted in the printed texts.

² *Egressus* in orig. and the printed texts; *Egresso* in Bibl. Reg. 13 E. ix. Correctly, *Egressa* . . . parte.

³ Omitted in the printed texts.

⁴ eos (correctly) omitted in the printed texts.

⁵ *deceptandos* in orig.; corrected from the printed texts.

⁶ Supplied from Bibl. Reg. 13 E. ix.; the reading in the printed texts being solely, *mittendum, et ibidem conservandum donec*.

⁷ *verbum* in the printed texts.

⁸ *perficiebatur* in orig., Bibl. Reg. 13 E. ix., and the printed texts.

⁹ *deducti enim sunt* in the printed texts.

A.D. 1379. et proclamatum est Londoniis, ut ¹caperentur pari custodiæ, MS. Bibl. si inveniri possent, hujus viæ monachi non præsentés. Fac- Reg. 13 tumque est, ut qui quietem claustralem sponte deseruerant, E ix. inviti commendarentur inquietudini carcerali. Expost tamen, vel propter regales expensas minorandas, vel propter zelum religionis, Consilium regale decrevit, ut monachi qui Edmundo secuti fuerant, diversis monasteriis mitterentur, cum mandato regio super eisdem, ut videlicet Abbates vel Priores, quibus directi fuerant, eorum custodiam agerent, responsuri pro corporibus eorundem Domino Regi in Parlamento sequenti.

The monks are afterwards sent to various Monasteries.

Exercitus mittitur in Francos, ad succurrendum Duci Britannicæ. Dominus Johannes Arundel et sui milites polluunt Sanctimoniales.

An expedition fitted out, in aid of the Duke of Bretagne.

Ipsa anno etiam, prope festum Sancti Nicholai Præsulis, exercuit Dominus manum magnam super Anglicos, in quosdam vindicta ²desæviens, quibusdam vero misericordiam suam prætendens. Cum enim jam regium Consilium in parte succurrendum putasset Duci Britannicæ, qui, ³Francis infestantibus eum post ⁴adventum suum in terram suam, pene ⁵videbatur Francorum numerositate terrendus, communi decreto missi sunt ⁶cum armata manu ad ⁷auxiliandum sibi Dominus Johannes Arundel, Dominus Hugo Calverlee, Dominus Thomas Percy, Dominus Willelmus Elmham, Dominus Thomas Morews, Dominus Thomas ⁸Banastre, et plures alii milites et armigeri, quos enumerare longum foret. Hii ergo armis et equis instructi nobiliter, post perceptum a Rege aurum stipendiarium, ad confinia maris properant, ibidem auram prosperam præstolaturi. Qui sicut generis præeminentia et in armis exercitata prudentia, ac bellatorum sequentium populosa frequentia, Anglicis et ⁹Britannis fiduciam magnam, et bonam spem hostes conterendi, pepererant, ita et Gallicis metum grandem

¹ *committerentur* in the printed texts; *caperentur* in Bibl. Reg. 13 E. ix.

² *desinens* in orig. and the printed texts. Corrected from Bibl. Reg. 13 E. ix.

³ Apparently written "*furcis*" in orig.

⁴ *reditum* in the printed texts.

⁵ *nitebatur* in orig.; corrected from

Bibl. Reg. 13 E. ix. In the printed texts, the reading, instead of this passage, is,—*cui, post reditum suum in terram suam, Francorum hostilis incursio terrorem injecerat magnum, communi, etc.*

⁶ *cum* omitted in the printed texts.

⁷ *auxilium* in the printed texts.

⁸ *Lancastre* in the printed texts.

⁹ *Britannicis* in the printed texts.

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

incusserant; nec ¹immerito, quia profecto si Deo non displice-
cuisset talis exercitus, pro virium gloria, pro præliandi cau-
tela, pro resistendi contra hostes audacia, non temere fuisset
cunctis Gallicis metuendus. Sed quid valet vis humana?
Quid astutia? Quid opulentia? Si, cui hæc accommodantur,
persona displiceat Creatori, utique non ad gloriam proficiunt,
sed ignominiam, et forsitan tendunt ad damnationis augmen-
tum. Sed de hiis hactenus; jam ad materiam revertamur.

Cum igitur, ut prædiximus, Dominus Johannes de Arundel
cum suis complicitibus ad ²[mare] pervenisset, et necdum aura
secunda flaret eisdem, statuit, ut optabat, opperiri tempus gra-
tioris venti. Perrexit interea ad quoddam ³[monasterium]
monialium virginum non procul situm, et, cum suis ingrediens,
petiit a matre monasterii, ut ibidem suos commilitones, in ne-
gotiis regiis laboratores, permetteret hospitari. Sanctimonialis
autem fœmina, mente librans pericula quæ per tales hospites
possent emergere, et quia omnino religioni talis petitio con-
traibat, cum reverentia et humilitate qua decuit, exposuit sibi
juvenes ⁴[esse] plures qui cum eo venerant, et impelli posse de
facili in scelus inexpiabile; quod non solum in opprobrium et
infamiam illius loci, sed in periculum et perniciem sui et
suorum redundaret, qui non modo castra pudicitiae impugnare
vitarent, sed etiam omne genus peccati effugere laborarent, si
id agerent, ⁵obtinerent, quod viros ad bellum profecturos, opor-
teret. E contra, ille insistere magis fervide cœpit in proposito,
dicens illam ⁶falli in suis suspicionibus, et non esse verisi-
mile quod mente imaginarie pertractaret. Cui illa, solo
prostrata,—“Scio,” inquit, “Domine, viros tuos ⁷effrænos esse,
“⁸utpote qui Deum forsitan non verentur, et omnino non
“expedire ⁹vobis, nec tibi, ¹⁰ut ingrediantur claustra nostra,
“Quapropter, ¹¹et junctis manibus, tuam generositatem oro,

A.D. 1379.

Reason
for its ulti-
mate ill-
success.

Sir John
Arundel
and his
men in-
trude them-
selves on a
Convent of
nuns.

¹ *merito* in the printed texts.

² Supplied from Bibl. Reg. 13 E. ix. and the printed texts.

³ Omitted in orig.; supplied from the printed texts. The error arises probably from the transcriber finding *mōn virginum* in Bibl. Reg. 13 E. ix., and mistaking the meaning of the first word.

⁴ Supplied from Bibl. Reg. 13 E. ix.; omitted in the printed texts.

⁵ This passage seems to be defective.

⁶ *falsi* in orig., by inadvertence; corrected from the printed texts.

⁷ *effrenes* in the printed texts.

⁸ Apparently *nepote* in orig.; corrected from Bibl. Reg. 13 E. ix. The reading, instead of this word, in the printed texts, is *indomitos*.

⁹ *vobis* in orig. and the printed texts. Corrected from Bibl. Reg. 13 E. ix.

¹⁰ *ut* omitted in the printed texts.

¹¹ *conjunctis manibus* in the printed texts.

A.D. 1379. “¹convenio, consulo, ut, hoc dimisso proposito, alibi tibi MS. Bibl.
 “tuisque requires hospitia, quæ superabundant in patria con- Reg. 13
 “vicina.” E. ix.

Malprac-
 tices com-
 mitted by
 his people
 there.

Ille vero, persistens in proposito, contemptibiliter præcepit ut surgeret, jurans se nullo modo flectendum quin in eodem loco suis hospitia provideret. Confestim ergo jubet suis ut domos ingrediantur, et cameras publicas occupent et privatas, donec velificandi tempus ²insistat. Qui mox, ut creditur, diabolico spiritu agitati, irruunt in claustra monasterii, et, ut asolet in tam indisciplinato vulgo, ille istam, iste illam, ³irrupit cameram, in quibus virgines filiæ majorum provinciæ servabantur ad discendas litteras, et ⁴plerisque jam paratæ fuerant ad suscipiendum sacre religionis habitum, et in proposito virginitatis mentem ⁵fixerant. Quas, spreta loci reverentia et Dei timore postposito, opprimunt et polluunt violenter; et non solum in istis eorum libido furit, sed et vidualem continentiam et conjugale vinculum pollutioni tradere minime verebantur. Nam plures illuc viduæ confluxerant hospitandi gratia, ut moris est in talibus abbathiis, vel pro rei familiaris inopia, vel pro perfectius et securius servanda continentia. In mulieres etiam conjugatas, quæ illuc ex causis præmissis conveniant, adulterium commiserunt publicum, sed violentum. Nec tantis contenti nequitiis, ut fertur, ipsas sanctimoniales ⁶sue luxuriæ ⁷substraverunt, parvipendentes incesti et stupri notam. Qua de re primo patientes injuriam, mox universi qui in vicinia morabantur, ad quos notitia tanti mali pervenerat, maledictiones congerunt super eorum capita ⁸satis horribiles, et eis quicquid infortunii, quicquid adversi, Deus eis suscitare valeat, imprecati sunt.

Arundel
 permits his
 men to
 spoil the
 neighbour-
 hood.

In hiis omnibus, ⁹ipse Dominus Johannes Arundel, nihili pendens tantum clamorem, tot execrationes, talis infamiæ dedecus, adjecit peccata peccatis, addit mala malis. Revera permisit suos quodammodo spoliare patriam, apporiaré vulgus; dum victualia vel cætera necessaria vi afferentes non compulit ad solvendum, sed potius eorum favebat violentiæ, et ipse particeps effectus erroris ¹⁰eorum; unde protestati sunt

¹ *atque obtestor ut* in the printed texts.

² *instaret* in the printed texts.

³ *erumpit* in the printed texts.

⁴ *pleræque* in the printed texts.

⁵ *fixerant suscipiendam* in the printed texts.

⁶ *ad suam luxuriam* in the printed

texts.

⁷ *attraxerunt* in the printed texts.

⁸ *satis* omitted in the printed texts.

⁹ *ipse* omitted in the printed texts.

¹⁰ *eorum* omitted in the printed texts.

MS. Bibl. illius regionis incolæ maluisse adventum ¹ [hostium] in terram A.D. 1379.
 Reg. 13 ² illam, præter domorum incendia, quam ipsius Domini Johan-
 E. ix. nis, cum sequela sua.

Pauca sunt ista, immo parva sunt ista, respectu eorum quæ **Outrage**
 sequuntur. Die namque illo quo mare ingressuri erant sui, **committed**
 et ipse cum eis, quandam novam nuptam, et illo eodem die **by them on**
 per manus et orationes sacerdotis viro de provincia copulatam, **a newly**
 de ecclesia post Missam et sponsalia celebrata revertentem, **married**
 violenter rapiunt de medio et manibus eam ducentium, et ad **woman.**
 naves usque deducunt, operaturi in ea opus nefarium post
 ingressum eorum in mari; non considerantes nec putantes
 tanta scelera celeriter punienda. ³ Ex abbathia etiam, ut **They carry**
 fertur, prædicta fœminas conjugatas, viduas, et virgines, ab- **off many**
 duxerunt, et in suis ⁴ navibus collocarunt. Nec istis saturati, **women**
 quidam ex ipsis ad sacrilegia manus extendunt. Nempe post **from the**
 auditam Missam, ut apparuit indevote, ⁵ antequam sacerdos **Convent,**
 casulam deponere potuisset, accedentes, et calicem de altari **And com-**
 rapientes, cum summa festinatione, lætabundi quasi de præda, **mit sacri-**
 currunt ad naves, sacerdote eos in sacris vestibibus, scilicet, alba, **lege in the**
 stola, et fanone, persequente, et sub interminatione ⁶ censuræ **church.**
 calicem repetente. Cumque nisi sannas et terribiles minas,
 nisi retrocederet, accepisset, non sic quidem silere decrevit;
 sed, accitis convicinis sacerdotibus, ad littus usque processit,
 cum candelis accensis, ⁷ campanulis, libris, et hiis quæ sen-
 tentiis hujusmodi promulgandis requiruntur; ibique petiit,
 sub pœna ⁸ [excommunicationis, ablata restitui; cum autem **They are**
 nec sic curarent satisfacere, in eos] excommunicationis sen- **pronounced**
 tentiam terribiliter et publice fulminavit, et jactu in mari **excommu-**
 cereum extinguendo. **nicated by**
the priest.

Dominus Hugo Kalverlee et Dominus Thomas Percy, et **The con-**
 nonnulli alii quos hæc præmissa latebant, antequam naves as- **duct of Sir**
 censuri erant, fecerunt proclamari per patriam voce publica, **Hugh**
 ut venirent ante diem navigationis qui molestati fuerant per **Calverley**
 suos ullo modo, vel per illatas injurias, vel per alias quas **and Sir**
 cunque vias vel causas, habituri condignam satisfactionem de **Thomas**
 quibuscunque transgressionibus conqueri voluissent: unde **Percy in**
favourable
contrast.

¹ Supplied from Bibl. Reg. 13
 E. ix.: omitted in the printed texts.

² *ullam* in orig.; *quorumvis* in the
 printed texts: corrected from Bibl.
 Reg. 13 E. ix.

³ *Et* in the printed texts.

⁴ *manibus* in the printed texts.

⁵ *ante* in the printed texts.

⁶ *sensus* in orig.; *census* in the
 printed texts: corrected from Bibl.
 Reg. 13 E. ix.

⁷ *campanilis* in the printed texts.

⁸ Supplied from Bibl. Reg. 13 E.
 ix.: omitted in the printed texts.

A.D. 1379. contigit, ut ipsos ¹devotis precatibus populus prosequeretur MS. Bibl.
ad mare, sicut e contra Dominum Johannem Arundelle diris Reg. 13
imprecationibus fuerant insecuti. E. ix.

Arundel
and his
men set
sail.

They are
overtaken
by a
tempest.

Post hæc ²evoluitis non multis horarum spatiis, cum ventus flavisset paulo turgidius, imperat Dominus Johannes ut omnes naves ingrediantur, et mandat naucleris ³ut, velis expansis et in altum deductis, committant navigia ventis. Nauta vero in cujus navem ipse Dominus Johannes concesserat, videlicet Robertus Rust de Blakeney, præagus intemperiei futuræ, dissuadet ei se pro tunc mari committere, dicens tempestatem post modicum tempus affuturam, quæ et indubitatum ferret periculum, et forsitan naufragii causa foret. Ipse autem, quem "sua fata trahebant," aurem accommodare noluit verbis ejus, sed magis urgebat ad velificandum. Igitur nauta, cernens non posse persuaderi dicto Johanni ut remorari deberet, dat Neptuno naves, et in brevi ingreditur alta maris; et ut ita dicam; ⁴—"Postquam altum tenuere rates," mox "venti, velut agmine facto," "incubuerunt mari," "cæruleus-
"que supra ⁵capita eorum imber astitit, noctem hyememque
"ferens, et inhorruit unda tenebris. Continuoque venti
"volvunt mare, magnaue surgunt æquora; et dispersi
"jactantur gurgite vasto. Involvere diem nimbi, et mox
"humida cælum abstulit:" itaque ⁶cæcis ⁷"errant in undis,"
"præsentemque eis intentant omnia mortem." Et, quod ipsa morte terribilius est, ut ferunt, diabolica ⁸visio, sive ⁹species, apparuit inter eos, quæ visibiliter videbatur eorum perditioni, qui in navem dicti Johannis Arundelle concesserant, imminere. Quis clamor, quantus luctus, quales gemitus, quot lacrymæ, ¹⁰tunc inter mulieres, quæ vi vel sponte in naves ascenderant, ¹¹[fuerint, est narrare difficile, cum impulsu ventorum et fluctuum ascenderent] usque ad cœlos, et descenderent usque ad abyssos; cum jam non mortis imaginem, sed ipsam mortem, præsentem cernerent, et continuo morti dari minime dubitarent. Quanta perturbatio mentisque trepidatio, corporisque

¹ *devota precans* in the printed texts.

² *evoluit* in orig., by inadvertence.

³ *ut* omitted in the printed texts.

⁴ An unskilful prose adaptation of Virgil's *Æneid.* i. 82-91, and iii. 192-200.

⁵ *eorum caput* in the printed texts.

⁶ *incertis* in the printed texts.

⁷ *errat* in the printed texts.

⁸ *vico* in orig., by inadvertence.

⁹ *spiritus* in the printed texts.

¹⁰ *sunt* in orig. and the printed texts; corrected from Bibl. Reg. 13 E. ix.

¹¹ Omitted in orig. and in the printed texts, and supplied from Bibl. Reg. 13 E. ix.; in transcribing from which, the scribe has omitted exactly two lines.

MS. Bibl. magnus remorsus, et anxietas conscientia viros invasit, qui A.D. 1379.
 Reg. 13 pro explenda libidine mulieres ad pericula maris traxerant,
 E. ix. ipsi ¹optime referre noverint, qui, participes existentes tanti mali, quandoque Domino miserante, salutis portum contingere meruerunt.

Ideirco, quid ²inter hæc agerent dubitabant, cum hinc ventis They
 et procellis, illinc fluctibus et foeminarum clamoribus, urge- throw the
 rentur. Tentavit ergo primo alleviare vasa, projicientes ³vilia, women
 dehinc quæque pretiosa, si forte vel sic eis exurgeret spes overboard,
 salutis. Sed cum ita non minus desperationem, sed potius to lighten
 augeri cernerent, refundunt causas infortunii in ipsas foeminas, the vessels.
 ac, in spiritu furoris, eisdem manibus quibus ante illas blande
 attractaverant, eisdem brachiis quibus eas libidinose demul-
 serant, arreptas in mare projiciunt; ad numerum, ut fertur,
 sexaginta foeminarum, piscibus et marinis belluis devorandas.
 Sed ita quidem non cessavit tempestas, sed excrevit per amplius,
 ut cunctis omnem spem adimeret mortis pericula evadendi.
 Cumque diebus aliquot atque noctibus, non tantum in mortis
 periculo quantum in mortis faucibus, non sine trepidatione
 maxima transegissent, tandem vidit quoddam littus, et quandam
 insulam, in regione Hiberniæ, circa littus illud in fluctibus And at
 marinis sitam; unde momentaneo gaudio perfusus, Dominus length
 Johannes Arundelle mox jubet ut nautæ se transferant ad littus make the
 illud, si forte eis terram contingere donaretur. Nautis autem coast of
 reluctantibus, et asserentibus in tantis turbinibus magis Ireland.
 tutum fore maris alta tenere, quam vi ventorum illidi arenæ
 vel scopulis appropinquando terræ, irruit in eos dictus Johan-
 nes furibunde, et quosdam ex eis crudeliter, ut fertur,
 interfecit.

Robertus ⁴de Rust, cujus erat navis ipsa, timens etiam sibi
 de dicti Johannis violentia, promisit ⁵[se], si non desit gratia,
 navem impulsurum non procul a terra. Cui dictus ⁶Johannes;
 —“ Nonne conspicis illam insulam prope terram? Salvemur Speech
 “ ⁷ad tempus in ea, ascendendo saltem in ipsam, et refocil- made by
 “ lando membra nostra. Fortassis qui in terra sunt videbunt Sir John
 “ nos et nostræ miseriæ condolebunt, et victualia nobis ad- Arundel.
 “ ferent, vel efferent ad terram suam, vel certe, quod grave

¹ *opportune* in the printed texts.

² *interim agerent* in the printed texts.

³ *filia* in orig. ; by inadvertence.

⁴ *vero de Rust* in the printed texts;
vero Rust in Bibl. Reg. 13 E. ix.

⁵ Supplied from Bibl. Reg. 13 E. ix. and the printed texts.

⁶ *Dominus Johannes* in the printed texts.

⁷ These two words are omitted in the printed texts.

A.D. 1379. " videtur, naufragos captivabunt. Esto captivamur ad tempus: MS. Bibl.
 " minus grave est hoc quam in mari totiens ante mortem Reg. 13
 " mori, et tandem mortem ¹dedecorosam evadere nullo modo E. ix.
 " posse. Aut si inimici sunt qui in hac terra sunt, citius
 " eligo per manus hostiles interfici, (forsitan cadaveri sepul-
 " turam indulgebunt,) quam more pecoris marinis mergi
 " fluctibus, et fieri pelagi monstris cibus." ²Cumque hæc
 His ship is driven on the rocks. audisset Robertus, præfatus navis rector, omni nisu elaboravit
 ut navem impelleret inter terram et prædictam insulam, spe-
 rans insulam posse protegere navem a ventis, et æstimans
 facilem fore ³ascensum in terram; sed cum illic navis per-
 venisset, cernit scopulos miræ magnitudinis ex utraque parte,
 et se in medio subito constitutum. Qui mox more morituri
 in clamorem erupit, et sociis confessionem facere monuit, et
 quemlibet hortabatur se morti parare,—" Quoniam," inquit,
 " jam nullus superest evadendi locus." Cumque in tam
 horrendo periculo huc illucque per magnum tempus jactati
 fuissent, et navis illæsa scopulis jam undas admisisset, re-
 pente apparuit ascensus in insulam, sed arduus et difficilis
 propter scopulos et arenas. Nauta igitur, omnem vim exer-
 cens, impulit navem in arenam, ut vel sic saltem, fracta navi,
 daretur eis occasio evadendi. Et cum navem marinis fluctibus
 quantum possibile fuerat, expulisset, ipse primus in arenam
 exiliit, deinde multi saltando post ipsum insulam præfatam
 sunt ingressi.

Demum Dominus Johannes Arundelle et ipse saltavit, et
 arenam attigit; sed, ut videbatur, salutis suæ nimis securus
 fuit; nam quasi tamen nihil metuendum existeret, in arena
 viva stans, cœpit ⁴aquas excutere vestimentis suis, quæ in
 navi aquis marinis fuerant madefacta. Quod cum vidisset
 memoratus Robertus Rust, pericula librans quæ nondum
 Johannes evaserat, descendit in arenam, et, arripiens manum
 ejus, nitebatur secum trahere de statione periculosa; sed dum
 alienæ saluti minus caute consulit, et suam ⁵negligit, vitam
 perdit. Revera dum nititur dictum Johannem secum trahere,
 mare undosum et inquietum, quippe quod tunc fluxit, in
 ulteriora fluctus dirigens, utrumque prostravit, et in regressu
 suo ambos ⁶[in] maris profundiora traxit; et hic finis eorum.
 Armiger specialissimus Domini Johannis memorati, nomine
 N. Musard, vir inter magnos maximus et decentissimus, et

Arundel
and his
ship-mas-
ter are
drowned.

¹ *dedicorasam* in orig.

² *Cum hæc* in the printed texts.

³ *assensum* in orig.

⁴ *aquis* in orig. and Bibl. Reg. 13

E. ix.; *aquas* in the printed texts.

⁵ *negligeret* in the printed texts.

⁶ Supplied from the printed texts.
omitted in Bibl. Reg. 13 E. ix.

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

inter omnes Anglicos audacissimus et fortissimus, qui et ipse A.D. 1379.
saltaverat in arenam, et ¹manibus quendam scopulum deti-
nuerat, alluvione maris, dum flueret, violenter avellitur ²ab
ipsa petra, et longius in mari projicitur, et hac illacque, modo His Es-
supinus, modo resupinus, defertur, donec mare, fluxu cum ad quires, and
scopulos illidendo, confregisset. Alter armiger, vocabulo other men
“Denyok,” similem finem sortitus est. Nobilissimus miles of high
Dominus Thomas Banastre, Dominus N. Trumpington, et birth, ex-
Dominus Thomas le Dale, dum saltant de navi, dum quisque perience
contendit alium currendo præcedere, quilibet existit alterius the like
impedimento; unde contigit, ut simili ascensu, sicut prius, fate.
mare, eos et plures alios rapiens, secum traheret in abyssum.
Pauci qui evaserunt et in insulam attigerunt, pannos non
habentes, ³aut si fortassis habebant quidam, tamen aquis erant
pleni, unde abundantioris frigoris causa fuere, cum domos non
invenissent ibidem, frigore moriebantur. Cæteri modo cur- The rest
rendo, modo luctando, ⁴quoquo pacto frigus deludere conten- are rescued
debant, degentes etiam ibidem in magna miseria a die Jovis by the
usque ad nonam Dominicæ subsequentis, qua hora, post mare Irish.
sedatum, Hibernienses, ascensis naviculis, ad insulam navi-
garunt, et reductos ad terram exiliter refecerunt; fuerant enim
pene inedia exanimati.

Perdidit in dicta procella Dominus Johannes supradictus
non solum vitam, sed omnem supellectilem suam, et omnem
apparatum, qui merito ornatum regium superaret. Habuit
nempe quinquaginta duos pro proprio corpore novos appara-
tus, vel aureos vel aureo textos, ut ferunt; quos omnes mare
absorbuit, cum equis et dextrariis qui ad valorem decem mer- Loss of
carum taxabantur. Præterea, viginti quinque naves aliæ, quæ twenty-five
secutæ sunt eum cum hominibus et equis, aliisque divitiis, other ships.
sorte consimili perierunt. Corpus ejusdem Domini Johannis, The body
et eorum corpora qui cum eo similem experti sunt fortunam, of Sir John
ab hiis qui remanserant, post triduum sunt inventa, et in qua- Arundel
dam abbathia in Hibernia tumultata. recovered.

Nota militia Domini Thomæ Percy.

Dominus Thomas Percy et Dominus Hugo Calverlee, necnon
Dominus Willelmus Elmham, et nonnulli alii, spatiose dis-

¹ *navis* in orig.; *navis quendam*
scapulum in the printed texts. Cor-
rected from Bibl. Reg. 13 E. ix.

² *et* in orig.; corrected from the

printed texts.

³ *an* in the printed texts.

⁴ *quo* in orig.; corrected from the
printed texts.

A.D. 1379. persi, sed tamen pelagi profunda ¹sulcantes, juxta meritum MS. Bibl.
sinceræ vitæ et bonæ fidei evadere meruerunt; apud quos illud Reg. 13

Sir Thomas mirabile contigit. Cum Dominus Thomas Percy, post tantum E. ix.
Percy en-
gages and
takes a
Spanish
ship.
fragorem et horrendam mortis diutinam expectationem, magis
aptus fuisset ad refocillandum membra inedia, vigiliis, laboribus,
et tot ærumnis, debilitata et fatigata, lecto vel molliori stramine,
irruit repente super eum navis Hispanica, armatis onusta, qui
putabant eum levi negotio post tot infortunia superandum.
Sed quid ageret tunc miles invictus, non opus extitit ²de-
liberatione; sed mox ubi nec locus nec tempus pro hujus-
modi suppetebant, intra se ³censuit illud modicum vigoris et
spiritus militaris quod remanserat, in hostes expendere, et sic
saltem, si victoria negaretur, vitam honeste finire. Sed for-
tuna parti suæ, immo Deus, sibi suisque robur contulit et
audaciam, et de inimicis victoriam gratiosam. Nec fuit con-
flictus iste momentaneus, vel cito pertransitus, sed per tres
horas ante deditionem hostium continue perduravit. Igitur
post mare sedatum, cum ipsa navi quam superatam ceperat,
et captivis, rediit, ⁴reportando duplicem regioni lætitiā, de sua
salute servata et de victoria prælibata. Qui mox, ut incola-
rum colloquio frui potuit, navem quam ceperat pro cautione
posuit, acceptis a patriotis centum libris argenti. Cum
quibus illico audacter ingreditur mare iterum, et cursum
versus castellum de Brest, cujus erat concapitaneus cum Hu-
gone Kalverlee, dirigit, ne locus ille, diutius ⁵capitano desti-
tutus, ullum incurrat infortunium per manus hostiles; ad quem
locum, Domino ducente, feliciter in brevi juxta vota pervenit.

He arrives
safely
at Brest.

Sir Hugh
Calverley
and Sir
William
Elmham
also escape
the tem-
pest.
Ac non multum post hæc, Dominus Hugo Kalverlee et Do-
minus Willelmus Elmham, et quidam alii, diversa littora in
Anglia et Hibernia attigerunt. Sed in hiis ⁶mirandum, quod
cum cæteri vix vita salvata evadere potuerunt, Dominus
Thomas Percy et Dominus Hugo Kalverlee nullum ex suis
hominibus, sed nec equos quidem aliquos, perdiderunt. In-
tueri libet in præfato negotio et evidentem vindictam divinæ
severitatis et manifestam misericordiam Dominicæ pietatis.
Sed ne judicemur odio vel favore prosequi, quorum infortunia
vel fortunas declaravimus, istam materiam, conferendam ad
quemcunque sensum placuerit, lectoris derelinquimus; hoc pro

¹ *suscitantes* in the printed texts.

² *de deliberatione* in Bibl. Reg.

13 E. ix. and the printed texts.

³ *sensuit* in orig.

⁴ *reparando* in the printed texts.

⁵ *capitaneus* in orig.; corrected
from the printed texts.

⁶ Apparently written "*jurandum*"
in orig.; corrected from the printed
texts.

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

certo adjicientes, quod, omni fūco mentiendi, circumloquendi, A.D. 1379.
excitandi, vel commovendi, ¹proposita, solidam veritatem, ut ab
eis qui hiis omnibus interfuere didicimus, quibus nos non
deceat describere, scripsimus universa.

Per idem tempus, Hispani et Gallici magnam vim navium The Span-
ex universa Gallia, Hispannia, Portingallia, et regionibus illis ish and
subjectis, congregaverant, ad impediendum nostrorum profec- French
tionem prædictam versus Britanniam, vel potius ad dimicandum ships suf-
contra nostrates, ut debilitatos, vel certe captos, desistere fer even
compellerent ab inceptis. Sed ne libertas eis accresceret gau- greater dis-
dendi super nostris infortuniis, manum Domini super eos asters in
similem senserunt; et non tamen similem, sed multo, ut the storm.
dicitur, graviozem. Nam et majorem numerum navium, et
plures personas hominum, perdiderunt in procella superius
memorata.

Transit annus iste frugifer et satis fructifer; Ecclesiæ
Romanæ modo lætus, modo lugubris; Franciæ desidiosus, sed
suspiciosus; Angliæ ²importunus, opportunus, propter eventus
diversos, tam leves quam asperos; Britanniae serenus et
jocundus, propter receptionem domini naturalis; Flandriæ sol-
licitus et infamis, propter ejectionem Comitis; Scotiæ favora-
bilis, quia Borealibus nostris fuit infestus propter pestem.

Anno Dominicæ Incarnationis millesimo trecentesimo octo- A.D. 1380.
gesimo, qui est annus regni Regis Ricardi, Secundi post
Conquæstum, tertius, hoc tempore, circa festum Natalis Domini,
rediit a Calesia Dominus Willelmus de Monte Acuto, Comes
Sarum, qui annalem custodiam egerat illius villæ; cui sub-
rogatur Dominus Johannes Denros, miles ab antiquo exercitatus
in armis.

The Earl
of Salis-
bury re-
turns from
Calais.

Circa dies istos rediit de custodia villæ de Scherbourghe Sir John
nobilis miles Dominus Johannes Harleston; cui successit ad Harleston
custodiam dictæ villæ Dominus Willelmus Wyndeshore, miles returns
strenuus. from Cher-
bourg.

Parliamentum Londoni.

Isto anno, post Octavas Epiphaniæ coactum est Parliamentum Parliament
Londoniis, quod usque caput Kalendarum Martii continue per- at London.
duravit: in quo regni Communitas petiit aliquem ex Baronibus A Guar-
ordinari ad tutelam regiam, qui sciret forinsecis prudenter dian for the
dare responsa, et esset maturus moribus, potens operibus, King de-
manded by
the Com-
mons.

¹ Sic in orig., Bibl. Reg. 13 E. ix., | intended for *postposito*.
and the printed texts; probably |

² Omitted in the printed texts.

A.D. 1380. tractabilis et discretus. Electus est ergo, communi sententia, MS. Bibl.
 Thomas Dominus Thomas Beauchamp Comes Warwici, ut jugiter cum Reg. 13
 Beau- Rege moram traheret, et de thesauro regio quandam summam E. ix.
 champ, pecuniæ pro labore, ut decuit, perciperet annuatim. De-
 Earl of putati vero fuerant ad idem negotium, anno præcedenti, certi
 Warwick, Episcopi, Comites, et Barones, cum Justiciariis et multis aliis,
 chosen qui ejus astarent Consilio commodisque vacarent. Qui omnes
 Guardian. per annum magnam pecuniæ summam de Regis ærario ex-
 hauserunt, et nullum aut modicum fructum protulerunt; unde
 jam, ut diximus, Communitas unum petiit, amotis aliis, qui
 omnia et singula satis expleret quæ omnes antea perfecerant.
 In hoc etiam Parlamento, Dominus Ricardus Scrop cessit officio
 Cancellariæ, et Archiepiscopus Cantuariensis, Magister Symon
 de Sudbury, contra gradum suæ dignitatis, ut plurimi concla-
 mabant, illi officio militaturus accessit; sed si ipse illud
 procuraverit, aut sponte susceperit, novit Deus.

Processus contra Edmundum, Abbatem de Bury.

Enquiries directed by the Papal Court, as to whether Edmund de Brunfelde had been admitted Abbot of Bury. Ad istud etiam Parliamentum venerunt quidam a Romana Curia; non directe missi a Papa, sed a Cardinali de Agapito, ferentes secum ejusdem Cardinalis litteras. In quibus idem Cardinalis fatebatur Dominum Papam sibi mandasse, ut Archiepiscopo Cantuariensi, Capitulo Sancti Edmundi Regis de Bury, et Domini Papæ ¹ Collectori, scriberet, et mandaret universis et singulis, ut, visis ejus litteris et intellectis, sine dilatione rescriberent singulas litteras, certificantes eum de statu Domini Edmundi de Brounfeld, cujus superius egi memoriam, si videlicet, acceptus in gratiam regiam, admissus fuisset ad possessionem pacificam Abbathie de Bury

Reason for such enquiry. Causa autem hujus missionis ista dicitur extitisse. Postquam dictus Edmundus de Brounfeld recessisset a Curia, ut Dominus Papa audivit et vidit tot litteras supplicatorias pro confirmatione electi de Bury, ac Regi regnique magnatibus displicere provisionem suam quam fecerat, conferendo ei dictam Abbathiam, mente turbatus est vehementer. Et revolvens in animo, quantum auxilium Rex cum magnatibus contra adversarium suum, Antipapam, conferre valeret, si eorum frueretur amicitia, et quanto detrimento foret eidem, si adversarentur, statuit came-raliter, non quidem dictum Edmundum deponere, sed, quia clericus et ejus creatura fuerat, ² ad quendam Episcopatum in

¹ *Collectorio* in the printed texts. | ² *a* in orig., by inadvertence.

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

Hibernia, tunc vacantem, transferre. Quod audiens supra nominatus falsidicus, Magister Johannes Schipdam, confestim in crastino, cum procuratores electi de Bury in Consistorio affuissent coram Papa, et petissent confirmationem electi prædicti, adfuit ipse, allegans hoc nequaquam debere fieri, maxime quia dictus Edmundus jam receptus esset in gratiam regiam, et suis temporabilibus investitus. Quod ut probaret ita esse, introduxit quendam monachum Cisterciensem, et quendam presbyterum, qui paulo ante de Anglia venerant; quos et conduxit ut jurarent coram Papa, se pro certo scire Dominum Edmundum admissum in Regis gratiam; et non solum in gratiam, sed et ¹accitum ad ejus familiare consilium, et suis temporalibus investitum. Ac ut majorem fidem facerent in præmissis, juraverunt se oculis suis vidisse eum, ante eorum egressum de Anglia, Londoniis nobiliter incedentem, ut tantum Abbatem decuit, stipatum magna caterva, præeuntibus eum bis senis armigeris in una secta. Quæ omnia procuratores electi constanter refellebant, asserentes hoc nullatenus ita esse.

A.D. 1380.
Fraudulent
allegations
made by
Brunfelde's
agents at
the Roman
Court.

Quapropter Dominus Papa distulit in causa procedere, donec alia certiora nova de ista materia ²percepisset. Et hæc, ut dixi, fuit causa quare dictus Cardinalis præfatus dicto modo scripsit.

Further
enquiries
directed
thereon.

³ *Rescriptum Archiepiscopi certicatorium Papæ.*

Archiepiscopus ergo Cantuariensis inprimis maturavit scribere Domino Papæ, et eundem certificare super hiis quibus fuerat oneratus. Qui post præmissa verba subjectionis et reverentiæ debitæ, innuit se, ob Apostolicam reverentiam, instituisse penes Regem et proceres pro Edmundi prædicti liberatione, et ut Edmundum ecclesiam, Papali sibi provisione collatam, pacifice ingredi paterentur. Sed post pauca in progressu asseverat pro firmo, se ex responso regali ac regni procerum intellexisse, nunquam eos passuros ingressum Edmundi in Abbathiam de Burgo, sed nec egressum ejus a carcere, timore vel interventu alicujus personæ, nisi solummodo contingat eos flecti per ipsius Domini Papæ preces sollicitas et instantes. Explicat præterea, eum jus regium et regni consuetudines talibus ab initio provisoribus contravenisse; et inter cætera deprecatur ut, temporis præsentis considerata malitia,

Answer
sent by the
Arch-
bishop of
Canterbury
in refer-
ence
thereto.

¹ *attractum* in the printed texts.

² *cepisset* in the printed texts.

³ *Rescriptio* in orig.

A.D. 1380. condescendat voluntati regiae, intuitu undecunque periculorum MS. Bibl.
 Confirmation of election demanded in behalf of the King's nominee. emergentium, electum de Bury, juxta Regis et magnatum Reg. 13
 regni desiderium, confirmando. Hortatur præterea humilitate E. ix.
 qua condecet, ut nullius credat litteris, nullius fidem det ser-
 monibus, qui aliter scripto vel verbo suæ significabunt reveren-
 tiæ, quam ipse propriis litteris commendavit.¹

A grant in aid. In eodem Parlamento concessum est ab Ecclesia una decima,
 et a laicis una quintadecima, ad opus Regis, adjecta conditione
 quod ab illo tempore, scilicet a Kalendis Martii usque ad festum
 Sancti Michaelis, anno revoluto, aliud, non fieret Parliamentum :
 sed conditio ista non servabatur, ut in sequentibus demonstra-
 bimus.

Nuptiæ [Johannæ Courtenay].

Marriage of Lady Joanna Courtenay, the King's sister, to the Count de Saint Pol. Nuptiæ factæ sunt eodem anno, in Octavis Paschæ apud
 Wyndeshore, tubicinum et histrionum magna frequentia,
 Francorum gaudio, nullius commodo, sed livore et odio pluri-
 morum : siquidem Dominus Wallerannus, Comes Sancti
 Pauli, externus et alienigena, adamatus Dominæ Johannæ
 Courtenay, sorori Regis, in tantum ut nullius Anglici,
 respectu illius, dignaretur amplexum, duxit, ut prædictum
 est, eam supra memoratis loco et tempore in uxorem. Et quia
 contra consilium matris suæ, quondam Principissæ, tunc matris
 Regis, et omnium amicorum, eadem Johanna ista præsumpsit,
 ipsorum destituta subsidiis, merito et indignationem incurrit,
 et de gente sua opprobrium non leviter transiturum. Rex
 tamen, quia soror ejus erat, consilio eorum qui astabant ei,
 contulit eis villam suam, et manerium, de Bifleet ; ut videlicet
 et illam honoraret, et Comitum animum suæ fidelitati magis, et
 obsequiis, inclinaret.²

Its unpopu-
 larity.

De Duello inter Johannem Anslee et Thomam Katrington.

Sir John Annesley accuses Thomas Katrington of treason. Res nova per hoc tempus in Anglia visa est, quæ, cum
 magis insolita, tanto plures ad spectaculum sui traxit, propterea
 quod natura humana gaudet non solum variis sed insuetis.
 Miles ³quidam, nomine "Johannes Anneslee," in Parlamento

¹ After this word, the following passage is added in Bibl. Reg. 13 E. ix. and the printed texts—"Hæc
 " tempore prædicti Parlamenti acta
 " fuere."

² A long passage in Bibl. Reg. 13 E. ix. is omitted here.

³ *quidem* in orig. and the printed texts.

M.S. Bibl. quod "Bonum" merito appellatur, tempore Domini Edwardi A.D. 1380.
 Reg. 13 Regis, Tertii post Conquestum, Thomæ Katringtone armigero,
 E. ix. quondam Custodi castelli de Sancto Salvatore, quod recolenda
 memoriæ Dominus Johannes Chaundos construxerat in Galliis,
 intra insulam de Constantin, imposuerat notam prodicionis, eo
 quod dictum castellum, ut asseruit, vendiderat Gallicis pro
 inæstimabili summa pecuniæ, cum nec defensio sibi nec
 victualia defuissent: in qua causa, cum eodem armigero
 armorum lege obtulit se pugnaturum. Ad eum namque,
 ratione uxoris suæ, cui debebatur hæreditas, tanquam proximæ
 de affinitate dicti Johannis Chaundos, dominium illius castri
 spectasset, si non proditiose alienatum fuisset commentis dicti
 Thomæ. Prædictus autem Thomas pro hac causa captus et
 incarceratus fuit pro tunc; sed cito post, quando Duci licuit
 quicquid libuit, dum Rex pater ejus in extremis agebat,
 deliberatus est, interventu, ut dicitur, Domini de Latimer, cui
 idem armiger in pace et in bello, in justis et in injustis, in
 veris et in falsis, per ante militaverat. Nec potuit Johannes
 Anneslee sui clamoris effectum per totum tempus sequens
 consequi usque modo, quibusdam asserentibus contra jura
 regni fore aliquem de ipso regno pro ulla causa tali lege in
 regno pugnare. Obstabant quam maxime, qui simili nota
 percelli timebant; sed tandem coactis ¹juridicis et senioribus
 militibus regionis, diffinitum est pro causa extrinseca, sicuti
 pro præsentī causa, quæ non infra regni limites orta est, e
 pro possessione rerum transmarinarum, bene licere quemquam
 duello configere, si Constabulario et Marescallo regni per
 ante causa fuisset notificata, et in eorum præsentia duellum
 a partibus acceptatum.

Katring-
ton is im-
prisoned.
But after-
wards libe-
rated.

The matter
agreed to
be decided
by duel.

Statuitur ergo dies belli, et interim præparantur duello ne-
 cessaria in Curia apud Westmonasterium, limites videlicet,
 quas "listas" vocant, de lignis fortissime fabrefactæ, tan-
 quam perpetuo duraturæ. Adveniente die præfixo, conveniunt
 de cunctis regni partibus ad ²insuetum belli spectaculum, in
 tanta quidem copia, ut numerus Londoniis confluentium mul-
 titudinem eorum qui ad Regis Coronationem paucis annis ante
³concurrerant, excessive, multorum testimonio, superaret. Ipso
 vero die, summo mane, Rege cum proceribus et regni com-
 munitate locum ingressis, prout moris est, miles intrat armatus,
 insidens dextrarium decentissime phaleratum. Nam appel-

Prepara-
tions at
Westmin-
ster for the
duel.

¹ *viridicis* in the printed texts.

texts.

² *insueta* in orig. and Bibl. Reg.
 13 E. ix.; *insuetum* in the printed

³ *confluxerant* in the printed
 texts.

A.D. 1380. lator debet ingredi ¹primum locum, defensoris præstolaturus MS. Bibl. adventum. Deinde, post aliquam horam vocatus est armiger ad Reg. 13 defendendum causam suam, tali forma;—"Thoma ²Katring- E. ix.
 "tone, defensor, compareas defensurus causam tuam, pro qua
 "Dominus Johannes de Anneslee, miles et appellator, te publice
 "et in scriptis appellavit." Hoc autem ³tertio voce præconis
⁴bellici factum fuit. Tertia vocatione completa, adest armiger,
 et ipse armatus, equitans dextrarium, stratum regaliter stramentis præferentibus arma dicti Thomæ. Qui mox, ut ad listas pervenit, descendit de equo, ne juxta consuetudines prælii Constabularius vendicaret eum, si limites fuisset ingressus. Sed nihil sibi ⁵valuit astutia sua; nam equus, juxta listas discurrens, aliquotiens totum caput et pectus iniecit ultra limites. Ob quam causam Constabularius, Dominus Thomas de Wode-stoke, equum vendicavit, jurans se velle caput ejus habere, videlicet quantum inter listas de equo visum fuit; unde adjudicatus est ei equus. Sed hæc ⁶expost; jam ad formam duelli revertamur.

The Constable claims and obtains the defendant's horse.

The Articles of accusation read.

The defendant attempts to take exceptions; which the Duke of Lancaster refuses to allow.

Armigero itaque limites pedes ingresso, per Marescallum et Constabularium allata est indentura quondam coram ipsis confecta, consensu et voluntate partium, in qua continebantur articuli depositi contra eum per militem adversarium; et in omni audientia legebantur. Armiger autem, quem conscientia stimulabat, nitebatur exceptiones facere, ut quoquo facto sua causa purior effici valuisset. Dux vero Lancastriæ, cum vidisset eum tardare, et audisset eum exceptiones jam velle facere, publice juravit, nisi juxta conditiones duelli, et leges armorum, vellet admittere cuncta in indentura conscripta, quæ non sine ejus assensu confecta fuerant, quod mox tanquam prodicionis reus ad suspendendum traheretur. Quo facto, Dux multorum sibi conciliavit gratiam, et partem infamiæ suæ antiquæ ⁷detersit. At armiger, ut ista persensit, fatebatur se audere pugnare cum milite, non tantum in hiis casibus sed in omni casu mundi. Fidebat utique plus in robore fortitudinis suæ et favore amicorum, quam in causa quam susceperat defendendam. Erat enim magnus statura, cum miles inter mediocres minimus videretur; et habebat amicos potentissimos, Dominum de Latimer, Dominum de Basset, et plures alios, quorum nomina ⁸sup-

¹ *primo* in the printed texts.

² *de Katrington* in the printed texts.

³ *ter* in the printed texts.

⁴ *belli* in the printed texts.

⁵ *valet* in the printed texts.

⁶ *post* in orig.; corrected from the printed texts.

⁷ *abstersit* in the printed texts.

⁸ *supprimemus* in the printed texts.

MS. Bibl. primimus ad cautelam; quorum interventu fulciri sperabat, si A.D. 1380.
 Reg. 13 forte quicquam adversi passurus esset. Hujuscemodi occasio-
 E. ix. nibus animatus, ingreditur locum pugnae, et praemisso ab
 adversario suo, milite, juramento, prout moris est, et ipse Oath made
 idem juravit audacter, videlicet, quod causa, in qua pugna- by both
 turus erat, vera fuit, et quod non erat conscius ullius artis comba-
 tants.
 magicæ, per quam de adversario posset reportare victoriam;
 nec gestabat super se herbam, aut lapidem, nec experimenti
 genus, quibus solent malefici de hostibus triumphare.

Quibus paratis, et ab utroque devote oratione fusa, pugnam Particulars
 ineunt; primo lanceis, deinde gladiis, postremo cultellis, rem of the
 agentes. Pugnatum est ergo diutius, donec omnia instrumenta combat.
 bellica armigero subripuisset. Tandem armiger a milite virtuose
 prosternitur, et miles se preparat ad irruendum in eum; sed
 tamen, sudore decurrente per cassidem aliququaliter visu hebetatus,
 dum credit semetipsum projicere super eum, a latere corruit,
 armigero non appropinquans. Quod persentiens armiger,
 quanquam jam pene exanimis factus esset præ labore, se
 convertit ad militem,¹ [et, injecta manu super eum, semetipsum
 erigens super corpus militis, totum jecit; quo viso, diversi
 diversa loquebantur. Quidam asserabant jam militem] infe-
 riorem existere, et ideo quantocius devincendum. Alii vero
 dicebant militem in proximo surrecturum, et victoriam de
 armigero habiturum. Interea Rex pacem clamari præcepit,
 et militem levare de terra. Quid multa? Mittuntur qui
 armigerum erigunt; sed cum pervenissent ad militem, rogavit
 cum instantia ut Dominus Rex permittat eum modo præfacto
 jacere, asserens sibi bene esse, et victoriam reportaturum, si
 armiger reponatur modo quo prius jacuit super eum.

Tandem cum miles non posset vota sua consequi in hac
 parte, permisit se levare de terra. Qui mox postquam levatus
 est, sine fulcimento cujusquam perrexit ad Regem alacriter:
 cum armiger, postquam levatus fuisset, sine sustentamento duo-
 rum hominum, nec stare, nec quoquam progredi, potuisset; et
 idcirco depositus in cathedra, se dedit quieti. Miles igitur, cum
 ante Regem venisset, rogavit eum et procures, ut sibi illam
 concederent gratiam, ut iterum in loco quo prius, posset reponi,
 et armiger super eum; persenserat enim armigerum jam pene
 ultimum flatum emissurum, præ nimietate ² [et laboris] et ca-
 loris, et armorum ponderositate, quæ sibi vitales fere spiritus

¹ Omitted in orig. and in the
 printed texts: supplied from Bibl.
 Reg. 13 E. ix. In the printed texts
 the reading is, *inferiorem existentem*,

et ideo, etc.

² Supplied from Bibl. Reg. 13 E.
 ix.: omitted in the printed texts.

A.D. 1380. subriperant. Rex vero et procures, cum vidissent militem MS. Bibl.
 tam animose, tam vivide, bellum repetere, et insuper magnam Reg. 13
 summam auri offerre publice ut id posset effici, decreverunt E. ix.
 eum iterum reponendum, et armigerum super eum, modo uni-
 versaliter servato, quo jacuerant ante prostrati. Sed interim
 armiger, deficiente spiritu, repente de cathedra corruit quasi
 mortuus, inter astantium sibi manus. Accurrunt ergo multi,
 hominem vino perfundunt et aqua; sed nihil omnino profi-
 ciunt, donec, detractis armis et omnibus indumentis, ad corpus
 usque nudatus fuisset. Quod factum et militem victorem pro-
 bavit et armigerum esse victum. Post diutinam autem mo-
 ram, paululum revixit spiritus armigeri, et apertis oculis
 cœpit caput erigere, et terribiliter unumquemque respicere
 circumstantem: quod ut nunciatum est militi, accessit armatus,
 quippe qui nihil deposuerat armaturæ a pugnae principio, et
 alloquens eum, et proditorem et falsum appellans, quærit si
 iterum audeat duellum repetere. Illo vero nec sensum nec
 spiritum habente respondendi, clamatum est pugnam finitam,
 et ut quisque ad propria remearet. Armiger igitur, mox ut
 ad lectum delatus est, cœpit furere, et, in insania mentis per-
 severans, in crastinum, circa horam nonam, spiritum exhalavit.
 Actum est bellum præfatum septimo Idus Junii, communis
 vulgi gaudio, proditorum dolori.

Katrington
 is finally
 pronounced
 vanquished.

And dies
 on the
 morrow.

*Exercitus Anglicanus equitat per regnum Franciæ,
 nemine resistente.*

An army
 sent from
 England
 to succour
 the Duke
 of Bre-
 tagne.

Circa istos dies Rex Angliæ et ejus Consilium, validum
 conflantes exercitum, miserunt in succursum Ducis Britanniae,
 qui pene ab omni spe exciderat resistendi ¹Gallieis, postquam
 audisset videlicet Dominum Johannem de Arundelia et ejus
 exercitum in mari, ut prædiximus, expertos tam dira fata.
 Præfecti sunt autem huic exercitui Dominus Thomas de
 Wodestoke Comes Bokynghamiae, Regis avunculus, Dominus
 Thomas Percy, frater Domini Henrici Percy Comitis North-
 umbriae, Dominus Hugo Kalverlee, Dominus Robertus Knolles,
 Dominus de Basset, Dominus Johannes Harlestone, Dominus
 Willelmus de Wyndeshore, omnes profecto viri, quibus singulis
 merito exercitus quisque committi posset, præ sapientia, forti-
 tudine, et arte bellandi. Hii, ²quia tutum non erat directo
 cursu ab Anglia in Britanniam navigare, propter galleyas

¹ Gallias in orig. and the printed
 texts: corrected from Bibl. Reg. 13
 E. ix.

² qui in orig.; corrected from the
 printed texts.

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

observantes maris semitas, et propter paucitatem navium, quæ A.D. 1380.
non plures simul ex eis transvehere poterant, elegerunt a The Eng-
Doveria et Sandwico ad Calesiam copias transferre, et ita per lish army
omnem Franciam equitare, donec Britanniam pervenirent; ne passes by
per longinquum mare sparsim trajecti, dispendia numeri way of
suorum hominum piratarum paterentur incursu. Calais in-
to Bre-
tagne.

Johannes Philipott, civis Londoniarum, in ista profectione
laudem promeruit et honorem, qui et eis naves proprio labore Great ser-
conduxit, et gravatos ære alieno, propter longam juxta mare vices ren-
moram, ut assolet, præ expectatione navium aut ductorum, dered to
absolvit a debitis, creditoribus satisfaciens, ¹[et] cautiones suis the expedi-
dominis restituens; qui loricas, laminas, cassides, galeas, arcus, tion by
lanceas, et alia armaturæ genera, pro victualibus vadiaverant; John
quibus necesse fuerat vel non transire, pro defectu, ut ²præ- Philipot.
dicitur, armaturæ, præfato modo expositæ, vel certe inermes
omnino proficisci. ³Accepi utique ab ore ejusdem Johannis
Philipott, quod mille loricas vel tunicas, quas vulgo "*jakkas*"
vocant, redemerit de manibus creditorum. Profecti autem nos The Eng-
trates omnem Galliam circumequitando gyrauerunt, patriam de- lish lay
prædantes in vastitate hostili, villas et prædia succedentes, et waste the
populum sine respectu ⁴misericordiæ in ore gladii perimentes, interven-
donec ad confinia Britanniae pervenissent, nemine eorum ausus ing dis-
impedire præsumente, de tam famoso regno. Tantis utique tricts of
terror ipsos Francos invasit ut in amplissimo regno, in quo France.
mille semper viri singulis ex Anglicano exercitu opponi potu- Abject fear
erant, citius eligerent, more foeminarum, latebras se occultando manifested
quærere, quam glomeratim Anglicanis manipulis obviare. by the
Tua French.
sunt opera hæc, Christe, tua miracula, Jesu bone, cui potestas
est dimicare, seu vincere, in paucis æque ut in multis; qui
tibi famulantibus inter confertissimos hostes tutum iter præbes,
et vindictam retribuisti in hostes nostros; ⁵tu enim fecisti,
ut essent immobiles quasi lapis, donec pertransiret populus
tuus, Domine, exercitus Anglicanus, qui non in superbia et in
abusione regnum Franciæ subjugare laborant, sed in justitia
et æquitate, et innocentia Regis sui, justi hæredis Francorum
regni, confisi.

Capitur navis Scotica.

Per istud tempus viri de villa de Hulle et de Novo Castro
super Tynam, communibus votis egressi, ad piratarum qui tum

¹ Supplied from Bibl. Reg. 13
E. ix. and the printed texts.

² *dicitur* in the printed texts.

³ *Accepi* in orig. and the printed

texts; corrected from Bibl. Reg. 13
E. ix.

⁴ Omitted in the printed texts.

⁵ *tū* in orig.

A.D. 1380. abundabant malitiam retundendam, fortuito cuidam navi de MS. Bibl.
 Capture of Scotia obviantes, cognito quod hostes essent in ¹ea, navem Reg. 13
 a Scottish invadunt hostiliter, et occisis vel captis qui in eam concess- E. ix.
 ship by the runt, ratem pertrahunt ad partes suas, cum bonis ad valorem
 people of septem millium marcarum aestimatis. Nec mora, hujus eventu
 Hull and rei cognito, Comes Northumbriæ, Dominus ²Henricus Percy,
 Newcastle-on-Tyne. citius advolat, et partem vel totum dictæ prædæ obtinere
 The Earl cupiens, Regis nomine præcipit, ne distractionem rerum ip-
 of Nor- sius navis facere præsumant sine ejus conniventia quovismodo.
 thumber- At Boreales, mox spiritum habentes in naribus, prout moris
 land makes est illius gentis, satis incomposite, ore distorto, naribus præ
 a claim in furore vento repletis, turgide responderunt, cum summa indig-
 the King's natione latrantes, se mortis periculis obtulisse pro Regis
 name; but regnique commodis, et per magna dispendia hostium bona ab
 ineffectu- ipsorum manibus extorsisse; nec debere eos, qui tantum la-
 ally. boraverant, ipsius arbitrio partes capere, sed potius ipsorum
 esset in divisione discretio, quorum fuerat in adeptione peri-
 culum; et idcirco, quantocius jubent illum recedere, ne cogan-
 tur in illum arma vertere pro rebus propriis; pro quibus
 iterum se fatebantur citius dare discrimen magis æquanimiter
 quam sufferre in earum divisione ejus arbitrium, qui in earum
 adeptione minime laboravit. Comes, hæc audiens, quanquam
 sitiens avide bona præfata, iratus valde discessit, imaginaturus
 contra eos malum, quos scivit sibi nihil in hac parte velle
 deferre. Adquisivit ergo brevia ad capiendum eos, tanquam
 He obtains sibi, et per consequens Regi, rebelles, quippe qui vices Regis
 writs for sibi, et per consequens Regi, rebelles, quippe qui vices Regis
 seizure of ibidem gerebat. Sed interim, nec ipse, nec viri de Novo Castro,
 the captors. qui maxime sibi restiterant, gavisii sunt de prædæ; quin potius
 a desiderio suo fraudati, et ridiculose delusi, abalienati sunt
 retrorsum, bonis prædictis ab eisdem abductis cautelose, et ad
 alias partes transvectis.

Occasio hujus facti fuit.—Quidam de villa de Hulle, qui, ut
 The ship is præmittitur, in dicta profectioe socius laboris fuerat, et post-
 finally quam Comes præfatus, ut diximus, rerum divisionem petierat,
 seized by nec obtinuerat, petiit a sociis sibi dari partes suas pro quibus
 one of the laboraverat; timuit revera, si mora longior intercederet, quod
 captors, and nec ipse nec socii gavisuri essent bonis præfatis. Socii vero
 carried off sui de Novo Castro et de convicinis locis responderunt, bona
 to the town prætacta nondum partiri debere, præsertim cum nescirent
 of Hull. quid Comes Northumbriæ contra ³eos imaginaturus esset.
 Altercantibus autem illis pro hac causa, et exorta rixa cum

¹ eā in orig.² Henrici in orig.; by inadver-

tence.

³ eos omitted in the printed texts.

M.S. Bibl. Reg. 13 E. ix. verbis, postremo negantibus viro de Hulle quicquam de præda, A.D. 1380. recessit ad sua, et post paucos dies cum armata manu ex improviso adveniens, solvit navem cum bonis omnibus; et nullo audente resistere, revertitur ad villam de Hulle, infidis sociis spoliatis, et Comite supradicto a suo desiderio, cum sannis et cachinnis, excluso.

Hostes in Hibernia capiuntur.

In festo Sanctæ Margaretæ Virginis, Franci et Hispani qui maritime loca Angliæ multipliciter infestaverant, et naves plures rapuerant, dum consueta suæ nequitiae opera continuare contendunt, per viros de Occidentalibus partibus Angliæ, subito ¹super eos irruentes, coacti sunt quendam portum capere in Hibernia, vocatum "Kynsale" ab incolis; ubi, virtute et animositate Anglicorum et Hibernicorum, capti sunt duces eorum, videlicet Johannes de Verse, Admirallius et Capitaneus Franciæ, Johannes Perys de Verris, Johannes frater ejusdem, Gounsalue Martinus de Moterigo, Turgo Dominus de Morauntz, Dominus de Reyeh, Perys Martinus de Wermewe, Johannes Medite de Wermewe, ²Seynich de Weillale, ³Seniscallus de Wargario, Johannes ³Seniscallus de Seynt Andiro, Cornelius de Sancto Sebastiano, Paschalus de ⁴Byskey, Johannes Martynis Soporgerge de Sancto Sebastiano, et plures alii nominati, pluribus interfectis, quorum numerus se extendit ad quadringentos viros. Recepta sunt autem ibi vasa quæ ipsi nostratibus abstulerant, viginti etiam unum, majora et minora, cum quibusdam ⁵e vasis eorum, scilicet quatuor bargiis et uno balingario. Evaserunt nostrorum manus ex Hispannicis quatuor, nominati Martinus Grauntz, Johannes Peris Montago, Johannes Husch de Gytario, et Gressie ⁶et de Sancto Sebastiano.

Capture of French and Spanish enemies at Kinsale.

Scoti capiunt Nundinas de Penreth.

Hac æstate, Scoti navem, de qua locuti sumus, captam esse dolentes, Northumbrensibus vices rependere studuerunt, et similia pro similibus machinari. Ingressi namque cum populosa multitudine gentis rabidæ fines nostros, gentes West-

The Scots ravage Westmoreland and Cumberland.

¹ *per* in orig.; corrected from the printed texts.

² *Seymeh* in the printed texts; *Ceyniche* in Bibl. Reg. 13 E. ix.

³ *Ceiniche* in Bibl. Reg. 13 E. ix.

⁴ *Bykey* in orig. and the printed

texts; corrected from Bibl. Reg. 13 E. ix.

⁵ *e* omitted in the printed texts.

⁶ *s de*, in Bibl. Reg. 13 E. ix.; apparently for *scilicet*. The passage is evidently defective.

- A.D. 1380. marorum et Cumbrorum invaserunt, spoliarunt, et occiderunt, et, ultra progressi, de foresta de Ingelwode diversi generis animalia in Scotiam fugarunt, ad numerum, ut dicitur, quadraginta millium, ubique furentes, ubique cædentes, et quæ poterant flammis contradentes. Nec hiis contenti, nocte iter ingressi, furtive et repente super villam de Penreth irruunt, ubi tunc nundinæ celebrabantur multorum populorum frequentia, ¹[in] quo loco et occisis quamplurimis, multisque captis, cunctisque fugatis reliquis, congregatas asportant divitias, quæ nimirum cujuslibet cupidissimi exercitus aviditatem explere potuerunt. Deinde per urbem redeuntes Karleolensem, eam invadere decreverunt; sed tamen fama territi, quod nocte præcedente pene innumerabiles de appendicibus Comitatus ad ejus defensionem occulte confluxissent, statuerunt quidem iter agendæ circa civitatem ²prædæ, ne forte aliquo dolo circumventi, si ibi morari contingeret, partas manubias apud Penreth et in patria dimittere cogerentur: quod et factum est, sed tamen transeundo, per quosdam sagittarios Westmarorum et Cumbrorum, nonnullos ex suis amiserunt; unde contigit, ut cum metu prætereundo recederent festinanter, agentes tamen coram eis prædas captas, et in Scotiam traduceres.
- Comes Northumbriæ pulsatus eorum injuriis, quippe cui amplius damni quam mille mercatus intulerant, dum ad arcendum eos, vel pro damnis damna parat reddere, per scriptum repente regium eis quisquam facere prohibetur. Unde cum festinatione veniens ad Consilium regale Londoniis, quærit quidnam hoc esse potest, quod inhibitum sit per Regis scriptum et regni resistere tam immanibus inimicis. Qui blande, mox accepto responso, et diem Marchiæ, quem annis singulis Angli simul tenent et Scoti, expectare jussus, recessit, nihil acturus usque ad diem præfinitum.

Villa Winchelse capitur.

- Hac ipsa æstate galeæ jugi pervagatione per diversa littora plura damna patriæ irrogarunt. Nam vespiliones qui in eis erant, ubi custodiam deesse conspexerunt, egressi prædas agebant impune multotiens, et quandoque etiam villas injectis flammis combusserunt; sed more mergorum, ubi aliquem armatum advenire videbant, ad aquas præcipitanter ³corrue-

¹ Supplied from Bibl. Reg. 13 E. ix. and the printed texts.

² *prædas* in orig. and Bibl. Reg.

13 E. ix ; *prædæ* in the printed texts.

³ *cucurrerunt* in the printed texts.

MS. Bibl. runt. Quos aliquando fortuna nostris obtulit; unde contigit A.D. 1380.
Reg. 13 ut quandoque octoginta, quandoque centum, simul inter-
E. ix. cepti, antequam ad mare pervenire possent, sagittis per-
forati, remorari coacti sunt.

Inter quæ dedecorosa damna quæ patriæ intulerunt, villam de Wynchilsee ceperunt, et Abbatem de Bello, succursum eidem villæ præbere conantem, ad fugam cum suis omnibus compulerunt, capto quodam ex suis monachis, qui illuc cum cæteris armatus convenerat. Comes de Arundelia Ricardus, quem paternæ divitiæ et avita hæreditas sublimem effecerant, nihil horum minuere quovis pacto decernens, postposita pompa rei militaris et nominis, ne damna inferret claustris inexorabilibus, cum in partes suas prædicti nebulones ascenderent, cum notabili familia, sane incompetenti tali personæ, cum una lancea, ut usu vulgari loquor, egressus est, non ad terrendum hostes, sed eisdem præstandi animum ad vilipendendum Comitatus dignitatem et nobilitatem militiæ Anglicanæ; dum cernebant vel audirent quempiam e nobilioribus, ditioribus, et potioribus regionis, ¹ cum tantilla familia egressum, non in occursum prædonum, et ut patriæ spem resistendi pareret, sed potius, ut vulgo ferunt, metum incuteret minoribus ipso sed melioribus; qui proculdubio eos satis viriliter arcuissent, si ipse timide non interposuisset manus suas.

They take the town of Winchelsea.

Remissness, or cowardice, of Richard, Earl of Arundel.

Thomas Helton a carcere liberatur.

Per idem tempus, Dominus Thomas ² [de] Heltone, pacta redemptione, a carcere liberatur in Aquitannia; qui domum rediens obviavit Anglicano exercitui, quem supra diximus in Franciam destinatum pro succursu Ducis Britanniae: quem omnes Domini cum summa jocunditate susceperunt, et per dies aliquot cum eis detinuerunt. Qui medio tempore moræ suæ plura salutis monita dedit eis, et eosdem instruxit de multis præcavendis periculis; quæ eis exposit, ut apparuit, non parvo momento fuere. ³

Sir Thomas de Heltone is liberated.

Crudelitas Comitum Flandriæ.

Circa mensis Septembris initium, orta simultate inter Comitum Flandriæ et communes suos de Ypres et de Gandavo, committed

Cruelties committed

¹ *dum* in orig.; corrected from the printed texts.

² Supplied from Bibl. Reg. 13 E. ix. and the printed texts. See

p. 342 *ante*, Note 3.

³ A long passage in Bibl. Reg. 13 E. ix. is omitted here.

A.D. 1380. dum Ypresenses convenissent ad tractandum cum magnatibus MS. Bibl.
 upon the Comitis, repente venit Comes inopinate cum magna armatorum Reg. 13
 people of multitudinem, et irruit super cives Ypresenses, et occidit ex eis E. ix.
 Ypres, by
 the Count
 of Flan-
 ders.
¹ octo millia virorum, adorsus fortassis facinus in seipso acrius
 puniendum. Deinde juxta naturam sui crudelis animi, e vesti-
 gio cingit urbem Ypresensem obsidione; quam captam, mox suc-
 cendit partem ex ea, partem, ad testimonium victoriae suae,
 intactam reliquit a flammis. Quadraginta vero de majoribus
 illius villae decapitari praecepit, et totidem ad villam de Brugges
 direxit, carcerali custodiae deputandos. Quibus feraliter perpe-
 tratis, commune vulgus convocat, et se illorum fore dominum
 superbe pronunciat. Quapropter mandat, de caetero caveant illi
 resistere, ne similem omnes poenam incurrant, quam decapitados
 diximus excepsisse; sacramento affirmans, se vindicaturum in
 illos, si unquam sibi resistendum putaverint, ut in concives
 eorum ultus est, omnes generaliter plectendo sententia capitali.
 Præterea, ² cum pulsaretur clamoribus relictarum foeminarum,
 quarum maritos obtruncaverat, quærit quænam sint, vel quæ
 causa clamoris earum. Cumque didicisset has ³ [esse] relictas
 virorum morte ⁴ punitorum, mox, ut nihil plenæ deesset cru-
 delitati, et has decapitari praecepit, mandans ut suis mittantur
 maritis, ne diutius in viduitate detentæ cogantur prolixius
 inaniter lamentari.

He besieges Quibus gestis, Gandavum cum centum millibus de plebe
 Ghent, the sua obsidione vallavit; nam et illam urbem subvertere cogi-
 people of tabat, non solum quia rebellem judicabat eandem, sed ideo
 which maxime, quia Gandavenses villam de Dindermoun igni suc-
 place defy cenderant, eo quod Comiti nimis favere visa fuit. Sed
 him. Gandavenses, nihil eum veriti, nec ejus exercitum metuentes,
 elevatis portis de suis cardinibus, et in medium forum villæ
 perlatis, latum iter sibi et suis, si intrare audeant, pate-
 faciunt.⁵

De Rege Francia.

Death of Hac æstate Karolus, qui dictus est Rex Franciæ, qui et
 Charles V., illud regnum post ⁶ perjurium occupavit injuste, maximus
 King of adversarius Regis Angliæ et Domini Urbani Papæ, concessit
 France.

¹ *ad octo* in the printed texts.

² *ad* in orig. ; by inadvertence.

³ Supplied from Bibl. Reg. 13 E.
 ix. ; omitted in the printed texts.

⁴ *punctorum* in the printed texts.

⁵ A long passage is omitted here,
 that appears in Bibl. Reg. 13 E. ix.

⁶ Apparently written "*perturium*"
 in orig.

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

in fata; a suis prius impotionatus, ut ferunt, satisque poenitens de suscitatione belli injusti contra regnum Angliæ, et adhæsione Antipapæ. Qui, cum consilio suorum procerum, Ducem Burgundiæ, juniorem scilicet fratrem suum, constituit regni Francorum rectorem, antequam moreretur, eique commendavit parvuli filii sui omnisque domus suæ tutelam, eo quod infantulus nondum aptus fuerat ad regnandum.

A.D. 1380.

The duke of Burgundy appointed guardian of his son.

Andegavensis autem Dux, major frater Karoli, post mortem ejus, ægre ferens ¹juniorem fratrem sibi prælatum, (nam ad ipsum ratione ætatis spectasset, ut asseruit, regni tutela), cœpit adversari manifeste sibi, adhærente suæ parti Domino de Clisson et nonnullis aliis de potentioribus regionis. Facta est dissensio publica atque notoria inter eos, ita ut pene plus timerent invicem alterutram crudelitatem, quam nostri exercitus Angliæ, qui tunc impune circum patrias equitabat ²eorum, potentiam sive numerositatem. Dux tamen Burgundiæ, ut ostenderet se idoneum regni Custodem, jam tunc cum fratre configere non reputavit expediens, quando cerneret nostrates circumquaque patriotas perimere, patriam vastare tam flamma quam gladio: quare collecta apud urbem de Troys, qua potuit, multitudine de tota terra præter terras Andegavensis Ducis et Domini de Clisson, quas scivit propter memoratam dissensionem sibi parere nolle, ad numerum fere quatuor millium armatorum, et de communi plebe magna multitudine, statuit nostratum impedire viam, eos in itinere præveniando, ut quoquo pacto compelleret ad pugnandum. Quod ut nostris est compertum, decreverunt Francos præcedere sine mora, ne forte eis aliquod impedimentum contingere posset, si Gallici eos præcessissent: et factum est ita, collectique sunt nostri subito ante eos, non modicum mirantibus ipsis, quo modo nostratibus ita cito ipsorum consilium innotuisset. Cumque certam nostri elegissent stationem, ³et armatos statuissent ordinate et pulchre dispositos per turmas suas, cariagium quoque, (quod ⁴“sarcinas” appellamus) a tergo locassent, ecce! quidam ex Gallicis egressi sunt, transgredientes quandam novam fossam, quam iidem Gallici sibi fecerant pro sui exercitus majori tutamine, ad pugnandum contra nostrates; quos illico, sine grandi negotio, quidam ⁵[e] nostris fossam relinquere, et ad suos retrocedere, compulerunt, obtenta ex eis eadem fossa, et multis super eandem interfectis:

Jealousy manifested by his brother, the Duke of Anjou.

The Duke of Burgundy collects a force to meet the English.

The French are repulsed near Troyes.

¹ *minorem* in the printed texts.

² *eorum* omitted in the printed texts.

³ *ut* in orig. and in the printed

texts: corrected from Bibl. 13 E. ix.

⁴ *garcinas* in the printed texts.

⁵ Supplied from Bibl. Reg. 13 E. ix. and the printed texts.

A.D. 1380. quod factum Gallicis mox pavorem incussit, adeo quidem MS. Bibl.
grandem ut amplius dictam fossatam egredi non auderent. Reg. 13
Cives autem urbis de Troys tantus metus invasit, ut sine mora, E. ix.
collectis quibusque de rebus pretiosissimis, ad partes alias
pavidi transmigrarent: credebant namque nostros repente irru-
turos super eos et eorum urbem, quam rebantur nullo modo
custodiri posse contra eos.

The Eng-
lish move
on towards
Bretagne.

Nostrates vero, post prædictum certamen per aliquot horas
expectantes in loco, cum nullum e Gallicis ulterius eos infes-
tare vel impetere velle percepissent, sine magno damno cum
victoriæ gloria recesserunt, diutius ibidem immorari caventes;
immo quam maxime, quia nesciebant qualiter res cum Duce
Britanniæ, in cujus adjutorium missi fuerant, se haberent;
quanquam fortassis, si ¹ post prædictum conflictum vel Francos
impetere vel dictam urbem invadere decrevissent, magnum
eisdem commodum excrevisset tali facto. Sed amor Ducis, et
² invictum mandatum quod acceperant ad festinandum ad suc-
cursum suum, eos a tali proposito averterunt; qui tamen tam
periculosa itinera peragrasse, tam confertos hostes et loca
hostilia penetrasse, tantos labores non consummasse sed in-
choasse, in adventu et approximatione Britanniae cognoverunt.

Equivocal
conduct
of the
Duke of
Bretagne.

Enimvero Dux, cujus amoris intuitu hæc omnia ³ tentavere,
vel inductus metu vel allectus mercede, in partem consenserat
adversam per ante, ut multis constaret sanioris capitis, cum
magis timore quam amore Anglicis ⁴ videtur impendere gra-
tiam vel favorem; si tamen "gratia" sive "favor" sunt dicenda,
quæ vel ab invito vel coacto quovis pacto extorquentur. Jam
nunc vel sero saltem cognoscere possunt Anglici suam pro-
tervam et indisciplinatam imprudentiam, et stultitiam infræna-
bilem, qui, ⁵ omni credentes spiritui, sensum, vires suas,
atque substantiam, in omnem ventum dispergentes, et velut
metuentes ne terra sua habitatores ejus devoret, eosdem
emittunt, qui defensio, protectio, et juvamen esse possent, in
mari vel peregrinis regionibus consumendos. Et dum magis
cavent alienis periculis, ipsi jacturam irrecuperabilem pati-
untur, et periculis se exponunt, ipsorum more qui, vitantes
Scyllæam voraginem, in Charybdim impingunt.

¹ *potest conflictum*, in orig.; cor-
rected from Bibl. Reg. 13 E. ix. and
the printed texts.

² Sic in orig. and Bibl. Reg. 13
E. ix.; perhaps an error for "*strie-*
"*tum*."

³ *temptare* in orig. and the printed

texts; corrected from Bibl. Reg. 13
E. ix.

⁴ *videtur* in orig. and the printed
texts; corrected from Bibl. Reg.
13 E. ix.

⁵ *omnium* in the printed texts.

MS. Bibl
Reg. 13
E ix.

Quis enarrare poterit quanta dispendia, quantos luctus, A.D. 1380. mors Domini Johannis de Arundelia, et nobilium perditio Losses suffered by the English in his cause. qui cum eo similem sensere fortunam, invexit incolis Anglicanis? Quæ plaga regionis, quæ provincia, quæ civitas sive villa, quenquam non amisit in illa infausta expeditione, in quam de toto regno valentiores convenere? Puto nullus aut rarus angulus in tota terra vacavit a luctu; ubi non mater filium, vel uxor maritum, aut quis affinem vel cognatum in ipso naufragio se doluit amisisse. De substantia rerum pretiosarum amissarum, sine pecunia qua pauperes apporiatii sunt et terra depauperata, pro illius exercitus exhibitione, silendum existimavi; cum anima sit plus quam esca, et corpus quam vestimentum, cum insanabilis sit plaga terræ tot fortibus morte percussis, tam generosis perditis, tam probis submersis. Et tamen, hiis omnibus non obstantibus, adhuc insensata patria iterum militiam legere, iterum expensas parare, iterum optimos et probatissimos regionis dubiis fatiis committere, non veretur. Ecce enim! in expeditionem Britannicam emittitur simul fere tota nobilitas, ¹[et] ad hostes manifestos et publicos, privatos et dubios, destinatur; quæ si non magis divina cura quam patriæ suæ fide fota fuisset, forsitan nunquam patriam revidisset; presertim cum hinc Gallici, certi hostes, illinc Britones, dubii vel occulti, in circuitu eorum constituti, dolos et malitiam, insidias et fraudem, jugiter meditantes, eos quovis pacto prodere vel circumvenire tentabant. Nam quotiens a Francis, dum per totum regnum Francorum audacter equitabant, dum vastabant patrias flammis atque ferro, dum quicquid libuit pro voluntate, in ipso itinere versus Britanniam, disponebant, ibidem insidias occultas et manifestas sunt perpassi, dicere longum foret.

Novissime Britanniam subintrantes, et cuncta reperientes Hardships endured by the English army. ibi confusa, Ducem dubium, et instabilem, et nutantem, incolas perfidos et fraudulentos, quis diffidere poterit, eos in maximis periculis constitutos? Et quod magis est hiis omnibus, suæ gentis propriæ perpassi prodicionem, dum mox, ut terram Angliæ sunt egressi, derelicti velut mortuus a corde, e vestigio pacta confracta, promissiones infectæ, et pene omnis spes auxilii est subtracta. Unde nisi Dominus ²custodivit eos propter vitæ munditiam, cordis innocentiam, quibus effulsere qui ductores fuerunt hujus exercitus, nunquam terram propriam reintrassent. Nempe campi-ductores hujus turbæ, non, Exemplary conduct of the troops. ut plerique cæteri qui duces ante eos fuere, patriam passi sunt

¹ Supplied from Bibl. Reg. 13 |
E. ix.: omitted in the printed texts.

² *custodivisset* in the printed texts.

A.D. 1380. deprædari propriam ¹ in egressu suo, non maledictiones pauperum incolarum plebem ad prælia processuram ² siverunt promereri, sed potius quicquid favorem, gratiam, benevolentiam totius populi invitaret in terra, antequam ingrederentur maris alta, agere studuerunt. In Francia quoque constituti, cum pene per totum regnum Franciæ ipsi, invititis Gallicis, illæsi transissent, adeo ut nullum e suis per totum illud iter perdidderunt, in tanta felicitate nullatenus obliti sunt Dei sui, sed Regi et proceribus, et omnibus religiosis Angliæ, preces devotissimas litteraliter direxere, ut orationes continuare, processiones pro eisdem facere, et alia pietatis opera exercere, dignarentur. Contigit ergo, ut felici fine, ³ quanquam in propria regione, quamvis in terra hostili, insidias paterentur, benedictus Deus, cui placere comprobata sunt ipsorum opera, cuncta conclusit, et ad propria cum salute, cum honore, gratiose reduxit.

Final safety
of the ex-
pedition.

Immedi-
ately on
their arri-
val, the
Duke of
Bretagne
takes mea-
sures for
the depar-
ture of
English.

Et quidem fuit ipsorum gratiosa regressio, qui ubi amicos reperisse initio putavere, hostes familiares, Britones videlicet, repererunt. Ipse etenim Dux Britannia, pro cujus amore, ut præmisimus, Anglia tot valentes amisit et nobiles; pro quo, illis omnibus non obstantibus, isti tam periculosa itinera transierunt, ut opem ferrent eidem; in ipsorum adventu, mox ut ad eum pervenere, colloquio cum illis habito, de eorum recessu, non de mora, tractare curavit. Cujus inconstantiam ipsi mente librantes, et pericula quæ eis parabantur prævidentes, (nam per certos viros partis adversæ, qui eosdem ⁴ nimio diligebant amore, præmuniti, nisi cautius, et citius, atque subtilius, sibi providerent, quod universi, proditione mediante, vel interirent, vel saltem ⁵ vivi hostibus traderentur), oblatum ab eodem Duce aurum non modicum, ea conditione ut recederent, susceperunt; et ita, Deo volente et eos dextra sua protegente, ad propria sunt reversi, sine suo vel suorum damno vel læsione, excepto quod equos omnes vel in mari redeundo, vel in Britannia, perdiderunt; et præter illud, quod in obsidione quam fecere frustra circa Maumentensium civitatem, nonnullos valentes amisere: inter quos, nobilissimum militem Dominum Hugonem Tyrell, viderunt iniquis fatibus succumbere; a quodam balistario trajectum ⁶ fuit.

Sir Hugh
Tyrell
slain.

¹ *ingressu suo* in orig. and the printed texts. Corrected from Bibl. Reg. 13 E. ix.

² *fuert* in orig.; corrected from the printed texts.

³ Omitted in the printed texts.

⁴ *immo* in orig.; *imo* in the printed

texts. Corrected from Bibl. Reg. 13 E. ix.

⁵ *vi* in the printed texts.

⁶ *caput*, in place of *fuit*, in Bibl. Reg. 13 E. ix.; *fuit* and *caput* omitted in the printed texts.

MS. Bibl. *Coronatio Regis Francia, et Tumultuatio Communium*
 Reg. 13 *Parisiensium.*
 E. ix.

Hoc anno, mense Novembris, coronatus est filius Karoli, quon- A.D. 1380.
 dam Regis Francorum, in Regem, ¹ parvulus admodum, videlicet Coronation
 decem aut undecim annorum. Post cujus Coronationis exacta of Charles
 celebra, cum universa fere nobilitas regni Franciæ Parisius VI. King
 convenisset, repente orta est seditio magna communis vulgi et of France.
 tumultus; et murmur magnum excrevit inter proceres, eo quod Tumult at
 totiens non tam apporriassent, quam despoliassent, patriam diver- Paris, and
 sis taxis, quas "gabelas" appellant; jam exhibitas galliariis grievances
 et nautis, qui nihil commodi regni contulerunt, jam diversis of the
 exteris, qui eos tutarentur et Anglis officerent, qui nihil pro- Commons
 fecerunt, jam dominis et regni proceribus, qui eos protegerent, declared.
 sed in vanum; nam ipsi proceres, qui eis defensio fuisse
 debuerant, et ipsi patronis opus habebant, cum cernerent
 exercitum Anglicanum per totum regnum equitare, flammis et
 ferro quæque vastare, et nullum e suis non ² tantum eisdem se
 obviare, sed nec quidem respicere ausum, sed quemlibet, more
 foeminarum, vel in urbibus vel castellis occultare. Quare
 pudendum fore dominis asserebant, quod in tanto regno, ubi
 tot nobiles, tot magnates, tot milites, tot bellici, esse debuerant,
 ut merito contra quemlibet de exercitu Anglicano decem de
 facili producere potuissent, quod nullus ex omnibus pro regno
 auderet se opponere, vel pro plebe. Pudendum insuper esse
 dicebant, quod pulchris pollicitationibus totiens populum falso
 circumvenissent, promittendo, si jam et jam tantum solvissent,
 se Angliam subjugaturos, si modo ² tantum pendidissent, pacem
 habituros, et nullum ipsorum verum verbum stetisse; quin
 etiam, ³ nunc Anglos in medium eorum convenisse, et Francos
 meticulose domi residere, nihil omnino patriæ providere, sed
 universa Anglorum direptioni derelinqui. Quapropter scirent,
 proculdubio plebem nullatenus velle vel taxari vel taxationibus
 adquiescere; quin potius, relictis suo Rege et proceribus, qui
 continue eorum apporiationi studebant, ad Anglos se conferre,
 quos sciverunt magis placide dominaturos super eos quam
 Gallicos suos dominos naturales. Et talia conclamantes, vix
 manus poterant continere, quin in quosdam regios familiares The multi-
 et consiliarios injicerent manus suas. Duces igitur et magna- tude is with
 tes, cernentes populum exacerbatum, vim sibi timentes inferri, appeased,

¹ aut admodum videlicet in orig.;
 ætatis videlicet in the printed texts. }
 Corrected from Bibl. Reg. 13 E. ix. }

² tamen in the printed texts.

³ tunc in Camden's text.

A.D. 1380. plebem cum omni mansuetudine demulcentes, vix ad horam
 for the sedare vel compescere potuerunt. MS. Bibl.
 moment. Igitur Rex et regni majores in quendam locum munitum se Reg. 13
 The King contulerunt, facientes illud Poetæ consilium:— E. ix.

retires to a
 fortified
 place. “Dum furor in cursu est, currenti cede furori;”

Excesses
 committed
 by the mul-
 titude. ibidem rerum eventum præstolaturi. Plebs vero, sequenti
 nocte cum furoris continuatione progrediens, domum cujusdam
 ex majoribus civitatis, cujus consiliis imputabant se totiens
 taxis vexatos fuisse, funditus diruerunt, et omnia ubique urbis
 loca perlustrantes, quotquot ex Januensibus galeiariis reperire
 poterant, immisericorditer trucidarunt; quoniam, ut ipsi asse-
 rebant, pene exhausserant sine fructu totam pecuniam regionis.

Heavy out-
 lay upon
 the French
 fleet. Et revera grandis fuit summa, quam cotidie receperunt, quæ
 nimirum excrevit per dies singulos ad ¹septingentas quinquaginta
 libras, quæ per æquales portiones viginti quinque galeiis
 dividebantur; et quidem per tempus prolixum, ab initio mensis
 Maii, quo mense primo galeæ audent Occiduum sulcare
 oceanum, usque ad finem ²mensis Augusti, post quem perti-
 mescunt in nostro mari, propter procellas et turbines, immorari.

Profectio Ducis versus Scotiam, et depauperatio regni.

The Duke
 of Lancas-
 ter pro-
 ceeds
 against the
 Scots. Dux Lancastriæ Johannes, sæpius nominatus, per hoc tempus
 ad infestandum Scotos perfidos et rebelles, mittitur in partes
 Boreales, cum decentissima satis turba, ad exturbandum, si
 expediret, totum regnum Scotorum. Occasio profectionis istius
 extitit Scotorum irruptio turbulenta, dum, ut præmittitur, satis
 inhumane partes Cumbrorum et Westmarorum, necnon villam
 de Penreth, hostiliter invasissent. Sed quid Dux ibidem
 tractavit, quam fructuosa ejus profectio fuerit, conjicere poteris
³ex universis ⁴[suis] profectionibus anteactis; nam Scoti,
 versipelles et falsi, post ejus tractatum, (licet elaborasset
 pro pace, tam illorum quam ⁵nostra quam maxime,) plura
 damna irrecoverabilia regno Angliæ irrogarunt. Nam, ut
 prætermittamus plurima, Scoti nos non solum deceperunt sed
 deriserunt.

And is final-
 ly deceived
 by them,
 under a
 show of
 making
 peace.

Hardships
 inflicted on
 the Nor-
 thumbrians. Eo tempore vastata fuit pene provincia Northumbrorum
 nostri exercitus hospitatione; in tantum, ut provinciales jura-
 mento firmarent, magis æquanimiter adventum Scotici ex-

¹ septingentes in orig.

² mensis omitted in Camden's
 text.

³ pro in orig.; corrected from

the printed texts.

⁴ Supplied from Bibl. Reg. 13
 E. ix. and the printed texts.

⁵ nostratium in the printed texts.

MS. Bibl. citus pertulisse, quibus legaliter sive licite poterant restituisse, A.D. 1380.
 Reg. 13 quam Anglorum adventantium ea vice, de quibus, reverentia by the
 E. ix. cognitionis et patriæ, necnon metu legum, non poterant presence of
 vindicari. Post idcirco apporiatam patriam, post expensam the English
 incredibilem auri summam, videlicet undecim millium marcarum army.
 per ante collectarum de communi plebe, reversus est exercitus,
 nil boni reportans patriæ, præter equos quos susceperat ad usus
 proprios, comparatos a Scotis ea vice.

Litteræ repertæ contra Radulphum de Ferrariis.

Hiis diebus, quos inanes duxit nostra militia, quidam pauper Certain
 inventas litteras quasdam sigillatas attulit Johanni Philipot; treasonable
 qui, convocatis sociis civibus, unam aperiens, patriæ prodicionem letters
 legit in ea, et, sigillo exteriori inspecto, cognovit fore sigillum traced to
 Radulphi de Ferrariis militis, qui inter regios consiliarios fere Ralph de
 tenuit primum locum; moxque alias quatuor litteras, eodem Ferrers.
 firmatas, primo regni Cancellario, deinde Regi, defert. Quibus
 inspectis, et signo Radulphi cognito, necnon considerato quibus
 personis directæ fuissent, Rex, Regisque quod pro tunc aderat
 Consilium, plurimum admirati sunt; et eo præcipue quod miles
 tam senex, in quo etiam magna spes patriæ sita fuit, pro-
 ditionibus inserviret. Namque directa erat una ex ipsis
 Bartrando Cleykyn, alia Bruero de la River et Franciæ
 Camberlano, una vero Domino de ¹ Clysson, et una patrono
 galeyarum et duci Francorum et Hispanorum exercitus; qui
 eodem tempore per diversa loca maritima remigantes, plurima
 damna patriæ inferebant. Continebant adeo profunda Regis et
 regni consilia, ut nulli veniret in dubium ² alium quam
 Radulphum Ferrers, vel talem, qui privato Regis Consilio
 assistebat, potuisse vel imaginasse, vel scivisse, vel talia
 denudasse.

Igitur, cum summa festinatione missi sunt quidam milites,
 cum dicto Johanne Philipott, ad Ducem, qui tunc (ut præ-
 diximus) ad tractandum cum Scotis in partes concesserat
 Boreales, cum quo etiam et Radulphus de Ferrariis eadem
 tempestate fuit: sigilli vero impressionibus Duci secrete mon-
 stratis, vocatus est Radulphus de Ferrariis, et sigillum pro- He is
 prium monstrare jussus. Collatione ita facta impressionum, charged
 compertum est nihil omnino differre: ad cumulum etiam majoris with the
 suspicionis, fatebatur idem Radulphus se nulli commisisse sui crime, and
 sigilli custodiam per tres annos anteactos; unde ³ visus fuit impri-
 soned.

¹ *Glysson* in orig.; corrected from the printed texts.

² *aliud* in orig.; corrected from

³ *visum* in the printed texts.

A.D. 1380. hiis qui tunc aderant, satis manifeste convictus. Præcepit MS. Bibl.
 An encour- eum Dux arestari, et in castello Dunelmensi servari; ¹reversis- Reg. 13
 aging que ad Regem, quos diximus hac de causa Ducem petisse, E. ix.
 message is missa sunt ad eum verba consolatoria, mandantia ne concide-
 sent to him. ret in hoc casu vultus ejus, sed esset forti animo, sciens pro
 For which certo se nulla damna passurum pro præmissis. Unde mox, ut
 the Duke talia plebi fuere cognita, contra Ducem multa dixerunt verba
 of Lancas- acerba plena contumelia. Sed qualiter idem Radulphus
 ter is evaserit, sequens, quod scripturus sum, Parliamentum declara-
 censured. bit. Idem Radulphus de Ferrariis ²per Barones quatuor, qui
 Parlamento proximo interfuere, manucaptus est, donec per
 magis evidentes rationes suam innocentiam declarasset.

Comes Sancti Pauli ejicitur.

The Count Comes Sancti Pauli Wallerannus, qui cum conjuge sua
 de Saint Johanna Courtenay, sorore Domini Regis Angliæ, paulo ante
 Pol is egressus est de terra, vel, ut verius asseritur, expulsus est in
 covertly propriam regionem propter sua facinora, sine strepitu tamen,
 expelled ne persona regia dehonestari potuisset per eum qui tam
 from Eng- ³arta affinitate eidem conjunctus fuerat; mox ut aerem attraxit
 land. proprium, more gentis suæ, prodere voluit se non ex corde
 cum Anglicis ambulasse, sed fecte potius et dolose. Revera
 nacta mox opportunitate, ut pervenit ad propria, magnates
 He joins Francorum adiit, qui novo Regi astiterunt, filio scilicet Karoli
 the King of supradicti, qui ejus negotia Regi Regisque Consilio promo-
 France; verent: nec mora, gratanter ab universis admissus, Regis
 and is made Camerarius est effectus, factusque est adversarius publicus,
 Chamber- ita ut cunctis constaret Anglos ex eo fovisse ⁴cocticum.

Flandrenses faciunt pacem.

The people Flandrenses videlicet de Gandavo post multa ac damnosa
 of Ghent litigia, post diutinam obsidionem, sed inanem, post cædes ac
 make mortes quibus ⁵affectedi sunt, et patriotas ex parte Comit
 peace, for affecerunt, quibus et superiorem manum continue reportarunt,
 a time, with id Comite postulante et obsidionem dissolvente, pacem fecere
 the Count cum eodem; sed modico tempore duraturam.⁶
 of Flan- ders,

¹ reversusque in orig.; corrected from the printed texts.

² et in orig. and the printed texts. Corrected from Bibl. Reg. 13 E. ix.

³ ante in orig.; corrected from the printed texts.

⁴ serpentem in the printed texts.

⁵ effecti in orig.; corrected from the printed texts.

⁶ A passage in Bibl. Reg. 13 E. ix. is omitted here.

Parliamentum apud Northampton.

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

Circa festum Sancti Martini, nutu quorundam consiliariorum, A.D. 1380. contra voluntatem, et citra consensum, pene cunctorum regni A Parlia- magnatum, et præcipue contra voluntatem Londoniensium, ment held at North- coactum est Parliamentum apud Northamptoniam; eo quidem ampton; omnibus magis grave quod contra hyemem et in tali loco fuit against the celebrandum, ubi nec ¹copia focalis facile potuit reperiri, nec wishes of the citizens of London. hospitia apta tantæ turbæ. Causa vero, quare prædicti consi- liarii ibidem Parliamentum esse constituere, fuit appetitus ultionis, quam sumere ²anhelarunt de Johanne Kyrkeby, qui fuerat interfector ipsius Januensis mercatoris, de quo supra tetigimus in hoc libro. Revera consideraverunt animositatem Londoniensium, cogitaveruntque, prout erat futurum, si Londoniis Parliamentum fieret, nequaquam Londonienses passuros eundem J. Kyrkeby pro occisione prædicti Januensis morte puniri; quin potius, si talia Londoniis tentare conarentur, sibimet periculum imminere.

Unde, præhabito secum consilio, ut præmisimus, North- John de amptoniæ Parliamentum fieri procurarunt; in quo nimirum Kyrkeby Parlamento, ³et trahi et suspendi fecerunt eundem Kyrkeby, executed for the Londoniensibus universa cernentibus; et novam taxam ad opus murder of the Regis, et eorum præcipue qui nuper, cum Domino Thoma de the Geno- Wodestoke, per Franciam in Britanniam Armoricam missi ese Mer- sunt, coegerunt exigi; scilicet de quolibet sacerdote religioso chant. A new tax dimidiam marcam, et tantum de unaquaque fœmina religiosa: levied, de sacerdotibus quoque sæcularibus tantum, et ex singulis capitibus regionis, virorum scilicet conjugatorum et non con- jugatorum, ac etiam mulierum, duodecim denarios, non sine The cause of unheard- of misfor- tues. diris imprecationibus levare fecerunt; quod quidem factum causa fuit inauditi mali in terra, ut ex posteris elucescet.

Novus annus.

Anno Dominicæ Incarnationis millesimo trecentesimo octo- A.D. 1381. gesimo primo, qui est annus regni Regis Ricardi, a Conquæstu Sir Robert Secundi, quartus, post festi Natalis Domini gaudia celebrata, Hales ap- coactum est Consilium Londoniis, in quo absolutus est ab pointed officio Thesaurarii Dominus Thomas Brantingham, Episcopus Treasurer.

¹ copiam reperire in the printed texts.

² avebant in the printed texts.

³ et omitted in the printed texts.

A.D. 1381. ¹Exoniæ, et subrogatus est Dominus Robertus Hales, Magister MS. Bibl. Hospitalis, miles in primis magnanimus atque strenuus, sed Reg. 13 E. ix. qui non placeret communitati.

Carracks arrive at Southamp-
ton, laden with spices and wines. Circa præsens tempus advectæ sunt ²trieres Southamptoniæ, quas "caricas" alii vocare solent, refertæ multi generis speciebus et vinis, aliisque divitiis, quæ non modicum profuerunt incolis universæ terræ tempore Quadragesimali.

Deliramenta Johannis Wicliff.

Doctrines promul-
gated by John Wy-
clif. Eodem tempore, ipse vetus hypocrita, angelus Sathanæ, Antichristi præambulus, non nominandus "Joannes Wicliffe," vel potius ³"Wykebeleve," ⁴hæreticus, sua deliramenta continuans, visus est absorbere Jordanem, et omnes Christianos mergere in abyssum: reassumens quidem damnatas opiniones Berengarii et Oklefe, astruere laboravit, post consecrationem in Missa a sacerdote factam, remanere ibidem verum panem et vinum, ut fuere per prius, Christum ibidem, ut ubique, assistere, sed specialius, et non plus valere panem illum quam alium, nisi solum propter benedictionem a sacerdote datam. Quinimmo si ibi esset Corpus Christi, asseveravit in fractione se posse frangere collum Dei sui. Affirmavit præterea Christianos errare in veneratione illius Sacramenti, quod panem esse dicebat et rem inanimatam; et potius venerandum esse bufonem, vel quodlibet animatum, quam illud, quia multo præstantiorem esse fatebatur rem animatam quam quæ carebat anima: et talia delirando multos seduxit in eundem errorem.

Factum horribile Militis de Corpore Christi.

Profanity committed
by a cer-
tain Knight
of Wilt-
shire. Unde quidam miles de Comitatu Wyltesiriæ, juxta Saresburiam, nomine et cognomine "Laurentius de Sancto Martino," non dissimiliter seductus, cum instante festo Paschæ vivificum Sacramentum sumere debuisset, petiit a sacerdote suo, ut in Vigilia ipsius festi sibi daret Communionem Sanctam; qui juxta vota, post Missarum solemniam, obtulit quod petebat. Miles vero, post datam a sacerdote hostiam, illam manu recepit, et continuo surgens, ad domum suam, portans Corpus

¹ Oxonie in orig.; corrected from the printed texts.

² tyeres in orig., tieres in the printed texts; corrected from Bibl. Reg. 13 E. ix.

³ Wikebeleue in Bibl. Reg. 13 E.

ix.; Wikebeleue in the printed texts.

⁴ ne hereticus in orig.; the scribe having probably mistaken the last syllable of the preceding word in Bibl. Reg. 13 E. ix., which stands by itself, for an independent word.

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

Dominicum, properavit. Sacerdos igitur, præter solitum videns A.D. 1381. militem delirare, et ¹[ipse] mox insequitur, clamans et adjurans ne tantam injuriam faciat sacramento, sed illud sibi restituat, vel Christianorum more honorifice tractet et sumat: sed nihil omnino preces illius proficere, vel clamores, quin miles illud, excluso presbytero, adhibitis ostreis, divideret, et partem cum ostreis, partem cum cepis, et partem cum vino, deglutiret; affirmans quemlibet panem apud domum suam tanti esse valoris, quanti fuit ille quem sumpsisse tali modo gaudebat. Famuli vero sui, qui de tam horrendi facti novitate stupuerunt, hæc omnia exteris retulerunt. Sacerdos igitur parochialis, quem stimulabat nimia amaritudo mentis ob tantum scelus commissum a milite, Saresburiensi Episcopo, Magistro Radulpho Ergom, cuncta per ordinem inordinate patrata narravit. Episcopus autem mox militem citari mandavit; quem comparentem et factum nullatenus abnegantem, admonuit, quia vir in illis partibus magnæ æstimationis fuerat, ut, domum rediens, diversos sibi notos clericos aggregaret, et cum illis de ipsa re tractatum haberet, si forte divinitus respectus interim gratiam consequeretur salubrius sentiendo de præfato Sacramento, compariturus interim certo die coram Episcopo supradicto: quod et factum est, et die præfixo rediens, juxta doctrinam clericorum, The qui ad eum confluerant ²hujus rei gratia, confessus est se Knight male sensisse de Sacramento altaris, multumque peccasse in sues for pardon. dehonestatione Sacramenti: quare ab Episcopo et cunctis qui aderant, veniam suppliciter deprecatus est.

Episcopus ergo, ejus videns conversionem, et attendens Which is humilem confessionem, in partem pœnitentiæ injunxit eidem granted by erigere Sarisbiriæ, in loco ³publicano, crucem lapideam, in the Bishop on certain qua per ordinem tota series hujus rei sculperetur; et ut singulis conditions. feriis sextis vitæ suæ, discooperto capite, nudis pedibus, in sola interula et femoralibus, ad eandem crucem veniret, et coram ea totius facti peccatum publice et per ordinem, flexis genibus, fateretur: aliasque injunxit ei pœnitentias, tam publicas quam privatas, quas longum foret huic paginæ commendare.

Hæc idcirco scripsi plenius, ut omnibus elucescat, quanta His crime mala bestia quæ ⁴ascendit de abyssu, collega Sathanæ, Johannes Wycliff, sive Wikkebeleve, seminavit in terra. ascribed to the doctrines of Wyclif.

¹ Supplied from Bibl. Reg. 13 E. ix.: omitted in the printed texts.

² in *hujus rei gratiam* in the printed texts.

³ *publico* in the printed texts; in an abbreviated form in Bibl. Reg. 13 E. ix.

⁴ In allusion to *Revelations* xi. 7.

A.D. 1381.

*Adventus Cardinalis in Angliam.*MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

A Cardinal arrives in England, to negotiate a marriage between the King and the Emperor's sister.

Enormous extortions practised by him, under various pretexts.

Pileus, tituli Sanctæ Praxedis, Presbyter Cardinalis, per istud tempus venit in Angliam, cum Duce Tarsiliæ et multis nobilibus ex parte Imperatoris, locuturus de conditione matrimonii contrahendi inter sororem ejusdem Imperatoris et Regem Anglorum, et regnum de inæstimabili summa pecuniæ vacaturus. Nam, ut asseruit, potestatem afferens inauditam, in brevi totum regnum ad ipsum ¹confluere fecit pro diversis gratiis impetrandis; revera diversa diversis beneficia contulit; indulgentias quas Dominus Papa concedere solummodo consuevit, et ipse concessit; biennales, triennales, confessionales litteras quibuscumque solventibus gratanter indulsit. Ad Capellatum Domini Papæ tam possessionatos quam mendicantes admisit, nec aurum eorum respuit, qui notarii publici effici precabantur. Altaria quoque portatilia nulli pecuniam offerenti negavit. Quadraginta libras, cum aliis donis Cisterciensium, non repulit, ²quin ³gratiose concederet eis licentiam generalem vescendi carnibus extra monasterium indifferenter, ut in monasterio edere consueverunt. Excommunicatis gratiam absolutionis impendit. Vota peregrinationis ad Apostolorum limina, ad Terram Sanctam, ad Sanctum Jacobum, non prius remisit, quam tantam pecuniam recepisset, quantam, juxta veram æstimationem, in eisdem peregrinationibus expendere debuissent. Et ut cuncta concludam brevibus, nihil omnino petendum erat, quod non censuit, intercedente pecunia, concedendum. Interrogatus autem in qua potestate ⁴hæc faceret, cum summa indignatione respondit, se Romæ, si scire vellent ejus potestatem, omnibus responsurum. ⁵Jam jamque adeo referti erant argento ejus sacculi, ut advenientibus ejus ministri respondere dedignerentur, nisi aurum afferrent, dicentes,—“Afferte nobis aurum; “ argento enim vestro pleni sumus.” Recessurus autem, aurum nec argentum post se nequaquam relinquere voluit; sed secum super summarios deferri fecit, ad tantam quidem summam, quantam nunquam Anglia in taxa vel talliagio semel pendere consuevit.

¹ *confluxere* in orig. and Bibl. Reg. 13 E. ix.; *confluere* in the printed texts.

² *quum* in the printed texts.

³ *glorioso* in orig. and the printed texts · corrected from Bibl. Reg. 13

E. ix.

⁴ *hoc* in orig.; corrected from Bibl. Reg. 13 E. ix. and the printed texts.

⁵ *Jamque* in orig; corrected from the printed texts.

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

Profectio, seu Expeditio, in Portugalia.

A.D. 1381.

Per idem tempus collectus est copiosus exercitus, Ducis Lancastriae comiventia, qui in adiutorium Regis Portingaliae mittendus fuerat contra Regem Hispaniae, qui adversabatur eidem. Asseveravit enim idem Dux, expediens fore regno, ut illuc armatorum copia cum auri abundantia mitteretur; quatenus Rex Portingaliae, qui pro eis miserat, majori caritate regno Angliae et incolis regionis astrictus, maris prohiberet transitum apud Gades Herculis, quas moderni vocant "Stricta de Mar-rachia," galeis quae de necessitate per eum et ejus ibidem dominium transire, in adiutorium Gallicorum et Hispanorum, ad oceanum, id est, mare, infestandum Britannicum, vel Anglicum, debuerunt. Sic itaque et Angliam fore tutam, et praedicta duo regna, et praecipue Franciam, deludendam asseruit.

An expedition fitted out, in aid of the King of Portugal against the King of Spain.

Constituti sunt duces et primarii hujus profectionis, Dominus Edmundus de Langelay, Comes Cantibrigiae, Regis avunculus, Dominus Willelmus Beauchamp, Dominus ¹ [W.] Botreus, et Dominus Matthaeus Gournay, et alii plures milites quos non expedit numerare. Qui, mare transeuntes, feliciter quidem pervenerunt Ulixibonam civitatem, metropolim regionis, et a Rege gratanter sunt accepti. Sed praepaupertate sua ad lacessendam bello Hispaniam minus apti, tamen regno Portingaliae plurimum profuerunt, quia satis fortes erant ad defendendum fines regni, et impediendum Hispanos, vel ne intrarent regnum hostiliter, vel pro votis damna incolis irrogarent. Hispani vero, putantes se plurimum profuturos si Ulixibonam obsiderent, in quam nostrates concesserant, adhibitis navibus et Hispanorum magna turba, urbem obsidione vallarunt; sed tunc datum est eis cognoscere virtutem Anglorum. Nam cum per multos dies urbem circumsedissent, et nihil praeter verbera et cruenta vulnera lucrati fuissent, tandem, cum dedecore solventes obsidionem, ad propria recesserunt. Nostrates igitur, eorum cognoscentes ignaviam, plus animati sunt, et saepius pro viribus et numero Hispanos irritantes, expectabant audacius in terra illa, donec fortassis ex Anglia plures bellatores mitterentur eisdem.

The Spaniards besiege Lisbon, which is successfully defended, by aid of the English.

De miseria quae contigit Angliae in Tumultuatione Rusticorum et aliorum Communium.

Circa tempus illud, Anglorum regnum, pro peccatis affligendum, magnum repente et inauditum cunctis saeculis sensite suis membris dispendium emanasse; quod nisi Deus, miseri-

¹ Supplied from Bibl. Reg. 13 E. ix. : omitted in the printed texts.

A.D. 1381. cordiarum Dominus, solito bonitatis intuitu citius compressis- MS. Bibl.
set, et regimen omnino destructum, et factum fuisset cunctis Reg. 13
gentibus in sibilum et derisum. E. ix.

Rising of
the bond-
men and
peasantry
in Essex.

Rustici namque, quos “nativos” vel “bondos” vocamus, simul cum ruralibus accolis in Estsexea, majora suis concipientes viribus, et spem habentes omnia subjicienda suæ stoliditati, conglobata multitudine, pro libertate tumultuare cœpere, et pares dominis effici, ¹[et] nulli omnino alicujus de cætero astringi servitio, meditati sunt. Et ut efficacius sua vota perducerent ad effectum, mox ad quamlibet primo parvam villam viri tantum duarum villarum, qui auctores et primi motores hujus mali fuere, mittere curaverunt, ut omni excusatione postposita, omnes, tam senes quam florentes ætate, ad eosdem confluerent armis instructi, prout quisque poterat; scientes eorum bona qui venire supersederent, negligenter, aut contemnerent, dissipanda, domos conflagrandas vel deponendas, capita amputanda. Terribilis ergo comminatio cunctos coegit accurrere, ut aratri relictis negotiis, seminandique commoditatibus, uxoribus suis et prædiis, in brevi tantus coactus sit numerus, ut ad quinque millia recenserentur vilissimorum communium et rusticorum; quorum quidam tantum baculos, quidam rubigine obductos gladios, quidam bipennes solummodo, nonnulli arcus præ vetustate factos a fumo rubicundiores ebore antiquo, cum singulis sagittis, quorum plures contentæ erant una

They unite
in great
numbers,

pluma, ad regnum conquærendum ²convenere. Inter mille vero de talibus, de facili non videndus erat unus armatus, sed omnes, ut magnum numerum ³confecere, credebant totum regnum illis resistere non valere. Ut autem majoris roboris fir-

And invite
the people
of Kent
to join.

mamento lætari possent, Kantiam transmiserunt nuncios, qui ⁴initos certificarent de illorum voluntate simul et proposito, et invitarent ad occurrendum eisdem pro libertate acquirenda, pro isto negotio contuendo, demum, pro regno regnique malis consuetudinibus immutandis.

Similar
rising in
Kent.

Kantiani itaque, rem audientes votis per ante desideratam pluries, tollentes moram illico et ipsi, congregata non parva manu communium et rusticorum, eisdem commentis quibus diximus Estsaxones suas congregasse turbas, in brevi fere totam provinciam suam ad similem tumultuationem concitaverunt. Moxque vias omnes, quibus peregrinando itur Cantuariam, obsidentes, et peregrinos universos, cujuscunque conditionis existerent, arestantes, jurare compulerunt:—primo, ut

An oath
violently
extorted

¹ Supplied from Bibl. Reg. 13
E. ix. and the printed texts.

² *convenire* in orig., by inadvertence.

³ *conficere* in orig.

⁴ *eos certificarent* in the printed texts.

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

Regi Ricardo et communibus fidelitatem servarent, et nullum A.D. 1381.
Regem qui vocaretur "Johannes" acceptarent; ob invidiam vide- from the
licet Johannis Ducis Lancastriæ, qui propter maritagium filia pilgrims to
Petri, quondam Regis Castellæ, et hæredis, se dicit "Regem Canterbury.
" Castellæ." Et quod parati essent, quodcumque placeret pro
eisdem mittere, ad veniendum et obviandum eisdem; et ¹[quod]
omnes concives vel ²convicaneos suos inducerent ad tenendum
cum eisdem; et nullæ taxæ de cætero levandæ in regno acqui-
escerent aut consentirent, nisi quintadecimæ quam patres et
antecessores eorum solummodo noverunt et acceptaverunt.

Itaque factum est, ut mox fama hujus facti in Suthsexiam, The news
Comitatus Hertfordiæ et Cantibrigiæ, Suffolchiam, et North- reaches the
folchiam, repente diffunderetur; eratque magna ³expectatio adjoining
totius plebis, quid ⁴sibi vellent hæc omnia, et quorsum tenderent Counties.
cœpta tam audaciter; multis conjicientibus pro meliori futura,
quibusdam timentibus ea in perniciem totius regni cessura.
Divisionem namque regni præloquebantur talibus ausis evenire,
et per consequens ejus desolationem et destructionem. Et
cum acciperent indies incrementum hujusmodi congrega-
tiones, et jam fere ⁵factus fuisset eorum numerus infinitus,
ita ut nullius resistantiam pertimescerent, cœperunt facta The insur-
monstrare quædam quæ mente conceperant, et omnes et sin- gents put
gulos juris terræ peritos, tam apprenticios quam senes Justi- to death all
ciarios, et cunctos juratores patriæ, quos apprehendere poterant, persons
sine ullo respectu pietatis, capitis truncatione mulctare; asse- connected
rentes non, priusquam illis occisis, terram ingenua libertate with the
posse gaudere. Placuit iste sermo vehementer rusticis, et, ex law; and
minoribus majora concipientes, statuerunt omnes curiarum destroy the
rotulos et munimenta vetera dare flammis, ut, obsoleta antiqua rolls and
rum rerum memoria, nullum jus omnino ipsorum domini in ancient records.
eos in posterum vindicare valerent; factumque est ita. Nec Inertness
dum evigilare voluere domini ad obviandum tantis nequitiis; of the
sed velut stertentes, domi quiescentes immobiles permanebant, superior
donec Kentenses et Estsaxones appropinquantes sibi unum lords, until
conflasset exercitum, quasi de centum millibus communium et the people
rusticorum. Currebatur ad eos revera ex omni parte ab hiis of Kent
qui vel oppressi fuerant ære alieno, vel censuram juris time- and Essex
bant propter malefacta, et fiebat plebanorum conglomeratio, unite.

¹ Supplied from Bibl. Reg. 13
E. ix. and the printed texts.

² Apparently, *communicandos* in
orig.; *convicaneos* in Bibl. Reg. 13
E. ix.; *consortes* in the printed texts.

³ *conspectatio* in orig.; corrected
from the printed texts.

⁴ *si* in Camden's text.

⁵ *factum* in the printed texts.

A.D. 1381. quantam nullus meminisse potuit, vel audisse, ¹insimul con- MS. Bibl.
 They re- venisse. Cum tanta ergo frequentia ventum est ad locum Reg. 13
 view their vocatum "²le Blakheth;" ubi statuerunt turbam videre col- E. ix.
 numbers lectam, et sociorum multitudinem numerare. In quo loco dum
 on Black- constitissent, venerunt ad eos ex parte Regis milites, qui cau-
 heath. sam inquirerent commotionis eorum, et quare illuc tantum
 Message populū contraxissent. Quibus responsum est, se, pro certis
 sent by causis et negotiis, ad habendum cum Rege suo colloquium
 them to the convenisse, et debere eosdem nuncios regios remeare ad Regem,
 King. et intimare ei oportere eum omnino ad eosdem venire, ad
 audiendum desideria cordis eorum.

The King Nunciatum est igitur responsum Regi, et suasum a nonnullis
 is dissua- ut ad eos pergere festinaret. Archiepiscopus vero Cantuariæ,
 ded by his ut ad eos pergere festinaret. Archiepiscopus vero Cantuariæ,
 ministers pro tunc regni Cancellarius, Magister Symon de Sutburia, et Do-
 from meet- minus Robertus de Hales, Magister Hospitalis Sancti Johannis,
 ing them. tunc regni Thesaurarius, obnixē restiterunt talia suadentibus,
 dicentes nequaquam debere Regem adire tales discaligatos
 The insur- ribaldos, quin potius ³disponendum esse aliter ad comprimen-
 gents dum superbiam ganeonum. Quæ cum audissent responsa vul-
 threaten gares, in furorem versi, juraverunt se regios traditores,
 the minis- Archiepiscopum scilicet, et Robertum prædictum, quæsitu-
 ters; and quo tutiores habere pedes se credebant, et eorum capita abla-
 reach turos. Et confestim iter versus Londonias arripientes, vene-
 Southwark. runt ad Suthwerk, et omnia loca repleverunt ibidem et in
 regione vicina. Major ergo Londoniarum et Aldermanni,
 metuētes urbi, portas mox claudere decreverunt; sed com-
 mune vulgus civitatis, et præcipue pauperiores, faventes rus-
 ticiis, prohibuere Majorem a clausura portarum, inferentes
 vim, et mortem comminantes eidem, si id facere attentaret.
 Itaque factum est, ut per totam noctem sequentem, id est,
⁴Vigiliæ festi Corporis Christi, libere gauderent exitu et
 introitu nebulones. Animavit communitatem Londoniarum, et
 etiam totius regni, ad favendum eis, quod asserebant eorum
 esse propositum regni tantummodo proditores scrutari, et
 postea cessaturos. Et eo majorem fidem adhibuere dictis
 eorum, quod nihil rapuerunt omnino, sed omnia emerunt justo
 pretio; et si quemquam reperissent in furto, capite priva-
 verunt, tanquam qui fures maxime detestarentur.

They obtain ad- In crastino autem, hoc est in ipso festo Corporis Christi,
 mission mission intrantes et exeuntes urbem, et de libertate adquirenda, de
 into the city of London.

¹ *insil* in orig. and Bibl. Reg. 13
 E. ix.; *insulis* in the printed texts.

² *de* in orig.; corrected from
 Bibl. Reg. 13 E. ix. Omitted in

the printed texts.

³ *deponendum* in orig.; corrected
 from the printed texts.

⁴ *Vigiliam* in the printed texts.

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

proditoribus capiendis, et maxime de Duce Lancastriæ, quem A.D. 1381. inprimis odio habuerunt, cum simplicibus communibus Londoniarum verba serentes, in brevi pauperiores omnes in eorum vota fecere de facili conspirare. Cum autem eodem die sol altius elevatus incaluisset, et ipsi pro votis ubique vina diversa et pretiosissima pocula prægustassent, et facti fuissent non tam ebrii quam dementes, (nam Londoniarum majores et plebs communis cuncta cellaria illis aperta reliquerant), cœperunt cum simplicioribus civitatis multa tractare de proditoribus; et inter cætera se mutuo cohortati sunt, ut properantes Savoyam, hospitium Ducis Lancastriæ, cui nullum usquam in regno in pulchritudine et nobilitate potuit comparari, injectis flammis conflagrarent, ad diffiduciandum videlicet ipsum Ducem, quem proditorem vocabant, et metum cæteris proditoribus incutendum. Placuitque statim sermo vulgaribus Londoniarum, et ipsi in primis fœdum reputantes, si quisquam Duci ante eos injuriæ aut damni aliquid irrogaret, illico velut amentes cucurrerunt, et, ignibus in gyro coniectis, destructioni loci vacabant. Et ut patesceret totius regni communitati eos non respectu avaritiæ quicquam facere, proclamari fecerunt, sub pœna decollationis, ne quis præsumeret aliquid vel aliqua ibidem reperta ad proprios usus servanda contingere, sed ut vasa aurea et argentea, quæ ibi copiosa habebantur, cum securibus minutatim confringerent, et in Tamisiam vel in cloacas projicerent; pannos aureos et holosericos dilacerarent, et pedibus conculcarent, annulos et alia jocalia cum lapidibus pretiosis imposita, mortariolis contererent, ut postea nullis usibus apta forent. Et factum est ita. Deinde, ut nullum genus dedecoris præterirent, quin Duci cuncta imaginabilia irrogarent, arreptum quoddam vestimentum pretiosissimum ipsius, quale "*jakke*" vocamus, et impositum lanceæ, pro signo ad sagittas suas statuerunt. Et cum parum damni inferre sagittando valerent, depositum securibus et gladiis confregerunt.

They become infuriated with drink, and burn the Savoy, the mansion of the Duke of Lancaster.

Active part taken by the lower classes of the Londoners therein.

Precautions taken that the Duke's property should be utterly destroyed. Insults offered to the Duke.

Incenduntur Templum Barre et Domus Hospitalis Sancti Johannis.

Quibus perpetratis satis malitiose, etiam locum qui vocatur "Temple Barre," in quo apprenticii juris morabantur nobiliores, diruerunt, ob iram quam conceperant contra Robertum de Hales, Magistrum Hospitalis Sancti Johannis, de quo præfati sumus; ubi plura munimenta, quæ juridici in custodia habuerunt, igne consumpta sunt. Et amplius insanientes, illam domum nobilem Hospitalis Sancti Johannis de Clerkenewelle, inmisso igne, ardere fecerunt per continuos septem dies.

The Temple is destroyed by the insurgents,

And the Hospital of Saint John at Clerkenwell.

A.D. 1381. Illucescente die Veneris, die iræ, die tribulationis et angustiarum, die calamitatis et miseriæ, nondum finitis Matutinis apud Sanctum Albanum, venere de villa de Barnet sub festinatione maxima, qui nunciarent communes mandasse, ut assumptis secum communibus villarum de Barnet et de Sancto Albano, cum armis quibus se defendere scivere melius, Londonias festinare properarent: sin alias, viginti millia eorum simul accessura ad incendendum villas præfatas, et eos cum potestate magna adductura. Res statim notificatur Abbati, qui timens eorum adventum, et damna ex eo secutura, confestim convocatis universis curiæ suæ famulis et villanis, Londonias festinare rogavit, ad mitigandum eorum malitiam, et impediendum adventum. Nec mora, villani festinant, et Abbatis armigeri, ad occurrendum eis, et Londonias iter accipiunt cum fervore. Dissimiliter tamen hii et illi, de Abbathia scilicet et de villa; quia nostrates ad proficiendum, villani vero ad officiendum, se pararunt. Cum enim ventum fuisset non procul a Londoniis, juxta prædium quoddam Magistri Hospitalis Sancti Johannis, cui nomen "Heybury," vident ibidem quamdam multitudinem, quasi viginti millium rusticorum et communis vulgi, qui, immisso igne in editissimas domos, quæ jam ardebant inextinguibiliter, nitebantur cum diversis instrumentis cuncta quæ incendio dissolvi non poterant, subvertere machinamentis solo tenus. Visi autem a quodam illorum ductore, qui vocabatur "Johannes Strawe," mox accersiti et coacti, fidem ei fecerunt quod Regi Ricardo et communibus adhærerent.

Erant pro tunc turbæ rusticorum in tres partes separatae, de quibus una pars vacabat, ut diximus, destructioni prædii supradicti. Alia juxta Londonias expectavit, in loco "le¹ Mile "Ende" vocato. Tertia vero occupaverat Montem Turris. Ea autem turba quæ prope Turrim erat, ita inverecunda et insolens habebatur, ut victualia Regis, quæ ad Turrim vehabantur, diriperet inverecunde. Et insuper, tanta agitabatur insania, ut Regem compelleret ad concedendum eis Archiepiscopum et Magistrum Hospitalis Sancti Johannis, aliosque in ipsa Turri occultatos, quos omnes proditores vocabant; alias sciret semetipsum vita privandum. Rex igitur, in arto constitutus, permisit eos in Turrim intrare, et loca secretissima pro sua voluntate nequissima perscrutari,² quippe qui nihil negare tute potuit quod petebant. Erant eo tempore in ipsa Turri sexcenti viri bellici, armis instructi, viri fortes et expertissimi, et sexcenti sagittarii, qui omnes,—quod mirum

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

The insurgents demand aid from the towns of Barnet and Saint Alban's.

The Abbot of Saint Alban's deems it prudent to comply.

Oath of fealty exacted by John Strawe, one of the insurgent leaders.

A division of the insurgents arrives at the Tower.

Cowardice displayed by the troops in the Tower.

¹ *Milleende* in orig.

| ² *quippe* omitted in the printed texts.

MS. Bibl. est,—animo ita conciderant, ut eos magis similes mortuis A.D. 1381.
 Reg. 13 quam vivis reputares. Mortua enim erat in eis omnis memoria
 E. ix. quondam bene gestæ militiæ, extincta recordatio antehabiti
 vigoris et gloriæ, et, ut concludam breviter, emarcuerat a
 facie rusticorum pene totius Loegriæ omnis audacia militaris.
 Nam quis unquam credidisset, non solum rusticos, sed rusti- Outrages
 corum abjectissimos, non plures, sed singulos, audere thala- committed
 mum Regis, vel matris ejus, cum baculis subintrare vilissimis, there by the
 et unumquemque de militibus deterrere minis, et quorundam insurgents.
 nobilissimorum militum barbas suis incultissimis et sordidis-
 simis manibus contrectare, demulcere; et verba modo familiaria
 serere de socialitate cum eisdem habenda de cætero, modo de
 fide servanda ipsis ribaldis, modo de juramento præstando,
 ut communiter cum eis regni quærerent proditores, cum ipsi
 manifeste proditoris notam evitare non possent, quippe qui
 vexilla et pennicillos erigentes, tali modo cum armata manu
 pro modulo suo, scilicet modo præfacto, incedere non time-
 bant? Et cum hæc omnia facerent, et, ut diximus, plerique
 soli in cameras concessissent, et sedendo, jacendo, jocando,
 super lectum Regis insolescerent; et insuper, matrem Regis
 ad oscula invitarent quidam; non tamen,—quod mirum dictu
 est,—audebant plures milites et armigeri unum de tam incon-
 venientibus actibus convenire, non ad impediendum manus in-
 jicere, nec verbis secretissimis mussitare. Intrabant et exhibant
 ut domini, qui quondam fuerant vilissimæ conditionis servi;
 et præferebant se militibus non ¹tam militum, sed rusti-
 corum, subulei. Quia, ut credimus, Deus Anglicis demonstrare
 voluit, quod non in fortitudine sua roborabitur vir, nec in
 arcu vel gladio fore sperandum, sed in Eo qui salvat nos de
 affligentibus nos, et custodientes nos sua misericordia et
 pietate confundere consuevit. Sed de istis hactenus; modo
 de hiis quæ gesta sunt ²[circa] Archiepiscopum, calamum
 dirigamus.

De hiis quæ gesta sunt circa Archiepiscopum.

Cum ergo fatalis hora venisset, in qua manifestatum est The insur-
 divinam ultionem incubuisse regno Angliæ, rustici, ribaldi gents de-
 perditissimi, ganeones dæmoniacy patrem communem totius mand
 populi, Archipræsulem et Primatem, quæsitura, instinctu Simon
 diabolico portas Turris, ut præfactum est, illi per vias glo- Sudbury,
 meratim et cum clamore terrifico sunt ingressi; reperto vero the Arch-
 bishop of
 Canter-
 bury.

¹ *tamen* in the printed texts.

ix. and the printed texts.

² Supplied from Bibl. Reg. 13 E.

A.D. 1381. quodam ibidem e famulis, imperant furibunde ut eos ducat ad locum in quo pius pater, quem proditorem nominaverunt, delitescebat. Is autem, eorum mandato contravenire non audens, deduxit eos ad Capellam; in qua, post celebratam

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

Resigna-
tion mani-
fested by
the Arch-
bishop.

Missam et sacram perceptam Communionem, Archiepiscopus orationibus insistebat. Nempe non inscius Archipræsul eorum adventus et propositi, totam noctem præcedentem duxerat in confessionibus orationibusque devotis; et ideo cum magna securitate eorum intrepidus expectavit adventum, frequentissime, tam in Missa sua quam post Missam ab eo celebratam, ¹ moras eorum arguens tali modo;—"Quando," inquit, "sunt venturi? Deus bone, quid expectant? Jam enim tempus esset, si Deo placeret, ut venirent."

Cum autem eos adventantes audisset, cum magna constantia dicit suis;—"Vadamus modo," ait, "securi; præstat enim mori cum non juvat vivere, neque enim ante in vita nostra in tanta securitate conscientiae mortui fuissetus." Et post pusillum ingressi tortores, clamaverunt;—"Ubi est regni proditor? Ubi communis vulgi deprædator?" Archiepiscopus vero, tanquam nihil omnino turbatus, ad clamores eorum ita respondit;—"Bene," ait, "venistis, filii; ecce! ego sum Archiepiscopus quem vos quæritis, non proditor aut deprædator."

The Arch-
bishop is
seized, and
carried out
to Tower
Hill.

Igitur eo viso, mox membra diaboli, injectis in eum manibus sceleratis, rapiunt de Capella, nullum deferentes honorem loco seu sacris altaribus, aut imagini Crucifixi quæ in summitate baculi ejus figurata erat, postremo nec Corpori Dominico, quod sacerdos coram eo tenebat: sed pejores dæmonibus, qui Christi Sacramenta verentur ² et fugiunt, nihilipendentes Salvatoris præsentiam, trahunt per brachia, per caputium, per diversa loca ad eorum sectæ satellites, extra portas ad Montem Turrem. Quo cum pervenisset, factus est clamor horrendissimus, non similis clamoribus quos edere solent homines, sed qui ultra omnem æstimationem superaret omnes clamores humanos, et maxime posset assimilari ululatibus infernalium incolarum. Qualibus etiam clamoribus usi in omni decapitatione cujuslibet, et prostratione domorum, quamdiu Deus permisit eorum nequitiam impunitam. Non tamen resonabant verba inter horridos strepitus, sed replebantur guttura multisonis mugitibus, vel quod est verius, vocibus pavonum diabolicis. Cum itaque staret Archipontifex inter eos, ut diximus, circumdatus nebulonum millibus, et gladios cerneret circa caput ejus extractos in numero excessivo, mortem sibi minitantes, circumstantibus dixisse fertur;—"Quid est, carissimi

Clamour
raised by
the multi-
tude
thereon.

The Arch-
bishop

¹ *mores* in the printed texts.

² *ut* in orig.; corrected from the printed texts.

MS. Bibl. " filii, quid est, quod proponitis facere? Quod est peccatum A.D. 1381.
 Reg. 13 " meum quod in vos commisi, propter quod me vultis occi-
 E. ix. " dere? Cavendum vobis est, ne, me interfecto, qui pastor, expostu-
 " prælatus, et Archiepiscopus, vester sum, veniat super vos lates with
 " indignatio justi vindicis, vel certe pro tali facto tota sup- the insur-
 " ponatur Anglia Interdicto." gents.

Vix hæc verba finire potuit, antequam horrisono clamore He is then
 perstreperent, se nec Interdictum timere, nec Papam; solum cruelly
 superesse sibi ut collum submittat, qui falsus fuerat communi- mangled,
 tati et regni proditor, gladiis amputandum. Cernens autem and be-
 Archiepiscopus sibi mortem indubitata immineere, nec super- headed.

esse viam evadendi, post plura piæ exhortationis documenta,
 post prædicata verba salutaria, ut erat vir eloquentissimus, et
 incomparabiliter ultra omnes regni sapientes sapiens, novissime,
 post remissam spiculatori qui eum decollaturus erat, quantum
 in ipso fuit, offensam necis suæ, ut plene videretur Salvatorem
 moriendo sequi, ¹ qui Patrem pro persecutoribus exoravit,
 flexis genibus collum ferienti supposuit. Percussus vero in
 collo securi, sed non letaliter, apposita manu vulneri, ita
 dixit;—" ² Ah! ah!" inquit, " manus Domini est." Nondum
 manum de loco doloris amoverat, et secundo percussus, sum-
 mitatibus digitorum amputatis, et arteriarum parte, cecidit;
 sed nondum occubuit, donec octavo ictu miserabiliter mutilatus
 in collo et in capite, dignum, ut credimus, martyrium com-
 plevisset. Jacuit ibidem corpus ejus inhumatum toto illo die Indignities
 Veneris, in quo fuit festum Sancti Basilii, et in crastino, offered to
 nemine illud audente tradere sepulturæ, propter metum irra- the body.
 tionabilis vulgi undique debacchantis. Percussor ejus mox His exe-
 divinam sensit ultionem, in furiam actus et cæcitate percussus. cutioner
 Quidam etiam ex rusticorum turba, instigatus avaritia, nocte visited with
 sequente ejus decollationem, latenter accessit ad corpus, ut insanity
 annulum, qui in digito ejus fuerat, furtive detraheret. and blind-
 ness.

Quidam insuper, a multis annis cæcus, quem idem Pontifex Miracles
 diu ex eleemosyna sua sustentaverat, audita morte ejus et causa, alleged to
 fiducialiter petiit a Deo per ejus merita sibi visum restitui, have been
 et visum recepit. In sepultura sua, quidam de Doveria, qui wrought
 jam duos annos in cæcitate transierat, per visum admonitus through his
 merits.
 ad corpus venit, et ea nocte lumen sibi redditum fore gaude-
 bat. Mulier quædam, quæ impregnata fuerat et parere nullo
 modo poterat, postulato ejus auxilio, eodem die deliberata est
 de tribus masculis puerulis, qui omnes baptizati sunt. Mul-
 taque miraculorum signa alia post ejus mortem divinitus sunt

¹ qui omitted in the printed texts. | E. ix. : Ah, ah, in the printed texts.

² A a in orig. and Bibl. Reg. 13 |

A.D. 1381. ostensa, et divinæ ultionis ¹indicia manifesta, in eos qui vel MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.
mortis ejus auctores fuere vel in ejus necem voluntarie consensere, quæ in sequentibus, cum res et tempus postulaverint, inseremus.

Other persons slain with the Archbishop.

Frightful excesses committed by the insurgents.

Interfecti sunt cum eo Robertus Hales, miles strenuissimus, Magister Hospitalis Sancti Johannis et regni Thesaurarius, et Johannes Leg, unus ex lictoribus regiis, et quidam frater de Ordine Francisci; ob iram scilicet et rancorem quem in Ducem gerebant Lankastriæ, Johannem de Gandavo, quia familiaris ei fuisse dicebatur. Decapitati sunt eodem die quamplures, tam Flandrenses quam Anglici, ob nullam quidem causam, sed ad explendum crudelitatem tunc dominantium rusticorum. Erat namque eis sollemnis ludus, si quem apprehendere poterant qui eis fidem non fecerat, aut cum eisdem pari mente non gradiebatur, aut si quis ex ipsis quenquam exosum habuisset, repente tali detrahere caputium, cum clamore consueto, et mox in plateis certatim ruere ad decollandum eum; nec ullam reverentiam impendebant sacris locis, sed de ipsis ecclesiis et in ²sanctuaria passim trucidabant quos odio habuerunt. A fide digno etenim referente, cognovi tresdecim Flandrenses violenter extractos fuisse de ecclesia Fratrum ³Augustinensium, quæ sita est Londoniis, et in strata publica decollatos; et ab alia parochiali ecclesia in eadem urbe, decem et septem; qui omnes, spreta reverentia sanctuarii, Deique timore, quia tunc temporis ipsa turba maledicta hominem non reverebatur, consimili mulcatione caputium fuisse peremptos.

By advice of his Council, the King offers terms to the insurgents.

Cum idcirco tantas transgressiones perpetrari viderent Rex et qui de ejus Consilio fuerant, post repentinos tractatus et subitos, quia tempus illud diutinam non permittebat deliberationem, et maxime, quia omnes et singuli ⁴confrænabantur de occisione Cantuariensis Archipræsulis et regni Thesaurarii, qui potissimi in regno fuerunt, et quia timebant, occisis majoribus, minoribus non esse parcendum; Dominus Rex, cum deliberatione Concilii quod tunc cum eo fuit, ut sedaret furorem qui tunc in cursu exitit, obtulit eis pacem, ea conditione ut cessarent ab incendiis domorum et dejectionibus, et hominum interfectionibus, et redirent ad propria, sine pluri, ibidem præstolaturi chartas confirmatorias pacis prædictæ.

Which are accepted by

Quod Estsaxones libenter audierunt, eo quod jam pertæsi

¹ *judicia* in the printed texts.

² *sanctuariis* in the printed texts.

³ *Augustinencium* in orig.

⁴ *consternabantur* in the printed texts; *confrænabantur* in Bibl. Reg. 13 E. ix.

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

dintini laboris, afficiebantur quodammodo ¹ [domibus,] uxoribus, et liberis, revisendis. Statuerunt tamen quosdam ex ipsis, qui, ² illis recedentibus, remanerent, pro chartæ regiae acquisitione. Factumque est ut, recedentibus, remanerent Kentenses, tota nocte sequente.

A.D. 1831.
the people
of Essex,
and they
return
home.

Ut Rustici disposuerant Londonias concremasse.

Crastinus dies advenerat, quæ fuit dies Sabbati, dies Sanctorum Viti et Modesti, septimo-decimo Kalendas Julii, infra Octavas festi Corporis Christi, et ecce! Kentenses pene nihil remissius egerunt in omnibus sceleratis operibus, quam die fecerant præcedente; sed mortibus hominum, domorum dejectionibus, et incendiis, vacaverunt. Rex autem ad Kentenses misit, qui nunciarent socios recessisse, de cætero victuros in pace, et velle eis eandem formam concedere, si eis acceptare placeret. Ductor ergo eorum maximus, dictus "Walterus Helier," vel "Tylere," (nam talia nomina sibimet imposuerunt ³ ex industria,) vir versutus et magno sensu præditus, si ingenium decrevisset bonis usibus adaptasse, pacem quidem se dixit amplecti, sed si conditiones secundum ejus arbitrium dictarentur. Decreverat utique Regem, Regisque Consilium, quia fortior illis esse videbatur, usque in crastinum cavillationibus suspendisse, ut nocte sequente suum perversum propositum liberius consequi potuisset. Cogitaverat etenim in ipsa nocte, quia cuncti communes pauperes, videlicet urbis Londoniarum, illis favebant, civitatem despoliasse, occiso prius Rege et majoribus sibi adhærentibus, et eam, quatuor locis injectis ignibus, conflagrasse. Sed qui superbis resistit Deus, humilibusque dat gratiam, non permisit ejus impias imaginationes et affectus ad finem usque perducere; sed gratiose et subito iniquum ejus consilium dissipavit. Cum enim ⁴ trina vice chartæ fuissent sibi conscriptæ, secundum formam quam in sequentibus demonstrabimus, et nulla illarum illi placere potuisset, novissime Rex destinavit ad illum quemdam e suis militibus, qui vocabatur "Johannes Newton," ut non tam invitaret quam rogaret eum, quia superbia ejus nota erat satis, Regi ad accedendum, et tractandum cum Rege de articulis pro quibus instabat suæ chartæ inserendis; de quibus unum inseram nostris Chronicis, ut legentibus constet clarius cæteros fore contrarios rationi.

The Kentish insurgents still persist in their excesses.

Designs of their leader, Walter Tyler.

Which are happily frustrated.

He is invited to confer with the King, as to the articles to be inserted in the Charter demanded by him.

¹ Supplied from Bibl. Reg. 13 E. ix. and the printed texts.

² *cum illis* in orig. and the printed texts: corrected from Bibl. Reg. 13 E. ix.

³ *et ex* in orig. and the printed texts: corrected from Bibl. Reg. 13 E. ix.

⁴ Incorrectly written *turma* in orig.; corrected from the printed texts.

A.D. 1381.

*De Superbia Walteri Tyler.*MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

Demand
made by
Tyler that
all persons
connected
with the
law shall
be put to
death.

His in-
solent
bearing.

He is re-
proved for
his inso-
lence by
Sir John
Newton.

Upon
whom he
draws his
dagger;
and the
Knight
prepares to
defend
himself.

The King
interferes,
to mode-
rate his
audacity.

Voluit namque, ¹ante alia, commissionem pro se et suis obtinuisse, ad decollandum omnes juridicos, escaetores, et universos, qui vel in lege docti fuere, vel cum jure, ratione officii, communicavere. Mente nempe conceperat, doctis in lege necatis, universa juxta communis plebis scitum de cætero ordinari, et nullam omnino legem fore futuram, vel si futura foret, esse pro ²suo arbitrio statuenda. Fertur revera cum superbia magna dixisse, pridie quam ista fierent, apposita manu sua suis labiis, quod ante quadriduum omnes leges Angliæ de ore suo et labiis emanarent. Igitur cum, ut diximus, Dominus Johannes Newton pro acceleratione instaret penes eum, indignando respondit;—"Si tibi," ait, "multum festinandum fuerit, redeas ad dominum tuum Regem; ego vero veniam cum placebit." Post regressum vero militis, et ille vectus equo subsecutus, sed tamen paulo tardius; cumque venisset ut esset non procul a loco in quo Rex constitutus fuerat, "Smythfeld" appellato, destinatus est ad eum secundo prædictus miles, ad audiendum et referendum vota sua. Miles autem, dextrarium insidens, accessit ad eum, auditurus quid dicere proponebat. Ille quidem indignatus quia equo vectus miles accesserat, et non pedes, mox cum furore dixit, decere ³eum potius pedes quam equum insidens suæ præsentiae propinquare. Miles vero, nondum oblitus omnino militiæ ⁴suæ veteris probitatis, illico sic respondit;—"Sedenti," inquit, "tibi in equo non est injuriosum me equitem accessisse." Ad quod verbum indignatus nebulo, mox extracto cultello, quem "*daggere*" vulgo dicimus, ictum militi minabatur, cum adjectione verborum quibus eundem militem proditorem appellavit. At miles, abhorrens illud nomen, eum mentiri asseruit animose, extracto contra eum æque tali cultello. E contrario, ribaldus non ferens inter suos rusticos illatam contumeliam, paravit in militem irruisse.

Rex igitur videns militi periculum imminere, ut mitigaret animum pro tempore ganeonis, militem jussit equo descendere, et cultellum, quem extraxerat, reddere nebuloni. Cumque non sic mitigari posset ejus elatus animus, quin omnibus viis et

¹ *ad* in the printed texts.

² *suis* in orig., *suorum* in the printed texts: corrected from Bibl. Reg. 13 E. ix.

³ *enim* in orig.; corrected from the printed texts.

⁴ *sui* in orig. and Bibl. Reg. 13 E. ix.; *suæ* in the printed texts.

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

modis vellet in militem irruere furibunde, accesserunt ad A.D. 1381. Regem, qui juxta stabant, Major Londoniarum, Willelmus The Mayor Walworth, et plures de militibus et armigeris regiis, asse- of London rentes dedecus inauditum et interminabile, si, illis præsen- interposes ti- in behalf of bus, Rex permetteret nobilem militem tam pudendæ morti Newton. succumbere coram eo. Quapropter succurrendum fore sibi celerius, et ribaldum arestandum.

Quibus auditis, Rex, quanquam puer esset et tenerioris The Mayor ætatis, concepta audacia, jussit Majori Londoniarum ut eum is ordered arestaret. Major autem, vir incomparabilis animositatis et to arrest Tyler. audaciæ, indubitanter eum illico arestavit, librato ictu ejus capiti, qui eum plurimum perturbavit. At mox ab aliis mi- nistris regiis circumclusus, gladiis diversis in locis corporis Tyler is transverberatur; corruensque de equo in terram, primum dedit slain. spem Anglicanæ militiæ, fere mortuæ, communibus posse resisti. Statimque, ut communes viderunt ejus ruinam, præ The insur- dolore mortis clamaverunt;—"Mortuus est capitaneus noster, gents pre- "proditiose peremptus est ductor noster. Stemus simul, pare to "moriatur cum ipso, sagitemus et vindicemus viriliter death. "mortem ejus." Tensis ergo arcubus, sagittare pararunt. Rex vero ultra ætatem mirabiliter ingenio præventus, et Great pre- audacia ¹concitus, calcaribus urgens equum ad eos acces- sence of sit, et in circuitu eorum equitans, dixit eis;—"Quid est mind "hoc, homines mei? Quid agitis? Nunquid sagittare vultis shown by "Regem vestrum? Non causemini, nec sitis tristes de morte King. "proditoris et ribaldi. Ego enim ero Rex vester, ego capi- "taneus et ductor vester; sequimini me in campum, habituri "omnia quæcunque vos petere ²delectabit."

Hoc autem fecit Rex, ne rustici, in amaritudine mentis con- The insur- stituti, ignem immitterent in domibus apud Smythfeld, ubi gents fol- fuerunt quando ductor eorum, præfatus proditor, est occisus. low the Igitur in apertum campum secuti sunt Regem et milites qui King from cum eo erant, nondum plena deliberatione certi, utrum Regem Smithfield. perimere debuissent, an omnino conquiescere et domum cum charta regia remeare.

Interea Major Londoniarum, cum solo quodam famulo festi- The Mayor nanter equitans, ingressus ³civitatem clamare cœpit:—"Cives summons "optimi, gratissimi, piissimi, succurrite sine mora Regi vestro the citi- "perimendo; mihique succurrite, vestro Majori, in eodem zens to his aid. "periculo constituto; vel si non decernitis mihi succurrendum, "propter mea demerita, tamen nolite relinquere Regem ves-

¹ *concito* in orig. and Bibl. Reg. 13
E. ix.; *concitus* in the printed texts.

² *delectabat* in orig.; corrected

from the printed texts.

³ *civitatis* in the printed texts.

A.D. 1281. "trum." Hæc cum audissent optimates de Londoniis, et cæteri MS. Bibl.
 The chief quorum cordibus amor Regis inhæserat, subito decenter armati Reg. 13
 men place sunt ad numerum mille virorum; et mox parati in plateis E. ix.
 themselves constituerunt, expectantes quenquam ex militibus qui eos du-
 under the cere posset ad Regem. Obtulitque fortuna pluribus Robertum
 guidance of Sir Knolles, quem omnes rogaverunt ut esset ductor eorum, ne in-
 Robert compositæ et inordinate venientes facilius frangi possent. Qui
 Knolles gratanter duxit partem illorum, partem vero alii milites, fulgen-
 and others. tem armis splendidissime, ad Regis præsentiam perduxerunt.

The insur- Rex autem, et qui cum eo erant milites et armigeri, de in-
 gents are sperato armatorum ¹[adventu et adiutorio plurimum] lætificati,
 surrounded, repente circumcinxerunt omnem turbam undique rusticorum viris
 and sub- bellatoribus, velut cum oves caulis includuntur, usquedum
 mit. mercenario complacuerit quas vult in pasturam emittere et
 quas vult morti deputare. Cernere erat ibidem mirabilem dex-
 træ Dei mutationem; modo projectis baculis, securibus, bipen-
 nibus, gladiis, arcubus, et sagittis, rusticos ²ad terram ruere
 suppliciter, gratiam postulare, qui parum ante et Regis et rega-
 lium vitam in sua non gratia, sed potestate, habuisse gloriabantur.
 Delitescebant miseri in frugibus, in foveis et antris, in ³sultis,
 per fugam vel absconsionem vitam salvare cupientes; in
 quorum jamdudum manibus mors et vita nobilium pene totius
 Loegriæ sitæ fuerunt. Milites idcirco, qui cum Rege fuerunt,
 cupientes non tam eorum injuriam quam infamiam in rusticos
 vindicare, rogaverunt Regem, ut permitteret eos vel saltem
 centum vel ducenta capita nebulonum tollere, ut monumentum
 esset in posterum viros ordinis militaris vel aliquid in rusticos
 valuisse. Rex vero eorum postulationibus noluit adquiescere,
 asserens plures ex ipsis timore ductos turbam fuisse secutos,
 et posse tali modo evenire, fortassis, ut qui nihil peccaverant
 plecterentur, et delinquentes impunitate gauderent. Jussit
 tamen ut Londoniis statim proclamaretur, ne cives de cætero
 communicarent cum illis, nec ⁴admitterent quenquam ex illis
 in civitate ea nocte; sed permitterent eos sub divo ruri per-
 noctare. Chartam nihilominus, quam petierant, scriptam ac
 sigillatam, ad devitandum majus malum pro tempore, tradi
 jussit eisdem; sciens nondum Estsexiam pacificatam, aut
⁵Cantiam fore sedatam, quarum provinciarum communes et

The King interferes to prevent indiscriminate slaughter.

And orders the promised charter to be given to them.

¹ Supplied from Bibl. Reg. 13 E. ix.: *numero lætificati* in the printed texts.

² *de terram* in orig.; by inadvertence: corrected from the printed texts.

³ Sic in orig. and Bibl. Reg. 13 E. ix.; *silvis* in the printed texts.

⁴ *admitteret* in the printed texts.

⁵ *Cantium sedatum* in the printed texts.

MS. Bibl. rustici parati erant ad insurgendum, si citius eorum non satis- A.D. 1381.
 Reg. 13 faceret voluntati. Tenor chartæ extortæ per vim a Domino
 E. ix. Rege talis extat, mutatis nominibus communitatum, prout
 diversis Comitatus mittebantur:—

Charta Regis de Manumissione Rusticorum.

“ Ricardus, Dei gratia Rex Angliæ et Franciæ, et Dominus Charter of
 “ Hiberniæ, omnibus ballivis et fidelibus suis, ad quos præ- Manumis-
 “ sentes litteræ pervenerint, salutem. Sciatis quod, de gratia sion gran-
 “ nostra speciali, manumisimus universos ligeos et singulos ted by the
 “ subditos nostros, et alios, Comitatus Hertfordiæ, et ipsos, et King to the
 “ eorum quemlibet, ab omni bondage exuimus, et quietos bondmen
 “ facimus per præsentem; ac etiam perdonamus eisdem ligeis and others.
 “ ac subditis nostris omnimodas felonias, proditones, trans-
 “ gressiones, et extortiones, per ipsos, vel aliquem illorum,
 “ qualitercunque factas sive perpetratas, ac etiam utlegariam
 “ vel ¹utlegarias, si qua vel quæ in ipsos vel aliquem ipsorum
 “ fuerint, vel fuerit, hiis occasionibus promulgata vel promul-
 “ gata; et summam pacem nostram eis, et eorum cuilibet, inde
 “ concedimus. In cujus rei testimonium has litteras nostras
 “ fieri fecimus patentes. Teste meipso apud Londonias, quin-
 “ todecimo die Junii, anno regni nostri quarto.”

Habita ista Charta, communes ad propria recesserunt; sed The insur-
 tamen priora mala facere minime cessaverunt, prout demon- gents re-
 strabimus in sequentibus; in processu videlicet quem, post turn home.
 reditum suum, villani de Sancto Albano fecerunt. Qui ut
 plenius cognoscatur, altius materiam repetemus, reincipientes
 a die exitus ipsorum, scilicet die Veneris præcedente.

*Processus de maleficiis et malitia Villanorum de
 Sancto Albano contra Abbatem.*

Cum ergo, ut in anterioribus est prædictum, villani de Arrival of
 Sancto Albano et famuli de Abbathia pervenissent ad ²præ- the men of
 dium de Heybury, ipso die Veneris in crastino festi Corporis Saint Al-
 Christi, et inde pertransissent et Londonias pervenissent, mox ban's in
 villani, Abbathiæ famulos relinquentes, ³ad malignitatis se London;
 commenta converterunt; adeuntes namque ecclesiam Sanctæ and ac-
 Mariæ de Arcubus, quæ sita est Londoniis, ibidem tractare count of
 coeperunt de ancillatione Monasterii, et quomodo ea, quæ diu their de-
 signs there
 against the
 Abbey.

¹ *legarias* in orig. and the printed
 texts. Corrected from Bibl. Reg.
 13 E. ix,

² *prædictum* in Camden's text.
³ *et* in orig.; corrected from the
 printed texts.

A.D. 1381. inter eos secrete voluerant, perducere possent ad effectum; ut videlicet novis gauderent bundis circa villam, in quibus libere sua pascere animalia, et piscationem sine calumnia in certis obtinerent locis, necnon venationes et aucupationes iterum haberent in certis locis, et pro suæ voluntatis arbitrio molas erigerent manuales ubicunque ¹placeret; et ut ballivus libertatis nihil interponeret infra villæ limites, et obligationes reposcerent, quas fecerant quondam parentes eorum piæ memoriæ Abbati Ricardo de Wallyngforde, et alias chartas, si quæ forent illis præjudiciales; omnia quoque, ²breviter perscribendo, quæ forent munimenta in Abbathia, vel illis firmamento vel Monasterio detrimento. Et ut ³celerius optatum consequeretur effectum, quidam laudaverunt Walterum Tyler, adeundo ducem ribaldorum et rusticorum de Cantia, ut, accepta ab eo potestate, quia nunquam putaverunt majorem in regno futurum, nec leges terræ de cætero valituras, eo quod jam maxima pars juridicorum perempta fuerat, et reliqua juxta æstimationem ipsorum fuerat perimenda, domum redirent, et strictis conditionibus expeterent quæ volebant: ut videlicet, si Abbas decerneret negandum esse quod peterent, mox incendium comminarentur domui et mortem monachis, necnon postremo totius Monasterii ⁴demolitionem, ⁵ita ut in eo non relinqueretur lapis super lapidem.

They propose to consult Walter Tyler in reference to their designs.

Also, to demand the King's sanction, by letter under the Privy Seal.

William Gryndecobbe obtains a promise of the letter from the King.

Alii vero asserebant esse securius adeundam Regis præsentiam, quæ tunc nulli neganda fuit, et ab eo esse petendam litteram, sub Privato Sigillo, Abbati dirigendam, ut videlicet Abbas redderet eis libertates et jura, quæ patres et antecessores eorum Henrici Regis temporibus habuerunt. Laudatum est utrumque consilium, et tam Regem pro littera Abbati dirigenda, quam Walterum pro mittendis, si necesse foret, in subsidium eorum et loci destructione, ganeonibus, adierunt.

Willelmus Gryndecobbe, qui plura debebat Monasterio, tum quia educatus, nutritus, et exhibitus, ibidem fuerat, tum propter propinquitatem monachorum, qui ejus consanguinei fuerant, et pro tunc fuerunt, maximus prosecutor istorum negotiorum extitit penes Regem; ita ut sexta vice coram turba Regi genua flecteret pro dicta littera, quam obtinuit, obtinenda. Ipse etiam in primis prolocutor extitit principalis pro istis negotiis ipsi Waltero, idolo rusticorum. Fuerunt

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

¹ *placerent* in orig. and the printed texts. Corrected from Bibl. Reg. 13 E. ix.

² Omitted in the printed texts.

³ Written *scelerius* in orig. and

Bibl. Reg. 13 E. ix.

⁴ *demolitione* in orig. and the printed texts. Corrected from Bibl. Reg. 13 E. ix.

⁵ *ita* omitted in the printed texts.

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

tamen quamplures alii coadjutores malitiæ suæ penes ipsum, A.D. 1381. qui tantum Abbatem et Priorem, et quosdam e monachis, He also depravarunt de injusta dominatione in suos rusticos, de pleads before Tyler oppressionem communium, de retentione stipendiorum pauperum against the Abbot and et servientium, ut commoverent ipsum Walterum, quanquam monks of Saint non fuisset propositi sui recedere de Londoniis, nec quen- Alban's. quam a se de suis sequacibus mittere, ad promittendum eis adventum suum ad radendum barbas Abbatis et Prioris, et cæterorum monachorum, id est, ad decapitandum eos, cum numero viginti millium, si necesse foret, vel si ducerent mittendum esse pro ipso: ita duntaxat, ut ipsi in omnibus Tyler mandatis ejus parerent, et nihil præterirent de universis quæ promises them his mandaret. Et dedit mandata quæ facerent mox post eorum assistance, adventum ad propria, sicuti dederat universis et singulis qui and threatens death de eo recesserant, vel recessuri erant, sub affirmatione jura- to the Abbot and menti, quod nihil præterirent intactum de ejus jussionibus et monks. doctrina; quæ in sequentibus ¹edicemus. Hac ergo accepta securitate, domum redire disponunt. Prævenit tamen eorum adventum quidam de famulis Abbathiæ, cursu equorum velo- News of cissimo, et mortuum nunciavit Archiepiscopum, mortuum the recent Thesaurarium, mortuos esse quamplures alios, et nullam events in London is inesse communibus misericordiam aut gratiam, sed quos- brought to cunque ²odirent sine pietate trucidare; decollandum fore the Abbey. Priorem, et alios cæteros monachos periculo subjacere, si vim et adventum communium expectarent.

De fuga Prioris.

Fugit ergo Prior, et cum eo quatuor monachi, alii quoque The Prior familiares Monasterii nonnulli, et per longa itinera, per mag- and other naque pericula, quidam e monachis equis vecti, quidam members of pedibus, ad Tynemutham tandem trepidi pervenerunt. Villani the Abbey take to vero, non diu post recessum Prioris, ut dicitur, redierunt; flight. sed ante omnes, Willelmus Gryndecobbe et Willelmus Grynde- Cadyndone, pistor, festinarunt, ut ipsi saltem aliquid fecisse cobbe and viderentur ante adventum sociorum. Cupiebant revera specia- another re- lius aliquid illis ascribi posse præ cæteris, ut magni postea turn to Saint Al- haberentur. Hii igitur, in adventu illorum, nunciaverunt ban's, and cuncta sibi prospere evenisse, de cætero non servos, sicut make pub- hactenus, sed dominos, futuros esse, de magnis et mirabilibus lic their designs.

¹ *educemus* in the printed texts. | ² *ordirentur* in the printed texts.

A.D. 1381. negotiis contra Abbathiam expedisse. Et ideo in primis, ad MS. Bibl. diffiduciandum Abbatem, faldas quæ fecerat in Fawconewode Reg. 13 et sylvis aliis, esse frangendas ipsa nocte, et portas de E. ix. Eywode et ¹aliis sylvis quantocius ²excidendas; domumque Subcellerarii, quæ ex adverso stratæ stabat ubi pisces venduntur, quia videbatur aspectum burgensium impedire et nobilitatem civium prægravare, (sic enim se jam vocabant,) omnibus viis et modis illico diruendam. Nec mora, stulti, stultorum consentientes assertionibus, ipsa nocte ante quietem universa, ut præmittitur, in fractione faldarum, excisione portarum, et domus subversione, in magna mentis insania perpetrarunt. Et hic finis diei Veneris apud Sanctum Albanum, et initium malorum subsequentium, quæ pro parte in proximo Capitulo perorabo, distinguendo jam diem Sabbati a die Veneris, ut posteris facti notitia melius nota fiet.

Quod actum sit die Sabbati.

The people of Saint Alban's are summoned, under threats, to meet at Falcon Wood.

Igitur die Sabbati mane surgentes villici de Sancto Albano, tractaturi de hiis quæ perpetrata fuerant, villani cum pompa magna egrediuntur ad Fawconewode; facta prius proclamatione, ne aliquis domi remaneat qui arma ferre prævalet, sed omnes et singuli, statim sequentes, egrediuntur cum armis et utensilibus quibus se melius defendere poterant vel sciebant, sub poena decapitationis; et nihilominus, si domum haberet propriam, dejectionis domus suæ, et amissionis omnium bonorum inibi repertorum. Gravis interminatio benevolos et malevolos coegit accurrere, et accuratius subsequi incentores nequitiae, Willelmum Gryndecobbe, cujus nomen ante præmisimus, et Willelmum Cadyndone, et alios quos supersedeo numerare.

The folds at Falcon Wood are destroyed.

Ventum est ad locum præfixum cum turba multa; habitum et diffinitum est consilium quid peterent, quid facerent, quid minarentur. Consultum est de faldis in sylvis, de sylvarum portis, ut primo, si quid pridem fuerit relictum eis integrum, ita ut mox contereretur, ne ³ullis usibus de cætero foret aptum: secutum est opus malitiosum, consilium impium, et factum est ita.

¹ *alias silvas* in the printed texts;
 aliis silvis in Bibl. Reg. 13 E. ix.

² *excindendas* in the printed texts.

³ *illis* in orig.; corrected from the printed texts.

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

Deinde, cum eadem turba regrediuntur ad villam, ubi jam A.D. 1581. expectabant eorum reditum de villis circumjacentibus et A great dominio Monasterii rustici, et communes qui per eos, non multitude ¹inviti, citati convenerant, duo millia vel amplius ribal- of insur- dorum. Dederant namque in mandatis hominibus villarum gents is de libertate Sancti Albani, ut, omni excusatione postposita, Saint collected at et sub pœna præmissa, concurrerent simul et semel, peti- Alban's. turi et habituri libertates quascunque petere decrevissent, et ut nullum permetterent generosum domi residere, sed omnes secum ducerent in auxilium eorundem. Nolentes vero cum eis communiter pergere, et fidem eis facere, decollarent, et eorum habitacula diruerent aut conflagrarent; sic enim docendo præceperat eis Walterus Tyler, dominus et magister ipsorum. Cumque vidissent turbam quæ convenerat ipsorum jussu, magnos se reputantes, non modice confortati sunt, et elevatum est cor eorum; moxque jungentes dexteras, fidem acceperunt ab invicem et dederunt. Deinde cum superbia magna ad portas Monasterii properarunt, demonstraturi quan- tam potestatem adepti fuerant de Waltero prædicto. Cum They cause itaque pervenissent ad portas, quæ eis apertæ fuerunt, car- the prison cerem a janitore illis ²aperiri cum ³indicibili fastu jusserunt. there to be Qui non ⁴ignarus de illorum proposito, quid videlicet præ- opened, cepturi sibi fuerant, quidve facturi,—nam Abbas per quosdam and release the pri- de villanis, quorum tetigerat Deus corda, occulte de omnibus soners. edoctus fuerat, et quid factururus esset ⁵janitor, edocuerat,— confestim ostia carceris reseravit. Ingressi ergo cunctos vinctos eduxerunt, et liberos abire jusserunt, ita duntaxat, ut communitati fidem de cætero deberent et gratiam, et eis in- separabiliter adhererent. Quemdam autem quem morte dignum One of the judicabant, inter alios extractum de carcere, ipsi, judices prisoners is executed effecti et carnifices, decollaverunt in larga terra ante januas by them. Abbathie; et caput, cum clamore diabolico quem Londoniis didicerant in decollatione Archiepiscopi, deferentes ad colli- strigium in sublime fixerunt, ut cunctis patesceret eos novis uti posse legibus, novis fultos esse privilegiis. Non multo They are joined by post istud factum, venerunt et villani de Barnet, villanis de the insur- gents from Barnet.

¹ *invitati citati* in orig.; *invitati sed citati* in the printed texts. Cor- rected from Bibl. Reg. 13 E. ix.

² *rāpiari* in orig., *repiari* in Bibl. Reg. 13 E. ix.; *aperiri* in the printed texts.

³ *indiscibili* in orig. and Bibl. Reg. 13 E. ix.

⁴ *ignarus illorum propositi* in the printed texts.

⁵ *janitorem* in the printed texts.

A.D. 1381. Sancto Albano fœderati, ad supplendum pravorum numerum, et ipsi venientes simili mente contra Abbathiam. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

Richard de Wallingford arrives from London with the Letter. written for the burghesses of Saint Alban's by the King.

Circa horam diei tertiam, cursu velocissimo equi sui vectus, venit de Londoniis Ricardus de Walingford, maximus villanorum Sancti Albani, qui ibidem remanserat pro littera deferenda, pro qua supra retulimus Willelmum Gryndecobbe Regi totiens supplicasse; deferens ante eum vexillum, vel pencellum, displicatum, de armis Sancti Georgii, juxta morem illorum qui Londoniis tot scelera perpetrarunt. Hujus adventum cum cognovissent villani, assumpta statim cum eis turba communium patriæ et rusticorum, quæ, ut diximus, citata per eosdem advenerat, obviam accurrunt eidem ad largam terram; ubi descendens equo suo, et figens standardum suum, jussit ut omnis populus, veluti sit in bello, adhæreretur standardo. Et post modicum temporis spatium, quod indulsit colloquio et consilio villanorum de habendo tractatu cum Abbate, præcepit communi plebi cum standardo stare, et eorum reditum ibidem expectare, donec videlicet responsum certum obtinerent, quid Abbas decerneret ¹ faciendum de petitionibus ei ex parte populi porrigendis. Ingressus est igitur in ecclesiam ipse, et plures de majoribus, et illico pro Abbate missum est, ut veniret et communibus responderet. Ita enim tunc temporis gloriabantur eo nomine, ut nullum ² censerent nomen honorabilius nomine "communitatis," nec quemquam de cætero reputuri fuerunt dominum, juxta æstimationem suam stolidam, nisi Regem solummodo et communes. Abbas vero, qui jamdudum citius mori decreverat pro libertate tuenda Monasterii, quam quicquam facere quod ecclesiæ suæ cederet præjudicio, pulsatus suorum monachorum precibus, monitionibus, et assertionibus, qui dicebant nil prævalere Monasterio mortem suam in hac causa, etsi omnino mori decerneret, cum irrationabile vulgus firmiter proposuisset vel obtinere petenda, vel illum et monachos suos morti tradere Monasteriumque cremare, tandem victus descendit ad eos. Qui cum venisset in ecclesiam, post brevem salutationem, Ricardus de Wallingforde porrexit eidem breve regium, quod nuper Willelmus Gryndecobbe, non tam obtinuit, quam extorsit, a Rege, sicut prædiximus; cujus tenor est talis:—

The Letter is presented to the Abbot.

¹ *aficiendum* in orig.; *ficiendum* in Bibl. Reg. 13 E. ix., with an expunctory mark under the first *i*, and a inserted in the margin. Hence, probably, the transcriber's

mistake: *efficiendum* in the printed texts.

² *censerant* in orig. and Bibl. Reg. 13 E. ix.; *censerent* in the printed texts.

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

Littera Regis directa Abbati pro Chartis Regis. A.D. 1381.

“ Tres cher en Dieux.—A la petition de nous amez liges
“ de la ville de Seynt Alban, nous volons et mandoms, que
“ certaines chartres esteantz en vostre garde, faitz par nostre
“ progenitour, le Roy Henri, a les burgeis et bones gentz de
“ la dite ville, de comune, et de pasture, et de pescherie, et de
“ certeines autres commodites expresses en mesmes les char-
“ tres, a ceo qils diont, facetez ¹[liverer as dites burgeis et
“ bones gentz], ceo que lei et reson le requeront; par ensi
“ quils neient matiere de pleindre desore a nous pur cele
“ cause. Donez souz nostre signet a Londres, le quinze jour
“ de Juyn, lan de nostre regne quarte.”

Tenor of
the said
Letter.

Acta apud Sanctum Albanum die Sabbati.

Dominus autem Abbas, recepta cum reverentia debita et
perlecta littera, informare nitebatur et commonere eos, qualiter
omnia talia perplacita fuere suorum patrum temporibus ter-
minata, et exinde recordum esse apud Westmonasterium in
rotulis regiis; unde juxta leges regni, antiquitus usitatas, asse-
ruit eos nullum jus vel clameum habere debere in omnibus
quæ petebant. Ricardus de Walyngford, omnium prolocutor,
respondit ad hæc, dicens communes jam pro tempore dominari
leges, penitus non curare, nec rationes tales velle vel expect-
tare vel acceptare;—“ Quare consulo,” inquit, “ vos, et hortor,
“ ne quovismodo communitatem exasperare tentetis; quæ nul-
“ latenus est sedanda, donec cuncta quæ mente conceperant

The Abbot
expostu-
lates with
the insur-
gents, as to
the con-
tents of
the Letter.

TRANSLATION.

“ Very dear in God—At the petition of our beloved lieges
“ of the town of Saint Alban’s, we do will and command,
“ that certain charters being in your keeping, made by our
“ progenitor, King Henry, unto the burgesses and good folks
“ of the said town, of common, and of pasture, and of piscary,
“ and of certain other commodities expressed in the same
“ charters, as they say, you do [cause to be delivered unto
“ the said burgesses and good folks], according as law and
“ right shall require; that so they may have no ground for
“ complaining hereafter unto us for such cause. Given
“ under our signet at London, the fifteenth day of June, the
“ fourth year of our reign.”

¹ Supplied from Bibl. Reg. 13 E. ix. ; omitted in the printed texts.

A.D. 1381. "uno modo vel alio nanciscatur." Cumque nondum adquiesceret Abbas, sed rationes et allegationes pro se plures faceret, quare non deberet petita ¹concedere, idem Ricardus, cum ma-

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

Richard de Wallingford warns the Abbot not to delay. joribus villæ qui affuerunt isto colloquio, subintulerunt:—"Considerate," inquit, "ad millia populi ante fores Monasterii festinum responsum præstolantis, qui in nos proculdubio suum furorem convertent, si diutius immorati fuerimus pro hac causa; aut enim decreverunt obtinere petita repente, aut pro Waltero Tyleræ nuncios mittere, ut cum viginti milibus veniat, in subversionem loci istius et periculum capitum monachorum."

The Abbot again expostulates. Abbas vero, tactus dolore cordis intrinsecus, cum audisset talia, dixit eis:—"Heu, heu," inquit, "boni proximi, jam triginta duo anni sunt ex quo Abbas et pater vester extiti, et nunquam vos infestavi vel contristavi; sed quotiens in tribulatione fuistis et angustia, laboravi vestris necessitatibus et miseriis depellendis; et vos me omnino subvertere nitimini, amicum vestrum et placidum dominum, sine causa." Cui illi,

A peremptory answer is demanded of him. —"Fatemur," inquit, "vos et æquum et placidum nobis fuisse dominum, et idcirco nequaquam proposuimus in diebus vestris vos pro causa hujusmodi molestasse. Expectavimus siquidem diem mortis vestræ, ut post fata vestra de successore vestro in hac causa triumphassemus; sed jam nihil vobis et nobis superest, nisi ut pro periculo vos devitando celerius adquiescatis, et nos, ne mora nobis etiam vitæ periculum generet, ²ad communes cum uno responso vel alio revertamur."

The Abbot, at length, yields to their demands. Abbas igitur, librans pericula quæ incumbabant, ad devitandum majus malum, minus malum elegit incurrere, et concessit eisdem universa quæ petere voluerunt. Cernentes idcirco villani jam tempus suæ malitiæ arridere, mox petitiones, ut præmisimus, specificant, postulantes novas chartas illis fieri libertatum, et obligationes, quas fecerant ³patres eorum

Bonds and other Abbey muniments are delivered to the multitude, and burnt. Monasterio, ipsis protinus redonari. Nec mora; cupiens Abbas eorum importunitate carere, tradi jussit obligationes quæ petebantur, factururus chartas pro illorum arbitrio de quibuscunque libertatibus voluissent. Igitur mox obligationes, cum quibusdam domus munimentis et rotulis quas extorserant ab Archidiacono, quia nec jura civilia nec canonica de cætero frequentare cogitaverant, in foro villæ, juxta Crucem, flammis consumpserunt.

Sed ista sufficere non valebant indisciplinato populo, quin

¹ concedereri in the printed texts.

13 E. ix.

² aut in orig. and the printed texts; corrected from Bibl. Reg.

³ ex parte eorum in the printed texts.

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

quandam chartam antiquam reposcerent, de libertatibus villanorum, ejus litteræ capitales fuerunt, de auro una, altera de azorio, sine qua non posse satisfieri votis populi assererant. Abbas autem affirmavit se nullam talem chartam scire, nec quidem de illa audisse per ante; sed contentos eos esse rogavit ad præsens, quod omnia obtinuerant ab eo quæ potuit conferre eis, et nihil negaverat quod duxerant postulandum; velle se chartam inter munimenta requirere, si uspiam inveniri posset, et eis sine fraude resignare, tantum jam quiescerent a furore. ¹ Itur ergo a majoribus de ecclesia ad minores; renunciatur eisdem responsum Abbatis; renunciatur omnia adepturos firmamento sigillorum Abbatis et Conventus, post nonam; quiescere debere ad tempus illud. Tamen interim ribaldi, cum instrumentis claustrum ingredientes, de locutorio forinseco lapides ²[molares], qui in pavimento ostii locutorii, in munimentum et memoriam antiqui placiti inter villanos et Monasterium quondam Abbatis Ricardi, locati fuerant, levaverunt, asportaverunt, et ad communes detulerunt; et ibidem ³minutatim confregerunt, dantes partem cuique, ut panis benedictus Dominicis parti et conferri in ecclesiis parochialibus consuevit; ut videlicet videntes easdem particulas, apud se recognoscerent se olim in ea causa de Monasterio vindicasse.

A.D. 1381.
An ancient charter of liberties is demanded to be surrendered; which is not known to exist.

Other excesses committed by the multitude.

Indultum est spatium prandio monachorum, sed quod non proficeret manducantibus, quoniam a facie mœroris et angoris, tristitiæ et pavoris, cibabantur pane lacrymarum, et panem utique doloris manducabant, et potus eorum fletibus miscebatur. Quis enim sanus, ⁴sapiens, pro tunc lamentari non debuit, videns mutatum rerum ordinem, servos, versa vice, dominis imperare, in tantum ut ubique vita et mors essent in manibus rusticorum qui dominari nesciunt, misereri nolunt? Quis temperaret a fletibus, cernens nobile caput regni, urbem dico Londoniarum, perditam per diem et noctem integram, et communium voluntati subjectam? Quis non expavesceret, cum ipsum caput cleri dignissimum a vilissimæ conditionis hominibus obtruncatum audiret; Archiepiscopum scilicet, in medio regni tam crudeliter interfectum, et regni Thesaurarium cum eo pariter decollatum? Quis non doluisset Regem Angliæ, et nobilitate et dignitate cunctis mundi Regibus præferendum, in tantum a servis artari, ut nihil præter eos facere prævaleret; et ipsam nobilem et approbatam regni militiam in conspectu silere rusticorum, et eorum sequi per omnia voluntatem?

Reflections upon this lamentable state of things.

¹ *Igitur ergo a* in orig.; *Igitur a* in the printed texts: corrected from Bibl. Reg. 13 E. ix.

² Supplied from Bibl. Reg. 13

E. ix. and the printed texts.

³ *minutant et confregerunt* in the printed texts.

⁴ *vel sapiens* in the printed texts.

*Congregatio Villanorum ad portas Sancti Albani.*MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

A.D. 1381. Novissime, ut ad Sanctum Albanum redeamus.—Quanta
The insur- tristitia putandum est fuisse repleta corda monachorum, qui
gents re- videbant illud celebre Monasterium jam vel constare suorum
turn to the indulgentia nativorum, qui nec indulgere sciunt, nec amare
Abbey of dominos, vel ipsorum furore et iracundia conflagrandum? Ta-
Saint libus ergo ferculis ministrabatur monachis eo die, donec
Alban's, tempus post nonam, quo villani pro charta libertatis obtinenda
for the venerunt. Venientibus autem illis, convenit ad portam Mo-
promised nasterii turba copiosa, amplius quam duo millia nebulonum,
Charter of qui omnes una voce, una mente firmarunt, vel Portam Magnam
liberties. diruendam, vel chartas burgensibus esse tradendas.
Fecerat autem Dominus Abbas quamdam chartam fieri secun-
dum petitionem eorum, et misit ut legerent eam in concione
villanorum; et si dignarentur eam acceptare, paratus erat ad
confirmandum eam roboramine sigillorum Abbatis, et Con-
ventus. Sed non potuit placere eis quod ipsi non conceperant;
sed cum magna superbia miserunt Abbati per quemdam armi-
gerum ipsius, ut destinaret suum clericum cum incausto et
pergameno; ut quod ipsi decernerent, ipse scriberet, et exposit

The Abbot Abbas et Conventus apponerent sigilla sua. Abbas vero renun-
ciavit eisdem se confirmaturum universa quæ vellent, ut tan-
is com- tum de cætero forent amici et desisterent ab inceptis. Sed
pelled to allow them postquam et clericum habuissent et chartam confecissent, juxta
to draw up the Charter vota sua confirmandam et sigillandam, non tamen satisfactum
themselves. est eis; sed dixerunt quamdam superesse chartam in Monas-
A fresh de- terio libertatum suarum antiquarum, quam juraverunt eis esse
mand is reddendum, vel Monasterium diruendum. Abbas autem bonos
made, for et honoratos armigeros patriæ misit ad eos, qui nunciarent
the ancient eum velle, si cuperent, in crastino coram eis Missam cele-
Charter of brare, et super Sacramentum, quod sumpturus erat, cum om-
liberties. nibus suis monachis, vel quos ipsi ducerent adhibendos, jura-
mento firmare, se nullam talem chartam penes eos scienter
retinere.

The Abbot Sed nec sic quidem poterant mitigari: aut omnino recepturi
makes erant quod haberi non poterat, aut in prima sententia per-
them a mansuri. Abbas ergo quid faceret, quem angustia premebant
fresh offer undique, et dolores nimii affligebant? Remisit eosdem viros
in substitu- quos ante miserat, qui nunciarent eis Abbatem in omnibus
tion for it;

¹ percameno in orig. and Bibl. | Parker's text; pargamento in Cam-
Reg. 13 E. ix.; pargameno in | den's text.

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

voluntati suæ velle parere; eos quoddam impossibile exigere; A.D. 1381 rogare ut condescenderent rationi, et, ex quo talis charta non as it cannot potuit inveniri, componerent ipsi chartam quibuscunque vellent be found. libertatibus aut conditionibus exaratam, de temporibus Henrici Regis et Abbatis qui tunc super erat, annotandam; et sigillis protinus firmaretur. Sed adhuc ita non potuit satisfieri ganeo- nibus, affirmantibus se nulli juramento fidem daturos, velle chartam irrecuperabilem recuperare, aut Monasterium ignibus concremare. Tandem, Deo volente, quia plura damna illaturi Their de- erant suis proximis, et non poterant vacare destructioni Mo- mand is nasterii simul et proximorum detrimento, conventum est ut, postponed more treugarum, Abbathia gauderet indemnitate usque in cras- until the morrow. tinum ad horam nonam; tunc proculdubio subitura dispendium, nisi charta præfata, quæ non habebatur, communibus exhibere- tur. Nihilominus rustici et nativi Abbatis et Conventus, simul Certain of cum communibus patriæ et quibusdam de villanis, ad numerum them pro- mille quingentorum hominum omnis conditionis, persistentes pose to de- ante Magnam Portam, instigante sola malitia, totum ædificium Great Gate. portæ destruere se velle dicebant, si quisquam vellet percutere primum ictum. In tantum enim nativi Monasterii infesti fuere suis dominis, ut quamvis concederentur eis ¹vel chartæ liber- tatis, potius destruere Monasterium cuperent, quam chartas obtinere præfatas. Mittebatur eis ²cervisia abundanter, cum They are panibus in magnis cunis, ad portam, ut quilibet biberet et tol- supplied in leret quod volebat, ut vel sic pro benevolentia ostensa con- abundance quiescerent. with bread and ale.

Sed nihil hæc omnia profecerunt, donec quidam de majori- One of the bus villæ veniret et periculo se objectaret inter illos, con- principal scientia ad hoc inductus. Hic ergo, cum venisset, satis caute townsmen compescuit eos, dicens;—"Vos," ³inquit, "ribaldi, quid ex- postu- " facitis? Quid molimini? Nunquid vos intenditis dare pri- lates with them. mum ictum ⁴[in] prostratione hujus ædificii, qui estis " extranei vel adventitii? Et non nos potius, qui sumus " burgenses et liberi hujus villæ? Quiescite ab inceptis, et " burgenses sequimini; et quid ipsi decernunt facere, faci- " atis; ipsi enim vos ducent, et ⁵adducent ad loca diruenda " vel certa facienda." Hoc commento fecit eos a porta recedere, et ad aliam congregationem similium ribaldorum quæ in villa fuerat, properare; ubi quicquid restabat temporis

¹ *vel* omitted in Bibl. Reg. 13
E. ix. and the printed texts.

² *servicia* in orig.

³ Omitted in the printed texts.

⁴ Supplied from Bibl. Reg. 13
E. ix. and the printed texts.

⁵ *ad ducenda ad* in Camden's
text.

A.D. 1381. illius diei, consumpserunt in deiectione domorum, in confrac- MS. Bibl.
Devasta- tione utensilium, vel rerum inventarum in eisdem, secundum Reg. 13
tion com- quod didicerant Londoniis a Waltero præfato. E. ix.
mitted at
Saint Al-
ban's.

Proclamatio per Villanos.

The insur-
gents of
Saint Al-
ban's issue
a procla-
mation.

Præsumpserunt insuper, sub vexillo regio displicato, pro-
clamations facere de vigiliis locandis circa villam in numero
copioso, (ne forte venirent armati in adjutorium Abbathiae,
et occuparent incantos de semitis observandis et viis ¹ circa
fluvium et Sanctum Germanum,) ne ullus exiret ibidem mona-
chus, vel intraret; et si ibi aliquis apprehendi valeret, vel
decollaretur vel usque in crastinum secunda custodia serva-
retur; unde contigit plus quam centum illas observare partes,
ut si forte Prior Monasterii, vel qui cum eo recesserant, reversi
fuissent per illam viam inter ribaldos, decollati fuissent.
Proclamaverunt etiam, ut si cuiquam deberetur, pro mercede
vel stipendio, ² ulla pecunia, de Abbate, Priore, vel monachis
cæteris, ³ veniret in crastinum petiturus; et burgenses villæ
Sancti Albani satisfacere curarent de bonis Monasterii, quan-
tum sufficere possent ipsa bona cuilibet sic petere volenti.
Pluraque magisteria præsumpserunt, quæ nimis longum esset
per singula numerare.

A sum of
money is
extorted
from the
Abbot by
the former
farmer of
Kingsbury.

Dum ergo illi circa talia satis inutiliter occuparentur, in-
travit quidam cum gladio et ⁴ parma penticium Abbatis, audac-
ter petens centum marcas ab Abbate donari sibi; vel certe
mox, congregata familia impia, ignem immitteret in gran-
giam Sancti Petri et manerium de Kyngesbury, quæ sunt
sita prope villam. Fuerat namque quondam firmarius ⁵ [ma-
nerii] de Kyngesbury, et cum deberet magnam summam,
pecuniæ Conventui, et non haberet unde redderet, fugam
latentur arripuit, legum censuram timens. Jam ergo reversus,
affirmavit se timore Prioris, qui eum pro eadem pecunia per-
secutus fuerat, non fugam iniisse, sed ad amicos transisse,
qui ei succurrissent de tanta pecunia, quanquam injuste,
solvenda; et modo se petere tantam summam pro damnis
illatis sibi ratione subitæ transitionis de manerio; quæ qui-
dem damna dixit se incurrisse per Priorem, ⁶ cui nihil, omnibus

¹ *super* in orig.; corrected from the printed texts.

² *vel pecunia* in the printed texts; the contracted form in orig. admitting of either reading. It is *ulla* in Bibl. Reg. 13 E. ix.

³ *venirent* in orig. and the printed

texts; corrected from Bibl. Reg. 13 E. ix.

⁴ *perma* in the printed texts.

⁵ Supplied from Bibl. Reg. 13 E. ix.: omitted in the printed texts.

⁶ *cum* in the printed texts.

MS. Bibl. computatis, debuerat, sed cui debebantur centum marcæ de A.D. 1381.
 Reg. 13 terminis quibus occupavit manerium supradictum; velle sibi
 E. ix. satisfieri jam de præfata summa, quia tempus eam recuperandi
 arriserat, vel certe prædicta loca ¹dare flammis. Habebat
 namque, ut asseruit, duo millia communium prope loca, qui,
 nisi Abbas citius satisfaceret, adustione locorum ejus injurias
 vindicaret. Quid multa? Nulla in tantis turbinibus alia res-
 tabat via, nisi ut Abbas satisfaceret suæ petitioni ²fraudu-
 lentæ; tamen pulsatus ribaldus multorum precibus de centum
 marcis recepit viginti libras, et abiit; jurans se malle quam
 totam illam pecuniam Prioris habere personam, ut suas
 injurias in ejus capite valeret ulcisci; qui nihil utique
 unquam sibi injuriatus fuerat, sed potius eum foverat, et
 in multis adjuverat, donec sensit aperte ipsum fuisse dam-
 nosum Monasterio, et inutilem debitorem. Hiis et multis
 similibus damnis, injuriis, et terroribus, ³afficiebantur Abbas
 et monachi eo die.

Tumultuantur Villani de Sancto Albano.

Pertransita nocte mœroris, in qua monachi constituti fuere News of
 in maxima perplexitate, quid agendum foret eo die de condi- the death
 tione proposita per villanos, nisi charta redderetur quæ non of Walter
 posset reperiri, ⁴et in qua ⁵fere cuncti consilium ⁶fecerant Tyler
 fugiendi, propter malitiam villanorum, qui occasiones quære reaches
 bant destruendi Monasterium per talem impossibilem condi- Saint Al-
 tionem propositam; cœpit illucescere dies Dominicus, in qua ban's.
 et arridere favorabilius divina consolatio pavore depressis,
 mœrore confectis. Nempe supercilium villanorum repente
 humiliatum est, et superbia hesterna hodie concidit insperato.
 Rumores utique, illis plurimum displicentes, ⁷spargebantur de
 morte turpissima fœdæ memoriæ ganeonis, sæpedicti Walteri
 Tylere, ipsorum magistri; quod occisus fuerat coram Rege,
 et quod communitas Londoniarum confluxerat copiosa ad suc-
 currendum Regi, et unanimiter resistendum communibus de
 Cantia ⁸et Estsexia, aliisque nitentibus se levare contra Regem. Proclama-
 Venerat insuper summo mane quidam ex Regis militibus, qui tion made
 proclamari fecit pacem ex parte Regis, ut omnes ligei Regis, there, of
 sub forisfactura vitæ et membrorum, conquiescerent ab hac the King's
 peace.

¹ daret in the printed texts.

² fraudulente in the printed texts.

³ efficiebantur in orig.

⁴ nec nova fieri, cuncti in the printed texts.

⁵ fieri in orig. ; by inadvertence.

⁶ ceperant in the printed texts.

⁷ spergebantur in the printed texts.

⁸ et omitted in Camden's text.

A.D. 1381. hora. Dominus quoque Rex misit præterea Chartam Protec- MS. Bibl.
toriam Abbati, pro Monasterio et omnibus eidem pertinentibus, Reg. 13
in hæc verba :— E. ix.

Littera Protectoria Regis pro Abbate Sancti Albani.

Letter of protection, granted by the King to the Ab-
bey of Saint Alban's.

“ Richard, par la grace Dieux Roy dEngleterre et de
France, et Seigneur dIrland, a touz nos liges et com-
munes del Countee de Hertford, et de touz autres Countees
adjoinantz et procheins.—Nous vous prions, chargeons, et
mandons, le plus estreitement que nous peons, et sur la
foi et ligeance que vous nous devetz, que a nostre treschier
en Dieu, lAbbe de Seynt Auban, ne a nostre meson et
Monastier de dit lieu, (quest de nostre patronage), ne a
nulle de gentz, moignes ne autres, ne a nulle dez biens,
deinz le dit Monastier et lenclos dicelle, et en quelconques
autres places de dite Abbeye esteianz, ou a li et a les
siens aportenantz, vous ne facez, ne soeffrez estre fait, en
tant come en vous est, asqun gref, damage, ne moleste
quelcomque, en cors ne biens, en quelconque manere: kar
si le dit Abbe, ou ascun de siens, eit mespris dever vous,
nous mesmes de li ferrons le redresser, et amender, si come
reson vodra. Et ceste nostre mandement pernez si a coer,

TRANSLATION.

“ Richard, by the grace of God King of England and of
France, and Lord of Ireland, to all our lieges and commons
of the County of Hertford, and of all other Counties adjoining
and near thereto.—We do pray you, charge, and command,
the most strictly that we may, and upon the faith and
allegiance which unto us you owe, that unto our very dear
in God, the Abbot of Saint Albans, or unto our house and
Monastery of the said place, (which is of our patronage),
or unto any of the people, monks or others, or unto any of
the goods, within the said Monastery and the enclosure
thereof, and in any other places whatsoever of the said
Abbey being, or unto it and to its appurtenances, you do
not, nor suffer to be done, so far as in you lies, any griev-
ance, damage, or molestation whatsoever, in body or goods,
in any manner whatsoever: for if the said Abbot, or any
of his people, has offended as towards you, we ourselves will
make him give redress for the same, and make amends, as
right shall demand. And this our command take so to

MS. Bibl. " que nous vous en doions saver gree sur tot lamour et loialte A.D. 1381.
 Reg. 13 " que vous portez a vous. Done souts nostre graunt seal a
 E. ix, " nostre Cyte de Londres, le quinze jour de Juin, lan de
 " nostre regne quarte."

De malitia Villanorum Sancti Albani.

Oppidani tamen de Sancto Albano, cum hæc omnia compe- The insur-
 rissent, et nova frequenti relatione suis votis contraria perce- gents at
 pissent, adhuc insensati et sine ratione libertates quidem ex- Saint Al-
 petere decreverunt, ipso die Dominico, dum adesset turba ban's still
 quæ ipsorum jussu citata fuerat sub forma prænotata, de persist in
 villis de Lutona, de Watforde, de Barnet, de Rickemersworthe, their de-
 de Trenges, et aliis circumjacentibus vicis et villis; ne vide- mands;
 rentur ab hiis, quos tanto fastu vocaverant, nimis faciliter but with
 fuisse territi, vel regiis mandatis et monitionibus paruisse. more mo-
 Nihil etenim futurum prævidentes, sed omnia præsentia so- deration.
 lummodo considerantes, desideria cordis eorum sine ulla in-
 posterum revocatione implenda putabant. Quapropter, parvi-
 pendentes chartam regiam, quæ pacem obtulit cessantibus ab
 injustis levationibus et extorsionibus a die Veneris et deinceps,
 necnon pericula et damna, quæ eos manebant in posterum pro
 hujusmodi insurrectionibus et turbationibus, convenerunt
 cum turba multa mane prima Sabbati, hoc est, Dominica, ut ea
 quæ hesterno petierant, hodierno plenius recuperarent. Non
 tamen tam turbulente, tam immodeste, sicut prius, sed, pacem et
 tranquillitatem simulantes, petebant chartas præfatas, benevolen-
 tiam promittentes ex hiis inter villanos et monachos orituram,
 et in perpetuum duraturam; non attendentes quod quia,—

" De male quæsitis vix gaudet tertius hæres,

" Nec habet eventus sordida præda bonos."

Utque omnia hæc tutius agere viderentur, et a majori ve- They con-
 lamine obumbrarent, chartam de forisfacturæ remissione, quam ceal the
 quidam ex ipsis a Rege pro Comitatu Hertfordiæ die præce- King's
 dente obtinuerant et attulerant, quæ, ut prædiximus, condi- Charter of
 tional
 pardon.

TRANSLATION.

" heart, that it may behove us to congratulate you upon all
 " the love and loyalty that unto us you bear. Given under
 " our great seal at our City of London, the fifteenth day of
 " June, the fourth year of our reign."

A.D. 1381. tionaliter remissionem et gratiam, et manumissionem promisit, MS. Bibl. communibus occultare et ¹reticere statuerunt, donec ea quæ Reg. 13
petituri erant de Abbate, per fas aut nefas consequi potuis- E. ix.
sent; ut videlicet si eis adversitas ulla pro hiis in posterum
oriretur, excusationem scrupulosam possent prætere, se
scilicet ante divulgationem chartæ præfatæ hæc petisse et
obtinuisse; tanquam ²noluissent scienter contravenisse mandatis
regiis, cum aperte constabat eos et scienter et voluntarie,
sed dolose, non tam petisse, quam cum terroribus et minis
extorsisse, chartas præactas.

They ex-
tort certain
Charters
from the
Abbot.

Igitur, ut præfati sumus, die et hora præmissis, intraverunt
cameram Abbatis majores villanorum, et juxta conductum
hesternum chartas libertatis exquirunt cum instantia, et pro
votis accipiunt, ipsis dictantibus quæ volebant, et clerico assi-
dentibus et astantibus, donec in eorum præsentia cuncta forent
inserta, quæ pro eorum libertate fuerant meditati; sic enim
oportebat fieri, quia nondum turba plene sedata, non pacificata
fuerat, sed omnia adhuc turbulenta fuerunt, et intranquilla.
Obtenta autem charta secundum voluntatem propriam, de villæ
libertatibus chartam exquirunt, qualem sæpe memoravimus

They come
to terms,
in refe-
rence to
the alleged
Charter of
liberties
with the
Abbot.

Abbatem aut monachos nullatenus habuisse. Sed quia minus
valuit isto die quam heri rusticorum audacia, non tam fervide
instabant pro eadem ut prius; sed obligationem eis petunt
fieri, et sigillo Abbatis et Conventus firmari, de mille libris
sterlingorum, quod si idem Abbas citra festum Annunciationis
Beatæ Virginis aliquam talem chartam invenire poterit, eam
villanis restituet sine dolo. Et si nulla talis charta poterit
reperiri, paratus erit Abbas, cum duodecim senioribus mo-
nachis Monasterii, ad jurandum super Eucharistiam, se nul-
lam hujusmodi chartam penes se scienter retinere, nec habere;
et extunc volunt obligationem præfatam nullius esse roboris
aut valoris. Abbas autem et fratres, quos dudum nimius dolor
afflixerat de irrationabilitate villanorum, jam cernentes miti-
gatam esse hesternam sævitiam, gaudio gavisii sunt, quod
conceperant spem salvandi Monasterii; et eo amplius congau-
debant, quod sperabant meliora nova de Regis audire dominio,
et subjectione rusticorum in proximo; maxime quia Dominus
Hugo Segrave, Regis Senescallus, et Dominus Thomas Percy,
milites, Abbatem confortaverant ipso die; litteraliter præci-
pientes ut in universis pareret vulgi petitionibus, sciens pro

The Abbot
receives
assurance
of support
from the
King's offi-
cers.

¹ *recipere* in orig. and the printed
texts. Corrected from Bibl. Reg.
13 E. ix.

² *noluissent* in orig. and the printed
texts. Corrected from Bibl. Reg.
13 E. ix.

MS. Bibl. certo sibi nec suo Monasterio de talibus concessionibus ullum A.D. 1381.
 Reg. 13 dispendium aut præjudicium proventurum.
 E. ix.

Paruit ideirco Abbas petitioni præsentī villanorum, et juxta The agree-
 vota eorum scriptum obligatorium sub forma præmissa, appo- ment is
 sito sigillo proprio, et sigillo Conventus, confecit et tradidit duly sealed
 manibus eorundem. Ipsi autem in hiis omnibus non tan- by the
 quam subditi, sed velut domini, in camera Abbatis, in Capella, the Abbot
 in penticio, pro libito deambulabant, et interfuerunt scrip- and Con-
 turæ, ipsi dictantes hoc quod scribendum fuerat, et sigil- vent.
 lationi curiosius intendentes; nam pro tunc sigilla Abbatis
 et Conventus ibidem fuerunt. Unde mirabile illud contigit: Marvellous
 cum charta de libertate villæ, vel villanorum, sigillari debuis- circum-
 set, quod cum omni cautela et diligentia cera apposita a stances
 scientibus sigillo communi fuisset, in quo vetustissimo attending
 opere imago gloriosi Protomartyris Britannorum, Albani, the sealing
 figuratur, tenens in manu palmam, nulla potuit arte per tres thereof.
 vices avelli vel removeri de sigillo, prænosticans proculdu-
 bio Martyrem nolle eos fore dominos, sed velle dominari, ut
 hactenus, super eos. Adepti chartam libertatum villæ, et Further
 obligationem præfatam, oppidani ibant gaudentes, tunc demum proceed-
 divulgaturi ad Crucem publice chartam quam obtinuerant de ings of the
 Monasterio, una cum charta regia, quæ, ut diximus, videbatur insurgents.
 indulgere ligeis hominibus Regis, felonias, proditones, trans-
 gressiones, et extortiones, per ipsos factas, etc.; et manu-
 missionem nativis promittere, modo præfacto. Chartam insuper
 Protectoriam, quam Dominus Rex miserat Monasterio, facta
 proclamatione demonstraverunt, tanquam omnimodam foris
 benevolentiam simulantes, cum intus malitia regnaret ¹ immensa,
 ut ex posteris elucebit.²

Charta conceditur cunctis Nativis Sancti Albani.

Die Lunæ et Martis sequentibus, convenerunt nativi omnium Charters of
 villarum pertinentium Monasterio, asserentes se in mandatis Manumis-
 habere ut, omnibus aliis curis postpositis, exigenter chartas sion are
 manumissionis et libertatis, secundum tenorem chartæ regalis; granted to
 qui omnes consimiles chartas acceperunt, in hæc verba:— the bond-
 men of

“ Universis Sanctæ Matris Ecclesiæ filiis, præsentēs litteras
 “ inspecturis, Thomas, permissione Abbas Monasterii Sancti
 “ Albani, et ejusdem loci Conventus, salutem in Domino.

Saint
 Alban's.

¹ in mensa in orig. and the
 printed texts.

² A long passage in MS. Bibl.
 Reg. 13 E. ix. is omitted here.

A.D. 1381. " Noveritis nos litteras Domini Regis inspexisse, in hæc MS. Bibl.
 " verba: "—' Ricardus, Dei gratia, etc. ' ' quas quidem litteras Reg. 13
 " volumus et mandamus in villa de N. firmiter observari. E. ix.
 " In cujus rei testimonium, tam sigillum nostrum quam
 " commune Capituli nostri præsentibus apposuimus."

Results of
 these pro-
 ceedings.

Et hii omnes qui venerunt talia petitori, citati fuerant per villanos Sancti Albani, in gravamen Abbatis et Conventus, et Monasterii detrimentum; nam mox, acceptis chartis prædictis, rustici æstimabant se supra lineam regiam generosos, et quietos ab omni servitio et consuetis operibus impendendis; unde nullum omnino opus, nullas consuetudines, postremo nec redditus quidem, facere vel reddere decreverunt.

Hæc de nativis Sancti Albani, quibus similia perpetraverunt nativi ubicunque terrarum turbatio prædicta ²desævit. Jam ad alia loca progrediemur, in quibus ³aliquod facinus abominabile perpetratum est. Reincipimus a dicto die Sabbati, ut plenius cognoscantur tempus et dies mali.

¹ Here follows in orig. and Bibl. Reg. 13 E. ix. this rather enigmatical direction,—*Revolve tria præcedentia folia, et reperiies litterarum tenorem, in quarum fine adjunctum est in Charta Abbatis et Conventus.* The following appears in the printed texts :—" *Harum literarum*

tenorem antea fuse explicuimus, in quarum fine adjunctum est in Charta Abbatis et Conventus." See p. 467 ante.

² *desinit* in orig. and the printed texts. Corrected from Bibl. Reg. 13 E. ix.

³ *aliquot* in Camden's text.

END OF VOL. I.

LONDON:

Printed by GEORGE E. EYRE and WILLIAM SPOTTISWOODE,
 Printers to the Queen's most Excellent Majesty.

CORRIGENDA ET ADDENDA.

Page 42, line 18, *for* "Balliole" *read* "Balliolo."

Page 76, Note 3, lines 9 and 10 should be in italics.

Page 140. To the third side-note in the inner margin, *add* "MS. Bibl.
Reg. 13 E. ix."

LIST OF WORKS

PUBLISHED

By the late Record and State Paper Commissioners,
or under the Direction of the Right Honourable
the Master of the Rolls, which may be pur-
chased of Messrs. Longman and Co.

PUBLIC RECORDS AND STATE PAPERS.

ROTULORUM ORIGINALIUM IN CURIA SCACCARII ABBREVIATIO. Henry
III.—Edward III. *Edited by* HENRY PLAYFORD, Esq. 2 vols.
folio (1805—1810). *Price*, 25s. boards, or 12s. 6d. each.

CALENDARIVM INQUISITIONVM POST MORTEM SIVE ESCAETARVM.
Henry III.—Richard III. *Edited by* JOHN CALEY and JOHN
BAYLEY, Esqrs. Vols. 2, 3, and 4, folio (1806—1808; 1821—1828),
boards : vols. 2 and 3, *price* 21s. each; vol. 4, *price* 24s.

LIBRORVM MANVSRIPTORVM BIBLIOTHECÆ HARLEIANÆ CATALOGVS.
Vol. 4. *Edited by* The Rev. T. H. HORNE, (1812), folio, boards.
Price 18s.

ABBREVIATIO PLACITORVM, Richard I.—Edward II. *Edited by* The
Right Hon. GEORGE ROSE and W. ILLINGWORTH, Esq. 1 vol.
folio (1811), boards. *Price* 18s.

LIBRI CENSUALIS vocati DOMESDAY-BOOK, INDICES. *Edited by* Sir
HENRY ELLIS. Small folio (1816), boards (Domesday-Book,
vol. 3). *Price* 21s.

LIBRI CENSUALIS vocati DOMESDAY-BOOK, ADDITAMENTA EX CODIC.
ANTIQUISS. *Edited by* Sir HENRY ELLIS. Small folio (1816),
boards (Domesday-Book, vol. 4). *Price* 21s.

STATUTES OF THE REALM, large folio. Vols. 4 (in 2 parts) 7, 8, 9, 10, and 11, including 2 vols. of Indices (1819—1828). *Edited by* Sir T. E. TOMLINS, JOHN RAITHBY, JOHN CALEY, and WM. ELLIOTT, Esqrs. *Price* 31s. 6d. each, except the Alphabetical and Chronological Indices, *price* 30s. each.

VALOR ECCLESIASTICUS, temp. Henry VIII., Auctoritate Regia institutus. *Edited by* JOHN CALEY, Esq., and the Rev. JOSEPH HUNTER. Vols. 3 to 6, folio (1810, &c.), boards. *Price* 25s. each.

* * * The Introduction is also published in 8vo., cloth. *Price* 2s. 6d.

ROTULI SCOTIÆ IN TURRI LONDINENSI ET IN DOMO CAPITULARI WESTMONASTERIENSI ASSERVATI. 19 Edward I.—Henry VIII. *Edited by* DAVID MACPHERSON, JOHN CALEY, and W. ILLINGWORTH, Esqrs., and the Rev. T. H. HORNE. 2 vols. folio (1814—1819), boards. *Price* 42s.

“FÆDERA, CONVENTIONES, LITTERÆ,” &c. ; or, Rymer’s Fœdera, A.D. 1066—1391. New Edition, Vol. 2, Part 2, and Vol. 3, Parts 1 and 2, folio (1821—1830). *Edited by* JOHN CALEY and FRED. HOLBROOKE, Esqrs. *Price* 21s. each Part.

DUCATUS LANCASTRIÆ CALENDARIUM INQUISITIONUM POST MORTEM, &c. Part 3, Calendar to the Pleadings, &c., Henry VII.—Ph. and Mary ; and Calendar to the Pleadings, 1—13 Elizabeth. Part 4, Calendar to Pleadings to end of Elizabeth. (1827—1834.) *Edited by* R. J. HARPER, JOHN CALEY, and WM. MINCHIN, Esqrs. Folio, boards, Part 3 (or Vol. 2), *price* 31s. 6d. ; and Part 4 (or Vol. 3), *price* 21s.

CALENDARS OF THE PROCEEDINGS IN CHANCERY IN THE REIGN OF QUEEN ELIZABETH ; to which are prefixed, Examples of earlier Proceedings in that Court from Richard II. to Elizabeth, from the originals in the Tower. *Edited by* JOHN BAYLEY, Esq. Vols. 2 and 3 (1830—1832), folio, boards, *price* 21s. each.

PARLIAMENTARY WRITS AND WRITS OF MILITARY SUMMONS, together with the Records and Muniments relating to the Suit and Service due and performed to the King’s High Court of Parliament and the Councils of the Realm. Edward I., II. *Edited by* Sir FRANCIS PALGRAVE. (1830—1834). Folio, boards, Vol. 2, Division 1, Edward II., *price* 21s. ; Vol. 2, Division 2, *price* 21s. ; Vol. 2, Division 3, *price* 42s.

ROTULI LITTERARUM CLAUSARUM IN TURRI LONDINENSI ASSERVATI. 2 vols. folio (1833—1844). The first volume, 1204—1224. The second volume, 1224—1227. *Edited by* THOMAS DUFFUS HARDY, Esq. *Price* 81s., cloth ; or separately, Vol. 1, *price* 63s. ; Vol. 2, *price* 18s.

THE GREAT ROLLS OF THE PIPE FOR THE SECOND, THIRD, AND FOURTH YEARS OF THE REIGN OF KING HENRY THE SECOND, 1155—1158. *Edited by* the Rev. JOSEPH HUNTER. 1 vol. royal 8vo. (1844), cloth. *Price* 4s. 6d.

THE GREAT ROLL OF THE PIPE FOR THE FIRST YEAR OF THE REIGN OF KING RICHARD THE FIRST, 1189—1190. *Edited by* the Rev. JOSEPH HUNTER. 1 vol. royal 8vo. (1844), cloth. *Price* 6s.

PROCEEDINGS AND ORDINANCES OF THE PRIVY COUNCIL OF ENGLAND, 10 Richard II.—33 Henry VIII. *Edited by* Sir N. HARRIS NICOLAS. 7 vols. royal 8vo. (1834—1837), cloth, 98s.; or separately, *price* 14s. each.

ROTULI LITTERARUM PATENTIUM IN TURRI LONDINENSI ASSERVATI, A.D. 1201—1216. *Edited by* THOMAS DUFFUS HARDY, Esq. 1 vol. folio (1835), cloth. *Price* 31s. 6d.

* * The Introduction is also published in 8vo., cloth. *Price* 9s.

ROTULI CURIÆ REGIS. Rolls and Records of the Court held before the King's Justiciars or Justices. 6 Richard I.—1 John. *Edited by* Sir FRANCIS PALGRAVE. 2 vols. royal 8vo. (1835), cloth. *Price* 28s.

ROTULI NORMANNIÆ IN TURRI LONDINENSI ASSERVATI, A.D. 1200—1205; also, from 1417 to 1418. *Edited by* THOMAS DUFFUS HARDY, Esq. 1 vol. royal 8vo. (1835), cloth. *Price* 12s. 6d.

ROTULI DE OBLATIS ET FINIBUS IN TURRI LONDINENSI ASSERVATI, tempore Regis Johannis. *Edited by* THOMAS DUFFUS HARDY, Esq. 1 vol. royal 8vo. (1835), cloth. *Price* 18s.

EXCERPTA E ROTULIS FINIUM IN TURRI LONDINENSI ASSERVATIS. Henry III., 1216—1272. *Edited by* CHARLES ROBERTS, Esq. 2 vols. royal 8vo. (1835, 1836), cloth, *price* 32s.; or separately, Vol. 1, *price* 14s.; Vol. 2, *price* 18s.

FINES SIVE PEDES FINIUM SIVE FINALES CONCORDIÆ IN CURIA DOMINI REGIS. 7 Richard I.—16 John (1195—1214). *Edited by* the Rev. JOSEPH HUNTER. In Counties. 2 vols. royal 8vo. (1835—1844), cloth, *price* 11s.; or separately, Vol. 1, *price* 8s. 6d.; Vol. 2, *price* 2s. 6d.

ANCIENT KALENDARS AND INVENTORIES OF THE TREASURY OF HIS MAJESTY'S EXCHEQUER; together with Documents illustrating the History of that Repository. *Edited by* Sir FRANCIS PALGRAVE. 3 vols. royal 8vo. (1836), cloth. *Price* 42s.

DOCUMENTS AND RECORDS illustrating the History of Scotland, and the Transactions between the Crowns of Scotland and England; preserved in the Treasury of Her Majesty's Exchequer. *Edited by* Sir FRANCIS PALGRAVE. 1 vol. royal 8vo. (1837), cloth. *Price* 18s.

ROTULI CHARTARUM IN TURRI LONDINENSI ASSERVATI, A.D. 1199—1216. *Edited by* THOMAS DUFFUS HARDY, Esq. 1 vol. folio (1837), cloth. *Price* 30s.

REGISTRUM vulgariter nuncupatum "The Record of Caernarvon," e codice MS. Harleiano, 696, descriptum. *Edited by* Sir HENRY ELLIS. 1 vol. folio (1838), cloth. *Price* 31s. 6d.

ANCIENT LAWS AND INSTITUTES OF ENGLAND; comprising Laws enacted under the Anglo-Saxon Kings, from Æthelbirht to Cnut, with an English Translation of the Saxon; the Laws called Edward the Confessor's; the Laws of William the Conqueror, and those ascribed to Henry the First; also, Monumenta Ecclesiastica Anglicana, from the 7th to the 10th century; and the Ancient Latin Version of the Anglo-Saxon Laws; with a compendious Glossary, &c. *Edited by* BENJAMIN THORPE, Esq. 1 vol. folio (1840), cloth. *Price* 40s.

— 2 vols. royal 8vo. cloth. *Price* 30s.

ANCIENT LAWS AND INSTITUTES OF WALES; comprising Laws supposed to be enacted by Howel the Good; modified by subsequent Regulations under the Native Princes, prior to the Conquest by Edward the First; and anomalous Laws, consisting principally of Institutions which, by the Statute of Ruddlan, were admitted to continue in force. With an English Translation of the Welsh Text. To which are added, a few Latin Transcripts, containing Digests of the Welsh Laws, principally of the Dimetian Code. With Indices and Glossary. *Edited by* ANEURIN OWEN, Esq. 1 vol. folio (1841), cloth. *Price* 44s.

— 2 vols. royal 8vo. cloth. *Price* 36s.

ROTULI DE LIBERATE AC DE MISIS ET PRÆSTITIS, Regnante Johanne. *Edited by* THOMAS DUFFUS HARDY, Esq. 1 vol. royal 8vo. (1844), cloth. *Price* 6s.

DOCUMENTS ILLUSTRATIVE OF ENGLISH HISTORY in the 13th and 14th centuries, selected from the Records in the Exchequer. *Edited by* HENRY COLE, Esq. 1 vol. fcp. folio (1844), cloth. *Price* 45s. 6d.

MODUS TENENDI PARLIAMENTUM. An Ancient Treatise on the Mode of holding the Parliament in England. *Edited by* THOMAS DUFFUS HARDY, Esq. 1 vol. 8vo. (1846), cloth. *Price* 2s. 6d.

REPORTS OF THE PROCEEDINGS OF THE RECORD COMMISSIONERS, 1800 to 1819, 2 vols., folio, boards: *Price* 5l. 5s. Report of their Proceedings, 1831 to 1837, 1 vol., folio, boards: *Price* 8s.

THE ACTS OF THE PARLIAMENTS OF SCOTLAND. 11 vols. folio (1814—1844). Vol. I. *Edited by* THOMAS THOMSON and COSMO INNES Esqrs. *Price* 42s. Also, Vols. 4, 7, 8, 9, 10, 11 ; *price* 10s. 6d. each.

THE ACTS OF THE LORDS OF COUNCIL IN CIVIL CAUSES. A.D. 1478—1495. *Edited by* THOMAS THOMSON, Esq. Folio (1839). *Price* 10s. 6d.

THE ACTS OF THE LORDS AUDITORS OF CAUSES AND COMPLAINTS. A.D. 1466—1494. *Edited by* THOMAS THOMSON, Esq. Folio (1839). *Price* 10s. 6d.

REGISTRUM MAGNI SIGILLI REGUM SCOTORUM in Archivis Publicis asservatum. A.D. 1306—1424. *Edited by* THOMAS THOMSON, Esq. Folio (1814). *Price* 15s.

ISSUE ROLL OF THOMAS DE BRANTINGHAM, Bishop of Exeter, Lord High Treasurer of England, containing Payments out of His Majesty's Revenue, 44 Edward III., 1370. *Edited by* FREDERICK DEVON, Esq. 1 vol. 4to. (1835), cloth. *Price* 35s.

— Royal 8vo. cloth. *Price* 25s.

ISSUES OF THE EXCHEQUER, containing similar matter to the above, James I.; extracted from the Pell Records. *Edited by* FREDERICK DEVON, Esq. 1 vol. 4to. (1836), cloth. *Price* 30s.

— Royal 8vo. cloth. *Price* 21s.

ISSUES OF THE EXCHEQUER, containing similar matter to the above ; Henry III.—Henry VI. ; extracted from the Pell Records. *Edited by* FREDERICK DEVON, Esq. 1 vol. 4to. (1837), cloth. *Price* 40s.

— Royal 8vo. cloth. *Price* 30s.

NOTES OF MATERIALS FOR THE HISTORY OF PUBLIC DEPARTMENTS. By F. S. THOMAS, Esq. Demy folio (1846). *Price* 10s.

HANDBOOK TO THE PUBLIC RECORDS. By F. S. THOMAS, Esq. Royal 8vo. (1853.) *Price* 12s.

STATE PAPERS DURING THE REIGN OF HENRY THE EIGHTH. 11 vols. 4to., cloth, (1830—1852), with Indices of Persons and Places. *Price* 5l. 15s. 6d. ; or separately, *price* 10s. 6d. each.

Vol. I.—Domestic Correspondence.

Vols. II. & III.—Correspondence relating to Ireland.

Vols. IV. & V.—Correspondence relating to Scotland.

Vols. VI. to XI.—Correspondence between England and Foreign Courts.

MONUMENTA HISTORICA BRITANNICA, or, Materials for the History of Britain from the earliest period. Vol. 1, extending to the Norman Conquest. Prepared, and illustrated with Notes, by the late HENRY PETRIE, Esq., F.S.A., Keeper of the Records in the Tower of London, assisted by the Rev. JOHN SHARPE, Rector of Castle Eaton, Wilts. Finally completed for publication, and with an Introduction, by THOMAS DUFFUS HARDY, Esq., Assistant Keeper of Records. (Printed by command of Her Majesty.) Folio (1848). *Price 42s.*

HISTORICAL NOTES RELATIVE TO THE HISTORY OF ENGLAND; from the Accession of Henry VIII. to the Death of Queen Anne (1509—1714). Designed as a Book of instant Reference for ascertaining the Dates of Events mentioned in History and Manuscripts. The Name of every Person and Event mentioned in History within the above period is placed in Alphabetical and Chronological Order, and the Authority whence taken is given in each case, whether from Printed History or from Manuscripts. By F. S. THOMAS, Esq., Secretary of the Public Record Office. 3 vols. 8vo. (1856.) *Price 40s.*

CALENDARS OF STATE PAPERS.

[IMPERIAL 8vo. *Price* 15s. each Volume.]

CALENDAR OF STATE PAPERS, DOMESTIC SERIES, OF THE REIGNS OF EDWARD VI., MARY, and ELIZABETH, 1547-1580, preserved in Her Majesty's Public Record Office. *Edited by* ROBERT LEMON, Esq., F.S.A. 1856.

CALENDAR OF STATE PAPERS, DOMESTIC SERIES, OF THE REIGN OF JAMES I., preserved in Her Majesty's Public Record Office. *Edited by* MARY ANNE EVERETT GREEN. 1857-1859.

Vol. I.—1603-1610.

Vol. II.—1611-1618.

Vol. III.—1619-1623.

Vol. IV.—1623-1625, with Addenda.

CALENDAR OF STATE PAPERS, DOMESTIC SERIES, OF THE REIGN OF CHARLES I., preserved in Her Majesty's Public Record Office. *Edited by* JOHN BRUCE, Esq., V.P.S.A. 1858-1862.

Vol. I.—1625-1626.

Vol. II.—1627-1628.

Vol. III.—1628-1629.

Vol. IV.—1629-1631.

Vol. V.—1631-1633.

CALENDAR OF STATE PAPERS, DOMESTIC SERIES, OF THE REIGN OF CHARLES II., preserved in Her Majesty's Public Record Office. *Edited by* MARY ANNE EVERETT GREEN. 1860-1862.

Vol. I.—1660-1661.

Vol. II.—1661-1662.

Vol. III.—1663-1664.

CALENDAR OF STATE PAPERS relating to SCOTLAND, preserved in Her Majesty's Public Record Office. *Edited by* MARKHAM JOHN THORPE, Esq., of St. Edmund Hall, Oxford. 1858.

Vol. I., the Scottish Series, of the Reigns of Henry VIII., Edward VI., Mary, and Elizabeth, 1509-1589.

Vol. II., the Scottish Series, of the Reign of Elizabeth, 1589-1603; an Appendix to the Scottish Series, 1543-1592; and the State Papers relating to Mary Queen of Scots during her Detention in England, 1568-1587.

CALENDAR OF STATE PAPERS relating to IRELAND, preserved in Her Majesty's Public Record Office. *Edited by* H. C. HAMILTON, Esq. 1860.

Vol. I.—1509–1573.

CALENDAR OF STATE PAPERS, COLONIAL SERIES, preserved in Her Majesty's Public Record Office, and elsewhere. *Edited by* W. NOËL SAINSBURY, Esq. 1860–1862.

Vol. I.—1574–1660.

Vol. II.—East Indies, China, and Japan, 1513–1616.

CALENDAR OF STATE PAPERS, FOREIGN SERIES, OF THE REIGN OF EDWARD VI. *Edited by* W. B. TURNBULL, Esq., of Lincoln's Inn, Barrister-at-Law, and Correspondant du Comité Impérial des Travaux Historiques et des Sociétés Savants de France. 1861.

CALENDAR OF STATE PAPERS, FOREIGN SERIES, OF THE REIGN OF MARY. *Edited by* W. B. TURNBULL, Esq., of Lincoln's Inn, Barrister-at-Law, and Correspondant du Comité Impérial des Travaux Historiques et des Sociétés Savants de France. 1861.

CALENDAR OF LETTERS AND PAPERS, FOREIGN AND DOMESTIC, OF THE REIGN OF HENRY VIII., preserved in the Public Record Office, the British Museum, &c. *Edited by* J. S. BREWER, M.A., Professor of English Literature, King's College, London. 1862.

Vol. I.—1509–1514.

CALENDAR OF LETTERS, DESPATCHES, AND STATE PAPERS relating to the Negotiations between England and Spain, preserved in the Archives at Simancas, and elsewhere. *Edited by* G. A. BERGENROTH.

Vol. I.—Hen. VII.—1485–1509.

In the Press.

CALENDAR OF STATE PAPERS RELATING TO IRELAND, preserved in Her Majesty's Public Record Office. *Edited by* H. C. HAMILTON, Esq. Vol. II.

CALENDAR OF LETTERS AND PAPERS, FOREIGN AND DOMESTIC, OF THE REIGN OF HENRY VIII., preserved in Her Majesty's Public Record Office, the British Museum, &c. *Edited by* J. S. BREWER, M.A., Professor of English Literature, King's College, London. Vol. II.

CALENDAR OF STATE PAPERS, DOMESTIC SERIES, OF THE REIGN OF
CHARLES II., preserved in Her Majesty's Public Record Office.
Edited by MARY ANNE EVERETT GREEN. Vol. IV.

CALENDAR OF STATE PAPERS, DOMESTIC SERIES, OF THE REIGN OF
ELIZABETH (continued), preserved in Her Majesty's Public Record
Office. *Edited by* ROBERT LEMON, Esq., F.S.A.

CALENDAR OF STATE PAPERS, DOMESTIC SERIES, OF THE REIGN OF
CHARLES I., preserved in Her Majesty's Public Record Office.
Edited by JOHN BRUCE, Esq., V.P.S.A. Vol. VI.

CALENDAR OF STATE PAPERS, FOREIGN SERIES, OF THE REIGN OF
ELIZABETH. *Edited by* the Rev. J. STEVENSON, M.A., of
University College, Durham.

THE CHRONICLES AND MEMORIALS OF GREAT BRITAIN AND IRELAND DURING THE MIDDLE AGES.

[ROYAL 8vo. *Price* 10s. each Volume or Part.]

1. THE CHRONICLE OF ENGLAND, by JOHN CAPGRAVE. *Edited by* the Rev. F. C. HINGESTON, M.A., of Exeter College, Oxford.
2. CHRONICON MONASTERII DE ABINGDON. Vols. I. and II. *Edited by* the Rev. J. STEVENSON, M.A., of University College, Durham, and Vicar of Leighton Buzzard.
3. LIVES OF EDWARD THE CONFESSOR. I.—La Estoire de Saint Aedward le Rei. II.—Vita Beati Edvardi Regis et Confessoris. III.—Vita Æduuardi Regis qui apud Westmonasterium requiescit. *Edited by* H. R. LUARD, M.A., Fellow and Assistant Tutor of Trinity College, Cambridge.
4. MONUMENTA FRANCISCANA ; scilicet, I.—Thomas de Eccleston de Adventu Fratrum Minorum in Angliam. II.—Adæ de Marisco Epistolæ. III.—Registrum Fratrum Minorum Londoniæ. *Edited by* J. S. BREWER, M.A., Professor of English Literature, King's College, London.
5. FASCICULI ZIZANIORUM MAGISTRI JOHANNIS WYCLIF CUM TRITICO. Ascribed to THOMAS NETTER, of WALDEN, Provincial of the Carmelite Order in England, and Confessor to King Henry the Fifth. *Edited by* the Rev. W. W. SHIRLEY, M.A., Tutor and late Fellow of Wadham College, Oxford.
6. THE BUIK OF THE CRONICLIS OF SCOTLAND ; or, A Metrical Version of the History of Hector Boece ; by WILLIAM STEWART. Vols. I., II., and III. *Edited by* W. B. TURNBULL, Esq., of Lincoln's Inn, Barrister-at-Law.
7. JOHANNIS CAPGRAVE LIBER DE ILLUSTRIBUS HENRICIS. *Edited by* the Rev. F. C. HINGESTON, M.A., of Exeter College, Oxford.
8. HISTORIA MONASTERII S. AUGUSTINI CANTUARIENSIS, by THOMAS OF ELMHAM, formerly Monk and Treasurer of that Foundation. *Edited by* C. HARDWICK, M.A., Fellow of St. Catharine's Hall, and Christian Advocate in the University of Cambridge.

9. EULOGIUM (HISTORIARUM SIVE TEMPORIS), Chronicon ab Orbe condito usque ad Annum Domini 1366 ; a Monacho quodam Malmesbiriensi exaratum. Vols. I. and II. *Edited by* F. S. HAYDON, Esq., B.A.
10. MEMORIALS OF KING HENRY THE SEVENTH : Bernardi Andreae Tholosatis Vita Regis Henrici Septimi ; necnon alia quædam ad eundem Regem spectantia. *Edited by* JAMES GAIRDNER, Esq.
11. MEMORIALS OF HENRY THE FIFTH. I.—Vita Henrici Quinti, Roberto Redmanno auctore. II.—Versus Rhythmici in laudem Regis Henrici Quinti. III.—Elmhami Liber Metricus de Henrico V. *Edited by* C. A. COLE, Esq.
12. MUNIMENTA GILDHALLÆ LONDONIENSIS ; Liber Albus, Liber Custumarum, et Liber Horn, in archivis Gildhallæ asservati. Vol. I., Liber Albus. Vol. II. (in Two Parts), Liber Custumarum. Vol. III., Translation of the Anglo-Norman Passages in Liber Albus, Glossaries, Appendices, and Index. *Edited by* H. T. RILEY, Esq., M.A., Barrister-at-Law.
13. CHRONICA JOHANNIS DE OXENEDES. *Edited by* Sir H. ELLIS, K.H.
14. A COLLECTION OF POLITICAL POEMS FROM THE ACCESSION OF EDWARD III. TO THE REIGN OF HENRY VIII. Vols. I. and II. *Edited by* T. WRIGHT, Esq., M.A.
15. The "OPUS TERTIUM," "OPUS MINUS," &c., of ROGER BACON *Edited by* J. S. BREWER, M.A., Professor of English Literature, King's College, London.
16. BARTHOLOMÆI DE COTTON, MONACHI NORWICENSIS, HISTORIA ANGLICANA (A.D. 449—1298). *Edited by* H. R. LUARD, M.A., Fellow and Assistant Tutor of Trinity College, Cambridge.
17. BRUT Y TYWYSOGION ; or, The Chronicle of the Princes of Wales. *Edited by* the Rev. J. WILLIAMS AB ITHEL.
18. A COLLECTION OF ROYAL AND HISTORICAL LETTERS DURING THE REIGN OF HENRY IV. Vol. I. *Edited by* the Rev. F. C. HINGESTON, M.A., of Exeter College, Oxford.
19. THE REPRESSOR OF OVER MUCH BLAMING OF THE CLERGY. By REGINALD PECOCK, sometime Bishop of Chichester. Vols. I. and II. *Edited by* C. BABINGTON, B.D., Fellow of St. John's College, Cambridge.
20. ANNALES CAMBRIÆ. *Edited by* the Rev. J. WILLIAMS AB ITHEL.
21. THE WORKS OF GIRALDUS CAMBRENSIS. Vols. I. and II. *Edited by* J. S. BREWER, M.A., Professor of English Literature, King's College, London.

22. LETTERS AND PAPERS ILLUSTRATIVE OF THE WARS OF THE ENGLISH IN FRANCE DURING THE REIGN OF HENRY THE SIXTH, KING OF ENGLAND. Vol. I. *Edited by* the Rev. J. STEVENSON, M.A., of University College, Durham, and Vicar of Leighton Buzzard.
23. THE ANGLO-SAXON CHRONICLE, ACCORDING TO THE SEVERAL ORIGINAL AUTHORITIES. Vol. I., Original Texts. Vol. II., Translation. *Edited by* B. THORPE, Esq., Member of the Royal Academy of Sciences at Munich, and of the Society of Netherlandish Literature at Leyden.
24. LETTERS AND PAPERS ILLUSTRATIVE OF THE REIGNS OF RICHARD III. AND HENRY VII. Vol. I. *Edited by* JAMES GAIRDNER, Esq.
25. LETTERS OF BISHOP GROSSETESTE, illustrative of the Social Condition of his Time. *Edited by* H. R. LUARD, M.A., Fellow and Assistant Tutor of Trinity College, Cambridge.
26. DESCRIPTIVE CATALOGUE OF MANUSCRIPTS RELATING TO THE HISTORY OF GREAT BRITAIN AND IRELAND. Vol. I. (in Two Parts) ; Anterior to the Norman Invasion. *By* T. DUFFUS HARDY, Esq., Deputy Keeper of the Public Records.
27. ROYAL AND OTHER HISTORICAL LETTERS ILLUSTRATIVE OF THE REIGN OF HENRY III. From the Originals in the Public Record Office. Vol. I., 1216-1235. *Selected and edited by* the Rev. W. W. SHIRLEY, Tutor and late Fellow of Wadham College, Oxford.
28. THE SAINT ALBANS' CHRONICLES :—THE ENGLISH HISTORY OF THOMAS WALSINGHAM, MONK OF SAINT ALBANS. Vol. I. *Edited by* HENRY THOMAS RILEY, Esq., M.A., Barrister-at-Law.

In the Press.

- RICARDI DE CIRENCESTRIA SPECULUM HISTORIALE DE GESTIS REGUM ANGLIÆ. A.D. 447—1066. *Edited by* J. E. B. MAYOR, M.A., Fellow and Assistant Tutor of St. John's College, Cambridge.
- LE LIVRE DE REIS DE BRITTANIE. *Edited by* J. GLOVER, M.A., Chaplain of Trinity College, Cambridge.
- RECUEIL DES CRONIQUES ET ANCHIENNES ISTORIES DE LA GRANT BRETAGNE A PRESENT NOMME ENGLETERRE, par JEHAN DE WAURIN. *Edited by* W. HARDY, Esq.
- THE WARS OF THE DANES IN IRELAND : written in the Irish language. *Edited by* the Rev. J. H. TODD, D.D., Librarian of the University of Dublin.

- A COLLECTION OF SAGAS AND OTHER HISTORICAL DOCUMENTS relating to the Settlements and Descents of the Northmen on the British Isles. *Edited by* GEORGE W. DASENT, Esq., D.C.L. Oxon.
- A COLLECTION OF ROYAL AND HISTORICAL LETTERS DURING THE REIGN OF HENRY IV. Vol. II. *Edited by* the Rev. F. C. HINGESTON, M.A., of Exeter College, Oxford.
- EULOGIUM (HISTORIARUM SIVE TEMPORIS), Chronicon ab Orbe condito usque ad Annum Domini 1366 ; a Monacho quodam Malmesbiriensi exaratum. Vol. III. *Edited by* F. S. HAYDON, Esq., B.A.
- LETTERS AND PAPERS ILLUSTRATIVE OF THE WARS OF THE ENGLISH IN FRANCE DURING THE REIGN OF HENRY THE SIXTH, KING OF ENGLAND. Vol. II. *Edited by* the Rev. J. STEVENSON, M.A., of University College, Durham.
- CHRONICON ABBATIE EVESHAMENSIS, AUCTORIBUS DOMINICO PRIORE EVESHAMIE ET THOMA DE MARLEBERGE ABBATE, A FUNDATIONE AD ANNUM 1213, UNA CUM CONTINUATIONE AD ANNUM 1418. *Edited by* the Rev. W. D. MACRAY, M.A., Bodleian Library, Oxford.
- POLYCHRONICON RANULPHI HIGDENI, with Trevisa's Translation. *Edited by* C. BABINGTON, B.D., Fellow of St. John's College, Cambridge.
- LETTERS AND PAPERS ILLUSTRATIVE OF THE REIGNS OF RICHARD III. AND HENRY VII. Vol. II. *Edited by* JAMES GAIRDNER, Esq.
- OFFICIAL CORRESPONDENCE OF THOMAS BEKYNTON, SECRETARY TO HENRY VI., with other LETTERS and DOCUMENTS. *Edited by* the Rev. GEORGE WILLIAMS, B.D., Senior Fellow of King's College, Cambridge.
- THE WORKS OF GIRALDUS CAMBRENSIS. Vol. III. *Edited by* J. S. BREWER, M.A., Professor of English Literature, King's College, London.
- ROYAL AND OTHER HISTORICAL LETTERS ILLUSTRATIVE OF THE REIGN OF HENRY III. From the Originals in the Public Record Office. Vol. II. *Selected and edited by* the Rev. W. W. SHIRLEY, Tutor and late Fellow of Wadham College, Oxford.
- ORIGINAL DOCUMENTS ILLUSTRATIVE OF ACADEMICAL AND CLERICAL LIFE AND STUDIES AT OXFORD BETWEEN THE REIGNS OF HENRY III. AND HENRY VII. *Edited by* the Rev. H. ANSTEY, M.A.
- THE HISTORY AND CARTULARY OF ST. PETER'S MONASTERY AT GLOUCESTER. *Edited by* W. H. HART, Esq., F.S.A. ; Membre correspondant de la Société des Antiquaires de Normandie.

YEAR BOOKS OF THE REIGN OF EDWARD THE FIRST. *Edited and translated by* ALFRED JOHN HORWOOD, Esq., of the Middle Temple, Barrister-at-Law.

THE SAINT ALBANS' CHRONICLES :—THE ENGLISH HISTORY OF THOMAS WALSINGHAM, MONK OF SAINT ALBANS. Vol. II. *Edited by* HENRY THOMAS RILEY, Esq., M.A., Barrister-at-Law.

ROLL OF THE PRIVY COUNCIL OF IRELAND, 16 RICHARD II. *Edited by* the Rev. JAMES GRAVES.

In Progress.

HISTORIA MINOR MATTHÆI PARIS. *Edited by* Sir F. MADDEN, K.H., Keeper of the Department of Manuscripts, British Museum.

CHRONICLES AND MEMORIALS OF THE REIGN OF RICHARD THE FIRST, Vol. I. RICARDI REGIS ITER HIEROSOLYMITANUM. *Edited by* the Rev. WILLIAM STUBBS, B.A., Vicar of Navestock, Essex.

ANNALS OF TEWKESBURY, DUNSTAPLE, WAVERLEY, MARGAN, AND BURTON. *Edited by* HENRY RICHARDS LUARD, M.A., Fellow and Assistant Tutor of Trinity College, and Registrary of the University, Cambridge.

DESCRIPTIVE CATALOGUE OF MANUSCRIPTS RELATING TO THE HISTORY OF GREAT BRITAIN AND IRELAND. Vol. II. *By* T. DUFFUS HARDY, Esq., Deputy Keeper of the Public Records.

January 1863.

②
426-19

